MECMAU'Z-ZEVÂİD VE-MENBAU'L-FEVÂİD

Cilt 4

مجمع الزوائد ومنبع الفوائد

Nûreddîn el-Heysemî

Ebu'l-Hasan Ali b. Ebî Bekir b. Süleymân b. Ebî Bekir b. Ömer el-Kâhirî eş-Şâfiî el-Hâfız

(735-807 H.)

İÇİNDEKİLER

NAMAZ KİTABI (Devam)

(بَابُ الكُسُوفِ)

Küsûf (Güneş Tutulması) Namazı

٣٢٦١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِي عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ فُضَيْلٍ الأَنْصَارِيُّ ثُمَّ الْخَطْمِيُّ عَنْ سُفْيَانَ بْنِ أَبِي الْعَوْجَاءِ السُّلَمِيِّ عَنْ أَبِي شُرَيْحٍ الْخُزَاعِيِّ قَالَ كَسَفَتِ الشَّمْسُ فِي عَهْدِ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ وَبِالْمَدِينَةِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ قَالَ فَخَرَجَ عُثْمَانُ فَصَلَّى بِالنَّاسِ تِلْكَ الصَّلَاةَ رَكْعَتَيْنِ وَسَجْدَتَيْنِ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ قَالَ ثُمَّ انْصَرَفَ عُثْمَانُ فَدَخَلَ دَارَهُ وَجَلَسَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ إِلَى حُجْرَةِ عَائِشَةَ وَجَلَسْنَا إِلَيْهِ فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَأْمُرُنَا بِالصَّلَاةِ عِنْدَ كُسُوفِ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ فَإِذَا رَأَيْتُمُوهُ قَدْ أَصَابَهُمَا فَافْزَعُوا إِلَى الصَّلَاةِ فَإِنَّهَا إِنْ كَانَتِ الَّتِي تَحْذَرُونَ كَانَتْ وَأَنْتُمْ عَلَى غَيْرِ غَفْلَةٍ وَإِنْ لَمْ تَكُنْ كُنْتُمْ قَدْ أَصَبْتُمْ خَيْراً وَاكْتَسَبْتُمُوهُ

رواه أحمد وأبو يعلى والطبراني في الكبير والبزار, ورجاله موثقون .

3261. Ebû Şureyh el-Huzâî anlatıyor: Osmân (b. Affân) zamanında Güneş tutuldu. Medine'de Abdullah b. Mes'ûd da vardı. Hz. Osmân sahaya çıkarak küsûf namazını halka iki rekât olarak kıldırdı ve her rekâtında iki secde yaptı. Sonra Osmân ayrılıp evine gitti. Abdullah b. Mes'ûd ise Âişe'nin odasının yanına oturdu. Biz de onun yanına oturduk. Dedi ki:

"Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Güneş ve Ay tutulması sırasında namaz kılınmasını emrederdi. Dolayısıyla Güneş ya da Ay tutulması gördüğünüz vakit hemen namaza durun. Zira eğer olay, sizin korktuğunuz olaysa (kıyamet ise) ona gaflet içerisinde yakalanmamış olursunuz. Değilse, sevap kazanmış ve mükâfat elde etmiş olursunuz."

★Hadisi Ahmed b. Hanbel, Ebû Ya'lâ, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî ve Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.[1]

---

1 Ahmed b. Hanbel, no. 4387 (I, 459); Bezzâr, no. 674; Ebû Ya'lâ, 5394; *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 9780. Senedinde ismi geçen Süfyân b. Ebi'l-Arcâ es-Sülemî'yi İbn Hibbân güvenilir kabul etmiştir.

٣٢٦٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الْحُرِّ حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ عُتَيْبَةَ عَنْ رَجُلٍ يُدْعَى حَنَشاً عَنْ عَلِيٍّ قَالَ كَسَفَتِ الشَّمْسُ فَصَلَّى عَلِيٌّ لِلنَّاسِ فَقَرَأَ ﴿يس﴾ أَوْ نَحْوَهَا ثُمَّ رَكَعَ نَحْواً مِنْ قَدْرِ السُّورَةِ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ فَقَالَ سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ . ثُمَّ قَامَ قَدْرَ السُّورَةِ يَدْعُو وَيُكَبِّرُ ثُمَّ رَكَعَ قَدْرَ قِرَاءَتِهِ أَيْضاً ثُمَّ قَالَ سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ ثُمَّ قَامَ أَيْضاً قَدْرَ السُّورَةِ ثُمَّ رَكَعَ قَدْرَ ذَلِكَ أَيْضاً حَتَّى صَلَّى أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ ثُمَّ قَالَ سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ. ثُمَّ سَجَدَ ثُمَّ قَامَ فِي الرَّكْعَةِ الثَّانِيَةِ فَفَعَلَ كَفِعْلِهِ فِي الرَّكْعَةِ الأُولَى ثُمَّ جَلَسَ يَدْعُو وَيَرْغَبُ حَتَّى انْكَشَفَتِ الشَّمْسُ ثُمَّ حَدَّثَهُمْ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَذَلِكَ فَعَلَ. رواه أحمد, ورجاله ثقات .

3262. Haneş'in bildirdiğine göre (bir gün) Güneş tutulur ve Hz. Ali halka namaz kıldırır. Namazda Yâsîn ve benzeri bir sûre okuyup rükûâ gider ve rükûda bir sûre okuyacak kadar bekler. Sonra rükûdan başını kaldırarak "Semiallahu limen hamideh" der. Sonra bir sûre okuyacak kadar kıyamda durup dua edip tekbir getirir. Sonra yine kırâatı miktarınca rükû yapar. Sonra "Semiallahu limen hamideh" diyerek doğrulur. Yine bir sûre okuyacak kadar kıyamda bekler. Sonra aynı sürede rükû yapar. Bu şekilde dört rekât namaz kılar. Sonra "Semiallahu limen hamideh" der ve ardından secdeye gider. Sonra ikinci rekâta kalkarak birinci rekâtta yaptıklarının aynısını yapar. Sonra oturup Güneş açılıncaya kadar dua edip dilek diler. Sonra halka Resûlullah'ın da (sallallahu aleyhi vesellem) bu şekilde yaptığını bildirir.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etti ve ravileri güvenilir kimselerdir.

٣٢٦٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ الْغَسِيلِ عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ عَنْ مَحْمُودِ بْنِ لَبِيدٍ قَالَ كَسَفَتِ الشَّمْسُ يَوْمَ مَاتَ إِبْرَاهِيمُ ابْنُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوا كَسَفَتِ الشَّمْسُ لِمَوْتِ إِبْرَاهِيمَ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ آيَتَانِ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ أَلاَ وَإِنَّهُمَا لاَ يَنْكَسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلاَ لِحَيَاتِهِ فَإِذَا رَأَيْتُمُوهُمَا كَذَلِكَ فَافْزَعُوا إِلَى الْمَسَاجِدِ ." ثُمَّ قَامَ فَقَرَأَ فِيمَا نَرَى بَعْضَ ﴿الر كِتَابٌ﴾ ثُمَّ رَكَعَ ثُمَّ اعْتَدَلَ ثُمَّ سَجَدَ سَجْدَتَيْنِ ثُمَّ قَامَ فَفَعَلَ مِثْلَ مَا فَعَلَ فِي الأُولَى"

رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

3263. Mahmûd b. Lebîd anlatıyor: Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) oğlu İbrâhîm vefat ettiği gün Güneş tutuldu. Bunu gören

insanlar: "Güneş Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) oğlu İbrâhîm'in ölümü nedeniyle tutuldu" dediler. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kuşkusuz Güneş ve Ay –aziz ve celil olan- Allah'ın nişanelerinden birer nişanedirler. Dikkatinizi çekerim. Bunlar hiç kimsenin ölümü ya da yaşamı sebebiyle tutulmazlar. Bunların tutulduklarını gördüğünüzde mescitlere koşun (dua edin)"* buyurdu.

Sonra ayağa kalkıp Elif-lâm-râ[1] sûresinden bazı âyetler okuyup rükûa gitti. Sonra doğruldu. Sonra iki kere secde edip ikinci rekâta kalktı ve birinci rekâtta yaptıklarının aynısını yaptı.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.[2]

٣٢٦٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ إِسْحَاقَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ قَالَ أَخْبَرَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِى حَبِيبٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ صَلَّيْتُ خَلْفَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلاَةَ الْخُسُوفِ فَلَمْ أَسْمَعْ فِيهَا مِنْهُ حَرْفاً وَاحِداً"

قلت : له حديث في الصحيح خاليا عن قوله : فلم أسمع منه حرفا رواه أحمد وأبو يعلى والطبراني في الأوسط, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام .

3264. İbn Abbâs bildiriyor: Ben, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) arkasında Ay tutulması (husûf) namazı kıldım. Ama kendisinden bir harf bile kıraat duymadım.

★Ben derim ki: Konuyla ilgili İbn Abbâs'dan *"Ama kendisinden bir harf bile kıraat duymadım"* cümlesi hariç, aynı ifadelerle *Sahîh*'de de onun bir hadisi geçmiştir.

Hadisi bu şekliyle ise Ahmed b. Hanbel, Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İbn Lehî'a hakkında tenkit vardır.[3]

٣٢٦٥ - حَدَّثَنَا ابْنُ مُفَرِّجٍ ، نا أَبو الْحَسَنِ مُحَمَّدُ بْنُ أَيُّوبَ الْمَعْرُوفُ بِالصَّمُوتِ ، قَالَ : نا أَبو بَكْرٍ أَحْمَدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ عَبْدِ الْخَالِقِ الْبَزَّارُ ، قَالَ : حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى ، قَالَ : نا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى ، قَالَ : نا إِسْرَائِيلُ

---

[1] *Müsned*'de bu şekildedir. Elimizdeki *Mecmau'z-zevâid*'in aslında ise "Zâriyât sûresinden bazı yerler okudu" ifadesiyle yer almıştır.

[2] *Müsned*, V, 428.

[3] Ahmed b. Hanbel, no. 2673, 2674, 3278; Ebû Ya'lâ, no. 2745; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 11612; *el-Mu'cemu'l-evsat* (no. 88 *Mecmau'l-Bahreyn*).

el-Mu'cemu'l-kebîr ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ın senetlerinde İbn Lehî'a yer almamış, onun yerine Mûsa b. Abdilazîz el-Adenî'nin adı geçmiştir ki, bu kişi dürüst olmakla beraber hafızası zayıf biridir. *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta ayrıca değersiz/çürük biri olan Hafs b. Ömer el-Adenî'nin de adı geçmiştir.

، عَنْ عَبْدَ الأَعْلَى ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ ، وَعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى ، عَنْ عَلِيٍّ ، قَالَ : انْكَسَفَتِ الشَّمْسُ ، فَقَامَ عَلِيٌّ " فَرَكَعَ خَمْسَ رَكَعَاتٍ ، وَسَجَدَ سَجْدَتَيْنِ ثُمَّ فَعَلَ فِي الرَّكْعَةِ الثَّانِيَةِ مِثْلَ ذَلِكَ ، ثُمَّ قَالَ : مَا صَلاهَا بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحَدٌ غَيْرِي "

رواه البزار, وقد تقدم حديث علي من مسند أحمد ورجاله رجال الصحيح .

3265. Rivayet edildiğine göre (bir gün) Güneş tutuldu. Bunun üzerine Hz. Ali hemen kalkıp beş kere rükû ve iki kere secde etti. Sonra ikinci rekâta kalkarak (birincisinde yaptıklarının) aynısını yaptı. Sonra: "Bunu Resûlullah'tan (sallallahu aleyhi vesellem) sonra benden başka kimse kılmamıştır" dedi.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler. Nitekim Ahmed b. Hanbel'in *Müsned*'inde yer alan Ali hadisi daha önce zikredilmişti.

٣٢٦٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ ثَعْلَبَةَ ، قَالَ : نا أَبُو يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، قَالَ : نا حَبِيبُ بْنُ حَسَّانَ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، وَإِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ أَنَّهُ ، قَالَ : " كَسَفَتِ الشَّمْسُ يَوْمَ مَاتَ إِبْرَاهِيمُ ، فَقَالَ نَاسٌ : إِنَّمَا انْكَسَفَتِ الشَّمْسُ لِمَوْتِ إِبْرَاهِيمَ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ ..."

رواه البزار والطبراني في الكبير, وفيه: حبيب بن حسان, وهو ضعيف .

3266. Abdullah b. Mes'ûd bildiriyor: İbrâhîm'in vefat ettiği günde Güneş tutulmuştu. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kuşkusuz Güneş ve Ay iki nişanedirler...."* buyurdu. Devamında bölüm başındaki hadisin benzeri bir hadis nakledilmiştir.[1]

٣٢٦٧ - حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ ، قَالَ : نا زِيَادُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : نا يَزِيدُ بْنُ أَبِي زِيَادٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى ، عَنْ بِلالٍ ، قَالَ : كَسَفَتِ الشَّمْسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لا يَنْكَسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ ، وَلا لِحَيَاتِهِ ، وَلَكِنَّهُمَا آيَتَانِ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ ، فَإِذَا رَأَيْتُمْ ذَلِكَ فَصَلُّوا كَأَحْدَثِ صَلاةٍ صَلَّيْتُمُوهَا "

رواه البزار والطبراني في الأوسط والكبير, وعبد الرحمن بن أبي ليلى لم يدرك بلالا ,وبقية رجاله ثقات.

[1] Bezzâr, no. 671. (onun rivayetinde Habîb yer almamıştır); fakat diğer (672, 673) versiyonlarında ise Habîb'in adı geçmiştir.

3267. Bilâl bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında Güneş tutuldu. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kuşkusuz Güneş ve Ay hiç kimsenin ölümü ya da yaşamı sebebiyle tutulmazlar. Fakat bunlar, Allah'ın nişanelerinden birer nişanedirler. Bunların tutulduklarını gördüğünüzde, en son kıldığınız namaz gibi namaz kılın"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. Ne var ki Abdurrahman b. Ebî Leylâ, Bilâl'e yetişmemiştir. Kalan ravileri ise güvenilir ravilerdir.[1]

٣٢٦٨ – حَدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ ، نا مُسْلِمُ بْنُ خَالِدٍ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أُمَيَّةَ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ونا يَحْيَى بْنُ وَرْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، نا عَدِيُّ بْنُ الْفَضْلِ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أُمَيَّةَ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ الشَّمْسَ انْكَسَفَتْ لِمَوْتِ عَظِيمٍ مِنَ الْعُظَمَاءِ ، فَخَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَصَلَّى بِالنَّاسِ ، فَأَطَالَ الْقِيَامَ حَتَّى قِيلَ : لا يَرْكَعُ ؛ مِنْ طُولِ الْقِيَامِ ، ثُمَّ رَكَعَ ، حَتَّى قِيلَ : لا يَرْفَعُ ؛ مِنْ طُولِ الرُّكُوعِ ، ثُمَّ رَفَعَ فَأَطَالَ الْقِيَامَ نَحْوًا مِنْ قِيَامِهِ الأَوَّلِ ، ثُمَّ رَكَعَ فَأَطَالَ الرُّكُوعَ كَنَحْوُ رُكُوعِهِ الأَوَّلِ ، ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ فَسَجَدَ ، ثُمَّ فَعَلَ فِي الرَّكْعَةِ الأُخْرَى مِثْلَ ذَلِكَ ، فَكَانَتْ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ وَأَرْبَعَ سَجَدَاتٍ ، ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ ، فَقَالَ : " أَيُّهَا النَّاسُ ، إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لا يَنْكَسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلا لِحَيَاتِهِ ، وَلَكِنَّهُمَا آيَتَانِ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ ، فَإِذَا رَأَيْتُمُوهُمَا فَافْزَعُوا إِلَى الصَّلاةِ "

رواه البزار من طريقين في إحداهما: مسلم بن خالد وهو ضعيف وقد وثق ,وفي الأخرى: عدي بن الفضل وهو متروك . وروى البخاري ومسلم والنسائي منه من رواية قاسم بن محمد ,عن ابن عمر ,عن رسول الله صلى الله عليه و سلم : **إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لاَ يَخْسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلاَ لِحَيَاتِهِ ، وَلَكِنَّهُمَا آيَتَانِ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ ، فَإِذَا رَأَيْتُمُوهَا فَصَلُّوا** ".

3268. İbn Ömer anlatıyor: Ulu kişilerden birinin ölümü sebebiyle Güneş tutuldu. Bunun üzerine Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) çıkıp insanlara namaz kıldırdı. Kıyamı o kadar uzattı ki, uzunluğundan (insanlar) "Herhalde rükû etmeyecek" dediler. Sonra rükûa vardı. Rükûyu o kadar uzattı ki, "Herhalde başını rükûdan kaldırmayacak" dediler. Sonra rükûdan kıyama kalktı ve kıyamı yaklaşık ilk kıyamı kadar uzattı. Sonra tekrar rükûya vardı ve rükûyu yaklaşık ilk rükûsu kadar uzattı. Sonra başını kaldırıp secdeye gitti. Sonra diğer rekâtta da

---

1 *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 1094

aynısını yaptı. Hepsi dört rükû ve dört secdeden ibaretti. Sonra insanlara dönerek şöyle buyurdu:

"Ey insanlar! Kuşkusuz Güneş ve Ay hiç kimsenin ölümü ya da yaşamı sebebiyle tutulmazlar. Fakat bunlar Allah'ın nişanelerinden birer nişanedirler. Bunların tutulduklarını gördüğünüzde, hemen namaza koşun" buyurdu.

★Hadisi Bezzâr iki ayrı tarikten nakletmiştir. Birinde ismi geçen Müslim b. Hâlid zayıf olmakla beraber güvenilir de kabul edilmiştir. Diğerinde adı geçen Adî b. el-Fadl ise metrûktur. Buhârî, Müslim ve Nesâî, Kâsım b. Muhammed kanalıyla İbn Ömer'den hadisin şu kadarını nakletmişlerdir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki:

"Kuşkusuz Güneş ve Ay hiç kimsenin ölümü ya da yaşamı sebebiyle tutulmazlar. Fakat bunlar, Allah'ın nişanelerinden birer nişanedirler. Bunların tutulduklarını gördüğünüzde, hemen namaza durun."

٣٢٦٩ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى ، وَصَالِحُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، قَالا : أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِمْرَانَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ ، عَنْ صِلَةَ ، عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " صَلَّى عِنْدَ كُسُوفِ الشَّمْسِ ، فَقَامَ فَكَبَّرَ ، ثُمَّ قَرَأَ ، ثُمَّ رَكَعَ كَمَا قَرَأَ ، ثُمَّ رَفَعَ كَمَا رَكَعَ ، ثُمَّ رَكَعَ كَمَا قَرَأَ ، ثُمَّ رَفَعَ كَمَا رَكَعَ فَصَنَعَ ذَلِكَ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ قَبْلَ أَنْ يَسْجُدَ سَجْدَتَيْنِ ، ثُمَّ قَامَ الثَّانِيَةَ فَصَنَعَ مِثْلَ ذَلِكَ ، وَلَمْ يَقْرَأْ بَيْنَ الرُّكُوعِ "

رواه البزار، وفيه: محمد بن أبي ليلى، فيه كلام .

3269. Huzeyfe'nin naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Güneş tutulması sırasında namaz kıldı. Namaz için ayağa kalkıp tekbir getirdi. Sonra Kur'ân okudu. Sonra rükûya gitti ve rükûda kıraat süresi kadar bekledi. Sonra başını kaldırdı ve rükûda kaldığı süre kadar kıyamda durdu. Sonra tekrar rükûya gitti ve kıraat süresi kadar bekledi. Aynı şeyi dört kez yaptı ve sonra secdeye giderek iki kere secde etti. Sonra ikinci rekâta kalkarak (birincisinde yaptıklarının) aynısını yaptı. Ancak rükûlar arasında Kur'ân okumadı.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravilerinden Muhammed b. Ebî Leylâ hakkında tenkit vardır.

٣٢٧٠ - حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ يُوسُفَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبِي ، قَالَ : نا جَعْفَرُ بْنُ سَعْدِ بْنِ سَمُرَةَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي خُبَيْبُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ سَمُرَةَ ، عَنْ سَمُرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، كَانَ يَقُولُ : " إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لا يَنْكَسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ مِنْكُمْ ، وَلَكِنَّهُمَا آيَتَانِ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ يَسْتَعْتِبُ بِهِمَا عِبَادَهُ ؛ لِيَنْظُرَ مَنْ يَخَافُهُ ، وَمَنْ يَذْكُرُهُ ، فَإِذَا رَأَيْتُمْ ذَلِكَ ؛ فَافْزَعُوا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ فَاذْكُرُوهُ "

رواه البزار, وفيه: يوسف بن خالد السمتي, وهو ضعيف .

3270. Semure'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle derdi:

"Kuşkusuz Güneş ve Ay sizden herhangi birinizin ölümü sebebiyle tutulmazlar. Fakat bunlar, Allah'ın nişanelerinden birer nişanedirler. Bunlar sayesinde Allah, kendisinden kimin korktuğuna ve kendisini kimin zikrettiğine bakmak için kullarını imtihan eder. Dolayısıyla bunların tutulduklarını gördüğünüzde, hemen Allah'ı zikre koşarak onu zikredin."

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravilerinden Yûsuf b. Hâlid es-Semtî zayıftır.

٣٢٧١ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ زَكَرِيَّا ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْقُطَيْعِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ الْبُرْسَانِيُّ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : كَسَفَتِ الشَّمْسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالُوا : سَحَرَ الشَّمْسَ ، " فَتَلا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : ﴿اقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَانْشَقَّ الْقَمَرُ وَإِنْ يَرَوْا آيَةً يُعْرِضُوا وَيَقُولُوا سِحْرٌ مُسْتَمِرٌّ﴾"

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: موسى بن زكريا شيخ الطبراني فإن كان هو التستري فقد تكلم فيه الدارقطني وإن كان غيره فلا أعرفه, وبقية رجاله رجال الصحيح .

3271. İbn Abbâs anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında Güneş tutuldu. İnsanlar: "Bu, güneşin büyüsüdür" dediler. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ise **"Kıyamet yaklaştı ve Ay yarıldı. Onlar bir mucize görseler yüz çevirirler ve «Bu, süregelen bir sihirdir» derler"**[1] âyetini okudu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup Taberânî'nin hocası Mûsa b. Zekeriyâ'dan maksat eğer et-Tüsterî ise Darekutnî onu tenkit etmiştir. Başkası ise, onu tanımıyorum. Kalan ravileri ise *Sahîh*'in ravileridirler.[2]

٣٢٧٢ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، ثنا مَرْوَانُ بْنُ جَعْفَرٍ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ خُبَيْبِ بْنِ سُلَيْمَانَ بْنِ سَمُرَةَ ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ سَعْدِ بْنِ سَمُرَةَ ، عَنْ خُبَيْبِ بْنِ سُلَيْمَانَ بْنِ سَمُرَةَ ، عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ ، يَقُولُ : " إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لا يَنْخَسِفُ لِمَوْتِ أَحَدٍ مِنْكُمْ , وَلا لِشَيْءٍ تُحْدِثُونَهُ ، وَلَكِنَّ ذَلِكُمْ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ يَعْتَبِرُ بِهَا عِبَادَهُ لِيَشْكُرَ مَنْ يَخَافُهُ وَيَذْكُرَهُ ، فَإِذَا رَأَيْتُمْ بَعْضَ آيَاتِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فَافْزَعُوا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ ، فَاذْكُرُوهُ وَاخْشَوْهُ ،

[1] Kamer Sur. 54/1-2.
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*, (88 *Mecmau'l-Bayreyn*); *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11642).

وَكَانَ صَلَّى لَنَا يَوْمَ خَسَفَتِ الشَّمْسُ ، ثُمَّ وَعَظَنَا ، وَذَكَّرَنَا ، ثُمَّ قَالَ : مَا رَأَيْتُمْ فِي شَيْءٍ فِي الدُّنْيَا لَهُ لَوْنٌ ، وَلا نُبِّئْتُمْ بِهِ فِي الْجَنَّةِ ، وَلا فِي النَّارِ إلا وَقَدْ صُوِّرَ لِي فِي قِبَلِ هَذَا الْجِدَارِ مُنْذُ صَلَّيْتُ لَكُمْ صَلاتِي هَذِهِ ، فَنَظَرْتُ إِلَيْهِ مَنْظُورًا فِي جِدَارِ الْمَسْجِدِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه ضعيف .

3272. Semure b. Cundeb'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururdu:

"Kuşkusuz Güneş ve Ay bir kimsenin ölümü ya da sizin bahsettiğiniz bir şey sebebiyle tutulmazlar. Fakat bunlar -aziz ve celil olan- Allah'ın nişanelerindendir. Kulları bunlar üzerinde tefekkür ederler; Allah'tan korkanlar ve O'nu ananlar şükrederler. Dolayısıyla -aziz ve celil olan- Allah'ın bazı nişanelerini görürseniz, hemen Allah'ı zikre koşun, O'nu zikredip karşısında ürperti hissedin."

(Semure demiştir ki): Nitekim Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Güneş tutulması olduğu gün bize namaz kıldırıp vâzü nasihatte bulundu. Ardından şöyle buyurdu: *"Size bu namazı kıldırdığımdan beri dünyada size rengi bulunan her ne gösterilmişse, cennet ve cehennemle ilgili size her ne bildirilmişse, o şu duvarın önünde kesin olarak bana gösterildi ve ben onun mescidin duvarına yansımış halini seyrettim."*

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde zaaf vardır.[1]

٣٢٧٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو كَامِلٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا الأَسْوَدُ بْنُ قَيْسٍ حَدَّثَنِي ثَعْلَبَةُ بْنُ عَبَّادٍ الْعَبْدِيُّ مِنْ أَهْلِ الْبَصْرَةِ قَالَ شَهِدْتُ يَوْماً خُطْبَةً لِسَمُرَةَ بْنِ جُنْدَبٍ فَذَكَرَ فِي خُطْبَتِهِ حَدِيثاً عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ بَيْنَا أَنَا وَغُلاَمٌ مِنَ الأَنْصَارِ نَرْمِي فِي غَرَضَيْنِ لَنَا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى إِذَا كَانَتِ الشَّمْسُ قِيدَ رُمْحَيْنِ أَوْ ثَلاَثَةٍ فِي عَيْنِ النَّاظِرِ اسْوَدَّتْ حَتَّى آضَتْ كَأَنَّهَا تَنُّومَةٌ. قَالَ فَقَالَ أَحَدُنَا لِصَاحِبِهِ انْطَلِقْ بِنَا إِلَى الْمَسْجِدِ فَوَاللَّهِ لَيُحْدِثَنَّ شَأْنُ هَذِهِ الشَّمْسِ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي أُمَّتِهِ حَدَثاً. قَالَ فَدَفَعْنَا إِلَى الْمَسْجِدِ فَإِذَا هُوَ بَارِزٌ قَالَ وَوَافَقْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ خَرَجَ إِلَى النَّاسِ فَاسْتَقْدَمَ فَقَامَ بِنَا كَأَطْوَلِ مَا قَامَ بِنَا فِي صَلاَةٍ قَطُّ لاَ نَسْمَعُ لَهُ صَوْتاً ثُمَّ رَكَعَ كَأَطْوَلِ مَا رَكَعَ بِنَا فِي صَلاَةٍ قَطُّ لاَ نَسْمَعُ لَهُ صَوْتاً ثُمَّ سَجَدَ كَأَطْوَلِ مَا سَجَدَ بِنَا فِي صَلاَةٍ قَطُّ لاَ نَسْمَعُ لَهُ صَوْتاً

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7063).

ثُمَّ فَعَلَ فِي الرَّكْعَة الثَّانيَة مثْلَ ذَلكَ فَوَافَقَ تَجَلِّيَ الشَّمْسِ جُلُوسَهُ فِي الرَّكْعَة الثَّانيَة. قَالَ زُهَيْرٌ حَسبْتُهُ قَالَ فَسَلَّمَ فَحَمدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْه وَشَهِدَ أَنَّهُ عَبْدُ اللَّه وَرَسُولُهُ ثُمَّ قَالَ أَيُّهَا النَّاسُ أَنْشُدُكُمْ باللَّه إنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ أَنِّي قَصَّرْتُ عَنْ شَيْءٍ منْ تَبْليغِ رِسَالاَت رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ لَمَا أَخْبَرْتُمُوني ذَاكَ فَبَلَّغْتُ رِسَالاَت رَبِّي كَمَا يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تَبْلُغَ وَإِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ أَنِّي بَلَّغْتُ رِسَالاَت رَبِّي لَمَا أَخْبَرْتُمُوني ذَاكَ. قَالَ فَقَامَ رِجَالٌ فَقَالُوا نَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ بَلَّغْتَ رِسَالاَت رَبِّكَ وَنَصَحْتَ لأُمَّتكَ وَقَضَيْتَ الَّذي عَلَيْكَ. ثُمَّ سَكَتُوا ثُمَّ قَالَ « أَمَّا بَعْدُ فَإنَّ رِجَالاً يَزْعُمُونَ أَنَّ كُسُوفَ هَذه الشَّمْسِ وَكُسُوفَ هَذَا الْقَمَرِ وَزَوَالَ هَذه النُّجُومِ عَنْ مَطَالعهَا لمَوْت رِجَالٍ عُظَمَاءَ منْ أَهْلِ الأَرْضِ وَإِنَّهُمْ قَدْ كَذَبُوا وَلَكنَّهَا آيَاتٌ منْ آيَات اللَّه تَبَارَكَ وَتَعَالَى يَعْتَبِرُ بهَا عبَادُهُ فَيَنْظُرُ مَنْ يُحْدثُ لَهُ منْهُمْ تَوْبَةً وَايْمُ اللَّه لَقَدْ رَأَيْتُ مُنْذُ قُمْتُ أُصَلِّي مَا أَنْتُمْ لاَقُونَ في أَمْرِ دُنْيَاكُمْ وَآخرَتكُمْ وَإِنَّهُ وَاللَّه لاَ تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَخْرُجَ ثَلاَثُونَ كَذَّاباً آخرُهُمُ الأَعْوَرُ الدَّجَّالُ مَمْسُوحُ الْعَيْنِ الْيُسْرَى كَأَنَّهَا عَيْنُ أَبِي تحْيَى لشَيْخٍ حينَئذ منَ الأَنْصَارِ بينَهُ وَبَيْنَ حُجْرَة عَائشَةَ وَإِنَّهُ مَتَى يَخْرُجُ أَوْ قَالَ مَتَى مَا يَخْرُجُ فَإنَّهُ سَوْفَ يَزْعُمُ أَنَّهُ اللَّهُ فَمَنْ آمَنَ به وَصَدَّقَهُ وَاتَّبَعَهُ لَمْ يَنْفَعْهُ صَالحٌ منْ عَمَله سَلَفَ وَمَنْ كَفَرَ به وَكَذَّبَهُ لَمْ يُعَاقَبْ بشَيْءٍ منْ عَمَله وَقَالَ حَسَنٌ الأَشْيَبُ بسَيِّئٍ منْ عَمَله سَلَفَ وَإِنَّهُ سَيَظْهَرُ أَوْ قَالَ سَوْفَ يَظْهَرُ عَلَى الأَرْضِ كُلِّهَا إلاَّ الْحَرَمَ وَبَيْتَ الْمَقْدسِ وَإِنَّهُ يَحْصُرُ الْمُؤْمنينَ في بَيْت الْمَقْدسِ فَيُزَلْزَلُونَ زِلْزَالاً شَديداً ثُمَّ يُهْلكُهُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى وَجُنُودَهُ حَتَّى إنَّ جذْمَ الْحَائط أَوْ قَالَ أَصْلَ الْحَائط. وَ قَالَ حَسَنٌ الأَشْيَبُ وَأَصْلُ الشَّجَرَة لَيُنَادي أَوْ قَالَ يَقُولُ يَا مُؤْمنُ أَوْ قَالَ يَا مُسْلمُ هَذَا يَهُوديٌّ أَوْ قَالَ هَذَا كَافرٌ تَعَالَ فَاقْتُلْهُ. قَالَ وَلَنْ يَكُونَ ذَلكَ كَذَلكَ حَتَّى تَرَوْا أُمُوراً يَتَفَاقَمُ شَأْنُهَا في أَنْفُسكُمْ وَتَسَاءَلُونَ بَيْنَكُمْ هَلْ كَانَ نَبِيُّكُمْ ذَكَرَ لَكُمْ منْهَا ذكْراً وَحَتَّى تَزُولَ جبَالٌ عَنْ مَرَاتبهَا ثُمَّ عَلَى أَثَرِ ذَلكَ الْقَبْضُ. قَالَ ثُمَّ شَهدْتُ خُطْبَةً لسَمُرَةَ ذَكَرَ فيهَا هَذَا الْحَديثَ فَمَا قَدَّمَ كَلمَةً وَلاَ أَخَّرَهَا عَنْ مَوْضعهَا"

قلت : في السنن بعضه في الكسوف .

رواه أحمد والطبراني في الكبير إلا أنه زاد : " وَإِنَّهُ سَيَظْهَرُ عَلَى الأَرْضِ كُلِّهَا إلا الْحَرَمَ، وَبَيْتَ الْمَقْدسِ " وقال أيضا : قَالَ الأَسْوَدُ بن قَيْسٍ: وَحَسِبْتُ أَنَّهُ قَالَ:"يُصْبِحُ فِيهِمْ عِيسَى بن مَرْيَمَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَيَهْزِمُهُ اللَّهُ وَجُنُودَهُ " والباقي بنحوه . قال الترمذي فيما رواه منه : حديث حسن صحيح .

3273. Basra halkından Sa'lebe b. Abbâd el-Abdî anlatmaktadır: Bir gün Semure b. Cundeb'un bir hutbesini dinledim. Hutbesinde Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) bir hadisini zikrederek şöyle anlattı:

Ben ve Ensarlı bir delikanlı, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında kendimize ait iki hedefe atış yapıyorduk. Sonra Güneş, çıplak gözle bakan bir kimsenin bakışıyla iki üç mızrak boyu yükselmişken birden karardı, âdetâ mum ışığı gibi ışık vermeğe başladı. Bunun üzerine: "Haydin Mescid'e gidelim. Vallahi bu Güneş tutulması, Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) ümmeti hakkında önemli bir olayı haber vermektedir!!" dedik. Mescide gittiğimizde Allah Resûlü'nün de (sallallahu aleyhi vesellem) oraya çıkmış olduğunu gördük. Meğer biz geldiğimizde Allah Resûlü de (sallallahu aleyhi vesellem) insanların yanına çıkmıştı. Öne geçti. O zamana kadar bir namazda durduğu en uzun kıyam kadar bize kıyam yaptırdı. Fakat kıyam süresince kendisinden hiç ses duymadık. Sonra secdeye giderek o zamana kadar bir namazda yaptığı en uzun secde kadar secde yaptı. Secdede de kendisinden hiçbir ses duymadık. Sonra ikinci rekâtta da aynısını yaptı. Tam ikinci rekâtı kılıp oturduğunda Güneş açıldı. Zübeyr der ki: Sanırım şunu da söyledi: "Sonra selam verip -aziz ve celil olan- Allah'a hamd edip senada bulundu. Kendisinin Allah'ın kulu ve resûlü olduğuna şahadet getirdi. Ardından şöyle buyurdu:

"Ey cemaat! Allah aşkına söyleyin. Benim -aziz ve celil olan- Rabbimin mesajlarından herhangi birini tebliğde kusur ettiğimi bilip de bana haber vermediğiniz oldu mu? Zira ben Rabbimin mesajlarını, nasıl tebliğ edilmesi gerekiyorsa, öyle tebliğ ettim. Eğer benim Rabbimin mesajlarını tebliğ ettiğimi düşünüyorsanız, bunu bana söyleyin" Bunun üzerine bazı kimseler ayağa kalkarak: "Biz şahadet ederiz ki sen, Rabbinin mesajlarını tebliğ ettin, ümmetine nasihat görevini yerine getirdin ve üzerine düşeni yaptın" dediler. Sonra sustular. Sonra Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) sözlerine şöyle devam etti:

"İmdi, bazı kişiler bu Güneş ve Ay tutulmasının, yıldızların doğdukları yerlerden batmasının yeryüzü halklarından bazı ulu kişilerin ölümü sebebiyle meydana geldiğini sanmaktadırlar. (Bilmiş olun ki) Onlar yalan söylemektedirler. Fakat bu olaylar, -aziz ve celil olan- Allah'ın âyetlerinden (kudret delillerinden) birer âyettirler. Bunlarla O, kullarını sınamakta ve onlardan kimlerin tövbe ettiğine bakmaktadır. Ben vallahi, kalkıp namaza durduğumdan bu yana sizin dünya ve âhirette karşılaşacaklarınızı gördüm. -Vallahi- sonuncusu bir gözü kör, Ebû Yahya'nın gözü gibi -o gün Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile Âişe'nin odası arasında bulunan Ensarlı yaşlı bir zatı kastetmektedir- *sol gözü kör Deccâl olmak üzere, otuz yalancı (peygamber) zuhur etmeden kıyamet kopmayacaktır. Deccâl çıktığında*

kendisinin Allah olduğunu iddia edecektir. Bu durumda kim kendisine inanır, tasdik eder, ona uyarsa, daha evvel işlemiş olduğu hiçbir iyi ameli kendisine yarar sağlamaz. Kim de onu inkar edip, yalanlarsa, o da yaptığı hiçbir amel sebebiyle cezalandırılmaz -Hasan: *"Geçmişte işlemiş olduğu hiçbir kötü ameli sebebiyle"* demiştir-. *Deccâl, Harem bölgesi ve Beytü'l-Makdis hariç yeryüzünün her yerinde zuhur eder. O vakit inananlar, Beytü'l-Makdis'te sıkıştırılarak şiddetli bir sarsıntıyla sarsılırlar. Sonra –yüce ve ulu- Allah onu ve askerlerini helak eder. Hatta duvar dipleri* -veya Hasan el-Eşyeb'in ifadesine göre- *ağaç kökleri: «Ey Mümin veya ey Müslüman! İşte Yahudi, işte kafir, gel onu öldür!» diye seslenir. Ama bütün bunlar sizler, gözünüzde büyük gözüken bir takım olaylar görmeden gerçekleşmeyecektir. O zaman birbirinize «Acaba Peygamber'iniz* (sallallahu aleyhi vesellem) *size bundan hiç bahsetmiş miydi?» diye soracaksınız. Ya da dağlar yerlerinden oynayacaklar ve peşinden kabz/ölüm gerçekleşecektir."*

★Ravi der ki: Sonra Semure'nin bir hutbesine daha tanık oldum... Yine aynı hadisi zikretti. Ne bir kelime öne aldı, ne de geri bıraktı.

Ben derim ki *Sünen*'de hadisin bir kısmı Güneş Tutulması bahsinde geçmiştir.

Hadisi bu şekliyle Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. Ancak Taberânî *"ve Deccâl Harem bölgesi ve Beytü'l-Makdis dışında yeryüzünün her tarafında zuhur edecektir"* ilavesini zikretmiştir. Ayrıca orada şöyle geçer: Esved b. Kays dedi ki: Sanırım Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şunu da dedi: *"O zaman Müslümanlar arasında İsa b. Meryem de (aleyhisselâm) bulunacak ve Allah, Deccâl'i ve ordusunu hezimete uğratacaktır."* Hadisin geri kalanı ise aşağı yukarı benzerdir.

Tirmizî ise bu rivayet hakkında "Hasen sahih bir hadistir" demiştir.[1]

٣٢٧٤ – حدثنا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَسَدِ بْنِ مُوسَى ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ ، ثنا مُوسَى بْنُ عَلِيٍّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ ، قَالَ : لَمَّا تُوُفِّيَ إِبْرَاهِيمُ كَسَفَتِ الشَّمْسُ ، فَقَالَ النَّاسُ : كَسَفَتِ الشَّمْسُ لِمَوْتِ إِبْرَاهِيمَ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ آيَتَانِ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ ، لا يَنْكَسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ ، وَلا لِحَيَاتِهِ ، فَإِذَا رَأَيْتُمْ ذَلِكَ فَافْزَعُوا إِلَى الصَّلاةِ "

رواه الطبراني في الكبير, وسعيد بن أسد بن موسى: ذكره ابن حبان في الثقات, وبقية رجاله رجال الصحيح .

3274. Ukbe b. Âmir bildiriyor: İbrâhîm vefat edince Güneş tutuldu. Halk: "Güneş, İbrâhîm'in ölümü sebebiyle tutuldu" dediler. Bunun

[1] Hadisin senedini Hâfız İbn Hacer sahih olarak değerlendirmiştir. Bkz. *el-İsâbe*, IV, 26. İbn Hacer hadisi ayrıca Ebû Ya'lâ, İbn Huzeyme ve başka kaynakların da rivayet ettiğini belirtmiştir. Fakat ben rivayeti Ebû Ya'lâ'da bulamadım.

üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kuşkusuz Güneş ve Ay, Allah'ın âyetlerinden (kudret delillerinden) birer âyettirler. Hiç kimsenin ölümü ya da hayatı dolayısıyla tutulmazlar. Bunu gördüğünüzde hemen namaza durun"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Saîd b. Esed b. Mûsa'yı İbn Hibbân *es-Sikât*'ta zikretmiştir. Kalan ravileri ise *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٢٧٥ - وعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ: انْكَسَفَ الْقَمَرُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " قَالَ : فَذَكَرَ نَحْوَ حَدِيثِ ابْنِ جُرَيْجٍ .

رواه الطبراني في الكبير , قلت : حديثه الذي رواه ابن جريج في كسوف الشمس وهذا في كسوف القمر و لم يتم هذا ولكن أحاله عليه , وفي إسناده إبراهيم بن يزيد الخوزي, وهو متروك.

3275. İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında Ay tutuldu .... Devamında İbn Cüreyc hadisinin aynısı zikredilmiştir.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri arasında geçen İbrâhîm b. Yezîd el-Hûzî metrûktur.

Ben derim ki: Taberânî, Ay tutulmasına dair rivayetinin tamamını burada zikretmemiş, Güneş tutulmasıyla ilgili İbn Cüreyc hadisine (no. 3271) gönderme yapmıştır.

٣٢٧٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، حَدَّثَنَا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ يَعْلَى بْنِ عَطَاءٍ ، عَنْ مُوسَى بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنِ أم سُفْيَانَ " أَنَّ يَهُودِيَّةً كَانَتْ تَدْخُلُ عَلَى عَائِشَةَ فَتَتَحَدَّثُ عِنْدَهَا ، فَإِذَا قَامَتْ ، قَالَتْ : أَعَاذَكِ اللَّهُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ ، فَلَمَّا جَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخْبَرَتْهُ بِذَلِكَ ، فَقَالَ : كَذَبَتْ ، إِنَّمَا ذَاكَ لأَهْلِ الْكِتَابِ ، فَكَسَفَتِ الشَّمْسُ ، فَقَالَ : أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ ، ثُمَّ كَبَّرَ ، فَقَامَ فَأَطَالَ الْقِيَامَ ، ثُمَّ رَكَعَ ، فَأَطَالَ الرُّكُوعَ ، ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ ، فَقَامَ ، فَأَطَالَ الْقِيَامَ ، ثُمَّ رَكَعَ ، فَأَطَالَ الرُّكُوعَ ، وَهُوَ دُونَ الرُّكُوعِ الأَوَّلِ ، ثُمَّ رَكَعَ رَكْعَتَيْنِ ، وَسَجَدَ سَجْدَتَيْنِ يَقُومُ فِيهِمَا مِثْلَ قِيَامِهِ ، وَيَرْكَعُ مِثْلَ رُكُوعِهِ "

رواه الطبراني في الكبير, وموسى بن عبد الرحمن هذا التابعي لم أحد من ذكره, وبقية رجاله ثقات .

3276. Mûsa b. Abdirrahman'ın Ümmü Süfyan'dan naklettiğine göre bir Yahudi kadın Hz. Âişe'nin yanına girer, onun yanında konuşurdu. Ayağa kalkıp giderken de "Allah seni kabir azabından korusun" derdi. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) geldiğinde, Âişe bunu kendisine

bildirdi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yalan söylemiş. Bu, yalnız Kitap ehli hakkındadır"* buyurdu.

Sonra Güneş tutuldu ve Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) *"Kabir azabından Allah'a sığınırım"* dedi. Sonra tekbir alarak kıyama durdu. Kıyamı uzattı. Sonra rükûya gitti. Rükûyu da uzattı. Sonra başını kaldırıp doğruldu. Yine kıyamı uzattı. Sonra tekrar rükûya vardı ve rükûyu, ilkine göre daha kısa tutmakla beraber yine uzattı. Sonra iki kere rükû ve iki kere secde yaptı. Bunları da kıyam ve rükûsu kadar uzattı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Mûsa b. Abdirrahman tâbii neslinden olup kendisini zikredeni görmedim. Kalan ravileri ise güvenilir kimselerdir.[1]

٣٢٧٧ - وعَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا كَانَتْ لَيْلَةٌ رِيحٍ شَدِيدَةٍ كَانَ مَفْزَعَهُ إِلَى الْمَسْجِدِ حَتَّى تَسْكُنَ الرِّيحُ وَإِذَا حَدَثَ فِي السَّمَاءِ حَدَثٌ مِنْ خُسُوفِ شَمْسٍ أَوْ قَمَرٍ كَانَ مَفْزَعَهُ إِلَى الصَّلَاةِ حَتَّى تَنْجَلِيَ".

رواه الطبراني في الكبير من رواية زياد بن صخر عن أبي الدرداء ولم أجد من ترجمه, وبقية رجاله ثقات والله أعلم.

3277. Ebu'd-Derdâ'nın naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) fırtınalı bir gece olursa Mescid'e sığınır, fırtına dininceye kadar beklerdi. Gökte Güneş ya da Ay tutulması gibi bir olay olursa, namaza durur, Güneş veya Ay açılıncaya kadar namaz kılardı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Ziyâd b. Sahr kanalıyla Ebu'd-Derdâ'dan nakletmiştir ki, bu zatın biyografisini yazanı görmedim. Kalan ravileri ise güvenilir kimselerdir. Doğrusunu Allah bilir.

---

1 *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XXV, 161-162.
Mûsa b. Abdirrahman'ı Buhârî *et-Târîhu'l-kebîr*'de ve İbn Ebî Hâtim hakkında cerh ya da ta'dil nakletmeksizin *el-Cerh ve't-Ta'dîl*'inde zikretmiştir.

(بَابُ الاسْتِسْقَاءُ)

Yağmur Duası

٣٢٧٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ يَعْنِي الطَّيَالِسِيَّ حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ مُوسَى السُّلَمِيُّ الدَّقِيقِيُّ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ وَاسِعٍ عَنْ شُتَيْرِ بْنِ نَهَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " قَالَ رَبُّكُمْ عَزَّ وَجَلَّ لَوْ أَنَّ عِبَادِي أَطَاعُونِي لَأَسْقَيْتُهُمُ الْمَطَرَ بِاللَّيْلِ وَأَطْلَعْتُ عَلَيْهِمُ الشَّمْسَ بِالنَّهَارِ وَلَمَا أَسْمَعْتُهُمْ صَوْتَ الرَّعْدِ"

رواه أحمد والبزار وزاد فيه : وقال رسول الله صلى الله عليه و سلم : جددوا إيمانكم قالوا : يا رسول الله فكيف نجدد إيماننا ؟ قال : " جددوا إيمانكم بقول : لا إله إلا الله " وقال : لا يروى عن النبي صلى الله عليه و سلم إلا بهذا الإسناد قلت : ومداره على صدقة بن موسى الدقيقي, ضعفه ابن معين وغيره وقال مسلم بن إبراهيم : حدثنا صدقة الدقيقي, وكان صدوقا .

3278. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Rabbiniz buyurdu ki: Eğer kullarım bana itaat etselerdi, muhakkak ki ben onları gece yağmur suyuna kandırır, gündüz üzerlerine Güneş doğdurur, onlara gök gürlemesini duyurmazdım."

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve Bezzâr rivayet etmiştir. Ancak Bezzâr ayrıca şu ilaveyi de nakletmiştir:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İmanınızı tazeleyin!?"* buyurdu. Ashâbı: "Ya Resûlallah! İmanımızı nasıl tazeleyelim?" diye sordular. *"İmanınızı «Lâ ilâhe illallah» sözüyle tazeleyin"* buyurdu.

Sonra Bezzâr "Hadis, Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) yalnız bu senetle rivayet edilmektedir" diye de eklemiştir.

Ben derim ki: Hadisin merkezinde yer alan Sadaka b. Mûsa ed-Dakîkî'yi İbn Maîn ve başkaları zayıf görürlerken, Müslim b. İbrâhîm onun hakkında: "Bize Sadaka ed-Dakîkî bildirdi, ki kendisi dürüst (*sadûk*) biriydi" ifadesini kullanmıştır.

٣٢٧٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ أَنْبَأَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ أَخْبَرَنِي حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا هَبَّتِ الرِّيحُ عُرِفَ ذَلِكَ فِي وَجْهِهِ"

رواه أحمد, ورجاله موثقون .

3279. Enes'in bildirdiğine göre rüzgarın şiddetini artırması Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) (endişeli) yüz ifadelerinden anlaşılırdı.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

٣٢٨٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الطَّيَالِسِيُّ حَدَّثَنَا عِمْرَانُ يَعْنِي الْقَطَّانَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ نَصْرِ بْنِ عَاصِمٍ اللَّيْثِيِّ عَنْ مُعَاوِيَةَ اللَّيْثِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " يَكُونُ النَّاسُ مُجْدِبِينَ فَيُنْزِلُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى عَلَيْهِمْ رِزْقاً مِنْ رِزْقِهِ فَيُصْبِحُونَ مُشْرِكِينَ. فَقِيلَ لَهُ كَيْفَ ذَاكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ يَقُولُونَ مُطِرْنَا بِنَوْءِ كَذَا وَكَذَا "

رواه أحمد والبزار والطبراني في الكبير والأوسط, ورجاله موثقون .

3280. Muâviye el-Leysî'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"İnsanlar kuraklık yaşarlar. Sonra -yüce- Allah onlara rızık türlerinden bir rızık indirir de onlar putperest oluverirler." "Bu nasıl olur, ey Allah'ın Resûlü?" diye sorulunca: *"Çünkü derler ki: Şu, şu yıldız sayesinde biz yağmura kavuştuk"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed b. hanbel, Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* Taberânî rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

٣٢٨١ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عَيَّاشٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبِي ، قَالَ : حَدَّثَنِي رَاشِدُ بْنُ دَاوُدَ الصَّنْعَانِيُّ ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ الصَّنْعَانِيِّ ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَحَطَ الْمَطَرُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَسَأَلْنَا نَبِيَّ اللَّهِ أَنْ يَسْتَسْقِيَ لَنَا ؟ فَاسْتَسْقَى ، فَغَدَا نَبِيُّ اللَّهِ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَإِذَا هُوَ بِقَوْمٍ يَتَحَدَّثُونَ ، قَالُوا : سُقِينَا اللَّيْلَةَ بِنَوْءِ كَذَا وَكَذَا ، فَقَالَ نَبِيُّ اللَّهِ : " مَا أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَى قَوْمٍ نِعْمَةً إِلا أَصْبَحُوا بِهَا كَافِرِينَ "

رواه البزار والطبراني في الكبير, وفيه: إسماعيل بن عياش, وفيه كلام .

3281. Ebu'd-Derdâ bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında uzun süre yağmur yağmadı. Bunun üzerine Allah Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) bizim için yağmur duası etmesini istedik. Allah'ın Peygamberi (sallallahu aleyhi vesellem) sabah (evinden) çıktığında "Bu gece şu, şu yıldız sayesinde yağmura kavuştuk" diye konuşmakta olan bir topluluğa rastladı. Bunun üzerine *"Allah hangi millete bir nimet ihsan etmişse, muhakkak onu inkar eder olmuşlardır"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden İsmaîl b. Ayyâş hakkında tenkit vardır.

٣٢٨٢ - وعَنْ طَلْحَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّه بْنِ عَوْف قَالَ : سَأَلْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ عَنِ السُّنَّةِ فِي صَلاَةِ الاسْتِسْقَاءِ فَقَالَ : السُّنَّةُ فِي صَلاَةِ الاسْتِسْقَاءِ مِثْلُ السُّنَّةِ فِي صَلاَةِ العِيْدِ خَرَجَ رَسُولِ اللَّه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْتَسْقِي فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ وَقَرَأَ فِيْهِمَا وَكَبَّرَ فِي الأُولَى سَبْعَ تَكْبِيَراتٍ وَفِي الثَّانِيَةِ خَمْسَ تَكْبِيرَاتٍ "

قلت : هو في السنن من غير بيان للتكبير. رواه البزار, وفيه :محمد بن عبد العزيز بن عمر الزهري, وهو متروك

3282. Talha b. Abdillah b. Avf anlatıyor: İbn Abbâs'a yağmur duasındaki uygulamanın (sünnetin) ne olduğunu sordum. Dedi ki: Yağmur duasındaki uygulama, bayram namazındaki uygulamanın aynısıdır. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yağmur duası yapmak üzere çıkıp iki rekât namaz kıldı. Rekâtlarda Kur'ân okudu. İlk rekâtta yedi, ikincisinde ise beş kere tekbir aldı.

★Ben derim ki: Hadis, tekbirle ilgili açıklama hariç, *Sünen*'de geçmiştir.

Hadisi bu şekliyle ise Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Muhammed b. Abdilazîz b. Ömer ez-Zührî metrûktur.

٣٢٨٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ شَاذَانَ ، ثَنَا أَبِي ، ثَنَا مُحَاشِعُ بْنُ عَمْرٍو ، نَا ابْنُ لَهِيعَةَ ، نَا عُقَيْلُ بْنُ خَالِدٍ ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : مَحَلَ النَّاسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَأَتَاهُ الْمُسْلِمُونَ ، فَقَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّه ، قَحَطَ الْمَطَرُ ، وَيَبِسَ الشَّجَرُ ، وَهَلَكَتِ الْمَوَاشِي ، وأَسْنَتَ النَّاسُ ، فَاسْتَسْقِ لَنَا رَبَّكَ . فَقَالَ : " إِذَا كَانَ يَوْمُ كَذَا وَكَذَا فَاخْرُجُوا وَاخْرُجُوا مَعَكُمْ بِصَدَقَاتٍ ، فَلَمَّا كَانَ ذَلِكَ الْيَوْمُ خَرَجَ رَسُولُ اللَّه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالنَّاسُ ، يَمْشِي وَيَمْشُونَ ، عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ وَالْوَقَارُ حَتَّى أَتَوَا الْمُصَلَّى ، فَتَقَدَّمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَصَلَّى بِهِمْ رَكْعَتَيْنِ يَجْهَرُ فِيهِمَا بِالْقِرَاءَةِ ، وَكَانَ رَسُولُ اللَّه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْرَأُ فِي الْعِيدَيْنِ وَالاسْتِسْقَاءِ فِي الرَّكْعَةِ الأُولَى بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ ، وَ سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الأَعْلَى ، وَفِي الرَّكْعَةِ الثَّانِيَةِ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ ، وَ هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ ، فَلَمَّا قَضَى صَلاَتَهُ اسْتَقْبَلَ الْقَوْمَ بِوَجْهِهِ ، وَقَلَبَ رِدَاءَهُ ، ثُمَّ جَثَا عَلَى رُكْبَتَيْهِ ، وَرَفَعَ يَدَيْهِ ، وَكَبَّرَ تَكْبِيرَةً قَبْلَ أَنْ يَسْتَسْقِيَ ، ثُمَّ قَالَ : " اللَّهُمَّ اسْقِنَا ، وأَغِثْنَا ، اللَّهُمَّ اسْقِنَا غَيْثًا مُغِيثًا ، رُحْبًا ، رَبِيعًا ، وَجدًا ، غَدَقًا ، طَبَقًا ، مُغْدِقًا ، هَنِيئًا ، مَرِيئًا ، مَرِيعًا ، مُرْتِعًا وَابِلا ، شَامِلا ، مُسْبِلا ، مُجَلِّلا ، دَائِمًا دَرَرًا ، نَافِعًا غَيْرَ ضَارٍّ ، عَاجِلا غَيْرَ رَائِثٍ ، غَيْثًا ، اللَّهُمَّ تُحْيِي بِهِ الْبِلادَ ، وتُغِيثُ بِهِ الْعِبَادَ ، وَتَجْعَلُهُ بَلاغًا لِلْحَاضِرِ مِنَّا وَالْبَادِ ، اللَّهُمَّ أَنْزِلْ عَلَيْنَا فِي أَرْضِنَا زِينَتَهَا ، وَأَنْزِلْ فِي أَرْضِنَا

سَكَنَهَا ، اللّٰهُمَّ أُنْزِلْ عَلَيْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا ، فَأَحْيِ بِهِ بَلْدَةً مَيْتَةً ، وأَسْقِه مِمَّا خَلَقْتَ لَنَا أَنْعَامًا وَأَنَاسِيَّ كَثِيرًا " . قَالَ : فَمَا بَرِحُوا حَتَّى أَقْبَلَ قَزَعٌ مِنَ السَّحَابِ ، فَالْتَأَمَ بَعْضُهُ إِلَى بَعْضٍ ، ثُمَّ مَطَرَتْ عَلَيْهِمْ سَبْعَةَ أَيَّامٍ وَلَيَالِيَهُنَّ ، لَا يُقْلَعُ عَنِ الْمَدِينَةِ "

قلت : فذكر الحديث بنحو ما في الصحيح .رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه: مجاشع بن عمرو, قال ابن معين : قد رأيته أحد الكذابين .

3283. Enes b. Mâlik bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında insanlar kuraklık yaşadılar. Bunun üzerine Müslümanlar Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) giderek: "Ya Resûlallah, uzun süre yağmur yağmadı, ağaçlar kurudu. Hayvanlar kırıldı. İnsanlar koktu. Bizim için Rabbine yağmur duası ediver" dediler. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Şu, şu günler gelince (namazgâha) çıkın. Beraberinizde sadaka da getirin"* buyurdu. O gün gelince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ve halk dışarı çıkarak sükûnet ve vakarla yürüdüler. Namazgâha gelince Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) öne geçti ve halka, kırâati açıktan okuyarak iki rekât namaz kıldırdı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bayram namazları ve yağmur duası namazının ilk rekâtında Fâtihatu'l-Kitâb'la birlikte "Sebbihi's-me rabbikel-a'lâ", ikinci rekâtında ise yine Fâtihatu'l-Kitâb'la birlikte "Hel etâke hadîsü'l-ğâşiye" sûresini okurdu. Namazı bitirdiğinde yüzünü cemaate doğru döndü, hırkasını tersyüz etti. Sonra dizleri üzerine çöküp, ellerini (semaya) kaldırarak yağmur duasına başlamadan bir kere tekbir getirdi. Sonra şöyle dua etti:

"Allahım! Bize, imdadımıza yetişen, bahar yağmuru gibi, geniş arazileri sulayan, ihtiyacı karşılayan, bol, her tarafı kaplayan, her tarafı sulayan, bizi memnun eden, bereketli, her tarafı kapsayan, sağanak, her yere ulaşan, her yere akan, sel olmayıp, gökten inci taneleri gibi dökülen, zarar vermeyen, yarar sağlayan, gecikmeyen, hemen gelen bir yağmur ihsan eyle. Allahım! Sen bu yağmurla beldeleri canlandırır, kullarına imdat eder, şehirlimize ve köylümüze can verirsin. Allahım! Topraklarımıza süsünü ver, topraklarımıza rızkını indir. Allahım! Bize gökten temiz su indir, onunla ölü bir beldeye can ver, yaratmış olduğun pek çok insanı ve hayvanı suya kandır."

Sonra çok geçmeden (gökte) parçalı bulutlar peyda oldu. Derken bulutlar birbirlerine yaklaşarak yoğunlaştı. Sonra yedi gün, yedi gece hiç durmadan Müslümanların üzerlerine yağmur yağdı. Yağmur bir türlü Medine'den uzaklaşmıyordu.

★Ben derim ki: Hadisin devamını, *Sahîh*'de yer alan ifadelerle nakletmiştir.

Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Mücâşi' b. Amr hakkında İbn Maîn: "Benim gözümde o, hadis uyduranlardan biridir" demiştir.[1]

٣٢٨٤ - حَدَّثَنَا مُعَاذٌ ، قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ ، قَالَ : نا أَبُو النَّضْرِ هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُلاثَةَ ، عَنْ مُوسَى بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، وَأَنَسٍ ، قَالا : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا اسْتَسْقَى ، قَالَ : " اللَّهُمَّ اسْقِنَا سُقْيًا وَاسِعَةً ، وَادِعَةً نَافِعَةً ، تُشْبِعُ بِهَا الأَمْوَالَ وَالأَنْفُسَ ، غَيْثًا هَنِيئًا ، مَرِيئًا ، طَبَقًا ، مُجَلِّلا ، تُسْبِغُ بِهِ عَلَى بَادِينَا وَحَاضِرِنَا ، تُنْزِلُ بِهِ مِنْ بَرَكَاتِ السَّمَوَاتِ ، وَتُخْرِجُ لَنَا بِهِ مِنْ بَرَكَاتِ الأَرْضِ ، وَتَجْعَلُنَا عِنْدَهُ مِنَ الشَّاكِرِينَ ، إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: موسى بن محمد بن إبراهيم الحارث التيمي, وهو ضعيف .

3284. Câbir b. Abdillah ve Enes'in bildirdiklerine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yağmur duasında şöyle dua ederdi:

"Allahım! Bize malları ve canları doyuracağın sakin ve faydalı bir yağış, köylümüzü şehirlimizi kapsayan memnuniyet verici, rahatlatıcı, her tarafı kaplayan, bol ve bereketli bir yağmur ihsan eyle. Bununla (üzerimize) gökteki bereketlerden indir, bize yerdeki bereketlerden çıkar ve bu nimet karşısında bizi şükredenlerden eyle. Şüphesiz sen duaları işitirsin."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* rivayet etmiş olup ravilerinden Mûsa b. Muhammed b. İbrâhîm b. el-Hâris et-Teymî zayıftır.

٣٢٨٥ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ صُبَيْحٍ الزَّيَّاتُ الْكُوفِيُّ ، ثنا مَحْمُودُ بْنُ بَكْرِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، ثنا أَبِي ، عَنْ عِيسَى بْنِ الْمُخْتَارِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى ، عَنْ دَاوُدَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَسْقَى ، فَقَالَ : " اللَّهُمَّ اسْقِنَا غَيْثًا مُغِيثًا مَرِيعًا ، طَبَقًا عَاجِلا غَيْرَ رَائِثٍ ، نَافِعًا غَيْرَ ضَارٍّ ، فَمَا لَبِثْنَا أَنْ مُطِرْنَا حَتَّى سَالَ كُلُّ شَيْءٍ ، حَتَّى أَتَوْهُ ، فَقَالُوا : قَدْ غَرِقْنَا ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " اللَّهُمَّ حَوَالَيْنَا ، وَلا عَلَيْنَا "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: محمد بن أبي ليلى, وفيه كلام كثير .

3285. Abdullah b. Abbâs'ın bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle yağmur duası yapmıştır:

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta (Bkz. 87 *Mecmau'l-Bahreyn*) ve *el-Ahâdisu't-tivâl* kitabı (27).

"Allahım! Bize, imdadımıza yetişen, her tarafı kaplayan, her tarafı saran, gecikmeyen, hemen gelen, hasara yol açmayan, fayda veren bereketli bir yağış ihsan eyle." (İbn Abbâs der ki) Çok geçmeden üzerimize yağmur yağdı, her taraf sel olup aktı. Bunun üzerine halk Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek: "Suya boğulduk" dediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Allahım! Üzerimize değil, çevremize yağdır"* diye dua etti.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiş olup ravilerinden Muhammed b. Ebî Leylâ hakkında bir çok söz vardır.

٣٢٨٦ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، أنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ زَحْرٍ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، قَالَ : قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَسْجِدِ ضُحًى ، فَكَبَّرَ ثَلاثَ تَكْبِيرَاتٍ ، ثُمَّ قَالَ : " اللَّهُمَّ اسْقِنَا ، ثَلاثًا ، اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا سَمْنًا وَلَبَنًا وَشَحْمًا وَلَحْمًا " ، وَمَا يُرَى فِي السَّمَاءِ سَحَابًا فَثَارَتْ رِيحٌ وَغَبَرَةٌ ، ثُمَّ اجْتَمَعَ سَحَابٌ ، فَصَبَّتِ السَّمَاءُ ، وَصَاحَ أَهْلُ الأَسْوَاقِ وَتَفَارُّوا إِلَى سَقَائِفِ الْمَسْجِدِ ، وَإِلَى بُيُوتِهِمْ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَائِمٌ ، فَسَالَتِ الطُّرُقُ ، وَرَأَيْنَا ذَلِكَ الْمَطَرَ عَلَى أَطْرَافِ شَعْرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَى كَتِفَيْهِ وَمَنْكِبَيْهِ كَأَنَّهُ الْجُمَانُ ، فَانْصَرَفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَانْصَرَفْتُ أَمْشِي عَلَى مِشْيَتِهِ ، وَهُوَ يَقُولُ : " هَذَا أُحَدِّثُكُمْ بِرَبِّهِ " ، قَالَ أَبُو أُمَامَةَ : مَا رَأَيْتُ عَامًا أَكْثَرَ سَمْنًا وَلَبَنًا وَشَحْمًا وَلَحْمًا إِنَّ هَؤُلاءِ فِي الطُّرُقِ مَا يَكَادُ يَشْتَرِيهِ أَحَدٌ ثُمَّ انْصَرَفَ نَحْوَ الرِّجَالِ فَنَهَاهُمْ وَوَعَظَهُمْ ، ثُمَّ انْصَرَفَ نَحْوَ النِّسَاءِ ، فَوَعَظَهُنَّ وَشَدَّدَ عَلَيْهِنَّ فِي الْحَرِيرِ وَالذَّهَبِ ، فَأَقْبَلَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي عَامِرٍ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، بَلَغَنَا أَنَّكَ شَدَّدْتَ فِي لُبْسِ الْحَرِيرِ وَالذَّهَبِ ، وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ إِنِّي لأُحِبُّ الْجَمَالَ حَتَّى مِنْ حُبِّي الْجَمَالَ لَوْ جَعَلْتُ خِرَازَ سَوْطِي هَذَا مِنْ جِلْدِ نَمِرٍ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ اللَّهَ جَمِيلٌ يُحِبُّ الْجَمَالَ ، وَإِنَّمَا الْكِبْرُ مَنْ جَهِلَ الْحَقَّ ، وَغَمَصَ النَّاسَ بِعَيْنِهِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبيد الله بن زحر, عن علي بن يزيد, وكلاهما ضعيف.

3286. Ebû Umâme bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kuşluk vakti Mescid'de namaza durup üç kere tekbir getirdi. Sonra şöyle dua etti:

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (10673)

"Allahım! Bize yağmur lutfeyle -Bunu üç kere tekrarladı-. *Allahım! Bize rızık olarak yağ, süt, iç yağı ve et ihsan eyle."* Gökte hiç bulut görmüyorduk. Derken sert bir rüzgâr çıktı, etraf toz toprak oldu. Bulutlar toplandı ve gökten yağmur boşaldı. Pazarcılar çığlık çığlığa Mescid'in çardakları altına ve evlerine koşuştular. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ise ayakta bekliyordu. Yollar sel olup aktı. O gün yağmurun Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) saçlarından ve omuzlarından aşağı inci taneleri gibi aktığını gördük. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) oradan ayrıldı. Peşinden ben de ayrılıp onu takip ettim. "Bu (yağmur suyu), sizin içinizde Rabbiyle en son birlikte olanınızdır" diyordu. Ebû Umâme demiştir ki: Ben o yılki kadar tereyağı, sütü, iç yağı ve eti bol bir yıl hiç görmedim. Bu yiyecekler yollarda satılıyordu. Neredeyse hiç kimse onları satın almıyordu. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) erkeklerin yanına gitti, onlara vâzü nasihatte bulundu, onları (yasaklardan) menetti. Sonra kadınların yanına gitti. Onlara da vâzü nasihatte bulundu, ipek elbise ve altın konusunda onlara çıkıştı. Derken Âmir oğullarından bir zat çıkageldi ve: "Ya Resûlallah! Duyduk ki, sen ipek elbise ve altın kullanma konusunda sert konuşmuşsun. Seni hak ile gönderen (Allah')a yemin ederim ki, ben güzel görünmeyi severim. Hatta güzelliğe olan sevgimden dolayı bu kırbacımın kabını kaplan derisinden yaptım" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ise bunun üzerine: *"Kuşkusuz Allah güzeldir, güzeli sever. Asıl kibir, hakkı tanımamak ve insanları küçük görmektir"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ubeydullah b. Zahr ve hadisi kendisinden rivayet ettiği Ali b. Yezîd zayıftır.

٣٢٨٧ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْقُطَعِيُّ ، قَالَ : نَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْقُرَشِيُّ ، قَالَ : نَا حَفْصُ بْنُ النَّضْرِ ، قَالَ : نَا عَامِرُ بْنُ خَارِجَةَ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ جَدِّهِ سَعْدٍ أَنَّ قَوْمًا شَكَوْا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَحَطَ الْمَطَرِ ، فَأَمَرَهُمْ أَنْ يَجْثُوا عَلَى الرُّكَبِ ، قَالَ : " قُولُوا يَا رَبُّ ، يَا رَبُّ " ، فَفَعَلُوا ، فَسُقُوا حَتَّى أَحَبُّوا أَنْ يَكْشِفَ عَنْهُمْ

هذا لفظه عند البزار, وقال الطبراني في الأوسط : عامر بن خارجة بن سعد ,عن أبيه, عن جده سعد, أن قوما شكوا إلى رسول الله صلى الله عليه و سلم قحط المطر فقال : اجثوا على الركب وقولوا : يا رب يا رب ورفع السبابة إلى السماء فسقوا حتى أحبوا أن يكشف عنهم .

والصواب رواية الطبراني, وقوله : عامر كذلك ذكره الذهبي في ترجمة عامر بن خارجة وضعفه .

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7822).

3287. Âmir b. Hârice b. Sa'd'ın, dedesi Sa'd'dan naklettiğine göre bir topluluk Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) kuraklıktan yakındı. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de onlara dizleri üzerine çömelmelerini emretti, çömeldiler. Sonra "«Ya Rabbi» deyin!" buyurdu. Dediler. Derken yağmura boğuldular, öyle ki sonunda yağmurun durmasını istediler.

★Bu, Bezzâr'ın ifadesidir. Taberânî ise *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta şöyle nakletmiştir:

Âmir b. Hârice b. Sa'd'ın babasından, onun da dedesi Sa'd'dan naklettiğine göre bir topluluk Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) kuraklıktan yakındılar. O da (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dizleriniz üzerine çömelin ve «Ya Rabbi, Ya Rabbi» deyin!"* buyurdu. Sonra işaret parmağını semaya doğru kaldırdı. Derken yağmura boğuldular. O kadar ki sonunda yağmurun durmasını istediler.

★Doğru olanı, Taberânî'nin rivayetidir. Zira Zehebî de Âmir b. Hârice'nin biyografisinde hadisi bu şekilde zikrederek kendisini zayıf olarak değerlendirmiştir.[1]

٣٢٨٨ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى بْنِ حَمَّادٍ الْبَرْبَرِيُّ ، ثنا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى أَبُو السَّكَنِ الطَّائِيُّ ، ثنا عَمُّ أَبِي زَحْرُ بْنُ حِصْنٍ ، عَنْ جَدِّهِ حُمَيْدِ بْنِ مُنْهِبٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ مُضَرِّسٍ ، قَالَ : حَدَّثَ مَخْرَمَةُ بْنُ نَوْفَلٍ ، عَنْ أُمِّهِ رُقَيْقَةَ بِنْتِ أَبِي صَيْفِيِّ بْنِ هَاشِمٍ ، وَكَانَتْ لَدَى عَبْدِ الْمُطَّلِبِ ، قَالَتْ : تَتَابَعَتْ عَلَى قُرَيْشٍ سِنُونَ أَمْحَلَتِ الضَّرْعَ ، وَأَدَقَّتِ الْعَظْمَ ، فَبَيْنَا أَنَا رَاقِدَةُ الْهَمِّ ، أَوْ مَهْمُومَةٌ ، إِذَا هَاتِفٌ يَصْرُخُ بِصَوْتٍ صَحِلٍ ، يَقُولُ : مَعْشَرَ قُرَيْشٍ إِنَّ هَذَا النَّبِيَّ الْمَبْعُوثَ قَدْ أَظَلَّتْكُمْ أَيَّامُهُ ، وَهَذَا إِبَّانَ نُجُومِهِ فَحَيْهَلا بِالْحَيَاءِ ، وَالْخِصْبِ أَلا فَأَنْظُرُوا رَجُلا مِنْكُمْ وَسِيطًا عِظَامًا جِسَامًا أَبْيَضَ بِضَيَاءٍ أَوْطَفَ الأَهْدَابِ ، سَهْلَ الْخَدَّيْنِ ، أَشَمَّ الْعِرْنِينِ لَهُ فَخْرٌ يَكْظِمُ عَلَيْهِ ، وَسُنَّةٌ يَهْدِي إِلَيْهِ فَلْيَخْلُصْ هُوَ وَوَلَدُهُ ، وَلْيَهْبِطْ إِلَيْهِ مِنْ كُلِّ بَطْنٍ رَجُلٌ فَلْيَشُنُّوا مِنَ الْمَاءِ ، وَلْيَمَسُّوا مِنَ الطِّيبِ ، وَلْيَسْتَلِمُوا الرُّكْنَ ، ثُمَّ لِيَرْقُوا أَبَا قُبَيْسٍ ، ثُمَّ لِيَدْعُ الرَّجُلُ ، وَلْيُؤَمِّنِ الْقَوْمُ فَغِثْتُمْ مَا شِئْتُمْ ، فَأَصْبَحْتُ عَلِمَ اللَّهُ مَذْعُورَةً اقْشَعَرَّ جِلْدِي ، وَوَلِهَ عَقْلِي ، وَاقْتَصَصْتُ رُؤْيَايَ ، وَنِمْتُ فِي شِعَابِ مَكَّةَ فَوَالْحُرْمَةِ ، وَالْحَرَمِ مَا بَقِيَ بِهَا أَبْطَحِي إِلا قَالَ : هَذَا شَيْبَةُ الْحَمْدِ ، وَتَنَاهَتْ إِلَيْهِ رِجَالاتُ قُرَيْشٍ ، وَهَبَطَ إِلَيْهِ مِنْ كُلِّ بَطْنٍ رَجُلٌ فَشَنُّوا ، وَمَسُّوا ، وَاسْتَلَمُوا الرُّكْنَ ، ثُمَّ ارْتَقُوا أَبَا قُبَيْسٍ ، وَاصْطَفُّوا حَوْلَهُ مَا يَبْلُغُ سَعْيُهُمْ مُهِلَّةً حَتَّى إِذَا اسْتَوُوا بِذُرْوَةِ

---

[1] Bezzâr, no. 665. Ayrıca: "Hiç sanmıyorum ki Âmir, dedesinden bir şey işitmiş olsun" demiştir.

الْجَبَلِ قَامَ عَبْدُ الْمُطَّلِبِ، وَمَعَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غُلامٌ قَدْ أَيْفَعَ أَوْ كَرَبَ ، فَرَفَعَ يَدَهُ ، فَقَالَ : " اللَّهُمَّ سَادَّ الْخَلَّة ، وَكَاشِفَ الْكُرْبَة ، أَنْتَ مُعَلَّمٌ غَيْرُ مُعَلَّمٍ ، وَمَسْئُولٌ غَيْرُ مُبْخَلٍ ، وَهَذِهِ عِبِدَّاؤُكَ وَإِمَاؤُكَ بِعَذِرَاتِ حَرَمِكَ ، يَشْكُونَ إِلَيْكَ سَنَتَهُمْ أَذْهَبَتِ الْخُفَّ وَالظِّلْفَ ، اللَّهُمَّ ، فَأَمْطِرَنَّ عَلَيْنَا غَيْثًا مُغْدِقًا مَرِيعًا ، فَوَرَبِّ الْكَعْبَةِ مَا رَامُوا حَتَّى تَفَجَّرَتِ السَّمَاءُ بِمَائِهَا ، وَاكْتَظَّ الْوَادِي بِثَجِيجِهِ " ، فَسَمِعْتُ شِيخَانَ قُرَيْشٍ وَجِلَّتَهَا عَبْدَ اللَّهِ بْنَ جُدْعَانَ ، وَحَرْبَ بْنَ أُمَيَّةَ ، وَهِشَامَ بْنَ الْمُغِيرَةِ يَقُولُونَ لِعَبْدِ الْمُطَّلِبِ : هَنِيئًا لَكَ أَبَا الْبَطْحَاءِ ، أَيْ عَاشَ بِكَ أَهْلُ الْبَطْحَاءِ ، وَفِي ذَلِكَ مَا تَقُولُ رُقَيْقَةُ بِنْتُ أَبِي صَيْفِيٍّ :

بِشَيْبَةِ الْحَمْدِ أَسْقَى اللَّهُ بَلْدَتَنَا ... وَقَدْ فَقَدْنَا الْحَيَاةَ وَاجْلَوَّذَ الْمَطَرُ

فَجَاءَ بِالْمَاءِ جَوْنِي لَهُ سُبُلٌ ... سَحًّا فَعَاشَتْ بِهِ الأَنْعَامُ وَالشَّجَرُ

مَنًّا مِنَ اللَّهِ بِالْمَيْمُونِ طَائِرُهُ ... وَخَيْرُ مَنْ بُشِّرَتْ يَوْمًا بِهِ مُضَرُ

مُبَارَكُ الأَمْرِ يُسْتَسْقَى الْغَمَامُ بِهِ ... مَا فِي الأَنَامِ لَهُ عِدْلٌ وَلا خَطَرُ

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: زَحْر بن حصن, قال الذهبي : لا يعرف .

3288. Abdulmuttalib'in akranı Rakîka binti Ebî Sayfî b. Hâşim bildiriyor: Kureyş peş peşe birkaç sene kuraklık yaşadı; memeler kurudu, kemikler inceldi. Bir gün ben sakin bir zihinle -veya üzüntülü bir şekilde- uyurken, (rüyamda) kalın tonda bir sesin şöyle bağırdığını işittim: "Ey Kureyşliler! Kuşkusuz beklenen peygamber gönderildi, onun döneminin gölgesi üzerinize düştü. Bu günler, onun ortaya çıkacağı günlerdir. Bolluk ve berekete koşun. Dikkat edin. İçinizden orta boylu, ulu, yapılı, beyaz tenli, parlak yüzlü, uzun kirpikli, kaşları sık, yanakları düz, şerefli bir zata bakın. Bu zat, her zaman koruduğu bir üstünlük sıfatına ve takip ettiği bir geleneğe sahiptir. O ve onun çocukları yalnız kalsın. Her batından bir kişi onun yanına insin. Su serpsinler, koku sürsünler, rüknü (Hacer-i Esved'in köşesini) istilam etsinler. Sonra Ebû Kubeys dağına çıksınlar. Sonra o zat dua etsin, cemaat «Âmin» desin. O zaman dilediğiniz kadar berekete boğulursunuz."

Allah bilir ya, sabahladığımda tüylerim ürperdi, aklım başımdan gitti. Rüyama göre hareket edip Mekke vadilerinde uyudum. Harem

içinde her nereye vardıysam hepsi işte "Şeybetu'l-Hamd[1] (çıktı)" diyordu. Kureyş'in erkekleri onun yanında toplandılar, her batından bir kişi ona gitti. Üzerlerine su serptiler, koku sürdüler ve rüknü istilam ettiler. Sonra Ebû Kubeys'e çıkıp onun etrafında saf tuttular. Tâ ki, hepsi dağın zirvesinde toplanınca Abdülmuttalib ayağa kalktı. Henüz çocuk yaştaki Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de onunla beraberdi. O zaman ergenlik çağına ulaşmış ya da ulaşmak üzereydi. Ellerini kaldırarak şöyle dua etti:

"Ey ihtiyaçları karşılayan, sıkıntıları gideren Allahım! Sen öğretensin, sana bir şey öğretilmez. Sen kendisine istekler arz edilensin, cimri değilsin. İşte kölelerin ve cariyelerin (erkek ve kadın kulların) sana geldiler. Hareminin sakinleri başlarına gelen kıtlıktan yakınıyorlar. Öyle kıtlık ki, hayvanları kırdı, geçirdi. Allahım! Üzerimize her tarafı kaplayan, bereketli bol yağmurlar yağdır."

Kâbe'nin Rabbine yemin ederim ki, insanlar daha oradan ayrılmadan gök yarıldı, yağmur boşaldı, vadi sel olup taştı. Kureyş uluları ve ileri gelenlerinden Abdullah b. Ced'an, Harb b. Umeyye ve Hişâm b. Muğîre'nin Abdulmuttalib'e "Hayırlı olsun Ebu'l-Bathâ!" dediklerini işittim. Bu olayla ilgili olarak Rakîka binti Ebî Sayfî şu mısraları söyler:

"Şeybetu'l-Hamd sayesinde Allah memleketimizi suya kandırdı,

Oysa ki bereket gitmiş, uzun süredir yağmur yağmamıştı.

Kızıl bir bulut cömertçe su indirdi, her taraf sel olup aktı,

Onunla hayvanlar ve bitkiler hayat buldu.

Bu, talihli zatın yüzü suyu hürmetine Allah'tan gelen bir lütuftu.

O, bu güne kadar Mudar kabilesine müjdelenmiş en hayırlı zattı.

Onun şanı yücedir. Bulutlar onun sayesinde suyla dolar.

Yaratılanlar arasında onun ne dengi, ne de benzeri var."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup Zehebî, senedinde ismi geçen Zahr b. Hısn'ın tanınmadığını söyler.[2]

---

[1] Şeybetu'l-Hamd, Abdulmuttalib'in ismidir.

[2] Bkz. no. 13380. Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XXIV, 259-261; *el-Ehâdîsu't-tıvâl*, no. 26; Beyhâkî, *Delâilü'n-nübüvve*, I, 363-365.

٣٢٨٩ - حَدَّثَنَا أَبُو عَلِيٍّ الْحَسَنُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ هَارُونَ الْخَلالُ الرَّمْلِيُّ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَمَّادٍ الظِّهْرَانِيُّ ، حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ عَبْدَوَيْهِ السِّنْدِيُّ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْمُزَنِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ حَرْمَلَةَ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ ، عَنْ أَبِي لُبَابَةَ بْنِ عَبْدِ الْمُنْذِرِ ، قَالَ : " اسْتَسْقَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : اللَّهُمَّ اسْقِنَا ، فَقَالَ أَبُو لُبَابَةَ بْنُ عَبْدِ الْمُنْذِرِ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنَّ التَّمْرَ فِي الْمَرَابِدِ ، فَقَالَ : اللَّهُمَّ اسْقِنَا حَتَّى يَقُومَ أَبُو لُبَابَةَ عُرْيَانًا ، فَيَسُدَّ ثَعْلَبَ مِرْبَدِهِ بِإِزَارِهِ ، وَمَا يُرَى فِي السَّمَاءِ سَحَابٌ فَأَمْطَرَتْ ، فَاجْتَمَعُوا إِلَى أَبِي لُبَابَةَ ، فَقَالُوا : إِنَّهَا لَنْ تُقْلِعَ حَتَّى تَقُومَ عُرْيَانًا ، فَتَسُدَّ ثَعْلَبَ مِرْبَدِكَ ، كَمَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَفَعَلَ ، فَأَصْحَتِ السَّمَاءُ "

رواه الطبراني في الصغير, وفيه من لا يعرف .

3289. Ebû Lubâbe b. Abdilmünzir bildiriyor:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yağmur duası yaptı, Ebû Lubâbe b. Abdilmünzir: "Ya Resûlallah! Hurmalar daha sergilerde" deyince *"Allahım! Bize öyle yağmur yağdır ki, Ebû Lubâbe çıplak kalkıp mirbedinin (hurma kurutma yerinin) deliğini izarıyla (belaltı kıyafetiyle) kapatmak zorunda kalsın"* diye niyaz etti. Gökte hiç bulut görmüyorduk. Derken birden yağmur yağmaya başladı. Herkes Ebû Lubâbe'nin yanında toplanarak: "Galiba sen kalkıp çıplak olarak mirbedinin deliğini izarınla kapamadıkça bu yağmur durmayacak" dediler. O da öyle yaptı ve bulut dağıldı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr*'de[1] rivayet etmiş olup ravileri arasında tanınmayanlar vardır.

٣٢٩٠ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ جَعْفَرٍ الْبَغْدَادِيُّ ، نا عَلِيُّ بْنُ عَاصِمٍ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا رَأَى الْمَطَرَ قَالَ : " صَيِّبًا هَنِيًّا "

رواه البزار, وفيه :علي بن عاصم بن صهيب, وفيه كلام .

3290. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yağmur yağdığını görünce *"Allahım! Sağanak halinde ve faydalı olsun"* diye dua ederdi.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravilerinden Ali b. Asım b. Suhayb hakkında tenkit vardır.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* (385).

٣٢٩١ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى ، ثنا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، قَالَ : سَمِعْتُ إِسْمَاعِيلَ الْمَكِّيَّ ، يُحَدِّثُ عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ سَمُرَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا اسْتَسْقَى ، قَالَ : " اللَّهُمَّ أَنْزِلْ فِي أَرْضِنَا زِينَتَهَا ، وَأَنْزِلْ فِي أَرْضِنَا سَكَنَهَا ، وَارْزُقْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ "

رواهما الطبراني في الكبير والبزار باختصار, وإسناده حسن أو صحيح .

3291. Semure b. Cundeb'un bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yağmur duasına çıktığı zaman *"Allahım! Topraklarımıza bereketini, süsünü ve rızkını indir"* diye dua ederdi.

★Diğer bir rivayette *"Bizi rızıklandır. Zira sen, rızk verenlerin en hayırlısısın"* ilavesi de yer almıştır.

Her iki rivayeti de Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de ve ayrıca muhtasar olarak Bezzâr rivayet etmiş olup senedi hasen veya sahîhtir.[1]

٣٢٩٢ - دَثَّنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا طَاهِرُ بْنُ أَبِي أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ ، ثنا خَالِدُ بْنُ إِلْيَاسَ ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ سُلَيْمَانَ بْنِ أَبِي حَثْمَةَ ، عَنِ الشِّفَاءِ بِنْتِ خَلَفٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَسْقَى يَوْمَ الْجُمُعَةِ فِي الْمَسْجِدِ وَرَفَعَ يَدَيْهِ ، وَقَالَ : ﴿ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا ﴾ وَحَوَّلَ رِدَاءَهُ

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: خالد بن إلياس, وهو ضعيف ليس بشيء .

3292. Şifâ binti Halef'in bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Cuma günü Mescid'de yağmur duası yapmış ve ellerini kaldırarak: **"Rabbinizden bağışlanmak dileyin. Zira o, çokça bağışlayandır"**[2] âyetini okumuş ve hırkasını ters çevirmiş.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ancak senedinde ismi geçen Hâlid b. İlyâs zayıf olup hiçbir değer ifade etmez.

٣٢٩٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَاشِدٍ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا الْهَيْثَمُ بْنُ مَرْوَانَ الدِّمَشْقِيُّ ، ثنا زَيْدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ عُبَيْدٍ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ بَشِيرٍ ، عَنْ مَطَرٍ الْوَرَّاقِ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ سَمُرَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ " يَرْفَعُ يَدَيْهِ إِذَا خَطَبَ حَتَّى يُرَى بَيَاضُ إِبْطَيْهِ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله موثقون إلا أني لم أجد محمد بن راشد الأصبهاني شيخ الطبراني .

---

[1] Bezzâr, no. 661, 662. Senedinde ismi geçen Yûsuf b. Hâlid es-Semtî zayıftır. Ayrıca bkz. Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 6904, 6928, 6952.

[2] Nûh Sur. 71/10.

3293. Semure b. Cundeb'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) hutbe verirken ellerini, koltuk altlarının beyazı görünecek kadar kaldırırdı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmiştir. Ancak ben, Taberânî'nin hocası Muhammed b. Râşid el-İsbahânî'nin biyografini bulamadım.[1]

٣٢٩٤ - وَعَنْ عَبْدُ اللهِ بْنُ يَزِيدَ الخُطَيْمِي أَنَّ ابْنِ الزُّبَيْرِ خَرَجَ يَسْتَسْقِي بِالنَّاسِ فَخَطَبَ ثُمَّ صَلَّى بِغَيْرِ أَذَانٍ وَلاَ إِقَامَةٍ وَفِي النَّاسِ يَوْمَئِذ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ و زَيْدُ بْنُ أَرْقَمَ"

رواه الطبراني, ورجاله رجال الصحيح .

3294. Abdullah b. Yezîd el-Hutaymî'den nakledildiğine göre bir gün İbnü'z-Zübeyr halka yağmur duası yapmak üzere çıktı. Bu münasebetle hutbe okuyup, sonra ezansız ve kametsiz olarak namaz kıldırdı. O gün cemaat arasında Berâ b. Âzib ve Zeyd b. Erkam da vardı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٢٩٥ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَصَابَهُمْ الْمَطَرُالْمَدِينَةِ ، فَسَالَتِ الْمَيَازِيبُ ، قَالَ : " لا مَحْلَ عَلَيْكُمُ الْعَامَ "

رواه البزار والطبراني في الأوسط, وفيه: إبراهيم بن قدامة, وقد ذكره ابن حبان في الثقات. وقال البزار : إذا تفرد بحديث فلا يحتج به .

3295. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Medine üzerine yağmur yağıp oluklar sel olup aktığı zaman: *"Bu yıl size kıtlık yoktur"* derdi.

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden İbrâhîm b. Kudâme'yi İbn Hibbân *es-Sikât*'ta zikretmiştir. Bununla beraber Bezzâr onunla ilgili olarak: "Hadisi tek başına rivayet ederse, kendisiyle ihticac olunmaz" açıklamasını yapmıştır.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 6933. Taberânî'nin hocasının biyografisi *Ahbâr İsbahân*'da (II, 203) geçmiştir. Söz konusu eserde Ebû Nuaym, onun hakkında herhangi bir cerh (tenkit) ya da ta'dil (olumlu değerlendirme) ifade etmemiştir.

٣٢٩٦ - حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ كَامِلٍ ، ثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَجْلانَ ، عَنِ الْقَعْقَاعِ بْنِ حَكِيمٍ ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، عَنْ نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَنَّهُ قَالَ : " إِنَّمَا الصَّيِّتُ هَاهُنَا " ، وَأَشَارَ بِيَدِهِ إِلَى السَّمَاءِ

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام .

3296. Ebû Hureyre bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) eliyle göğe doğru işaret ederek *"Asıl sağanak yağmur şuradadır"* demiştir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* rivayet etmiş olup ravilerinden İbn Lehî'a hakkında tenkit vardır.

(بَابُ فِي السَّحَابِ وَعَلامَةُ الْمَطَرِ)

Bulut ve Yağmur Belirtisi

٣٢٩٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَزِيدُ أَنْبَأَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ أَخْبَرَنِى أَبِى قَالَ كُنْتُ جَالِساً إِلَى جَنْبِ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ فِى الْمَسْجِدِ فَمَرَّ شَيْخٌ جَمِيلٌ مِنْ بَنِى غِفَارٍ وَفِى أُذُنَيْهِ صَمَمٌ أَوْ قَالَ وَقْرٌ أَرْسَلَ إِلَيْهِ حُمَيْدٌ فَلَمَّا أَقْبَلَ قَالَ يَا ابْنَ أَخِى أَوْسِعْ لَهُ فِيمَا بَيْنِى وَبَيْنَكَ فَإِنَّهُ قَدْ صَحِبَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَاءَ حَتَّى جَلَسَ فِيمَا بَيْنِى وَبَيْنَهُ فَقَالَ لَهُ حُمَيْدٌ هَذَا الْحَدِيثُ الَّذِى حَدَّثْتَنِى عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ الشَّيْخُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُنْشِئُ السَّحَابَ فَيَنْطِقُ أَحْسَنَ الْمَنْطِقِ وَيَضْحَكُ أَحْسَنَ الضَّحِكِ" رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

3297. Sa'd b. İbrâhîm -b. Abdirrahman b. Avf- bildiriyor:

Humeyd b. Abdirrahman'ın yanında oturuyordum. Derken Ğıfâr oğullarından yakışıklı bir ihtiyar geçti. Kulaklarında sağırlık vardı. Bu yüzden Humeyd, ona birini göndererek yanına çağırttı. Gelince "Yeğenim, seninle benim aramda ona yer aç; çünkü o, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) arkadaş (sahabi) olmuştur" dedi. Sonra gelip benimle onun arasına oturdu. Humeyd ona: "Bana, daha evvel Allah Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) nakletmiş olduğun hadisi naklet" dedi. İhtiyar da dedi ki: "Ben, Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim:

"Muhakkak ki -aziz ve celil olan- Allah bulutu yaratır ve bulut en güzel dille konuşur, en güzel yüzle güler."

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٢٩٨ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْخَلالُ الْمَكِّيُّ ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ حُمَيْدٍ ، ثنا سَبْرَةُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ الرَّبِيعِ بْنِ سَبْرَةَ ، أَنَّ أَبَاهُ ، حَدَّثَهُ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : رَأَى أَصْحَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَحَابَةً ، فَقَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، كُنَّا نَرْجُو أَنْ تُمْطِرَنَا هَذِهِ السَّحَابَةُ ، فَقَالَ : " أُمِرَتْ أَنْ تُمْطِرَ بَلِيلَ " ، يَعْنِي : وَادِيًا يُقَالُ لَهُ : بَلِيلُ

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله موثقون .

3298. Sebre b. Ma'bed anlatmaktadır:

Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashabı bir bulut gördü ve "Ey Allah'ın Resûlü! Bu, bulutun üzerimize yağmur yağdırmasını umuyorduk!!" dediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de:

"Bu bulut ancak gece yağmur yağdırmakla emrolunmuştur" buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.[1]

٣٢٩٩ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ الْمُؤَدِّبُ ، ثنا سَعْدُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ جَعْفَرٍ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ ثَابِتٍ ، عَنْ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ جَعْفَرٍ ، عَنِ الْفَضْلِ بْنِ عَطَاءٍ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَا حَرَّكَتِ الْجَنُوبُ ثَعْرَةً مِنْ قَعْرِ وَادٍ إِلا أَسَالَتْهُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الفضل بن عطاء, و لم أحد من ترجم له .

3299. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Güney rüzgarı, vadinin derinliklerinde kuşkonmaz bitkisi*[2] *kımıldattı mı, vadide seller akıtır"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Fadl b. Atâ'nın biyografisini zikredeni görmedim.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 6556.

[2] Orijinal metinde "Sa're" diye geçen kelimeyle kuşkonmaza benzer bir bitki türünün kastedildiği anlaşılmaktadır. (Mütercim)

٣٣٠٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ ، ثَنا حَفْصُ بْنُ عَمْرٍو الرَّبَالِيُّ ، ثَنا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ الْوَاقِدِيُّ ، ثَنا عَبْدُ الْحَكِيمِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي فَرْوَةَ ، قَالَ : سَمِعْتُ عَوْفَ بْنَ الْحَارِثِ بْنِ الطُّفَيْلِ ، يَقُولُ : سَمِعْتُ عَائِشَةَ ، تَقُولُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا أَنْشَأَتِ السَّمَاءُ بَحْرِيَّةً ، ثُمَّ تَشَاءَمَتْ فَهُوَ عَيْنٌ غُدَيْقَةٌ "

رواه الطبراني في الأوسط, وقال : تفرد به الواقدي قلت : وفي الواقدي كلام وثقه غير واحد, وبقية رجاله لا بأس بهم وقد وثقوا .

3300. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Deniz taraflarında bir bulut peyda olup Şam cihetine doğru yöneldi mi, (bilin ki) o çağlayan bir pınara dönüşür"* buyurmuştur.

★Hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* rivayet eden Taberânî, Vakıdî'nin bu hadiste teferrüt ettiğini belirtmiştir.

Ben derim ki: Vakıdî hakkında tenkit bulunmakla beraber, aynı zamanda birden fazla kimse tarafından da güvenilir kabul edilmiştir. Kalan ravileri ise sakıncasız olup güvenilir kabul edilmişlerdir. Doğrusunu Yüce Allah bilir.

(بَابُ فِي رَكْعَتِي الفَجْرِ)

Sabah Namazının İki Rekât Sünneti

٣٣٠١ - عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ ، قَالَ: أَوْصَانِي خَلِيلِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِثَلاثٍ: بِصَوْمِ ثَلاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ وَالْوَتْرِ قَبْلَ النَّوْمِ وَرَكْعَتِي الفَجْرِ "

قلت : رواه أبو داود خلا قوله : وركعتي الفجر. رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

3301. Ebu'd-Derdâ demiştir ki: Dostum (sallallahu aleyhi vesellem) bana şu üç şeyi tavsiye etti: Her ayın üç günü oruç tutmak, uyumadan önce vitir kılmak ve bir de sabah namazının iki rekât sünnetini kılmak."

★Ben derim ki: Hadisi, "Sabah namazının iki rekât sünnetini kılmak" ifadesi hariç, Ebû Davud da rivayet etmiştir.

Bu şekliyle ise Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٣٠٢ - و عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قالَ رَجُلٌ : يَا رَسُولَ اللهِ دُلَّنِي عَلى عَمَلٍ يَنْفَعُنِي اللهُ بِهِ ؟ قَالَ : "عَلَيْكَ بِرَكْعَتَيِ الفَجْرِ فَإِنَّ فِيهِمَا فَضِيلَةً "

رواه الطبراني في الكبير,وفيه:محمد بن البيلماني, وهو ضعيف .

3302. İbn Ömer'in naklettiğine göre bir adam: "Ya Resûlallah! Bana, Allah'ın beni faydalandıracağı bir amel söyle" dedi. O da: *"Sabah namazının iki rekâtını bırakma. Zira onlar faziletlidir"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Muhammed b. el-Beylemânî zayıftır.

٣٣٠٣ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى التَّوَّزِيُّ , ثنا عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ يَحْيَى الدَّبِيلِيُّ , ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَغْرَاءَ , أنا جَابِرُ بْنُ يَحْيَى الْحَضْرَمِيُّ , عَنْ لَيْثِ بْنِ أَبِي سُلَيْمٍ , عَنْ مُجَاهِدٍ , عَنِ ابْنِ عُمَرَ , قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , يَقُولُ" لا تَدَعُوا الرَّكْعَتَيْنِ اللَّتَيْنِ قَبْلَ صَلاةِ الْفَجْرِ , فَإِنَّ فِيهِمَا الرَّغَائِبَ

وَسَمِعْتُهُ يَقُولُ : " لا تَنْتَفِيَنَّ مِنْ وَلَدِكَ فَيَفْضَحَكَ اللَّهُ عَلَى رُءُوسِ الْخَلائِقِ كَمَا فَضَحْتَهُ فِي الدُّنْيَا "

وَسَمِعْتُهُ يَقُولُ : " لا تَمُوتَنَّ وَعَلَيْكَ دَيْنٌ , فَإِنَّمَا هِيَ الْحَسَنَاتُ وَالسَّيِّئَاتُ لَيْسَ ثَمَّ دِينَارٌ وَلا دِرْهَمٌ جَزَاءٌ وَقَضَاءٌ وَلَيْسَ يَظْلِمُ أَحَدًا "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبد الرحيم بن يحيى, وهو ضعيف, وروى أحمد منه : " وركعتي الفجر حافظوا عليهما فإن فيهما الرغائب ", وفيه رجل لم يسم .

3303. Yine İbn Ömer şöyle demiştir: Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem):

"Sabah namazından önce kılınan iki rekât (sünnet) namazı(nı) bırakmayın. Çünkü bu iki rekâtta büyük sevaplar vardır" buyururken işittim.

Yine Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim: *"Sakın çocuklarından hiçbirini reddetme. Sonra senin onu dünyada rezil ettiğin gibi Allah da yarattıklarının ortasında seni rezil eder."*

Yine Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim: *"Üzerinde borç bulunurken sakın ölme; zira âhirette yalnız iyilikler ve kötülükler vardır, mükâfat ve borç ödemek için dinar ya da dirhem yoktur. (Unutma ki) Allah kimseye haksızlık etmez."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Abdurrahman b. Yahya zayıftır. Ahmed b. Hanbel ise hadisten yalnız *"Sabah namazının*

iki rekâtına devam ediniz; zira o iki rekâtta büyük sevaplar vardır" kadarını nakletmiş olup, senedinde ismi zikredilmeyen biri bulunmaktadır.[1]

٣٣٠٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ أَتَشٍ أَخْبَرَنِي النُّعْمَانُ بْنُ الزُّبَيْرِ عَنْ أَيُّوبَ بْنِ سَلْمَانَ رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ صَنْعَاءَ قَالَ كُنَّا بِمَكَّةَ فَجَلَسْنَا إِلَى عَطَاءِ الْخُرَاسَانِيِّ إِلَى جَنْبِ جِدَارِ الْمَسْجِدِ فَلَمْ نَسْأَلْهُ وَلَمْ يُحَدِّثْنَا قَالَ ثُمَّ جَلَسْنَا إِلَى ابْنِ عُمَرَ مِثْلَ مَجْلِسِكُمْ هَذَا فَلَمْ نَسْأَلْهُ وَلَمْ يُحَدِّثْنَا قَالَ فَقَالَ مَا لَكُمْ لاَ تَتَكَلَّمُونَ وَلاَ تَذْكُرُونَ اللّٰهَ قُولُوا اللّٰهُ أَكْبَرُ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَسُبْحَانَ اللّٰهِ وَبِحَمْدِهِ بِوَاحِدَةٍ عَشْراً وَبِعَشْرٍ مِائَةً مَنْ زَادَ زَادَهُ اللّٰهُ وَمَنْ سَكَتَ غَفَرَ لَهُ أَلاَ أُخْبِرُكُمْ بِخَمْسٍ سَمِعْتُهُنَّ مِنْ رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالُوا بَلَى. قَالَ "وَرَكْعَتَا الْفَجْرِ حَافِظُوا عَلَيْهِمَا فَإِنَّهُمَا مِنَ الْفَضَائِلِ"

رواه أحمد في حديث طويل , رواه أبو داود, وفيه: رجل لم يسم .

3304. San'a halkından Eyyûb b. Selmân bildiriyor:

Mekke'deydik. Mescid'in duvarının yanında Atâ el-Horasânî'nin yanına oturduk. Ne biz ona bir şey sorduk, ne de o bize bir şey anlattı. Sonra İbn Ömer'in yanına, sizin şu oturuşunuz gibi oturduk. Ne biz ona bir şey sorduk, ne de o bize bir şey anlattı. Sonunda dedi ki: "Sizin neyiniz var? Ne konuşuyorsunuz, ne de Allah'ı zikrediyorsunuz. «Allahu ekber, ve'l-hamdu lillah, subhanallahi ve bihamdih» deyin de Allah size bire on, ona yüz versin. Kim daha fazlasını yaparsa, Allah da daha fazlasını verir. Kim de susarsa Allah onu bağışlar. Size Allah Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) işittiğim beş şeyi bildireyim mi?"

Biz: "Elbette, bildir" deyince şöyle devam etti:

"Sabah namazının iki rekât sünneti ki, bu iki rekâta devam ediniz; çünkü o iki rekâtta büyük sevaplar vardır."

★Hadisi Ahmed b. Hanbel[2] uzunca bir hadis içerisinde zikretmiş olup senedinde ismi zikredilmeyen biri vardır. Aynı hadisi Ebû Davud da rivayet etmiştir.

---

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr,* 13504. Müellifin işaret ettiği Ahmed b. Hanbel tarafından rivayet edilen hadisi, bunun hemen peşinden gelecektir (no. 3304). Oraya bakılabilir. Yine *Müsned* üzerine yapılan talika da bakınız; zira orada da borçla ilgili açıklama bulunmaktadır. *el-Mu'cemu'l-kebîr*'deki rivayetin senedinde ismi geçen Leys b. Ebî Süleym de zayıftır.

[2] *Müsned,* no. 5544 (II, 82).

٣٣٠٥ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ الْعَلافُ الْمِصْرِيُّ , وَأَحْمَدُ بْنُ حَمَّادِ بْنِ زُغْبَةَ , قَالا : ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ , أنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ , عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ زَحْرٍ , عَنْ لَيْثِ بْنِ أَبِي سُلَيْمٍ , عَنْ مُجَاهِدٍ , عَنِ ابْنِ عُمَرَ , قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ تَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ , وَ ﴿قُلْ يَأَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ تَعْدِلُ رُبْعَ الْقُرْآنِ , وَكَانَ يَقْرَأُ بِهِمَا فِي رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ , وَقَالَ : هَاتَانِ الرَّكْعَتَانِ فِيهِمَا رَغَبُ الدَّهْرِ "

رواه الطبراني في الكبير, وأبو يعلى بنحوه وقال : عن أبي محمد, عن ابن عمر, وقال الطبراني : عن مجاهد, عن ابن عمر, ورجال أبي يعلى ثقات.

3305. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kul huvellahu ehad" (İhlâs Suresi) Kur'ân'ın üçte birine denktir. "Kul yâ eyyühe'l-kâfirûn" da Kur'ân'ın dörtte birine denktir."*

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu sûreleri sabah namazının iki rekât sünnetinde okur ve *"Bu iki rekâtta bütün zamanların sevabı vardır"* buyururdu.

★Ben derim ki: İbn Ömer'den Tirmizî yalnız sabah namazının iki rekâtında bu iki sûrenin okunmasına dair kısmını nakletmiştir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de, ayrıca Ebû Ya'lâ benzerini rivayet etmiştir. Ebû Ya'lâ hadisi Ebû Muhammed kanalıyla, Taberânî ise Mücâhid kanalıyla İbn Ömer'den nakletmiştir. Ebû Ya'lâ'nın ravileri güvenilir kimselerdir.[1]

٣٣٠٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى ، وَعَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ قَالا : نا خَلَفُ بْنُ مُوسَى بْنِ خَلَفٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ أَنَسٍ : أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقْرَأُ فِي رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ : ﴿قُلْ يَأَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ و ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾

رواه البزار .

3306. Enes'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) sabah namazının iki rekâtında "Kul ya eyyuhe'l-kâfirûn" ve "Kul huvellahu ehad" sûrelerini okurdu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir.

---

[1] Ebû Ya'lâ, no. 5720. Senedinde zayıf biri olan Leys b. Ebî Süleym'in adı geçmiştir.

٣٣٠٧ - ولأنس عند البزار : حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ حَنَانٍ ، حَدَّثَنَا بَقِيَّةُ ، نَا عُتْبَةُ بْنُ أَبِي حَكِيمٍ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ أَنَسٍ : أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْوِتْرِ يَقْرَأُ فِيهِمَا ﴿قُلْ يَأَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ و ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾

ورجالهما ثقات . وإن كان في الثاني عتبة بن أبي حليم وهو ثقة, ولكنه ضعفه النسائي وغيره .

3307. Bezzâr tarafından yine Enes'den şöyle nakledilmiştir: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) vitir namazından sonra kıldığı iki rekât namazda "Kul ya eyyuhe'l-kâfirûn" ve "Kul huvellahu ehad" sûrelerini okurdu.

★ Her iki rivayetin ravileri de güvenilir kimselerdir. İkinci rivayetin senedinde Utbe b. Ebî Hâtim'in adı geçmiştir. Fakat o da güvenilir biridir. Bununla beraber Nesâî ve başkaları onu zayıf olarak değerlendirmişlerdir.

٣٣٠٨ - وعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : "لاَ صَلاَةَ قَبْلَ الْفَجْرِ إِلا رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ "

رواه البزار والطبراني في الكبير, وفيه: عبد الرحمن بن زياد بن أنعم, واختلف في الاحتجاج به .

3308. Abdullah b. Amr'ın naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sabah namazından önce sabah namazının iki rekât sünneti dışında başka namaz kılınmaz"* buyurmuştur.

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Abdurrahman b. Ziyâd b. En'um'la ihticac konusu tartışmalıdır.[1]

٣٣٠٩ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ ، قَالَ : نا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الصَّمَدِ الأَنْصَارِيُّ ، قَالَ : نا إِسْمَاعِيلُ بْنُ قَيْسٍ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِذَا طَلَعَ الْفَجْرُ ، فَلا صَلاةَ إِلا رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: إسماعيل بن قيس, وهو ضعيف .

---

[1] Ayrıca bkz. Tirmizî, *Sünen*, II, 280.

Bu konuda gözden kaçırılmış zevaidden biri de şöyledir:

Abdullah b. Amr'dan nakledildiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir adamın, kamet getirilmişken hâlâ sabah namazının iki rekât sünnetine devam ederken gördü ve *"Sabah namazı dört rekât mı oldu?"* buyurdu.

Bunu Bezzâr zayıf bir senetle rivayet etmiştir. Bkz. no. 6619.

3309. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Tan ağardıktan sonra sabah namazının iki rekât sünnetinden başka namaz kılınmaz"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İsmâîl b. Kays zayıftır.

٣٣١٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنَا حُيَيُّ بْنُ عَبْدِ اللّٰهِ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحُبُلِيِّ عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا رَكَعَ رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ اضْطَجَعَ عَلَى شِقِّهِ الأَيْمَنِ"

رواه أحمد والطبراني في الكبير, وإسناد الطبراني ليس فيه ابن لهيعة وهو في إسناد أحمد, وبقية رجاله موثقون وإن كان اختلف في حيي المعافري فقد وثق .

3310. 'Abdullah b. Amr'ın naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sabah namazının iki rekât sünnetini kılınca, sağ yanı üzerine uzanırdı.

★Hadisi Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup Taberânî'nin senedinde İbn Lehî'a yer almamıştır. Fakat Ahmed b. Hanbel'in senedinde adı geçmiştir. Kalan ravileri ise güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir. Sadece Huyey el-Meârifî hakkında ihtilaf edilmiş olsa da, o da güvenilir olarak kabul edilmiştir.[1]

٣٣١١ - حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ وَكِيعٍ ، حَدَّثَنَا أَبِي ، عَنْ عُبَيْدِ اللّٰهِ بْنِ أَبِي حُمَيْدٍ ، عَنْ أَبِي مَلِيحٍ ، قَالَ : حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ رَبَاحٍ الأَنْصَارِيُّ ، أَنَّ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : كَانَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي الرَّكْعَتَيْنِ قَبْلَ طُلُوعِ الْفَجْرِ ، ثُمَّ يَقُولُ فِي مُصَلاهُ : " اللَّهُمَّ رَبَّ جِبْرِيلَ وَ مِيكَائِيلَ ، وَرَبَّ إِسْرَافِيلَ ، وَرَبَّ مُحَمَّدٍ ، أَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ " ، ثُمَّ يَخْرُجُ إِلَى صَلاتِهِ "

رواه أبو يعلى, وفيه: عبيد الله بن أبي حميد, وهو متروك .

3311. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sabah namazından önce iki rekât (nafile) namaz kılar, sonra *"Allahım! Ey Cebrail ve Mikail'in Rabbi, ey İsrafil'in Rabbi, ey Muhammed'in Rabbi! Cehennem ateşinden sana sığınırım"* diye dua eder ve sonra namaza çıkardı.

---

[1] Ahmed b. Hanbel, no. 6619.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ubeydullah b. Ebî Humeyd metrûktur.[1]

٣٣١٢ – حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ دَاوُدَ الصَّوَّافُ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُسْتَمِرُّ الْعُرُوقِيُّ ، ثنا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ عِيسَى ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي زَكَرِيَّا الْغَسَّانِيُّ ، حَدَّثَنِي عَبَّادُ بْنُ سَعِيدٍ ، عَنْ مُبَشِّرِ بْنِ أَبِي الْمَلِيحِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ أُسَامَةَ بْنِ عُمَيْرٍ ، أَنَّهُ صَلَّى مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ ، فَصَلَّى قَرِيبًا مِنْهُ ، فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ فَسَمِعْتُهُ ، يَقُولُ : " اللَّهُمَّ رَبَّ جِبْرِيلَ ، وَمِيكَائِيلَ ، وَإِسْرَافِيلَ ، وَمُحَمَّدٍ أَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ " ثَلاثَ مَرَّاتٍ

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عباد بن سعيد, قال الذهبي : عباد بن سعيد عن مبشر لا شيء قلت : قد ذكره ابن حبان في الثقات .

3312. Usâme b. Umeyr'in bildirdiğine göre o, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber sabah namazının iki rekâtını ona yakın bir yerde kılmış. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) iki kısa rekât kılmış. (Usâme der ki) Onu şöyle dua ederken işittim:

"Ey Cebrail'in, Mikail'in, İsrafil'in ve Muhammed'in Rabbi! Cehennem ateşinden sana sığınırım." -bunu üç kere tekrarladı-

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rvayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abbâd b. Saîd hakkında Zehebî: "Abbâd b. Saîd'in Mübeşşir'den rivayeti hiçbir değer ifade etmez" demiştir. Ben derim ki: İbn Hibbân onu *es-Sikât*'ta zikretmiştir.[2]

٣٣١٣ – حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : " كَانَ عَزِيزًا عَلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، أَنْ يَتَكَلَّمَ بَعْدَ الْفَجْرِ إِلا بِذِكْرِ اللَّهِ "

رواه الطبراني في الكبير وأبو عبيدة لم يسمع من أبيه, وبقية رجاله ثقات , وفي رواية له : **أَنَّهُ كَانَ يَعِزُّ عَلَيْهِ أَنْ يَسْمَعَ مُتَكَلِّمًا بَعْدَ طُلُوعِ الْفَجْرِ إِلَى أَنْ يُصَلِّي الصُّبْحَ**".

3313. Ebû Ubeyde b. Abdillah b. Mes'ûd demiştir ki: Abdullah b. Mes'ûd sabah namazından sonra Allah'ı zikirden başka söz etmekten sakınırdı.

---

[1] Ebû Ya'lâ, no. 4889. Senedinde ismi geçen Süfyan b. Vekî'nin hadisleri bir değer ifade etmez.

[2] Bkz. Hakim, *Müstedrek*, III, 622.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ancak Ebû Ubeyde babasından hadis işitmemiştir. Kalan ravileri ise güvenilir kimselerdir. Başka bir rivayetinde ise şöyle geçmiştir: "Fecrin doğmasından sonra sabah namazını kılıncaya kadar (boş) konuşurken işitilmek ağrına giderdi."[1]

٣٣١٤ – حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، عَنْ عَطَاءٍ ، قَالَ : خَرَجَ ابْنُ مَسْعُودٍ عَلَى قَوْمٍ يَتَحَدَّثُونَ بَعْدَ الْفَجْرِ ، فَنَهَاهُمْ عَنِ الْحَدِيثِ ، فَقَالَ : " إِنَّمَا جِئْتُمْ لِلصَّلاةِ فَإِمَّا أَنْ تُصَلُّوا ، وَإِمَّا أَنْ تَسْكُتُوا "

رواه الطبراني في الكبير وعطاء لم يسمع من ابن مسعود وبقية رجاله ثقات

3314. Atâ demiştir ki: İbn Mes'ûd tan ağardıktan sonra konuşmakta olan bir topluluğa rastladı ve onları bundan menetti. Dedi ki: "Siz yalnız namaz için geldiniz. Öyleyse ya namaz kılın, ya da susun."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ancak Atâ, İbn Mes'ûd'dan hadis işitmemiştir. Kalan ravileri ise güvenilir kimselerdir.

(بَابُ فِيمَا يُصَلَّى قَبْلَ الظُّهْرِ وَبَعْدَهَا)

Öğle Namazı (Farzı) Öncesi ve Sonrasında Kılınan Nafile Namazlar

٣٣١٥ – حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ هَاشِمِ بْنِ سَعِيدٍ ، قَالَ : نا عُتْبَةُ بْنُ السَّكَنِ الْحِمْصِيُّ ، قَالَ : نا الأَوْزَاعِيُّ ، قَالَ : أَخْبَرَنِي صَالِحُ بْنُ جُبَيْرٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبُو أَسْمَاءَ الرَّحَبِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنِي ثَوْبَانُ ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، كَانَ يَسْتَحِبُّ أَنْ يُصَلِّيَ بَعْدَ نِصْفِ النَّهَارِ حَتَّى تَرْتَفِعَ الشَّمْسُ ، فَقَالَتْ عَائِشَةُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَرَاكَ تَسْتَحِبُّ الصَّلاةَ هَذِهِ السَّاعَةَ ؟ قَالَ : " تُفْتَحُ فِيهَا أَبْوَابُ السَّمَاءِ ، وَيَنْظُرُ اللَّهُ ، تَبَارَكَ وَتَعَالَى ، بِالرَّحْمَةِ إِلَى خَلْقِهِ ، وَهِيَ صَلاةٌ كَانَ يُحَافِظُ عَلَيْهَا آدَمُ وَنُوحٌ وَإِبْرَاهِيمُ وَمُوسَى وَعِيسَى .

رواه البزار, وفيه: عتبة بن السكن, قال الدارقطني : متروك, وقد ذكره ابن حبان في الثقات وقال : يخطئ ويخالف .

3315. Sevbân'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) öğleden (gün ortasından) sonra namaz kılmayı severdi. Bir gün Hz.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 9434, 9436. İlk rivayette yer alan Ebû Nuaym Dırâr b. Sured zayıftır.

Âişe: "Ya Resûlallah, bakıyorum da bu saatte namaz kılmayı seviyorsun?!" deyince Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Bu saatte semanın kapıları açılır ve -Yüce- Allah yarattıklarına rahmet nazarıyla bakar. Bu, Âdem, Nuh, İbrâhîm, Mûsa ve İsa'nın devam edegeldikleri bir namazdır."

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Utbe b. es-Seken hakkında Darekutnî "metrûktur" derken İbn Hibbân onu *es-Sikât*'ta zikrederek "Bazen hata yapar ve (güvenilir ravilere) muhalefet ederdi" demiştir.[1]

٣٣١٦ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَيُّوبَ الْمُخَرِّمِيُّ ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ الْمَقَابِرِيُّ ، ثنا عَبَّادُ بْنُ عَبَّادٍ ، ثنا الْمَسْعُودِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الْخَالِقِ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ النَّخَعِيِّ ، عَنْ سَهْمِ بْنِ مِنْجَابٍ ، عَنْ قَرْثَعٍ ، أَوِ ابْنِ قَرْثَعٍ ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ ، قَالَ : لَمَّا نَزَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَيَّ رَأَيْتُهُ يُدِيمُ أَرْبَعًا قَبْلَ الظُّهْرِ ، وَقَالَ : " إِنَّهُ إِذَا زَالَتِ الشَّمْسُ فُتِحَتْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ فَلا يُغْلَقُ مِنْهَا بَابٌ حَتَّى يُصَلَّى الظُّهْرُ ، فَأَنَا أُحِبُّ أَنْ يُرْفَعَ لِي فِي تِلْكَ السَّاعَةِ خَيْرٌ "

قلت : رواه أبو داود وغيره باختصار . رواه الطبراني في الكبير والأوسط .

3316. Ebû Eyyûb demiştir ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana misafir olduğu sırada onun öğle namazından önce dört rekât (nafile) namaz kılmayı sürdürdüğüne tanık oldum. Buyurdu ki:

"Güneş tepe noktasından batı yönüne doğru kayınca, semanın kapıları açılır ve öğle namazı kılınana kadar onlardan hiçbir kapı kapanmaz. Bu sebeple ben, bu saatte (semaya) hayırlı bir amelim yükselsin isterim."

★Ben derim ki: Hadisi Ebû Davud ve başkaları muhtasar olarak rivayet etmişlerdir.

Bu şekliyle ise Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* rivayet etmiştir.[2]

٣٣١٧ - ولأبي أيوب في الكبير قال : حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ الْعَلافُ الْمِصْرِيُّ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، أَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ زَحْرٍ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ

[1] Bezzâr, no. 700. Bezzâr demiştir ki: Hadisi bu ifadeyle yanız Sevban'dan ancak bu senetle bilmekteyiz. Ravilerinden Utbe, Evzâ'î'den öyle hadisler nakleder ki, onlara mütabaat dahi yapılmaz. Ayrıca Sâlih b. Cübeyr'den, Evzâî dışında birinin rivayette bulunduğunu bilmiyoruz. Hatîb el-Bağdâdî de *et-Telhis*'de şöyle der: Hadiste Utbe b. es-Seken, Evzâî'den rivayetinde teferrüt etmiştir. Ayrıca Utbe, hadis uydurmakla itham edilmiştir. Bkz. *es-Silsiletü'z-zaîfe*, no. 984.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 4035; *el-Mu'cemu'l-evsat*, (89 *Mecmau'l-Bahreyn*). Senedi sahihtir.

الأَنْصَارِيِّ ، قَالَ : نَزَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَهْرًا ، فَرَأَيْتُهُ إِذَا مَالَتِ الشَّمْسُ أَوْ زَالَتِ الشَّمْسُ أَوْ كَمَا قَالَ ، فَإِنْ كَانَ فِي عَمَلٍ مِنَ الدُّنْيَا رَفَضَ بِهِ ، وَإِنْ كَانَ نَائِمًا فَكَأَنَّمَا أُوقِظَ ، فَيَقُومُ فَيَغْتَسِلُ أَوْ يَتَوَضَّأُ ، ثُمَّ يَرْكَعُ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ يُتِمُّهُنَّ وَيُحْسِنُهُنَّ وَيَتَمَكَّنُ فِيهِنَّ ، فَلَمَّا أَرَادَ أَنْ يَنْطَلِقَ ، قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرَأَيْتَكَ إِذَا مَالَتِ الشَّمْسُ أَوْ زَالَتْ فَإِنْ كَانَ فِي يَدِكَ عَمَلٌ مِنَ الدُّنْيَا رَفَضْتَ أَوْ كُنْتَ نَائِمًا ، فَكَأَنَّمَا تُوقَظُ ، فَتَغْتَسِلُ أَوْ تَتَوَضَّأُ ، ثُمَّ تَرْكَعُ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ تُتِمُّهُنَّ وَتَتَمَكَّنُ فِيهِنَّ وَتُحْسِنُهُنَّ ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ أَبْوَابَ السَّمَاءِ أَوْ أَبْوَابَ الْجَنَّةِ تُفْتَحْنَ فِي تِلْكَ السَّاعَةِ فَلا يُوَافِي أَحَدٌ بِهَذِهِ الصَّلاةِ فَأَحْبَبْتُ أَنْ يَصْعَدَ مِنِّي إِلَى رَبِّي فِي تِلْكَ السَّاعَةِ خَيْرٌ "

رواه الطبراني في الكبير وروى أبو داود وابن ماجة بعضه وفي هذه الرواية عبيد الله بن زحر, عن علي بن يزيد, وكلاهما ضعيف وقد وثقا وفي الأولى : عبيد بن معتب الضبي وهو متروك إلا أن ابن عدي قال : وهو مع ضعفه يكتب حديثه .

3317. *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de yine Ebû Eyyûb'dan şu sözü nakledilmiştir:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana bir ay misafir oldu. Onu, Güneş batı yönüne doğru döndüğü vakit eğer bir dünya işiyle meşgulse, bıraktığını, uykuda ise sanki uyandırıldığını gördüm. Kalkar, yıkanır -veya abdest alır- sonra dört rekât namaz kılardı. Namazda rükûyu eksiksiz yapardı. Bu dört rekâtı tam ve güzel bir şekilde ifa eder, her birini olması gerektiği şekilde (ağır ağır) kılardı. Ayrılmak isteyince kendisine şöyle sordum: "Ya Resûlallah! Seni Güneş batı yönüne doğru döndüğü zaman eğer elinde bir dünya işi varsa, bıraktığını veya uykuda isen, sanki uyandırılmışsın gibi kalkıp yıkandığını veya abdest aldığını, sonra dört rekât namaz kıldığını, rekâtları tam ve güzel bir şekilde, olması gerektiği gibi ifa ettiğini gördüm.(Bunun hikmeti nedir?)"

Buyurdu ki: "*Kuşkusuz o saatte semanın ve cennetin kapıları açılır. Fakat kimse bu namaza riayet etmez. Bu yüzden ben, Rabbime bu saatte hayırlı bir amelim çıksın istedim.*"

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ebû Dâvud ve İbn Mâce hadisin bir kısmını nakletmişlerdir. Rivayeti Ubeydullah b. Zahr, Ali b. Yezîd'den nakletmiştir ki, ikisi de zayıftır. Bununla beraber güvenilir olarak da

değerlendirilmişlerdir. İlk rivayette adı geçen Ubeyd b. Muattib ed-Dabî metrûk olmakla beraber İbn Adî onunla ilgili olarak: "Zayıf olmasıyla birlikte hadisi yazılır" demiştir.[1]

٣٣١٨ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَائِلَةَ ، ثنا شَيْبَانُ ، ثنا نَافِعٌ أَبُو هُرْمُزَ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " إِذَا اسْتَوَى النَّهَارُ خَرَجَ إِلَى بَعْضِ حِيطَانِ الْمَدِينَةِ وَقَدْ يُسِّرَ لَهُ فِيهَا طَهُورٌ ، فَإِنْ كَانَتْ لَهُ حَاجَةٌ قَضَاهَا ، وَإِلا تَطَهَّرَ فَإِذَا زَالَتِ الشَّمْسُ عَنْ كَبِدِ السَّمَاءِ قَدْرَ شِرَاكٍ ، قَامَ فَصَلَّى أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ ، وَلَمْ يَتَشَهَّدْ بَيْنَهُنَّ وَسَلَّمَ فِي آخِرِ الأَرْبَعِ ، ثُمَّ يَقُومُ فَيَأْتِي الْمَسْجِدَ " ، فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مَا هَذِهِ الصَّلاةُ الَّتِي تُصَلِّيهَا ، وَلا نُصَلِّيهَا ؟ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ : " مَنْ صَلاهُنَّ مِنْ أُمَّتِي فَقَدْ أَحْيَا لَيْلَتَهُ سَاعَةً يُفْتَحُ فِيهَا أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَيُسْتَجَابُ فِيهَا الدُّعَاءُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: نافع أبو هرمز, وهو متروك .

3318. İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gün ortasında Medine bahçelerinden birine giderdi. Orada kolay taharetlenirdi. Eğer haceti varsa görür, yoksa abdest alırdı. Sonra Güneş semanın orta noktasından bir nalın bağcığı kadar batı yönüne doğru kayınca, kalkıp dört rekât namaz kılar, arada teşehhüde oturmaz, dört rekâtın sonunda selam verirdi. Sonra kalkıp Mescid'e gelirdi. İbn Abbâs: "Ya Resûlallah! Senin kıldığın, ama bizim kılmadığımız bu namaz nedir?" diye sordu.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Ümmetimden kim bu dört rekâtı kılarsa, gecesini ihya etmiş olur. Bu saatte semanın kapıları açılır ve dualar kabul edilir"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Nâfi Ebû Hürmüz metrûktur.[2]

٣٣١٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ الْعُصْفُرِيُّ ، قال : ثنا زَيْدُ بْنُ أَخْزَمَ ، قال : نا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْكُوفِيُّ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ سُلَيْمَانَ ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ صَفْوَانَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ صَلَّى أَرْبَعًا قَبْلَ الظُّهْرِ كَانَ لَهُ كَأَجْرِ عِتْقِ رَقَبَةٍ " أَوْ ، قَالَ : " أَرْبَعِ رِقَابٍ مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "

---

[1] Ahmed b. Hanbel, V, 416-420; İbnü'l-Mübarek, *ez-Zühd*, no. 1297 (aynı senetle). Bkz. *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 3854, 4032.

[2] Bkz. Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 11364.

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: جماعة لم أجد من ترجمهم .

3319. Safvân'ın naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim öğle namazından önce dört rekât (nafile) namaz kılarsa, bunlar onun için on köle azat etme -ya da Hz. İsmâîl'in çocuklarından on köle azat etme- mesabesinde olur"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* rivayet etmiş olup senedinde, biyografisini bulamadığım bir grup ravi yer almıştır.

٣٣٢٠ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا سَهْلُ بْنُ زَنْجَلَةَ ، قَالَ : نا الصَّبَّاحُ بْنُ مُحَارِبٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُسْلِمِ بْنِ هُرْمُزَ ، عَنْ أَيْمَنَ مَوْلَى ابْنِ أَبِي عَمْرَةَ ، قَالَ : دَخَلْتُ عَلَى عَائِشَةَ ، وَأَنَا يَوْمَئِذٍ مَمْلُوكٌ ، قَبْلَ أَنْ أُعْتَقَ ، فَقُلْتُ لَهَا : يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ ، أَيُّ سَاعَةٍ كَانَ أَكْثَرَ مَا يُصَلِّي فِيهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ؟ قَالَتْ : " دُلُوكُ الشَّمْسِ حَتَّى تَمِيلَ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه :عبد الله بن مسلم بن هرمز, وهو ضعيف .

3320. İbn Ebî Amre'nin azatlısı Eymen anlatmaktadır: Hz. Âişe'nin yanına girdim. Ben o zaman henüz azat edilmemiştim. Hâlâ köle idim. Âişe'ye: "Ey müminlerin annesi! Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) en fazla hangi saatte (nafile) namaz kılardı?" diye sordum. "Güneşin tepe noktasından batı yönüne doğru meylettiği vakitte" dedi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Abdullah b. Müslim b. Hürmüz zayıftır.

٣٣٢١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ حَدَّثَنَا ذَوَّادٌ أَبُو الْمُنْذِرِ عَنْ لَيْثٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ مَا هَجَّرْتُ إِلاَّ وَجَدْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي "

رواه أحمد, وفيه: ليث بن أبي سليم, وهو ثقة ولكنه مدلس .

3321. Ebû Hureyre demiştir ki: Ne zaman öğlenin sıcağında dışarı çıksam, muhakkak Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) namaz kılarken bulmuşumdur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Leys b. Ebî Süleym[1] güvenilir olmakla beraber müdellistir.

---

[1] Leys b. Süleym bunamış olması sebebiyle zayıftır. Ancak müdellisler arasında zikredilmemiştir.

٣٣٢٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّائِغُ ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ ، ثَنَا نَاهِضُ بْنُ سَالِمٍ الْبَاهِلِيُّ ، ثَنَا عَمَّارٌ أَبُو هَاشِمٍ ، عَنِ الرَّبِيعِ بْنِ لُوطٍ ، عَنْ عَمِّهِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ صَلَّى قَبْلَ الظُّهْرِ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ كَأَنَّمَا تَهَجَّدَ بِهِنَّ مِنْ لَيْلَتِهِ ، وَمَنْ صَلاهُنَّ بَعْدَ الْعِشَاءِ كُنَّ كَمِثْلِهِنَّ مِنْ لَيْلَةِ الْقَدْرِ

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: ناهض بن سالم الباهلي وغيره, و لم أجد من ذكرهم .

قلت : ويأتي حديث أنس وغيره في الصلاة بعد العشاء .

3322. Berâ b. Âzib'in naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Öğle namazından önce dört rekât (nafile) kılan kimse, gece dört rekât teheccüt namazı kılan gibi sevap kazanır. Yatsı namazından sonra dört rekât (nafile) kılan kimse ise Kadir gecesi dört rekât namaz kılan gibi sevap kazanır"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Nâhıd b. Sâlim el-Bâhilî ve daha başka ravileri zikredeni görmedim.

Ben derim ki: Yatsıdan Sonra Namaz konusuyla ilgili Enes ve başkalarının hadisleri ileride gelecektir.

٣٣٢٣ - وعَنِ الْبَرَاءِ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، "كَانَ يُصَلِّي قَبْلَ الظُّهْرِ أَرْبَعًا"

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه :محمد بن أبي ليلى, وفيه كلام .

3323. Berâ'nın naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) öğle namazından önce dört rekât (nafile) namaz kılardı.

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Muhammed b. Ebî Leylâ hakkında tenkit vardır.

٣٣٢٤ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا بَشِيرُ بْنُ سَلْمَانَ ، عَنْ شَيْخٍ ، مِنَ الأَنْصَارِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ صَلَّى قَبْلَ الظُّهْرِ أَرْبَعًا كَانَ كَعَدْلِ رَقَبَةٍ مِنْ بَنِي إِسْمَاعِيلَ "

3324. Beşîr b. Selmân, Ensarlı bir ihtiyardan, o da babasından, o da Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle nakletmiştir:

"Kim öğle namazından önce dört rekât (nafile) namaz kılarsa, İsmâîl oğullarından bir köle azat etmeye denk sevap kazanır."

٣٣٢٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ رَاهَوَيْهِ ، ثنا أَبِي ، ثنا الْفَضْلُ بْنُ مُوسَى ، ثنا بَشِيرُ بْنُ سَلْمَانَ ، عَنْ عَمْرٍو الأَنْصَارِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، مِثْلَهُ"

رواهما الطبراني في الكبير, وفيهما عمرو الأنصاري, والشيخ الأنصاري, و لم أعرفهما, وبقية رجالهما ثقات .

3325. Yine Beşîr b Selmân, Amr el-Ensârî kanalıyla babasından, o da Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) benzer bir hadis nakletmiştir.

★ İki rivayeti de Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de nakletmiş olup ikisinde de yer alan Amr el-Ensârî ve Ensarlı ihtiyarı tanımıyorum. Kalan ravileri ise güvenilir kimselerdir.

٣٣٢٦ - وعَنْ أَبِي مُوسَى ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ صَلَّى الضُّحَى وَقَبْلَ الأُولَى أَرْبَعاً بُنِيَ لَهُ بَيْتٌ فِي الْجَنَّةِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: جماعة لم أر من ترجمهم .

3326. Ebû Mûsa'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim kuşluk vakti ve öğle namazı öncesi dört rekât (nafile) namaz kılarsa, kendisi için cennette bir ev inşa edilir"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. Fakat senedinde yer alan bir grup ravinin biyografisini yazanı görmedim.

٣٣٢٧ - حَدَّثَنَا الْمِقْدَامُ بْنُ دَاوُدَ ، ثنا ذُؤَيْبٌ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ سَالِمٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ حُمَيْدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " صَلاةُ الْهَجِيرِ مِنْ صَلاةِ اللَّيْلِ " فَسَأَلْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ حُمَيْدٍ عَنِ الْهَجِيرِ ، قَالَ : " إِذَا زَالَتِ الشَّمْسُ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله موثقون .

3327. Abdurrahman b. Humeyd'in, babası kanalıyla dedesinden naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Öğlenin sıcak (hecir) vakti kılınan namaz, (sevapça) gece kılınan namaz gibidir"* buyurmuştur.

Abdurrahman b. Humeyd'e: "Hecir"in manasını sordum. "Güneş batı yönüne doğru kaydığı zamanki vakit" dedi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

٣٣٢٨ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ الْعَلاءِ ، عَنْ شُعَيْبِ بْنِ خَالِدٍ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَبْدِ اللهِ بْنِ بُدَيْلٍ ، حَدَّثَنِي أَبْطَنُ النَّاسِ ، بِعَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ : " إِذَا زَالَتِ الشَّمْسُ قَامَ فَرَكَعَ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ يَقْرَأُ فِيهِنَّ سُورَتَيْنِ مِنَ الْمِئِينَ ، فَإِذَا تَجَاوَبَ الْمُؤَذِّنُونَ شَدَّ عَلَيْهِ ثِيَابَهُ ، ثُمَّ خَرَجَ إِلَى الصَّلاةِ "

---

[1] Bkz. II, 238.

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: راو لم يسم .

3328. Abdullah b. Budeyl demiştir ki: Bana Abdullah b. Mes'ûd'la en çok beraber olan biri anlattı. Dedi ki: Abdullah b. Mes'ûd güneş batı yönüne doğru kayınca, kalkar dört rekât namaz kılar, rekâtlarda, Miûn (âyet sayısı 100 dolayında olan) sûrelerinden iki sûre okurdu. Müezzinler ezanı okumaya başlayınca, üzerine elbisesini bağlayıp namaza giderdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi zikredilmeyen bir ravi vardır.

٣٣٢٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللّٰهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا بِشْرُ بْنُ الْوَلِيدِ الْكِنْدِيُّ ، ثنا شَرِيكٌ،عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنِ الأَسْوَدِ ، وَمُرَّةَ ، وَمَسْرُوقٍ ، قَالُوا : قَالَ عَبْدُ اللّٰهِ : "لَيْسَ شَيْءٌ يَعْدِلُ صَلاةَ اللَّيْلِ مِنْ صَلاةِ النَّهَارِ إِلا أَرْبَعًا قَبْلَ الظُّهْرِ،وَفَضْلُهُنَّ عَلَى صَلاةِ النَّهَارِ كَفَضْلِ صَلاةِ الْجَمَاعَةِ عَلَى صَلاةِ الْوَاحِدِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه :بشر بن الوليد الكندي, وثقه جماعة وفيه كلام, وبقية رجاله رجال الصحيح .

3329. Esved, Murre ve Mesrûk bildiriyorlar: Abdullah (b. Mes'ûd) dedi ki: "Gündüz namazlarından öğle namazı öncesinde kılınan dört rekât (nafile) namazdan başka hiçbir namaz gece namazına denk olmaz. Bu dört rekâtın gündüz namazına üstünlüğü, cemaatle kılınan namazın tek başına kılınan namaza üstünlüğü gibidir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Beşîr b. el-Velid el-Kindî'yi bir grup güvenilir kabul etmekle beraber hakkında tenkit vardır. Kalan ravileri ise *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٣٣٠ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ ، قَالَ : نا طَاهِرُ بْنُ أَبِي أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ ، قَالَ : نا أَبُو خَالِدٍ الأَحْمَرُ ، عَنْ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ ، عَنْ صَالِحٍ مَوْلَى التَّوْءَمَةِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، " أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي بَيْنَ الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: صالح بن نبهان, وقد تكلم فيه بسبب أنه اختلط ووثقه جماعة.

3330. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) öğle ve ikindi arasında (nafile) namaz kılardı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* rivayet etmiş olup ravilerinden Sâlih b. Nebhân bunamış olması dolayısıyla tenkit edilmiştir. Bununla beraber bir grup bilgince güvenilir kabul edilmiştir.

(بَابُ الصَّلاةِ قَبْلَ العَصْرِ)

İkindi Namazı Öncesi Nafile Namaz

٣٣٣١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بن الْفَضْلِ السَّقْطِيُّ، ثنا سَعِيدُ بن سُلَيْمَانَ، عَنْ عَبَّادِ بن الْعَوَّامِ، ح وَحَدَّثَنَا مَحْمُودُ بن مُحَمَّدٍ، ثنا زَكَرِيَّا بن يَحْيَى زَحْمَوَيْه، ثنا صَالِحُ بن عُمَيْرٍ، عَنْ حَنْظَلَةَ السَّدُوسِيِّ، أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللَّهِ بن الْحَارِثِ، يَقُولُ: حَدَّثَتْنِي مَيْمُونَةُ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي قَبْلَ الْعَصْرِ رَكْعَتَيْنِ.

رواه أبو يعلى والطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: حنظلة السدوسي, ضعفه أحمد وابن معين, ووثقه ابن حبان

3331. Meymûne'nin naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ikindiden önce iki rekât (nafile) namaz kılardı.

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Hanzale es-Sedûsî'yi Ahmed b. Hanbel ve İbn Maîn zayıf görürlerken, İbn Hibbân güvenilir kabul etmiştir.

٣٣٣٢ - حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ مَعْرُوف ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْم ، قَالَ : سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ سَعِيد الْمُؤَذِّنَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَنْبَسَةَ ، يَقُولُ : سَمِعْتُ أُمَّ حَبِيبَةَ بِنْتَ أَبِي سُفْيَانَ ، تَقُولُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ حَافَظَ عَلَى أَرْبَعِ رَكَعَاتٍ قَبْلَ الْعَصْرِ بَنَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ "

رواه أبو يعلى, وفيه: محمد بن سعد المؤذن, ولم أعرفه .

3332. Ümmü Habîbe binti Ebî Süfyan'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim ikindi namazından önce dört rekât (nafile) namaz kılmaya devam ederse, -aziz ve celil olan- Allah cennette onun için bir ev inşa eder"* buyurmuştur.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Muhammed b. Sa'd el-Müezzin'i tanımıyorum.[1]

٣٣٣٣ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاق ، ثنا عَلِيُّ بْنُ حَمْزَةَ الْعَتَكِيُّ ، ثنا يَزِيدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الرَّازِيُّ ، عَنْ نَافِعِ بْنِ مِهْرَانَ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ صَلَّى

---

[1] Ebû Ya'lâ'nın *Müsned*'inin asıl nüshalarında bu şekilde yer almıştır. (no. 7137). Bu zat, gerçekte Muhammed b. Saîd et-Tâifî el-Müezzin'dir ve Zehebî onun tanınmadığı iddiasını reddetmiş, fakat hakkında cerh ya da ta'dil zikretmemiştir. Bkz. *Hulâsatü Tehzîbi'l-kemâl* (no. 338); *Mizanü'l-i'tidâl*, III, 563. Abdullah b. Anbese'yi İbn Hibban *es-Sikât*'ta zikretmiştir. Ayrıca bkz. *Lisânü'l-Mîzân*, V, 175. Hadisin senedinde ismi geçen Yahya b. Suleym et-Tâifî de tartışmalıdır. Abdullah b. Anbese'yi ise İbn Hibban'dan başka kimse güvenilir kabul etmemiştir.

أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ قَبْلَ الْعَصْرِ حَرَّمَ اللَّهُ بَدَنَهُ عَلَى النَّارِ " ، قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، قَدْ رَأَيْتُكَ تُصَلِّي وَتَدَعُ ، قَالَ : " لَسْتُ كَأَحَدِهِمْ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: نافع بن مهران وغيره, ولم أجد من ذكرهم .

3333. Ümmü Seleme'nin bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim ikindi namazından önce dört rekât (nafile) namaz kılarsa, Allah o kimsenin bedenini cehenneme haram kılar"* buyurmuştur.

Ben: "Ya Resûlallah! Senin bir namazı bazen kılıp bazen kılmadığını gördüm (nedendir?)" diye sordum.

"Ben sizden biri gibi değilim" buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Nâfi b. Mihrân'ı ve diğer bazı ravileri zikredeni görmedim.

٣٣٣٤ - حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ ، قَالَ : نا حَجَّاجُ بْنُ نُصَيْرٍ ، قَالَ : نا الْيَمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ الْعَبْدِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ أَبِي أُمَيَّةَ ، أَنَّ مُجَاهِدًا أَخْبَرَهُ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ ، قَالَ : جِئْتُ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قاعد في أناس من أصحابه ، فيهم عمر بن الخطاب رضي الله عنه ، فأدركت آخر الحديث ، ورسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " مَنْ صَلَّى أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ قَبْلَ الْعَصْرِ لَمْ تَمَسَّهُ النَّارُ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عبد الكريم أبو أمية, وهو ضعيف, وهو في الكبير مختصرا بلفظ : " حَرَّمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ " .

3334. Abdullah b. Amr b. el-Âs bildiriyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından bir grup kimseyle birlikte otururken yanlarına vardım. İçlerinde Ömer b. el-Hattâb da vardı ve ben sohbetin ancak sonuna yetişebildim. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle diyordu:

"Kim ikindiden önce dört rekât (nafile) namaz kılarsa, o kimseye cehennem ateşi dokunmaz."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde adı geçen Abdülkerîm Ebû Umeyye zayıftır. Hadis *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de de *"Allah o kimsenin bedenini cehennem ateşine haram kılar"* ifadesiyle muhtasar olarak geçmiştir.[1]

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*, no. 2601 (daha uzun bir metin) Taberânî, hadiste Haccâc b. Nusayr'ın teferrüt ettiğini belirtmiştir. Ben derim ki: Çoğunluk bu zatın zayıf olduğu görüşünde olmakla beraber İbn Hibban kendisini güvenilir kabul etmiştir.

٣٣٣٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ هِشَامٍ الْمُسْتَمْلِيُّ ، قَالَ : نَا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَحْيَى الأَسَدِيُّ ، قَالَ : نَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ هَارُونَ بْنِ عَنْتَرَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَزَالُ أُمَّتِي يُصَلُّونَ هَذِهِ الأَرْبَعَ رَكَعَاتٍ قَبْلَ الْعَصْرِ حَتَّى تَمْشِيَ عَلَى الأَرْضِ مَغْفُورًا لَهَا مَغْفِرَةً حَتْمًا "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عبد الملك بن هارون بن عنترة ,وهو متروك .

3335. Hz. Ali b. Ebî Tâlib'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ümmetim ikindiden önceki bu dört rekât (nafile) namazı kılmaya devam ederler ve bunun sonucunda yeryüzünde günahları bağışlanmış olarak yürürler"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* rivayet etmiş olup ravilerinden Abdülmelik b. Hârun b. Antere metrûktur.

(بَابُ الصَّلاةِ بَعْدَ الْعَصْرِ)

İkindi Namazı Sonrası Nafile Namaz

٣٣٣٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ أُسَامَةَ قَالَ أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ قَالَ خَرَجَ عُمَرُ عَلَى النَّاسِ يَضْرِبُهُمْ عَلَى السَّجْدَتَيْنِ بَعْدَ الْعَصْرِ حَتَّى مَرَّ بِتَمِيمٍ الدَّارِيِّ فَقَالَ لاَ أَدَعُهُمَا صَلَّيْتُهُمَا مَعَ مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنْكَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . فَقَالَ عُمَرُ إِنَّ النَّاسَ لَوْ كَانُوا كَهَيْئَتِكَ لَمْ أُبَالِي"

رواه أحمد وهذا لفظه, وعروة لم يسمع من عمر, وقد رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح في الكبير والأوسط .

3336. Urve b. ez-Zübeyr anlatmaktadır: Bir gün halkın yanına çıkan Hz. Ömer onlara ikindiden sonra kıldıkları iki rekât (secde) namaz yüzünden sopa çekti. Sonra Temîm ed-Dârî'nin yanına vardı. Temîm: "Ben bu iki rekâtı asla terk etmem; çünkü ben, onları senden daha hayırlı olan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte kıldım" diye itiraz edince Ömer: "Eğer insanların durumu seninki gibi olsaydı, (ne yaptıklarını) hiç önemsemezdim" dedi.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel bu ifadeyle nakletmiştir. Ancak Urve, Ömer'den hadis işitmemiştir. Aynı hadisi Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٣٣٧ - حَدَّثَنَا مُطَّلِبُ بْنُ شُعَيْبٍ الأَزْدِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ ، حَدَّثَنِي اللَّيْثُ ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ ، قَالَ : أَخْبَرَ تَمِيمٌ الدَّارِيُّ ، أَوْ أُخْبِرْتُ عَنْهُ ، أَنَّ تَمِيمًا الدَّارِيَّ ، رَكَعَ رَكْعَتَيْنِ بَعْدَ نَهْيِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، عَنِ الصَّلاةِ بَعْدَ الْعَصْرِ ، فَأَتَاهُ فَضَرَبَهُ بِالدِّرَّةِ ، فَأَشَارَ إِلَيْهِ تَمِيمٌ أَنِ اجْلِسْ ، وَهُوَ فِي صَلاتِهِ فَجَلَسَ عُمَرُ حَتَّى فَرَغَ تَمِيمٌ ، فَقَالَ لِعُمَرَ : لِمَ ضَرَبْتَنِي قَالَ : لأَنَّكَ رَكَعْتَ هَاتَيْنِ الرَّكْعَتَيْنِ وَقَدْ نَهَيْتُ عَنْهُمَا ، قَالَ : فَإِنِّي " قَدْ صَلَّيْتُهُمَا مَعَ مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنْكَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ : " إِنِّي لَيْسَ بِي إِيَّاكُمْ أَيُّهَا الرَّهْطُ ، وَلَكِنِّي أَخَافُ أَنْ يَأْتِيَ بَعْدَكُمْ قَوْمٌ ، يُصَلُّونَ مَا بَيْنَ الْعَصْرِ إِلَى الْمَغْرِبِ ، حَتَّى يَمُرُّوا بِالسَّاعَةِ ، الَّتِي نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُصَلَّى فِيهَا ، كَمَا وَصَلُوا بَيْنَ الظُّهْرِ ، وَالْعَصْرِ ، ثُمَّ يَقُولُونَ : قَدْ رَأَيْنَا فُلانًا ، وَفُلانًا يُصَلُّونَ بَعْدَ الْعَصْرِ "

وفيه: عبد الله بن صالح, قال فيه عبد الملك بن شعيب : ثقة مأمون, وضعفه أحمد وغيره .

3337. Urve bildiriyor: Temîm ed-Dârî, bana kendisinin bildirdiğine göre Ömer b. el-Hattâb'ın ikindiden sonra (nafile) namaz kılmayı yasaklamasına müteakip iki rekât namaz kıldı. Bunu duyan Hz. Ömer gelip kırbaçla ona vurdu. O sırada namazda olan Temîm ona, "Otur!" diye işaret etti. Ömer oturdu. Tâ ki Temîm namazını bitirince Ömer'e: "Bana niçin vurdun?" diye sordu. O da: "Çünkü ben yasakladığım halde sen bu iki rekâtı kıldın!" deyince Temîm: "Ben o iki rekâtı senden daha hayırlı olan Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte kılmıştım" dedi. Bunun üzerine Ömer şöyle söyledi: "-Ey cemaat- Benim bir günahım yoktur. Fakat ben, benden sonra bir topluluğun çıkıp da ikindi ile akşam arasında namaz kılmalarından, sonra namazlarını geciktirerek Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) namaz kılmayı yasakladığı vakte girmelerinden endişe ediyorum. Aynen öğle ile ikindi arasında kıldıkları gibi. Sonra da: «Biz falan ve falan kimseleri ikindiden sonra namaz kılarken gördük» deyip, bu yaptıklarına mazeret ileri sürerler."

★Hadisin senedinde yer alan Abdullah b. Sâlih hakkında Abdülmelik b. Şuayb: "Güvenilir bir ravidir" derken, Ahmed b. Hanbel ve başkaları onu zayıf görmüşlerdir.[1]

٣٣٣٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ وَابْنُ بَكْرٍ قَالا أَنْبَأَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ الأَعْمَى يُخْبِرُ عَنْ رَجُلٍ يُقَالُ لَهُ السَّائِبُ مَوْلَى الْفَارِسِيِّينَ وَقَالَ ابْنُ بَكْرٍ مَوْلَى لِفَارِسَ. وَقَالَ حَجَّاجٌ مَوْلَى

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 1281.

الْفَارِسِيِّ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ أَنَّهُ رَآهُ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ وَهُوَ خَلِيفَةٌ رَكَعَ بَعْدَ الْعَصْرِ رَكْعَتَيْنِ فَمَشَى إِلَيْهِ فَضَرَبَهُ بِالدِّرَّةِ وَهُوَ يُصَلِّي كَمَا هُوَ فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ زَيْدٌ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ فَوَاللَّهِ لاَ أَدَعُهُمَا أَبَداً بَعْدَ أَنْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّيهِمَا. قَالَ فَجَلَسَ إِلَيْهِ عُمَرُ وَقَالَ يَا زَيْدَ بْنَ خَالِدٍ لَوْلاَ أَنِّي أَخْشَى أَنْ يَتَّخِذَهَا النَّاسُ سُلَّماً إِلَى الصَّلاَةِ حَتَّى اللَّيْلِ لَمْ أَضْرِبْ فِيهِمَا" رواه أحمد والطبراني في الكبير, وإسناده حسن .

3338. Zeyd b. Hâlid el-Cühenî'den nakledildiğine göre halife Ömer b. el-Hattâb onu ikindiden sonra iki rekât (nafile) namaz kılarken görmüş ve hemen yanına vararak o namazdayken (elindeki) kırbaçla ona vurmuş. Namazını bitirince Zeyd: "Ey Müminlerin emiri! -Vallahi- ben bu iki rekâtı, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) onları kılarken gördüğüm günden beri hiç bırakmadım" dedi. Bunu duyan Hz. Ömer oturup şöyle dedi: "Bak Zeyd b. Hâlid! İnsanların bu namazı, karanlık çökene kadar namaz kılmaya vesile edinmelerinden endişe duymasaydım, bu yüzden kimseye vurmazdım."

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedi hasendir.

٣٣٣٩ - وعَنْ أَبِي مُوسَى ، أَنَّهُ رَأَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْعَصْرِ"

رواه الطبراني في الأوسط والكبير, وزاد : قال أبو دارس : رأيت أبا بكر بن أبي موسى يصليهما ويقول : رأيت أبا موسى يصليهما ويقول : إن النبي صلى الله عليه و سلم كان يصليهما في بيت عائشة رضي الله عنها , ورجاله رجال الصحيح غير أبي دارس قال فيه ابن معين : لا بأس به .

3339. Ebû Mûsa, kendisinden nakledildiğine göre Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) ikindiden sonra iki rekât (nafile) namaz kılarken görmüş.

★Bunu *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet eden Taberânî, ayrıca şu ilaveyi nakletmiştir: Ebû Dâris der ki: Ben, Ebû Bekir b. Ebî Mûsa'yı bu iki rekâtı kılarken gördüm. O da derdi ki: Ben, (babam) Ebû Mûsa'yı bu iki rekâtı kılarken gördüm. O da derdi ki: "Ben de Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) Âişe'nin evinde bu iki rekâtı kılarken gördüm."

Rivayetin ravileri, Ebû Dâris hariç, *Sahîh*'in ravileridirler. Ebû Dâris hakkında da İbn Maîn: "Sakıncasızdır" demiştir.

٣٣٤٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ حَدَّثَنَا حَنْظَلَةُ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَارِثِ بْنِ نَوْفَلٍ قَالَ صَلَّى بِنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ أَبِي سُفْيَانَ صَلاَةَ الْعَصْرِ فَأَرْسَلَ إِلَى مَيْمُونَةَ ثُمَّ أَتْبَعَهُ رَجُلاً آخَرَ فَقَالَتْ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُجَهِّزُ بَعْثاً وَلَمْ يَكُنْ

عِنْدَهُ ظَهْرٌ فَجَاءَهُ ظَهْرٌ مِنَ الصَّدَقَةِ فَجَعَلَ يَقْسِمُهُ بَيْنَهُمْ فَحَبَسُوهُ حَتَّى أَرْهَقَ الْعَصْرَ وَكَانَ يُصَلِّي قَبْلَ الْعَصْرِ رَكْعَتَيْنِ أَوْ مَا شَاءَ اللَّهُ فَصَلَّى الْعَصْرَ ثُمَّ رَجَعَ فَصَلَّى مَا كَانَ يُصَلِّي قَبْلَهَا وَكَانَ إِذَا صَلَّى صَلَاةً أَوْ فَعَلَ شَيْئًا يُحِبُّ أَنْ يُدَاوِمَ عَلَيْهِ"

رواه أحمد, وفيه: حنظلة السدوسي, ضعفه أحمد وابن معين, ووثقه ابن حبان .

3340. Abdullah b. el-Hâris b. Nevfel bildiriyor: Muâviye b. Ebî Süfyan bize ikindi namazını kıldırdı. Sonra Meymûne'ye birini gönderdi. Peşinden başka birini daha gönderdi. Meymûne dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir askeri birliğin hazırlıklarını yapıyordu. Yanında zekât develerinden hiç yoktu. Ashâbı arasında (masraf) paylaşımı yapmaya başladı. İnsanlar kendisini o kadar oyaladılar ki ikindi vakti girdi. Çünkü Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ikindiden önce iki rekât ve Allah'ın dilediği kadar (nafile) namaz kılardı. Vakit girince ikindi namazını kıldı. Sonra dönüp ikindi öncesinde kıldığı namazı kıldı. Kendisi bir namazı kılmaya ya da bir şey yapmaya başlarsa ona devam etmeyi severdi.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Hanzale es-Sedûsî'yi Ahmed b. Hanbel ve İbn Maîn zayıf görürlerken, İbn Hibbân güvenilir kabul etmiştir.[1]

٣٣٤١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ إِسْحَاقَ قَالَ أَنْبَأَنَا عَبْدُ اللَّهِ يَعْنِي ابْنَ الْمُبَارَكِ قَالَ حَدَّثَنَا حَنْظَلَةُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ مَيْمُونَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاتَتْهُ رَكْعَتَانِ قَبْلَ الْعَصْرِ فَصَلَّاهُمَا بَعْدُ"

رواه أحمد, وفيه: حنظلة أيضا .

3341. Meymûne'den nakledildiğine göre bir gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ikindinin iki rekât (nafile) namazını kaçırınca onları (farz) namazdan sonra kıldı.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde yine Hanzale yer almıştır.

٣٣٤٢ - وَبِهِ حَدَّثَنَا كَامِلٌ ، عَنْ أَبِي يَحْيَى ، عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : " فَاتَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَكْعَتَانِ قَبْلَ الْعَصْرِ ، فَلَمَّا انْصَرَفَ صَلَّاهُمَا ، ثُمَّ لَمْ يُصَلِّهِمَا بَعْدُ "

قلت : لعائشة حديث غير هذا في الصحيح والله أعلم .

---

[1] *Müsned,* IV, 334.

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: أبو يحي القتات, ضعفه أحمد وابن معين في رواية, ووثقه في أخرى .

3342. Hz. Âişe'den nakledildiğine göre bir gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ikindiden önce kıldığı iki rekât (nafile) namazı kaçırdı. (Farz) namazı bitirince onları kıldı. Fakat ondan sonra bir daha onları kılmadı.

★Ben derim ki: Konuyla ilgili Âişe'den *Sahîh*'de bundan başka bir hadis daha nakledilmiştir. Doğrusunu Allah bilir.

Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* rivayet etmiş olup ravilerinden Ebû Yahya el-Kattât'ı Ahmed b. Hanbel ve bir rivayete göre İbn Maîn zayıf görürlerken, diğer bir rivayete göre İbn Maîn güvenilir kabul etmiştir.

٣٣٤٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ قَالَ سَأَلْتُ عَبْدَ اللّٰهِ بْنَ الْحَارِثِ عَنِ الرَّكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْعَصْرِ فَقَالَ كُنَّا عِنْدَ مُعَاوِيَةَ فَحَدَّثَ ابْنُ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّيهِمَا فَأَرْسَلَ مُعَاوِيَةُ إِلَى عَائِشَةَ وَأَنَا فِيهِمْ فَسَأَلْنَاهَا فَقَالَتْ لَمْ أَسْمَعْهُ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَكِنْ حَدَّثَتْنِي أُمُّ سَلَمَةَ فَسَأَلْتُهَا فَحَدَّثَتْ أُمُّ سَلَمَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى الظُّهْرَ ثُمَّ أُتِيَ بِشَيْءٍ فَجَعَلَ يَقْسِمُهُ حَتَّى حَضَرَتْ صَلَاةُ الْعَصْرِ فَقَامَ فَصَلَّى الْعَصْرَ ثُمَّ صَلَّى بَعْدَهَا رَكْعَتَيْنِ فَلَمَّا صَلَّاهَا قَالَ هَاتَانِ الرَّكْعَتَانِ كُنْتُ أُصَلِّيهِمَا بَعْدَ الظُّهْرِ "

رواه أحمد وابن حبان في صحيحه, ورجال أحمد رجال الصحيح .

3343. Ümmü Seleme bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ikindi namazını kıldı. Sonra benim evime girip iki rekât daha kıldı. Ben: "Ya Resûlallah! Daha evvel hiç kılmadığın bir namaz kıldın (neden?)" diye sorduğumda *"(Zekat) mal(ı) geldi ve beni meşgul etti. Bu yüzden öğle namazından sonra kıldığın iki rekât (nâfile) namazı kılamamıştım. Onları şimdi kıldım"* buyurdu.

Ben: "Ya Resûlallah! Onları kaçırınca kaza eder misin?" diye sordum. *"Hayır"* buyurdu.

★Ben derim ki: "Ya Resûlallah, onları kaçırınca kaza eder misin?" kısmı hariç hadis *Sahîh*'de geçmiştir.

Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *Sahîh*'inde İbn Hibbân rivayet etmiş olup Ahmed b. Hanbel'in ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

(بَابُ النَّهْيِ عَنْ الصَّلاةِ بَعْدَ العَصْرِ وَغَيْرِ ذَلِكَ)

İkindi Namazı Sonrası Namaz Kılmanın Yasaklanışı

٣٣٤٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ هُبَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ قَبِيصَةَ بْنَ ذُؤَيْبٍ يَقُولُ إِنَّ عَائِشَةَ أَخْبَرَتْ آلَ الزُّبَيْرِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى عِنْدَهَا رَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْعَصْرِ فَكَانُوا يُصَلُّونَهَا. قَالَ قَبِيصَةُ فَقَالَ زَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ يَغْفِرُ اللَّهُ لِعَائِشَةَ نَحْنُ أَعْلَمُ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ عَائِشَةَ إِنَّمَا كَانَ ذَلِكَ لِأَنَّ أُنَاساً مِنَ الأَعْرَابِ أَتَوْا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهَجِيرٍ فَقَعَدُوا يَسْأَلُونَهُ وَيُفْتِيهِمْ حَتَّى صَلَّى الظُّهْرَ وَلَمْ يُصَلِّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ قَعَدَ يُفْتِيهِمْ حَتَّى صَلَّى الْعَصْرَ فَانْصَرَفَ إِلَى بَيْتِهِ فَذَكَرَ أَنَّهُ لَمْ يُصَلِّ بَعْدَ الظُّهْرِ شَيْئاً فَصَلاَّهُمَا بَعْدَ الْعَصْرِ يَغْفِرُ اللَّهُ لِعَائِشَةَ نَحْنُ أَعْلَمُ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ عَائِشَةَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الصَّلاَةِ بَعْدَ الْعَصْرِ"

رواه أحمد, وفيه: ابن لهيعة وفيه كلام, وروى الطبراني طرفا من آخره في الكبير .

3344. Kabîsa b. Zueyb bildiriyor: Hz. Âişe'nin Zübeyr ailesine bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onun yanında ikindiden sonra iki rekât (nafile) namaz kılmış. Ailecek bu iki rekât namazı kılmaya devam ederlermiş. Kabîsa bildiriyor: Zeyd b. Sâbit dedi ki: Allah Âişe'yi bağışlasın. Biz, Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) Âişe'den daha iyi tanıyoruz. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) o iki rekâtı şundan dolayı kılmıştı: Bedevilerden bir topluluk öğlenin sıcağında Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldiler. Oturup ona soru sormaya, görüş almaya devam ettiler. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) öğle namazını kıldı, ancak -ondan sonra kıldığı- namazı kılamadı. Sonra oturup ikindi namazına kadar bedevilerin sorularına cevap vermeye, görüş bildirmeye devam etti. Sonra ikindi namazını kıldı. Sonra evine gittiğinde öğlenin farzından sonra hiç namaz kılmadığını hatırladı ve (daha evvel kılmaya devam ettiği) o iki rekâtı ikindiden sonra kıldı. Dolayısıyla biz, Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) Âişe'den daha iyi tanımaktayız. Üstelik Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ikindiden sonra namaz kılmaktan menetmiştir.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İbn Lehî'a hakkında tenkit vardır. Taberânî ise *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de hadisin son bölümünden bir kısmını nakletmiştir.

٣٣٤٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰه حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى أَنْ يُصَلَّى إِذَا طَلَعَ قَرْنُ الشَّمْسِ أَوْ غَابَ قَرْنُهَا وَقَالَ " إِنَّهَا تَطْلُعُ بَيْنَ قَرْنَيْ شَيْطَانٍ أَوْ مِنْ بَيْنِ قَرْنَيْ شَيْطَانٍ"

رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

3345. Zeyd b. Sâbit'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) güneş yuvarlağı doğarken ya da batarken namaz kılmaktan menetmiştir. Çünkü Güneş, şeytanın iki boynuzu arasından doğar.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٣٤٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰه حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ حَدَّثَنَا حُمَيْدُ بْنُ الأَسْوَدِ حَدَّثَنَا الضَّحَّاكُ بْنُ عُثْمَانَ عَنِ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ الْمُعَطَّلِ السُّلَمِيِّ أَنَّهُ سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا نَبِيَّ اللّٰه إِنِّي أَسْأَلُكَ عَمَّا أَنْتَ بِهِ عَالِمٌ وَأَنَا بِهِ جَاهِلٌ مِنَ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سَاعَةٌ تُكْرَهُ فِيهَا الصَّلاَةُ فَقَالَ رَسُولُ اللّٰه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " إِذَا صَلَّيْتَ الصُّبْحَ فَأَمْسِكْ عَنِ الصَّلاَةِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ فَإِذَا طَلَعَتْ فَصَلِّ فَإِنَّ الصَّلاَةَ مَحْضُورَةٌ مُتَقَبَّلَةٌ حَتَّى تَعْتَدِلَ عَلَى رَأْسِكَ مِثْلَ الرُّمْحِ فَإِذَا اعْتَدَلَتْ عَلَى رَأْسِكَ فَإِنَّ تِلْكَ السَّاعَةَ تُسْجَرُ فِيهَا جَهَنَّمُ وَتُفْتَحُ فِيهَا أَبْوَابُهَا حَتَّى تَزُولَ عَنْ حَاجِبِكَ الأَيْمَنِ فَإِذَا زَالَتْ عَنْ حَاجِبِكَ الأَيْمَنِ فَصَلِّ فَإِنَّ الصَّلاَةَ مَحْضُورَةٌ مُتَقَبَّلَةٌ حَتَّى تُصَلِّيَ الْعَصْرَ"

رواه عبد الله في زياداته في المسند ورجاله رجال الصحيح إلا أني لا أدري سمع سعيد المقبري منه أم لا والله أعلم , وقد رواه ابن ماجة عن سعيد المقبري, عن أبي هريرة: أن صفوان ابن المعطل قال : يا رسول الله .

3346. Safvân b. el-Muattal Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) soru sorarak "Ey Allah'ın Peygamberi! Sana senin bildiğin, fakat benim bilmediğim bir şeyi, gece ve gündüz içinde namaz kılmanın mekruh olduğu vakitleri soruyorum?" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ise şöyle cevap verdi:

"Sabah namazını kıldığın zaman güneş doğuncaya kadar namaz kılma. Güneş doğduktan sonra namaz kılabilirsin; zira bu vakitten sonra tâ güneş tam tepende mızrak gibi dikilinceye değin kılınacak namaz hem meşhûd (melekler de iştirak eder), hem de makbuldür. Güneş tam tepe noktana geldiği vakit ise cehennemin ateşi tutuşturulur ve kapıları açılır. Tâ ki Güneş sağ kaşını aşıncaya kadar. Güneş sağ kaşını aşınca namaz kılabilirsin; zira bu vakitten ikindi namazını eda edinceye kadar kılınacak namaz hem meşhud (melekler de iştirak eder) hem de makbuldür."

★Hadisi Abdullah (b. Ahmed b. Hanbel) *Müsned'e* ziyadelerinde rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh'*in ravileridirler. Ancak Saîd el-Makburî'nin hadisi sema yoluyla alıp almadığını bilmiyorum. Doğrusunu Allah bilir.

Hadisi İbn Mâce de Saîd el-Makburî kanalıyla Ebû Hureyre'den: "Safvân b. el-Muattal dedi ki: Ya Resûlallah..." ifadesiyle nakletmiştir.[1]

٣٣٤٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ يَعْنِي ابْنَ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُعَاذٍ التَّيْمِيِّ قَالَ سَمِعْتُ سَعْدَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ يَقُولُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " صَلاَتَانِ لاَ يُصَلَّى بَعْدَهُمَا الصُّبْحُ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ وَالْعَصْرُ حَتَّى تَغْرُبَ الشَّمْسُ"

رواه أحمد وأبو يعلى, ورجاله رجال الصحيح .

3347. Sa'd b. Ebî Vakkâs der ki: Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim:

"İki namazdan sonra (nafile) namaz kılınmaz: Sabah namazından sonra Güneş doğana kadar. Bir de ikindi namazından sonra Güneş batana kadar."

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh'*in ravileridirler.[2]

٣٣٤٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ عَنْ مُرَّةَ بْنِ كَعْبٍ أَوْ كَعْبِ بْنِ مُرَّةَ السُّلَمِيِّ قَالَ شُعْبَةُ وَقَدْ حَدَّثَنِي بِهِ مَنْصُورٌ وَذَكَرَ ثَلاَثَةً بَيْنَهُ وَبَيْنَ مُرَّةَ بْنِ كَعْبٍ ثُمَّ قَالَ بَعْدُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ سَالِمٍ عَنْ مُرَّةَ أَوْ عَنْ كَعْبٍ قَالَ سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ اللَّيْلِ أَسْمَعُ قَالَ جَوْفُ اللَّيْلِ الآخِرِ. ثُمَّ قَالَ الصَّلاَةُ مَقْبُولَةٌ حَتَّى تُصَلِّيَ الصُّبْحَ ثُمَّ لاَ صَلاَةَ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ وَتَكُونَ قِيدَ رُمْحٍ أَوْ رُمْحَيْنِ ثُمَّ الصَّلاَةُ مَقْبُولَةٌ حَتَّى يَقُومَ الظِّلُّ قِيَامَ الرُّمْحِ ثُمَّ لاَ صَلاَةَ حَتَّى تَزُولَ الشَّمْسُ ثُمَّ الصَّلاَةُ مَقْبُولَةٌ حَتَّى تُصَلِّيَ الْعَصْرَ ثُمَّ لاَ صَلاَةَ حَتَّى تَغِيبَ الشَّمْسُ " فذكر الحديث

رواه أحمد من طريقين إحداهما هذه والأخرى :عن سالم, عن رجل, عن كعب بن مرة البهزي من غير شك, وقال : " حتى يصلي الصبح " بدل : " حتى يطلع الصبح " وكذلك رواه الطبراني في الكبير ورجاله رجال الصحيح إلا أن الإسناد الثاني فيه رجل لم يسم .

---

[1] İbn Mâce, no. 1252. Hadis *Müsned'*de Ahmed b. Hanbel'in rivayeti olarak geçmiştir, oğlunun ziyadesi olarak değil. Bkz. V, 312.

[2] Ahmed b. Hanbel, no. 1469, 1470; Ebû Ya'lâ, no. 773. Senedinde ismi geçen Muâz b. Abdirrahman et-Teymî'yi İbn Hibban *es-Sikât'*ında zikretmiştir. Buhârî de *et-Târîhu'l-kebîr'*de (IV, 2/362) biyografisini vermiş, hakkında cerh ya da ta'dil nakletmemiştir.

3348. Murre b. Ka'b -veya Ka'b b. Murre es-Sülemî-den nakledilmektedir. Şu'be der ki: Bana bunu Mansûr, Sâlim'den, o da Murre'den veya Ka'b'dan şöyle dediğini nakletti: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gecenin hangi vakti (mele-i ala tarafından) en çok dinlenir?" diye sordum. *"Gecenin son yarısı"* buyurdu; sonra ekledi: *"Sabah/şafak doğuncaya kadar kılınacak namaz makbuldür. Sonra Güneş doğup bir iki mızrak boyu yükselinceye kadar namaz kılınmaz. Sonra gölge mızrağın yerine geçinceye (gölge sıfır noktasında oluncaya) kadar kılınacak namaz makbuldür. Sonra Güneş batı yönüne doğru dönünceye kadar namaz kılınmaz. Sonra ikindi namazına kadar kılınacak namaz makbuldür. Sonra Güneş batıncaya kadar namaz kılınmaz. ...."*

★Hadisi Ahmed b. Hanbel iki ayrı tarikten rivayet etmiş olup tariklerden biri budur. Diğeri ise şöyledir: Sâlim'den, o da bir zattan, o da Ka'b b. Murre el-Behzî'den naklen... tereddütsüz bir ifadeyle... Ayrıca metinde *"Sabah doğuncaya kadar"* ifadesi yerine *"Sabah namazını kılıncaya kadar"* ifadesi geçmiştir. Taberânî de hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr*'inde bu şekilde rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler. Ancak ikinci senette ismi zikredilmeyen bir ravi yer almıştır.

٣٣٤٩ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا الأَسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ حَدَّثَنَا أَبو بَكْرٍ يَعْنِى ابْنَ عَيَّاشٍ عَنْ لَيْثٍ عَنِ ابْنِ سَابِطٍ عَنْ أَبِى أُمَامَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " لاَ تُصَلُّوا عِنْدَ طُلُوعِ الشَّمْسِ فَإِنَّهَا تَطْلُعُ بَيْنَ قَرْنَىْ شَيْطَانٍ وَيَسْجُدُ لَهَا كُلُّ كَافِرٍ وَلاَ عِنْدَ غُرُوبِهَا فَإِنَّهَا تَغْرُبُ بَيْنَ قَرْنَىْ شَيْطَانٍ وَيَسْجُدُ لَهَا كُلُّ كَافِرٍ وَلاَ نِصْفَ النَّهَارِ فَإِنَّهُ عِنْدَ سَجْرِ جَهَنَّمَ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير بنحوه, وفيه: ليث بن أبي سليم ,وفيه كلام كثير وقد رواه الطبراني في الكبير أيضا عن أبي أمامة أو أخي أبي أمامة, عن النبي صلى الله عليه و سلم بنحوه , وورواه أيضا ,عن الرَّحْمَنِ بْنُ سَابِطٍ أَنْ أَبَا أُمَامَةَ ، سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ حِينٍ تُكْرَهُ الصَّلاةُ ؟ قَالَ : " مِنْ حِينِ تُصَلِّي الصُّبْحَ حَتَّى تَرْتَفِعَ الشَّمْسُ قِيدَ رُمْحٍ ، وَمَنْ حِينِ تَصْفَرُّ الشَّمْسُ إِلَى غُرُوبِهَا " .ورجاله ثقات غير أنه مرسل .

3349. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Güneş doğarken namaz kılmayın. Zira o, bir şeytanın iki boynuzu arasından doğar ve her bir kâfir ona secde eder. Güneş batarken de namaz kılmayın. Çünkü o, bir şeytanın iki boynuzu arasından batar ve her bir kâfir ona secde eder. Gün ortasında da namaz kılmayın; çünkü o vakit cehennem ateşi tutuşturulur."

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve benzerini *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Leys b. Ebî Süleym hakkında bir çok tenkit bulunmaktadır. Aynı hadisi Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de yine Ebû Umâme veya Ebû Umâme'nin kardeşi kanalıyla Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) benzerini nakletmiştir. Yine İbn Sâbıt'ten naklettiğine göre Ebû Umâme, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) "Hangi vakitte namaz kılmak mekruhtur?" diye sordu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) de:

"Sabah/şafak doğduğu andan Güneş bir iki mızrak boyu yükselene kadar, yine Güneşin sarardığı andan batışına kadar" buyurdu. Ravileri güvenilir kimselerdir. Ancak rivayet mürseldir.[1]

٣٣٥٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سِمَاكٍ قَالَ سَمِعْتُ الْمُهَلَّبَ يَخْطُبُ قَالَ قَالَ سَمُرَةُ بْنُ جُنْدُبٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لاَ تُصَلُّوا حِينَ تَطْلُعُ الشَّمْسُ وَلاَ حِينَ تَسْقُطُ فَإِنَّهَا تَطْلُعُ بَيْنَ قَرْنَيِ الشَّيْطَانِ وَتَغْرُبُ بَيْنَ قَرْنَيِ الشَّيْطَانِ"

رواه أحمد والبزار والطبراني في الكبير من طرق بعضها بنحوه, وقال في بعضها : كان رسول الله صلى الله عليه و سلم يأمرنا أن نصلي أي ساعة شئنا من الليل والنهار غير أنه أمرنا أن نجتنب طلوع الشمس وغروبها وقال : إن الشيطان يغيب معها حين تغيب ويطلع معها حين تطلع .

ورجال أحمد ثقات.

3350. Semure'nin naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Güneş doğarken ya da batarken namaz kılmayın; çünkü o, şeytanın iki boynuzu arasından doğar ve yine şeytanın iki boynuzu arasından batar"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel, Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de birkaç tarikle Taberânî rivayet etmiştir. Bu tariklerden birinde ifadeler buradakinin benzeridir. Diğeri ise şöyledir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize gece ve gündüz dilediğimiz vakitte namaz kılmamızı emrederdi. Ancak güneşin doğuşu ve batışı sıralarında (namaz kılmaktan) sakınmamızı emretti ve *"Çünkü Güneş batarken onunla beraber şeytan da batar, doğarken onunla beraber şeytan da doğar"* buyurdu.
Ahmed b. Hanbel'in ravileri güvenilir kimselerdir.

٣٣٥١ - قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ عَنْ زُهَيْرٍ وَحَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي بُكَيْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ خُصَيْفَةَ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ قَالَ كُنْتُ أُسَافِرُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَمَا رَأَيْتُهُ صَلَّى بَعْدَ الْعَصْرِ وَلاَ بَعْدَ الصُّبْحِ قَطُّ"

رواه أحمد والطبراني في الأوسط, ورجال أحمد رجال الصحيح .

3351. Seleme b. el-Ekva' demiştir ki: Ben, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte yolculuk ederdim. Fakat onu (sallallahu aleyhi vesellem) ikindi ya da sabah namazından sonra namaz kılarken hiç görmedim.

★Bunu Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* Taberânî rivayet etmiş olup Ahmed b. Hanbel'in ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

[1] Ahmed b. Hanbel, V, 260; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 8105-8108.

٣٣٥٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ قَالَ عَبْدُ اللّٰهِ وَسَمِعْتُهُ أَنَا مِنْ هَارُونَ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ أَخْبَرَنِي مَخْرَمَةُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ نَافِعٍ قَالَ رَآنِي أَبُو بَشِيرٍ الأَنْصَارِيُّ صَاحِبُ رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا أُصَلِّي صَلاَةَ الضُّحَى حِينَ طَلَعَتِ الشَّمْسُ فَعَابَ عَلَيَّ ذَلِكَ وَنَهَانِي ثُمَّ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ" لاَ تُصَلُّوا حَتَّى تَرْتَفِعَ الشَّمْسُ فَإِنَّهَا تَطْلُعُ بَيْنَ قَرْنَيِ الشَّيْطَانِ"

رواه أحمد وأبو يعلى والطبراني في الأوسط, إلا أن أبا يعلى قال : رآني أبو هبيرة ورجال أحمد ثقات .

3352. Saîd b. Nâfi bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sahabisi Ebû Beşîr el-Ensârî beni güneş doğarken kuşluk namazı kılarken gördü ve bu davranışımı kınayarak beni bundan menetti. Dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) *"Güneş yükselene kadar (bu vakitte) namaz kılmayın; çünkü o, şeytanın iki boynuzu arasında doğar"* buyurdu.

Hadisi Ahmed b. Hanbel, Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* Taberânî rivayet etmiştir. Ancak Ebû Ya'lâ hadisi "Ebû Hübeyre beni...gördü" ifadesiyle nakletmiştir.

Ahmed b. Hanbel'in ravileri güvenilir kimselerdir.[1]

٣٣٥٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا هَارُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي مَخْرَمَةُ بْنُ بُكَيْرٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ نَافِعٍ ، قَالَ : رَآنِي أَبُو الْيَسَرِ وَأَنَا أُصَلِّي صَلاَةَ الضُّحَى حِينَ طَلَعَتِ الشَّمْسُ ، فَنَهَانِي ، ثُمَّ قَالَ : إِنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " لا تُصَلُّوا حَتَّى تَرْتَفِعَ الشَّمْسُ ، فَإِنَّهَا تَطْلُعُ بَيْنَ قَرْنَيِ الشَّيْطَانِ "

رواه البزار, ورجاله ثقات.

3353. Saîd b. Nâfi' demiştir ki: Ebu'l-Yusr beni kuşluk namazı kılarken gördü ve beni bundan menetti. Sonra dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Güneş yükselene kadar (bu vakitte) namaz kılmayın; çünkü o, şeytanın iki boynuzu arasından doğar"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.[2]

---

[1] Hadisi Ahmed b. Hanbel ve oğlu *Müsned*'e ilavelerinde rivayet etmişlerdir. Bkz. V, 216. Ravilerinden Saîd b. Nâfi'yi, İbn Hibbân'dan başkası güvenilir kabul etmemiştir. Ayrıca bkz. Ebû Ya'lâ, *Müsned*, no. 1572.

[2] Bir önceki hadise bakın.

Bu konuda gözden kaçırılmış zevaidden biri de şöyledir:

Muâz el-Kârî'den nakledildiğine göre Hz. Peygamber ikindiden sonra namaz kılmaktan menetmiştir.

Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup (no. 609) ravileri güvenilir kimselerdir.

٣٣٥٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ عَنْ بِلاَلٍ قَالَ لَمْ يَكُنْ يَنْهَى عَنِ الصَّلاَةِ إِلاَّ عِنْدَ طُلُوعِ الشَّمْسِ فَإِنَّهَا تَطْلُعُ بَيْنَ قَرْنَيِ الشَّيْطَانِ"

رواه أحمد والطبراني في الكبير بمعناه، ورجال أحمد رجال الصحيح.

3354. Bilâl demiştir ki: Güneşin doğuşu dışında bir vakitte namaz kılınması yasaklanmazdı. Çünkü Güneş, şeytanın iki boynuzu arasından doğar.

★Bunu Ahmed b. Hanbel ve anlamca benzerini Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup Ahmed b. Hanbel'in ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٣٥٥ - دَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ حَدَّثَنَا خَلِيفَةُ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَطَبَهُمْ وَهُوَ مُسْنِدٌ ظَهْرَهُ إِلَى الْكَعْبَةِ فَقَالَ " لاَ صَلاَةَ بَعْدَ الْعَصْرِ حَتَّى تَغْرُبَ الشَّمْسُ وَلاَ صَلاَةَ بَعْدَ صَلاَةِ الْغَدَاةِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ "

قلت: له في الصحيح النهي عن الصلاة بعد طلوع الشمس. رواه أحمد ورجاله ثقات.

3355. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sırtını Ka'be'ye dayayarak onlara hutbe vermiş ve hutbede: *"İkindiden sonra güneş batana kadar namaz kılınmaz"* buyurmuş.

★Ben derim ki: Güneş doğduktan sonra namazdan mene dair *Sahîh*'de de Abdullah b. Amr'dan bir rivayet nakledilmiştir.

Buradaki hadisi ise Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

٣٣٥٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أُمَيَّةَ بْنِ أَبِى عُثْمَانَ الْقُرَشِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُيَيِّ بْنِ يَعْلَى بْنِ أُمَيَّةَ عَنْ أُمِّهِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ رَأَيْتُ يَعْلَى يُصَلِّى قَبْلَ أَنْ تَطْلُعَ الشَّمْسُ فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ أَوْ قِيلَ لَهُ أَنْتَ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تُصَلِّى قَبْلَ أَنْ تَطْلُعَ الشَّمْسُ قَالَ يَعْلَى سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " إِنَّ الشَّمْسَ تَطْلُعُ بَيْنَ قَرْنَيْ شَيْطَانٍ. قَالَ لَهُ يَعْلَى فَإِنْ تَطْلُعِ الشَّمْسُ وَأَنْتَ فِى أَمْرِ اللَّهِ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَطْلُعَ وَأَنْتَ لاَهٍ.

رواه أحمد، وفيه: حيي بن يعلى ولا يعرف.

3356. Huyey b. Ya'lâ b. Umeyye anlatmaktadır: Ben, Ya'lâ'nın Güneş doğmadan önce namaz kıldığını gördüm. Kendisine bir adam şöyle dedi veya kendisine şöyle dendi: Sen Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından birisin ve güneş doğmadan önce namaz kılıyorsun! Buna Ya'lâ şu yanıtı verdi:

Ben, Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) *"Güneş bir şeytanın iki boynuzu arasından doğar"* buyururken işittim ve Güneş'in, sen Allah'ın bir emrini

yerine getirirken doğması elbette ki sen boş işlerle meşgul olurken doğmasından daha hayırlıdır.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravilerinden Huyey b. Ya'lâ tanınmamaktadır.

٣٣٥٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الأَزْرَقِ بْنِ قَيْسٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَبَاحٍ عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى الْعَصْرَ فَقَامَ رَجُلٌ يُصَلِّي فَرَآهُ عُمَرُ فَقَالَ لَهُ اجْلِسْ فَإِنَّمَا هَلَكَ أَهْلُ الْكِتَابِ أَنَّهُ لَمْ يَكُنْ لِصَلَاتِهِمْ فَصْلٌ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحْسَنَ ابْنُ الْخَطَّابِ.

رواه أحمد وأبو يعلى, ورجالهما رجال الصحيح .

3357. Abdullah b. Rabâh'ın, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından bir zâttan naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ikindi namazını kılınca bir adam namaz kılmak üzere ayağa kalkmış ve onu gören Ömer de: "Otur. Ehl-i kitap gerçekte namazlarına hiç ara vermedikleri için helak olmuşlardır" demiş.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ikisinin de ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٣٥٨ - حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ ، عَنْ عَاصِمٍ ، عَنْ زِرٍّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ الشَّمْسَ تَطْلُعُ حِينَ تَطْلُعُ ، بَيْنَ قَرْنَيْ شَيْطَانٍ " ، قَالَ : فَكُنَّا نُنْهَى عَنِ الصَّلَاةِ عِنْدَ طُلُوعِ الشَّمْسِ ، وَعِنْدَ غُرُوبِهَا ، وَنِصْفَ النَّهَارِ

رواه أبو يعلى والبزار, ورجالهما ثقات .

3358. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki Güneş, doğarken bir şeytanın iki boynuzu arasından doğar"* buyurmuştur. Abdullah der ki: Biz, Güneş doğarken, batarken ve bir de tam gün ortasında namaz kılmaktan menedilirdik.

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiş olup ikisinin de ravileri güvenilir kimselerdir.

٣٣٥٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ نُمَيْرٍ ، حَدَّثَنَا رَوْحٌ ، حَدَّثَنَا أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ ، عَنْ حَفْصِ بْنِ عُبَيْدِ اللهِ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَا تُصَلُّوا عِنْدَ طُلُوعِ الشَّمْسِ ، وَلَا عِنْدَ غُرُوبِهَا ، فَإِنَّهَا تَطْلُعُ وَتَغْرُبُ عَلَى قَرْنِ شَيْطَانٍ ، وَصَلُّوا بَيْنَ ذَلِكَ مَا شِئْتُمْ "

ورواه البزار

3359. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Güneş doğarken ya da batarken namaz kılmayın; zira o, şeytanın boynuzu üzerinden doğar ve batar. Bu iki vakit arasında ise dilediğiniz kadar namaz kılabilirsiniz"* buyurmuştur.

★Bunu Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٣٦٠ – ولفظه : حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى أَبُو مُوسَى ، نا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ ، عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ ، عَنْ حَفْصٍ ، عَنْ أَنَسٍ : أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ الصَّلاةِ بَعْدَ الْعَصْرِ حَتَّى تَغْرُبَ الشَّمْسُ ، وَبَعْدَ الْفَجْرِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ"

3360. Aynı hadisi Bezzâr da şu ifadelerle nakletmiştir:
"Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ikindiden sonra Güneş batana kadar ve bir de şafak attıktan sonra Güneş doğana kadar namaz kılmaktan menetti."

٣٣٦١ – حَدَّثَنَا كَامِلٌ ، حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ ، حَدَّثَنَا أَبُو الأَسْوَدِ ، عَنْ عُرْوَةَ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " يَنْهَى عَنِ الصَّلاةِ حِينَ تَطْلُعُ الشَّمْسُ حَتَّى تَرْتَفِعَ " ، فَيَقُولُ : " إِنَّهَا تَطْلُعُ بِقَرْنِ شَيْطَانٍ ، وَيَنْهَى عَنِ الصَّلاةِ حِينَ تُقَارِبُ الْغُرُوبَ ، حَتَّى تَغْرُبَ "

رواه أبو يعلى, وفيه: ابن لهيعة ,وفيه كلام ,وبقية رجال رجال الصحيح .

3361. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Güneş doğmak üzereyken iyice yükselene kadar namaz kılmaktan meneder ve: *"Çünkü o, bir şeytan boynuzundan doğar"* buyururdu. Yine Güneş batmak üzereyken, iyice batıncaya kadar namaz kılmaktan menederdi.

★Bunu Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravilerinden İbn Lehî'a hakkında tenkit vardır. Kalan ravileri ise *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٣٦٢ – حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْعَلاءِ بْنِ زِبْرِيقٍ الْحِمْصِيُّ ، حَدَّثَنِي جَدِّي إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْعَلاءِ ، حَدَّثَنِي عَمِّي الْحَارِثُ بْنُ الضَّحَّاكِ ، حَدَّثَنِي مَنْصُورُ بْنُ الْمُعْتَمِرِ ، قَالَ : سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ الْمُنْكَدِرِ يُحَدِّثُ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : أَيُّ اللَّيْلِ أَسْمَعُ ؟ ، قَالَ : " جَوْفُ اللَّيْلِ الآخِرُ ، ثُمَّ الصَّلاةُ مَقْبُولَةٌ حَتَّى تُصَلِّيَ الْفَجْرَ ، ثُمَّ لا صَلاةَ حَتَّى تَكُونَ الشَّمْسُ قَيْدَ رُمْحٍ ، أَوْ رُمْحَيْنِ ، ثُمَّ الصَّلاةُ مَقْبُولَةٌ حَتَّى يَقُومَ الظِّلُّ قِيَامَ الرُّمْحِ ، ثُمَّ لا صَلاةَ حَتَّى تَزُولَ الشَّمْسُ ، ثُمَّ الصَّلاةُ مَقْبُولَةٌ حَتَّى تَكُونَ الشَّمْسُ قَيْدَ رُمْحٍ أَوْ رُمْحَيْنِ ، ثُمَّ لا صَلاةَ حَتَّى تَغِيبَ الشَّمْسُ " فذكر الحديث ويأتي في كتاب العتق إن شاء الله.

رواه الطبراني في الكبير, وأبو سلمة لم يسمع من أبيه .

3362. Abdurrahman b. Avf bildiriyor: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gecenin hangi vakti (mele-i a'lâ tarafından) en çok dinlenir?" diye soruldu. Buyurdu ki:

"Gecenin son yarısı. Sonra şafak doğuncaya kadar kılınacak namaz makbuldür. Sonra Güneş doğup bir iki mızrak boyu yükselinceye kadar namaz kılınmaz. Sonra gölge mızrağın yerine geçinceye (sıfır noktasında oluncaya) kadar kılınacak namaz makbuldür. Sonra Güneş batı yönüne doğru dönünceye kadar namaz kılınmaz. Sonra Güneşin batmasına bir iki mızrak boyu kalıncaya kadar kılınacak namaz makbuldür. Sonra Güneş batıncaya kadar namaz kılınmaz. ..."

★İnşallah hadisin tamamı Köle Azadı bölümünde gelecektir.

Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Ebû Seleme babasından hadis işitmemiştir.[1]

٣٣٦٣ – حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَاشِمٍ الْبَغَوِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ ، ثنا حُمَيْدُ بْنُ الأَسْوَدِ ، عَنِ الضَّحَّاكِ بْنِ عُثْمَانَ ، عَنْ سَعِيدِ الْمَقْبُرِيِّ ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ الْمُعَطَّلِ السُّلَمِيِّ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِنَّ الشَّمْسَ إِذَا طَلَعَتْ قَارَنَهَا الشَّيْطَانُ ، إِذَا انْبَسَطَتْ فَارَقَهَا ، فَإِذَا دَنَتْ لِلزَّوَالِ قَارَنَهَا ، وَإِذَا زَالَتْ فَارَقَهَا ، وَإِذَا دَنَتْ لِلْمَغِيبِ قَارَنَهَا ، وَإِذَا غَرَبَتْ فَارَقَهَا " فَنَهَى عَنِ الصَّلاةِ فِي تِلْكَ السَّاعَاتِ

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله موثقون .وقد تقدم لصفوان حديث رواه أحمد .

3363. Safvân b. el-Muattal es-Sülemî'den nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Güneş doğarken şeytan da onunla birlikte olur. Güneş iyice açılınca, ondan ayrılır. Zeval vaktine yaklaşınca yine onunla birlikte olur. Zeval vaktinden sonra (Batı yönüne doğru kaydığında) ondan ayrılır. Batmak üzere iken yine onunla birlikte olur. Batınca ondan ayrılır."

Bu yüzden Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bu vakitlerde namaz kılınmasını yasaklamıştır.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

Safvân'ın, Ahmed b. Hanbel tarafından rivayet edilmiş başka bir hadisi daha önce geçmişti.[2]

---

[1] Bkz. no. 7150, IV, 243.

[2] Bkz. no. 3346; *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 7344.

٣٣٦٤ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ , قَالا : ثنا هُدْبَةُ بْنُ خَالِدٍ ، ثنا أَبَانُ بْنُ يَزِيدَ ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ , أَنَّ قُرَّةَ بْنَ أَبِي قُرَّةَ حَدَّثَنَا , أَنَّ أَبَا أُسَيْدٍ ، حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " لا صَلاةَ بَعْدَ صَلاةِ الْعَصْرِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: فروة بن أبي فروة, و لم أجد من ذكره ,وبقية رجاله ثقات .

3364. Ebû Useyd, kendisinden nakledildiğine göre, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) *"İkindi namazından sonra (nafile) namaz kılınmaz"* buyururken işitmiş.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ferve b. Ebî Ferve'yi zikredeni görmedim. Kalan ravileri ise güvenilir kimselerdir.[1]

٣٣٦٥ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مَنْصُورٍ أَبُو سَعْدٍ الْهَرَوِيُّ , ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْحِزَامِيُّ ، ثنا ابْنُ وَهْبٍ ، أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ ، أَنَّ بُكَيْرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَهُ ، عَنْ كُرَيْبٍ ، أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ ، وَعَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ الأَزْهَرِ ، وَالْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ ، قَالُوا : " نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الصَّلاةِ بَعْدَ صَلاةِ الْعَصْرِ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح خلا شيخ الطبراني يحى بن منصور أبي سعد الهروي, فإني لم أجد من ترجمه .

3365. Kureyb'in naklettiğine göre İbn Abbâs, Misver b. Mahrame ve Abdurrahman b. el-Ezher, Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) ikindi namazından sonra (nafile) namaz kılmayı yasakladığını belirtmişlerdir.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri, Taberânî'nin hocası Yahya b. Mansûr Ebû Sa'd el-Herevî hariç, *Sahîh*'in ravileridirler. Taberânî'nin hocasının ise biyografisini yazanı görmedim.

٣٣٦٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ضِرَارُ بْنُ صُرَدٍ ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ ، عَنْ عَاصِمٍ ، عَنْ زِرٍّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : " نُهِينَا عَنِ الصَّلاةِ عِنْدَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَعِنْدَ غُرُوبِهَا "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ضرار بن صرد أبو نعيم ,وهو ضعيف جدا .

---

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (XIX, 268) ismi geçen Karre b. Ebî Karre'dir ki, bu zatı Buhârî *et-Târîhu'l-kebîr*'de, İbn Ebî Hâtim de *el-Cerh ve't-ta'dîl*'de zikretmişler, hakkında herhangi bir cerh, ya da ta'dil nakletmemişlerdir. Zehebî ise *el-Mîzân*'da tanınmadığını, İbnü'l-Medînî de meçhul olduğunu belirtirken İbn Hibban *es-Sikât*'ta zikretmiştir.

3366. Abdullah b. Mes'ûd'un naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bize Güneş doğarken ve batarken namaz kılmak yasak edildi"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Dırar b. Sured Ebû Nuaym son derece zayıftır.

٣٣٦٧ – حدثني عُمَرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَسَنِ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْوَزِيرِ الطَّائِفِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ جَابِرٍ ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ ، عَنْ قَبِيصَةَ بْنِ هُلْبٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ سُئِلَ هَلْ مِنْ سَاعَةٍ مِنَ الدَّهْرِ تَحْبِسُنَا عَنِ الصَّلاةِ ، فَقَالَ : " لا إِلا عِنْدَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَعِنْدَ سُقُوطِهَا ، فَإِنَّهَا تَطْلُعُ بَيْنَ قَرْنَيْ شَيْطَانٍ وَتَغِيبُ عَلَى قَرْنَيْ شَيْطَانٍ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: محمد بن جابر السحيمي, وفيه كلام كثير وهو صدوق في نفسه صحيح الكتاب ولكنه ساء حفظه وقبل التلقين .

3367. Kabîsa b. Hulb'un babası kanalıyla naklettiğine göre Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) "Zaman içerisinde namaz kılmamıza mani bir vakit var mıdır?" diye soruldu. O da:

"Hayır. Yalnız Güneş doğarken ve batarken namaz kılınmaz; çünkü o, bir şeytanın iki boynuzu arasından doğar ve yine bir şeytanın iki boynuzu arasından batar" buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Muhammed b. Câbir es-Suhaymî hakkında birçok tenkit vardır. Kendisi kişilik olarak dürüsttür. Kitaptan nakli sahihtir. Ama hafızası zayıftır ve bir de telkini kabul eder.

٣٣٦٨ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو ، ثنا زَائِدَةُ ، عَنْ عَاصِمٍ ، عَنْ زِرٍّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : أَنَّ الشَّمْسَ تَطْلُعُ بَيْنَ قَرْنَيْ شَيْطَانٍ فَلا تَرْتَفِعُ قَصَبَةٌ إِلا فُتِحَ لَهَا بَابٌ مِنْ أَبْوَابِ جَهَنَّمَ ، وَإِذَا انْتَصَفَ النَّهَارُ فُتِحَتْ لَهَا أَبْوَابُ جَهَنَّمَ " ، قَالَ : فَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ " يَنْهَانَا عَنْ صَلاتَيْنِ فِي هَاتَيْنِ السَّاعَتَيْنِ : حِينَ تَطْلُعُ حَتَّى تَرْتَفِعَ ، وَنِصْفَ النَّهَارِ "

رواه الطبراني في الكبير, وإسناده حسن.

3368. Abdullah b. Mes'ûd demiştir ki: "Güneş bir şeytanın iki boynuzu arasından doğar ve bir kamış boyu yükselene kadar onun için cehennem kapılarından bir kapı açılır. Gün ortasında ise onun için bütün cehennem kapıları açılır."

Ravi der ki: Bu sebeple Abdullah, bu iki vakitte; yani Güneş doğmak üzere iken iyice yükselene kadar ve bir de gün ortasında namaz kılmaktan menederdi.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedi hasendir.

٣٣٦٩ - حَدَّثَنَا أَبُو زُرْعَةَ ، قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ الْوُحَاظِيُّ ، قَالَ : نا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو ، عَنْ يُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ " أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ الصَّلاةِ فِي ثَلاثِ سَاعَاتٍ : عِنْدَ طُلُوعِ الشَّمْسِ حَتَّى تَطْلُعَ ، وَنِصْفِ النَّهَارِ ، وَعِنْدَ غُرُوبِ الشَّمْسِ

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: ابن لهيعة,وفيه كلام .

3369. Ebû Hureyre'nin naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) üç vakitte namaz kılınmasını yasaklamıştır: Güneş tamamen meydana çıkana kadar, gün ortasında, bir de Güneş batarken.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* rivayet etmiş olup ravileri arasında yer alan İbn Lehî'a hakkında tenkit vardır.

(بَابُ جَوَازِ الصَّلاةِ لِسَبَبٍ)

Bir Sebeble Namaz Kılmak

٣٣٧٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ النَّضْرِ الْعَسْكَرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُصَفًّى ، ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ ، عَنِ الْجَرَّاحِ بْنِ الْمِنْهَالِ ، عَنِ ابْنِ عَطَاءِ بْنِ أَبِي مُسْلِمٍ الْخُرَسَانِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي ثَابِتِ بْنِ قَيْسِ بْنِ شَمَّاسٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : أَتَيْتُ الْمَسْجِدَ ، وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الصَّلاةِ ، فَلَمَّا سَلَّمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، الْتَفَتَ إِلَيَّ ، وَأَنَا أُصَلِّي ، فَجَعَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَنْظُرُ إِلَيَّ ، وَأَنَا أُصَلِّي ، فَلَمَّا فَرَغْتُ ، قَالَ : " أَلَمْ تُصَلِّ مَعَنَا ؟ " قُلْتُ : نَعَمْ ، قَالَ : " فَمَا هَذِهِ الصَّلاةُ ؟ " قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ ، خَرَجْتُ مِنْ مَنْزِلِي ، وَلَمْ أَكُنْ صَلَّيْتُهُمَا ، قَالَ : فَلَمْ يَعِبْ ذَلِكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَيَّ.

رواه الطبراني, وفيه: راويان لم يسميا, وبقية بن الوليد عن الجراح بن منهال بالعنعنة, والجراح منكر الحديث قاله البخاري ومسلم .

3370. Sâbit b. Kays b. Şemmâs anlatmaktadır: Mescid'e vardım. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) namazdaydı. Selam verince bana döndü. O sırada ben namaz kılıyordum. Ben namaz kılarken bana bakmaya devam etti. Namazımı bitirince *"Sen bizimle namaz kılmadın mı?"* diye sordu. "Evet, kıldım" dedim. *"Peki bu namaz neyin nesidir?"* dedi. "Ey Allah'ın Resûlü! Sabah namazının iki rekâtıdır. Onları kılmamıştım" dedim ve Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu yüzden beni kınamadı.

★Hadisi Taberânî rivayet eymiş olup senedinde ismi zikredilmeyen iki ravi bulunmaktadır. Bakiyye b. el-Velid, Cerrâh b. Minhâl'den hadisi *an-an* sıygasıyla nakletmiştir ki, Buhârî ve Müslim'in belirttiğine göre Cerrâh hadisi münker biridir.

(بَابُ الصَّلاةِ يَوْمَ الجُمُعَةِ عِنْدَ الزَّوَالِ)

Cuma Günü Zeval Vaktinde Namaz Kılmak

٣٣٧١ - حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ حَمَّادٍ الرَّمْلِيُّ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، ثنا بِشْرُ بْنُ عَوْنٍ ، ثنا بَكَّارُ بْنُ تَمِيمٍ ، عَنْ مَكْحُولٍ ، عَنْ وَاثِلَةَ ، قَالَ : سَأَلَ سَائِلٌ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا بَالُ يَوْمِ الْجُمُعَةِ يُؤَذَّنُ فِيهَا بِالصَّلاةِ فِي نِصْفِ النَّهَارِ وَقَدْ نَهَيْتَ عَنْ سَائِرِ الأَيَّامِ ؟ فَقَالَ : " إِنَّ اللَّهَ يُسَعِّرُ جَهَنَّمَ كُلَّ يَوْمٍ فِي نِصْفِ النَّهَارِ ، وَيُخْبِئُهَا فِي يَوْمِ الْجُمُعَةِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: بشير بن عون ,قال ابن حبان : روى مائة حديث كلها موضوعة .

3371. Vâsile, kendi ifadesiyle, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem): "Cuma gününün özelliği nedir de o gün ezan gün ortasında okunuyor? Halbuki diğer günlerde sen bunu yasaklamıştın" diye sormuş.

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Kuşkusuz -aziz ve celil olan- Allah her gün cehennemi gün ortasında tutuşturur. Cuma günü ise onu söndürür"* buyurmuş.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Beşîr b. Avn hakkında İbn Hibbân: "Yüz hadis rivayet etmiştir. Hepsi de uydurmadır" demiştir.

(بَابُ الصَّلاةِ بِمَكَّةَ فِي كُلِّ الأَوْقَاتِ)

Mekke'de Her Vakit Namaz Kılmak

٣٣٧٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَزِيدُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُؤَمَّلِ عَنْ قَيْسِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ أَبِي ذَرٍّ أَنَّهُ أَخَذَ بِحَلْقَةِ بَابِ الْكَعْبَةِ فَقَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " لاَ صَلاَةَ بَعْدَ الْعَصْرِ حَتَّى تَغْرُبَ الشَّمْسُ وَلاَ بَعْدَ الْفَجْرِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ إِلاَّ بِمَكَّةَ إِلاَّ بِمَكَّةَ"

رواه أحمد والطبراني في الأوسط ,وفيه: عبد الله بن المؤمل المخزومي, ضعفه أحمد وغيره, ووثقه ابن معين في رواية وابن حبان وثقه أيضا وقال : يخطئ , وبقية رجال أحمد رجال الصحيح .

3372. Ebû Zer, Ka'be'nin kapısının halkasından tutarak şöyle demiş: Ben Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim: *"İkindi namazından sonra Güneş batana kadar (nafile) namaz kılınmaz. Yine sabah namazından sonra Güneş doğana kadar (nafile) namaz kılınmaz. Yalnız Mekke müstesna, Mekke müstesna."*

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş olup senedinde yer alan Abdullah b. el-Müemmel el-Mahzûmî'yi Ahmed b. Hanbel ve başkaları zayıf görürlerken, İbn Maîn bir rivayete göre güvenilir kabul etmiştir. Aynı zatı İbn Hibbân da güvenilir kabul ederek "Bazen hata yapar" demiştir. Ahmed b. Hanbel'in ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٣٧٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قَالَ : نَا الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى ، قَالَ : ثَنَا عِمْرَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى ، عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَا بَنِي عَبْدِ مَنَافٍ ، لا أَعْرِفَنَّكُمْ مَنَعْتُمْ أَحَدًا يَطُوفُ بِالْبَيْتِ ، أَنْ يُصَلِّيَ أَيَّ سَاعَةٍ شَاءَ مِنْ لَيْلَةٍ أَوْ نَهَارٍ "

رواه الطبراني في الأوسط من رواية عبد الكريم,عن مجاهد فإن كان هو الجزري فهو ثقة وإن كان ابن أبي المخارق فهو ضعيف, والله أعلم .

3373. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Abdi Menaf oğulları, Beyt'i (Beytullah'ı) tavaf eden birini gece veya gündüz dilediği bir vakitte namaz kılmaktan menettiğiniz müddetçe ben sizi asla tanımam!"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Abdülkerîm kanalıyla Mücahid'den rivayet etmiştir. Eğer Abdülkerîm'den maksat el-Cezerî ise güvenilir, İbn Ebi'l-Mehârik ise zayıftır. Doğrusunu Allah bilir.

٣٣٧٤ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زَكَرِيَّا الْعَابِدِيُّ الْمَكِّيُّ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ فُلَيْحٍ الْمَكِّيُّ ، حَدَّثَنَا سُلَيْمُ بْنُ مُسْلِمٍ الْخَشَّابُ ، حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " يَا بَنِي عَبْدِ مَنَافٍ ، يَا بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ ، إِنْ وُلِّيتُمْ هَذَا الأَمْرَ ، فَلا تَمْنَعُوا أَحَدًا طَافَ بِهَذَا الْبَيْتِ أَنْ يُصَلِّيَ أَيَّةَ سَاعَةٍ شَاءَ مِنْ لَيْلٍ أَوْ نَهَارٍ "

رواه الطبراني في الصغير, وقال : يعني ركعتي الطواف أن يصليهما بعد صلاة الصبح قبل طلوع الشمس وبعد صلاة العصر قبل غروب الشمس في كل النهار " وفيه: سليم بن مسلم الخشاب, وهو متروك .

3374. İbn Abbâs'dan nakledildiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Abdi Menaf oğulları! Ey Abdülmuttalib oğulları! Eğer bu iş size tevdi edilirse, bu Beyt'i (Beytullah'ı) tavaf eden hiç kimseyi gece veya gündüzün dilediği bir vaktinde (orada) namaz kılmaktan menetmeyin"* buyurmuştur.

★Hadisi *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet eden Taberânî[1]: "Yani, sabah namazından sonra Güneş doğmazdan önce ve ikindi namazından sonra Güneş batmazdan önce

[1] İlave için bkz. *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 55.

gündüzün her saatinde iki rekât tavaf namazını kılmaktan menetmeyin, demek istemiştir" diye açıklama yapmıştır.

Senedinde ismi geçen Süleym b. Müslim el-Haşşâb metrûktur.[1]

٣٣٧٥ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْجَهْمِ السِّمَّرِيُّ ، قَالَ : نا عَبْدَةُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الصَّفَّارُ ، قَالَ : نا عَوْفُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَبُو غَسَّانَ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ الطَّائِفِيُّ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، قَالَ : رَأَيْتُ ابْنَ عُمَرَ طَافَ بَعْدَ صَلاةِ الصُّبْحِ ، ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ ، ثُمَّ قَالَ : إِنَّمَا تُكْرَهُ الصَّلاةُ عِنْدَ طُلُوعِ الشَّمْسِ ، لأَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " إِنَّ الشَّمْسَ تَطْلُعُ بَيْنَ قَرْنَيْ شَيْطَانٍ "

رواه الطبراني في الأوسط, وإسناده حسن .

3375. Amr b. Dînâr demiştir ki: Ben, İbn Ömer'in sabah namazından sonra tavaf ettiğini ve iki rekât namaz kıldığını gördüm. Sonra da dedi ki: Güneş doğarken namaz kılmak mekruhtur; çünkü Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Güneş, şeytanın boynuzları arasından doğar"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* rivayet etmiş olup senedi hasendir.[2]

(بَابُ الصَّلاةِ قَبْلَ الْمَغْرِبِ وَبَعْدَهَا)

Akşam Namazı Öncesi ve Sonrası Namaz Kılmak

٣٣٧٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي الْعَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ النَّرْسِيُّ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ شُعَيْبٍ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ أَنَّهُ لَزِمَ أُبَيَّ بْنَ كَعْبٍ وَعَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ فَزَعَمَ أَنَّهُمَا كَانَا يَقُومَانِ حَتَّى تَغْرُبَ الشَّمْسُ فَيَرْكَعَانِ رَكْعَتَيْنِ قَبْلَ الْمَغْرِبِ

رواه عبد الله بن أحمد في زياداته, وفيه: حماد بن شعيب, وهو ضعيف.

3376. Zirr b. Hubeyş'in bildirdiğine göre o, Ubey b. Ka'b ve Abdurrahman b. Avf'la birlikte bulunmuş ve onların Güneş batarken kalkıp akşam namazından önce iki rekât namaz kıldıklarını ileri sürmüştür.

★Hadisi Abdullah b. Ahmed (*Müsned*'e) ziyadelerinde rivayet etmiş olup ravilerinden Hammâd b. Şuayb zayıftır.[3]

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 11359; *el-Mu'cemu'l-evsat*, (90- *Mecmau'l-Bahreyn*).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 13648.

[3] Ammad b. Şuayb hakkında Heysemî (X, 355): "Son derece zayıftır" tabirini kullanmıştır.

٣٣٧٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ التَّيْمِيِّ قَالَ طَرَأَ عَلَيْنَا رَجُلٌ فِي مَجْلِسِ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ فَحَدَّثَنَا عَنْ عُبَيْدٍ مَوْلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَسُئِلَ عَنْ صَلَاةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَ صَلَاتَهُ بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ" رواه أحمد .

3377. Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) azatlısı Ubeyd'e, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) namazı sorulmuş, o da akşam ile yatsı arasında kıldığı bir namazdan bahsetmiştir.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiştir.

٣٣٧٨ - وله عنده في رواية : حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ رَجُلٍ عَنْ عُبَيْدٍ مَوْلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ سُئِلَ أَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْمُرُ بِصَلَاةٍ بَعْدَ الْمَكْتُوبَةِ أَوْ سِوَى الْمَكْتُوبَةِ قَالَ نَعَمْ بَيْنَ الْمَغْرِبِ وَالْعِشَاءِ"

رواه أحمد والطبراني في الكبير ومدار هذه الطرق كلها على رجل لم يسم, وبقية رجال أحمد رجال الصحيح .

3378. Yine Ahmed b. Hanbel'in naklettiği bir rivayete göre Ubeyd'e "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) farz namazlardan başka namaz emreder miydi?" diye sorulmuş, o da: "Evet. Akşam ile yatsı arasında" diye cevap vermiş.

★Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî tarafından nakledilen bu rivayetin bütün tariklerinin ekseninde ismi zikredilmeyen biri vardır.

Ahmed b. Hanbel'in kalan ravileri ise *Sahîh*'in ravileridirler.[1]

٣٣٧٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِي عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي عَاصِمُ بْنُ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ الأَنْصَارِيُّ عَنْ مَحْمُودِ بْنِ لَبِيدٍ أَخِي بَنِي عَبْدِ الأَشْهَلِ قَالَ أَتَانَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَصَلَّى بِنَا الْمَغْرِبَ فِي مَسْجِدِنَا فَلَمَّا سَلَّمَ مِنْهَا قَالَ " ارْكَعُوا هَاتَيْنِ الرَّكْعَتَيْنِ فِي بُيُوتِكُمْ ". لِلسُّبْحَةِ بَعْدَ الْمَغْرِبِ

رواه أحمد ورجاله ثقات ,قال عبد الله : قُلْتُ لأَبِي إِنَّ رَجُلاً قَالَ مَنْ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْمَغْرِبِ فِي الْمَسْجِدِ لَمْ تُجْزِهِ إِلاَّ أَنْ يُصَلِّيَهُمَا فِي بَيْتِهِ لأَنَّ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم قَالَ هَذِهِ مِنْ صَلَوَاتِ الْبُيُوتِ. قَالَ مَنْ قَالَ هَذَا قُلْتُ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ. قَالَ مَا أَحْسَنَ مَا قَالَ أَوْ مَا أَحْسَنَ مَا انْتَزَعَ

3379. Abdüleşhel oğullarına mensup Mahmûd b. Lebîd anlatıyor: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) bizim mescidimize gelerek bize akşam

[1] İbnü'l-Mübârek, *ez-Zühd*, no. 1258.

namazını kıldırdı. Selam verince akşam namazından sonra kılınan nafile namazla ilgili olarak: *"Bu iki rekâtı evlerinizde kılın"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir. Abdullah der ki: Babama: Bir adam diyor ki: "Kim akşam namazından sonra mescitte iki rekât namaz kılarsa, o iki rekâtı evinde kılmadıkça geçerli olmaz; çünkü Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) «Bu, evlerde kılınan namazlardandır» buyurmuştur" dedim. "Bunu kim söyledi?!" dedi. Ben de: Muhammed b. Abdirrahman" dedim. "Ne güzel söylemiş" veya "Ne güzel aktarmış" veya "seçmiş!!" dedi.

٣٣٨٠ – حدَّثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى ، ثنا صَالِحُ بْنُ قَطَنٍ الْبُخَارِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَمَّارِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ جَدِّي ، قَالَ : رَأَيْتُ عَمَّارَ بْنَ يَاسِرٍ ، صَلَّى بَعْدَ الْمَغْرِبِ سِتَّ رَكَعَاتٍ ، فَقُلْتُ : يَا أَبَهْ ، مَا هَذِهِ الصَّلاةُ ؟ قَالَ : رَأَيْتُ حَبِيبِي رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى بَعْدَ الْمَغْرِبِ سِتَّ رَكَعَاتٍ ، وَقَالَ : " مَنْ صَلَّى بَعْدَ الْمَغْرِبِ سِتَّ رَكَعَاتٍ غُفِرَتْ لَهُ ذُنُوبُهُ وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ "

رواه الطبراني في الثلاثة وقال : تفرد به صالح بن قطن البخاري قلت : ولم أجد من ترجمه .

3380. Muhammed b. Ammâr b. Yâsir demiştir ki: Bana babam, dedemden naklen bildirdi.[1] Ammâr b. Yâsir'in akşam namazından sonra altı rekât (nafile) namaz kıldığını gördüm. "Babacığım bu namaz da neyin nesidir?" diye sordum. "Sevgili dostum Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) akşam namazından sonra altı rekât (nafile) namaz kılarken gördüm. Sonra buyurdu ki: *«Kim akşam namazından sonra altı rekât namaz kılarsa, günahları isterse denizköpüğü kadar olsun bağışlanır»*" dedi.

★Hadisi üç *Mu'cem*'inde rivayet eden Taberânî, ravilerinden Sâlih b. Katan el-Buhârî'nin bu rivayetinde teferrüt ettiğini söylemiştir. Ben derim ki: Bu zatın biyografisini vereni görmedim.[2]

٣٣٨١ – حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ , وَمُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ , قَالا : ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ , ثنا يَعْقُوبُ الْقُمِّيُّ , عَنْ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي الْمُغِيرَةِ , عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ , عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ : أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ " يُصَلِّي بَعْدَ الْمَغْرِبِ رَكْعَتَيْنِ يُطِيلُ فِيهِمَا الْقِرَاءَةَ حَتَّى يَتَصَدَّعَ أَهْلُ الْمَسْجِدِ "

[1] Bkz. *el-Mu'cemu's-sağîr*, no. 900.

[2] İbnü'l-Cevzî, *el-İlelü'l-mütenâhiye*, no. 776. İbn Hacer, *Lisânu'l-Mîzân*'da (V, 318) der ki: Muhammed b. Ammâr b. Muhammed, babası kanalıyla dedesinden, o da Ammâr b. Yâsir'den akşam namazından sonra iki rekât namazın faziletine dair bir hadis rivayet etmiştir. Yine kendisi Sâlih b. Muallâ es-Semmân'dan rivayette bulunmuştur. Fakat İbnü'l-Cevzî *el-İlelü'l-mütenâhiye*'de hem kendisinin, hem de babasının meçhul olduğuna işaret etmiştir.

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: يحيى بن عبد الحميد الحماني, وهو ضعيف .

3381. İbn Abbâs'ın naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) akşam namazından sonra iki rekât namaz kılar ve Mescid'de bulunanlar dağılana kadar kırâati uzatırdı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Yahya b. Abdilhamîd el-Himmânî zayıftır.[1]

٣٣٨٢ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ ، عَنْ جَابِرٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الأَسْوَدِ ، عَنْ أَبِيهِ الأَسْوَدِ بْنِ يَزِيدَ ، قَالَ : قَالَ عَبْدُ اللَّهِ : " نَعَمْ سَاعَةُ الْغَفْلَةِ " ، يَعْنِي الصَّلاةَ مَا بَيْنَ الْمَغْرِبِ ، وَالْعِشَاءِ

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: جابر الجعفي, وفيه كلام كثير .

3382. Esved b. Yezîd'in bildirdiğine göre Abdullah b. Mes'ûd "Gaflet saati ne hoş bir andır" demiştir. Bununla akşam ile yatsı arasında namaz kılmayı kastetmiştir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Câbir el-Cu'fî hakkında pek çok tenkit vardır.

٣٣٨٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، ثنا مُعَاوِيَةُ ، ثنا زَائِدَةُ ، عَنْ لَيْثٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الأَسْوَدِ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ ، قَالَ : سَاعَةٌ مَا أَتَيْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ ، فِيهَا إِلا وَجَدْتُهُ فِيهَا يُصَلِّي مَا بَيْنَ الْمَغْرِبِ ، وَالْعِشَاءِ ، فَسَأَلْتُ عَبْدَ اللَّهِ فَقُلْتُ : سَاعَةٌ مَا أَتَيْتُكَ فِيهَا قَطُّ إِلا وَجَدْتُكَ تُصَلِّي ، فَقَالَ : " إِنَّهَا سَاعَةُ غَفْلَةٍ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ليث بن أبي سليم, وفيه كلام .

3383. Abdurrahman b. Yezîd demiştir ki: Bir vakit var ki o vakitte ne zaman Abdullah b. Mes'ûd'un yanına gittiysem muhakkak onu namaz kılarken bulmuşumdur; yani akşam ile yatsı arası." Bir gün Abdullah'a: "Bir vakit var ki o vakitte ne zaman senin yanına gelsem muhakkak seni namaz kılarken buluyorum (sebebi nedir?)" diye sordum. "O vakit, gaflet vaktidir" dedi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Leys b. Ebî Süleym hakkında tenkit vardır.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 12323. Senedinde yer alan Ya'kûb el-Kummî –İbn Abdillah- hakkında Darekutnî "Sağlam değildir" derken, başkaları kendisini güvenilir kabul etmiştir.

٣٣٨٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ ، ثَنَا أَبُو الأَشْعَثِ ، ثَنَا أَصْرَمُ بْنُ حَوْشَبٍ ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ وَاصِلٍ ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ ، قَالَ : قُلْنَا لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ ، حَدِّثْنَا بِمَا سَمِعْتَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرَأَيْتَ مِنْهُ ، وَلا تُحَدِّثْنَا عَنْ غَيْرِكَ ، وَإِنْ كَانَ ثِقَةً فذكر الحديث إلى أن قال : وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " يَقْرَأُ فِي الرَّكْعَتَيْنِ قَبْلَ الْفَجْرِ ، وَالرَّكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْمَغْرِبِ : ﴿قُلْ يَأَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ وَ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ "

رواه الطبراني في الأوسط في حديث طويل يأتي في المناقب إن شاء الله, وفيه: أصرم بن حوشب, وهو متروك .

3384. Ebû Câfer Muhammed b. Ali der ki: Abdullah b. Câfer'e "Bize Allah Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) duyduklarını ve gördükleri anlat. Güvenilir bile olsa başkasından nakletme.... (Şöyle cevapladı) Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sabah namazından önceki iki rekâtta ve akşam namazından sonraki iki rekâtta "Kul ya eyyühe'l-kâfirûn" ve "Kul huvallahu ehad" sûrelerini okurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta, inşallah Menâkıb bölümünde gelecek olan uzunca bir hadis içerisinde zikretmiş olup senedinde yer alan Esram b. Havşeb metrûktur.

(بَابُ الصَّلاةِ بَعْدَ العِشَاءِ)

Yatsıdan Sonra Namaz Kılmak

٣٣٨٥ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ، قَالَ : نا مُحْرِزُ بْنُ عَوْنٍ ، قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ عُقْبَةَ بْنِ أَبِي الْعَيْزَارِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُحَادَةَ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَرْبَعٌ قَبْلَ الظُّهْرِ كَعِدْلِهِنَّ بَعْدَ الْعِشَاءِ ، وَأَرْبَعٌ بَعْدَ الْعِشَاءِ كَعِدْلِهِنَّ مِنْ لَيْلَةِ الْقَدْرِ "

رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه: يحيى بن عقبة بن أبي العيزار, وهو ضعيف جدا .

وقد تقدم حديث البراء بن عازب مثله في الصلاة بعد الظهر .

3385. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Öğle namazından önce kılınan dört rekât (nafile) namaz, yatsıdan sonra kılınan dört rekâta denktir. Yatsıdan sonra kılınan dört rekât (nafile) namaz da Kadir gecesi kılınan dört rekâta denktir"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Yahya b. Ukbe b. Ebi'l-Ayzâr son derece zayıftır.

Öğleden sonra kılınan namaz hakkında da benzer ifadelerle daha önce Berâ b. Âzib hadisi geçmişti.

٣٣٨٦ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ فَرُّوخَ ، حَدَّثَنِي أَبُو فَرْوَةَ ، عَنْ سَالِمٍ الأَفْطَسِ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، يَرْفَعُهُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَنَّهُ قَالَ : " مَنْ صَلَّى أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ خَلْفَ الْعِشَاءِ الآخِرَةِ ، قَرَأَ فِي الرَّكْعَتَيْنِ الأُولَيَيْنِ ﴿قُلْ يَاأَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ وَ ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ ، وَقَرَأَ فِي الرَّكْعَتَيْنِ الأُخْرَيَيْنِ تَنْزِيلُ السَّجْدَةَ وَ ﴿تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ﴾ كُتِبْنَ لَهُ كَأَرْبَعِ رَكَعَاتٍ مِنْ لَيْلَةِ الْقَدْرِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: يزيد بن سنان أبو فروة الرهاوي, ضعفه أحمد وابن المديني وابن معين, وقال البخاري : مقارب الحديث, وثقه مروان بن معاوية, وقال أبو حاتم : محله الصدق وكانت فيه غفلة .

3386. İbn Abbâs'ın naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Kim yatsı namazından sonra dört rekât (nafile) namaz kılar, bunların ilk iki rekâtında «Kul ya eyyuhelkâfirûn» ve «Kul huvallahu ehad» sûrelerini, sonraki iki rekâtında ise «Tenzîl es-Secde» ve «Tebârekellezî biyedihilmülk» sûrelerini okursa, onun için Kadir gecesi dört rekât (nafile) namaz kılmış gibi sevap yazılır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Yezîd b. Sinân Ebû Ferve er-Rehâvî'yi Ahmed b. Hanbel zayıf görürken, Ebû Hâtim "Unutkanlığı bulunsa da dürüstlük özelliği öndedir" demiştir.[1]

٣٣٨٧ - وعَنِ ابْنِ عُمَرَ , قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : "مَنْ صَلَّى الْعِشَاءَ الآخِرَةَ فِي جَمَاعَةٍ وَصَلَّى أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ قَبْلَ أَنْ يَخْرُجَ مِنَ الْمَسْجِدِ كَانَ كَعَدْلِ لَيْلَةِ القَدْرِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: من ضعف الحديث, والله أعلم.

3387. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim yatsı namazını cemaatle kılar ve mescide çıkmadan dört rekât (nafile) namaz kılarsa, Kadir gecesi yaptığı ibadetine denk sevap kazanır"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde hadis konusunda zayıf görülen raviler yer almıştır. Doğrusunu Allah bilir.

---

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 12240.

(بَابُ جَامِعٌ فِيمَا يُصَلِّي قَبْلَ الصَّلاةِ وَبَعْدَهَا)

Farz Namazlar Öncesi ve Sonrasında Kılınan Nafile Namazlar Hakkında Müşterek Bölüm

٣٣٨٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ هَارُونَ بْنِ إِسْحَاقَ الْكُوفِيِّ مِنْ هَمْدَانَ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ بْنِ أَبِي مُوسَى عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " مَنْ صَلَّى فِي يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ ثِنْتَيْ عَشْرَةَ رَكْعَةً سِوَى الْفَرِيضَةِ بُنِيَ لَهُ بَيْتٌ فِي الْجَنَّةِ"

رواه أحمد والطبراني في الأوسط والكبير والبزار, وقال : لم يتابع هارون بن إسحاق على هذا الحديث .

3388. Ebû Mûsa'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim bir gün ve gecede farz namazlardan başka on iki rekât (nafile) namaz kılarsa, Allah onun için cennette bir ev inşa eder"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî ve Bezzâr rivayet etmiş olup Bezzâr "Bu hadis konusunda Hârun b. İshâk'a mütabaat yoktur" açıklamasını yapmıştır.

٣٣٨٩ - حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ خُثَيْمٍ ، حَدَّثَنَا فُضَيْلُ بْنُ مَرْزُوقٍ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ ضَمْرَةَ ، عَنْ عَلِيٍّ ، قَالَ : كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ التَّطَوُّعَ ثَمَانِيَ رَكَعَاتٍ ، وَبِالنَّهَارِ ثِنْتَيْ عَشْرَةَ رَكْعَةً "

رواه أبو يعلى, ورجاله رجال الصحيح خلا عاصم بن حمزة وهو ثقة ثبت .

3389. Ali b. Ebî Tâlib'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gece sekiz rekât, gündüz de on iki rekât nafile namaz kılardı.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler. Bundan yalnız Âsım b. Damre müstesnadır. O da güvenilir ve sağlamdır.[1]

٣٣٩٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ ، ثنا فَضَالَةُ بْنُ حُصَيْنٍ ، عَنْ شُعَيْبِ بْنِ الْحَبْحَابِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : " صَلَّيْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَشْرَ سِنِينَ ، فَكَانَتْ صَلاتُهُ كُلَّ يَوْمٍ عَشْرَ رَكَعَاتٍ : رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ ، وَرَكْعَتَيْنِ قَبْلَ الظُّهْرِ ، وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْمَغْرِبِ ، وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْعِشَاءِ "

---

[1] Abdullah b. Ahmed, *Zevaidü'l-Müsned*, I, 147-148, no. 1261.

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: فضالة بن حصين, قال أبو حاتم : مضطرب الحديث, وبقية رجاله رجال الصحيح .

3390. Ebû Umâme bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber on yıl namaz kıldım. Her gün kıldığı (nafile) namaz sayısı on rekâttı. Sabah namazından önce iki rekât, öğle namazından önce iki rekât, sonra iki rekât, akşam namazından sonra iki rekât ve yatsı namazından sonra iki rekât kılardı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Fadâle b. Husayn hakkında Ebû Hâtim: "Hadisi muzdarib biridir" demiştir. Kalan ravileri ise *Sahîh*'in ravileridir.[1]

٣٣٩١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ غِيَاث ، قَالَ : نا حَيَّانُ بْنُ عُبَيْدِ اللّٰه ، عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ بُرَيْدَةَ ، عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " بَيْنَ كُلِّ أَذَانَيْنِ صَلاةٌ إلا الْمَغْرِبَ "

رواه البزار,وفيه: حيان بن عبيد الله, ذكره ابن عدي, وقيل : إنه اختلط .

3391. Büreyde'nin naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) *"Akşam namazı dışında (bütün namazlarda) her iki ezan arasında (ezan ve kamet arasında) namaz kılınır"* buyurmuştur.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ravilerinden Hayyân b. Ubeydillah'ı İbn Adî eserinde zikretmiş ve bu ravinin bunadığı söylenmiştir.[2]

٣٣٩٢ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ بَحْرٍ ، قَالَ : حَدَّثَنَا سُوَيْدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، قَالَ : حَدَّثَنَا ثَابِتُ بْنُ عَجْلانَ ، عَنْ سُلَيْمِ بْنِ عَامِرٍ ، عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ الزُّبَيْرِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا مِنْ صَلاةٍ مَفْرُوضَةٍ ، إلا وَبَيْنَ يَدَيْهَا رَكْعَتَانِ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: سويد بن عبد العزيز, وهو ضعيف .

3392. Abdullah b. ez-Zübeyr'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Her farz namazdan önce mutlaka iki rekât (nafile) namaz vardır"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Süveyd b. Abdilazîz zayıftır.[1]

---

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 7998.

[2] Bezzâr, no. 693. Bezzâr demiştir ki: Bunu Büreyde'den başka rivayet eden bir kimse bilmiyoruz. Yine hadisi yalnız Hayyân rivayet etmiştir ki, kendisi Basralı meşhur bir zat olup sakıncasızdır. Heysemî der ki: "Hadis *Sahîh*'de Abdullah b. Muğaffel'den nakledilmiştir."

٣٣٩٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو ، ثنا زُهَيْرٌ ، ثنا أَبُو إِسْحَاقَ ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ ، قَالَ : " كَانَتْ صَلاةُ عَبْدِ اللَّهِ مِنَ النَّهَارِ أَرْبَعًا قَبْلَ الظُّهْرِ ، وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَهَا ، وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْمَغْرِبِ ، وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْعِشَاءِ ، وَرَكْعَتَيْنِ قَبْلَ الْفَجْرِ ، وَلا يُصَلِّي قَبْلَ الْعَصْرِ ، وَلا بَعْدَهَا " رواه الطبراني في الكبير, وأبو عبيدة لم يسمع من أبيه .

3393. Ebû Ubeyde anlatmaktadır: Abdullah (b. Mes'ûd) gündüz öğle namazından önce dört ve sonra iki rekât, akşam namazından sonra iki rekât, yatsı namazından sonra iki rekât ve sabah namazından önce iki rekât (nafile) namaz kılardı. İkindiden önce ya da sonra ise (nafile) namaz kılmazdı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Ebû Ubeyde, babasından hadis işitmemiştir.

٣٣٩٤ - حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْقَزَّازُ الْبَصْرِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ الْكِرْمَانِيُّ ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَبِي بُكَيْرٍ ، ثنا شَيْبَانُ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ، قَالَ : كَتَبَ إِلَيَّ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ : أَمَّا بَعْدُ ، فَإِنِّي أُخْبِرُكَ عَنْ هَدْيِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ فِي الصَّلاةِ وَفِعْلِهِ وَقَوْلِهِ فِيهَا ، وَقَالَ : إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُعْطِيَ جَوَامِعَ الْكَلِمِ ، كَانَ يُعَلِّمُنَا كَيْفَ نَقُولُ فِي الصَّلاةِ حِينَ نَقْعُدُ فِيهَا : " التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ ، السَّلامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ ، السَّلامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ ، أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ " ، ثُمَّ يَسْأَلُ مَا بَدَا لَهُ بَعْدَ ذَلِكَ ، وَيَرْغَبُ إِلَيْهِ مِنْ رَحْمَتِهِ وَمَغْفِرَتِهِ ، كَلِمَاتٌ يَسِيرَةٌ لا يُطِيلُ بِهَا الْقُعُودَ ، وَكَانَ يَقُولُ : " أُحِبُّ أَنْ تَكُونَ مَسْأَلَتُكُمُ اللَّهَ حِينَ يَقْعُدُ أَحَدُكُمْ فِي الصَّلاةِ وَيَقْضِي التَّحِيَّةَ ، أَنْ يَقُولَ بَعْدَ ذَلِكَ : سُبْحَانَكَ لا إِلَهَ غَيْرُكَ ، اغْفِرْ لِي ذَنْبِي ، وَأَصْلِحْ لِي عَمَلِي ، إِنَّكَ تَغْفِرُ الذُّنُوبَ لِمَنْ تَشَاءُ ، وَأَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ، يَا غَفَّارُ اغْفِرْ لِي ، يَا تَوَّابُ تُبْ عَلَيَّ ، يَا رَحْمَانُ ارْحَمْنِي ، يَا عَفُوُّ اعْفُ عَنِّي ، يَا رَءُوفُ ارْأَفْ بِي ، يَا رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ ، وَطَوِّقْنِي حُسْنَ عِبَادَتِكَ ، يَا رَبِّ أَسْأَلُكَ مِنَ الْخَيْرِ كُلِّهِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الشَّرِّ كُلِّهِ ، يَا رَبِّ افْتَحْ لِي بِخَيْرٍ ، وَاخْتِمْ لِي بِخَيْرٍ ، وَآتِنِي شَوْقًا إِلَى لِقَائِكَ مِنْ غَيْرِ ضَرَّاءَ مُضِرَّةٍ ، وَلا فِتْنَةٍ مُضِلَّةٍ ، وَقِنِي السَّيِّئَاتِ ، وَمَنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ فَقَدْ رَحِمْتَهُ ، وَذَلِكَ

[1] İbn Hibban, *Sahîh,* (no. 2455 *el-İhsân*). Senedi sağlam olup içinde Süveyd'in adı geçmemiştir.

الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ، ثُمَّ مَا كَانَ مِنْ دُعَائِكُمْ فَلْيَكُنْ فِي تَضَرُّعٍ وَإِخْلاصٍ ، فَإِنَّهُ يُحِبُّ تَضَرُّعَ عَبْدِهِ إِلَيْهِ " ثُمَّ إِنَّ عَبْدَ اللَّهِ كَانَ " يَقُومُ بِالْهَاجِرَةِ حِينَ تَرْتَفِعُ الشَّمْسُ فَيُصَلِّي أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ ، وَيَقْرَأُ فِيهِنَّ بِسُورَةٍ مِنَ الْقُرْآنِ طِوَالٍ وَقِصَارٍ ، ثُمَّ لا يَلْبَثُ إِلا يَسِيرًا حَتَّى يُصَلِّيَ صَلاةَ الظُّهْرِ ، فَيُطِيلَ الْقِيَامَ فِي الرَّكْعَتَيْنِ الأُولَيَيْنِ ، يَقْرَأُ فِيهِمَا بِسُورَتَيْنِ ب الم تَنْزِيلُ السَّجْدَةَ ، وَمِثْلِهَا مِنَ الْمَثَانِي ، فَإِذَا صَلَّى الظُّهْرَ رَكَعَ بَعْدَهَا رَكْعَتَيْنِ ، ثُمَّ يَمْكُثُ حَتَّى إِذَا تَصَوَّبَتِ الشَّمْسُ وَعَلَيْهِ نَهَارٌ طَوِيلٌ صَلَّى صَلاةَ الْعَصْرِ ، وَيَقْرَأُ فِي الرَّكْعَتَيْنِ الأُولَيَيْنِ بِسُورَتَيْنِ مِنَ الْمَثَانِي ، أَوِ الْمُفَصَّلِ ، وَهُمَا أَقْصَرُ مِمَّا قَرَأَ بِهِ فِي صَلاةِ الظُّهْرِ ، فَإِذَا قَضَى صَلاةَ الْعَصْرِ لَمْ يُصَلِّ بَعْدَهَا حَتَّى تَغْرُبَ الشَّمْسُ ، فَإِذَا رَآهَا قَدْ تَوَلَّتْ صَلَّى صَلاةَ الْمَغْرِبِ الَّتِي تُسَمُّونَهَا الْعِشَاءَ ، وَيَقْرَأُ فِيهِمَا بِسُورَتَيْنِ مِنْ قِصَارِ الْمُفَصَّلِ ، ﴿وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى﴾ وَ ﴿سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الأَعْلَى﴾ ، وَنَحْوًا مِنْهَا مِنْ قِصَارِ الْمُفَصَّلِ ، ثُمَّ يَرْكَعُ بَعْدَهَا رَكْعَتَيْنِ ، وَكَانَ يُقْسِمُ عَلَيْهَا شَيْئًا لا يُقْسِمُهُ عَلَى شَيْءٍ مِنَ الصَّلَوَاتِ ، بِاللَّهِ الَّذِي لا لَهَ إِلا هُوَ إِنَّ هَذِهِ السَّاعَةَ لَمِيقَاتُ هَذِهِ الصَّلاةِ ، وَيَقُولُ تَصْدِيقُهَا ﴿ أَقِمِ الصَّلاةَ لِدُلُوكِ الشَّمْسِ إِلَى غَسَقِ اللَّيْلِ وَقُرْءَانَ الْفَجْرِ إِنَّ قُرْءَانَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا ﴾ وَهِيَ الَّتِي يُسَمُّونَ صَلاةَ الصُّبْحِ ، وَعِنْدَهَا يَجْتَمِعُ الْحَرَسَانِ ، كَانَ يَعِزُّ عَلَيْهِ أَنْ يَسْمَعَ مُتَكَلِّمًا تِلْكَ السَّاعَةَ إِلا بِذِكْرِ اللَّهِ وَقِرَاءَةِ الْقُرْآنِ ، ثُمَّ يَمْكُثُ بَعْدُ حَتَّى يُصَلِّيَ الْعِشَاءَ ، الَّتِي تُسَمُّونَ الْعَتَمَةَ ، وَيَقْرَأُ فِيهَا بِخَوَاتِمِ آلِ عِمْرَانَ ﴿ إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ ﴾ إِلَى خَاتِمَتِهَا ، وَبِخَوَاتِيمِ سُورَةِ الْفُرْقَانِ ﴿ تَبَارَكَ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا ﴾إِلَى خَاتِمَتِهَا ، فِي تَرَسُّلٍ وَحُسْنِ صَوْتٍ بِالْقُرْآنِ ، وَكَانَ يَقُولُ : إِنَّ حُسْنَ الصَّوْتِ بِالْقُرْآنِ زِينَةٌ لَهُ ، فَإِنْ لَمْ يَقْرَأْ فِيهَا بِخَوَاتِيمِ هَاتَيْنِ قَرَأَ نَحْوَهُمَا مِنَ الْمَثَانِي أَوِ الْمُفَصَّلِ ، فَإِذَا قَضَى صَلاةَ الْعِشَاءِ رَكَعَ بَعْدَهَا رَكْعَتَيْنِ ، وَكَانَ لا يُصَلِّي بَعْدَ شَيْءٍ مِنَ الصَّلاةِ الْمَكْتُوبَةِ إِلا رَكْعَتَيْنِ ، ثُمَّ صَلاةُ الْجُمُعَةِ ، فَإِنَّمَا كَانَ يُصَلِّي بَعْدَهَا أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ ، حَتَّى إِذَا كَانَ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ قَامَ فَأَوْتَرَ مَا قَدَّرَ اللَّهُ مِنَ الصَّلاةِ ، إِمَّا تِسْعًا وَإِمَّا سَبْعًا ، أَوْ فَوْقَ ذَلِكَ ، حَتَّى إِذَا كَانَ حِينَ يَنْشَقُّ الْفَجْرُ وَرَأَى الأُفُقَ وَعَلَيْهِ مِنَ اللَّيْلِ ظُلْمَةٌ ، قَامَ فَصَلَّى الصُّبْحَ ، فَقَرَأَ فِيهِمَا بِسُورَتَيْنِ طَوِيلَتَيْنِ بِالرَّعْدِ وَمِثْلِهَا مِنَ الْمَثَانِي ، حَتَّى يُتَّهَمَ أَنْ يُضِيءَ الصُّبْحُ ، وَكَانَ يُكَبِّرُ فِي كُلِّ شَيْءٍ مِنَ الصَّلاةِ حَتَّى يَقُومَ لَهَا ، وَكَانَ حِينَ يَرْفَعُ رَأْسَهُ ، فَيَقُولُ : سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ ، ثُمَّ يَسْتَوِي قَائِمًا ، ثُمَّ يَحْمَدُ رَبَّهُ وَيُسَبِّحُهُ وَهُوَ قَائِمٌ ، ثُمَّ

يُكَبِّرُ لِلسَّجْدَةِ حَتَّى يَخِرَّ سَاجِدًا ، ثُمَّ يُكَبِّرُ حِينَ يَرْفَعُ رَأْسَهُ ، ثُمَّ يَسْتَوِي قَاعِدًا وَيَحْمَدُ رَبَّهُ وَيُسَبِّحُهُ ، ثُمَّ يُكَبِّرُ لِلسَّجْدَةِ الثَّانِيَةِ ، ثُمَّ يُكَبِّرُ حِينَ يَرْفَعُ مِنْهَا رَأْسَهُ ، ثُمَّ يُكَبِّرُ ، ثُمَّ يَقُومُ مِنَ الْقَعْدَةِ ، فَإِذَا صَلَّى صَلاتَهُ سَلَّمَ مَرَّتَيْنِ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَلْتَفِتَ أَوَ يُشِيرَ بِيَدِهِ ، ثُمَّ يَعْمَدُ إِلَى حَاجَتِهِ إِنْ كَانَ عَنْ يَمِينِهِ أَوْ عَنْ شِمَالِهِ ، وَكَانَ إِذَا قَامَ إِلَى الصَّلاةِ خَفَضَ فِيهَا صَوْتَهُ وَبَدَنَهُ ، وَكَانَ عَامَّةُ قَوْلِهِ وَهُوَ قَائِمٌ أَنْ يُسَبِّحَ ، وَكَانَ تَسْبِيحُهُ فِيهَا : سُبْحَانَكَ لا إِلَهَ إِلا أَنْتَ ، لا يَفْتُرُ مِنْ ذَلِكَ "

. قلت : في الصحيح طرف منه في التشهد .رواه الطبراني في الكبير, وأبو عبيدة لم يسمع من أبيه .

3394. Yahya b. Ebî Kesîr anlatıyor: Bana Ebû Ubeyde şöyle yazdı: İmdi, ben sana namaz konusunda İbn Mes'ûd'un yolunu, sözünü ve uygulamasını bildiriyorum. Dedi ki: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) özlü söz sözleme (cevâmiu'l-kelim) kabiliyeti verildi. O, namazda ne okuyacağımızı bize öğretirdi: *"(et-Tahiyyâtu lillahi...=) Dil ile, beden ve mal ile yapılan bütün ibadetler ancak Allah'a yapılır. Ey Peygamber! Allah'ın selâmı, rahmet ve bereketleri senin üzerine olsun. Selâm bizim üzerimize ve Allah'ın iyi kulları üzerine olsun. Şahitlik ederim ki, Allah'tan başka tanrı yoktur. Yine şahitlik ederim ki, Muhammed, O'nun kulu ve resûlüdür."*

Sonra istediğin dilekleri, Allah'ın rahmeti ve mağfiretinden dilediğini kısa cümlelerle dile getirirsin, oturuşu uzatmazsın. Buyururdu ki: *"Sizden biriniz kâdeye oturup Tahiyyat duasını bitirdiğinde şöyle dua etmesini isterim: "Seni (noksan sıfatlardan) tenzih ederim. Senden başka ilah yoktur. Günahımı bağışla, işlerimizi düzene koy. Zira sen dilediklerinin günahlarını bağışlarsın. Gerçekte bağışlayan da, esirgeyen de sensin. Ey bağışlaması bol olan (Allahım), beni bağışla. Ey tövbeleri çokça kabul eden, benim tövbemi kabul et, ey merhameti bol olan, bana merhamet eyle, ey affi sonsuz olan beni affeyle, ey şefkati sonsuz olan bana şefkat eyle! Ey Rabbim, bana, bana verdiğin nimetlerine şükretme bahtiyarlığını ver, beni en güzel ibadetlerinde güzelleştir! Ey Rabbim! Senden bütün iyilikleri diliyorum. Bütün şerlerden sana sığınıyorum. Ya Rabbi! Bana iyilik kapılarını aç, ömrümü iyilikle sona erdir. Bana, zarar verecek bir musibet ya da saptıracak bir fitne korkusu olmasızın (sırf sana olan sevgim dolayısıyla) sana kavuşma şevki ver. Beni kötülüklerden koru. Sen o gün kimi kötülüklerden korursan, onu esirgemişsindir. İşte asıl büyük kurtuluş budur."*

Sonra kendinize ait dualardan, tazarru ve ihlâsla okuyun; zira Allah kulunun tazarruda bulunmasını sever. Sonra Abdullah, Güneş'in iyice yükseldiği öğle sıcağında kalkar, Kur'ân'ın uzun ve kısa sûrelerinden okuyarak dört rekât namaz kılardı. Sonra çok kalmadan öğle namazını kılar ve ilk iki rekâtında kıyamı uzun tutarak mesânî (âyet sayısı yüzden

az olan) sûrelerinden Elif Lâm Mîm Tenzîlu's-secde ve benzeri sûreleri okurdu. Öğle namazını kıldıktan sonra iki rekât daha kılar ve sonra beklerdi. Tâ ki Güneş alçalmaya başlayıp daha önünde uzun bir gündüz bulunurken ikindi namazını kılar, ilk iki rekâtında mesânî ve mufassal sûrelerden, öğle namazında okuduklarından daha kısa iki sûre okurdu. İkindi namazını bitirdikten sonra Güneş batana kadar başka namaz kılmazdı. Güneş yuvarlığının iyice kaybolduğunu gördüğünde, sizin "ışâ" adını verdiğiniz akşam namazını kılar, mufassalların kısalarından iki sûre; kısa mufassallardan "Velleyli izâ yağşâ", "Sebbihi'sme rabbike'l-a'lâ" ve benzeri sûreleri okurdu. Sonra iki rekât namaz daha kılar, onlar üzerine yemin ederdi. -Oysa ki namazlardan hiçbiri üzerine yemin etmezdi- *"Kendisinden başka tanrı bulunmayan Allah'a yemin ederim ki, bu vakit bu namazın vaktidir"* der ve bunun doğrulayıcısı olarak da "Güneşin zevalinden (öğle vaktinde Batı'ya kaymasından) gecenin karanlığına kadar (belli vakitlerde) namazı kıl. Bir de sabah namazını kıl. Çünkü sabah namazı şahitlidir"[1] âyetini okurdu. Bu, sizin sabah namazı olarak isimlendirdiğiniz namazdır. Bu namazda gece ve gündüz bekçileri bir araya gelir. Bu saatte bir kimseyi Allah'ı zikretme ve Kur'ân okuma dışında bir şey konuşurken duymak onun ağırına giderdi. Sonra bir müddet bekler, sizin "ateme" adını verdiğiniz yatsı namazını kılar, namazda Âl-i İmran sûresinin "İnne fi halkıssemâvâti.." âyetiyle başlayan son âyetleri ile Furkân sûresinin "Tebârekellezî ceale fissemâi burûcen" âyetiyle başlayan son âyetlerini ağır ağır ve güzel bir sesle okurdu. Derdi ki: Kur'ân'ı güzel bir sesle okumak, onun süsüdür. Eğer bu iki sûrenin son âyetlerini okumazsa, mesâni ve mufassal surelerden onlara denk bir şey okurdu. Yatsı namazını kılınca, iki rekât daha namaz kılardı. Farz namazı kıldıktan sonra iki rekâttan başka nafile namaz kılmazdı. Sonra Cuma namazını kılardı. Yatsıdan sonra da dört rekât namaz kılardı. Gecenin sonu olunca kalkar, Allah'ın takdir ettiği kadar; dokuz, yedi ya da daha fazla rekât vitir kılardı. Tâ ki şafak atıp hâlâ ortalık karanlık olduğu halde ufkun açıldığını gördüğünde kalkıp sabah namazını kılar, namazda mesâni sûrelerden Ra'd ve benzeri iki uzun sûre okurdu. Tâ ki neredeyse her yer aydınlanırdı. Namazın her rüknüne kalkarken tekbir alır, rükûdan başını kaldırırken "Semiallahu limen hamideh" derdi. Sonra kıyamda iyice doğrulur, Rabbine hamd eder, onu tesbih ederdi. Sonra tekbir alarak secdeye kapanırdı. Sonra secdeden başını kaldırırken tekbir alırdı. Sonra oturduğu yerde dosdoğru durarak Rabbine hamd eder, onu tesbih ederdi. Sonra tekbir alarak ikinci secdeye giderdi. Sonra tekbir alarak başını secdeden

[1] İsrâ Sur. 17/78.

kaldırırdı. Sonra oturuştan kıyama kalkarken yine tekbir alırdı. Bir namazı kılınca yüzünü dönmeden ya da eliyle işaret etmeden iki kere selam verirdi. Sonra sağından ya da solundan kalkıp işine bakardı. Namaza durunca, sesini ve ellerini alçaltırdı. Kıyamda iken genellikle tespih ederdi ve tespih duası: "Sübhaneke lâ ilâhe illallah" şeklindeydi. Bundan bıkmazdı.

★Ben derim ki: *Sahîh*'in Teşehhüd bahsinde hadisin bir kısmı geçmiştir.

Hadisi bu şekliyle Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup Ebû Ubeyde babasından hadis işitmemiştir.[1]

٣٣٩٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قال : ثنا طَاهِرُ بْنُ أَبِي أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ ، قال : ثنا أَبِي ، قال : ثنا حَبِيبُ بْنُ حَسَّانِ بْنِ أَبِي الأَشْرَسِ ، عَنْ مُسْلِمِ بْنِ صُبَيْحٍ ، عَنْ مَسْرُوقٍ ، عَنْ عَائِشَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " كَانَ يَتْبَعُ كُلَّ صَلاةٍ رَكْعَتَيْنِ ، إلا صَلاةَ الصُّبْحِ يَجْعَلُهُمَا قَبْلَهَا "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: حبيب بن حسان بن الأشرس, قال الذهبي : ضعفوه .

3395. Hz. Âişe'nin naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) sabah namazı dışında her (farz) namazın peşinden iki rekât (nafile) namaz kılardı. Sabah namazında ise bunları (farzdan) önce edâ ederdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Habîb b. Hassân b. Eşres hakkında Zehebî: "Bilginler kendisini zayıf görmüşlerdir" açıklamasını yapmıştır.

٣٣٩٦ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ، قَالَ : نا سَعْدٌ ، قَالَ : نا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُجَالِدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، عَنْ مَسْرُوقٍ ، قَالَ : سَأَلْتُ عَائِشَةَ ، عَنْ تَطَوُّعِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي السَّفَرِ ؟ فَقَالَتْ : " رَكْعَتَانِ دُبُرَ كُلِّ صَلاةٍ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: سعيد بن زنبور, وقد وثقه ابن حبان .

3396. Mesrûk demiştir ki: Hz. Âişe'ye Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yolculuk esnasındaki nafile ibadetini sordum. "Her (farz) namazın ardından iki rekât (nafile) namaz (kılardı)" dedi.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Sa'd[2] b. Zünbûr'u İbn Hibbân güvenilir kabul etmiştir.

---

[1] Bkz. no. 2862.

[2] Asıl ve matbû nüshalarda "Saîd" diye geçmiştir ki yanlıştır. Doğrusu "Sa'd" olacaktır. Bkz. *el-Mu'cemu'l-evsat,* no. 2886. Zehebî, *Mîzân*'da (II, 120) bu zat ile ilgili olarak "Sa'd b. Zünbûr falan kimseden rivayette bulunur ki, ikisi de meçhûldür" açıklamasını yapar. İbn Hacer de *Lisân*'da (III, 15) der ki: "Bu zatı İbn Hibbân *es-Sikât*'ta

٣٣٩٧ - حَدَّثَنَا الفَضْلُ بْنُ الْعَبَّاسِ الْقِرْطِمِيُّ الْبَغْدَادِيُّ ، قَالَ : نَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عِيسَى الْعَطَّارُ ، قَالَ : نَا عَمْرُو بْنُ عَبْدِ الْجَبَّارِ ، قَالَ : نَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ بْنِ آدَمَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ : " أَوْصَانِي خَلِيلِي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي أَشْيَاءَ لا أَدَعُهَا حَتَّى أَمُوتَ : أَوْصَانِي بِرَكْعَتَيِ الْفَجْرِ ، قَالَ : فِيهِمَا رَغَائِبُ الدَّهْرِ ، وَرَكْعَتَيِ الضُّحَى ، فَإِنَّهَا صَلاةُ الأَوَّابِينَ ، وَرَكْعَتَيْنِ قَبْلَ الظُّهْرِ ، وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَهَا ، وَقَبْلَ الْعَصْرِ رَكْعَتَيْنِ ، وَبَعْدَ الْمَغْرِبِ رَكْعَتَيْنِ ، وَبَعْدَ الْعِشَاءِ رَكْعَتَيْنِ ، وَبِصِيَامِ ثَلاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ ، قَالَ : " هُوَ صَوْمُ الدَّهْرِ ، وَأَنْ لا أَبِيتَ إِلا عَلَى وِتْرٍ " ، وَقَالَ لِي : يَا أَبَا هُرَيْرَةَ ، صَلِّ رَكْعَتَيْنِ أَوَّلَ النَّهَارِ أَضْمَنُ لَكَ آخِرَهُ

قلت : في الصحيح بعضه. رواه الطبراني في الأوسط, وفيه :عمر بن عبد الجبار, وهو ضعيف .

3397. Ebû Hureyre bildiriyor: Dostum (sallallahu aleyhi vesellem) bana bütün zamanların sevabını içeren sabah namazının iki rekât sünnetini, evvâbin (Allah'a dönenlerin) namazı olan iki rekât kuşluk namazını, öğle namazından önce iki rekât ve sonra iki rekât, ikindiden sonra iki rekât, akşam namazından sonra iki rekât, yatsıdan sonra iki rekât namaz kılmayı, her ay "ömürlük namaz" diye nitelendirdiği üç gün oruç tutmayı ve muhakkak vitir namazı kılarak uyumayı tavsiye etti. Bana buyurdu ki: *"Ey Ebû Hureyre! Gündüzün başlangıcında iki rekât (nafile) namaz kıl ki sana sonunu da garanti edeyim."*

★Ben derim ki: Hadisin bir kısmı *Sahîh*'de de geçmiştir.

Bu şekliyle ise Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* rivayet etmiş olup ravilerinden Ömer b. Abdilcebbâr zayıftır.

(بَابُ الفَصْلِ بَيْنَ الفَرْضِ وَالتَّطَوُّعِ)

Farzla Nafilenin Arasını Ayırmak

٣٣٩٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الأَزْرَقِ بْنِ قَيْسٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ رَبَاحٍ عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى

"Saîd" adıyla zikretmiştir... İbn Maîn ise "Güvenilir biridir. Yalan söylediğini sanmam" demiştir.

Hadisin senedinde yer alan Mücâlid b. Saîd ve oğlu İsmâîl ile ihticac konusu da tartışmalıdır.

الْعَصْرَ فَقَامَ رَجُلٌ يُصَلِّي فَرَآهُ عُمَرُ فَقَالَ لَهُ اجْلِسْ فَإِنَّمَا هَلَكَ أَهْلُ الْكِتَابِ أَنَّهُ لَمْ يَكُنْ لِصَلَاتِهِمْ فَصْلٌ.

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحْسَنَ ابْنُ الْخَطَّابِ"

رواه أحمد وأبو يعلى, ورجال أحمد رجال الصحيح .

3398. Abdullah b. Rabâh'ın Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashabından bir zattan naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ikindi namazını kıldıktan sonra bir adam namaz kılmak üzere ayağa kalktı. Onu gören Hz. Ömer "Otur. Ehl-i kitap gerçekte namazlarına hiç ara vermedikleri için helak olmuşlardır" dedi. Bunu duyan Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hattaboğlu iyi söyledi"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup Ahmed b. Hanbel'in ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

(بَابُ صَلَاةِ الضُّحَى)

Kuşluk Namazı

٣٣٩٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ عَنْ أَبَانَ بْنِ خَالِدٍ قَالَ سَمِعْتُ عُبَيْدَ اللَّهِ بْنَ رَوَاحَةَ يَقُولُ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّهُ لَمْ يَرَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى الضُّحَى قَطُّ إِلاَّ أَنْ يَخْرُجَ فِي سَفَرٍ أَوْ يَقْدَمَ مِنْ سَفَرٍ"

رواه أحمد وأبو يعلى إلا أنه قال : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " لا يُصَلِّي الضُّحَى إلا أَنْ يَقْدَمَ مِنْ سَفَرٍ أَوْ يَخْرُجَ ". وكلاهما رواه عبيد الله بن رواحة قال : حدثني أنس .

قلت : ولم أجد من ذكره وأغفله الشريف .

3399. Enes b. Mâlik, kendi belirttiğine göre, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) ancak bir yolculuğa çıkarken veya bir yolculuktan dönerken kuşluk namazını kılarken görmüş.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ancak Ebû Ya'lâ'nın ifadesi: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kuşluk namazını yalnız bir yolculuktan dönerken veya yolculuğa çıkarken kılardı" şeklindedir.

Her iki rivayeti de Ubeydullah[1] b. Ravâha "Bana Enes bildirdi ki" sıygasıyla nakletmiştir.

---

[1] Ubeydullah b. Ravâha'yı Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*'de (V, 381) ve İbn Ebî Hatim, *el-Cerh ve't-ta'dîl*'de (V, 314) zikretmişler, fakat hakkında herhangi bir tenkit ya da olumlu

Ben derim ki: Bu zatı zikredeni görmedim. Onu Şerîf de atlamış.[1]

٣٤٠٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ عَاصِمِ بْنِ كُلَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ مَا رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى الضُّحَى إِلاَّ مَرَّةً.

رواه أحمد والبزار إلا أنه قال : لم يصل الضحى إلا مرة , ورجاله ثقات.

3400. Ebû Hureyre demiştir ki: Ben, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kuşluk namazını yalnız bir kere kıldığını gördüm.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) yalnız bir kere kuşluk namazı kıldı" ifadesiyle Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

٣٤٠١ - وعَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ بن عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ أَبَاهُ لَمْ يَكُنْ يُصَلِّي الضُّحَى"

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله موثقون إلا أن أبا عبيدة لم يسمع من أبيه .

3401. Ebû Ubeyde b. Abdillah b. Mes'ûd'un naklettiğine göre babası (Abdullah b. Mes'ûd) kuşluk namazı kılmazdı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak kabul edilmişlerdir. Ancak Ebû Ubeyde babasından hadis işitmemiştir.

٣٤٠٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا مَعْمَرُ بْنُ بَكَّارٍ السَّعْدِيُّ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ بْنِ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ ، قَالَ : " أَوَّلُ مَنْ صَلَّى الضُّحَى رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُكَنَّى بِأَبِي الزَّوَائِدِ "

رواه الطبراني في الكبير ورجاله موثقون وفيهم معمر بن بكار, قال الذهبي : صويلح, وقال الأزدي : في حديثه وهم , وذكره ابن حبان في الثقات .

3402. Ebû Umâme b. Sehl b. Huneyf demiştir ki: Kuşluk namazını ilk kılan kişi, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından Ebu'z-Zevâid künyesiyle anılan bir zattır.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir. Ancak aralarında yer alan Ma'mer b. Bekkâr'ı Zehebî "Uygun sayılır" ifadesiyle değerlendirirken, Ezdî: "Rivayetlerinde yanılgı vardır" demiştir. İbn Hibbân ise onu *es-Sikat*'ta zikretmiştir.

---

değerlendirme (ta'dil) nakletmemişlerdir. Ayrıca İbn Hibbân *es-Sikât*'ta (V, 70), Şerîf el-Hüseynî de *el-İkmâl*'de (no. 9447) zikretmişlerdir.

Hadisin senedinde ismi geçen Ebân b. Hâlid hakkında da Ebû Hatim "Sakıncasızdır" derken Ezdî kendisini gevşek görmüş, İbn Hibbân ise güvenilir kabul etmiştir.

[1] Bkz. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 132, 159; Ebû Ya'lâ, no. 4337.

٣٤٠٣ - وعَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: مَا صَلَّى النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الضُّحَى إِلاَّ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ "

رواه البزار, ورجاله موثقون وفي بعضهم كلام لا يضر .

3403. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) kuşluk namazını yalnız Mekke'nin fethi günü kılmıştır.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri, bazıları hakkında ciddi bir kusur sayılmayacak tenkit bulunsa da güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

٣٤٠٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ أَنْبَأَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ سَمِعَ عَاصِمَ بْنَ ضَمْرَةَ عَنْ عَلِيٍّ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي مِنَ الضُّحَى "

رواه أحمد أبو يعلي إلا أنه قال : كان يصلي الضحى , ورجال أحمد ثقات .

3404. Hz. Ali b. Ebî Talib'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kuşluk vakti namaz kılardı.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve "Kuşluk namazı kılardı" ifadesiyle Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup Ahmed b. Hanbel'in ravileri güvenilir kimselerdir.[1]

٣٤٠٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنِي حُيَيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ أَنَّ أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحُبُلِيَّ حَدَّثَهُ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِي قَالَ بَعَثَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَرِيَّةً فَغَنِمُوا وَأَسْرَعُوا الرَّجْعَةَ فَتَحَدَّثَ النَّاسُ بِقُرْبِ مَغْزَاهُمْ وَكَثْرَةِ غَنِيمَتِهِمْ وَسُرْعَةِ رَجْعَتِهِمْ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " أَلاَ أَدُلُّكُمْ عَلَى أَقْرَبَ مِنْهُ مَغْزًى وَأَكْثَرَ غَنِيمَةً وَأَوْشَكَ رَجْعَةً مَنْ تَوَضَّأَ ثُمَّ غَدَا إِلَى الْمَسْجِدِ لِسُبْحَةِ الضُّحَى فَهُوَ أَقْرَبُ مَغْزًى وَأَكْثَرُ غَنِيمَةً وَأَوْشَكُ رَجْعَةً"

رواه أحمد والطبراني في الكبير, وفيه: ابن لهيعة وفيه كلام, ورجال الطبراني ثقات لأنه جعل بدل ابن لهيعة ابن وهب .

3405. Abdullah b. Amr b. el-Âs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir müfreze gönderdi. Müfreze ganimet elde ederek kısa sürede geri döndü. Halk, onların yakın bir bölgeye savaşa çıkıp çokça ganimet elde ettikten sonra kısa sürede yurtlarına geri dönmelerini konuşmaya başlayınca Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

---

[1] Abdullah b. Ahmed, *Zevâidü'l-Müsned*, I, 147, no. 1251. ("Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Güneş ikindi namazı vaktinde batı ufkuna göre hangi konumdaysa, doğu ufkuna göre aynı konumda iken kuşluk namazı kıldı" ifadesiyle).

"Size onlarınkinden daha yakın bir savaş meydanı, daha bol ganimet ve daha hızlı dönüş söyleyeyim mi? Abdest alıp kuşluk ibadeti için mescide giden kimse, daha yakın bir yerde savaşmış, daha çok ganimet elde etmiş ve daha çabuk geri dönmüş sayılır."[1]

٣٤٠٦ - حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ ، حَدَّثَنَا حَاتِمٌ ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ صَخْرٍ ، عَنِ الْمَقْبُرِيِّ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْثًا فَأَعْظَمُوا الْغَنِيمَةَ ، وَأَسْرَعُوا الْكَرَّةَ ، فَقَالَ رَجُلٌ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مَا رَأَيْنَا بَعْثًا قَطُّ أَسْرَعَ كَرَّةً ، وَلا أَعْظَمَ مِنْهُ غَنِيمَةً مِنْ هَذَا الْبَعْثِ ، فَقَالَ : " أَلا أُخْبِرُكُمْ بِأَسْرَعَ كَرَّةً مِنْهُ ، وَأَعْظَمَ غَنِيمَةً ؟ رَجُلٌ تَوَضَّأَ فِي بَيْتِهِ فَأَحْسَنَ وُضُوءَهُ ، ثُمَّ تَحَمَّلَ إِلَى الْمَسْجِدِ فَصَلَّى فِيهِ الْغَدَاةَ ، ثُمَّ عَقَّبَ بِصَلاةِ الضَّحْوَةِ ، فَقَدْ أَسْرَعَ الْكَرَّةَ ، وَأَعْظَمَ الْغَنِيمَةَ "

رواه أبو يعلى, ورجاله رجال الصحيح .

3406. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) askeri bir birlik gönderdi. Birlik büyük ganimetler elde ederek kısa sürede geri döndü. Bunu gören bir zat: "Ya Resûlallah! Bundan daha çabuk geri dönen ve daha büyük ganimet elde eden bir birlik hiç görmedim!!" dedi Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de şöyle buyurdu:

"Size, onlardan daha büyük ganimet elde ederek daha çabuk dönen birinden bahsedeyim mi? Öyle bir adam düşünün ki evinde abdest alır, abdestini eksiksiz alır, sonra mescide giderek orada sabah namazını, peşinden de kuşluk namazını kılar. İşte bu adam daha büyük ganimet elde ederek daha çabuk dönmüş olur."

★Hadisi Ebû Ya'lâ[2] rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٤٠٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِى عَدِىٍّ عَنْ سُلَيْمَانَ يَعْنِى التَّيْمِىَّ عَنْ شَيْخٍ فِى مَجْلِسِ أَبِى عُثْمَانَ عَنْ عَائِذِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ كَانَ فِى الْمَاءِ قِلَّةٌ فَتَوَضَّأَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِى قَدَحٍ أَوْ جَفْنَةٍ فَنَضَحْنَا بِهِ قَالَ وَالسَّعِيدُ فِى أَنْفُسِنَا مَنْ أَصَابَهُ وَلاَ نُرَاهُ إِلاَّ قَدْ أَصَابَ الْقَوْمَ كُلَّهُمْ قَالَ ثُمَّ صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الضُّحَى"

رواه أحمد والطبراني في الكبير, إلا أنه قال : أتى رسول الله صلى الله عليه و سلم بقدح أو بعس وفي الماء قلة فتوضأ ثم أمر فرش عليهم أو نضح عليهم , وفيه رجل لم يسم .

[1] Ahmed b. Hanbel, *Müsned* no. 6638.

[2] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (6559)

3407. Âiz b. Amr anlatıyor: Suyumuz azdı. Onunla Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) abdest alıp üzerimize serpti. Bizden kendisine su isabet eden şanslıydı. Bütün topluluğa su isabet ettiğini düşünmekteyiz. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize kuşluk namazı kıldırdı.

★ Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. Ancak Taberânî'nin ifadesi şöyledir: "Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) bir tas veya bir leğen su getirildi. Su azdı. (Resûlullah) abdest aldı. Sonra emir verdi, ashabının üzerine serpildi." Fakat senedinde ismi zikredilmemiş biri vardır.

٣٤٠٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ مَحْمُودِ بْنِ الرَّبِيعِ عَنْ عِتْبَانَ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى فِي بَيْتِهِ سُبْحَةَ الضُّحَى فَقَامُوا وَرَاءَهُ فَصَلَّوْا بِصَلَاتِهِ" قلت : لعتبان حديث في الصحيح غير هذا. رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح .

3408. Itbân b. Mâlik'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) evinde kuşluk namazı kılmıştır.

★ Ben derim ki: Itbân'ın konuyla ilgili *Sahîh*'de de bundan başka bir hadisi vardır. Buradaki hadisini ise Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٤٠٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ حَدَّثَنَا أَبَانُ بْنُ يَزِيدَ الْعَطَّارُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ نُعَيْمِ بْنِ هَمَّارٍ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ الْجُهَنِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ يَا ابْنَ آدَمَ اكْفِنِي أَوَّلَ النَّهَارِ بِأَرْبَعِ رَكَعَاتٍ أَكْفِكَ بِهِنَّ آخِرَ يَوْمِكَ "

رواه أحمد وأبو يعلى، ورجاله رجال ثقات .

3409. Ukbe b. Âmir el-Cühenî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Muhakkak ki –aziz ve celil olan– Allah buyurur ki: Ey Âdem oğlu! Sen gündüzün başında benim için dört rekât namaz kıl, ben de o günün sonunda sana aynı sevabı vereyim."*

★ Hadisi Ahmed b. Hanbel ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.[1]

٣٤١٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو الْمُغِيرَةِ قَالَ حَدَّثَنَا صَفْوَانُ قَالَ حَدَّثَنِي شُرَيْحُ بْنُ عُبَيْدٍ الْحَضْرَمِيُّ وَغَيْرُهُ عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَقُولُ يَا ابْنَ آدَمَ لَا تَعْجَزَنَّ مِنَ الْأَرْبَعِ رَكَعَاتٍ مِنْ أَوَّلِ نَهَارِكَ أَكْفِكَ آخِرَهُ"

---

1 Ebû Ya'lâ, no. 1757. (Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"Ey Âdem oğlu! Gündüzün başında dört rekât namaz kılmaktan âciz misin. (Bunu yaparsan) Sana gününün sonunu(n ecrini) de garanti ederim"* ifadesiyle).

رواه أحمد, ورجاله ثقات .

3410. Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki -aziz ve celil olan- Allah buyurur ki: Ey Âdemoğlu! Gündüzün başında dört rekât nafile namazı kılmayı sakın ihmal etme ki, gündüzün sonunu da ben sana garanti edeyim."* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.[1]

٣٤١١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ إِسْحَاقَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ عَنْ مَكْحُولٍ عَنِ أَبِي مُرَّةَ الطَّائِفِيِّ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ ابْنَ آدَمَ صَلِّ لِي أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ مِنْ أَوَّلِ النَّهَارِ أَكْفِكَ آخِرَهُ"

رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

3411. Ebû Murre et-Tâifî anlatıyor: Ben, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim: *"-Aziz ve celil olan- Allah buyurdu ki: Ey Âdemoğlu! Benim için gündüzün başında sen dört rekât nafile namaz kıl, sonunu da ben sana garanti edeyim."*

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٤١٢ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ , ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ شَقِيقٍ , قَالَ : سَمِعْتُ أَبِي , ثنا أَبُو حَمْزَةَ ، عَنْ لَيْثٍ , عَنْ مُجَاهِدٍ , عَنِ ابْنِ عُمَرَ , قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " ابْنَ آدَمَ اضْمَنْ لِي رَكْعَتَيْنِ مِنْ أَوَّلِ النَّهَارِ أَكْفِكَ آخِرَهُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ليث بن أبي سليم, وهو مدلس .

3412. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Allah buyurur ki*[2]*: Ey Âdemoğlu! Gündüzün başında sen benim için iki rekât nafile namaz kıl, gündüzün sonunun ecrini de ben sana garanti edeyim."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Leys b. Ebî Süleym müdellistir.[3]

٣٤١٣ - وعَنِ النَّوَّاسِ بْنِ سَمْعَانَ قَالَ : " سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: ابْنَ آدَمَ لَا تَعْجِزَنَّ من أَرْبَعِ رَكَعَاتٍ فِي أَوَّلِ النَّهَارِ أَكْفِكَ آخِرَهُ"

---

1 Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI, 451.

2 *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 13500) "Allah buyurur ki" ifadesi yer almamıştır.

3 Leys b. Ebî Süleym bunaması sebebiyle zayıftır. Fakat müdellisler arasında zikredilmemiştir.

رواه الطبراني في الكبير، ورجاله ثقات .

3413. Nevvâs b. Sem'ân demiştir ki: Ben, Allah Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim:

"-Aziz ve celil olan- Allah buyurdu ki: Ey Âdemoğlu! Sakın benim için gündüzün başında dört rekât nafile namaz kılmayı ihmal etme ki, sonunu da ben sana garanti edeyim."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

٣٤١٤ – حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ سَلَمَةَ الْخَبَائِرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ شُعَيْبٍ ، ثنا يَحْيَى بْنُ الْحَارِثِ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ ، يَقُولُ : " يَا ابْنَ آدَمَ ، ارْكَعْ لِي أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ مِنْ أَوَّلِ النَّهَارِ أَكْفِكَ آخِرَهُ "

رواه الطبراني في الكبير، وفيه: سليمان بن سلمة الخبائري، وهو متروك .

3414. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki Allah buyurur ki: Ey Âdem oğlu! Benim için sen gündüzün başında dört rekât nafile namaz kıl, sonunu da ben sana garanti edeyim."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Süleymân b. Seleme el-Habâirî metrûktur.

٣٤١٥ – وَحَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ شَبِيبٍ ، قَالَ : نا إِسْحَاقُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفَرْوِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَتْنَا عُبَيْدَةُ بِنْتُ نَابِلٍ ، عَنْ عَائِشَةَ بِنْتِ سَعْدٍ ، عَنْ أَبِيهَا ، قَالَ : " صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَكَّةَ يَوْمَ فَتْحِهَا ثَمَانِيَ رَكَعَاتٍ يُطِيلُ الْقِرَاءَةَ فِيهَا ، وَالرُّكُوعَ "

رواه البزار، وفيه: عبد الله بن شبيب، وهو ضعيف.

3415. Sa'd b. Ebî Vakkâs demiştir ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Mekke'nin fethi günü Mekke'de kıraat ve rükûyu uzun tutarak sekiz rekât namaz kıldı.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravilerinden Abdullah b. Şebîb zayıftır.

٣٤١٦ – حَدَّثَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ ، حَدَّثَنَا حَيْوَةُ ، حَدَّثَنَا أَبُو عُقَيْلٍ ، عَنِ ابْنِ عَمِّهِ ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ ، أَنَّهُ خَرَجَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ ، فَجَلَسَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا يُحَدِّثُ أَصْحَابَهُ ، فَقَالَ : " مَنْ قَامَ إِذَا اسْتَقْبَلَتْهُ الشَّمْسُ فَتَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ وُضُوءَهُ ، ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ غُفِرَ لَهُ خَطَايَاهُ ، وَكَانَ كَمَا وَلَدَتْهُ أُمُّهُ "

رواه أبو يعلى، وفيه من لم أعرفه .

3416. Ukbe b. Âmir'in bildirdiğine göre kendisi bir gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber Tebuk gazvesine çıkmış. Bir ara Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) oturup ashâbına şöyle hitap etmiş:

"Kim Güneş tam karşısına gelecek şekilde yükseldiğinde kalkıp abdest alır, abdestini eksiksiz alır, sonra iki rekât namaz kılarsa, o kimsenin günahları bağışlanır ve aynen annesinden doğduğu günkü gibi olur."

★ Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri arasında tanımadıklarım vardır.[1]

٣٤١٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ وَهْبٍ قَالَ وَأَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ عَنْ بُكَيْرِ بْنِ الأَشَجِّ أَنَّ الضَّحَّاكَ بْنَ عَبْدِ اللهِ الْقُرَشِيَّ حَدَّثَهُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّهُ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ صَلَّى سُبْحَةَ الضُّحَى ثَمَانَ رَكَعَاتٍ فَلَمَّا انْصَرَفَ قَالَ " إِنِّي صَلَّيْتُ صَلاَةَ رَغْبَةٍ وَرَهْبَةٍ سَأَلْتُ رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ ثَلاثاً فَأَعْطَانِي ثِنْتَيْنِ وَمَنَعَنِي وَاحِدَةً سَأَلْتُهُ أَنْ لاَ يَبْتَلِيَ أُمَّتِي بِالسِّنِينَ فَفَعَلَ وَسَأَلْتُهُ أَنْ لاَ يُظْهِرَ عَلَيْهِمْ عَدُوَّهُمْ فَفَعَلَ وَسَأَلْتُهُ أَنْ لاَ يَلْبِسَهُمْ شِيَعاً فَأَبَى عَلَيَّ"

قلت : لأنس عند الترمذي غير هذا. رواه أحمد ورجاله ثقات .

3417. Enes b. Mâlik demiştir ki: Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) bir sefer sırasında gördüm. Kuşluk namazını sekiz rekât olarak kıldı. Namazı bitirince de şöyle buyurdu:

"Ben, bir korku ve umut namazı kıldım. Namazda Rabbimden üç şey istedim, ikisini verdi, birini vermedi. Ondan ümmetimi kıtlık yıllarıyla imtihan etmemesini, düşmanlarını onlara galip getirmemesini diledim, kabul etti. Sonra onların fırkalara bölünmesine fırsat vermemesini diledim. Fakat bu dileğimi reddetti."

★Ben derim ki: Konuyla ilgili Tirmizî tarafından Enes'ten bundan başka bir hadis rivayet edilmiştir.

Hadisi Ahmed b. Hanbel[2] rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

٣٤١٨ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ ، وَمُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى ، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ هَانِئٍ ، قَالُوا : نَا أَبُو عَاصِمٍ ، قَالَ : نَا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ جَعْفَرٍ ، قَالَ : نَا حُسَيْنُ بْنُ عَطَاءٍ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قُلْتُ لأَبِي ذَرٍّ : يَا عَمَّاهُ أَوْصِنِي ، قَالَ : سَأَلْتَنِي كَمَا سَأَلْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " إِنْ

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, VII, 331. Senedinde ismi geçen İbn Lehî'a hakkında tenkit vardır.

[2] Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, III, 146, 156.

صَلَّيْتَ الضُّحَى رَكْعَتَيْنِ لَمْ تُكْتَبْ مِنَ الْغَافِلِينَ ، وَإِنْ صَلَّيْتَ أَرْبَعًا كُنْتَ مِنَ الْعَابِدِينَ ، وَإِنْ صَلَّيْتَ سِتًّا لَمْ يَلْحَقْكَ ذَنْبٌ ، وَإِنْ صَلَّيْتَ ثَمَانِيًا كُتِبْتَ مِنَ الْقَانِتِينَ ، وَإِنْ صَلَّيْتَ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ بُنِيَ لَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ ، وَمَا مِنْ يَوْمٍ وَلا لَيْلَةٍ وَلا سَاعَةٍ إِلا وَلِلَّهِ فِيهَا صَدَقَةٌ يَمُنُّ بِهَا عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ ، وَمَا مَنَّ عَلَى عَبْدٍ بِمِثْلِ أَنْ يُلْهِمَهُ ذِكْرَهُ "

رواه البزار, وفيه: حسين بن عطاء, ضعفه أبو حاتم وغيره,وذكره ابن حبان في الثقات وقال : يخطئ ويدلس .

3418. İbn Ömer bildiriyor: Ebû Zer'e "Amca, bana nasihat et!" dedim. Şöyle karşılık verdi: Sen benden, benim Allah Resûlü'nden (sallallahu aleyhi vesellem) istediğimi istedin. O zaman Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştu: *"İki rekât kuşluk namazı kılarsan, gafillerden biri olarak kaydedilmezsin. Ama dört rekât kuşluk namazı kılarsan, âbidlerden biri olarak yazılırsın. Eğer altı rekât kılarsan, sana hiçbir günah bulaşmaz. Sekiz rekât kılarsan, kanaatkârlardan yazılırsın. Eğer on iki rekât kılarsan, cennette senin için bir ev inşa edilir. Hiçbir gün, gece ya da an yoktur ki Allah onda kullarından dilediğine bir sadaka ihsan ediyor olmasın. Hiçbir kuluna da zatını zikir duygusunu ilham etmesi gibi bir ihsanda bulunmamıştır."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravilerinden Hüseyin b. Atâ'yı Ebû Hâtim ve başkaları zayıf görürlerken, İbn Hibbân *es-Sikât*'ta zikrederek "Bazen yanılır ve tedlis yapardı" demiştir.

٣٤١٩ - وعَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : "مَنْ صَلَّى الضُّحَى رَكْعَتَيْنِ لَمْ يُكْتَبْ مِنَ الغَافِلِينَ وَمَنْ صَلَّى أَرْبَعاً كُتِبَ مِنَ العَابِدِيْنَ وَمَنْ صَلَّى سِتًّاً كُفِيَ ذَلِكَ اليَوْمَ وَمَنْ صَلَّى ثَمَانِياً كَتَبَهُ اللهُ مِنَ القَانِتِينَ وَمَنْ صَلَّى ثِنْتَيْ عَشْرَةَ بَنَى اللهُ لَهُ بَيْتاً فِي الجَنَّةِ وَمَا مِنْ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ إِلاَّ للهِ مَنٌّ يَمُنُّ بِهِ عَلَى عِبَادِهِ وَصَدَقَةٌ وَمَا مَنَّ اللهُ عَلَى أَحَدٍ مِنْ عِبَادِهِ أَفْضَلَ مِنْ أَنْ يُلْهِمَهُ ذِكْرَهُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: موسى بن يعقوب الزمعي, وثقه ابن معين وابن حبان, وضعفه ابن المديني وغيره, وبقية رجاله ثقات .

3419. Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Kim kuşluk vakti iki rekât namaz kılarsa, artık gafillerden biri olarak yazılmaz. Dört rekât namaz kılarsa âbidlerden biri olarak yazılır. Kim altı rekât namaz kılarsa, o gün korunur. Kim sekiz rekât kılarsa, Allah onu kanaatkârlardan yazar. Kim on iki rekât kılarsa, Allah cennette onun için bir ev inşa eder. Hiçbir gün ve gece yoktur ki onda Allah kullarına bir lütufta bulunuyor, bir sadaka ihsan ediyor olmasın. Üstelik Allah hiçbir kuluna kendisini zikirden daha değerli bir şey lütfetmemiştir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Mûsa b. Ya'kûb ez-Zema'î'yi İbn Maîn ve İbn Hibbân güvenilir olarak değerlendirirken, İbnü'l-Medînî ve başkaları zayıf görmüşlerdir. Kalan ravileri ise güvenilir kimselerdir.

٣٤٢٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ سِخْتَانَ الشِّيرَازِيُّ ، حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ الزِّيَادَآبَاذِي الشِّيرَازِيُّ ، حَدَّثَنَا سَالِمُ بْنُ نُوحٍ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ حَسَّانَ ، عَنْ قَيْسِ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ طَاوُسٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، رَفَعَ الْحَدِيثَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " عَلَى كُلِّ سُلامَى مِنْ بَنِي آدَمَ فِي كُلِّ يَوْمٍ صَدَقَةٌ ، وَيُجْزِى مِنْ ذَلِكَ كُلِّهِ رَكْعَةُ الضُّحَى "

رواه الطبراني في الصغير والأوسط,وفيه: من لم أجد له ترجمة .

3420. İbn Abbâs'ın naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Âdemoğlunun her mafsalına karşılık her gün bir sadaka vermek gerekir. Bütün bunlar için kuşluk vakti kılınacak iki rekât namaz yeterlidir"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden biyografisini bulmadığım vardır.

٣٤٢١ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا زَيْدُ بْنُ الْحَرِيشِ . ح وَحَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ دَاوُدَ الصَّوَّافُ التُّسْتَرِيُّ ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدَةَ ، قَالا : ثنا مَيْمُونُ بْنُ زَيْدٍ ، عَنْ لَيْثِ بْنِ أَبِي سُلَيْمٍ ، عَنْ ثَابِتِ بْنِ عَجْلانَ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا طَلَعَتِ الشَّمْسُ مِنْ مَطْلِعِهَا كَهَيْئَتِهَا لِصَلاةِ الْعَصْرِ حِينَ تَغْرُبُ مِنْ مَغْرِبِهَا ، فَصَلَّى رَجُلٌ رَكْعَتَيْنِ بِأَرْبَعِ سَجَدَاتٍ كُتِبَ لَهُ أَجْرُ ذَلِكَ الْيَوْمِ " وَحَسِبْتُهُ قَالَ : " وَكُفِّرَ عَنْهُ خَطِيئَتُهُ وَإِثْمُهُ " ، وَأَحْسِبُهُ قَالَ : " فَإِنْ مَاتَ مِنْ يَوْمِهِ دَخَلَ الْجَنَّةَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ميمون بن زيد, قال الذهبي : لينه أبو حاتم وذكره ابن حبان في الثقات, وقال : يخطئ, وبقية رجاله موثقون إلا أن فيهم ليث بن أبي سليم وفيه كلام .

3421. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Güneş doğduktan sonra batarken ikindi namazı vaktindeki konumu kadar doğduğu yerden yükseldiği vakitte (kuşluk vakti) bir kimse iki rükû ve dört secdeli bir namaz kılarsa, o günün ecrini kazanır"* buyurmuştur.

Sanırım: *"hatasını ve günahını da siler"* diye de buyurmuştu.

Yine sanırım: *"Eğer o gün ölürse, cennete girer"* diye de buyurmuştu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Meymûn b. Zeyd hakkında Zehebî: "Kendisini Ebû Hâtim gevşek bulmuştur" derken, İbn Hibbân onu *es-Sikât*'ta zikrederek hata yaptığını belirtmiştir. Kalan ravileri ise güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir. Ancak Leys b. Ebî Süleym hakkında tenkit vardır.

٣٤٢٢ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ غَالِبٍ الأَنْطَاكِيُّ ، قَالَ : نا سَعِيدُ بْنُ مَسْلَمَةَ الأُمَوِيُّ ، قَالَ : نا عُمَرُ بْنُ خَالِدِ بْنِ عَبَّادٍ ، عَنْ زِيَادِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ الرَّبِيعِ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ , قَالَ : " رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي الضُّحَى سِتَّ رَكَعَاتٍ ، فَمَا تَرَكْتُهُنَّ بَعْدُ " ، قَالَ الْحَسَنُ : " وَمَا تَرَكْتُهُنَّ بَعْدُ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: سعيد بن مسلمة الأموي, ضعفه البخاري وابن معين وجماعة, وذكره ابن حبان في الثقات, وقال : يخطئ .

3422. Enes b. Mâlik demiştir ki: Ben, Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) kuşluk namazını atlı rekât kılarken gördüm ve ondan sonra bu namazı hiç terk etmedim. Hasan da: "Onu ben de bir daha terk etmedim" demiştir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Saîd b. Mesleme[1] el-Emevî'yi Buhârî, İbn Maîn ve bir grup zayıf görürlerken, İbn Hibbân *es-Sikât*'ta zikrederek hata yaptığını belirtmiştir.[2]

٣٤٢٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الأَشْعَثِ ، قَالَ : نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدَةَ ، قَالَ : نا أَبِي ، قَالَ : نا الْجَرَّاحُ بْنُ مَلِيحٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ ذِي حِمَايَةَ ، عَنْ حُمَيْدٍ الطَّوِيلِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ قَيْسٍ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : " قُطِعَ بِي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَحَمَلَنِي عَلَى جَمَلٍ ، فَمَرَّ بِي وَأَنَا أَضْرِبُهُ فِي أُخْرَى النَّاسِ ، فَضَرَبَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِسَوْطٍ ، فَمَا زَالَ فِي أَوَائِلِ النَّاسِ ، فَلَمَّا قَدِمْنَا مَكَّةَ أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرُدُّهُ إِلَيْهِ ، فَوَجَدْتُهُ يُصَلِّي صَلاةَ الضُّحَى سِتَّ رَكَعَاتٍ "

3423. Câbir b. Abdillah bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber (yolculuk yapar) iken takatsiz kaldım ve beni bir deveye bindirdiler. Sonra Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) yanıma uğradı. Ben insanların en gerisinde deveyi sürüyordum. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona kırbaçla vurdu ve ondan sonra devem hep insanların en ilerisinde oldu. Sonra Mekke'ye gelince deveyi iade etmeye gittiğimde Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) altı rekât namaz kılarken gördüm.

---

[1] İbn Adî bu zat hakkında: "Umarım ki terk edilir" demiştir.

[2] Senedinde yer alan Hasan el-Basrî de "an-an" sıygasını kullanmıştır.

٣٤٢٤ - وفي رواية : حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ، قَالَ : نا أُمَيَّةُ ، قَالَ : نا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، قَالَ : سَمِعْتُ حُمَيْدًا الطَّوِيلَ يُحَدِّثُ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ قَيْسٍ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعْرِضُ عَلَيْهِ بَعِيرًا لِي ، فَرَأَيْتُهُ " صَلَّى الضُّحَى سِتَّ رَكَعَاتٍ "

رواهما الطبراني في الأوسط من رواية محمد بن قيس, عن جابر, وقد ذكره ابن حبان في الثقات .

3424. Diğer bir rivayet ise şöyledir: Bana ait bir deveyi Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) teklif etmek üzere yanına gittiğimde, onu kuşluk vakti altı rekât namaz kılarken gördüm.

★Her iki rivayeti de Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Muhammed b. Kays kanalıyla Câbir'den nakletmiştir ki İbn Hibbân bu zatı *es-Sikât*'ta zikretmiştir.

٣٤٢٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَلْمٍ ، قَالَ : نَا سَهْلُ بْنُ عُثْمَانَ ، قَالَ : نَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْهَمْدَانِيُّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَيَّاشٍ ، عَنْ أَبِي بُرْدَةَ ، عَنْ أَبِي مُوسَى ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ صَلَّى الضُّحَى أَرْبَعًا ، وَقَبْلَ الأُولَى أَرْبَعًا بُنِيَ لَهُ بِهَا بَيْتٌ فِي الْجَنَّةِ "

رواه الطبراني في الأوسط والكبير, وفيه جماعة لا يعرفون .

3425. Ebû Mûsa'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim kuşluk vakti dört rekât ve öğle namazından önce dört rekât (nafile) namaz kılarsa, onun için cennette bir ev inşa edilir"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde tanınmayan bir grup ravi yer almıştır.

٣٤٢٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ التَّمَّارُ ، ثنا أَبُو الْوَلِيدِ ، ح وَحَدَّثَنَا أَبُو حُصَيْنٍ الْقَاضِي ، ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ ، قَالا : ثنا أَبُو عَوَانَةَ ، عَنْ حُصَيْنٍ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ ، حَدَّثَنِي عَمَّارُ بْنُ عَاصِمٍ ، حَدَّثَنِي نَافِعُ بْنُ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ ، عَنْ أَبِيهِ " أَنَّهُ رَأَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي الضُّحَى "

رواه الطبراني في الكبير, وإسناده حسن .

3426. Cübeyr b. Mut'im'den nakledildiğine göre o, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) kuşluk namazı kılarken görmüş.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedi hasendir.

٣٤٢٧ - خبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَزِيدَ بْنِ الرَّوَّاسُ ، قَالَ : أَخبَرَنَا سَلَمَةُ بْنُ رَجَاءٍ , قَالَ : حَدَّثَتْنِي الشَّعْثَاءُ ، امْرَأَةٌ مِنْ بَنِي الأَسَدِ ، قَالَ : دَخَلْتُ عَلَى ابْنِ أَبِي أَوْفَى ، فَرَأَيْتُهُ صَلَّى الضُّبْحَ رَكْعَتَيْنِ ، قَالَت امْرَأَتُهُ : إِنَّمَا صَلَّيْتَ رَكْعَتَيْنِ ، قَالَ : " إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ حِينَ بُشِّرَ بِالْفَتْحِ ، وَحِينَ بُشِّرَ بِرَأْسِ أَبِي جَهْلٍ "

قلت : روى له ابن ماجة الصلاة حين بشر برأس أبي جهل فقط. رواه البزار والطبراني في الكبير ببعضه, وفيه: شعثاء, و لم أجد من وثقها ولا جرحها .

3427. Esed oğullarından Şa'sâ isimli bir kadının bildirdiğine göre İbn Ebî Evfâ'nın yanına girdiğimde o, iki rekât kuşluk namazı kılmıştı. Hanımı kendisine "Yalnız iki rekât mı kıldın?" deyince "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) fetihle müjdelendiğinde ve bir de Ebû Cehil'in kellesinin alınacağı müjdesini aldığında bu namazı iki rekât olarak kılmıştı" demiş.

★Ben derim ki: İbn Mâce kendisinden, yalnızca Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) Ebû Cehil'in kellesinin alınacağı müjdesini aldığında namaz kıldığı kısmını nakletmiştir.

Hadisi Bezzâr ve bir kısmını *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Şa'sâ'yı güvenilir görene, ya da cerh edene rastlamadım.

٣٤٢٨ - حَدَّثَنَا أَبُو يَزِيدَ الْقَرَاطِيسِيُّ ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الأَزْرَقُ ، ثنا عَتَّابُ بْنُ بَشِيرٍ ، عَنْ خُصَيْفٍ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنْ أُمِّ هَانِئٍ ، قَالَتْ : " لَمَّا كَانَ يَوْمُ فَتْحِ مَكَّةَ ، دَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَاءٍ ، وَسَتَرَتْ أُمُّ هَانِئٍ ، وَأُمُّ سُلَيْمٍ ، وَأُمُّ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ بِمِلْحَفَةٍ ، ثُمَّ دَخَلَ بَيْتَ أُمِّ هَانِئٍ ، فَصَلَّى الضُّحَى أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, ورجاله ثقات ولها في الصحيح حديث غيره .

3428. Ümmü Hâni bildiriyor: Mekke'nin fethi günü Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) su istedi. Ümmü Hâni ve Ümmü Süleym, Enes b. Mâlik'in annesini bir çarşafla gizlediler. Sonra (Resûlullah) Ümmü Hâni'nin evine girdi ve kuşluk vakti dört rekât namaz kıldı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir. Ayrıca *Sahîh*'de geçen bundan başka bir hadisi daha vardır.

٣٤٢٩ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا أُمَيَّةُ بْنُ بِسْطَامٍ ، ثنا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، قَالَ : سَمِعْتُ حُمَيْدًا الطَّوِيلَ يُحَدِّثُ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ قَيْسٍ ، عَنْ أُمِّ هَانِئٍ ، " أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ عَلَيْهَا يَوْمَ الْفَتْحِ فَصَلَّى الضُّحَى سِتَّ رَكَعَاتٍ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط وإسناده حسن, ولها حديث في الصحيح : أنه صلاها ثمان ركعات .

3429. Yine Ümmü Hâni'den nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) fetih günü onun yanına girerek dört rekât kuşluk namazı kılmıştır.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedi hasendir. Ümmü Hâni'den, *Sahîh*'de ise Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sekiz rekât namaz kıldığına dair bir rivayet nakledilmiştir.[1]

٣٤٣٠ - حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُجَاشِعِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي يَعْقُوبَ الْكَرْمَانِيُّ ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ نُصَيْرٍ ، ثنا أَبُو بَكْرٍ الْهُذَلِيُّ وَاسْمُهُ سَلْمَى ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : كُنْتُ أَمُرُّ بِهَذِهِ الآيَةِ فَمَا أَدْرِي مَا هِيَ ؟ قَوْلُهُ : ﴿ بِالْعَشِيِّ وَالإِشْرَاقِ ﴾ ، حَتَّى حَدَّثَتْنِي أُمُّ هَانِئٍ بِنْتُ أَبِي طَالِبٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ عَلَيْهَا ، فَدَعَا بِوَضُوءٍ فِي جَفْنَةٍ ، فَكَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى أَثَرِ الْعَجِينِ فِيهَا ، فَتَوَضَّأَ ، ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى الضُّحَى ، فَقَالَ : " يَا أُمَّ هَانِئٍ ، هَذِهِ صَلاةُ الإِشْرَاقِ "

قلت : هو في الصحيح بغير سياقه. رواه الطبراني في الكبير, وفيه: حجاج بن نصير, ضعفه ابن المديني وجماعة ووثقه ابن معين وابن حبان .

3430. İbn Abbâs bildiriyor: **"Akşam sabah** (bi'l-aşiyy ve'l-işrak)..."[2] âyetini okur, ne anlama geldiğini bilmezdim. Tâ ki Ümmü Hâni binti Ebî Tâlib bana Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) yanına girdiğini ve "Hâlâ hamur lekelerini içinde görür gibiyim" dediği bir leğen içinde abdest suyu isteyip abdest aldığını, sonra kuşluk namazı kılarak *"Ey Ümmü Hâni! İşte bu, işrak (kuşluk) namazıdır"* buyurduğunu bildirdi.

★ Ben derim ki: Hadis *Sahîh*'de farklı ifadelerle geçmiştir.

Bu şekliyle ise Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Haccâc b. Nusayr'ı İbnü'l-Medînî ve bir grup zayıf görürken, İbn Maîn ve İbn Hibbân güvenilir kabul etmişlerdir.[3]

٣٤٣١ - وعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ لاَ يَتْرُكُ الضُّحَى فِي السَّفَرِ وَلاَ غَيْرِهِ " رواه البزار, وفيه: يوسف بن خالد السمتي, وهو ضعيف .

3431. Ebû Hureyre'nin naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kuşluk namazını ne yolculukta, ne de başka zamanda terk etmezdi.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravilerinden Yûsuf b. Hâlid es-Semtî zayıftır.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XXIV, 435; *el-Mu'cemu'l-evsat*, no. 2748. (Muhammed b. Kays kanalıyla Ümmü Hâni'den). Muhammed ile ilgili olarak daha önce geçen 3424 numaralı hadise bk.

[2] Sâd Sur. 38/18.

[3] Bkz. no. 11049. Ayrıca bkz. Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XXIV, 405; *el-Mu'cemu'l-evsat*, 302- *Mecmau'l-Bahreyn*.

٣٤٣٢ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا نُوحُ بْنُ أَنَسٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا عَمْرُو بْنُ حُمْرَانَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا يُحَافِظُ عَلَى صَلاةِ الضُّحَى إِلا أَوَّابٌ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه :محمد بن عمرو, وفيه كلام, وفيه من لم أعرفه .

3432. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kuşluk namazına ancak (Allah'a) yönelen kimse devam eder"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* rivayet etmiş olup ravilerinden Muhammed b. Amr hakkında tenkit vardır. Senette ayrıca tanımadığım raviler de bulunmaktadır.[1]

٣٤٣٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، قَالَ : نَا بِشْرُ بْنُ الْوَلِيدِ ، قَالَ : نَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْيَمَامِيُّ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِنَّ فِي الْجَنَّةِ بَابًا ، يُقَالُ لَهُ : الضُّحَى ، فَإِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ نَادَى مُنَادٍ : أَيْنَ الَّذِينَ كَانُوا يُدِيمُونَ عَلَى صَلاةِ الضُّحَى ؟ هَذَا بَابُكُمْ فَادْخُلُوهُ بِرَحْمَةِ اللَّهِ "

رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه: سليمان بن داود اليمامي أبو أحمد, وهو متروك .

3433. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Kuşkusuz cennette "Kuşluk vakti" adıyla bir kapı vardır. Kıyamet kopunca, bir münadi «Kuşluk namazına devam edenler nerede? Bu sizin kapınızdır. Allah'ın rahmetiyle girin oradan» diye seslenir."

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden Süleymân b. Dâvud el-Yemâmî Ebû Ahmed metrûktur.[2]

٣٤٣٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو ، ثنا زَائِدَةُ ، عَنْ مُغِيرَةَ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، قَالَ : سُئِلَ عَبْدُ اللَّهِ عَنْ رَجُلٍ يَضَعُ جَنْبَهُ عِنْدَ رَكْعَتَيِ الضُّحَى ؟ قَالَ : " مَا بَالُ أَحَدِكُمْ يَتَمَرَّغُ ، كَتَمَرُّغِ الْحِمَارِ " رواه الطبراني في الكبير, وإبراهيم لم يسمع من عبد الله .

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat,* no. 4322 (Senedi hasendir). İbn Huzeyme, *Sahîh,* no. 1224; Hakim, *Müstedrek,* I, 314. bkz. *es-Silsiletü's-sahîha,* no. 1994.

[2] İbnü'l-Cevzî, *el-İlelü'l-mutenâhiye,* no. 803. İbnü'l-Cevzî, Süleymân b. Dâvud sebebiyle hadisi illetli görmüştür. Bu zat hakkında İbn Maîn de: "Hiçbir değer ifade etmez" demiştir.

3434. İbrâhîm (en-Nehaî) demiştir ki: Abdullah (b. Mes'ûd)'a kuşluk vakti iki rekât namaz kılmak yerine, yanı üzerine yatan kimsenin durumu soruldu. "İçinizden birinin, eşek gibi yatıp yerde yuvarlanmasından size ne?!" karşılığını verdi.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ancak İbrâhîm, Abdullah'tan hadis işitmemiştir.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الوِتْرِ)

Vitir Namazı

٣٤٣٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ إِسْحَاقَ أَخْبَرَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ هُبَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا تَمِيمٍ الْجَيْشَانِيَّ يَقُولُ سَمِعْتُ عَمْرَو بْنَ الْعَاصِ يَقُولُ أَخْبَرَنِي رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ زَادَكُمْ صَلَاةً فَصَلُّوهَا فِيمَا بَيْنَ صَلَاةِ الْعِشَاءِ إِلَى صَلَاةِ الصُّبْحِ الْوِتْرُ الْوِتْرُ ." أَلَا وَإِنَّهُ أَبُو بَصْرَةَ الْغِفَارِيُّ. قَالَ أَبُو تَمِيمٍ فَكُنْتُ أَنَا وَأَبُو ذَرٍّ قَاعِدَيْنِ قَالَ فَأَخَذَ بِيَدِي أَبُو ذَرٍّ فَانْطَلَقْنَا إِلَى أَبِي بَصْرَةَ فَوَجَدْنَاهُ عِنْدَ الْبَابِ الَّذِي يَلِي دَارَ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ فَقَالَ أَبُو ذَرٍّ يَا أَبَا بَصْرَةَ آنْتَ سَمِعْتَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ زَادَكُمْ صَلَاةً صَلُّوهَا فِيمَا بَيْنَ صَلَاةِ الْعِشَاءِ إِلَى صَلَاةِ الصُّبْحِ الْوِتْرُ الْوِتْرُ ."

قَالَ نَعَمْ. قَالَ أَنْتَ سَمِعْتَهُ قَالَ نَعَمْ. قَالَ أَنْتَ سَمِعْتَهُ قَالَ نَعَمْ.

رواه أحمد والطبراني في الكبير وله إسنادان عند أحدهما رجاله رجال الصحيح خلا علي بن إسحاق السلمي شيخ أحمد وهو ثقة .

3435. Ebû Temîm el-Ceyşânî anlatıyor: Amr b. el-Âs'ı şöyle derken işittim: Bana Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından bir zâtın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kuşkusuz –aziz ve celil olan- Allah size bir namaz artırmıştır. Onu yatsı ile sabah namazı arasında kılın. Yani vitir, vitir"* buyurmuştur.

Dikkat edin, o zâttan maksat Ebû Basra el-Ğıfârî'dir. Ebû Temîm der ki: Ben ve Ebû Zer oturuyorduk. Ebû Zer elimden tutarak birlikte Ebû Basra'ya gittik. Onu Amr kapısının yanındaki kapıda bulduk. Ebû Zer "Ebû Basra! Sen Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) «*Kuşkusuz –aziz ve celil olan- Allah size bir namaz ilave etmiştir. Onu yatsı ile sabah namazı arasında kılın. Yani vitir, vitir*» buyururken işittin mi?" diye sordu. "Evet" dedi. "Sen bunu işittin mi?" diye tekrar sordu. Yine "Evet" karşılığını verdi.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup Ahmed b. Hanbel'in rivayetle ilgili iki senedi vardır. Bunlardan birinin ravileri, Ahmed b. Hanbel'in hocası Ali b. İshâk es-Sülemî hariç, *Sahîh*'in ravileridirler. Ali b. İshâk ise güvenilirdir.

٣٤٣٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ وَسَمِعْتُهُ أَنَا مِنْ هَارُونَ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ زَحْرٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ رَافِعٍ التَّنُوخِيِّ قَاضِي إِفْرِيقِيَّةَ أَنَّ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ قَدِمَ الشَّامَ وَأَهْلُ الشَّامِ لاَ يُوتِرُونَ فَقَالَ لِمُعَاوِيَةَ مَا لِي أَرَى أَهْلَ الشَّامِ لاَ يُوتِرُونَ فَقَالَ مُعَاوِيَةُ وَوَاجِبٌ ذَلِكَ عَلَيْهِمْ قَالَ نَعَمْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ -صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " زَادَنِي رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ صَلاَةً وَهِيَ الْوِتْرُ وَقْتُهَا مَا بَيْنَ الْعِشَاءِ إِلَى طُلُوعِ الْفَجْرِ "

رواه أحمد, وفيه: عبيد الله بن زحر, وهو ضعيف متهم ومعاوية لم يتأمر في زمن معاذ .

3436. Afrika kadısı Abdurrahman b. Râfi et-Tenûhî'den nakledildiğine göre Muâz b. Cebel, Şam'a geldiğinde Şam halkı vitir namazı kılmazlardı. Muâviye'ye: "Şam halkının vitir namazı kılmadıklarını görüyorum?" dedi. Muâviye de: "Bu onlara farz mıdır?" diye sordu. Muâz da şöyle cevap verdi: "Elbette. Ben, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim: «*-Aziz ve celil olan- Rabbim bana bir ilave etti. Bu vitir namazı olup yatsı ile fecrin doğuşu arasında kılınır*»."

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Ubeydullah b. Zahr itham edilmiş zayıf bir ravidir. Ayrıca Muâviye de Muaz hayatta iken henüz vali olmamıştı.

٣٤٣٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَزِيدُ أَخْبَرَنَا حَجَّاجٌ عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَدْ زَادَكُمْ صَلاَةً وَهِيَ الْوَتْرُ "

رواه أحمد .

3437. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "*Şüphesiz Allah size bir namaz artırdı. Onu ihmal etmeyin. O vitirdir*" buyurmuştur.

★Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiştir.[1]

---

[1] Ahmed b. Hanbel, no. 6547, 6547, 6564, 6693, 6919, 6941. Hadisin Heysemî tarafından işaret edilmeyen üçüncü bir senedi daha vardır ki, içinde adı geçen Haccâc b. Ertât zayıftır.

٣٤٣٨ – وله عنده أيضا قال : حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰه حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ حَدَّثَنَا الْفَرَجُ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ رَافِعٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبْدِ اللّٰه بْنِ عَمْرٍو قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " إِنَّ اللّٰهَ حَرَّمَ عَلَى أُمَّتِى الْخَمْرَ وَالْمَيْسِرَ وَالْمِزْرَ وَالْقِنِّينَ وَالْكُوبَةَ وَزَادَ لِى صَلاَةَ الْوِتْرِ"

وكلا الطريقين لا يصح لأن في الأولى: المثنى بن الصباح ,وهو ضعيف, وفي الثاني :إبراهيم بن عبد الرحمن بن رافع, وهو مجهول .

3438. Yine Ahmed b. Hanbel tarafından Abdullah'tan nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kuşkusuz –aziz ve celil olan–Allah ümmetime içki, kumar, şarap, (Habeş) tambur(unu) (veya Bizanlılara ait bir tür kumar oyunu) kınnîni haram kıldı. Ayrıca bana fazladan vitir namazını farz kıldı"* buyurmuştur.

★Hadisin iki tariki de sahih değildir.[1] Çünkü birincisinde ismi geçen Müsenna b. es-Sabâh zayıftır. İkincisinde yer alan İbrâhîm b. Abdirrahman b. Râfi de meçhûldür.

٣٤٣٩ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰه حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ قَالَ حَدَّثَنَا خَلِيلُ بْنُ مُرَّةَ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " مَنْ لَمْ يُوتِرْ فَلَيْسَ مِنَّا"

رواه أحمد, وفيه: الخليل بن مرة ,ضعفه البخاري وأبو حاتم, وقال أبو زرعة : شيخ صالح .

3439. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Vitir namazını kılmayan, bizden değildir"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Halîl b. Murre'yi Buhârî ve Ebû Hâtim zayıf görürlerken, Ebû Zür'a "Sâlih bir şeyhtir" demiştir.

٣٤٤٠ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَنْصُورٍ الطُّوسِيُّ ، قَالَ : نا سَهْلُ بْنُ بِشْرٍ ، قَالَ : نا حَكَّامٌ ، عَنْ عَنْبَسَةَ ، عَنْ جَابِرٍ ، عَنْ أَبِي مَعْشَرٍ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنِ الأَسْوَدِ ، عَنْ عَبْدِ اللّٰه ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " الْوِتْرُ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ "

رواه البزار, وفيه: جابر الجعفي, وفيه كلام كثير, وقد وثقه الثوري .

3440. Abdullah b. Mes'ûd'dan nakledildiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Vitir her Müslümana farzdır"* buyurmuştur.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Câbir el-Cu'fî hakkında bir çok tenkit vardır. Bununla beraber Sevrî tarafından güvenilir kabul edilmiştir.

---

[1] Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, no. 6547.

٣٤٤١ - وعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : خَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالبِشْرُ يُعْرَفُ فِي وَجْهِهِ فَقَالَ : "إِنَّ اللَّهَ قَدْ زَادَكُمْ صَلاَةً وَهِيَ الْوِتْرُ "

رواه البزار والطبراني في الكبير, وفيه: النضر أبو عمر, وهو ضعيف .

3441. İbn Abbâs demiştir ki: Bir gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) dışarı çıktı. Sevinci yüzünden okunuyordu. *"Kuşkusuz Allah size bir namaz daha artırdı: Vitir namazı"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Nadr Ebû Ömer son derece zayıftır.

٣٤٤٢ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، نا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْهِ ، أنا سُوَيْدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، عَنْ قُرَّةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ ، عَنْ أَبِي الْخَيْرِ مَرْثَدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْيَزَنِيِّ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ ، وَعُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ الْجُهَنِيِّ ، عن رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ قَالَ : " إِنَّ اللَّهَ زَادَكُمْ صَلاَةً خَيْرٌ لَكُمْ مِنْ حُمْرِ النَّعَمِ الْوِتْرُ ، وَهِيَ لَكُمْ مَا بَيْنَ صَلاَةِ الْعِشَاءِ إِلَى طُلُوعِ الْفَجْرِ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: سويد بن عبد العزيز ,وهو متروك .

3442. Amr b. el-Âs ve Ukbe b. Âmir el-Cühenî'nin naklettiklerine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kuşkusuz -aziz ve celil olan- Allah size bir namaz daha artırmıştır ki, o, sizin için kızıl develerden daha hayırlıdır. Bu, vitir namazı olup vakti yatsı namazı ile fecrin doğuşu arasındadır"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Süveyd b. Abdilazîz metrûktur.

٣٤٤٣ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْقَطْرَانِيُّ ، قَالَ : نا أَبُو الرَّبِيعِ الزَّهْرَانِيُّ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ خَازِمٍ أَبُو مُعَاوِيَةَ ، قَالَ : نا أَشْعَثُ بْنُ سَوَّارٍ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الأَنْصَارِيِّ ، رَفَعَهُ قَالَ : " الْوِتْرُ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ ، فَمَنِ اسْتَطَاعَ أَنْ يُوتِرَ بِخَمْسٍ فَلْيُوتِرْ ، وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يُوتِرَ بِخَمْسٍ فَلْيُوتِرْ بِثَلاثٍ ، وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يُوتِرَ بِثَلاثٍ فَلْيُوتِرْ بِوَاحِدَةٍ ، وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ أَنْ يُوتِرَ بِوَاحِدَةٍ فَلْيُومِئْ إِيمَاءً "

رواه الطبراني في الأوسط والكبير .

3443. Ebû Eyyûb el-Ensârî, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) şu sözünü bildiriyor:

"Vitir namazı her Müslümana farzdır. Kim vitri beş rekât olarak kılabilirse, beş rekât kılsın. Kimin vitri beş rekât olarak kılmaya gücü yetmezse, üç rekât

kılsın. Kimin vitri üç rekât olarak kılmaya gücü yetmezse, bir rekât kılsın. Kim de bir rekât bile vitir kılmaya gücü yetmezse, onu ima ile kılsın."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir.

Ben derim ki: Senedinde ismi geçen Eş'as b. Sevvâr'ı Ahmed b. Hanbel ve bir grup kimse zayıf görürlerken, İbn Maîn güvenilir kabul etmiştir. Hadisi "Kim de bir rekât bile vitir kılmaya gücü yetmezse, onu ima ile kılsın" kısmı hariç, Ebû Davud da rivayet etmiştir.

Ayrıca Ahmed b. Hanbel'in rivayeti inşallah vitrin sayısına dair bahiste gelecektir.

٣٤٤٤ – وله في الكبير : " حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْبَاقِي ، وَالْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، قَالا : ثنا عَمْرُو بْنُ عُثْمَانَ الْحِمْصِيُّ ، ثنا بَقِيَّةُ ، حَدَّثَنِي ضُبَارَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي السُّلَيْكِ ، حَدَّثَنِي دُوَيْدُ بْنُ نَافِعٍ ، أَخْبَرَنِي ابْنُ شِهَابٍ ، حَدَّثَنِي عَطَاءُ بْنُ يَزِيدَ ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الأَنْصَارِيِّ ، قَالَ : قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْوِتْرُ حَقٌّ ، فَمَنْ شَاءَ أَوْتَرَ بِسَبْعٍ " فذكره نحوه

قلت : وفي إسناده :أشعث بن سوار, ضعفه أحمد وجماعة ,ووثقه ابن معين وقد رواه أبو داود خلا قوله : " ومن لم يستطع أن يوتر بواحدة فليومئ إيماء " .قلت : وتأتي رواية أحمد في عدد الوتر إن شاء الله .

3444. Yine, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Ebû Eyyûb'dan *"Vitir haktır. Kim isterse, yedi rekât vitir kılsın...."* ifadesiyle başlayan bir hadis rivayet edilmiştir.

٣٤٤٥ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا هَارُونُ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ يُحَدِّثُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " إِنَّ اللَّهَ وِتْرٌ يُحِبُّ الْوِتْرَ ." قَالَ نَافِعٌ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ لاَ يَصْنَعُ شَيْئاً إِلاَّ وِتْراً .

رواه أحمد والبزار, ورجاله موثقون .

3445. Abdullah b. Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Şüphesiz ki -aziz ve celil olan- Allah tektir, teki (vitri) sever."* Nâfi demiştir ki: İbn Ömer her şeyi tekli olarak yapardı.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

٣٤٤٦ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حُصَيْنِ بْنِ خَالِدٍ الأُوَيْسِيُّ ، بِطَرَسُوسَ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي صَفْوَانَ الثَّقَفِيُّ ، حَدَّثَنَا أَزْهَرُ بْنُ سَعْدٍ السَّمَّانُ ، حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ ، عَنْ عِمْرَانَ الْخَيَّاطِ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ قَيْسٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : " الْوِتْرُ عَلَى أَهْلِ الْقُرْآنِ " رواه الطبراني في الصغير, وفيه: عمران الخياط, قال الذهبي : لا يكاد يعرف .

3446. İbn Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Vitir, Kur'ân ahalisine gerekli bir namazdır"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İmrân el-Hayyât[1] hakkında Zehebî: "Tanınmıyor gibi" ifadesini kullanmıştır.

٣٤٤٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو الْبَجَلِيُّ ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ ، عَنْ مُوسَى بْنِ أَبِي عَائِشَةَ ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ صُرَدٍ ، قَالَ : قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " اسْتَاكُوا ، وَتَنَظَّفُوا ، وَأَوْتِرُوا ، فَإِنَّ اللَّهَ وِتْرٌ يُحِبُّ الْوِتْرَ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: إسماعيل بن عمرو البجلي, ضعفه أبو حاتم والدارقطني وابن عدي, ووثقه ابن حبان وإبراهيم بن أورمة ذكره فأحسن الثناء عليه .

3447. Süleymân b. Surad'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Dişlerinizi) misvakla temizleyin, temizlenin ve vitir namazı kılın; zira Allah tektir (vitir), teki sever"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İsmâîl b. Amr el-Becelî'yi Ebû Hâtim, Dârekutnî ve İbn Adî zayıf görürlerken, İbn Hibbân güvenilir kabul etmiştir. Yine İbrâhîm b. Ûrme'yi de zikrederek kendisinden övgüyle bahsetmiştir.[2]

٣٤٤٨ - وعَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : "مَنْ صَلَّى الضُّحَى وَصَامَ ثَلاثَةَ أَيَّامٍ مِنَ الشَّهْرِ وَلَمْ يَتْرُكِ الوِتْرَ فِي سَفَرٍ وَلاَ حَضَرٍ كُتِبَ لَهُ أَجْرُ شَهِيدٍ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: أيوب بن نهيك, ضعفه أبو حاتم وغيره, ووثقه ابن حبان وقال : يخطئ .

3448. İbn Ömer demiştir ki: Ben, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim kuşluk namazı kılar, her aydan üç gün oruç tutar ve yolculukta da normal durumda da vitir namazını terk etmezse, kendisine şehit sevabı yazılır."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Eyyûb b. Nuheyk'i Ebû Hâtim ve başkaları zayıf görürlerken, İbn Hibbân güvenilir kabul ederek bazen hata yaptığını belirtmiştir.

---

[1] *el-Mu'cemu's-sağîr* (no. 979). İbn Hacer, *Lisân*'da der ki: "Bu zatı İbn Hibbân *es-Sikât*'ta İmrân b. Kudâme adıyla zikretmiştir.

[2] Hadisi İbn Ebî Şeybe *Musannef*inde Süleymân b. Sa'd'dan merfû olarak nakletmiştir. Süleymân b. Sa'd tâbii neslinden olup meçhûldür. İbn Ebî Hatim kendisinin Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) sahabiyi atlayarak rivayette bulunduğunu belirtir. Taberânî ise bunu Süleyman b. Surad ismiyle zikretmiş olup İbn Surad sahabidir. Senedinde, İbn Ebî Şeybe'nin senedinde yer almayan el-Becelî vardır. Bkz. *es-Silsiletü'z-zaîfe*, no. 399.

(بَابُ عَدَدُ الوِتْرِ)

Vitir Namazının Rekât Sayısı

٣٤٤٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰه حَدَّثَنِى أبِى حَدَّثَنَا حَسَنُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا عُمَارَةُ يَعْنِى ابْنَ زَاذَانَ حَدَّثَنِى أَبُو غَالِبٍ عَنْ أَبِى أُمَامَةَ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللّٰه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُوتِرُ بِتِسْعٍ حَتَّى إِذَا بَدَّنَ وَكَثُرَ لَحْمُهُ أَوْتَرَ بِسَبْعٍ وَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ وَهُوَ جَالِسٌ فَقَرَأَ بِ ﴿إِذَا زُلْزِلَت﴾ وَ ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾

رواه أحمد والطبراني في الكبير, وزاد : و ﴿ قل هو الله أحد ﴾ , ورجال أحمد ثقات .

3449. Ebû Umâme bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) dokuz rekât vitir kılardı. Sonra kilo alıp şişmanlayınca, yedi rekât kılmaya başladı. Nitekim oturduğu yerde iki rekât kılarak "İzâ zulzileti'l-ard" ve "Kul ya eyyuhe'l-kâfirûn" sûrelerini okumuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve ("Kul huvellahu ehad" sûresini okudu) ilavesiyle *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup Ahmed b. Hanbel'in ravileri güvenilir kimselerdir.

٣٤٥٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰه حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَزِيدُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ حُسَيْنٍ عَنِ الزُّهْرِىِّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِىِّ عَنْ أَبِى أَيُّوبَ الأَنْصَارِىِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " أَوْتِرْ بِخَمْسٍ فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ فَبِثَلاَثٍ فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ فَبِوَاحِدَةٍ فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ فَأَوْمِئْ إِيمَاءً "

قلت : رواه أبو داود باختصار وقد تقدمت طرق الطبراني في الباب قبله .

رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

3450. Ebû Eyyûb'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Beş rekât vitir kıl. Buna gücün yetmezse, üç rekât kıl. Buna da gücün yetmezse, bir rekât kıl. Buna da gücün yetmezse, ima ile kıl"* buyurmuştur.

★Ben derim ki: Hadisi Ebû Dâvud muhtasar olarak nakletmiştir. Taberânî'nin rivayetle ilgili tarikleri bir önceki bölümde geçmişti.

Buradaki hadisi ise Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٤٥١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللّٰه الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ ، ثنا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ ، عَنْ عَبَّادِ بْنِ مَنْصُورٍ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : " بِتُّ عِنْدَ رَسُولِ اللّٰه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَلَمَّا طَلَعَ الْفَجْرُ الأَوَّلُ ، قَامَ فَأَوْتَرَ بِتِسْعٍ يُسَلِّمُ بَيْنَ كُلِّ رَكْعَتَيْنِ "

رواه الطبراني في الكبير ,وفيه: عباد بن منصور, وفيه كلام .

3451. İbn Abbâs bildiriyor: Ben, Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) yanında geceledim. İlk tan ağarınca kalkıp her iki rekâtta bir selam vererek dokuz rekât vitir kıldı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Abbâd b. Mansûr hakkında tenkit vardır.[1]

٣٤٥٢ - أَخْبَرَنَا الْحَسَنُ بْنُ يَحْيَى ، قَالَ : أَخْبَرَنَا شَاذُّ بْنُ الْفَيَّاضِ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا هَاشِمُ بْنُ سَعِيدٍ ، عَنْ زُبَيْدٍ ، عَنِ ابْنِ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُوتِرُ بِثَلَاثٍ ، فَيَقْرَأُ فِيهِنَّ فِي الأُولَى بِـ : ﴿سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الأَعْلَى﴾ ، وَفِي الثَّانِيَةِ : ﴿قُلْ يَأَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ ، وَفِي الثَّالِثَةِ : ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ ، فَإِذَا سَلَّمَ قَالَ : " سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ وَمَدَّ بِهَا صَوْتَهُ "

رواه البزار, وفيه: هاشم بن سعيد, ضعفه ابن معين, ووثقه ابن حبان وقال البزار : أخطأ هاشم في هذا الحديث .

3452. İbn Ebî Evfâ bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) üç rekât vitir kılar ve rekâtların ilkinde "Sebbihi'sme rabbike'l-alâ", ikincisinde "Kul ya eyyuhe'l-kâfirûn" üçüncüsünde de "Kul huvellahu ehad" sûrelerini okurdu. Selam verdiğinde ise sesini uzatarak *"Subhâne'l-meliki'l-kuddûs (Yüce meliki tespih/tenzih ederim)"* derdi.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravilerinden Hâşim b. Saîd'i İbn Maîn zayıf görürken, İbn Hibbân güvenilir kabul etmiştir. Bezzâr der ki: Hâşim bu rivayette hata etmiştir.

٣٤٥٣ - وعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بَابِي قَالَ : جِئْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بِعَرَفَةَ فَرَأَيْتُهُ وَقَدْ ضَرَبَ فُسْطَاطاً فِي الْحِلِّ وَفُسْطَاطاً فِي الْحَرَمِ فَقُلْتُ لَهُ : لِمَ فَعَلْتَ هَذَا ؟ فَقَالَ : تَكُونُ صَلَاتِي فِي الْحَرِمِ وَإِذَا خَرَجْتُ إِلَى أَهْلِي كُنْتُ فِي الْحِلِّ قُلْتُ : كَيْفَ تُوتِرُ ؟ قَالَ : أَعْجَبُ الوِتْرِ إِلَى سَبْعٌ خَلَقَ اللهُ السَّمَاوَاتِ سَبْعاً وَالأَرَضِينَ سَبْعاً وَالأَيَّامَ سَبْعاً وَجَعَلَ الطَّوَافَ سَبْعاً وَ السَّعْيَ بَيْنَ الصَّفَا وَالمَرْوةِ سَبْعاً وَرَمْيِ الْجِمَارِ سَبْعَ حُصَيَّاتٍ ثُمَّ قَالَ : مَا خَلَقَ اللهُ شَيْئاً فِي الأَرْضِ مِنَ الْجَنَّةِ إِلاَّ هَذِهِ اليَاقُوتَةَ الرُّكْنَ الأَسْوَدَ وَاللهِ لَيُرْفَعَنَّ قَبْلَ يَوْمِ القِيَامَةِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: إسماعيل بن عمر روى عنه إسحاق بن راهويه, و لم أعرفه, وبقية رجاله رجال لصحيح .

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr,* no. 1189. Senedinde ismi geçen Yûnus b. Bukeyı hakkında da tenkit vardır.

3453. Abdullah b. Bâbâ anlatıyor: Arafat'ta Abdullah b. Amr'ın yanına geldim. Bir çadır Hill bölgesine, bir çadır da Harem bölgesine kurduğunu gördüm. Kendisine: "Niçin böyle yaptın?" diye sorduğumda "Harem'de namaz kılar, sonra ailemin yanına gidince, Hill'de olurum" dedi. "Peki, vitri nasıl kılarsın?" diye sordum. Dedi ki: "Benim en çok hoşuma giden vitir, yedi rekâttır. Çünkü Allah gökleri yedi kat, yeri yedi kat, günleri yedi gün olarak yaratmış, tavaf sayısını yedi yapmış, Safa ile Merve arasındaki sa'yın yedi defa olmasına ve cemrelere yedi taş atılmasına hükmetmiştir." Sonra dedi ki: "Allah yeryüzünde cennetten yalnız şu yakutu; Hacer-i evsedi indirmiştir/yaratmıştır. Vallahi kıyamet gününden önce onu muhakkak (göğe) yükseltecektir."

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden İsmâîl b. Ömer'den İshâk b. Râhaveyh rivayette bulunmuş olmasına rağmen kendisini tanımıyorum. Kalan ravileri ise *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٤٥٤ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الرَّقَّامُ التُّسْتَرِيُّ ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الصَّبَّاحِ الْعَطَّارُ ، ثَنَا أَبو بَحْرٍ الْبَكْرَاوِيُّ ، ثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُسْلِمٍ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ سَعْدِ بْنِ هِشَامٍ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْوِتْرُ ثَلاثٌ كَثَلاثِ الْمَغْرِبِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: أبو بحر البكراوي, وفيه كلام كثير .

3454. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "*Vitir, akşam namazı gibi üç rekâttır*" buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden Ebû Bahr el-Bekrâvî hakkında birçok tenkit vardır.[1]

٣٤٥٥ – عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ: وِتْرُ اللَّيْلِ كَوِتْرِ النَّهارِ صَلاَةُ الْمَغْرِبِ ثَلاَثَ

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

3455. Abdullah b. Mes'ûd demiştir ki: "Gece vitri de, gündüz vitri olan akşam namazı gibi üç rekâttır.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.[2]

---

1 İbn Hibbân, *Kitâbu'l-Mecrûhîn*, I, 108; İbnü'l-Cevzî, *el-İlelu'l-mutenâhiye*, no. 772. Senedinde ismi geçen İsmâîl b. Müslim el-Mekkî'nin hadisi bir değer ifade etmez.

2 İbnü'l-Cevzî, *el-İlelü'l-mutenâhiye*, no. 773. İbnü'l-Cevzî Yahya b. Zekeriyâ sebebiyle hadisi illetli görerek "Bunu A'meş'ten ondan başkası nakletmemiştir" der. Ayrıca bkz. Darekutnî, *Sünen*, II, 28; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 9419 (Senedinde Yahya yer almamıştır)

٣٤٥٦ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا الْمَسْعُودِيُّ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ ، " أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ ، كَانَ يُوتِرُ بِثَلاثٍ فَأَعْلَى "

رواه الطبراني, وأبو عبيدة لم يسمع من أبيه .

3456. Ebû Ubeyde'nin naklettiğine göre Abdullah (b. Mes'ûd) üç rekât vitir kılardı.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiştir. Ancak Ebû Ubeyde babasından hadis işitmemiştir.

٣٤٥٧ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ مَعْنٍ ، عَنْ حُصَيْنٍ ، قَالَ : بَلَغَ ابْنَ مَسْعُودٍ أَنَّ سَعْدًا يُوتِرُ بِرَكْعَةٍ ، قَالَ : " مَا أَجْزَأَتْ رَكْعَةٌ قَطُّ "

رواه الطبراني في الكبير, وحصين لم يدرك ابن مسعود وإسناده حسن.

3457. Husayn'ın bildirdiğine göre İbn Mes'ûd, Sa'd'ın bir rekât vitir kıldığının öğrenince "Yalnız bir rekât da yeterlidir" demiş.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Husayn, İbn Mes'ûd'a yetişmemiştir. Ancak senedi hasendir.[1]

٣٤٥٨ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ ، عَنْ حَمَّادٍ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، قَالَ : قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ لِسَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ : " تُوتِرُ بِوَاحِدَةٍ ؟ " فَقَالَ سَعْدٌ : أَوَلَيْسَ إِنَّمَا الْوِتْرُ وَاحِدَةٌ ؟ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ : " بَلَى ، وَلَكِنْ ثَلاثٌ أَفْضَلُ " ، فَقَالَ سَعْدٌ : فَإِنِّي لا أَزِيدُ عَلَيْهَا ، فَغَضِبَ عَبْدُ اللَّهِ ، فَقَالَ سَعْدٌ : " أَتَغْضَبُ عَلَيَّ أَنْ أُوتِرَ بِرَكْعَةٍ ، وَأَنْتَ تُوَرِّثُ ثَلاثَ جَدَّاتٍ ، أَفَلا تُوَرِّثُ لِحَوَّاءَ امْرَأَةِ آدَمَ ؟ "

رواه الطبراني, وهو مرسل صحيح لأن إبراهيم لم يسمع من ابن مسعود .

3458. İbrâhîm (en-Nehaî) anlatıyor: Abdullah b. Mes'ûd, Sa'd b. Ebî Vakkâs'a: "Sen bir rekât mı vitir kılıyorsun?" diye sordu. Sa'd: "Vitrin anlamı bir/tek değil midir?" karşılığını verdi. Abdullah da: "Doğru, fakat üç rekât kılmak daha faziletlidir!" dedi. Sa'd: "Ben bir rekâttan fazla kılmam" deyince Abdullah kızdı. Sa'd da: "Bir rekât vitir kılıyorum diye bana kızıyor musun? Sen üç nineyi mirasçı yaparken Hz. Âdem'in hanımı Havvâ'yı mirasçı yapmaktan kaçıyor musun!?" dedi.

★Taberânî'nin rivayet ettiği bu hadis sahih olmakla beraber mürseldir. Çünkü İbrâhîm, İbn Mes'ûd'a yetişmemiştir.[1]

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 9422. Senedinde ismi geçen Ebû Nuaym Dırar b. Surad zayıftır.

٣٤٥٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْبُخَارِيُّ ، قَالَ : نَا عَبْدُ اللهِ بْنُ عُثْمَانَ ، قَالَ : نَا أَبُو حَمْزَةَ السُّكَّرِيُّ ، عَنْ جَابِرٍ ، عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُبَيْلٍ ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ ، عَنْ سَعْدٍ " أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْتَرَ بِرَكْعَةٍ " رواه البزار والطبراني في الأوسط, وفيه :جابر الجعفي, وثقه الثوري وغيره, وضعفه الأئمة.

3459. Sa'd b. Ebî Vakkas'ın bildirdiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir rekât vitir kılmıştır.

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Câbir el-Cu'fî'yi Sevrî ve başkaları güvenilir kabul ederlerken hadis imamları zayıf görmüşlerdir.

٣٤٦٠ - وعَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْتَرَ بِرَكْعَةٍ "

رواه البزار, وفيه: شرحبيل بن سعد, وثقه ابن حبان, وضعفه جماعة .

3460. Câbir b. Abdillah'ın naklettiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir rekât vitir kılmıştır.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravilerinden Şurahbîl b. Sa'd'ı İbn Hibbân güvenilir kabul ederken, bir grup bilgin onu zayıf olarak değerlendirmiştir.[2]

٣٤٦١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قال : نا عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ ، قال : نا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ ، قال : نا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ الْوَلِيدِ الْوَصَّافِيُّ ، عَنْ عَطِيَّةَ الْعَوْفِيِّ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ، قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ مَثْنَى مَثْنَى ، فَإِذَا جَاءَ الصُّبْحُ أَوْتَرَ بِوَاحِدَةٍ ، وَقَالَ : " إِنَّ اللهَ وَاحِدٌ يُحِبُّ الْوَاحِدَ " رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه :عبد الله بن الوليد الوصافي, وهو ضعيف .

3461. Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gece ikişer rekât, ikişer rekât namaz kılardı. Sabah olunca, bir rekât vitir kılar ve: *"Muhakkak ki Allah tektir, teki sever"* buyururdu.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* rivayet etmiş olup ravilerinden Abdullah b. el-Velîd el-Vessâfî zayıftır.

---

1 *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 9423.

2 Bezzâr, no. 742. Bezzâr der ki: "Bu hadis için Cabir'den gelen bundan daha hasen bir tarik bilmiyoruz."

Bu konuda ihmal edilmiş zevaidden biri de şöyledir:

Hz. Âişe'den nakledildiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir rekât vitir kılardı.

Bkz. Bezzâr, no. 4752; Ahmed b. Hanbel, VI, 83 (hasen bir senetle)

Yine gözden kaçırılan zevaidden biri de şöyledir:

Hz. Âişe'den nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) vitir namazından iki rekât kılıp selam verirdi. Sonra vitirde selam verirdi.

Bkz. Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*, no. 1522. (Senedi zayıftır).

(بَابُ الفَصْلُ بَيْنَ الشَّفْعِ وَالوَتْرِ)

Çift Rekât ile Tek Rekâtın Arasını Ayırmak

٣٤٦٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو الْمُغِيرَةِ حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ قَالَ حَدَّثَنِي زَبَّانُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ قَالَ حَدَّثَنِي عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي فِي الْحُجْرَةِ وَأَنَا فِي الْبَيْتِ فَيَفْصِلُ بَيْنَ الشَّفْعِ وَالْوِتْرِ بِتَسْلِيمٍ يُسْمِعُنَاهُ"

رواه أحمد, وعمر بن عبد العزيز لم يدرك عائشة .

3462. Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ben evde iken odada (vitir) namaz(ı) kılar, çift rekât ile tek rekâtın arasını selam ile ayırır ve selamı bize duyururdu.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiştir. Ancak Ömer b. Abdilazîz, Âişe'ye yetişmemiştir.

٣٤٦٣ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ بُشَيْرٍ ، قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ مَعِينٍ ، قَالَ : نا عَتَّابُ بْنُ زِيَادٍ ، قَالَ : نا أَبُو حَمْزَةَ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ الصَّائِغِ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " يَفْصِلُ بَيْنَ الشَّفْعِ وَالْوَتْرِ بِتَسْلِيمَةٍ ، وَيُسْمِعُنَاهَا "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: إبراهيم بن سعيد, وهو ضعيف.

3463. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) çift rekât ile tek rekâtın arasını bir selam ile ayırır ve selamı bize duyururdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden İbrâhîm b. Saîd[1] zayıftır.[2]

(بَابُ مَا يَقْرَأُ فِي الوَتْرِ)

Vitirde Namazında Okunan Sûreler

٣٤٦٤ - حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ الأَشْعَثِ ، أَخْبَرَنِي عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ الْوَلِيدِ بْنِ مَعْدَانَ ، حَدَّثَنَا عَاصِمٌ ، عَنْ زِرٍّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " يَقْرَأُ فِي الْوِتْرِ فِي الرَّكْعَةِ

[1] Hadisin senedinde İbrâhîm b. Saîd'in adı geçmemiştir. Adı geçen İbrâhîm es-Sâiğ olup bundan maksat İbn Meymûn'dur ve güvenilir kimsedir.

[2] Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, no. 5461 (II, 76). Senedi sahîhtir.

الأُولَى : بِ ﴿سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الأَعْلَى﴾، وَفِي الثَّانِيَةِ : ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾، وَفِي الثَّالِثَةِ : ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾"

رواه أبو يعلى والبزار والطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: عبد الملك بن الوليد بن معدان, وثقه ابن معين وضعفه البخاري وجماعة .

3464. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) vitir namazının ilk rekâtında "Sebbihi'sme rabbike'l-a'lâ", ikinci rekâtında "Kul ya eyyuhe'l-kâfirûn", üçüncü rekâtında da "Kul huvellahu ehad" sûrelerini okumuştur.

★Hadisi Ebû Ya'lâ, Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Abdülmelik b. el-Velîd b. Ma'dân'ı İbn Maîn güvenilir kabul ederken Buhârî ve bir grup bilgin zayıf görmüştür.

٣٤٦٥ - حَدَّثَنَا مُطَّلِبٌ ، نا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ الرَّمْلِيُّ ، ثَنَا نَصْرُ بْنُ إِسْحَاقَ الْهَمْدَانِيُّ ، عَنِ السَّرِيِّ بْنِ إِسْمَاعِيلَ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ ، قَالَ : قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، بِمَا تُوتِرُ ؟ ، قَالَ : " بِ ﴿سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الأَعْلَى﴾ وَ ﴿قُلْ يَاأَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ وَ ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه :السري بن إسماعيل, وهو ضعيف جدا .

3465. Nu'mân b. Beşîr bildiriyor: "Ya Resûlallah! Vitir namazını hangi sûrelerle kılarsın?" diye sordum. "*«Sebbihi'sme rabbike'l-a'lâ», «Kul ya eyyuhe'l-kâfirûn» ve «Kul huvellahu ehad» sûreleriyle*" buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Serî b. İsmâîl son derece zayıftır.

٣٤٦٦ - حَدَّثَنَا مِقْدَامٌ ، ثَنَا عَمِّي سَعِيدُ بْنُ عِيسَى ، ثَنَا مُفَضَّلُ بْنُ فَضَالَةَ ، عَنْ أَبِي عِيسَى الْخُرَاسَانِيِّ ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ أَبِي الْحَسَنِ الْبَصْرِيِّ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ " كَانَ يَقْرَأُ فِي الرَّكْعَةِ الأُولَى مِنَ الْوِتْرِ بِ ﴿سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الأَعْلَى﴾، وَفِي الثَّانِيَةِ : ﴿قُلْ يَاأَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ ، وَفِي الثَّالِثَةِ : ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ ، وَالْمُعَوِّذَتَيْنِ "

رواه الطبراني في الأوسط ,عن المقدام بن داود ,وهو ضعيف.

3466. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) vitir namazının ilk rekâtında "Sebbihi'sme rabbike'l-a'lâ", ikinci rekâtında "Kul ya eyyuhe'l-kâfirûn", üçüncü rekâtında da "Kul huvellahu ehad" ve Muevvezetân (Felak ve Nas) sûrelerini okurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta zayıf biri olan Mikdâm b. Dâvud kanalıyla rivayet etmiştir.

٣٤٦٧ - وَنا عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ أَحْمَدَ : نا أَبُو الْيَمَانِ : نا سَعِيدُ بْنُ سِنَانٍ ، عَنْ أَبِي الزَّاهِرِيَّةِ ، عَنْ كَثِيرِ بْنِ مُرَّةَ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ كَانَ يَقْرَأُ فِي الْوِتْرِ بِ ﴿سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الأَعْلَى﴾ و ﴿قُلْ يَاأَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ ﴿ و قُلْ هُوَ اللّٰهُ أَحَدٌ﴾

رواه البزار والطبراني في الكبير والأوسط ,وفيه: سعيد بن سنان وهو ضعيف .

3467. İbn Ömer'den nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) vitir namazında "Sebbihi'sme rabbike'l-a'lâ", "Kul ya eyyuhe'l-kâfirûn" ve "Kul huvellahu ehad" sûrelerini okurdu.

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Saîd b. Sinân zayıftır.

٣٤٦٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللّٰهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي سَمِينَةَ ، ثنا عَبَّادُ بْنُ الْعَوَّامِ ، ح وَحَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا أَبُو الشَّعْثَاءِ عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ ، ثنا أَبُو خَالِدٍ الأَحْمَرُ ، كِلاهُمَا عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ أَرْطَاةَ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ زُرَارَةَ بْنِ أَوْفَى ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَنَّهُ كَانَ : " يَقْرَأُ فِي الْوِتْرِ : ﴿سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الأَعْلَى﴾ وَ ﴿قُلْ يَاأَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ و ﴿قُلْ هُوَ اللّٰهُ أَحَدٌ﴾"

قلت : رواه النسائي خلا ﴿ قل يا أيها الكافرون ﴾ و ﴿ قل هو الله أحد ﴾ .

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الحجاج بن أرطاة وفيه كلام.

3468. İmrân b. Husayn'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) vitir kılarken "Sebbihi'sme rabbike'l-a'lâ", "Kul yâ eyyuhe'l-kâfirûn" ve "Kul huvellahu ehad" sûrelerini okurdu.

★Ben derim ki: Hadisi "Kul yâ eyyuhe'l-kâfirûn" ve "Kul huvellahu ehad" kısmı hariç, Nesâî de rivayet etmiştir.

Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Haccâc b. Ertât hakkında tenkit vardır.

٣٤٦٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللّٰهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قال : ثنا عُبَيْدُ بْنُ يَعِيشَ ، قال : ثنا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ رَزِينٍ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَبْرَةَ يَعْنِي أَبَا خَيْثَمَةَ ، أَنَّ أَبَاهُ ، سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : مَا يُقْرَأُ فِي الْوِتْرِ ؟ فَقَالَ : " سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الأَعْلَى فِي الأُولَى ، وَ قُلْ يَاأَيُّهَا الْكَافِرُونَ فِي الثَّانِيَةِ ، وَ قُلْ هُوَ اللّٰهُ أَحَدٌ فِي الثَّالِثَةِ "

وفي رواية : أنه قال : دخلت أنا وأبي على النبي صلى الله عليه و سلم . فذكر نحوه .

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: إسماعيل بن رزين, ذكره ابن حبان في الثقات, قال الأزدي : يتكلمون فيه .

3469. Abdurrahman b. Sebra'nın -yani, Ebû Hayseme'nin- naklettiğine göre babası Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) vitir namazında ne okuduğunu sormuş. O da (sallallahu aleyhi vesellem): *"İlk rekâtında «Sebbihi'sme rabbike'l-a'lâ», ikinci rekâtında «Kul yâ eyyuhe'l-kâfirûn», üçüncü rekâtında ise «Kul huvellahu ehad» sûrelerini"* buyurmuş.

★Diğer bir rivayete göre ise Abdurrahman şu ifadeyi kullanmıştır: Ben ve babam Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına girdik....

Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden İsmâîl b. Razîn'i İbn Hibbân *es-Sikât*'ta zikrederken Ezdî "Tenkit edilmektedir" demiştir.

(بَابُ الْقُنُوتُ فِي الوِتْرِ)

Vitir Namazında Kunut Duaları

٣٤٧٠ – حَدَّثَنَا خَلَفُ بْنُ هِشَامٍ ، حَدَّثَنَا أَبُو الأَحْوَصِ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ بُرَيْدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ ، عَنْ أَبِي الْحَوْرَاءِ ، قَالَ : قَالَ الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ : عَلَّمَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَلِمَاتٍ أَقُولُهُنَّ فِي قُنُوتِ الْوِتْرِ : " رَبِّ اهْدِنِي فِيمَنْ هَدَيْتَ ، وَعَافِنِي فِيمَنْ عَافَيْتَ ، وَتَوَلَّنِي فِيمَنْ تَوَلَّيْتَ ، وَبَارِكْ لِي فِيمَا أَعْطَيْتَ ، وَقِنِي شَرَّ مَا قَضَيْتَ ، فَإِنَّكَ تَقْضِي وَلا يُقْضَى عَلَيْكَ ، وَإِنَّكَ لا تُذِلُّ مَنْ وَالَيْتَ ، تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَيْتَ "

رواه أبو يعلى, وروى أحمد بعضه, كلهم من طريق الحسين كما تراه, ورجاله ثقات .

وقد تقدم في القنوت شيء من هذا ويأتي حديث ابن عباس في صلاة رسول الله صلى الله عليه و سلم إن شاء الله

3470. Hüseyn b. Ali bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana bir takım sözler öğretti. Ben onları vitir namazında kunut duası olarak okurum. Bu sözler şöyledir:

"Rabbim doğru yola erdirdiklerinle beraber beni de doğru yol üzere sabit kıl, afiyet verdiklerinle beraber bana da afiyet ver, işlerini üslendiklerinle beraber benim işimi de üzerine al. Bana verdiklerine bereket ver. Verdiğin hükümlerin şerrinden beni koru. Zira sen hükmedersin, kimse sana hükmedemez ve senin dost olduklarını asla zelil olmaz. Ey Rabbimiz! Sen ne yücesin, ne ulusun."

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve kısmen Ahmed b. Hanbel rivayet etmiştir. Bütün tarikleri gördüğün gibi Hüseyin'e dayanmakta olup ravileri güvenilir kimselerdir.

Kunût duaları ile ilgili bazı hadisler daha önce geçmişti. Bu konuda İbn Abbâs hadisi de inşallah Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) namazı bahsinde gelecektir.

٣٤٧١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو ، ثنا زَائِدَةُ ، عَنْ لَيْثٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الأَسْوَدِ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : " كَانَ عَبْدُ اللَّهِ يَقْرَأُ فِي آخِرِ رَكْعَةٍ مِنَ الْوِتْرِ : قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ، ثُمَّ يَرْفَعُ يَدَيْهِ فَيَقْنُتُ قَبْلَ الرَّكْعَةِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ليث بن أبي سليم, وهو مدلس وهو ثقة .

3471. Esved'in naklettiğine göre Abdullah (b. Mes'ûd) vitir namazının son rekâtında "Kul huvellahu ehad" sûresini okur, sonra ellerini kaldırarak rükûya varmadan önce kunût okurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Leys b. Ebî Süleym güvenilir olmakla beraber müdellistir.[1]

٣٤٧٢ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ مَعْمَرٍ ، عَنْ أَبَانَ ، عَنِ النَّخَعِيِّ ، " أَنَّ ابْنَ مَسْعُودٍ كَانَ يَقْنُتُ السَّنَةَ كُلَّهَا فِي الْوِتْرِ "

رواه الطبراني, والنخعي لم يسمع من ابن مسعود .

3472. (İbrâhîm) en-Neha'î'den nakledildiğine göre İbn Mes'ûd vitir namazında bütün sene boyunca kunut okurdu.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiştir. Ancak Neha'î, İbn Mes'ûd'dan hadis işitmemiştir.[2]

٣٤٧٣ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا الْمَسْعُودِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الأَسْوَدِ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : " كَانَ عَبْدُ اللَّهِ لا يَقْنُتُ فِي شَيْءٍ مِنَ الصَّلَوَاتِ إِلا فِي الْوِتْرِ قَبْلَ الرَّكْعَةِ "

رواه الطبراني في الكبير وهو منقطع

3473. Abdurrahman b. el-Esved'in bildirdiğine göre Abdullah (b. Mes'ûd) namazında kunut okumazdı. Vitir namazında kunut okuduğu zaman da onu rükûya varmadan önce okurdu.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedi munkatıdır.[3]

---

[1] Leys b. Ebî Süleym, bunaması sebebiyle zayıf olmakla beraber müdellisler arasında zikredilmemiştir.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 9426.

[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 9430. Senedinde ismi geçen Ebû Nuaym Dırar b. Sured zayıftır.

(بَابُ الوِتْرِ أَوَّلَ اللَّيْلِ وَآخِرَهُ وَقَبْلَ النَّوْمِ)

Gecenin Başında, Sonunda ve Uyumadan Önce Vitir Kılmak

٣٤٧٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ أَنْبَأَنَا الدَّسْتَوَائِيُّ. وَيَزِيدُ أَنْبَأَنَا الدَّسْتَوَائِيُّ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْجَدَلِيِّ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَمْرٍو أَبِي مَسْعُودٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ كَانَ يُوتِرُ مِنْ أَوَّلِ اللَّيْلِ وَأَوْسَطِهِ وَآخِرِهِ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير والأوسط, ورجاله ثقات زاد الطبراني : فأي ذلك فعل كان صوابا .

3474. Ebû Mes'ûd Ukbe b. Amr'dan nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gecenin başında, ortasında ve sonunda vitir kılardı.

★Bunu Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir. Taberânî *"(Kişi) bunlardan hangisine uyarsa, isabet etmiş olur"* ilavesini zikretmiştir.[1]

٣٤٧٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِي عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحُصَيْنِ أَنَّهُ حَدَّثَ عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ أَنَّهُ كَانَ يُصَلِّي الْعِشَاءَ الآخِرَةَ فِي مَسْجِدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ يُوتِرُ بِوَاحِدَةٍ لاَ يَزِيدُ عَلَيْهَا قَالَ فَيُقَالُ لَهُ أَتُوتِرُ بِوَاحِدَةٍ لاَ تَزِيدُ عَلَيْهَا يَا أَبَا إِسْحَاقَ فَيَقُولُ نَعَمْ إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " الَّذِي لاَ يَنَامُ حَتَّى يُوتِرَ حَازِمٌ"

قلت : روى البخاري منه : رأيت سعدا يوتر بركعة و لم يذكر باقيه .رواه أحمد, ورجاله ثقات .

3475. Sa'd b. Ebî Vakkâs'dan nakledildiğine göre o, yatsı namazını Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) Mescid'inde kılar, sonra bir rekât vitir kılar, buna ilave yapmazdı. Kendisine "Sen yalnız bir rekât vitir kılıyor, başka kılmıyor musun, ey Ebû Ebû İshâk?" denince, "Doğru. Çünkü ben, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) «*Uyumadan önce vitir kılan kimse, akıllı kimsedir*» buyururken işittim" derdi.

★Derim ki: Buhârî hadisten "Sa'd'ı bir rekât vitir kılarken gördüm" kadarını rivayet etmiş, gerisini zikretmemiştir.

Bu şekliyle ise Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.[2]

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemü's-sağîr*, no. 686.

2 Ahmed, *Müsned*, no. 1461.

٣٤٧٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ شَبِيبٍ ، قَالَ : نا إِسْحَاقُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، قَالَ : نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ يَعْنِي ابْنَ أَبِي حَبِيبَةَ ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ حُصَيْنٍ ، عَنِ الأَعْرَجِ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ ، عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : " نَهَانِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ أَنَامَ إِلا عَلَى وِتْرٍ "

رواه البزار, وفيه: عبد الله بن شبيب, وهو ضعيف .

3476. Hz. Ali demiştir ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) beni vitir namazı kılmadan uyumaktan menetti.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravilerinden Abdullah b. Şebîb zayıftır.

٣٤٧٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، قَالَ : نَا بِشْرُ بْنُ الْوَلِيدِ ، قَالَ : نَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْيَمَامِيُّ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : سَأَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَبَا بَكْرٍ : " كَيْفَ تُوتِرُ ؟ " ، قَالَ : أُوتِرُ مِنْ أَوَّلِ اللَّيْلِ ، قَالَ : " كَيِّسٌ حَذِرٌ " ، ثُمَّ سَأَلَ عُمَرَ ، فَقَالَ : " يَا أَبَا حَفْصٍ ، كَيْفَ تُوتِرُ ؟ " ، قَالَ : أُوتِرُ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ ، قَالَ : " قَوِيٌّ مُعَانٌ " "

رواه البزار والطبراني في الأوسط, وفيه: سليمان بن داود اليمامي, وهو ضعيف جدا .

3477. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Ebû Bekir'e: *"Vitri nasıl kılıyorsun?"* diye sordu. "Gecenin başında kılıyorum" deyince *"Tedbirli ve akıllısın"* buyurdu. Sonra Ömer'e: *"Ey Ebû Hafs! Vitri nasıl kılıyorsun?"* diye sordu. O ise: "Gecenin sonunda kılıyorum" dedi. Ona da: *"Güçlü ve inayete mazharsın"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Süleyman b. Dâvud el-Yemâmî son derece zayıftır.

٣٤٧٨ - حدثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زَغْبَةَ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنِ الْحَارِثِ ، عَنْ زَيْدٍ ، عَنْ أَبِي الْمُصْعَبِ ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَأَلَ أَبَا بَكْرٍ : " مَتَى تُوتِرُ ؟ " قَالَ : أُصَلِّي مَثْنَى مَثْنَى ، ثُمَّ أُوتِرُ قَبْلَ أَنْ أَنَامَ ، فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مُؤْمِنٌ حَذِرٌ " وَقَالَ لِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ : " كَيْفَ تُوتِرُ ؟ " قَالَ : أُصَلِّي مَثْنَى مَثْنَى ، ثُمَّ أَنَامُ حَتَّى أُوتِرَ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مُؤْمِنٌ قَوِيٌّ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ابن لهيعة ,وفيه كلام .

3478. Ukbe b. Âmir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ebû Bekir'e: *"Vitri ne zaman kılıyorsun?"* diye sordu. "İkişer rekât, ikişer rekât olarak kılıyor, sonra yatmadan önce (tek rekât olarak) vitir kılıyorum" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Tedbirli bir müminsin"* buyurdu. Ömer'e *"Vitri nasıl kılıyorsun?"* diye

sordu. O ise "İkişer rekât, ikişer rekât olarak kılıp uyuyorum. Sonra gecenin sonunda kalkıp vitir kılıyorum" dedi. Ona ise *"Güçlü bir müminsin"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan İbn Lehî'a hakkında tenkit vardır.[1]

٣٤٧٩ - حدثنا أَحْمَدُ بْنُ رِستَةَ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُغِيرَةِ ، ثنا الْحَكَمُ بْنُ أَيُّوبَ ، عَنْ زُفَرَ ، عَنْ أَبِي حَنِيفَةَ ، عَنْ حَمَّادٍ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْجَدَلِيِّ ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَمْرٍو ، وأبي موسى الأشعري ، أنهما قالا : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " يُوتِرُ أَحْيَانًا أَوَّلَ اللَّيْلِ ، وَوَسَطَهُ لِيَكُونَ سَعَةً لِلْمُسْلِمِينَ . " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: شخص ضعيف الحديث .

3479. Ukbe b. Amr ve Ebû Mûsa'nın naklettiklerine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bazen gecenin başında, bazen de gecenin ortasında vitir kılardı ki Müslümanlara kolaylık/genişlik olsun.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde hadisi zayıf olan bir ravi yer almıştır.

٣٤٨٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدُوسِ بْنِ كَامِلٍ السَّرَّاجُ ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ الشَّاعِرِ ، ثنا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ ، ثنا إِسْرَائِيلُ ، عَنْ ثُوَيْرِ بْنِ أَبِي فَاخِتَةَ ، عَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يُقَالُ لَهُ : أَبُو الْخَطَّابِ أَنَّهُ سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، عَنِ الْوِتْرِ ؟ فَقَالَ : " أُحِبُّ أَنْ أُوتِرَ نِصْفَ اللَّيْلِ ؛ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَهْبِطُ مِنَ السَّمَاءِ الْعُلْيَا إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا ، فَيَقُولُ : هَلْ مِنْ سَائِلٍ ؟ هَلْ مِنْ مُسْتَغْفِرٍ ؟ هَلْ مِنْ دَاعٍ ؟ حَتَّى إِذَا طَلَعَ الْفَجْرُ ارْتَفَعَ "

رواه الطبراني في الكبير, وثوير ضعيف .

3480. Süveyr b. Ebî Fâhite'nin, Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbından Ebu'l-Hattâb adında bir zattan naklettiğine göre o, Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) vitri sormuş. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Ben gece yarısı vitir kılmayı severim. Kuşkusuz bu vakitte Yüce Allah en üst semadan en alt (dünya) semaya inerek «Var mı bir şey dileyen? Var mı bağışlanmak isteyen? Var mı dua eden?» diye seslenir. Sonra tan ağarınca tekrar (en üst semaya) yükselir"* buyurmuş.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup Süveyr zayıftır.

[1] Taberânî, XVII, 303-304. Hadisi Saîd b. Ebî Meryem, İbn Lehî'a'dan nakletmiştir.

٣٤٨١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ ، ثنا حُمَيْدُ بْنُ حَمَّادِ بْنِ خُوَارٍ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، قَالَ : جَاءَ رَجُلٌ إِلَى عَبْدِ اللَّهِ ، فَقَالَ : أَخْبِرْنَا مَتَى كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُوتِرُ ؟ قَالَ : إِذَا بَقِيَ مِنَ اللَّيْلِ نَحْوٌ مِمَّا مَضَى مِنْهُ إِلَى صَلاةِ الْمَغْرِبِ ، فَسَأَلُوهُ عَنْ قِرَاءَتِهِ ، فَقَالَ : كَانَ يُسْمِعُ أَهْلَ الدَّارِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: جعفر بن محمد بن الحسن, و لم أعرفه.

3481. Alkame bildiriyor: Bir adam Abdullah (b. Mes'ûd)'a gelerek "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) ne zaman vitir kılardı? Bana söyle" dedi. Abdullah da: "Geceden, akşam namazından beri geçtiği süre kadar bir süre kaldığı anda (yani tam ortasında)" dedi. Sonra kıraatini sordular. "Hane halkına duyuracak kadar (sesliydi)" karşılığını verdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Câfer b. Muhammed b. Hasan'ı tanımıyorum.

٣٤٨٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو ، ثنا زُهَيْرٌ ، ثنا أَبُو إِسْحَاقَ ، عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ هِلالٍ ، قَالَ : أَشْهَدُ عَلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ لَقَدْ سَمِعْتُهُ يُنَادِي ، بِهَا نِدَاءً " الْوِتْرُ مَا بَيْنَ الصَّلاتَيْنِ ، صَلاةِ الْعِشَاءِ الآخِرَةِ الَّتِي تُسَمُّونَ الْعَتَمَةَ ، وَصَلاةِ الْفَجْرِ مَتَى أَوْتَرْتَ فَحَسَنٌ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

3482. Esved b. Hilâl der ki: Şahadet ederim ki Abdullah b. Mes'ûd'u şöyle seslenirken işittim: "Vitir iki namaz arasında; sizin «ateme» dediğiniz yatsı ile sabah namazı arasında kılınır. Bu süre içinde her ne zaman vitir kılarsan, güzeldir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٤٨٣ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا مَنْصُورُ بْنُ أَبِي مُزَاحِمٍ ، قَالَ : نا أَبُو شَيْبَةَ ، عَنِ السُّدِّيِّ ، عَنْ عَبْدِ خَيْرٍ ، قَالَ : كُنَّا فِي الْمَسْجِدِ فَخَرَجَ عَلَيْنَا عَلِيٌّ فِي آخِرِ اللَّيْلِ ، فَقَالَ : أَيْنَ السَّائِلُ عَنِ الْوِتْرِ ؟ فَاجْتَمَعْنَا إِلَيْهِ ، فَقَالَ " إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْتَرَ أَوَّلَ اللَّيْلِ ، ثُمَّ أَوْتَرَ وَسَطَهُ ، ثُمَّ أَوْتَرَ هَذِهِ السَّاعَةَ ، فَقُبِضَ وَهُوَ يُوتِرُ هَذِهِ السَّاعَةَ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: أبو شيبة, وهو ضعيف .

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 9412.

3483. Abdü Hayr bildiriyor: Mescitte idik. Derken Hz. Ali gecenin sonunda yanımıza çıkageldi ve "Vitri soran kişi nerede?" diye sordu. Hepimiz etrafında toplandık. Dedi ki: "Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) gecenin başında vitir kıldı, gecenin ortasında vitir kıldı ve bu saatte vitir kıldı. Son olarak o bu vakitte vitir kılmaya başlamıştı ki o sırada ruhunu teslim etti."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden Ebû Şeybe zayıftır.

٣٤٨٤ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا الْمُنْذِرُ بْنُ الْوَلِيدِ الْجَارُودِيُّ ، قَالَ : نا أَبِي قَالَ : نا الْحَسَنُ بْنُ أَبِي جَعْفَرٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُحَادَةَ ، عَنْ أَبِي حَصِينٍ ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ، أَنَّهُ كَانَ يَخْرُجُ حِينَ يُؤَذِّنُ ابْنُ التَّيَّاحِ عِنْدَ الْفَجْرِ الأَوَّلِ ، فَيَقُولُ : " نِعْمَ سَاعَةُ الْوِتْرِ هَذِهِ ، وَيَتَأَوَّلُ هَذِهِ الآيَةَ : ﴿وَالصُّبْحِ إِذَا تَنَفَّسَ﴾"

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: الحسن بن أبي جعفر الجفري ,وهو متروك .

3484. Hz. Ali b. Ebî Tâlib, kendisinden nakledildiğine göre, İbnü't-Teyyâh ilk tanın ağarması sırasında ezan okurken dışarı çıkar ve "Bu vakit, vitir için ne güzel bir vakittir" der, **"Andolsun, aydınlandığı zaman sabaha"**[1] âyetini böyle izah ederdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Hasan b. Ebî Câfer el-Cufrî metrûktur.

(بَابُ فِيمَنْ أَوْتَرَ ثُمَّ أَرَادَ أَنْ يُصَلِّي)

Vitir Kıldıktan Sonra Namaz Kılmak

٣٤٨٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِي عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّهُ كَانَ إِذَا سُئِلَ عَنِ الْوِتْرِ قَالَ أَمَّا أَنَا فَلَوْ أَوْتَرْتُ قَبْلَ أَنْ أَنَامَ ثُمَّ أَرَدْتُ أَنْ أُصَلِّيَ بِاللَّيْلِ شَفَعْتُ بِوَاحِدَةٍ مَا مَضَى مِنْ وِتْرِي ثُمَّ صَلَّيْتُ مَثْنَى مَثْنَى. فَإِذَا قَضَيْتُ صَلاَتِي أَوْتَرْتُ بِوَاحِدَةٍ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ أَنْ يُجْعَلَ آخِرَ صَلاَةِ اللَّيْلِ الْوِتْرُ"

رواه أحمد, وفيه: ابن إسحاق, وهو مدلس وهو ثقة, وبقية رجاله رجال الصحيح .

3485. İbn Ömer'e vitir soruldu. Şöyle cevap verdi: "Ben eğer uyumadan önce vitir kılmış ve sonra gece kalkıp namaz kılmak

[1] Tekvir Sur. 81/18.

istemişsem, bir rekât daha kılarak daha evvel kılmış olduğum vitri iki rekâta tamamlarım. Sonra ikişer rekât, ikişer rekât namaz kılarım. Namazımı bitirince de tek rekât vitir kılarım. Çünkü Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gece en son olarak vitir namazı kılınmasını emretmişti.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravilerinden İbn İshâk müdellis olmakla beraber güvenilirdir. Kalan ravileri ise *Sahîh*'in ravileridirler.[1]

٣٤٨٦ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ الْمِنْهَالِ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ ، عَنْ غَيْرِ وَاحِدٍ مِنْ أَصْحَابِ عَبْدِ اللَّهِ , أَنَّ ابْنَ مَسْعُودٍ ، كَانَ يَقُولُ : " إِذَا أَوْتَرَ أَحَدُكُمْ ثُمَّ نَامَ فَقَامَ فَلْيَنْقُضْ وِتْرَهُ ، وَلْيُصَلِّ إِلَيْهَا رَكْعَةً أُخْرَى ، ثُمَّ لِيُوتِرْ بَعْدَ ذَلِكَ "

رواه الطبراني في الكبير, وعطاء بن السائب, فيه كلام لاختلاطه .

3486. Atâ b. es-Sâib, Abdullah'ın (İbn Mes'ûd'un) birden fazla öğrencisinden naklettiğine göre İbn Mes'ûd şöyle dermiş: "Sizden biriniz vitir kıldıktan sonra uyur, sonra (gece namazına) kalkarsa bir rekât daha kılarak vitrini (iki rekâta) tamamlasın. Sonra yine vitir kılsın."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Atâ b. es-Sâib, bunamış olması sebebiyle tenkit edilmiştir.[2]

٣٤٨٧ - حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ ، حَدَّثَنِي مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ ، عَنْ شُرَيْحِ بْنِ عُبَيْدٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ ثَوْبَانَ ، قَالَ : كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ ، فَقَالَ : " إِنَّ هَذَا السَّفَرَ جُهْدٌ ، وَثِقَلٌ ، فَإِذَا أَوْتَرَ أَحَدُكُمْ فَلْيَرْكَعْ رَكْعَتَيْنِ ، فَإِنِ اسْتَيْقَظَ ، وَإِلا كَانَتَا لَهُ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: عبد الله بن صالح, كاتب الليث وفيه كلام .

3487. Sevbân bildiriyor: Bir yolculuk sırasında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraberdik. Buyurdu ki: *"Kuşkusuz bu yolculuk, zahmet ve meşakkattir. Sizden biriniz vitir kılarsa, iki rekât olarak kılsın. Sonra gece uyanırsa, vitri kılar. Değilse bu iki rekât ona yeter"*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* rivayet etmiş olup ravilerinden Leys'in katibi Abdullah b. Sâlih hakkında tenkit vardır.[3]

---

[1] Ahmed b. Hanbel, no. 6190. İmam Ahmed, İbn İshak'ın hadisi sema yoluyla ahzettiğini sarahaten zikretmiştir. Böylece onunla ilgili tedlis şüphesi ortadan kalkmıştır.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 9427. Yine İbn Mesûd'un öğrencilerinin kimler olduğu da bilinmemektedir.

[3] Bkz. no. 2994.

(بَابٌ فِيمَنْ فَاتَهُ الوِتْرُ)

Vitir Namazını Kaçırmak

٣٤٨٨ - عَنِ الأَغَرِّ الْمُزَنِيِّ أَنَّ النَّبِيَّ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : مَنْ أَدْرَكَهُ الصُّبْحُ فَلَمْ يُوتِرْ فَلا وِتْرَ لَهُ "

رواه البزار ,عن صالح بن معاذ البغدادي شيخه و لم أعرفه ,وبقية رجاله ثقات.

3488. Eğar el-Müzenî'nin naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim vitir namazı kılmadan sabahlarsa, o kimse artık vitir kılmaz"* buyurmuştur.

★Hadisi Bezzâr hocası Sâlih b. Muâz el-Bağdâdî'den nakletmiştir ki bu zatı tanımıyorum. Kalan ravileri ise güvenilir kimselerdir.

٣٤٨٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا أَبِي ، ثنا زُهَيْرٌ ، ثنا خَالِدُ بْنُ أَبِي كَرِيمَةَ ، حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ قُرَّةَ ، عَنِ الأَغَرِّ الْمُزَنِيِّ ، أَنَّ رَجُلا أَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : يَا نَبِيَّ اللَّهِ ، إِنِّي أَصْبَحْتُ وَلَمْ أُوتِرْ ، فَقَالَ : " إِنَّمَا الْوِتْرُ بِاللَّيْلِ " ، قَالَ : يَا نَبِيَّ اللَّهِ ، إِنِّي أَصْبَحْتُ وَلَمْ أُوتِرْ ، قَالَ : " فَأَوْتِرْ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله موثقون وإن كان في بعضهم كلام لا يضر .

3489. Yine Eğar el-Müzenî'den nakledildiğine göre bir adam Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek: "Ey Allah'ın Nebisi! Ben vitir kılmadan sabahladım" dedi. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Vitir ancak gece kılınır"* buyurdu. Adam: "Ey Allah'ın Nebisi! Ama ben vitir kılmadan sabahladım?" diye tekrarlayınca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Öyleyse vitir kıl"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri, bazıları hakkında önemli sayılmayacak tenkit bulunmakla beraber genel olarak güvenilir kabul edilmişlerdir.

٣٩٤٠- وعن أبي نهيك : أن أبا الدرداء كان يخطب الناس : أن لا وتر لمن أدرك الصبح ، فانطلق رجال من المؤمنين إلى عائشة ، فأخبروها،فقالت : كان رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يصبح فيوتر ,

رواه أحمد والطبراني فى الاوسط وإسناده حسن.

3490. Ebû Nuheyk'in naklettiğine göre Ebu'd-Derdâ halka "Sabahlayan kimse artık vitir kılmaz" diye hitap ediyordu. Müminlerden bunu duyan bazı kimseler hemen Hz. Âişe'nin yanına

giderek bu hususu ona sordular. Âişe: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sabahladığında da vitir kılardı" dedi.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş olup senedi hasendir.

٣٤٩١ - حَدَّثَنَا خَلَفُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الضَّبِّيُّ ، قَالَ : نا خَالِدُ بْنُ يُوسُفَ السَّمْتِيُّ ، قَالَ : نا أَبِي ، عَنْ أَبِي سُفْيَانَ السَّعْدِيِّ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَبَا نَضْرَةَ يُحَدِّثُ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ، قَالَ : قِيلَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَنُوتِرُ بَعْدَ أَذَانِ الصُّبْحِ ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : أَوْتِرْ قَبْلَ الأَذَانِ ، قَالَ : وَكَانَ أَذَانُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْدَ طُلُوعِ الْفَجْرِ ، فَقَالُوا : أَنُوتِرُ بَعْدَ الأَذَانِ ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : أُوتِرُ قَبْلَ الأَذَانِ ، فَقَالُوا الثَّالِثَةَ : أَنُوتِرُ بَعْدَ الأَذَانِ ؟ قَالَ : أَوْتِرُوا بَعْدَ الأَذَانِ " ، فَرَخَّصَ لَهُمْ .

قلت : لأبي سعيد حديث رواه أبو داود في قضاء الوتر غير هذا .رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: يوسف بن خالد السمتي ,وهو ضعيف .

3491. Ebû Saîd el-Hudrî bildiriyor: "Ya Resûlallah! Sabah ezanından sonra vitir (kılınır mı)?" diye soruldu. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ezandan önce vitir kılın"* buyurdu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) için okunan ezan fecrin doğmasından hemen sonra idi ve ashâbı: "Ezandan sonra vitir olur mu?" diye sordular. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yine: *"Vitri ezandan önce kılın"* buyurdu. Üçüncü kez "Ezandan sonra vitir olur mu?" diye sordular. Bu defa: *"Vitri ezandan sonra da kılabilirsiniz"* buyurarak onlara ruhsat verdi.

★Ben derim ki: Vitrin kazası konusunda Ebû Saîd'in Ebû Dâvud tarafından rivayet edilen bundan başka bir hadisi daha vardır.

Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Yûsuf b. Hâlid es-Semtî zayıftır.

٣٤٩٢ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ مُحَمَّدٍ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : " كَانَ ابْنُ مَسْعُودٍ " يُوتِرُ بَعْدَ الْفَجْرِ " ، " وَكَانَ أَبِي يُوتِرُ قَبْلَ الْفَجْرِ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله موثقون .

3492. Urve b. ez-Zübeyr demiştir ki: İbn Mes'ûd tan ağardıktan sonra, babam (Zübeyr) ise tan ağarmadan önce vitir kılardı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

٣٤٩٣ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ الْمِنْهَالِ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، أَنَّهُ قَالَ : " مَا أُبَالِي أَنْ يُثَوَّبَ لِصَلاةِ الْفَجْرِ وَأَنَا فِي وِرْدِي لَمْ أُوتِرْ بَعْدُ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح , وقد أفتى غيره أعني ابن مسعود.

3493. İbn Mes'ûd demiştir ki: Ben, henüz vitri kılmadan daha gece ibadetini (virdi) ifa ederken sabah namazı için ezan okunmasına aldırmam.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler. Başkası da bu şekilde görüş beyan etmiştir. Bununla İbn Mes'ûd'u kastetmekteyim.

(بَابُ التَّطَوُّعِ فِي الْبُيُوتِ)

Evde Nafile Kılmak

٣٤٩٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " صَلُّوا فِي بُيُوتِكُمْ وَلاَ تَتَّخِذُوهَا قُبُوراً"

رواه أحمد والبزار والطبراني في الكبير, ورجال أحمد رجال الصحيح .

3494. Zeyd b. Hâlid el-Cühenî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evlerinizde namaz kılınız, onları kabirlere dönüştürmeyiniz"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel, Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup Ahmed b. Hanbel'in ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٤٩٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو الأَسْوَدِ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُولُ " اجْعَلُوا مِنْ صَلاَتِكُمْ فِي بُيُوتِكُمْ وَلاَ تَجْعَلُوهَا عَلَيْكُمْ قُبُورًا" رواه أحمد, وفيه: ابن لهيعة وفيه كلام ,وبقية رجاله رجال الصحيح .

3495. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururdu: *"Evlerinizde namaz kılınız, oraları kendinize kabir yapmayınız"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İbn Lehî'a hakkında tenkit vardır. Kalan ravileri ise *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٤٩٦ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَعْمَرِيُّ ، ثنا أَيُّوبُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْوَرَّاقُ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُصْعَبٍ الْقُرْقُسَانِيُّ ، ثنا قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ ، عَنْ مَنْصُورٍ ، عَنْ هِلالِ بْنِ يَسَافٍ ، عَنْ صُهَيْبِ بْنِ النُّعْمَانِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " فَضْلُ صَلاةِ الرَّجُلِ فِي بَيْتِهِ عَلَى صَلاتِهِ حَيْثُ يَرَاهُ النَّاسُ ، كَفَضْلِ الْمَكْتُوبَةِ عَلَى النَّافِلَةِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: محمد بن مصعب القرقساني, ضعفه ابن معين وغيره, ووثقه أحمد .

3496. Suhayb b. en-Nu'mân'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kişinin insanların görebilecekleri bir yerde kıldığı namaza göre evinde kıldığı namazın üstünlüğü, farz namazın nafile namaza olan üstünlüğü gibidir."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Muhammed b. Mus'ab el-Kurkusânî'yi İbn Maîn ve başkaları zayıf görürlerken, Ahmed b. Hanbel güvenilir kabul etmiştir.[1]

٣٤٩٧ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ حَيَّانَ ، حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرٍ الْحَنَفِيُّ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَافِعٍ ، أَخْبَرَنِي الْعَلاءُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، قَالَ : سَمِعْتُ الْحَسَنَ بْنَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " صَلُّوا فِي بُيُوتِكُمْ ، لا تَتَّخِذُوهَا قُبُورًا ، وَلا تَتَّخِذُوا بَيْتِي عِيدًا ، صَلُّوا عَلَيَّ وَسَلِّمُوا ، فَإِنَّ صَلاتَكُمْ وَسَلامَكُمْ يَبْلُغُنِي أَيْنَمَا كُنْتُمْ "

رواه أبو يعلى, وفيه :عبد الله بن نافع ,وهو ضعيف .

3497. Hasan b. Ali b. Ebî Tâlib'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evlerinizde namaz kılınız, oraları kabirlere dönüştürmeyiniz. Benim evimi bayram yerine dönüştürmeyin. Ancak bana salât ve selam getirin. Her nerede olursanız olun sizin salât ve selamınız bana ulaşır"* buyurmuştur.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravilerinden Abdullah b. Nâfi zayıftır.[2]

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 7322. Senedinde ismi geçen Kays b. er-Rabî de dürüst olmakla beraber yaşı ilerleyince ezberi değişmiştir. Hadis bütün tarikleri dikkate alındığında hasendir. Bkz. İbnü'l-Mübârek, *ez-Zühd*, no. 151.

[2] Ebû Ya'lâ, *Müsned*, no. 6761.

Bu konuda gözden kaçırılmış **zevâidden** biri de şöyledir:

Ali b. Ebî Tâlib'in bildirdiğine göre Resûlullah: *"Benim kabrimi bayram yerine çevirmeyin, kendi evlerinizi de kabirlere dönüştürmeyin. Bana salât ve selam okuyun. Zira sizin salâtınız bana ulaşır"* buyurmuştur.

Hadisi Bezzâr zayıf bir senetle rivayet etmiş olup senedinde İsa b. Câfer b. İbrâhîm et-Tâlibî yer almıştır. (no. 707) Bezzâr der ki: Hadisin Hz. Ali'den yalnız bu senetle nakledildiğini biliyoruz. Aynı senetle pek çok münker hadisin yanında sağlam hadisler

(بَابُ فَضْلِ الصَّلاَةِ)

Namazın Fazileti

٣٤٩٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا حَمَّادٌ وَأَبُو الْمُنْذِرِ قَالاَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ مَوْلَى عُرْوَةَ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " قَالَ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ مَنْ أَذَلَّ لِى وَلِيًّا فَقَدِ اسْتَحَلَّ مُحَارَبَتِى وَمَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدِى بِمِثْلِ أَدَاءِ الْفَرَائِضِ وَمَا يَزَالُ الْعَبْدُ يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ حَتَّى أُحِبَّهُ إِنْ سَأَلَنِى أَعْطَيْتُهُ وَإِنْ دَعَانِى أَجَبْتُهُ مَا تَرَدَّدْتُ عَنْ شَيْءٍ أَنَا فَاعِلُهُ تَرَدُّدِى عَنْ وَفَاتِهِ لأَنَّهُ يَكْرَهُ الْمَوْتَ وَأَكْرَهُ مَسَاءَتَهُ "

رواه أحمد, وفيه عبد الواحد بن قيس, مولى عروة, وثقه أبو زرعة والعجلي وابن معين في إحدى الروايتين, وضعفه وغيره ,وبقية رجاله رجال الصحيح , ورواه الطبراني في الأوسط وزاد : " فَإِذَا أَحْبَبْتُهُ كُنْتُ عَيْنَيْهِ الَّتِي يُبْصِرُ بِهِمَا ، وَأُذُنَيْهِ الَّتِي يَسْمَعُ بِهِمَا ، وَيَدَهُ الَّتِي يَبْطِشُ بِهَا ، وَرِجْلَيْهِ الَّتِي يَمْشِي بِهِمَا " . والباقي بنحوه ورجاله رجال الصحيح خلا شيخه هارون بن كامل . رواه البزار بنحوه .قلت : وبقية طرقه في كتاب الزهد في باب من آذى وليا .

3498. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Allah buyurur ki: Kim benim bir dostuma eziyet ederse, bana savaş açmış demektir. Kulum bana farz namazlarla yaklıştığı gibi başka hiç bir şeyle yakın olmaz. Kul nafile ibadetlerle bana yaklaşmaya devam eder, sonunda kendisini severim. Artık ondan sonra benden bir şey dilerse, dileğini karşılarım. Bana dua ederse, kabul ederim. Onun ruhunu alırken gösterdiğim tereddüt gibi yapmak istediğim başka hiçbir şeyde tereddüt göstermem. Çünkü o ölmek istemez, ben de onu üzmek istemem."

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravilerinden Urve'nin azatlısı Abdülvâhid b. Kays'ı Ebû Zür'a, Iclî ve iki rivayetten birine göre İbn Maîn güvenilir olarak değerlendirirlerken, diğer rivayete göre İbn Maîn ve daha başkaları zayıf görmüşlerdir. Kalan raviler ise *Sahîh*'in ravileridirler.

Taberânî ise aynı hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta şu ilaveyle rivayet etmiştir: *"Kendisini bir kere sevdim mi, onun gören gözü, işiten kulağı, tutan eli ve yürüyen ayağı olurum."* Metnin kalanı ise aynıdır. Hocası Hârun b. Kâmil müstesna Taberânî'nin ravileri *Sahîh*'in ravileridirler. Bezzâr da aynı hadisin benzerini rivayet etmiştir.

Ben derim ki: Hadisi diğer tarikleri Zühd bölümünün "Bir Veliye Eziyet Etmek" bölümünde gelecektir.

---

de nakledilmiştir. Bu hadis de münker değildir. Nitekim *"Kabrimi bayram yerine çevirmeyin, evlerinizi de kabirlere dönüştürmeyin"* metni birden fazla tarikten rivayet edilmiştir.

٣٤٩٩ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، أنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ زَحْرٍ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ ، يَقُولُ : " مَا يَزَالُ عَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ حَتَّى أُحِبَّهُ ، فَأَكُونَ أَنَا سَمْعَهُ الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ ، وَبَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ ، وَلِسَانَهُ الَّذِي يَنْطِقُ بِهِ ، وَقَلْبَهُ الَّذِي يَعْقِلُ بِهِ ، فَإِذَا دَعَا أَجَبْتُهُ ، وَإِذَا سَأَلَنِي أَعْطَيْتُهُ ، وَإِذَا اسْتَنْصَرَنِي نَصَرْتُهُ ، وَأَحَبُّ مَا تَعَبَّدَ لِي عَبْدِي بِهِ النُّصْحُ لِي " رواه الطبراني في الكبير .

3499. Ebû Umâme'nin naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Kuşkusuz Allah Teâlâ buyurur ki: Kulum nafile ibadetlerle bana yaklaşmaya devam eder, öyle ki sonunda onu severim. Ondan sonra onun işiten kulağı, gören gözü, konuşan dili, akleden kalbi olurum. Bana dua ederse, kabul ederim. Benden bir şey dilerse, dileğini karşılarım. Benden yardım isterse, kendisine yardım ederim. Kulumun bana ibadet duygusunu en güzel ifade ettiği amel, benim için nasihat etmesidir."

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir.[1]

٣٥٠٠ - وله عنده في رواية حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ ، ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ ، ثنا صَدَقَةُ بْنُ خَالِدٍ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي الْعَاتِكَةِ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ أَهَانَ لِي وَلِيًّا فَقَدْ بَارَزَنِي بِالْعَدَاوَةِ ، ابْنَ آدَمَ لَنْ تُدْرِكَ مَا عِنْدِي إِلا بِأَدَاءِ مَا افْتَرَضْتُ عَلَيْكَ ، وَلا يَزَالُ عَبْدِي يَتَحَبَّبُ إِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ حَتَّى أُحِبَّهُ

فذكر معناه وفي الطريقين: علي بن يزيد، وهو ضعيف .

3500. Yine Taberânî'nin Ebû Umâme'den naklettiği bir diğer rivayete göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

(Allah buyurur ki:) *"Kim benim bir dostumu küçük düşürürse, bana düşmanlığını ilan etmiş olur. Ey Âdemoğlu! Benim katımdaki dereceye ancak sana farz kıldığım ibadetleri yerine getirmekle ulaşabilirsin. Kulum nafile ibadetlerle kendini bana sevdirmeye devam eder, nihayet onu severim....."*

★İki tarikte de zayıf biri olan Ali b. Yezîd yer almıştır.[2]

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr,* no. 7833. Senedinde ismi geçen Ubeydullah b. Zahr zayıftır.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr,* no. 7880. Senedinde ismi geçen Osman b. Ebi'l-Âtike de zayıftır.

٣٥٠١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰه حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْجَلِيلِ يَعْنِي ابْنَ عَطِيَّةَ حَدَّثَنَا مُزَاحِمُ بْنُ مُعَاوِيَةَ الضَّبِّيُّ عَنْ أَبِي ذَرٍّ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ زَمَنَ الشِّتَاءِ وَالْوَرَقُ يَتَهَافَتُ فَأَخَذَ بِغُصْنَيْنِ مِنْ شَجَرَةٍ قَالَ فَجَعَلَ ذَلِكَ الْوَرَقُ يَتَهَافَتُ قَالَ فَقَالَ " يَا أَبَا ذَرٍّ . قُلْتُ لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللّٰه. قَالَ إِنَّ الْعَبْدَ الْمُسْلِمَ لَيُصَلِّي الصَّلَاةَ يُرِيدُ بِهَا وَجْهَ اللّٰه فَتَهَافَتُ عَنْهُ ذُنُوبُهُ كَمَا يَتَهَافَتُ هَذَا الْوَرَقُ عَنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ" رواه أحمد, ورجاله ثقات .

3501. Ebû Zer bildiriyor: Bir gün Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) kış mevsiminde yaprakların dökülmeye başladığı bir zamanda dışarı çıktı ve bir ağaçtan bir dal kopardı. Daldaki yapraklar dökülmeye başladı. *"Ebû Zer!"* dedi. "Buyur, ya Resûlallah!" dedim.

"Müslüman bir kul Allah'ın rızasına ermek için namaz kılar da şu yaprakların şu ağaçtan döküldüğü gibi günahları kendisinden dökülür" buyurdu.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.[1]

٣٥٠٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰه حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ عَنْ مُطَرِّفٍ قَالَ قَعَدْتُ إِلَى نَفَرٍ مِنْ قُرَيْشٍ فَجَاءَ رَجُلٌ فَجَعَلَ يُصَلِّي يَرْكَعُ وَيَسْجُدُ ثُمَّ يَقُومُ ثُمَّ يَرْكَعُ وَيَسْجُدُ لاَ يَقْعُدُ فَقُلْتُ وَاللّٰه مَا أَرَى هَذَا يَدْرِي يَنْصَرِفُ عَلَى شَفْعٍ أَوْ وِتْرٍ. فَقَالُوا أَلاَ تَقُومُ إِلَيْهِ فَتَقُولَ لَهُ. قَالَ فَقُمْتُ فَقُلْتُ يَا عَبْدَ اللّٰه مَا أَرَاكَ تَدْرِي تَنْصَرِفُ عَلَى شَفْعٍ أَوْ عَلَى وِتْرٍ . قَالَ وَلَكِنَّ اللّٰهَ يَدْرِي سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " مَنْ سَجَدَ لِلّٰه سَجْدَةً كَتَبَ اللّٰهُ لَهُ بِهَا حَسَنَةً وَحَطَّ بِهَا عَنْهُ خَطِيئَةً وَرَفَعَ لَهُ بِهَا دَرَجَةً . " فَقُلْتُ مَنْ أَنْتَ فَقَالَ أَبُو ذَرٍّ. فَرَجَعْتُ إِلَى أَصْحَابِي فَقُلْتُ جَزَاكُمُ اللّٰهُ مِنْ جُلَسَاءَ شَرًّا أَمَرْتُمُونِي أَنْ أُعَلِّمَ رَجُلاً مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللّٰه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ .

وفي رواية : فَرَأَيْتُهُ يُطِيلُ الْقِيَامَ وَيُكْثِرُ الرُّكُوعَ وَالسُّجُودَ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ مَا أَلَوْتُ أَنْ أُحْسِنَ إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " مَنْ رَكَعَ رَكْعَةً أَوْ سَجَدَ سَجْدَةً رُفِعَ بِهَا دَرَجَةً وَحُطَّتْ عَنْهُ بِهَا خَطِيئَةٌ"

رواه كله أحمد والبزار بنحوه بأسانيد وبعضها رجاله رجال الصحيح, ورواه الطبراني في الأوسط .

[1] *Müsned,* V, 179.

3502. Mutarrif bildiriyor: Kureyş'ten bir grubun yanına oturdum. Derken bir adam gelip namaz kılmaya, rükû ve secde etmeye başladı. Sonra kalktı ve yine rükû ve secde etti. Fakat bir türlü oturmuyordu. Dedim ki: "Vallahi, bence bu adam iki rekâtta mı, tek rekâtta mı namazı keseceğini bilmiyor?" "Yanına gidip bunu ona söylesen ya?" dediler. Bunun üzerine kalkıp yanına gittim ve "Ey Allah'ın kulu! Bence sen iki rekâtta mı, tek rekâtta mı namazı keseceğini bilmiyorsun?" dedim. "Ama Allah biliyor" dedi ve ekledi: "Ben Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) *«Kim Allah için bir secde ederse, Allah ona karşılık kendisine bir sevap yazar, bir günahı siler ve bir kat derecesini artırır»* buyururken işittim." "Sen kimsin?" diye sordum. "Ebû Zer" dedi. Hemen geriye arkadaşlarımın yanına döndüm ve "Allah sizin gibi kötü arkadaşların cezasını versin. Siz benden, Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) ashabından bir zata ilim öğretmemi istediniz" dedim.

Diğer bir rivayet ise şöyledir: Kıyamı uzattığını, çokça rükû ve secde ettiğini gördüm. Bunu (niçin yaptığını) kendisine söylediğimde "Namazımı hep güzel eda etmeye çalışırım. Çünkü Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) *«Kim bir rükû veya bir secde ederse, ona karşılık mertebesi bir derece artırılır ve ondan bir günah silinir»* buyururken işittim" dedi.

★Rivayetlerin hepsini farklı senetlerle Ahmed b. Hanbel ve benzerini Bezzâr rivayet etmiş olup bunlardan bir kısmının ravileri *Sahîh*'in ravileridirler. Aynı hadisi Taberânî de *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir.

٣٥٠٣ - قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا خَالِدٌ يَعْنِي الْوَاسِطِيَّ قَالَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ يَحْيَى الأَنْصَارِيُّ عَنْ زِيَادِ بْنِ أَبِي زِيَادٍ مَوْلَى بَنِي مَخْزُومٍ عَنْ خَادِمٍ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٍ أَوِ امْرَأَةٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِمَّا يَقُولُ لِلْخَادِمِ " أَلَكَ حَاجَةٌ. قَالَ حَتَّى كَانَ ذَاتَ يَوْمٍ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ حَاجَتِي. قَالَ وَمَا حَاجَتُكَ. قَالَ حَاجَتِي أَنْ تَشْفَعَ لِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ. قَالَ وَمَنْ دَلَّكَ عَلَى هَذَا. قَالَ رَبِّي. قَالَ إِمَّا لاَ فَأَعِنِّي بِكَثْرَةِ السُّجُودِ "

رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

3503. Mahzûm oğullarının azatlısı Ziyâd b. Ebî Ziyâd'ın Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) hizmetçisi olan bir erkek veya kadından naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hizmetçisine sürekli *"Bir ihtiyacın var mı?"* diye sorarmış. Bir gün hizmetçisi: "Ya Resûlallah! Bir ihtiyacım var" demiş. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Nedir ihtiyacın?"* diye sorunca "Kıyamet günü bana şefaat etmene ihtiyacım var" demiş. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sana bunu kim öğretti?"* diye sormuş. "Aziz ve celil olan Rabbim" demiş. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Eğer şefaatimi istemekten*

vazgeçmeyeceksen, o zaman çokça secde ederek bu hususta bana yardımcı ol" buyurmuş.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh'in* ravileridirler.[1]

٣٥٠٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ دَاوُدَ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحُبُلِيِّ عَنْ أَبِي فَاطِمَةَ الأَزْدِيِّ أَوِ الأَسَدِيِّ قَالَ قَالَ لِي النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " يَا أَبَا فَاطِمَةَ إِنْ أَرَدْتَ أَنْ تَلْقَانِي فَأَكْثِرِ السُّجُودَ "

رواه أحمد, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام .

3504. Ebû Fâtıma el-Ezdî veya el-Esedî demiştir ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana: *"Ey Ebû Fâtıma! Eğer bana kavuşmak istersen, çokça secde et"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravilerinden İbn Lehî'a hakkında tenkit vardır.

٣٥٠٥ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ رِشْدِينَ ، قَالَ : نا عَبْدُ الْمُنْعِمِ بْنُ بَشِيرٍ الأَنْصَارِيُّ ، قَالَ : نا أَبُو مَوْدُودٍ عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سُلَيْمَانَ الْمَدَنِيُّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ الْقُرَظِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الصَّلاةُ خَيْرُ مَوْضُوعٍ ، فَمَنِ اسْتَطَاعَ أَنْ يَسْتَكْثِرَ فَلْيَسْتَكْثِرْ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عبد المنعم بن بشير ,وهو ضعيف .

3505. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Namaz ortaya konmuş bir berekettir. Ondan çokça istifade edebilen etsin"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden Abdülmun'im b. Beşîr zayıftır.

٣٥٠٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا حَفْصُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحُلْوَانِيُّ ، قَالَ : نا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ ، عَنْ أَبِي مَالِكٍ الأَشْجَعِيِّ ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِقَبْرٍ ، فَقَالَ : " مَنْ صَاحِبُ هَذَا الْقَبْرِ ؟ " فَقَالُوا : فُلانٌ ، فَقَالَ : " رَكْعَتَانِ أَحَبُّ إِلَى هَذَا مِنْ بَقِيَّةِ دُنْيَاكُمْ "

رواه الطبراني في الأوسط, ورجاله ثقات .

3506. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir kabre uğrar ve: *"Bu kabirde yatan kimdir?"* diye sorar. "Falan kimse" derler. *"İki rekât namaz, onun için geri kalan dünya hayatından daha lüzumludur/sevimlidir"* buyurur.

---

[1] Bkz. Ahmed b. Hanbel, III, 500.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.[1]

٣٥٠٧ - حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ الْخَطَّابِ ، ثنا نَاصِحٌ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ ، قَالَ : كَانَ شَابٌّ يَخْدُمُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَيُخِفُّ فِي حَوَائِجِهِ ، فَقَالَ : " سَلْنِي حَاجَةً ، فَقَالَ : ادْعُ اللَّهَ تَعَالَى لِي بِالْجَنَّةِ ، قَالَ : فَرَفَعَ رَأْسَهُ فَتَنَفَّسَ ، وَقَالَ : نَعَمْ وَلَكِنْ أَعِنِّي بِكَثْرَةِ السُّجُودِ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط ,وفيه" ناصح بن عبد الله التميمي, وهو ضعيف جدا.

3507. Câbir b. Semure'nin anlattığına göre Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) hizmetini gören bir genç varmış ve pek ihtiyaç dile getirmezmiş. Bir gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "Bana ihtiyacını söyle?" demiş. Genç de: *"Beni cennete koyması için Yüce Allah'a dua et"* deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) başını kaldırarak derin bir nefes almış ve *"Tamam; ama sen de çokça secde ederek bu hususta bana yardımcı ol"* buyurmuş.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Sâlih b. Abdillah et-Temîmî son derece zayıf biridir.

٣٥٠٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ وَاقِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَطَاءٍ ، عَنْ نُعَيْمٍ الْمُجْمِرِ ، عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ كَعْبٍ ، قَالَ : كُنْتُ أَخْدُمُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَارِي ، فَإِذَا كَانَ اللَّيْلُ أَوَيْتُ إِلَى بَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَبِتُّ عِنْدَهُ ، فَلا أَزَالُ أَسْمَعُهُ ، يَقُولُ : " سُبْحَانَ اللَّهِ سُبْحَانَ رَبِّي حَتَّى أَمَلَّ أَوْ تَغْلِبَنِي عَيْنِي فَأَنَامُ ، فَقَالَ ذَاتَ يَوْمٍ : يَا رَبِيعَةُ سَلْنِي فَأُعْطِيَكَ ، قُلْتُ : أَنْظِرْنِي حَتَّى أَنْظُرَ ، وَتَذَكَّرْتُ أَنَّ الدُّنْيَا فَانِيَةٌ مُنْقَطِعَةٌ فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَسْأَلُكَ أَنْ تَدْعُوَ اللَّهَ أَنْ يُجَنِّبَنِي مِنَ النَّارِ وَيُدْخِلَنِي الْجَنَّةَ ، فَسَكَتَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، ثُمَّ قَالَ : مَنْ أَمَرَكَ بِهَذَا ؟ " قُلْتُ : مَا أَمَرَنِي بِهِ أَحَدٌ ، وَلَكِنِّي عَلِمْتُ أَنَّ الدُّنْيَا مُنْقَطِعَةٌ فَانِيَةٌ وَأَنْتَ مِنَ اللَّهِ بِالْمَكَانِ الَّذِي أَنْتَ بِهِ أَحْبَبْتُ أَنْ تَدْعُوَ اللَّهَ ، قَالَ : إِنِّي فَاعِلٌ ، فَأَعِنِّي بِكَثْرَةِ السُّجُودِ "

قلت : في الصحيح بعضه .

---

[1] Taberânî hadisi, Müslim'in şartlarına göre sahih bir senetle rivayet etmiştir. bkz. *es-Silsiletü's-sahîha,* no. 1388.

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ابن إسحاق ,وهو ثقة ولكنه مدلس .

3508. Rabî'a b. Ka'b anlatıyor: Ben gündüzleri Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) hizmetini görürdüm. Gece olunca Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kapısında durur, geceyi orada geçirirdim. Onu hep şöyle söylerken işitirdim:

"Sübhanallah, Sübhanallah, Sübhâne Rabbi" Nihayet yorulur ya da gözlerime uyku basar da o zaman uyurdum. Bir gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Rabî'a! İste benden ne istersen, sana vereyim"* buyurdu. "Müsaade et de bir düşüneyim" dedim. Sonra düşündüm ki dünya hayatı fani ve geçicidir. Bu sebeple "Ya Resûlallah! Senden beni cehennemden kurtarması ve cennete koyması için Allah'a dua etmeni diliyorum" dedim. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) sustu. Sonra *"Sana bunu kim söyledi?"* diye sordu. "Bana onu kimse söylemedi. Fakat anladım ki dünya hayatı geçici ve fanidir. Sen Allah nezdinde sahip olduğun yere sahipsin. Bu yüzden Allah'a dua etmeni istedim" dedim. *"Bunu yapacağım; ama sen de çokça secde ederek bu hususta bana yardımcı ol"* buyurdu.

★Ben derim ki: Hadisin bir kısmı *Sahîh*'de geçmiştir.

Bu şekliyle ise onu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde yer alan İbn İshâk güvenilir olmakla beraber müdellistir.

٣٥٠٩ – حَدَّثَنَا بَكْرٌ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ ، قَالَ : نا ابْنُ لَهِيعَةَ نا يَزِيدُ بْنُ أَبِي حَبِيبٍ ، عَنْ سَعْدِ بْنِ سِنَانٍ ، أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ يُحَدِّثُ ، عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا الدَّرْدَاءِ يُخْبِرُ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " أَنَا أَوَّلُ مَنْ يُؤْذَنُ لَهُ بِرَفْعِ رَأْسِهِ ، فَأَرْفَعُ رَأْسِي ، فَأَعْرِفُ أُمَّتِي ، عَنْ يَمِينِي ، وَعَنْ شِمَالِي ، فَقِيلَ لَهُ : كَيْفَ تَعْرِفُهُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ : غُرٌّ مُحَجَّلُونَ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ ، وَذَرَارِيُّهُمْ نُورُهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: ابن لهيعة ,وحديثه حسن, وبقية رجاله ثقات وله طرق رواها أحمد ذكرتها في البعث .

3509. Ebu'd-Derdâ'nın naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Mahşerde) başını kaldırmasına ilk izin verilen, ben olacağım ve başımı kaldırdığım zaman sağ ve solumda duran ümmetimi tanırım"* buyurdu. "Onları nasıl tanırsın ya Resûlallah?" diye sorulduğunda ise: *"Secde izinden alınları, el ve ayakları parıldar. Yetiştirdikleri nesilleri de önlerinde bir ışık gibi durur"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen İbn Lehî'a'nın hadisi hasendir. Kalan ravileri ise güvenilir kimselerdir. Hadisi Ahmed b. Hanbel tarafından rivayet edilmiş daha başka tarikleri de vardır ki ben onları Yeniden Dirilme bahsinde zikrettim.

٣٥١٠ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا سُفْيَانُ ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ أَبِي النَّجُودِ ، عَنْ وَائِلِ بْنِ رَبِيعَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : " مَا حَالٌ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ أَنْ يَجِدَ الْعَبْدَ فِيهِ مِنْ أَنْ يَجِدَهُ عَافِرًا وَجْهَهُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه :عاصم بن أبي النجود ,وفيه كلام .

3510. Abdullah -b. Mes'ûd- demiştir ki: "Allah'ın kulu görmek istediği en güzel hal, onu, yüzünü toprağa sürerken bulduğu (secde) halidir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Âsım b. Ebi'n-Nücûd hakkında tenkit vardır.[1]

٣٥١١ - وعَنْ أَبِي رَيْحَانَةَ قَالَ : أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَشَكَوْتُ إِلَيْهِ تَفَلُّتَ الْقُرْآنَ مِنِّي وَمَشَقَّتَهُ عَلَيَّ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : "لاَ تَحْمِلْ عَلَيْكَ مَا لاَ تُطِيقُ وَعَلَيْكَ بِالسُّجُودِ "

رواه الطبراني في الكبير, من رواية شيخه إبراهيم بن محمد بن عرق بن الحمصي, قال الذهبي : غير معتمد.

3511. Ebû Reyhâne anlatıyor: Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) giderek ona Kur'ân'ın hafızamdan çarçabuk çıkıp gittiğinden ve onu muhafaza etmenin benim için zorluğundan yakındım. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de: "*Gücün yetmeyecek şeyleri kendine yük etme. Secde etmeyi de bırakma*" buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de hocası İbrâhîm b. Muhammed b. Irk b. el-Hımsî'den rivayet etmiştir ki Zehebî bu kişinin güvenilmez olduğunu belirtmiştir.

٣٥١٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا أَبُو كُرَيْبٍ ، ثنا يَحْيَى بْنُ آدَمَ ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَيَّاشٍ ، عَنْ لَيْثٍ ، عَنْ عِيسَى ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْطَاةَ ، عَنْ جُبَيْرِ بْنِ نُفَيْرٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا أَذِنَ اللَّهُ لِعَبْدٍ فِي شَيْءٍ أَفْضَلَ مِنْ رَكْعَتَيْنِ ، أَوْ أَكْثَرَ ، وَالْبِرُّ يَتَنَاثَرُ فَوْقَ رَأْسِ الْعَبْدِ ، مَا كَانَ فِي صَلاةٍ ، وَمَا عَبْدٌ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ، بِأَفْضَلَ مِمَّا خَرَجَ مِنْهُ " ، يَعْنِي الْقُرْآنَ

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ليث بن أبي سليم, وفيه كلام.

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 8569. Senedinde ismi geçen Ebû Nuaym b. Surad zayıftır.

3512. Cübeyr b. Nüfeyr'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:
"Allah bir kula iki veya daha fazla rekât namaz kılmaktan daha faziletli bir şey için müsaade etmemiştir. Kul namazda olduğu sürece iyilikler başından aşağı saçılır. Kul -aziz ve celil olan- Allah'a, hafızasından silinen -yani Kur'ân'dan- daha üstün bir şeyle yaklaşamaz."
★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebir*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Leys b. Ebî Süleym hakkında tenkit vardır.[1]

٣٥١٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ اللُّؤْلُئِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ الْوَاقِدِيُّ ، عَنْ مُوسَى بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ ، أَنَّهُ سَمِعَ إِيَاسَ بْنَ سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ يُحَدِّثُ , عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " اسْتَقِيمُوا وَلَنْ تُحْصُوا ، وَاعْلَمُوا أَنَّ أَفْضَلَ أَعْمَالِكُمُ الصَّلاةُ ، وَلَنْ يُحَافِظَ عَلَى الصَّلاةِ إِلا مُؤْمِنٌ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الواقدي, وهو ضعيف .

3513. Seleme b. el-Ekva'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İstikamet üzere devam edin. Ne var ki istikametin ruhuna asla eremezsiniz. Ancak unutmayın ki amellerinizin en üstünü namazdır ve namaza da sadece mümin olan devam eder."*
★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Vâkıdî zayıftır.[2]

٣٥١٤ - وعَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : "اسْتَقِيمُوا وَنِعِمَّا إِنِ اسْتَقَمْتُمْ وَخَيْرُ أَعْمَالِكُمُ الصَّلاةَ "

رواه الطبراني في الكبير, عن محمد بن عبادة, عن أبيه, و لم أجد من ترجمه .

3514. Ubâde b. es-Sâmit'den nakledildiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"İstikamet üzere devam edin, istikamet üzere olursanız ne iyi. (Bilin ki) amellerinizin en hayırlısı namazdır."*
★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Muhammed b. Ubâde kanalıyla babasından rivayet etmiştir. Ancak bu kişinin biyografisini yazana rastlamadım.

---

1 Ahmed b. Hanbel, V, 268; Tirmizî, II, 150 (Ebû Umâme hadisi). Tirmizî hadisten, Cübeyr b. Nüfeyr'e kadar ulaşan mürsel ve merfû bir senetle yalnız son cümleyi nakletmiştir. Bkz. *es-Silsiletü'z-zaîfe*, no. 1957.

2 Bkz. *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 6270.

٣٥١٥ - حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ النَّرْسِيُّ ، حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ عَلِيٍّ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زِيَادِ بْنِ أَنْعَمَ ، قَالَ : سَمِعْتُ مَالِكَ بْنَ قَيْسٍ يُحَدِّثُ ، قَالَ : قَدِمَ عُقْبَةُ بْنُ عَامِرٍ ، عَلَى مُعَاوِيَةَ ، وَهُوَ بِإِيلِيَاءَ فَلَمْ يَلْبَثْ أَنْ خَرَجَ ، فَطُلِبَ فَلَمْ يُوجَدْ ، أَوْ قَالَ : طَلَبْنَاهُ فَلَمْ نَجِدْهُ ، فَاتَّبَعْنَاهُ ، فَإِذَا هُوَ يُصَلِّي بِبِرَازٍ مِنَ الأَرْضِ ، قَالَ : فَقَالَ : مَا جَاءَ بِكُمْ ؟ ، قَالُوا : جِئْنَا لِنُحْدِثَ بِكَ عَهْدًا ، أَوْ نَقْضِيَ مِنْ حَقِّكَ ، قَالَ : فَعِنْدِي جَائِزَتُكُمْ ، كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ ، وَكَانَ عَلَى كُلِّ رَجُلٍ مِنَّا رِعَايَةُ الإِبِلِ يَوْمًا ، فَكَانَ يَوْمِي الَّذِي أَرْعَى فِيهِ ، قَالَ : فَرَوَّحْتُ الإِبِلَ ، فَانْتَهَيْتُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ أَطَافَ بِهِ أَصْحَابُهُ ، وَهُوَ يُحَدِّثُ ، قَالَ : فَأَهْمَلْتُ الإِبِلَ وَتَوَجَّهْتُ نَحْوَهُ فَانْتَهَيْتُ إِلَيْهِ ، وَهُوَ يَقُولُ : " مَنْ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ ، ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ يُرِيدُ بِهِمَا وَجْهَ اللَّهِ ، غَفَرَ اللَّهُ لَهُ مَا كَانَ قَبْلَهُمَا " فَقُلْتُ : اللَّهُ أَكْبَرُ قَالَ : فَضَرَبَ رَجُلٌ عَلَى كَتِفِي ، فَالْتَفَتُّ ، فَإِذَا أَبُو بَكْرٍ ، قَالَ : يَا ابْنَ عَامِرٍ ، مَا كَانَ قَبْلَهَا أَفْضَلَ ! قُلْتُ : مَا كَانَ قَبْلَهَا ؟ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ شَهِدَ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ يُصَدِّقُ قَلْبُهُ لِسَانَهُ دَخَلَ مِنْ أَيِّ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ شَاءَ "

قلت : له حديث في الصحيح غير هذا .رواه أبو يعلى, ومالك بن قيس لم أجد من ذكره, وفيه: عبد الرحمن بن زياد بن أنعم ,وفيه كلام كثير وقد وثقه بعض الناس .

3515. Mâlik b. Kays anlatmaktadır: Ukbe b. Âmir, İliya'da Muâviye'nin yanına girdi. Çok geçmedi, çıktı. Sonra arandıysa da bulunamadı. -veya ravi: "Kendisini aradık, ama bulamadık" dedi- Daha sonra kendisini açık bir alanda namaz kılarken bulduk. Bize: "Niçin geldiniz?" diye sordu. Biz de: "Seninle görüşmek istedik veya hakkını ödeyelim dedik, onun için geldik" dedik. Bunun üzerine dedi ki: "Sizin aradığınız bende var. Bir gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber bir yolculukta idik. Her birimizin develeri bir gün otlatması gerekiyordu. Develeri otlatma günü benim günümdü. Sabah develeri otlatmaları için salıverdim. Sonra doğruca Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gittim. Etrafında halka kurmuş ashabına konuşuyordu. Ben de develeri bırakıp yanına gittim. Yanına vardığımda şöyle diyordu:

"Kim abdest alır, abdestini eksiksiz yapar, sonra Allah'ın rızasını kazanmak için iki rekât namaz kılarsa, Allah o kimsenin daha önceki günahlarını bağışlar." Bunu duyunca "Allahü ekber" dedim. Hemen bir adam omzuma vurdu. Dönüp baktım ki Ebû Bekir. "Ey Âmir'in oğlu! Bundan önce söylediği daha iyiydi" dedi. "Ondan önceki söylediği neydi?" diye sordum. Dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) *"Kim Allah'tan başka*

tanrı bulunmadığına şahadet eder, bu hususta kalbi de lisanını tasdik ederse, cennetin dilediği kapısından içeri girer" buyurdu.

★Ben derim ki: Ukbe'nin konuyla ilgili bundan başka *Sahîh*'de bir hadisi daha vardır.

Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravilerinden Mâlik b. Kays'ı zikredeni görmedim. Yine Abdurrahman b. Ziyâd b. En'um hakkında da birçok tenkit bulunmakla beraber bazı kimselerce güvenilir kabul edilmiştir.

(بَابُ تَكْفِيرُ الذُّنُوبَ بِالصَّلاَةِ)

Namazların Günahlara Kefaret Oluşu

٣٥١٦ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى بْنِ أَبِي عُثْمَانَ الأَنْمَاطِيُّ الْبَغْدَادِيُّ , ثنا الْحَسَنُ بْنُ مُوسَى ، ثنا مَسْلَمَةُ بْنُ عُلَيٍّ ، عَنْ خَالِدِ بْنِ دِهْقَانَ ، عَنْ كُهَيْلِ بْنِ حَرْمَلَةَ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " تَكْفِيرُ كُلِّ لِحَاءٍ رَكْعَتَانِ "

وفيه :مسلمة بن علي, وهو متروك .

3516. Ebû Umâme el-Bâhilî demiştir ki: Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) *"Her tartışmanın kefareti iki rekât namazdır"* buyururken işittim.

★Senedinde yer alan Mesleme b. Ali metrûktur.[1]

(بَابُ فِي صَلاَةِ اللَّيْلِ)

Gece Namazı

٣٥١٧ – عن جابر قال : كُتِبَ عَلَيْنَا قِيَامُ اللَّيْلِ : ﴿ يَا أَيُّهَا الْمُزَّمِّلُ قُمْ اللَّيْلَ إِلاَّ قَلِيلاً ﴾ فَقُمْنَا حَتَّى انْتَفَخَتْ أَقْدَامُنَا فَأَنْزَلَ اللهُ تَبَارَكَ وَتَعالى الرُّخْصَةَ : ﴿ عَلِمَ أَنْ سَيَكُونُ مِنْكُمْ مَرْضَى ﴾ إِلى آخِرِ السُّورَةِ " رواه البزار, وفيه :علي بن زيد ,وفيه كلام وقد وثق .

3517. Câbir demiştir ki: Bize gece namazı farz kılındı. Çünkü **"Ey örtüsüne bürünüp yatan (Resûlüm). Birazı hariç bütün geceyi ibadetle ihya et"**[2] buyuruldu. Biz de kalkıp ayaklarımız şişene kadar ibadet ettik.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr,* no. 7651. Ben derim ki: Tamamını *el-Fevâid*'inde nakletmiştir. Ayrıca İbn Arabî de Mu'cem'inde hasen bir senetle Ebû Hureyre'den nakletmiştir. Bkz. *es-Silsiletü's-sahîha,* no. 1789.

[2] Müzzemmil Sur. 73/1-2.

Bunun üzerine Yüce ve ulu Allah **"Allah bilmektedir ki aranızda hastalar olacak..."**[1] diye başlayan ruhsat âyetini indirdi.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravilerinden Ali b. Zeyd hakkında tenkit vardır. Bununla birlikte güvenilir kabul edilmiştir.

٣٥١٨ - حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ ، ثنا عَمْرُو بْنُ هِشَامٍ أَبُو أُمَيَّةَ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا مَخْلَدُ بْنُ يَزِيدَ ، عَنْ سُفْيَانَ ، عَنْ زُبَيْدٍ ، عَنْ مُرَّةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " فَضْلُ صَلاةِ اللَّيْلِ عَلَى صَلاةِ النَّهَارِ كَفَضْلِ صَدَقَةِ السِّرِّ عَلَى صَدَقَةِ الْعَلانِيَةِ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

3518. Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gündüz namazına göre gece namazının fazileti, açıktan verilen sadakaya göre gizli olarak verilen sadakanın fazileti gibidir"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.[2]

٣٥١٩ - حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ ، عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ يَزِيدَ ، عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الْخَوْلانِيِّ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " عَلَيْكُمْ بِقِيَامِ اللَّيْلِ ، فَإِنَّهُ دَأْبُ الصَّالِحِينَ قَبْلَكُمْ ، وَهُوَ قُرْبَةٌ لَكُمْ إِلَى رَبِّكُمْ ، وَمَكْفَرَةٌ لِلسَّيِّئَاتِ ، وَمَنْهَاةٌ عَنِ الإِثْمِ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: عبد الله بن صالح كاتب الليث ,قال عبد الملك بن شعيب بن الليث : ثقة مأمون, وضعفه جماعة من الأئمة .

3519. Ebû Umâme el-Bâhilî'nin naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Gece namazını bırakmayın. Zira bu, sizden önceki erdemli kimselerin edindikleri bir âdettir. Yine bu, sizi Rabbinize yaklaştıracak olan bir ibadet, günahların kefareti ve günahlara karşı bir kalkandır."*

---

[1] Müzzemmil Sur. 73/20.

[2] Hadisi Hz. Peygamber'e yalnız Mahled b. Yezîd dayandırmıştır. Bu zat dürüst olmakla beraber vehimleri de vardır. Bkz. Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 10382; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ*, VII, 238.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden Leys'in kâtibi Abdullah b. Sâlih hakkında Abdülmelik b. Şuayb b. Leys "Güvenilir bir ravidir" derken imamlardan bir grup onu zayıf olarak görmüştür.[1]

٣٥٢٠ – حَدَّثَنَا هَاشِمُ بْنُ مَرْثَدٍ الطَّبَرَانِيُّ ، ثنا صَفْوَانُ بْنُ صَالِحٍ ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ أَبِي الْجَوْنِ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ أَبِي الْعَلاءِ ، عَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " عَلَيْكُمْ بِقِيَامِ اللَّيْلِ ، فَإِنَّهُ دَأْبُ الصَّالِحِينَ قَبْلَكُمْ ، وَمَقْرُبَةٌ لَكُمْ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ، وَمَكْفَرَةٌ لِلسَّيِّئَاتِ ، وَمَنْهَاةٌ عَنِ الإِثْمِ ، وَمَطْرَدَةُ الدَّاءِ عَنِ الْجَسَدِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه:عبد الرحمن بن سليمان بن أبي الجون, وثقه دحيم وابن حبان وابن عدي, وضعفه أبو داود وأبو حاتم .

3520. Selman el-Fârisî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Gece namazını bırakmayın. Zira bu, sizden önceki erdemli kimselerin edindikleri bir âdettir. Yine bu, sizi Allah'a yaklaştıracak olan bir ibadet, günahların kefareti, günahlara karşı bir kalkan ve bedenden hastalığı defeden bir ameldir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Abdurrahman b. Süleyman b. Ebi'l-Cevn'i Duhaym, İbn Hibbân ve İbn Adî güvenilir kabul ederlerken, Ebû Dâvud ve Ebû Hâtim zayıf görmüşlerdir.[2]

٣٥٢١ – حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَغْدَادِيُّ ، وَمُحَمَّدُ بْنُ حَرْبٍ الْوَاسِطِيُّ قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ عَبَّادٍ أَبُو عَبَّادٍ ، نا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ ، عَنْ ثَابِتٍ ، عَنْ أَنَسٍ : أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا أَعْجَبَهُ نَحْوَ رَجُلٍ أَمَرَهُ بِالصَّلاةِ

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 4766; *el-Mu'cemu'l-evsat*, no. (93 –*Mecmau'l-Bahreyn*). Tirmizî'de 1619 rakamıyla yer alan bu hadisi Hâkim, *Müstedrek*'inde (I, 308) Buhârî'nin şartlarına göre sahih olarak değerlendirmiş, Zehebî de onun bu görüşüne katılmıştır.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 6154. Senedinde ismi geçen Ebu'l-Alâ el-Anezî de meçhuldür.

Bu konuda ihmal edilmiş zevaidden biri de şöyledir:

Mikdâm b. Şureyh'in babasından naklen bildirdiğine göre Hz. Âişe babasına şöyle anlatmış: Kendisi hayız olunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Ey Ebû Bekir'in kızı! Belini sıkıca bağla!"* buyururdu. Sonra Allah'ın dilediği kadar gece (yatakta) teni tenine temas ederdi. Namazı için tekbir alırdı. Allah: *"Birazı hariç, geceyi ibadetle geçir"* buyurduktan sonra gece pek az uyurdu.

Bkz. Bezzâr, 4939. Senedi sahihtir.

رواه البزار, وفيه: يحيى بن عثمان القرشي البصري, ولم أعرفه روى عن أنس, وبقية رجاله رجال الصحيح.

قلت: ذكر ابن حبان في الثقات يحيى بن عثمان القرشي ولكنه ذكره في الطبقة الثالثة.

3521. Enes'in naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir kimsenin ibadete olan düşkünlüğü hoşuna giderse, ona namazı tavsiye ederdi.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup bunu Enes'ten rivayet eden Yahyâ b. Osmân el-Kureşî el-Basrî'yi tanımıyorum. Kalan ravileri ise *Sahîh*'in ravileridirler. Ben derim ki: İbn Hibbân, *es-Sikât*'ında Yahya b. Osmân el-Kuraşî'yi zikretmiş, fakat onu üçüncü tabakada zikretmiştir.[1]

٣٥٢٢ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ قَزَعَةَ، قَالَ: نا سَلامُ بْنُ أَبِي خُبْزَةَ، قَالَ: نا يُونُسُ، عَنِ الْحَسَنِ، عَنْ سَمُرَةَ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " أَنْ نُصَلِّيَ مِنَ اللَّيْلِ، مَا قَلَّ أَوْ كَثُرَ، وَنَجْعَلَ آخِرَ ذَلِكَ وِتْرًا "

رواه البزار والطبراني في الأوسط والكبير وأبو يعلى, وللبزار في رواية: أن رسول الله كان يأمرنا أن نصلي كل ليلة بعد الصلاة المكتوبة نحوه, وإسناده ضعيف.

3522. Semure demiştir ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize gece az ya da çok namaz kılmamızı ve son namazımızı tek rekâtlı yapmamızı emretti.

★Hadisi Bezzâr, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî ve ayrıca Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup Bezzâr'ın bir rivayetinde ifade şöyledir: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize her gece farz namazdan sonra o kadar daha (nafile) namaz kılmamızı emrederdi." Fakat senedi zayıftır.

٣٥٢٣ - حَدَّثَنَا عَلِيٌّ، قَالَ: نا عَطِيَّةُ بْنُ بَقِيَّةَ بْنِ الْوَلِيدِ، قَالَ: نا أَبِي، قَالَ: نا جَرِيرُ بْنُ يَزِيدَ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ، عَنْ جَابِرٍ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: " لا تَدَعُنَّ صَلاةَ اللَّيْلِ، وَلَوْ حَلْبُ شَاةٍ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: بقية بن الوليد, وفيه كلام كثير.

3523. Câbir'in naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir koyun sağımlığı miktarınca bile sürse gece namazını (teheccüd) sakın bırakmayın"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden Bakıyye b. el-Velîd hakkında pek çok tenkit vardır.

---

[1] Bezzâr'ın (no. 716) senedinde Yahya b. Osmân el-Kuraşî'nin adı geçmemiştir. Bilakis orada zikri geçen Yahyâ b. Abbâd Ebû Abbâd el-Basrî'dir, ki, o da dürüst ve idare edilir biridir. Hatîb hadislerinin "düzgün" olduğunu belirtmiştir.

٣٥٢٤ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللّٰهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قال : ثنا أبو بلال الأشْعَرِيُّ ، قال : ثنا قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ ، عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ قَيْسٍ ، عَنْ جُنْدُبِ بْنِ سُفْيَانَ ، قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يُعْجِبُهُ التَّهَجُّدُ مِنَ اللَّيْلِ " رواه الطبراني في الأوسط والكبير, وفيه: أبو بلال الأشعري ,ضعفه الدارقطني .

3524. Cundeb b. Süfyân'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gece teheccüt namazı kılmaktan hoşlanırdı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Ebû Bilâl el-Eş'arî'yi Darekutnî zayıf görmüştür.

٣٥٢٥ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رُزَيْقِ بْنِ جَامِعٍ الْمِصْرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ هِشَامٍ السَّدُوسِيُّ ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ ، أنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ ، عَنْ إِيَاسِ بْنِ مُعَاوِيَةَ الْمُزَنِيِّ ، أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " لا بُدَّ مِنْ صَلاةٍ بِلَيْلٍ ، وَلَوْ نَاقَةً ، وَلَوْ حَلْبَ شَاةٍ ، وَمَا كَانَ بَعْدَ صَلاةِ الْعِشَاءِ الآخِرَةِ فَهُوَ مِنَ اللَّيْلِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: محمد بن إسحاق, وهو مدلس, وبقية رجاله ثقات .

3525. İyâs b. Muâviye el-Muzenî'den nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir koyun sağımlığı miktarınca bile sürse gece muhakkak namaz kılınmalıdır ve yatsı namazından sonra kılınan namaz, gece namazı sayılır"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Muhammed b. İshâk müdellistir. Kalan ravileri ise güvenilir kimsedir.[1]

٣٥٢٦ – حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ ، حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ ، حَدَّثَنِي مَخْرَمَةُ بْنُ بُكَيْرٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : ذُكِرَتْ صَلاةُ اللَّيْلِ ، فَقَالَ بَعْضُهُمْ : إِنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " نِصْفَهُ ، ثُلُثَهُ ، رُبْعَهُ ، فُوَاقَ حَلْبِ نَاقَةٍ ، فُوَاقَ حَلْبِ شَاةٍ "

رواه أبو يعلى, ورجاله رجال الصحيح .

3526. İbn Abbâs der ki: Ben gece namazından bahsedince bir zat dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gecenin yarısı, üçte biri, dörtte biri ya da bir devenin iki sağım vakti arası veya bir koyunun iki sağım vakti arası kadar bir süre geçince (kılınır)"* buyurdu.

★Hadisi Ebû Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.[1]

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 787. İyâs zekâsıyla meşhur bir kadı olup sahabi değildir. Yaşça küçük tâbiîlerdendir.

٣٥٢٧ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ الْعَلاَّفُ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَجْلاَنَ ، عَنْ حُسَيْنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِصَلاَةِ اللَّيْلِ وَرَغَّبَ فِيهَا ، حَتَّى قَالَ : " عَلَيْكُمْ بِصَلاَةِ اللَّيْلِ وَلَوْ رَكْعَةً ، وَخَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَإِذَا رَجُلٌ يَرْكَعُ بَعْدَمَا أُقِيمَتِ الصَّلاَةُ ، وَقَالَ أَيْضًا : هَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ ؟ أَصَلاَتَانِ مَعًا ؟ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: حسين بن عبد الله, وهو ضعيف .

3527. İbn Abbâs demiştir ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize gece namazını emredip, teşvik etti. Hatta *"Bir rekât bile olsa gece namazı kılmalısınız"* buyurdu. Yine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) (Mescid'e) çıktığında birinin kamet getirildikten sonra namaz kıldığını gördü ve *"Artık (başka namaz kılmayı) bırakacak mısınız? Aynı anda iki namaz olur mu?"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden Hüseyin b. Abdillah zayıftır.

٣٥٢٨ - وَعَنْ عُبَيْدَةَ الْمُلَيْكِيِّ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ : "يَا أَهْلَ الْقُرْآنِ لاَ تَوَسَّدُوا الْقُرْآنَ وَاتْلُوهُ حَقَّ تِلاَوَتِهِ فِي آنَاءِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَاذْكُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ وَلاَ تَسْتَعْجِلُوا ثَوَابَهُ فَإِنَّ لَهُ ثَوَاباً "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: أبو بكر بن أبي مريم, وهو ضعيف .

3528. Ubeyde el-Müleykî'nin naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururdu:

"Ey Kur'ân ehli! Kur'ân okumadan uyumayın. Kur'ân'ı gece ve gündüz saatlerinde gerektiği gibi okuyun, içindekilerden ibret alın ki kurtuluşa erebilesiniz. Onun sevabı konusunda aceleci olmayın. (Unutmayın ki) onun muhakkak bir sevabı olacaktır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Ebû Bekir b. Ebî Meryem zayıftır.

٣٥٢٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ حُمَيْدٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا زَافِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُيَيْنَةَ ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ ، قَالَ : جَاءَ جِبْرِيلُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى

---

[1] Ebû Ya'lâ, no. 2677. Senedi kopuktur. Ayrıca Mahrame b. Bukeyr'in babasından rivayeti vicâde yoluyla elde edilmiştir.

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " يَا مُحَمَّدُ ، عِشْ مَا شِئْتَ فَإِنَّكَ مَيِّتٌ ، وَاعْمَلْ مَا شِئْتَ فَإِنَّكَ مَجْزِيٌّ بِهِ ، وَأَحْبِبْ مَنْ شِئْتَ فَإِنَّكَ مُفَارِقُهُ ، وَاعْلَمْ أَنَّ شَرَفَ الْمُؤْمِنِ قِيَامُ اللَّيْلِ ، وَعِزَّهُ اسْتِغْنَاؤُهُ عَنِ النَّاسِ "

رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه: زافر بن سليمان, وثقه أحمد وابن معين وأبو داود, وتكلم فيه ابن عدي وابن حبان بما لا يضر .

3529. Sehl b. Sa'd anlatıyor: Cebrail, Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek: "Ya Muhammed! Dilediğin kadar yaşa, mutlaka bir gün öleceksin. Dilediğin kadar çalış, muhakkak onun karşılığını görürsün. Dilediğini sev, mutlaka bir gün ondan ayrılacaksın. Bil ki, müminin şerefi geceyi ihya etmesi; izzeti ise insanlara ihtiyaç duymamasıdır" dedi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden Zâfir b. Süleyman'ı Ahmed b. Hanbel, İbn Maîn ve Ebû Dâvud güvenilir olarak değerlendirirlerken, İbn Adî ve İbn Hibbân kendisini güvenirliğine halel getirmeyecek bir tenkitle eleştirmişlerdir.

٣٥٣٠ - حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا بِسْطَامُ بْنُ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا نَصْرُ بْنُ عَبْدِ اللّٰهِ أَبُو الْفَتْحِ ، عَنْ ثَوْرِ بْنِ يَزِيدَ ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ صَلَّى مِنْكُمْ مِنَ اللَّيْلِ فَلْيَجْهَرْ بِقِرَاءَتِهِ ؛ فَإِنَّ الْمَلائِكَةَ تُصَلِّي بِصَلاتِهِ ، وَتَسْمَعُ لِقِرَاءَتِهِ ، وَإِنَّ مُؤْمِنِي الْجِنِّ الَّذِينَ يَكُونُونَ فِي الْهَوَاءِ ، وَجِيرَانَهُ مَعَهُ فِي مَسْكَنِهِ يُصَلُّونَ بِصَلاتِهِ ، وَيَسْتَمِعُونَ قِرَاءَتَهُ ، وَإِنَّهُ لَيَطْرُدُ بِجَهْرِ قِرَاءَتِهِ عَنْ دَارِهِ ، وَعَنِ الدُّورِ الَّتِي حَوْلَهُ فُسَّاقَ الْجِنِّ ، وَمَرَدَةَ الشَّيَاطِينِ ، وَإِنَّ الْبَيْتَ الَّذِي يُقْرَأُ فِيهِ الْقُرْآنُ عَلَيْهِ خَيْمَةٌ مِنْ نُورٍ يَقْتَدِي بِهَا أَهْلُ السَّمَاءِ كَمَا يَقْتَدُونَ بِالْكَوْكَبِ الدُّرِّيِّ فِي لُجَجِ الْبِحَارِ ، وَفِي الأَرْضِ الْقَفْرِ فَإِذَا مَاتَ صَاحِبُ الْقُرْآنِ رُفِعَتْ تِلْكَ الْخَيْمَةُ فَيَنْظُرُ الْمَلائِكَةُ مِنَ السَّمَاءِ فَلا يَرَوْنَ ذَلِكَ النُّورَ فَتَنْعَاهُ الْمَلائِكَةُ مِنْ سَمَاءٍ إِلَى سَمَاءٍ فَتُصَلِّي الْمَلائِكَةُ عَلَى رُوحِهِ فِي الأَرْوَاحِ ، ثُمَّ تَسْتَقْبِلُ الْمَلائِكَةُ الْحَافِظَيْنِ اللَّذَيْنِ كَانَا مَعَهُ ، ثُمَّ تَسْتَغْفِرُ لَهُ الْمَلائِكَةُ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُ ، وَمَا مِنْ رَجُلٍ تَعَلَّمَ كِتَابَ اللَّهِ ، ثُمَّ صَلَّى سَاعَةً مِنَ اللَّيْلِ إِلا أَوْصَتْ بِهِ تِلْكَ اللَّيْلَةُ الْمَاضِيَةُ اللَّيْلَةَ الْمُسْتَقْبَلَةَ أَنْ تُنَبِّهَهُ لِسَاعَتِهِ ، وَأَنْ تَكُونَ عَلَيْهِ خَفِيفَةً ، وَإِذَا مَاتَ وَكَانَ أَهْلُهُ فِي جِهَازِهِ يَجِيءُ الْقُرْآنُ فِي صُورَةٍ حَسَنَةٍ جَمِيلَةٍ وَاقِفًا عِنْدَ رَأْسِهِ حَتَّى يُدْرَجَ فِي أَكْفَانِهِ فَيَكُونَ الْقُرْآنُ عَلَى صَدْرِهِ دُونَ الْكَفَنِ ، فَإِذَا وُضِعَ فِي قَبْرِهِ ، وَسُوِّيَ عَلَيْهِ ، وَتَفَرَّقَ عَنْهُ أَصْحَابُهُ أَتَاهُ مُنْكَرٌ

، وَنَكِيرٌ فَيُجْلِسَانه فِي قَبْرِه يَجِيءُ الْقُرْآنُ حَتَّى يَكُونَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُمَا فَيَقُولان لَهُ : إِلَيْكَ حَتَّى نَسْأَلَهُ ، فَيَقُولُ : لا وَرَبِّ الْكَعْبَةِ إِنَّهُ لَصَاحِبِي ، وَخَلِيلِي وَلَسْتُ أَخْذُلُهُ عَلَى حَالٍ فَإِنْ كُنْتُمَا أُمِرْتُمَا بِشَيْءٍ فَامْضِيَا لِمَا أُمِرْتُمَا ، وَدَعَانِي مَكَانِي فَإِنِّي لَسْتُ أُفَارِقُهُ حَتَّى أُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ ، ثُمَّ يَنْظُرُ الْقُرْآنُ إِلَى صَاحِبِه ، فَيَقُولُ لَهُ : اسْكُنْ فَإِنَّكَ سَتَجِدُنِي مِنَ الْجِيرَانِ جَارَ صِدْقٍ وَمِنَ الأَخِلاءِ خَلِيلَ صِدْقٍ ، وَمِنَ الأَصْحَابِ صَاحِبَ صِدْقٍ ، فَيَقُولُ لَهُ : مَنْ أَنْتَ ؟ ، فَيَقُولُ : أَنَا الْقُرْآنُ الَّذِي كُنْتَ تَجْهَرُ بِي ، وَتُخْفِينِي ، وَكُنْتَ تُحِبُّنِي فَأَنَا حَبِيبُكَ فَمَنْ أَحْبَبْتُهُ أَحَبَّهُ اللَّهُ لَيْسَ عَلَيْكَ بَعْدَ مَسْأَلَةِ مُنْكَرٍ وَنَكِيرٍ مِنْ غَمٍّ ، وَلا هَمٍّ ، وَلا حَزَنٍ ، فَيَسْأَلُهُ مُنْكَرٌ ، وَنَكِيرٌ ، وَيَصْعَدَانِ ، وَيَبْقَى هُوَ وَالْقُرْآنُ ، فَيَقُولُ : لأُفْرِشَنَّكَ فِرَاشًا لَيِّنًا ، وَلأُدَثِّرَنَّكَ دِثَارًا حَسَنًا جَمِيلا جَزَاءً لَكَ بِمَا أَسْهَرْتَ لَيْلَكَ ، وَأَنْصَبْتَ نَهَارَكَ ، قَالَ ، فَيَصْعَدُ الْقُرْآنُ إِلَى السَّمَاءِ أَسْرَعَ مِنَ الطَّرْفِ فَيَسْأَلُ اللَّهَ ذَلِكَ لَهُ فَيُعْطِيهِ اللَّهُ ذَلِكَ ، فَيَنْزِلُ بِه أَلْفُ أَلْفٍ مِنْ مُقَرَّبِي السَّمَاءِ السَّادِسَةِ فَيَجِيئُهُ الْقُرْآنُ ، وَيَقُولُ : هَلِ اسْتَوْحَشْتَ ؟ مَا زِلْتُ مُذْ فَارَقْتُكَ أَنْ كَلَّمْتُ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى حَتَّى أَخْرَجْتُ لَكَ مِنْهُ فِرَاشًا ، وَدِثَارًا ، وَمِصْبَاحًا وَقَدْ جِئْتُكَ بِه فَقُمْ حَتَّى تُفْرِشَكَ الْمَلائِكَةُ ، قَالَ : فَتُنْهِضُهُ الْمَلائِكَةُ إِنْهَاضًا لَطِيفًا ، ثُمَّ يُفْسَحُ لَهُ فِي قَبْرِه مَسِيرَةَ أَرْبَعِ مِائَةِ عَامٍ ثُمَّ يُوضَعُ لَهُ فِرَاشٌ بِطَانَتُهُ مِنْ حَرِيرٍ أَخْضَرَ حَشْوُهُ الْمِسْكُ الأَذْخَرُ ، وَيُوضَعُ لَهُ مُرَافِقُ عِنْدَ رِجْلَيْهِ وَرَأْسِه مِنَ السُّنْدُسِ ، وَالإِسْتَبْرَقِ ، وَيُسْرَجُ لَهُ سِرَاجَانِ مِنْ نُورِ الْجَنَّةِ عِنْدَ رَأْسِه وَرِجْلَيْهِ يُزْهِرَانِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ، ثُمَّ تُضْجِعُهُ الْمَلائِكَةُ عَلَى شِقِّه الأَيْمَنِ مُسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةِ ، ثُمَّ يُؤْتَى بِيَاسَمِينَ مِنْ يَاسَمِينِ الْجَنَّةِ ، وَيُصْعَدُ عَنْهُ ، وَيَبْقَى هُوَ وَالْقُرْآنُ فَيَأْخُذُ الْقُرْآنُ الْيَاسَمِينَ فَيَضَعُهُ عَلَى أَنْفِه غَضًّا فَيَسْتَنْشِقُهُ حَتَّى يُبْعَثَ ، وَيَرْجِعُ الْقُرْآنُ إِلَى أَهْلِه فَيُخْبِرُهُ بِخَبَرِهِمْ كُلَّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ ، وَيَتَعَاهَدُهُ كَمَا يَتَعَاهَدُ الْوَالِدُ الشَّفِيقُ وَلَدَهُ بِالْخَبَرِ فَإِنْ تَعَلَّمَ أَحَدٌ مِنْ وَلَدِه الْقُرْآنَ بَشَّرَهُ بِذَلِكَ ، وَإِنْ كَانَ عَقِبُهُ عَقِبَ السُّوءِ دَعَا لَهُمْ بِالصَّلاحِ وَالإِقْبَالِ أَوْ كَمَا ذُكِرَ "

رواه البزار, وقال خالد : ابن معدان لم يسمع من معاذ ومعناه أن يجيء ثواب القرآن كما قال : إن اللقمة تجيء يوم القيامة مثل أحد وإنما يجيء ثوابها , قلت : وفيه من لم أجد من ترجمه .

3530. Muâz b. Cebel'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Sizden kim gece namaz kılarsa, kıraati açıktan okusun; zira melekler onun namazına uyarak namaz kılarlar, onun kıraatini dinlerler. Yine havadaki/uzaydaki cinlerin müminleri ve meskeninde onunla*

beraber bulunan (görünmeyen) komşuları onun namazına uyarak namaz kılarlar, kıraatini dinlerler. Kıraati açıktan okumakla hem kendi evinden, hem de civarındaki evlerden cinlerin fasıklarını ve şeytanların azgınlarını defeder. İçinde Kur'ân okunan evin üzerinde nurdan bir çadır vardır. Karanlık denizlerde ve çöllerde parlak yıldızla yön bulunduğu gibi gök ehli de o çadırla gidecekleri yeri bulurlar. Kur'ân okuyucusu ölünce, o çadır semaya çıkarılır. Sonra gök ahalisinden melekler bakarlar, ama nuru göremezler. Sonra bir semadan diğerine melekler onu karşılarlar ve ruhlar âleminde onun ruhu için salât getirirler. Sonra melekler onunla beraber bulunan hafızları karşılarlar. Sonra kıyamet gününe değin melekler o kimse için istiğfarda bulunurlar. Her kim Allah'ın kitabını öğrenir, sonra gecenin bir saatinde namaz kılarsa, muhakkak o gece onu aynı saatte uyanabilmesi için ertesi geceye havale eder ve böylece gece kalkması kolay olur. O kimse bu halde öldüğünde, ailesi kefin işlemleriyle meşgul olurken, Kur'ân güzel ve hoş bir suretle gelir, bedeni kefenlerine sarılıncaya kadar başucunda durur. Sonra Kur'ân kefenin altına, göğsüne iner. Kabrine konup, üzeri tesviye edilince arkadaşları ondan ayrılır, yanına münker ve nekir melekleri gelir. Onu kabri içinde oturturlar, o sırada hemen Kur'ân gelerek o iki melekle onun arasına girer. Melekler: "Kenara çekil de onu sorguya çekelim" derler. Kur'ân buna şu yanıtı verir: "Kâbe'nin Rabbine yemin ederim ki, asla olmaz. O benim dostum ve arkadaşımdır. Onu hiçbir halde yalnız bırakmam. Eğer bir emir ile gönderildiyseniz, emrolunduğunuzu yerine getirin ve benim yerimden uzaklaşın; çünkü ben kendisini cennete sokuncaya kadar ondan ayrılmayacağım."

Sonra Kur'ân, dostuna bakar ve "Ben senin kâh açıktan, kâh gizli okuduğun ve sevdiğin Kur'ân'ım. Ben senin sevgilinim. Ben kimi seversem, onu Allah da sever. Senin için münker ve nekirin suallerinden sonra başka keder ve hüzün olmayacaktır" der. Sonra münker ve nekir melekleri sorgularını tamamlayıp (semaya) yükselirler ve ölü, Kur'ân ile baş başa kalır. Kur'ân: "Gece uykusuz kalman, gündüz yorgun düşmene karşılık senin için muhakkak yumuşak bir döşek sereceğim, sana güzel ve hoş kıyafetler giydireceğim" der. Sonra Kur'ân göz açıp kapamadan semaya yükselir ve onun için bunları Allah'tan ister. Allah da istediklerini verir. Altıncı kat semanın mukarreb (Allah'a yakın bir makamda bulunan) meleklerinden bir milyon (1000x1000) melek onları indirir. Sonra Kur'ân gelir, kendisini selamladıktan sonra der ki: "Özledin mi? Senden ayrıldıktan sonra sadece -yüce ve ulu- Allah'la konuştum. Başka bir şey yapmadım. Sonunda senin için bir döşek, bir örtü ve bir anahtar verdi. Onları sana getirdim. Kalk da melekler döşeğini sersinler." Sonra melekler onu kibarca kaldırırlar, onun için kabrinde 400 yıllık bir yol açarlar. Sonra onun için, örtüsü yeşil ipekten, dolgu maddesi son derece kaliteli misk olan bir döşek serilir. Ayakları ve başucuna yeşil ipek ve atlastan üretilmiş yastıklar konur. Biri başucunda, diğeri ayak kısmında olmak üzere onun için cennet ışıklarından iki kandil yakılır ve bunlar kıyamet gününe kadar aydınlatmaya devam ederler. Sonra melekler onu kıbleye doğru sağ yanı üzerine yatırırlar. Sonra cennet

yasemini getirilir ve melekler semaya yükselirler. Böylece Kur'ân'la baş başa kalır. Kur'ân yasemini alıp nazikçe onun burnu üzerine koyar ve o kişi yeniden dirilinceye kadar onu koklar. Sonra Kur'ân onun ailesinin yanına döner, her gün ve gece onlara onun haberini götürür. Şefkatli bir babanın kendi evladıyla ilgilendiği gibi onunla ilgilenir. Eğer çocuklarından biri Kur'ân öğrenirse, bunu ona müjdeler. Eğer nesli kötü bir nesil çıkmışsa, onların ıslahı ve izanı için dua eder" ya da yakın bir şey söyledi.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Hâlid der ki: İbn Ma'dân, Muaz'dan hadis işitmemiştir. Hadisin manası "Kur'ân'ın sevabı gelir" demektir. Aynen Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) *"Bir lokma (sadaka) kıyamet günü Uhud dağı büyüklüğünde gelir"* buyurduğu gibi. Maksat; sevabı gelir, demektir. Ben derim ki: Hadisin senedinde biyografisini bulamadığım raviler vardır.

٣٥٣١ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا بِشْرُ بْنُ يَحْيَى الْمَرْوَزِيُّ ، قَالَ : نا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ ، عَنْ لَيْثِ بْنِ أَبِي سُلَيْمٍ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، عَنْ مَسْرُوقٍ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا خَيَّبَ اللَّهُ عَبْدًا قَامَ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ ، فَافْتَتَحَ سُورَةَ الْبَقَرَةِ وَآلَ عِمْرَانَ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه :ليث بن أبي سليم, وفيه كلام وهو ثقة مدلس.

3531. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Allah, gecenin ortasında kalkıp Bakara ve Âl-i İmrân sûreleriyle ibadet eden bir kimsenin gayretlerini asla boşa çıkarmaz"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden Leys b. Ebî Süleym, hakkında tenkit bulunmakla beraber güvenilir kimsedir, fakat aynı zamanda müdellistir.[1]

(بَابُ ثَانٍ فِي صَلَاةِ اللَّيْلِ)

Gece Namazına Dair Bir Başka Bölüm

٣٥٣٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنِي حُيَيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحُبُلِيِّ حَدَّثَهُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " إِنَّ فِي الْجَنَّةِ غُرْفَةً يُرَى ظَاهِرُهَا مِنْ بَاطِنِهَا وَبَاطِنُهَا مِنْ ظَاهِرِهَا ." فَقَالَ أَبُو مُوسَى الْأَشْعَرِيُّ لِمَنْ هِيَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ " لِمَنْ أَلَانَ الْكَلَامَ وَأَطْعَمَ الطَّعَامَ وَبَاتَ لِلَّهِ قَائِماً وَالنَّاسُ نِيَامٌ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير وإسناده حسن واللفظ له, في رواية أحمد : فقال أبو موسى الأشعري .

---

[1] Leys b. Ebî Süleym bunadığından dolayı zayıf olsa da müdellisler arasında zikredilmemiştir.

3532. Abdullah b. Amr bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cennette öyle bir oda vardır ki içinden dışı, dışından da içi görünür"* buyurdu.

Ebû Mâlik el-Eş'arî: "Bu, kimler içindir ya Resûlallah?" diye sordu.

"Güzel söz söyleyen, yemek yediren ve insanlar uyurken geceyi ibadetle geçiren kimseler içindir" buyurdu.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedi hasendir. Buradaki metin Taberânî'ye aittir. Ahmed b. Hanbel'in rivayetinde ise soruyu soran kişi Ebû Mûsa el-Eş'arî'dir.

٣٥٣٣ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّبَرِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ مَعْمَرٍ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ مُعَانِقٍ ، أَوْ أَبِي مُعَانِقٍ ، عَنْ أَبِي مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ فِي الْجَنَّةِ غُرْفَةً يُرَى ظَاهِرُهَا مِنْ بَاطِنِهَا وَبَاطِنُهَا مِنْ ظَاهِرِهَا ، أَعَدَّهَا اللَّهُ لِمَنْ أَطْعَمَ الطَّعَامَ ، وَأَلانَ الْكَلامَ ، وَتَابَعَ الصَّلاةَ ، وَقَامَ بِاللَّيْلِ وَالنَّاسُ نِيَامٌ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

3533. Ebû Mâlik el-Eş'arî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Cennette öyle odalar vardır ki dışlarından içleri, içlerinden de dışları görünür. -Aziz ve celil olan- Allah bu odaları, yemek yediren, yumuşak söz söyleyen, aralıksız oruç tutan ve insanlar uykuda iken gece kalkıp ibadet eden kimseler için hazırlamıştır."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.[1]

٣٥٣٤ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ الْبَغْدَادِيُّ ، ثنا صَفْوَانُ بْنُ صَالِحٍ ، ح وَحَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ ، قَالا : ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ سَلامٍ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ سَلامٍ ، حَدَّثَنِي أَبُو سَلامٍ ، حَدَّثَنِي أَبُو مُعَانِقٍ الأَشْعَرِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبُو مَالِكٍ الأَشْعَرِيُّ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِنَّ فِي الْجَنَّةِ غُرَفًا يَرَى ظَاهِرُهَا مِنْ بَاطِنِهَا , وَبَاطِنُهَا مِنْ ظَاهِرِهَا ، أَعَدَّهَا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لِمَنْ أَطْعَمَ الطَّعَامَ ، وَأَدَامَ الصِّيَامَ ، وَصَلَّى بِاللَّيْلِ وَالنَّاسُ نِيَامٌ "

رواه الطبراني في الكبير ورجاله رجال الصحيح إلا أن أبا معانق ليست له صحبة , ذكره ابن حبان في ثقات التابعين, وسئل عنه الدارقطني فقال : مجهول لا شيء .

3534. Ebû Mâlik el-Eş'arî'den nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

---

[1] Ahmed b. Hanbel, II, 173; V, 343; Ebû Ya'lâ, no. 428. Ayrıca bkz., *el-İhsân fî takrîbi Sahîhi İbn Hibbân*, no. 509.

"Cennette öyle odalar vardır ki içlerinden dışları, dışlarından da içleri görünür. -Aziz ve celil olan- Allah bu odaları, yemek yediren, yumuşak söz söyleyen, devamlı oruç tutan ve insanlar uykuda iken gece kalkıp namaz kılan kimseler için hazırlamıştır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler. Fakat Ebû Muânik sahabi değildir. İbn Hibbân onu tâbiinin güvenilirler arasında zikretmiştir. Aynı kişi Dârekutnî'ye sorulduğunda ise "Meçhuldür, bir değer ifade etmez" demiştir.

٣٥٣٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ الْمِقْدَامِ الْعِجْلِيُّ ، ثنا أَصْرَمُ بْنُ حَوْشَبٍ ، ثنا عَبْدُ اللهِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبَّادِ بْنِ مَنْصُورٍ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ بَاتَ لَيْلَةً فِي خِفَّةٍ مِنَ الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ يُصَلِّي ، تداكَتْ حَوْلَهُ الْحُورُ الْعِينُ حَتَّى يُصْبِحَ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: أصرم بن حوشب, وهو متروك .

3535. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim hafif yemek ve içecekle geceyi namaz kılarak geçirirse, sabaha kadar etrafı hurilerle sarılır"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Esram b. Havşeb metrûktur.[1]

٣٥٣٦ - وعَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "ثَلاَثَةٌ يُحِبُّهُمُ اللهُ وَيَضْحَكُ إِلَيْهِمْ وَيَسْتَبْشِرُ بِهِمْ : الذي إِذَا انْكَشَفَتْ فِيْهِ قَاتَلَ وَرَاءَهَا بِنَفْسِهِ لله تَعَالى فَإِمَّا أَنْ يُقْتَلَ وَإِمَّا أَنْ يَنْصُرَهُ اللهُ وَيَكْفِيهِ فَيَقُولُ : انْظُرُوا إِلى عَبْدِي هَذَا كَيْفَ صَبَرَ لِي بِنَفْسِهِ ؟ وَالذي لَهُ امْرَأَةٌ حَسَنَةٌ وَفِرَاشٌ لَيِّنٌ حَسَنٌ فَيَقُومُ مِنَ اللَّيْلِ فَيَقُولُ : يَذَرُ شَهْوَتَهُ وَيَذْكُرُنِي وَلَوْ شَاءَ رَقَدَ وَالذي إِذَا كَانَ فِي سَفَرٍ وَكَانَ مَعَهُ رَكْبٌ فَسَهِرُوا ثُمَّ هَجَعُوا فَقَامَ مِنَ السَّحَرِ فِي ضَرَّاءَ سِرّاً "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

3536. Ebu'd-Derdâ'nın naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Üç sınıf insan vardır ki Allah onları sever, onlara bakıp güler ve onlarla övünür. Biri o kimsedir ki savaşta çepeçevre kuşatıldığında yüce Allah için canıyla savaşır. Bu haldeyken ya öldürülür, ya da Allah kendisine yardım edip zafer verir ve (Mele-i âlâ'da): «Şu kuluma bakın. Benim için nasıl da sabretti!?» der. İkincisi, güzel bir hanıma ve yumuşak rahat bir yatağa sahipken gece kalkıp ibadet eden kimsedir. Onun için de Allah: «Şehvetini bırakıp beni anıyor. Eğer isteseydi, yatıp uyurdu» der.*

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 11891. Senedinde ismi geçen Abbâd b. Mansûr da tenkit edilmiştir.

Üçüncüsü ise bir kervan içinde yolculuğa çıkan, kervandakiler gece boyunca uykusuz kaldıktan sonra yatıp uykuya daldıkları zaman seher vakti kalkıp gizlice ibadet eden kimsedir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

٣٥٣٧ – حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، وَعَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، قَالا : ثنا أَبُو كُرَيْبٍ ، ثنا يَحْيَى بْنُ آدَمَ ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَيَّاشٍ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ مَنْصُورٍ ، عَنْ رِبْعِيٍّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، يَرْفَعُهُ ، قَالَ : " ثَلاثَةٌ يُحِبُّهُمُ اللَّهُ : رَجُلٌ قَامَ مِنَ اللَّيْلِ يَتْلُو كِتَابَ اللَّهِ ، وَرَجُلٌ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ يُخْفِيهَا مِنْ شِمَالِهِ ، وَرَجُلٌ كَانَ فِي سَرِيَّةٍ فَانْهَزَمَ أَصْحَابُهُ فَاسْتَقْبَلَ الْعَدُوَّ "

قلت : روى أبو داود منه : " الذي كان في سرية " فقط .رواه الطبراني ورجاله رجال الصحيح .

3537. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Üç sınıf insan vardır ki, -aziz ve celil olan- Allah onları sever; biri gece kalkıp Allah'ın Kitab'ını okuyan, ikincisi sadaka veren ve sağ eliyle verdiği sadakayı sol elinden gizleyen, üçüncüsü de askeri bir birlik içerisinde bulunurken arkadaşları hezimete uğradığı halde düşman üzerine hamle yapan kimsedir."

★Ben derim ki: Ebû Davud hadisten yalnız "Askeri bir birlik içerisinde..." kısmını nakletmiştir.

Bu şekliyle ise Taberânî rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.[1]

٣٥٣٨ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا رَوْحٌ وَعَفَّانُ قَالاَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ. قَالَ عَفَّانُ أَخْبَرَنَا عَطَاءُ بْنُ السَّائِبِ عَنْ مُرَّةَ الْهَمْدَانِيِّ عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " عَجِبَ رَبُّنَا عَزَّ وَجَلَّ مِنْ رَجُلَيْنِ رَجُلٍ ثَارَ عَنْ وِطَائِهِ وَلِحَافِهِ مِنْ بَيْنِ أَهْلِهِ وَحَيِّهِ إِلَى صَلاَتِهِ فَيَقُولُ رَبُّنَا أَيَا مَلاَئِكَتِي انْظُرُوا إِلَى عَبْدِي ثَارَ مِنْ فِرَاشِهِ وَوِطَائِهِ وَمِنْ بَيْنِ حَيِّهِ وَأَهْلِهِ إِلَى صَلاَتِهِ رَغْبَةً فِيمَا عِنْدِي وَشَفَقَةً مِمَّا عِنْدِي"فذكر نحوه باختصار التصدق .

رواه أحمد وأبو يعلى والطبراني في الكبير, وإسناده حسن .

3538. İbn Mes'ûd'un naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Rabbimiz şu iki adamdan memnun kalır: Biri, ailesi ve sevgilisinin yanında iken döşeği ve yorganını atıp namaza koşan kimse. Rabbimiz der ki: «Ey

---

[1] Tirmizî, no. 2693. Hadis, bu kitabın şartlarına uygun değildir. Bkz. *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 10486.

meleklerim! Şu kuluma bakın. Sevgilisi ve ailesinin yanında yatağını ve yorganını bırakıp benin mükâfatımı umup azabımdan korkarak bana kulluk için namaza kalktı» der.".... Devamı, sadakayla ilgili kısım hariç, bir önceki hadisin benzeridir.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel, Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedi hasendir.

٣٥٣٩ – وله عند الطبراني في الكبير نحوه موقوفا إلا أنه قال : " حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ مَعْمَرٍ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : وَرَجُلٌ قَامَ مِنَ اللَّيْلِ لا يَعْلَمُ بِهِ أَحَدٌ فَأَسْبَغَ الْوُضُوءَ ، وَصَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَحَمِدَ اللَّهَ ، وَاسْتَفْتَحَ الْقِرَاءَةَ فَيَضْحَكُ اللَّهُ إِلَيْهِ ، يَقُولُ : انْظُرُوا إِلَى عَبْدِي لا يَرَاهُ أَحَدٌ غَيْرِي "

وفيه: أبو عبيدة ولم يسمع من أبيه .

3539. Yine İbn Mes'ûd'dan benzerini Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] şu farkla (mevkûf olarak) nakletmiştir: *"Diğeri ise, gece hiç kimse fark etmeden kalkıp güzel bir şekilde abdest alan, sonra Muhammed'e (sallallahu aleyhi vesellem) salât getirip Allah'a hamd ettikten sonra Kur'ân okumaya başlayan adam. Allah, onu görüp gülerek «Şu kuluma bakın, onu benden başka kimse görmüyor» der."*

★Senedinde ismi geçen Ebû Ubeyde, babasından hadis işitmemiştir.

٣٥٤٠ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا عَارِمٌ أَبُو النُّعْمَانِ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ ، عَنْ مُرَّةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ :أَلا إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَضْحَكُ إِلَى رَجُلَيْنِ ، رَجُلٍ قَامَ فِي لَيْلَةٍ بَارِدَةٍ مِنْ فِرَاشِهِ وَلِحَافِهِ وَدِثَارِهِ فَتَوَضَّأَ ، ثُمَّ قَامَ إِلَى صَلاةٍ ، فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لِمَلائِكَتِهِ : مَا حَمَلَ عَبْدِي هَذَا عَلَى مَا صَنَعَ ؟ فَيَقُولُونَ : رَبَّنَا رَجَاءَ مَا عِنْدَكَ ، وَشَفَقَةً مِمَّا عِنْدَكَ ، فَيَقُولُ : فَإِنِّي قَدْ أَعْطَيْتُهُ مَا رَجَا وَأَمَّنْتُهُ مِمَّا خَافَ

رواه الطبراني في الكبير, وإسناده حسن .

3540. Abdullah b. Mes'ûd der ki: Dikkat edin. Muhakkak ki Allah, şu iki adama bakıp güler: Biri, soğuk bir gecede döşeğini, yorganını ve örtüsünü bırakıp kalkan, abdest alıp namaza duran adam. Onun için -aziz ve celil olan- Allah meleklerine: "Kulumu bunu yapmaya iten sebep nedir?" diye sorar. Melekler: "Ey Rabbimiz! Senin sevabını ummak ve azabından emin olmak" derler?! Bunun üzerine Allah: "Öyleyse ben de kuluma umduğunu verdim, onu korktuğundan emin kıldım" buyurur.

[1] İlave için bkz. *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 8798.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedi hasendir.

٣٥٤١ - و عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ: "إِنَّ اللهَ لَيَضْحَكُ إِلى ثَلاَثَةِ نَفَرٍ : رَجُلٌ قَامَ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ فَأَحْسَنَ الطُّهُورَ وَصَلَّى وَرَجُلٌ نَامَ وَهُوَ سَاجِدٌ , أَحْسِبُهُ قَالَ : كَانَ فِي كَتِيبَةٍ فَانْهَزَمَتْ وَهُوَ عَلى جَوَادٍ لَوْ شَاءَ أَنْ يَذْهَبَ لَذَهَبَ :

قلت : رواه ابن ماجة وغيره بغير هذا السياق. رواه البزار, وفيه: محمد بن أبي ليلى, وفيه كلام كثير لسوء حفظه لا لكذبه .

3541. Ebû Saîd'in naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Muhakkak ki Allah, şu üç sınıf insana bakıp güler: Biri, gecenin ortasında kalkıp güzelce abdest aldıktan sonra namaz kılan kimse. İkincisi, secde ederken uyuyan kimse. Diğeri de -sanırım şöyle dedi- *askeri bir birlik içinde iken birlik hezimete uğradığı halde atı üzerinde sebat edip direnen o kimse ki gitmek isteseydi, kaçıp gidebilirdi."*

★Ben derim ki: Hadisi İbn Mâce ve başka kaynaklar farklı ifadelerle nakletmişlerdir. Bu şekliyle ise Bezzâr rivayet etmiş olup ravilerinden Muhammed b. Ebî Leylâ hakkında, hafızasının zayıflığı ve yalan konuşması cihetlerinden bir çok tenkit vardır.[1]

(بَابُ لاَ حَسَدَ إِلاَّ فِي اثْنَتَيْنِ)

"Yalnız İki sınıf İnsana Haset/Gıpta Edilir" Sözüne Dair

٣٥٤٢ - عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :

إِنَّمَا الحَسَدُ فِي اثْنَتَيْنِ : رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ الْقُرْآنَ فَهُوَ يَقُومُ بِهِ فَقَامَ بِهِ فَأَحَلَّ حَلالَهُ وَحَرَّمَ حَرَامَهُ وَرَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ مَالاً فَوَصَلَ مِنْهُ أَقَارِبَهُ وَرَحِمَهُ وَعَمِلَ بِطَاعَةِ اللهِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: روح بن صلاح ,ضعفه ابن عدي, ووثقه ابن حبان وقال الحاكم : ثقة مأمون .

3542. Abdullah b. Amr b. el-Âs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Ancak şu iki sınıf kimseye haset/gıpta edilir: Biri, Allah'ın kendisine Kur'ân verdiği ve Kur'ân'ın gereklerini yerine getiren; helalini helal, haramını haram kabul eden kimse. İkincisi de, Allah'ın kendisine mal verdiği ve o mal ile uzak ve yakın akrabalarıyla ilişkilerini devam ettiren ve Allah'a itaatten ayrılmayan kimse."

---

[1] Ahmed b. Hanbel, III, 80; Ebû Ya'lâ, no. 1004.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Ravh b. Salâh'ı İbn Adî zayıf görürken, İbn Hibbân güvenilir kabul etmiştir. Hâkim de: "Güvenilir bir ravidir" demiştir.[1]

٣٥٤٣ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، ثنا مَرْوَانُ بْنُ جَعْفَرٍ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ خُبَيْبِ بْنِ سُلَيْمَانَ بْنِ سَمُرَةَ ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ سَعْدِ بْنِ سَمُرَةَ ، عَنْ خُبَيْبِ بْنِ سُلَيْمَانَ بْنِ سَمُرَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ قَالَ : كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ لَنَا : " لَيْسَ فِي الدُّنْيَا حَسَدٌ إِلا فِي اثْنَيْنِ : الرَّجُلِ يَحْسُدُ الرَّجُلَ أَنْ يُعْطِيَهُ اللَّهُ الْمَالَ الْكَثِيرَ ، فَيُنْفِقَ مِنْهُ فَيُكْثِرَ النَّفَقَةَ ، يَقُولُ الآخَرُ : لَوْ كَانَ لِي مِثْلَ هَذَا لأَنْفَقْتُ مِثْلَ مَا يُنْفِقُ وَأَحْسَنَ ، فَهُوَ يَحْسُدُهُ ، وَرَجُلٍ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ ، فَيَقُومُ بِهِ اللَّيْلَ ، وَعِنْدَهُ رَجُلٌ إِلَى جَنْبِهِ لا يَعْلَمُ الْقُرْآنَ , فَهُوَ يَحْسُدُهُ عَلَى قِيَامِهِ ، وَعَلَى مَا عَلَّمَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ الْقُرْآنَ ، فَيَقُولُ : لَوْ عَلَّمَنِي اللَّهُ مِثْلَ هَذَا لَقُمْتُ مِثْلَ مَا يَقُومُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفي إسناده بعض ضعف, ورواه البزار بإسناد ضعيف .

3543. Semure b. Cündeb demiştir ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize şöyle buyururdu:

"Dünyada ancak şu iki sınıf insana haset/gıpta edilir: Bir kimse, Allah'ın başka bir kimseye mal vermesine, onun da o malından çokça infakta bulunmasına gıpta ederek şöyle diyebilir: «Benim de malım olursa, ben de şu kişinin infak ettiği gibi infak ederim.» Böyle söyleyen kimse, haset etmekle beraber iyilik düşünmüştür. Diğeri ise Kur'ân okuyan ve gece kalkıp namaza duran ve yanına Kur'ân bilmeyen bir adamın durduğu kimsedir. Yanına duran bu adam, onun gece ibadetine ve -aziz ve celil olan- Allah'ın ona öğrettiği Kur'ân'a haset/gıpta ederek şöyle diyebilir: «Allah bana da buna öğrettiği gibi öğretirse, ben de onun yaptığı gibi yaparım»."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde biraz zayıflık vardır. Aynı hadisi Bezzâr da zayıf bir senetle rivayet etmiştir.

٣٥٤٤ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ الْبَرْقِيُّ ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ ، ثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ حُمَيْدٍ ، حَدَّثَنِي زَيْدُ بْنُ وَاقِدٍ ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ مُوسَى ، عَنْ كَثِيرِ بْنِ مُرَّةَ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ الأَخْنَسِ وَكَانَتْ لَهُ صُحْبَةٌ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " لا تَنَافُسَ بَيْنَكُمْ إِلا فِي اثْنَيْنِ : رَجُلٌ أَعْطَاهُ اللَّهُ قُرْآنًا فَهُوَ يَقُومُ بِهِ آنَاءَ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ أَوْ يَتَّبِعُ مَا فِيهِ ، فَيَقُولُ رَجُلٌ : لَوْ أَنَّ اللَّهَ أَعْطَانِي مَا أَعْطَى

---

[1] İbnü'l-Mübarek, *ez-Zühd*, no. 1204. Senedinde yer alan ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

فُلانًا فَأَقُومُ بِهِ كَمَا يَقُومُ بِهِ وَرَجُلٌ أَعْطَاهُ اللَّهُ مَالا فَهُوَ يُنْفِقُ وَيَتَصَدَّقُ ، يَقُولُ رَجُلٌ : مِثْلَ ذَلِكَ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

3544. Sahabeden Yezîd b. el-Ahnes'in naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Ancak şu iki kişi hususunda aranızda rekabet/yarış olabilir: Biri, Allah'ın kendisine Kur'ân öğrettiği ve öğrendiği; Kur'ân'ı gece gündüz yaşayıp yaşatan; içindekilere uyan kimse. Bir kimse onu görünce «Allah falan kimseye verdiği gibi bana da Kur'ân bilgisi verse de onun yaptığı gibi ben de yapsam» diyebilir. Diğeri ise, Allah'ın kendisine mal verdiği ve malını infak ve tasadduk eden kimse. Onun hakkında da bir kimse, biraz öncekinin dediği gibi diyebilir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

٣٥٤٥ - حَدَّثَنَا عُثْمَانُ ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا حَسَدَ إِلا فِي اثْنَتَيْنِ : رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ الْقُرْآنَ فَهُوَ يَتْلُوهُ آنَاءَ اللَّيْلِ وَآنَاءَ النَّهَارِ ، فَهُوَ يَقُولُ : لَوْ أُوتِيتُ مِثْلَ مَا أُوتِيَ هَذَا ، لَفَعَلْتُ كَمَا يَفْعَلُ ، وَرَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ مَالا فَهُوَ يُنْفِقُهُ فِي حَقِّهِ ، فَهُوَ يَقُولُ : لَوْ أُوتِيتُ مِثْلَ مَا أُوتِيَ هَذَا لَفَعَلْتُ كَمَا يَفْعَلُ " رواه أبو يعلى, ورجاله رجال الصحيح, ورواه البزار بنحوه .

3545. Ebû Saîd'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Ancak şu iki insana haset/gıpta edilebilir: Biri, Allah'ın kendisine Kur'ân bilgisi verdiği ve Kur'ân'ı gece ve gündüz saatlerinde okuyan kimse. Bir kimse onun hakkında: «Bana da ona verildiği gibi Kur'ân bilgisi verilse, ben de onun yaptığı gibi yaparım» diyebilir. Diğeri ise, Allah'ın mal verdiği ve malını meşru yollarda harcayan kimsedir. Bir kimse onun hakkında da: «Bana da buna verildiği gibi mal verilse, ben de onun yaptığı gibi yaparım» diyebilir."

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler. Ayrıca Bezzâr da benzerini rivayet etmiştir.

(بَابٌ مِنْهُ)

Yine Aynı Konuya Dair Bir Bölüm

٣٥٤٦ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، أنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ زَحْرٍ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : جَاءَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَعِنْدَهُ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا ، فَقَالَ : زَرَعَ فُلانٌ زَرْعًا ، فَأَضْعَفَ

أَوْ كَمَا قَالَ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " وَمَا ذَاكَ ؟ رَكْعَتَانِ خَفِيفَتَانِ خَيْرٌ لَكَ مِنْ ذَلِكَ كُلِّهِ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا عَلَيْهَا ، وَلَوْ أَنَّكُمْ تَفْعَلُونَ مَا أُمِرْتُمْ بِهِ لأَكَلْتُمْ غُيَرَاءَ زَرْعًا ، وَلَا أَشْقِيَاءَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه :عبيد الله بن زحر, وعلي بن يزيد, وكلاهما ضعيف .

3546. Ebû Umâme bildiriyor: Ensar'dan bir adam, yanında Ebû Bekir ve Ömer'in de bulunduğu bir sırada Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek: "Falan kimse bir ekin ekti, iki katı ürün aldı" veya bunun gibi bir şey dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"O ne ki?! Kısa iki rekât namaz, senin için bütün onlardan; dünya ve dünya üzerindekilerden daha hayırlıdır. Eğer sizler, size emredilenlerin hepsini yapsaydınız, zahmetsiz ve külfetsiz yerdiniz"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Ubeydullah b. Zahr ve Ali b. Yezîd zayıftırlar.

(بَابُ فَضْلُ الصَّلاةِ عَلَى الصِّيَامِ)

Namazın Oruca Üstünlüğü

٣٥٤٧ - حَدَّثَنَا أَبُو خَلِيفَةَ ، ثنا أَبُو الْوَلِيدِ ، وَابْنُ كَثِيرٍ ، عَنْ شُعْبَةَ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، أَنَّهُ كَانَ لا يَكَادُ أَنْ يَصُومَ ، قَالَ : " إِنِّي إِذَا صُمْتُ ضَعُفْتُ عَنِ الصَّلاةِ ، وَالصَّلاةُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنَ الصِّيَامِ ، فَإِنْ صَامَ ثَلاثًا مِنَ الشَّهْرِ "

رواه الطبراني, ورجاله رجال الصحيح وفي بعض طرقه : ولم يكن يصلي الضحى .

3547. Abdullah b. Mes'ûd, kendisinden nakledildiğine göre, neredeyse hiç (nafile) oruç tutmaz ve: "Eğer oruç tutarsam, namaz kılamam. Ben namazı oruçtan daha fazla severim" derdi. Eğer oruç tutarsa, her ay üç gün oruç tutardı.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler. Hadisin tariklerinden birinde "Kuşluk namazı kılmazdı" ifadesi geçmiştir.

٣٥٤٨ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ ، عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ الْجَزَرِيِّ عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ ، عَنْ أُمِّهِ ، قَالَتْ : " مَا رَأَيْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ صَائِمًا قَطُّ يَوْمَيْنِ إِلا رَمَضَانَ ، قَالَ : مَا أَدْرِي مَا شَأْنُ ذَيْنِكَ الْيَوْمَيْنِ "

رواه الطبراني, وفيه: من لم يسم .

3548. Ebû Ubeyde annesinden şu sözünü nakletmiştir: "Ben, Abdullah (b. Mes'ûd)'un, Ramazan dışında yalnız iki gün oruç tuttuğunu gördüm. O iki günün özelliği de nedir? Bilmiyorum."

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravileri arasında ismi zikredilmeyenler vardır.[1]

٣٥٤٩ - حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ ، ثنا عِصْمَةُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْخَزَّازُ ، ثنا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ ، عَنْ مُجَالِدٍ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، عَنْ عَمِّهِ ، قَالَ : اخْتَلَفْتُ إِلَى ابْنِ مَسْعُودٍ سَنَةً " فَمَا رَأَيْتُهُ صَائِمًا يَوْمًا قَطُّ إِلا فِي رَمَضَانَ ، وَكَانَ يَشْرَبُ النَّبِيذَ الشَّدِيدَ فِي جَرٍّ أَخْضَرَ "

وإسناده فيه:عصمة بن سليمان, وعم الشعبي, ولم أجد من ترجمهما .

3549. Şa'bî amcasından şu sözü nakletmiştir: Bir yıl İbn Mes'ûd'un yanına gidip geldim. Onun Ramazan dışında oruç tuttuğunu görmedim. Ayrıca yeşil küpler içinde imal edilmiş sert şıra içerdi.[2]

★Senedinde yer alan İsmet b. Süleyman ile Şa'bî'nin amcasının biyografisini yazanı görmedim.

٣٥٥٠ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا بُكَيْرُ بْنُ عَامِرٍ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : " الصَّلاةُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنَ الصَّوْمِ وَلَمْ يَكُنْ يُصَلِّي الضُّحَى "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: بكير بن عامر, وثقه أحمد وضعفه ابن معين وجماعة .

3550. İbn Mes'ûd der ki: "Namazı oruçtan daha çok severim" Yine ondan nakledildiğine göre kuşluk namazı da kılmazmış.[3]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Bükeyr b. Âmir'i Ahmed b. Hanbel güvenilir olarak değerlendirirken[4], İbn Maîn ve bir grup bilgin zayıf görmüşlerdir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 8874.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 8876.

[3] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 8871. Senedinde yer alan Ebû Nuaym Dırar b. Sured da zayıftır.

[4] Heysemî demiştir ki (IV, 111): İmamların çoğu bu kişiyi zayıf görürken Ahmed b. Hanbel'den, onu güvenilir kabul ettiği nakledilmiştir. Doğrusu Ahmed b. Hanbel de onu zayıf olarak değerlendirmiştir. Doğrusunu Allah bilir.

(بَابُ الإِكْثَارُ مِنَ الصَّلاةِ)

Çokça Namaz Kılmak

٣٥٥١ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ ، عَنْ زُبَيْدٍ ، عَنْ مُرَّةَ ، قَالَ : قَالَ عَبْدُ اللَّهِ : " إِنَّكَ مَا كُنْتَ فِي صَلاةٍ فَإِنَّكَ تَقْرَعُ بَابَ الْمَلِكِ ، وَمَنْ يُكْثِرُ قَرْعَ بَابِ الْمَلِكِ يُوشِكُ أَنْ يُفْتَحَ لَهُ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

3551. Abdullah b. Mes'ûd der ki: "Sen namazda olduğun sürece, melik/hükümdarın kapısını çalıyorsun demektir. Kim sık sık melikin kapısını çalarsa, bir gün muhakkak kapının kendisine açılacağı umulur."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٥٥٢ - ولابن مسعود عنده أيضا : حَدَّثَنَا أَبُو خَلِيفَةَ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ ، ثنا شُعْبَةُ ، عَنْ زُبَيْدٍ ، عَنْ مُرَّةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : " مَثَلُ الَّذِي يُدِيمُ الصَّلاةَ مَثَلُ الَّذِي يَقْرَعُ الْبَابَ ، وَمَنْ يُدِمْ قَرْعَ الْبَابِ يُوشِكُ أَنْ يُفْتَحَ لَهُ "

3552. Yine Taberânî İbn Mes'ûd'dan şu sözünü nakletmiştir: "Namaza devam eden kimsenin durumu, kapı çalan kimsenin durumuna benzer. Kim devamlı biçimde bir kapıyı çalarsa, çok geçmez o kapı kendisine açılır."

٣٥٥٣ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ ، أَخْبَرَنِي شَيْخٌ ، مِنْ بَجِيلَةَ ، قَالَ : سَمِعْتُ الشَّعْبِيَّ ، يَقُولُ : " كَانَ عَبْدُ اللَّهِ ابْنُ مَسْعُودٍ ، لا يُصَلِّي الضُّحَى ، وَيُصَلِّي مَا بَيْنَ الظُّهْرِ ، وَالْعَصْرِ مَعَ عُقْبَةٍ مِنَ اللَّيْلِ طَوِيلَةٍ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: رجل لم يسم .

3553. Şa'bî demiştir ki: İbn Mes'ûd kuşluk namazı kılmazdı. Öğle ile ikindi arasında bir namaz kılardı ve bir de gece uzun bir ibadeti vardı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri arasında ismi zikredilmeyen biri vardır.

٣٥٥٤ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ الْبَاقِي الْمِصِّيصِيُّ ، ثنا أَبُو عُمَيْرِ بْنُ النَّحَّاسِ ، ثنا ضَمْرَةُ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي حَمَلَةَ ، وَالأَوْزَاعِيِّ ، قَالا : " كَانَ عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ يَسْجُدُ كُلَّ يَوْمٍ أَلْفَ سَجْدَةٍ "

رواه الطبراني في الكبير, وإسناده منقطع .

3554. Ali b. Ebî Hamele[1] ve Evzâî'den nakledildiğine göre Abdullah b. Abbâs her gün bin kere secde ederdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedi kopuktur.

(بَابُ صَلاةُ اللَّيْلِ تَنْهى عَنْ الفَحْشَاء)

Gece Namazı Kişiyi Kötülüklerden Alıkoyar

٣٥٥٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ قَالَ أَخْبَرَنَا أَبُو صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ إِنَّ فُلاَناً يُصَلِّي بِاللَّيْلِ فَإِذَا أَصْبَحَ سَرَقَ. قَالَ " إِنَّهُ سَيَنْهَاهُ مَا يَقُولُ" رواه أحمد والبزار, ورجاله رجال الصحيح .

3555. Ebû Hureyre bildiriyor: Bir adam Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek: "Falan kimse gece namaz kılıyor. Sabah olunca da hırsızlık yapıyor!!" diye yakındı. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Söylediği şey (gece namazı) onu bundan alıkoyar"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٥٥٦ - وعَنْ جَابِرٍ ، قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : إِنَّ فُلاَناً يُصَلِّي فَإِذَا أَصْبَحَ سَرَقَ قَالَ "سَيَنْهَاهُ مَا يَقُولُ " رواه البزار, ورجاله ثقات .

3556. Câbir bildiriyor: Bir adam Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) "Falan kimse gece namaz kılıyor. Sonra sabah olunca da çalıyor!!" diye yakındı. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Söylediği şey onu bundan alıkoyacaktır"* buyurdu.

★Bunu Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

(بَابُ فِيْمَنْ لَمْ تَنْهَهُ صَلاَتُهُ عَنِ الفَحْشَاء)

Kıldığı Namaz Kendisini Kötülüklerden Alıkoymayan Kimseye Dair

٣٥٥٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا الْمُعَلِّمُ ، ثنا أَبُو مُعَاوِيَةَ ، عَنْ لَيْثٍ ، عَنْ طَاوُسٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمَا ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ لَمْ تَنْهَهُ صَلاَتُهُ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ ، لَمْ يَزْدَدْ مِنَ اللهِ إِلا بُعْدًا "

[1] Asıl nüshada "İbn Ebî Cemîle" diye geçmiştir. Tashih için bkz. *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 10647; İbn Ebî Hatim, *el-Cerh ve't-Ta'dil*, VI, 183-184.

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ليث بن أبي سليم, وهو ثقة ولكنه مدلس .

3557. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim ki kıldığı namaz kendisini kötülüklerden ve çirkefliklerden alıkoymazsa, o kimse Allah'tan daha da uzaklaşır"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Leys b. Ebî Süleym güvenilir olmakla beraber müdellistir.

٣٥٥٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّائِغُ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ ، ثنا أَبُو مُعَاوِيَةَ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ مَالِكِ بْنِ الْحَارِثِ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَزِيدَ ، قَالَ : قَالَ عَبْدُ اللَّهِ : " مَنْ لَمْ تَأْمُرْهُ صَلاتُهُ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَهُ عَنِ الْمُنْكَرِ لَمْ يَزْدَدْ مِنَ اللَّهِ إِلا بُعْدًا "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

3558. Abdullah b. Mes'ûd der ki: "Kim ki kıldığı namaz kendisini iyiliğe sevk etmez, kötülükten alıkoymazsa, o kimse Allah'tan daha da uzaklaşır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

(بَابُ مَنْ أَطَاعَ اللهَ فَقَدْ ذَكَرَهُ وَإِنْ قَلَّتْ صَلاتُهُ)

Kim Namazı Az Olsa da, Allah'a İtaat Ederse Onu Zikretmiş Olur

٣٥٥٩ - حَدَّثَنَا عُبَيْدٌ الْعِجْلُ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ الْجَوْهَرِيُّ ، ثنا حُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَرُّوذِيُّ ، عَنِ الْهَيْثَمِ بْنِ جَمَّازٍ ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ حَسَّانَ ، عَنْ زَاذَانَ ، عَنْ وَاقِدٍ مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ أَطَاعَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ فَقَدْ ذَكَرَهُ ، وَإِنْ قَلَّتْ صَلاتُهُ وَصِيَامُهُ وَتِلاوَتُهُ لِلْقُرْآنِ ، وَمَنْ عَصَى اللَّهَ فَلَمْ يَذْكُرْهُ وَإِنْ كَثُرَتْ صَلاتُهُ وَصِيَامُهُ وَتِلاوَتُهُ لِلْقُرْآنِ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الهيثم بن جماز, وهو متروك .

3559. Azatlısı Vâkıd'dan nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim -aziz ve celil olan- Allah'a itaat ederse, onu zikretmiş olur, isterse namazı, orucu, Kur'ân tilaveti az olsun. Kim de Allah'a isyan ederse, onu zikretmemiş olur, isterse namazı, orucu ve Kur'ân tilaveti çok olsun."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Heysem b. Cemmâz metrûktur.

(بَابُ الاقْتِصَارِ فِي العَمَلِ وَالدَّوَامُ عَلَيْهِ)

Amelin Az ve Devamlı Olması

٣٥٦٠ - حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى ، قَالَ : نَا جَرِيرٌ ، عَنْ مُسْلِمٍ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ، قَالَ : كَانَتْ مَوْلاَةٌ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَصُومُ النَّهَارَ ، فَقِيلَ لَهُ : إِنَّهَا تَصُومُ النَّهَارَ ، وَتَقُومُ اللَّيْلَ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ لِكُلِّ عَمَلٍ شِرَّةً ، وَالشِّرَّةُ إِلَى فَتْرَةٍ ، فَمَنْ كَانَتْ فَتْرَتُهُ إِلَى سُنَّتِي فَقَدِ اهْتَدَى ، وَمَنْ كَانَتْ فَتْرَتُهُ إِلَى غَيْرِ ذَلِكَ فَقَدْ ضَلَّ "

رواه البزار, ورجاله رجال الصحيح .

3560. İbn Abbâs bildiriyor: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) azatlı bir cariyesi vardı. Gündüz oruç tutar, gece ise ibadet ederdi. Allah Resûlü'ne (sallallahu aleyhi vesellem) onun gündüz oruç tutup gece ibadet ettiği söylendiğinde şöyle buyurdu:

"Muhakkak ki her amel için bir zindelik ve canlılık devresi vardır. Bu zindelik ve canlılık devresini gevşeklik takip eder. Kimin gevşeklik devresi benim sünnetimle sonuçlanırsa, o kimse doğru yola girer. Kimin de gevşeklik devresi kendisini farklı yere götürürse, o kimse sapıtır."

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٥٦١ - وعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : "إِنَّ اللهَ لاَ يَمَلُّ حَتَّى تَمَلُّوا" رواه البزار, وفيه: خالد بن إلياس, وهو متروك .

3561. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki siz (ibadetten) usanmadıkça, Allah (ecir vermekten) usanmaz"* buyurmuştur.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravilerinden Hâlid b. İlyâs metrûktur.

٣٥٦٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا مَسْرُوقُ بْنُ الْمَرْزُبَانِ الْكِنْدِيُّ ، ثنا الْمُسَيَّبُ بْنُ شَرِيكٍ الْعَامِرِيُّ ، عَنْ عِيسَى بْنِ مَيْمُونٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ الْقُرَظِيِّ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، وَعَنِ الْقَاسِمِ بن محمد ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالا : دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَسْجِدَ ، فَإِذَا أَصْوَاتٌ كَدَوِيِّ النَّحْلِ قِرَاءَةَ الْقُرْآنِ ، فَقَالَ : " إِنَّ الإِسْلامَ يَشِيعُ ، ثُمَّ تَكُونُ لَهُ فَتْرَةٌ ، فَمَنْ كَانَتْ فَتْرَتُهُ إِلَى غُلُوٍّ وَبِدْعَةٍ فَأُولَئِكَ أَهْلُ النَّارِ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: المسيب بن شريك, وهو ضعيف .

3562. İbn Abbâs ve Âişe'nin bildirdiklerine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir gün Mescid'e girdi. Derken kendisinden Kur'ân okuması sebebiyle arı vızıltısı gibi bir ses duyulmaya başladı. Buyurdu ki:

"İslam'ın sınırları mutlaka genişleyecektir. Sonra bir fetret/gevşeklik devresi yaşanır ki bu gevşeklik devresinde aşırılık ve bidate kayanlar, cehennemliktirler."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Müseyyeb b. Şerîk zayıftır.[1]

٣٥٦٣ – حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى ، ثنا مُسَدَّدٌ ، ثنا يَحْيَى ، عَنْ سُفْيَانَ ، عَنْ مَنْصُورٍ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنْ جَعْدَةَ بْنِ هُبَيْرَةَ ، قَالَ : ذُكِرَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَوْلًى لِبَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ يُصَلِّي وَلا يَنَامُ ، وَيَصُومُ وَلا يُفْطِرُ ، فَقَالَ : " أَنَا أُصَلِّي وَأَنَامُ ، وَأَصُومُ وَأُفْطِرُ ، وَلِكُلِّ عَمَلٍ شِرَّةٌ ، وَلِكُلِّ شِرَّةٍ فَتْرَةٌ ، فَمَنْ يَكُنْ فَتْرَتُهُ إِلَى السُّنَّةِ ، فَقَدِ اهْتَدَى ، وَمَنْ يَكُ إِلَى غَيْرِ ذَلِكَ ، فَقَدْ ضَلَّ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

3563. Ca'de b. Hübeyre anlatmaktadır: Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) Abdülmuttalib oğullarına ait bir azatlının hiç uyumayıp namaz kıldığı, oruçsuz gün geçirmeyip hep oruç tuttuğu anlatıldı. Bunun üzerine şöyle buyurdu:

"Ben ise hem namaz kılar, hem de uyurum. Bazen oruç tutar bazen tutmam. Her amelin bir zindelik ve canlılık dönemi vardır. Her canlılığın da bir gevşeklik devresi vardır. Kimin gevşeklik devresi sünnetle neticelenirse, o kimse doğru yolu bulmuştur. Kimin de gevşeklik devresi başka şekilde sonuçlanırsa, sapıtmış demektir."

★Hadisi Taberânî, el-Mu'cemu'l-kebîr'de rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.[2]

٣٥٦٤ – حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَاشِمٍ الْبَغَوِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمِنْهَالِ ، ثنا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ ، عَنْ بِشْرِ بْنِ نُمَيْرٍ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " خُذُوا مِنَ الْعِبَادَةِ مَا تُطِيقُونَ ، فَإِنَّ اللَّهَ لا يَسْأَمُ حَتَّى تَسْأَمُوا " رواه الطبراني في الكبير, وفيه :بشر بن نمير, وهو ضعيف .

3564. Ebû Umâme'nin naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gücünüzün yettiğince ibadet edin. Zira siz (ibadetten) bıkmadıkça Allah (sevap yazmaktan) bıkmaz"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Bişr b. Numeyr zayıftır.

٣٥٦٥ – حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَائِلَةَ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا شَبَابٌ الْعُصْفُرِيُّ ، ثنا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، قَالَ : سَمِعْتُ عُقْبَةَ بْنَ خَالِدٍ ، يُحَدِّثُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ غَالِبٍ ، عَنْ أَبِي الْمَلِيحِ ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ

---

[1] Heysemî, Müseyyeb b. Şerîk'in metrûk olduğunu belirtmiştir. Bkz. VI, 39.

[2] Bkz. no. 5136; *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 2186.

حُصَيْنٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " عَلَيْكُمْ مِنَ الْعَمَلِ بِمَا تُطِيقُونَ ، فَإِنَّ اللَّهَ لا يَمَلُّ حَتَّى تَمَلُّوا " رواه الطبراني في الكبير, وإسناده حسن .

3565. İmrân b. Husayn'ın bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ancak gücünüzün yettiği amelleri yapmalısınız. Zira siz (ibadet etmekten) usanmadıkça Allah (ecir vermekten) usanmaz"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedi hasendir.

٣٥٦٦ - حَدَّثَنَا مَحْمُودُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَرْوَزِيُّ ، نا الْخَضِرُ بْنُ أَخْرَمَ الْمَرْوَزِيُّ ، ثَنَا الْجَارُودُ بْنُ يَزِيدَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ النَّفْسَ مَلُولَةٌ ، وَإِنَّ أَحَدَكُمْ لا يَدْرِي مَا قَدْرُ الْمُدَّةِ ، فَلْيَنْظُرْ مِنَ الْعِبَادَةِ مَا يُطِيقُ ، ثُمَّ لِيُدَاوِمْ عَلَيْهِ ، فَإِنَّ أَحَبَّ الأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ مَا دِيمَ عَلَيْهِ ، وَإِنْ قَلَّ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: الجارود بن يزيد, وهو متروك.

3566. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Muhakkak ki nefis çabuk bıkar ve hiç biriniz nefise ne zaman bıkkınlık geleceğini bilemez. Bu sebeple herkes gücünün yettiği kadar ibadet etmeye baksın ve o ibadetine devam etsin; zira Allah nezdinde amellerin en sevimlisi, az da olsa devamlı olanıdır."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* rivayet etmiş olup ravilerinden Cârûd b. Yezîd metrûktur.

٣٥٦٧ - حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ كَامِلٍ ، نَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ ، ثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ ، حَدَّثَنِي عَمَّارُ بْنُ سَعْدٍ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي ذَاتَ لَيْلَةٍ ، فَقُمْتُ خَلْفَهُ أُصَلِّي بِصَلاتِهِ ، فَلَمَّا جَلَسَ خَفَّفَ فِي قِيَامِهِ ، وَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ ، ثُمَّ سَلَّمَ ، ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ ، ثُمَّ سَلَّمَ ، فَأَسْمَعَنِي السَّلامَ ، ثُمَّ إِنَّهُ الْتَفَتَ إِلَيَّ ، فَقَالَ : " اكْلُفِي مِنَ الْعَمَلِ مَا تُطِيقِينَ " ، يَقُولُهَا ثَلاثًا رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام .

3567. Hz. Âişe bildiriyor: Ben bir gece Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) namaz kılarken gördüm ve hemen kalkıp arkasına durup onun namazına uyarak namaz kıldım. Kıyamı kısa tutup oturdu. İki kısa rekât kıldıktan sonra selam verdi. Sonra kalkıp iki rekât namaz daha kıldı. Sonra bana duyuracak şekilde yüksek sesle selam verdi. Sonra bana dönerek üç kere: *"Gücünün yeteceği ameli yap"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden İbn Lehî'a hakkında tenkit vardır.

٣٥٦٨ - حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ مُوسَى ، قَالَ : أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ ، قَالَ : أَنْبَأَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ ، عَنْ أَبِي الْعَبَّاسِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ، قَالَ : ذُكِرَ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَوْمٌ يَجْتَهِدُونَ فِي الْعِبَادَةِ اجْتِهَادًا شَدِيدًا ، فَقَالَ : " تِلْكَ ضَرَاوَةُ الإِسْلامِ ، وَلِكُلِّ شِرَّةٍ فَتْرَةٌ فَمَنْ كَانَتْ فَتْرَتُهُ ، إِلَى اقْتِصَادٍ فَلا يُلامُ ، أَوْ فَلا لَوْمَ عَلَيْهِ ، وَمَنْ كَانَتْ فَتْرَتُهُ إِلَى الْمَعَاصِي ، فَأُولَئِكَ هُمُ الْهَالِكُونَ "

رواه الطبراني في الكبير, وأحمد بنحوه ,ورجال أحمد ثقات, وقد قال ابن إسحاق : حدثني أبو الزبير فذهب التدليس .

3568. Abdullah b. Amr bildiriyor: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanında ibadet konusunda aşırı titizlik gösteren bir topluluktan bahsedildi. Bunun üzerine buyurdu ki:

"Bu, İslam'ın gerektirdiği bir şey ve onun dinamikliğidir. Her dinamizmin bir de gevşeklik dönemi vardır ki kimin gevşeklik dönemi itidalle sonuçlanırsa, ne iyi. Kimin de gevşeklik dönemi isyanla sonuçlanırsa, işte asıl helak olanlar onlardır."

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de ve Ahmed b. Hanbel[1] rivayet etmiş olup Ahmed b. Hanbel'in ravileri güvenilir kimselerdir. İbn İshâk da "Bana Ebu'z-Zübeyr bildirdi ki" ifadesini kullanmıştır. Böylece tedlis şüphesi ortadan kalkmıştır.

٣٥٦٩ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ ، ثنا صَدَقَةُ بْنُ خَالِدٍ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي الْعَاتِكَةِ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ قَالَ : خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَمَرَّ بِبَيْتِ عُثْمَانَ بْنِ مَظْعُونٍ ، فَقَامَ عَلَى بَابِ الْبَيْتِ ، فَقَالَ : " مَالَكِ يَا كُحَيْلَةُ مُبْتَذِلَةً ، أَلَيْسَ عُثْمَانُ شَاهِدًا ؟ " قَالَتْ : بَلَى وَمَا اضْطَجَعَ عَلَى فِرَاشِي مُنْذُ كَذَا وَكَذَا ، وَيَصُومُ الدَّهْرَ فَمَا يُفْطِرُ ، فَقَالَ : " مُرِيهِ أَنْ يَأْتِيَنِي " ، فَلَمَّا جَاءَ ، قَالَتْ لَهُ ، فَانْطَلَقَ إِلَيْهِ ، فَوَجَدَهُ فِي الْمَسْجِدِ فَجَلَسَ إِلَيْهِ ، فَأَعْرَضَ عَنْهُ فَبَكَى ، ثُمَّ قَالَ : لَقَدْ عَلِمْتُ أَنَّهُ بَلَغَكَ عَنِّي أَمْرٌ ، قَالَ : " أَنْتَ الَّذِي تَصُومُ الدَّهْرَ ، وَتَقُومُ اللَّيْلَ لا تَضَعُ جَنْبَكَ عَلَى فِرَاشٍ ؟ " قَالَ عُثْمَانُ : قَدْ فَعَلْتُ ذَلِكَ أَلْتَمِسُ الْخَيْرَ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لِعَيْنِكَ حَظٌّ ، وَلِجَسَدِكَ حَظٌّ ، وَلِزَوْجِكَ حَظٌّ ، فَصُمْ وَأَفْطِرْ ، وَنَمْ وَقُمْ ، وَائْتِ زَوْجَكَ ، فَإِنِّي أَنَا أَصُومُ وَأُفْطِرُ ، وَأَنَامُ وَأَقُومُ ، وَآتِي النِّسَاءَ ، فَمَنْ أَخَذَ بِسُنَّتِي فَقَدِ اهْتَدَى ، وَمَنْ تَرَكَهَا ضَلَّ ، فَإِنَّ لِكُلِّ عَمَلٍ

---

[1] Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, II, 165, no. 6539, 6540.

شِرَّةٌ ، وَلِكُلِّ شِرَّةٍ فَتْرَةٌ ، فَإِذَا كَانَتِ الْفَتْرَةُ إِلَى الْغَفْلَةِ فَهِيَ الْهَلَكَةُ ، وَإِذَا كَانَتِ الْغَفْلَةُ إِلَى الْفَرِيضَةِ ، لا يَضُرُّ صَاحِبَهَا شَيْئًا ، فَخُذْ مِنَ الْعَمَلِ بِمَا تُطِيقُ ، وَإِنِّي إِنَّمَا بُعِثْتُ بِالْحَنِيفِيَّةِ السَّمْحَةِ ، فَلا تُثْقِلْ عَلَيْكَ عِبَادَةَ رَبِّكَ ، لا تَدْرِي مَا طُولُ عُمُرِكَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه :علي بن يزيد, وهو ضعيف .قلت : وتأتي أحاديث تشبه هذا في النكاح .

3569. Ebû Umâme bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir gün Osmân b. Maz'ûn'un evinden çıktı ve kapının önünde durarak şöyle buyurdu:

"Kuhayle neyin var? Neden böyle pejmürde bir haldesin? Osmân burada değil mi?" diye sordu. O da: "Evet, burada. Ama şu şu günden beri hiç yatağa yatmadı. Gündüzleri oruç tutuyor, oruçsuz gün geçirmiyor" dedi. Bunun üzerine: *"Ona söyle benim yanıma gelsin"* buyurdu. Sonra Osmân gelince hanımı (Peygamber'in mesajını) kendisine iletti. O da hemen O'nun yanına gitti. Kendisini Mescid'de buldu ve geçip karşısına oturdu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yüzünü ondan çevirdi. Osmân bunu görünce ağlamaya başladı ve "Sana benimle ilgili bir şikayet ulaştığını öğrendim!!" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sen gündüzleri oruç tutuyor, geceleri ibadet ediyor, yatağa hiç yatmıyormuşsun, doğru mu?"* diye sordu. Osmân: "Ben bunu sevap kazanmak için yaptım!!" deyince Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şu karşılığı verdi: *"Gözlerinin hakkı var, bedeninin hakkı var, eşinin hakkı var. Bazen oruç tut, bazen tutma. (Gece) hem uyu, hem ibadet et. Eşinle de (cinsel) ilişki kur. (Bil ki) Ben bazen oruç tutar, bazen tutmam. Hem uyurum, hem namaz kılarım ve hem de kadınlarla (cinsel) ilişki kurarım. Kim benim sünnetime (âdetime) uyarsa, doğru yolda olur. Kim de benim sünnetimden ayrılırsa, sapıtır. (Yine bil ki) Her amelin bir zindelik dönemi vardır. Her zindeliğin de bir gevşeklik anı vardır. Eğer bu gevşeklik anı, gafletle neticelenirse, bu bir felakettir. Eğer gevşeklik anı farzlara sarılmakla neticelenirse, artık sahibine hiçbir şey zarar vermez. Bu sebeple sen ancak gücünün yettiği ameli yapmaya bak. Ben kolaylık dini Haniflikle gönderildim. Rabbine ibadeti kendine ağırlaştırma; zira sen, ömrünün ne zaman biteceğini bilemezsin."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Ali b. Yezîd zayıftır.[1]

Ben derim ki: Evlilik bölümünde bu meyanda daha başka hadisler gelecektir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 7883. Senedinde ismi geçen Osman b. Ebi'l-Âtike, aynı şekilde Kasım Ebû Abdurrahman da zayıftır.

٣٥٧٠ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ . ح وَحَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا سُفْيَانُ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : " لا تُغَالِبُوا هَذَا اللَّيْلَ فَإِنَّكُمْ لَنْ تُطِيقُوهُ ، وَإِذَا نَعَسَ أَحَدُكُمْ فَلْيَنْصَرِفْ إِلَى ، فِرَاشِهِ فَإِنَّهُ أَسْلَمُ لَهُ

رواه الطبراني في الكبير ,ورجاله رجال الصحيح .

3570. Abdullah b. Mes'ûd der ki: "Bu geceyle yarışmayın; çünkü siz asla ona galip gelemezsiniz. Sizden biri eğer uyuklarsa, hemen yatağına gitsin. Bu, onun için daha sağlıklıdır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٥٧١ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ الْعَلاءِ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ مُسْلِمِ بْنِ صُبَيْحٍ ، عَنْ مَسْرُوقٍ ، قَالَ : كُنَّا نَقْعُدُ فِي الْمَسْجِدِ بَعْدَ قِيَامِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ نُثَبِّتُ النَّاسَ عَلَى الْقِرَاءَةِ ، فَإِذَا أَرَدْنَا أَنْ نَرْجِعَ صَلَّيْنَا رَكْعَتَيْنِ ، فَبَلَغَ ذَلِكَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ ، فَقَالَ : " أَتُحَمِّلُونَ النَّاسَ مَا لا يُحَمِّلُهُمُ اللَّهُ ، يَرَوْنَكُمْ تُصَلُّونَ فَيَرَوْنَ ذَلِكَ وَاجِبًا عَلَيْهِمْ ، إِنْ كُنْتُمْ لا بُدَّ فَاعِلِينَ فَفِي الْبُيُوتِ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

3571. Mesrûk bildiriyor: Abdullah (b. Mes'ûd) (ders halkasından) kalkınca biz ondan sonra otururduk. Böylece insanlar kıråâtlerini pekiştirirlerdi. Sonra biz kalkarken namaz kılardık. Bu davranışımız İbn Mes'ûd'un kulağına gitmiş ve yanına girdiğimizde bize şöyle çıkıştı: "Sizler insanları -aziz ve celil olan- Allah'ın sorumlu tutmadığı bir ibadetten mi sorumlu tutuyorsunuz. Namaz kılıyorsunuz, sonra da kalkıp bu namazın insanlara farz olduğunu söylüyorsunuz. Eğer mutlaka kılacaksanız, bunu evlerinizde yapın."

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٥٧٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَبُو كَامِلٍ مُظَفَّرُ بْنُ مُدْرِك حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْد حَدَّثَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ أَبِى الطُّفَيْلِ عَامِرِ بْنِ وَاثِلَةَ أَنَّ رَجُلاً مَرَّ عَلَى قَوْمٍ فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ فَرَدُّوا عَلَيْهِ السَّلاَمَ فَلَمَّا جَاوَزَهُمْ قَالَ رَجُلٌ مِنْهُمْ وَاللَّهِ إِنِّى لأُبْغِضُ هَذَا فِى اللَّهِ. فَقَالَ أَهْلُ الْمَجْلِسِ بِئْسَ وَاللَّهِ مَا قُلْتَ أَمَا وَاللَّهِ لَنُنَبِّئَنَّهُ قُمْ يَا فُلاَنُ رَجُلاً مِنْهُمْ فَأَخْبِرْهُ. قَالَ فَأَدْرَكَهُ رَسُولُهُمْ فَأَخْبَرَهُ بِمَا قَالَ فَانْصَرَفَ الرَّجُلُ حَتَّى أَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَرَرْتُ بِمَجْلِسٍ مِنَ

الْمُسْلِمِينَ فِيهِمْ فُلاَنٌ فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِمْ فَرَدُّوا السَّلاَمَ فَلَمَّا جَاوَزْتُهُمْ أَدْرَكَنِى رَجُلٌ مِنْهُمْ فَأَخْبَرَنِى أَنَّ فُلاَنًا قَالَ وَاللَّهِ إِنِّى لأُبْغِضُ هَذَا الرَّجُلَ فِى اللَّهِ. فَادْعُهُ فَسَلْهُ عَلَى مَا يُبْغِضُنِى فَدَعَاهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلَهُ عَمَّا أَخْبَرَهُ الرَّجُلُ فَاعْتَرَفَ بِذَلِكَ وَقَالَ قَدْ قُلْتُ لَهُ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلِمَ تُبْغِضُهُ. قَالَ أَنَا جَارُهُ وَأَنَا بِهِ خَابِرٌ وَاللَّهِ مَا رَأَيْتُهُ يُصَلِّى صَلاَةً قَطُّ إِلاَّ هَذِهِ الصَّلاَةَ الْمَكْتُوبَةَ الَّتِى يُصَلِّيهَا الْبَرُّ وَالْفَاجِرُ. قَالَ الرَّجُلُ سَلْهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلْ رَآنِى قَطُّ أَخَّرْتُهَا عَنْ وَقْتِهَا أَوْ أَسَأْتُ الْوُضُوءَ لَهَا أَوْ أَسَأْتُ الرُّكُوعَ وَالسُّجُودَ فِيهَا فَسَأَلَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ لاَ. ثُمَّ قَالَ وَاللَّهِ مَا رَأَيْتُهُ يَصُومُ قَطُّ إِلاَّ هَذَا الشَّهْرَ الَّذِى يَصُومُهُ الْبَرُّ وَالْفَاجِرُ. قَالَ فَسَلْهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلْ رَآنِى قَطُّ أَفْطَرْتُ فِيهِ أَوِ انْتَقَصْتُ مِنْ حَقِّهِ شَيْئًا فَسَأَلَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لاَ. ثُمَّ قَالَ وَاللَّهِ مَا رَأَيْتُهُ يُعْطِى سَائِلاً قَطُّ وَلاَ رَأَيْتُهُ يُنْفِقُ مِنْ مَالِهِ شَيْئًا فِى شَىْءٍ مِنْ سَبِيلِ اللَّهِ بِخَيْرٍ إِلاَّ هَذِهِ الصَّدَقَةَ الَّتِى يُؤَدِّيهَا الْبَرُّ وَالْفَاجِرُ. قَالَ فَسَلْهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلْ كَتَمْتُ مِنَ الزَّكَاةِ شَيْئًا قَطُّ أَوْ مَاكَسْتُ فِيهَا طَالِبَهَا قَالَ فَسَأَلَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ لاَ. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُمْ إِنْ أَدْرِى لَعَلَّهُ خَيْرٌ مِنْكَ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير, وقد تقدم ولكن ههنا أحسن ورجاله رجال الصحيح إلا مظفر بن مدرك وهو ثقة ثبت .

3572. Ebu't-Tufeyl Âmir b. Vâsile'den nakledildiğine göre bir adam bir topluluğa rastladı ve kendilerine selam verir, onlar da selamını aldılar. Yanlarından geçip uzaklaşınca, içlerinden biri: "Ben, Allah için bu adama buğzediyorum" dedi. Mecliste bulunanlar: "Vallahi senin bu söylediğin ne çirkin bir sözdür. Vallahi bunu kendisine muhakkak söyleyeceksin" deyip onu kınadılar. Sonra içlerinden birine: "Kalk ey falan, bunu ona haber ver!" dediler. Elçileri adama yetişip onun söylediğini kendisine haber verdi. Adam da doğruca Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) yanına giderek: "Ya Resûlallah! Ben içlerinde falan kimsenin de bulunduğu Müslümanların bir meclisine rastladım. Kendilerine selam verdim. Selamımı aldılar. Yanlarından geçip uzaklaştığımda içlerinden biri bana yetişip falan kimsenin benim hakkımda «Vallahi ben, Allah için bu adama buğzediyorum» dediğini haber verdi. Ey Allah Resûlü! Onu çağırıp sor. Niçin bana buğzediyormuş?" diye şikâyette bulunur. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de adamı çağırıp kendisine bu kişinin söylediklerini sordu. Adam itiraf ederek "Ben dediklerini söyledim ya Resûlallah" dedi. Allah Resûlü

(sallallahu aleyhi vesellem): *"Peki ona niçin buğzediyorsun?"* diye sordu. Adam: Çünkü ben onun komşusuyum ve onu iyi tanırım. Vallahi onu, salih ve facir herkesin kıldığı şu farz namazlardan başka hiçbir namazı kılarken görmedim" dedi. Diğeri: "Ya Resûlallah! Sor bakalım, farz namazları vaktinden sonraya bıraktığımı, ya da rükû ve secdesini eksik yaptığımı görmüş mü?" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sordu. Adam: "Hayır, görmedim" dedi ve ekledi: "Yine, salih ve facir herkesin oruç tuttuğu şu ayın dışında onu hiç oruç tutarken görmedim." Diğeri: "Ya Resûlallah! Sor bakalım, o orucu hiç eksik tutmuş muyum ya da bir şeyini eksik yapmış mıyım?" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de sordu. Adam: "Hayır, eksik yapmadı" dedi ve ekledi: "Yine, onu salih ve facir herkesin verdiği şu zekattan başka ne bir dilenciye bir şey verirken, ne de Allah yolunda malından bir şey infak ederken gördüm." Diğeri yine: "Ya Resûlallah! Sor bakalım, hiç zekâtımdan bir şey gizlemiş ya da hak sahibine hakkını eksik vermiş miyim?" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de sordu. Adam: "Hayır, yapmadı" deyince Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Haydi kalk. Bilemiyorum. Belki de o senden daha hayırlıdır!"* buyurdu.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. Hadis daha evvel geçmişti. Fakat bu rivayet daha iyi ve ravileri, Muzaffer b. Müdrik hariç, *Sahîh*'in ravileridirler. Muzaffer de sağlam bir ravidir.

٣٥٧٣ – حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ ، ثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرُّوخٍ ، ثنا حَكِيمُ بْنُ خِذَامٍ ، عَنِ الْعَلاءِ بْنِ كَثِيرٍ ، عَنْ مَكْحُولٍ ، عَنْ وَاثِلَةَ ، قَالَ : " أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ أَكْشَفُ أَحْوَلُ أَوْقَصُ أَحْنَفُ أَقْحَمُ أَعْسَرُ أَرْسَحُ أَفْحَجُ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَخْبِرْنِي بِمَا فَرَضَ اللَّهُ عَلَيَّ ، فَلَمَّا أَخْبَرَهُ ، قَالَ : إِنِّي أُعَاهِدُ اللَّهَ أَنْ لا أَزِيدَ عَلَى فَرِيضَتِهِ ، قَالَ : لِمَ ، قَالَ : لأَنَّهُ خَلَقَنِي أَكْشَفَ أَحْوَلَ أَقْحَمَ أَعْسَرَ أَرْسَحَ أَفْحَجَ ثُمَّ أَدْبَرَ فَأَتَاهُ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ ، فَقَالَ : يَا مُحَمَّدُ ، أَيْنَ الْعَاتِبُ عَلَى رَبِّهِ ؟ عَاتَبَ رَبًّا كَرِيمًا فَأَعْتَبَهُ ، قَالَ : قُلْ لَهُ : أَلا تَرْضَى أَنْ تُبْعَثَ فِي صُورَةِ جِبْرِيلَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ؟ فَبَعَثَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الرَّجُلِ ، فَقَالَ : إِنَّكَ عَاتَبْتَ رَبًّا كَرِيمًا فَأَعْتَبَكَ ، أَفَلا تَرْضَى أَنْ يَبْعَثَكَ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى صُورَةِ جِبْرِيلَ ؟ قَالَ : بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ ، قَالَ : فَإِنِّي أُعَاهِدُ اللَّهَ لا يَقْوَى جَسَدِي عَلَى شَيْءٍ يَرْضَاهُ اللَّهُ إِلا حَمَلْتُهُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: العلاء بن كبير الليثي, وهو ضعيف جدا .

3573. Vâsile b. el-Eska' anlatmaktadır: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına asık suratlı, şaşı, kısa boyunlu, çarpık ayaklı, siyah tenli, solak, çelimsiz, eğri bacaklı bir adam gelerek: "Ya Resûlallah! Bana, Allah'ın üzerime farz kıldıklarını bildir" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi

vesellem) kendisine Allah'ın farzlarını bildirince: "Allah'a söz veriyorum ki hiç bir farza ilave bir şey yapmam" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) "Niçin?" diye sorunca şöyle dedi: "Çünkü o beni asık suratlı, şaşı, siyah tenli, solak, çelimsiz ve eğri bacaklı olarak yarattı" dedikten sonra dönüp gitti. Peşinden Cebrail geldi ve: "Ey Muhammed! O Rabbini kınayan kişi nerede? O, cömert bir Rabbi kınadı, Rabbi de onu memnun etmek istedi" dedi ve ekledi: "Ona söyle ki kıyamet günü Cebrail suretinde dirilmek seni memnun etmez mi?" Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona birini göndererek: *"Sen cömert bir Rabbi kınadın. O da seni memnun etmek istedi. Kıyamet günü Cebrail suretinde dirilmek seni memnun etmez mi?"* diye haber yolladı. Adam da: "Elbette memnun eder, ya Resûlallah!! Allah'a söz veriyorum ki, bedenim -aziz ve celil olan- Allah'ın razı olacağı her neye tahammül ederse, muhakkak onu yerine getireceğim" diye cevap yolladı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Alâ b. Kesîr el-Leysî son derece zayıf biridir.[1]

(بَابُ فِيمَنْ نَامَ حَتَّى أَصْبَحَ)

Sabaha Kadar Uyumak

٣٥٧٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ أَبِي سُفْيَانَ عَنْ جَابِرٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " مَا مِنْ ذَكَرٍ وَلاَ أُنْثَى إِلاَّ وَعَلَى رَأْسِهِ جَرِيرٌ مَعْقُودٌ ثَلاَثَ عُقَدٍ حِينَ يَرْقُدُ فَإِنِ اسْتَيْقَظَ فَذَكَرَ اللَّهَ تَعَالَى انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ فَإِذَا قَامَ فَتَوَضَّأَ انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ فَإِذَا قَامَ إِلَى الصَّلاَةِ انْحَلَّتْ عُقَدُهُ كُلُّهَا"

رواه أحمد وأبو يعلى وزاد : " وَأَصْبَحَ نَشِيطًا قَدْ أَصَابَ خَيْرًا ، وَإِنْ هُوَ نَامَ لا يَذْكُرُ اللَّهَ أَصْبَحَ عَلَيْهِ عُقَدُهُ ثَقِيلا " , ورجالها رجال الصحيح .ورواه الطبراني في الأوسط وزاد : " وَإِنِ اسْتَيْقَظَ وَلَمْ يَحْمَدِ اللَّهَ ، قَالَ لَهُ الشَّيْطَانُ : عَلَيْكَ لَيْلٌ طَوِيلٌ ، ارْقُدْ ، فَيَعْقِدُ الشَّيْطَانُ عَلَيْهِ الْحَرِيرَ " .

3574. Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Hiçbir erkek ya da kadın yoktur ki uyuduğunda boynuna (başına), üç düğüm atılmış bir ip (yular) konmuş olmasın. Sizden biri gece uyanıp -aziz ve celil olan- Allah'ı andığında bir düğüm çözülür. Kalkıp abdest aldığında bir düğüm daha çözülür. Namaza durduğunda ise bütün düğümler çözülmüş olur."

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XXII, 63-64. Senedinde yer alan Hakîm b. Hizâm da hadisi metrûk biridir. Hafız İbn Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*'da (II, 343) bu hadisin son derece münker bir hadis olduğunu söyler.

Alâ b. Kesîr'i ise İbn Hibbân hadis uydurmacılığıyla itham etmiştir.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *"ve sabaha sevap kazanmış olarak zinde çıkar. Eğer uyur da Allah'ı zikretmezse, düğümleri üzerinde ağırlık yapar"* ilavesiyle Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

Aynı hadisi Taberânî de *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* *"Uyandığında şeytan ona: «Önünde uzun bir gece var, haydi yat» der. Böylece şeytan o iple onu bağlar"* ilavesiyle nakletmiştir.

٣٥٧٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ يُونُسَ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ قَالَ إِذَا نَامَ أَحَدُكُمْ عُقِدَ عَلَى رَأْسِهِ ثَلاَثُ عُقَدٍ بِجَرِيرٍ فَإِنْ قَامَ فَذَكَرَ اللّهَ عَزَّ وَجَلَّ أُطْلِقَتْ وَاحِدَةٌ وَإِنْ مَضَى فَتَوَضَّأَ أُطْلِقَتِ الثَّانِيَةُ فَإِنْ مَضَى فَصَلَّى أُطْلِقَتِ الثَّالِثَةُ فَإِنْ أَصْبَحَ وَلَمْ يَقُمْ شَيْئاً مِنَ اللَّيْلِ وَلَمْ يُصَلِّ أَصْبَحَ وَهُوَ عَلَيْهِ . " يَعْنِى الْجَرِيرَ

قلت : هو في الصحيح مرفوعا باختصار .رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

3575. Ebû Hureyre der ki: "Sizden biriniz yattığı zaman onun boynuna (başına) bir ip geçirilir. Kalkıp -aziz ve celil olan- Allah'ı andığında ipten bir düğüm çözülür. Devam edip abdest aldığında ikinci düğüm çözülür. Yine devam edip namaz kıldığında, üçüncü düğüm çözülür. Eğer gece hiçbir ibadet etmeden ve sabah namazını kılmadan sabaha çıkarsa, boynunda o iple sabahlar."

★Ben derim ki: Hadis, *Sahîh*'de kısa metinle Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) dayandırılarak nakledilmiştir.

Hadisi bu şekliyle Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٥٧٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ يُونُسَ عَنِ الْحَسَنِ عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ أَنَّ رَجُلاً جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ إِنَّ فُلاَناً نَامَ الْبَارِحَةَ وَلَمْ يُصَلِّ شَيْئاً حَتَّى أَصْبَحَ. فَقَالَ " بَالَ الشَّيْطَانُ فِى أُذُنِهِ." قَالَ يُونُسُ وَقَالَ الْحَسَنُ إِنَّ بَوْلَهُ وَاللّهِ ثَقِيلٌ.

رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

3576. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında bir adamı anlattılar. Ya da bir adam: "Ya Resûlallah! Falan kimse dün gece uyudu, sabaha çıkıncaya kadar hiç namaz kılmadı" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Demek şeytan onun kulağına işemiş"* buyurdu. Hasan da: "Vallahi şeytanın çişi epey de ağırmış" diye ekledi.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٥٧٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ شُعَيْبٍ السِّمْسَارُ ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ بِشْرٍ ، ثنا الْحَكَمُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ سَمُرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لِلشَّيْطَانِ كُحْلاً

وَلَعُوقًا ، فَإِذَا كَحَّلَ الإِنْسَانَ مِنْ كُحْلِهِ نَامَتْ عَيْنَاهُ عَنِ الذِّكْرِ ، وَإِذَا لَعَّقَهُ مِنْ لَعُوقِهِ ذَرِبَ لِسَانُهُ بِالشَّرِّ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الحكم بن عبد الملك القرشي، وهو ضعيف .

قلت : وقد تقدم حديث عقبة بن عامر في كتاب الطهارة فإن فيه : " إذا وضأ يده انحلت عقدة وإذا وضأ يده انحلت عقدة . . " وغير ذلك .

3577. Semure'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Muhakkak ki şeytanın bir sürmeliği ve bir de kaşığı vardır. Eğer bir insana o kendi sürmesinden sürerse, o kimsenin gözleri hemen uyuyakalır ve zikirden mahrum kalır. Kendi kaşığından birine bir şey yedirip içirirse, bu onu kötülük maksadıyla keskin dilli yapar"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Hakem b. Abdilmelik el-Kureşî zayıftır.

Ben derim ki: Daha evvel Taharet bölümünde Ukbe b. Âmir'in hadisi geçmişti ve o hadiste şu ifadeler yer almıştı: *"Elini yıkadığında bir düğüm çözülür vs."*

٣٥٧٨ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ زَكَرِيَّا ، نا عَمْرُو بْنُ الْحُصَيْنِ الْعُقَيْلِيُّ ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُلاثَةَ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا أَرَادَ الْعَبْدُ الصَّلاةَ مِنَ اللَّيْلِ أَتَاهُ الْمَلَكُ ، فَقَالَ لَهُ : قُمْ ، قَدْ أَصْبَحْتَ فَصَلِّ ، وَاذْكُرْ رَبَّكَ ، فَيَأْتِيهِ الشَّيْطَانُ ، فَيَقُولُ : عَلَيْكَ لَيْلٌ وَسَوْفَ تَقُومُ ، فَنَمْ سَاعَةً ، فَإِنْ هُوَ قَامَ فَصَلَّى أَصْبَحَ نَشِيطًا ، خَفِيفَ الْجِسْمِ ، قَرِيرَ الْعَيْنِ ، وَإِنْ هُوَ أَطَاعَ الشَّيْطَانَ حَتَّى يُصْبِحَ بَالَ الشَّيْطَانُ فِي أُذُنِهِ "

قلت : هو في الصحيح باختصار. رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عمرو بن الحصين, وهو ضعيف .

ويأتي حديث عثمان بن أبي العاص في العشار في الزكاة .

3578. Abdullah (b. Mes'ûd)'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Kul gece namaz kılmak istediği zaman yanına bir melek gelerek: «Kalk, sabah oldu. Namaz kıl, Rabbini zikret» der. Sonra şeytan gelerek «Önünde uzun bir gece var. Sonra kalkarsın» der. Eğer o kişi kalkıp namaz kılarsa, sabah zinde, rahat ve gözleri berrak kalkar. Eğer şeytana uyup sabahlarsa, şeytan onun kulağına işer."

★Ben derim ki: Hadis *Sahîh*'de muhtasar olarak yer almıştır.

Bu şekliyle ise Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Amr b. Husayn zayıftır.

Zekât bölümünde Öşür Hissesine dair bahiste konuyla ilgili Osmân b. Ebi'l-Âs hadisi gelecektir.

(بَابُ الإِيْقَاظِ للصَّلاةِ)

Namaza Kaldırmak (Uyandırmak)

٣٥٧٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِى عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ حَدَّثَنِى حَكِيمُ بْنُ حَكِيمِ بْنِ عَبَّادِ بْنِ حُنَيْفٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ شِهَابٍ عَنْ عَلِىِّ بْنِ حُسَيْنٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَلِىِّ بْنِ أَبِى طَالِبٍ قَالَ دَخَلَ عَلَىَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَلَى فَاطِمَةَ مِنَ اللَّيْلِ فَأَيْقَظَنَا لِلصَّلاَةِ قَالَ ثُمَّ رَجَعَ إِلَى بَيْتِهِ فَصَلَّى هَوِيًّا مِنَ اللَّيْلِ قَالَ فَلَمْ يَسْمَعْ لَنَا حِسًّا قَالَ فَرَجَعَ إِلَيْنَا فَأَيْقَظَنَا وَقَالَ قُومَا فَصَلِّيَا. قَالَ فَجَلَسْتُ وَأَنَا أَعْرُكُ عَيْنِي وَأَقُولُ إِنَّا وَاللَّهِ مَا نُصَلِّى إِلاَّ مَا كُتِبَ لَنَا إِنَّمَا أَنْفُسُنَا بِيَدِ اللَّهِ فَإِذَا شَاءَ أَنْ يَبْعَثَنَا بَعَثَنَا. قَالَ فَوَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَقُولُ وَيَضْرِبُ بِيَدِهِ عَلَى فَخِذِهِ مَا نُصَلِّى إِلاَّ مَا كُتِبَ لَنَا مَا نُصَلِّى إِلاَّ مَا كُتِبَ لَنَا ﴿ وَكَانَ الإِنْسَانُ أَكْثَرَ شَىْءٍ جَدَلاً ﴾ "

قلت : هو في الصحيح باختصار . رواه أحمد, وفيه: حكيم بن حكيم بن عبادة, ضعفه ابن سعد ,ووثقه ابن حبان .

3579. Ali b. Ebî Tâlib anlatmaktadır:

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) bir gece benim ve Fâtıma'nın yanına gelerek bizi namaza kaldırdı. Sonra kendi evine dönüp gece kısa bir namaz kıldı. Bizden ses işitmeyince tekrar geldi, bizi uyandırarak: *"Kalkın, namaz kılın"* buyurdu. Hemen kalkıp oturdum. Bir taraftan gözlerimi ovuşturuyor, bir taraftan da "Vallahi biz sadece Allah'ın bize yazdıklarını kılarız. Alıp verdiğimiz soluklar Allah'ın elindedir. O bizi kaldırmayı dilerse, kaldırır" diyordum. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) dönüp gitti. Bir taraftan da dizlerine vurarak: *"Biz sadece Allah'ın bize yazdıklarını kılarız, biz sadece Allah'ın bize yazdıklarını kılarız"* diyor, "İnsan, tartışmaya en düşkün varlıktır"[1] âyetini okuyordu.

★Ben derim ki: Hadis, *Sahîh*'de de muhtasar olarak geçmiştir.

Bu şekliyle ise Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravilerinden Hakîm b. Hakîm b. Ubâde'yi İbn Sa'd zayıf görürken İbn Hibbân güvenilir kabul etmiştir.

٣٥٨٠ - حَدَّثَنَا هَاشِمٌ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، حَدَّثَنِي ضَمْضَمُ بْنُ زُرْعَةَ ، عَنْ شُرَيْحِ بْنِ عُبَيْدٍ ، عَنْ أَبِي مَالِكٍ الأَشْعَرِيِّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا مِنْ رَجُلٍ

[1] Kehf Sur. 18/54.

يَسْتَيْقِظُ مِنَ اللَّيْلِ فَيُوقِظُ امْرَأَتَهُ ، فَإِنْ غَلَبَهَا النَّوْمُ نَضَحَ فِي وَجْهِهَا مِنَ الْمَاءِ ، فَيَقُومَانِ فِي بَيْتِهِمَا فَيَذْكُرَانِ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ سَاعَةً مِنَ اللَّيْلِ إِلا غُفِرَ لَهُمَا "

رواه الطبراني, وفيه: محمد بن إسماعيل بن عياش, وهو ضعيف .

3580. Ebû Mâlik el-Eş'arî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Bir kimse gece uyanıp hanımını da uyandırır, eğer uykusu ağır gelirse, onu, yüzüne bir parça su serperek uyandırır ve ikisi birlikte kalkıp evlerinde -aziz ve celil olan- Allah'ı gecenin bir saatinde zikrederlerse, muhakkak ikisi de bağışlanır."

★Hadisi Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Muhammed b. İsmâîl b. Ayyâş zayıftır.[1]

(بَابُ مَا يَفْعَلُ إِذَا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ)

Gece Kalkınca Yapılması Gerekenler

٣٥٨١ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمِ بْنِ مِهْرَانَ مَوْلَى لِقُرَيْشٍ سَمِعْتُ جَدِّي يُحَدِّثُ عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ لاَ يَنَامُ إِلاَّ وَالسِّوَاكُ عِنْدَهُ فَإِذَا اسْتَيْقَظَ بَدَأَ بِالسِّوَاكِ" رواه أحمد, وفيه: من لم يسم .

3581. İbn Ömer'den nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) muhakkak misvakı yanında uyurdu. Uyandığında önce ağzını misvaklardı.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiştir. Senedinde ismi zikredilmeyen raviler bulunmaktadır.[2]

٣٥٨٢ – حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ جَعْفَرٍ الْبَغْدَادِيُّ ، نَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ ، نَا أَبُو بِشْرٍ ، يُقَالُ لَهُ : ابْنُ الْمُزَلِّقِ ، عَنْ ثَابِتٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ اسْتَنْجَى وَتَوَضَّأَ وَاسْتَاكَ ثُمَّ بَعَثَ يَطْلُبُ الطِّيبَ فِي رِبَاعِ نِسَائِهِ" رواه البزار, ورجاله موثقون.

3582. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gece kalkınca istinca eder, abdest alır ve ağzını misvakla temizlerdi. Sonra birini göndererek hanımlarının evlerinden koku isterdi.

---

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 3448.

[2] Ahmed b. Hanbel, no. 5979. Senedi sahihtir. Senedinde hiçbir meçhul ravi yoktur. Aynı hadisi Ebû Ya'lâ da rivayet etmiştir. Nr. 5749.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

٣٥٨٣ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ الأَحْمَرِ ، وَأَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى بْنُ الْمُنْذِرِ ، قَالَا : نا يَحْيَى بْنُ الْمُنْذِرِ ، قَالَ : نا إِسْرَائِيلُ ، عَنْ أَبِي حُصَيْنٍ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ وَثَّابٍ ، عَنْ مَسْرُوقٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : ذُكِرَ النَّوْمُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " نَامُوا ، فَإِذَا انْتَبَهْتُمْ فَأَحْسِنُوا "

رواه البزار, وفيه: يحيى بن المنذر, ضعفه الدارقطني وغيره.

3583. Abdullah b. Mes'ûd der ki: Bir gün Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında uykudan bahis açıldı. O da (sallallahu aleyhi vesellem): *"Uyuyun ve uyandığınızda ağzınızı misvakla temizleyin"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravilerinden Yahya b. el-Münzir'i Dârekutnî ve başkaları zayıf görmüşlerdir.[1]

٣٥٨٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَزِيدُ قَالَ أَخْبَرَنَا الأَصْبَغُ عَنْ ثَوْرِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ قَالَ حَدَّثَنِي رَبِيعَةُ الْجُرَشِيُّ قَالَ سَأَلْتُ عَائِشَةَ فَقُلْتُ مَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِذَا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ وَبِمَ كَانَ يَسْتَفْتِحُ قَالَتْ كَانَ يُكَبِّرُ عَشْراً وَيُسَبِّحُ عَشْراً وَيُهَلِّلُ عَشْراً وَيَسْتَغْفِرُ عَشْراً وَيَقُولُ " اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَاهْدِنِي وَارْزُقْنِي عَشْراً وَيَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الضِّيقِ يَوْمَ الْحِسَابِ . " عَشْراً

قلت : رواه أبو داود باختصار. رواه أحمد والطبراني في الأوسط, ورجاله ثقات .

3584. Rabîa el-Curaşî bildiriyor: Hz. Âişe'ye: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gece kalkınca ne okurdu? Önce ne yapardı? " diye sordum. Dedi ki: On kere "Allahü ekber" (tekbir) der. On kere "Elhamdülillah" (hamd) der. On kere "Sübhanallah" (tesbih) der ve on kere de "Lâ ilahe illallah" (tehlil) derdi. Sonra on kere mağfiret diler (estağfirullah) ve on kere *"Allahım! Beni bağışla, beni doğru yol üzere sabit kıl, beni rızıklandır"*, *on kere de "Allahım! Hesap gününün sıkıntısından sana sığınırım"* diye dua ederdi.

★Ben derim ki: Hadisi Ebû Davud da muhtasar olarak nakletmiştir.

Bu şekliyle ise Ahmed b. hanbel ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

٣٥٨٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَاجِيَةَ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَعْدٍ الْعَوْفِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا عَمِّي الْحُسَيْنُ ، عَنْ يُونُسَ بْنِ نُفَيْعٍ الْجَدَلِيِّ ، عَنْ سَعْدِ بْنِ جُنَادَةَ ، قَالَ : شَهِدْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حُنَيْنًا

[1] Bezzâr, no. 711. Bezzâr demiştir ki: "Hadisi bu şekilde sadece Yahya b. el-Münzir'in Hz. Peygamber'e dayandırdığını biliyoruz".

فَسَمِعْتُهُ وَهُوَ يَقُولُ : " مَنْ قَامَ اللَّيْلَ ، فَتَوَضَّأَ ، وَمَضْمَضَ فَاهُ ، ثُمَّ قَالَ : سُبْحَانَ اللَّهِ مِائَةَ مَرَّةٍ ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ مِائَةَ مَرَّةٍ ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مِائَةَ مَرَّةٍ ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ مِائَةَ مَرَّةٍ ، غُفِرَتْ لَهُ ذُنُوبُهُ ، إِلَّا الدِّمَاءَ وَالْأَمْوَالَ ، فَإِنَّهَا لَا تُبْطَلُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الحسين بن الحسن بن عطية العوفي, وهو ضعيف .

3585. Sa'd b. Cunâde bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte [Huneyf'te] bulundum. Onu şöyle buyururken işittim:

"Kim gece kalkar, abdest alıp, ağzını çalkalar ve sonra yüz kere «Sübhanallah», yüz kere «Elhamdülillah», yüz kere «Allahü ekber» ve yüz kere de «Lâ ilâhe illallah» derse, günahları bağışlanır. Bundan yalnız cinayet ve hırsızlık suçları müstesnadır. Bu suçlar ise affedilmez."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiş olup ravilerinden Hüseyin b. Hasan b. Atiyye el-Avfî zayıftır.

٣٥٨٦ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارٍ ، قَالَ : نا عَنْبَسَةُ بْنُ عَبْدِ الْوَاحِدِ ، عَنْ أَيُّوبَ بْنِ عُتْبَةَ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ أَبِي قِلَابَةَ ، عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ ، قَالَ : قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا نَامَ أَحَدُكُمْ ، وَهُوَ يُرِيدُ أَنْ يُصَلِّيَ مِنَ اللَّيْلِ ، فَلْيَضَعْ عَلَى يَمِينِهِ قَبْضَةً مِنْ تُرَابٍ ، فَإِذَا انْتَبَهَ فَلْيَقْبِضْ مِنْهُ بِيَمِينِهِ ، فَلْيَحْصِبْهُ عَنْ شِمَالِهِ "

رواه الطبراني في الأوسط والكبير والبزار, وفيه :أيوب بن عتبة, وثقه أحمد في رواية وكذلك ابن معين, وضعفاه في رواية وضعفه البخاري ومسلم وجماعة .

3586. Nu'mân b. Beşîr'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem):

"Sizden biri gece namaz kılmak niyetiyle uyursa, sağ yanına bir avuç toprak koysun. Uyanınca onu sol tarafına atıversin" buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de, ayrıca Bezzâr rivayet etmiş olup ravilerinden Eyyûb b. Atebe'yi bir rivayete göre Ahmed b. Hanbel ve İbn Maîn güvenilir kabul ederlerken, diğer bir rivayete göre zayıf görmüşlerdir. Ayrıca bu zatı Buhârî, Müslim ve başka bir grup bilgin de zayıf görmüşlerdir.

٣٥٨٧ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنَا أَبُو عُشَّانَةَ أَنَّهُ سَمِعَ عُقْبَةَ بْنَ عَامِرٍ يَقُولُ لاَ أَقُولُ الْيَوْمَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - مَا لَمْ يَقُلْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " رَجُلاَنِ مِنْ أُمَّتِى يَقُومُ أَحَدُهُمَا مِنَ اللَّيْلِ فَيُعَالِجُ نَفْسَهُ إِلَى الطَّهُورِ وَعَلَيْهِ

[1] İlave için bkz. *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 5484

عُقَدٌ فَيَتَوَضَّأُ فَإِذَا وَضَّأَ يَدَيْهِ انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ وَإِذَا مَسَحَ رَأْسَهُ انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ وَإِذَا وَضَّأَ وَجْهَهُ انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ وَإِذَا مَسَحَ رَأْسَهُ انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ وَإِذَا وَضَّأَ رِجْلَيْهِ انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ فَيَقُولُ الرَّبُّ عَزَّ وَجَلَّ لِلَّذِينَ وَرَاءَ الْحِجَابِ انْظُرُوا إِلَى عَبْدِي هَذَا يُعَالِجُ نَفْسَهُ مَا سَأَلَنِي عَبْدِي هَذَا فَهُوَ لَهُ"

رواه أحمد, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام .

3587. Ukbe b. Âmir demiştir ki: Ben, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim:

"Ümmetimden iki kişi vardır ki bunlardan biri gece kalkar, üzerine düğümler atılmış olduğu halde abdest suyuna doğru yönelerek abdest alır. Elini yıkadığında, bir düğüm çözülür. Yüzünü yıkadığında bir düğüm çözülür. Başına mesh verdiğinde bir düğüm çözülür. Ayaklarını yıkadığında, bir düğüm çözülür. O zaman perde arkasından aziz ve celil olan Rab der ki: «Şu kuluma bakın. Nefsini eğitiyor. Kulum benden ne isterse, istediği kendisine verilir»."

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravilerinden İbn Lehî'a hakkında tekit vardır.[1]

(بَابُ صَلاَةُ اللَّيْلِ وَالنَّهارِ مَثْنَى مَثْنَى)

Gece ve Gündüz (Nafile) Namazlarının

İkişerli Rekâtlar Halinde Kılınması

٣٥٨٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّه حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَبْدِ اللَّه عَنْ حَبِيبِ بْنِ عُبَيْدٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ عَبَسَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " صَلاَةُ اللَّيْلِ مَثْنَى مَثْنَى وَجَوْفُ اللَّيْلِ الآخِرُ أَجْوَبُهُ دَعْوَةً ." قُلْتُ أَوْجَبُهُ قَالَ لاَ بَلْ أَجْوَبُهُ . يَعْنِي بِذَلِكَ الإِجَابَةَ

رواه أحمد, وفيه :أبو بكر بن أبي مريم ,وهو ضعيف ,وقد رواه من طريقه أيضا إلا أنه قال : " وجوف الليل الآخر أوجبه دعوة " فقلت : أجوبه ؟ قال : " لا ولكن أوجبه " .

3588. Amr b. Abese'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gece namazı iki rekât iki rekât olarak kılınır. Gecenin son yarısı, duanın kabulü için en uygun vakittir"* buyurmuştur. Ravi der ki: "Yani, duanın kabulünü gerektiren en uygun zaman mı? (اوجبه)" diye sordum. *"Hayır, kabulünü gerektiren en uygun zaman* (أجوبه)" karşılığını verdi.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravilerinden Ebû Bekir b. Ebî Meryem zayıftır. Yine kendi tarikiyle şu ifadelerle rivayet etmiştir: *"Gecenin son yarısı duanın*

---

[1] Bkz. no. 1135.

kabulünü gerektiren en uygun zaman." (Ravi der ki) "Duanın kabulü için en uygun zaman mı? (أجوبه)" diye sordum. Hayır, kabulünü gerektiren en uygun zaman" dedi.[1]

٣٥٨٩ - وعَنْ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ قَالَ : قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : "أَوْتِرْ قَبْلَ أَنْ تَنَامَ وَ صَلاةُ اللَّيْلِ مَثْنَى مَثْنَى" رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الربيع بن بدر, وهو ضعيف .

3589. Ammâr b. Yâsir demiştir ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana: *"Uyumadan önce vitir (tek rekâtlı namaz) kıl. Gece namazı ise iki rekât iki rekât olarak kılınır"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Rabî' b. Bedr zayıftır.

٣٥٩٠ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ ، عَنْ لَيْثٍ ، عَنْ طَاوُسٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " صَلاةُ اللَّيْلِ مَثْنَى مَثْنَى ، وَالْوِتْرُ رَكْعَةٌ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ليث بن أبي سليم ,وهو ثقة ولكنه مدلس .

3590. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Gece namazı iki rekât iki rekât olarak kılınır. Vitir ise gecenin sonunda kılınan bir rekâttır"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Leys b. Ebî Süleym güvenilir olmakla beraber müdellistir.[2]

٣٥٩١ - حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ بْنِ الصَّبَّاحِ الرَّقِّيُّ ، ثنا الْعَلاءُ بْنُ هِلالٍ ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَبِي أُنَيْسَةَ ، حَدَّثَنِي حَبِيبُ بْنُ أَبِي ثَابِتٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : " كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي بِالنَّهَارِ مَثْنَى مَثْنَى " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: العلاء بن هلال, وهو ضعيف

3591. İbn Abbâs'ın naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gündüz iki rekât iki rekât olarak (nafile) namaz kılardı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Alâ b. Hilâl zayıftır.

---

[1] Hadisin, onu kuvvetlendirecek şahitleri vardır. Bkz. *es-Silsiletü's-sahîha*, no. 1919.

[2] Leys b. Ebî Süleym, bunaması sebebiyle zayıf olsa da müdellisler arasında zikredilmemiştir.

(بَابُ صَلاَةِ الْمَرْأَةِ بِغَيْرِ إِذْنِ زَوْجِهَا)

Kadının Kocasından İzinsiz (Nafile) Namaz Kılması

٣٥٩٢ - حَدَّثَنَا عُبَيْدٌ الْعِجْلِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ الْمُحَارِبِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الأَجْلَحِ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ ، عَنْ مِقْسَمٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " لا تَأْذَنُ امْرَأَةٌ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا إِلا بِإِذْنِهِ ، وَلا تَقُومُ مِنْ فِرَاشِهَا فَتُصَلِّيَ تَطَوُّعًا إِلا بِإِذْنِهِ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

3592. İbn Abbâs'dan nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bir kadın (yabancı erkeğin) kocasının evine (girmesine) ancak onun izniyle müsaade eder. Yine kocasının yatağından ancak onun izniyle kalkıp nafile namaz kılar"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.[1]

(بَابُ مَا تُسْتَفْتَحُ بِهِ الصَّلاةُ)

Namaza Başlama Duaları

٣٥٩٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ أَتَشٍ حَدَّثَنَا جَعْفَرٌ يَعْنِى ابْنَ سُلَيْمَانَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ عَلِيٍّ الْيَشْكُرِيِّ عَنْ أَبِى الْمُتَوَكِّلِ النَّاجِيِّ عَنْ أَبِى سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ وَاسْتَفْتَحَ صَلاَتَهُ وَكَبَّرَ قَالَ سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ تَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالَى جَدُّكَ وَلاَ إِلَهَ غَيْرُكَ. ثُمَّ يَقُولُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ. ثَلاَثاً ثُمَّ يَقُولُ أَعُوذُ بِاللَّهِ السَّمِيعِ الْعَلِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ مِنْ هَمْزِهِ وَنَفْخِهِ. ثُمَّ يَقُولُ اللَّهُ أَكْبَرُ. ثَلاَثاً ثُمَّ يَقُولُ أَعُوذُ بِاللَّهِ السَّمِيعِ الْعَلِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ مِنْ هَمْزِهِ وَنَفْخِهِ وَنَفْثِهِ "

رواه أحمد ,ورجاله ثقات.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 12144. Senedinde simi geçen Yezîd b. Ebî Ziyâd tenkit edilmiştir.

3593. Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gece kalktığında namazına tekbir alarak başlar ve sonra şu duayı okurdu:

"Allahım! Sen eksik sıfatlardan pak ve uzaksın. Seni daima böyle tenzih eder ve överim. Senin adın mübarektir. Varlığın her şeyden üstündür. Senden başka tanrı yoktur"

Sonra üç kere *"Lâ ilâhe illallah"* der ve ardından şöyle dua ederdi: *"Rahmetten kovulmuş şeytanın şerrinden, onun ayartmasından, vesvesesinden ve üfürüğünden her şeyi işiten ve bilen Allah'a sığınırım."*

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

٣٥٩٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا بَهْزٌ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ أَنْبَأَنَا يَعْلَى بْنُ عَطَاءٍ أَنَّهُ سَمِعَ شَيْخاً مِنْ أَهْلِ دِمَشْقَ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا أُمَامَةَ الْبَاهِلِيَّ يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ فِي الصَّلاَةِ مِنَ اللَّيْلِ كَبَّرَ ثَلاَثاً وَسَبَّحَ ثَلاَثاً وَهَلَّلَ ثَلاَثاً ثُمَّ يَقُولُ " اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ مِنْ هَمْزِهِ وَنَفْخِهِ وَشِرْكِهِ"

رواه أحمد, وفيه: من لم يسم .

3594. Ebû Umâme el-Bâhilî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gece namaza başlarken üç kere "Allâhu ekber" (tekbir) der, üç kere "Sübhânallah" (tesbih) der, üç kere "Lâ ilâhe illallah" (tehlil)" der ve sonra şu duayı okurdu:

"Allahım! Rahmetten kovulmuş şeytanın şerrinden; onun ayartmasından, vesvesesinden ve şirkinden sana sığınırım."

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup senedinde ismi zikredilmeyen ravi vardır.

(بَابُ الْجَهْرُ بِالْقُرْآنِ وَكَيْفَ يُقْرَأُ)

Kur'ân'ı Açıktan Okumak ve Nasıl Okunacağına Dair

٣٥٩٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا خَلَفٌ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ مُطَرِّفٍ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْحَارِثِ عَنْ عَلِيٍّ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى أَنْ يَرْفَعَ الرَّجُلُ صَوْتَهُ بِالْقِرَاءَةِ قَبْلَ الْعِشَاءِ وَبَعْدَهَا يُغَلِّطُ أَصْحَابَهُ وَهُمْ يُصَلُّونَ

رواه أحمد وأبو يعلى ,وفيه: الحارث, وهو ضعيف.

3595. Ali b. Ebî Tâlib'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yatsı öncesi ve sonrasında kıraat esnasında kişinin sesini, namaz kılan arkadaşlarını yanıltacak derecede yükseltmesini yasaklamıştır.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravilerinden Leys zayıftır.[1]

٣٥٩٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبِيدَةُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى عَنْ رَجُلٍ يُدْعَى صَدُوعٌ وَفِي نُسْخَةٍ صَدَقَةُ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ اعْتَكَفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْعَشْرِ الأَوَاخِرِ قَالَ فَبُنِيَ لَهُ بَيْتٌ مِنْ سَعَفٍ قَالَ فَأَخْرَجَ رَأْسَهُ مِنْهُ ذَاتَ لَيْلَةٍ فَقَالَ " أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ الْمُصَلِّي إِذَا صَلَّى فَإِنَّمَا يُنَاجِي رَبَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى فَلْيَعْلَمْ بِمَا يُنَاجِيهِ وَلاَ يَجْهَرْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ " رواه أحمد والبزار والطبراني في الكبير، وفيه: محمد بن أبي ليلى، وفيه كلام. قلت : وفي الصحيح منه الاعتكاف.

3596. İbn Ömer anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) (Ramazan'ın) son on gün(ün)de itikâfa girdi. Bu amaçla kendisi için hurma dallarından bir kulübe (ev) yapıldı. Bir gece kulübeden başını çıkararak:

"Ey insanlar! (Bilin ki) musalli, namaz kılarken muhakkak -aziz ve celil olan- Rabbine münâcat eder. Öyleyse O'na nasıl münâcat ettiğine dikkat etsin. (Kur'ân okurken) sesinizi yükselterek birbirinizin aklını karıştırmayın" buyurdu.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel, Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedinde hakkında söz olan İbn Ebî Leylâ vardır. *Sahîh*'de hadisin "i'tikâf" bölümü yer almıştır.[2]

٣٥٩٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ قَرَأْتُ عَلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مَهْدِيٍّ مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيِّ عَنْ أَبِي حَازِمٍ التَّمَّارِ عَنِ الْبَيَاضِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ عَلَى النَّاسِ وَهُمْ يُصَلُّونَ وَقَدْ عَلَتْ أَصْوَاتُهُمْ بِالْقِرَاءَةِ فَقَالَ " إِنَّ الْمُصَلِّيَ يُنَاجِي رَبَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فَلْيَنْظُرْ مَا يُنَاجِيهِ وَلاَ يَجْهَرْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ بِالْقُرْآنِ "

رواه أحمد، ورجاله رجال الصحيح.

3597. Beyâdî bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) insanların yanına çıktığında onlar namaz kılıyor ve kırâtlerini yüksek sesle yapıyorlardı. Bunun üzerine şöyle buyurdu: *"Kuşkusuz namaz kılan kişi, -aziz ve celil olan- Rabbine yakarış halindedir. O halde neye yakardığına baksın.*

---

[1] *Müsned* (I, 88, no. 663); Ebû Ya'lâ no. 497.

[2] Bkz. Ahmed b. Hanbel, no. 4928. Senedi sahih olup ravileri arasında İbn Ebî Leylâ'nın adı geçmemiştir. Ayrıca bkz. no. 5349, 6127; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 13572. Bunun senedi de birinci rivayet gibi sahihtir.

Ayrıca Kur'ân okurken birbirlerinizin kıraatlerini karıştıracak şekilde seslerinizi yükseltmeyin."

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٥٩٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ حَدَّثَنَا أَبِي قَالَ سَمِعْتُ النُّعْمَانَ يُحَدِّثُ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ عَبْدَ اللّٰهِ بْنَ حُذَافَةَ السَّهْمِيَّ قَامَ يُصَلِّي فَجَهَرَ بِصَلَاتِهِ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " يَا ابْنَ حُذَافَةَ لَا تُسْمِعْنِي وَأَسْمِعْ رَبَّكَ عَزَّ وَجَلَّ"

رواه أحمد والبزار والطبراني في الكبير, إلا أنه قال : عن أبي سلمة أن عبد الله بن حذافة , ورجال أحمد رجال الصحيح .

3598. Ebû Hureyre'den nakledildiğine göre Abdullah b. Huzâfe es-Sehmî kalkıp namaza durdu. Namazında kıraati yüksek sesle okumaya başladı. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem):

"Ey Huzâfe'nin oğlu! Sesini bana duyurma, Rabbine duyur!" buyurdu.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel, Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de "Ebû Seleme'den nakledildiğine göre Abdullah b. Huzâfe" şeklinde başlayan bir ifadeyle Taberânî rivayet etmiş olup Ahmed b. Hanbel'in ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٥٩٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ بَحْرٍ حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ هَانِئِ بْنِ هَانِئٍ عَنْ عَلِيٍّ قَالَ كَانَ أَبُو بَكْرٍ يُخَافِتُ بِصَوْتِهِ إِذَا قَرَأَ وَكَانَ عُمَرُ يَجْهَرُ بِقِرَاءَتِهِ وَكَانَ عَمَّارٌ إِذَا قَرَأَ يَأْخُذُ مِنْ هَذِهِ السُّورَةِ وَهَذِهِ فَذُكِرَ ذَاكَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لِأَبِي بَكْرٍ "لِمَ تُخَافِتُ. قَالَ إِنِّي لَأُسْمِعُ مَنْ أُنَاجِي. وَقَالَ لِعُمَرَ لِمَ تَجْهَرُ بِقِرَاءَتِكَ. قَالَ أُفْزِعُ الشَّيْطَانَ وَأُوقِظُ الْوَسْنَانَ. وَقَالَ لِعَمَّارٍ لِمَ تَأْخُذُ مِنْ هَذِهِ السُّورَةِ وَهَذِهِ. قَالَ أَتَسْمَعُنِي أَخْلِطُ بِهِ مَا لَيْسَ مِنْهُ قَالَ لَا " قَالَ فَكُلُّهُ طَيِّبٌ. رواه أحمد ورجاله ثقات

3599. Hz. Ali bildiriyor: Ebû Bekir, Kur'ân okurken sesini alçaltırdı. Ömer ise kıraati sesli yapardı. Ammâr da Kur'ân okurken biraz bu sûreden biraz şu sûreden okurdu. Sonra bu durum Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) anlatılınca Ebû Bekir'e:

"Niçin sesini alçaltıyorsun?" diye sordu. Ebû Bekir: "Çünkü ben münacat ettiğim varlığa (zaten) sesimi duyuruyorum" şeklinde cevap verdi. Ömer'e: "Sen niçin kıraatini sesli yapıyorsun?" diye sordu. Ömer de: *"Şeytan'ı ürkütmek ve uyuyanı uyandırmak için"* şeklinde cevap verdi. Sonra Ammâr'a: "Niçin biraz bu sûreden, biraz şu sûreden okuyorsun?" diye sorunca, "Sûrenin bir parçası olmayan herhangi bir şeyi ona karıştırdığımı işittin mi?" diye sordu. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) *"Hayır"* karşılığını verdi. Bunun üzerine: "Öyleyse bunların hepsi güzeldir" dedi.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

٣٦٠٠ - وعَنْ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ قَالَ : قِيْلَ لأَبِي بَكْرٍ "لِمَ تُخَافِتُ فِي قِرَاءَتِكَ ؟ قَالَ : إنِّي أُسْمِعُ مَنْ أُنَاجِي . وَقِيْلَ لِعُمَرَ : لِمَ تَجْهَرَ بِقِرَاءَتِكَ ؟ قَالَ : أُوْقِظُ الوَسْنَانَ وَقِيْلَ لِرَجُلٍ آخَرَ : لِمَ تَخْلِطُ فِي قِرَاءَتِكَ ؟ قَالَ : تَسْمَعُنِي أَزِيْدُ فِيْهِ مَا لَيْسَ فِيْهِ ؟ قَالَ : لاَ . قَالَ : فَإِنَّهُ طَيِّبٌ أُخْلِطُ بَعْضَهُ بِبَعْضٍ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: أيوب, وثقه أحمد وعمرو بن , وضعفه ابن المديني وابن معين.

3600. Ammâr b. Yâsir bildiriyor: Ebû Bekir'e: "Niçin kıraatini kısık sesle yapıyorsun?" diye soruldu. "Ben kendisine yakardığım varlığa zaten sesimi duyuruyorum" dedi. Ömer'e: "Sen niçin kıraatini aşikar/cehri yapıyorsun?" diye soruldu. "Uyuyanları uyarmak için" dedi. Başka bir adama "Niçin farklı sûrelerden Kur'ân okuyorsun?" diye soruldu. "Sûreye, onda olmayan bir şeyi ilave ettiğimi işitiyor musun?" dedi. Soran kişi: "Hayır" deyince o da: "Bunları hepsi de güzeldir. Bu şekilde sûreleri birbirlerine katıyorum" dedi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Eyyûb b. Câbir'i Ahmed b. Hanbel ve Amr b. Ali güvenilir kabul ederlerken İbnü'l-Medînî ve İbn Maîn zayıf görmüşlerdir.

٣٦٠١ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعُمَرِيُّ ، قَالَ : نَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، وَعَائِشَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَنَّهُ اطَّلَعَ مِنْ بَيْتِهِ ، وَالنَّاسُ يُصَلُّونَ يَجْهَرُونَ بِالْقِرَاءَةِ ، فَقَالَ لَهُمْ : " إِنَّ الْمُصَلِّي يُنَاجِي رَبَّهُ فَلْيَنْظُرْ بِمَا يُنَاجِيهِ ، فَلا يَجْهَرْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ بِالْقُرْآنِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: محمد بن عمرو, وفيه كلام من سوء حفظه .

3601. Ebû Hureyre ve Âişe'den nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir evin içine baktı. İnsanlar sesli kıraatle namaz kılıyorlardı. Buyurdu ki:

"Şüphesiz ki namaz kılan Rabbine münacat etmektedir. Öyleyse O'na nasıl münacat ettiğine dikkat etsin. Yüksek sesle Kur'ân okuyarak birbirinizi şaşırtmayın."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden Muhammed b. Amr, hafızasını zayıf olması yönünden tenkit edilmiştir.

٣٦٠٢ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ السَّمَيْدَعِ الأَنْطَاكِيُّ ، ثنا مُوسَى بْنُ أَيُّوبَ النَّصِيبِيُّ ، ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ النَّضْرِ الْعَسْكَرِيُّ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ سَلَمَةَ الْخَبَائِرِيُّ ، ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ مَالِكٍ الْحَضْرَمِيِّ ، عَنْ

يَحْيَى بْنِ الْحَارِثِ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّه صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ الَّذِي يَجْهَرُ بِالْقُرْآنِ كَالَّذِي يَجْهَرُ بِالصَّدَقَةِ ، وَالَّذِي يُسِرُّ بِالْقُرْآنِ كَالَّذِي يُسِرُّ بِالصَّدَقَةِ "

رواه الطبراني في الكبير, من طريقين في إحداهما : بشير بن نمير, وهو متروك وفي الأخرى : إسحاق بن مالك, ضعفه الأزدي .

3602. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kur'ân'ı yüksek sesle okuyan, sadakayı açıktan verene; Kur'ân'ı gizli okuyan ise sadakayı gizli verene benzer"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de iki ayrı tarikle rivayet etmiş olup tariklerden birinde ismi geçen Beşîr b. Numeyr metrûktur. Diğerinde yer alan İshâk b. Mâlik'i ise Ezdî zayıf görmüştür.[1]

٣٦٠٣ - حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا بِسْطَامُ بْنُ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا نَصْرُ بْنُ عَبْدِ اللَّه أَبُو الْفَتْحِ ، عَنْ ثَوْرِ بْنِ يَزِيدَ ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّه صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ صَلَّى مِنْكُمْ مِنَ اللَّيْلِ فَلْيَجْهَرْ بِقِرَاءَتِهِ ؛ فَإِنَّ الْمَلائِكَةَ تُصَلِّي بِصَلاتِهِ ، وَتَسْمَعُ لِقِرَاءَتِهِ ، وَإِنَّ مُؤْمِنِي الْجِنِّ الَّذِينَ يَكُونُونَ فِي الْهَوَاءِ ، وَجِيرَانَهُ مَعَهُ فِي مَسْكَنِهِ يُصَلُّونَ بِصَلاتِهِ ، وَيَسْتَمِعُونَ قِرَاءَتَهُ ، وَإِنَّهُ لَيَطْرُدُ بِجَهْرِ قِرَاءَتِهِ عَنْ دَارِهِ ، وَعَنِ الدُّورِ الَّتِي حَوْلَهُ فُسَّاقَ الْجِنِّ ، وَمَرَدَةَ الشَّيَاطِينِ "فذكر الحديث وقد تقدم بطوله في باب في صلاة الليل والكلام عليه

3603. Muaz b. Cebel'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Sizden kim, gece namaz kılarsa, kıraati açıktan okusun. Zira melekler onun namazına uyarak namaz kılarlar, kıraatini dinlerler. Yine havada/uzayda bulunan cinlerin müminleri ve kendisiyle beraber meskeninde bulunan (görünmeyen) komşuları da onun namazına uyarak namaz kılarlar, kıraatini dinlerler. Kıraati açıktan okumakla o, hem kendi evinden, hem de civarındaki evlerden cinlerin fasıklarını ve şeytanların azgınlarını defeder...." Hadisin tamamı Gece namazına dair bölümde geçmişti.[2]

٣٦٠٤ - وعَنْ أَبِي بَكْرَةَ قَالَ : كَانَتْ قِرَاءَةُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدُّ لَيْسَ فِيهَا تَرْجِيعٌ "

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 7933 (Beşîr b. Numeyr tarikiyle); no. 7742 (Süleymân b. Seleme el-Habâirî-Bakıyye b. el-Velîd –İshâk b. Mâlik tarikiyle ki, hepsi de zayıftır. Ayrıca iki senette de ismi geçen Kâsım Ebû Abdirrahman da tartışmalıdır.

[2] Bkz. no. 3530.

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عمرو بن وجيه, وهو ضعيف .

3604. Ebû Bekre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) kıraatinde med/uzatma olurdu, ama terci'/nağmeli ve akisli okuyuş olmazdı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Amr b. Vecîh zayıftır.

٣٦٠٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو ، ثنا زُهَيْرٌ ، ثنا أَبُو إِسْحَاقَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ قَيْسٍ ، قَالَ : " بِتُّ مَعَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ لَيْلَةً فَقَامَ أَوَّلَ اللَّيْلِ ، ثُمَّ قَامَ يُصَلِّي فَكَانَ يَقْرَأُ قِرَاءَةَ الإِمَامِ فِي مَسْجِدِ حَيِّهِ ، يُرَتِّلُ ، وَلا يُرَجِّعُ يُسْمِعُ مَنْ حَوْلَهُ ، وَلا يَرْفَعُ صَوْتَهُ حَتَّى لَمْ يَبْقَ عَلَيْهِ مِنَ الْغَلَسِ إِلا كَمَا بَيْنَ الأَذَانِ لِلْمَغْرِبِ إِلَى الانْصِرَافِ مِنْهَا ، ثُمَّ أَوْتَرَ

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

3605. Alkame b. Kays anlatmaktadır: Bir defasında Abdullah b. Mes'ûd'un yanında geceyi geçirdim. Gecenin başında kalkıp namaza durdu. Mahallesindeki mescidin imamının kıraati gibi kıraatte bulunuyor, tertil üzere okuyor, sesini aksettirmiyordu. Sesini etrafındakilere duyuruyor, ama tercî yapmıyor/kıraatini akisli bir şekilde okumuyordu. Tâ ki gece karanlığının açılmasına, akşam namazı vakti ile namazın edası arasında geçen süre kadar bir süre kalınca vitir kıldı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٦٠٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو ، ثنا زَائِدَةُ ، عَنْ أَشْعَثَ بْنِ أَبِي الشَّعْثَاءِ ، عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ هِلالٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : " لَمْ يُخَافِتْ مَنْ أَسْمَعَ أُذُنَيْهِ . "

رواه الطبراني, ورجاله رجال الصحيح .

3606. Abdullah b. Mes'ûd demiştir ki: "Okuduğunu kulaklarına işittiren, gizli okumamış olur."

★Bunu Taberânî rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

(بَابُ التَّغَنِّي بِالقُرآنِ)

Kur'ân Okurken Teğanni Yapmak

٣٦٠٧ - حَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ مُرَّةَ الْحَنَفِيُّ ، عَنْ عِسْلِ بْنِ سُفْيَانَ ، عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ لَمْ يَتَغَنَّ بِالْقُرْآنِ فَلَيْسَ مِنَّا "

رواه أبو يعلى, وفيه: عسل بن سفيان, وثقه ابن حبان وقال : يخطئ ويخالف وضعفه جمهور الأئمة .

3607. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kur'ân okurken teğanni yapmayan bizden değildir"* buyurmuştur.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravilerinden Asel b. Süfyân'ı, İbn Hibbân güvenilir görerek "Bazen hata yapıp (güvenilir olanlara) muhalefet ederdi" derken, imamların çoğu kendisini zayıf olarak değerlendirmiştir.

(بَابُ كَمْ يَقْرَأُ فِي اللَّيْلِ)

Bir Gecede Ne Kadar Kur'ân Okunacağına Dair

٣٦٠٨ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ حَمَّادٍ ، حَدَّثَنَا أَبُو يَحْيَى الْكُوفِيُّ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الشَّامِيِّ ، عَنْ مَكْحُولٍ ، عَنْ وَاثِلَةَ بْنِ الأَسْقَعِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " عُدَّ الآيَ فِي التَّطَوُّعِ ، وَلا تَعُدَّهُ فِي الْفَرِيضَةِ " رواه أبو يعلى, وفيه: أبو يحيى التميمي الكوفي, وهو ضعيف .

3608. Vâsile'den nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Nafile namazda okuduğunuz âyetleri sayınız, ama farz namazda saymayınız"* buyurmuştur.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravilerinden Ebû Yahya et-Temîmî el-Kûfî zayıftır.[1]

٣٦٠٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِى أَمْلاَهُ عَلَيْنَا فِى النَّوَادِرِ قَالَ كَتَبَ إِلَىَّ أَبُو تَوْبَةَ الرَّبِيعُ بْنُ نَافِعٍ قَالَ حَدَّثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ حُمَيْدٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَاقِدٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ مُوسَى عَنْ كَثِيرِ بْنِ مُرَّةَ عَنْ تَمِيمٍ الدَّارِىِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " مَنْ قَرَأَ بِمِائَةِ آيَةٍ فِى لَيْلَةٍ كُتِبَ لَهُ قُنُوتُ لَيْلَةٍ "

---

[1] Ebû Ya'lâ, no. 7489. Senedinde ismi geçen Ebû Saîd eş-Şâmî meçhuldür. Ebû Yahya el-Kûfî'den maksat ise Abdülhamîd b. Abdirrahman el-Himmânî'dir, et-Temîmî değil. et-Temîmî olanın ismi ise İsmâîl b. İbrâhîm el-Ahvel olup zayıftır. Burada zikri geçen Abdülhamîd'i İbn Maîn güvenilir görürken, İbn Ahmed ve İbn Sa'd zayıf olarak değerlendirmişlerdir. Bkz. *Tehzîbu Tehzîbi'l-Kemal* hulasası, 222.

رواه أحمد والطبراني في الكبير, وفيه: سليمان بن موسى الشامي, وثقه ابن معين وأبو حاتم وقال البخاري: عنده مناكير وهذا لا يقدح.

3609. Temîm ed-Dârî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim (gecede) yüz âyet okursa, ona bir gece ibadeti yazılır"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedinde ismi geçen Süleyman b. Mûsa eş-Şâmî'yi İbn Maîn ve Ebû Hâtim güvenilir kabul ederlerken, Buhârî: "Münker hadisleri var, ama bu değerinden bir şey düşürmez" demiştir.[1]

٣٦١٠ - وعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : "مَنْ صَلَّى فِي لَيْلَةٍ بِمِئَةِ آيَةٍ لَمْ يُكْتَبْ مِنَ الغَافِلِينَ وَمَنْ صَلَّى بِمِئَتَي آيَةٍ فَإِنَّهُ يُكْتَبُ - أَظُنُّهُ - مِنَ الْمُتَّقِينَ "

رواه البزار, وفيه: يوسف بن خالد السمتي, وهو ضعيف.

3610. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim gecede yüz âyet okursa, gafillerden yazılmaz. Kim (gecede) yüz âyetle namaz kılarsa, -sanırım- muttakilerden yazılır"* buyurmuştur.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravilerinden Yûsuf b. Hâlid es-Semtî zayıftır.

٣٦١١ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ خَازِمٍ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بُكَيْرٍ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ الْحَارِثِ الذِّمَارِيِّ ، عَنِ الْقَاسِمِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ ، وَتَمِيمٍ الدَّارِيِّ ، عن النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ قَرَأَ عَشْرَ آيَاتٍ فِي لَيْلَةٍ ، كُتِبَ لَهُ قِنْطَارٌ ، وَالْقِنْطَارُ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا ، فَإِذَا كَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، يَقُولُ رَبُّكَ عَزَّ وَجَلَّ : اقْرَأْ وَارْقَ لِكُلِّ آيَةٍ دَرَجَةً ، حَتَّى يَنْتَهِيَ إِلَى آخِرِ آيَةٍ مَعَهُ ، يَقُولُ رَبُّكَ عَزَّ وَجَلَّ لِلْعَبْدِ : اقْبِضْ ، فَيَقُولُ الْعَبْدُ بِيَدِهِ يَا رَبُّ أَنْتَ أَعْلَمُ ، فَيَقُولُ بِهَذِهِ الْخُلْدَ ، وَبِهَذِهِ النَّعِيمَ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: إسماعيل بن عياش, ولكنه من روايته عن الشاميين وهي مقبولة.

3611. Fadâle b. Ubeyd ve Temîm ed-Dârî'den nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Kim bir gecede on âyet okursa, onun için bir kantar sevap yazılır. Bir kantar, dünya ve içindekilerden daha hayırlıdır. Kıyamet günü de -aziz ve celil olan- Rabbi şöyle der: «Oku ve okuduğun her âyete karşılık bir derece yüksel». Tâ ki yanındaki son âyeti de okuyunca -aziz ve celil olan- Rabbi kuluna: «Tut»

---

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 1252'de *"Kim gecede yüz âyet okursa..."* ifadesiyle geçmiştir.

der. Kul eliyle: «Ey Rabbim! Sen daha iyi bilirsin» der. Rab: «Bu sonsuzluk âlemini ve bu nimetleri (tut)» buyurur."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş senedinde İsmâîl b. Ayyâş'ın adı geçmiştir. Fakat İsmâîl bu hadisi Şamlılardan rivayet etmiş olup Şamlılardan rivayeti makbuldür.

٣٦١٢ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، ثنا جُبَارَةُ بْنُ مُغَلِّسٍ ، ثنا يَحْيَى بْنُ عُقْبَةَ بْنِ أَبِي الْعَيْزَارِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُحَادَةَ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ الْحَارِثِ الذِّمَارِيِّ ، عَنِ الْقَاسِمِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ قَرَأَ عَشْرَ آيَاتٍ فِي لَيْلَةٍ لَمْ يُكْتَبْ مِنَ الْغَافِلِينَ ، وَمَنْ قَرَأَ مِائَةَ آيَةٍ كُتِبَ لَهُ قُنُوتُ لَيْلَةٍ ، وَمَنْ قَرَأَ مِئَتَيْ آيَةٍ كُتِبَ مِنَ الْقَانِتِينَ ، وَمَنْ قَرَأَ أَرْبَعَ مِائَةِ آيَةٍ كُتِبَ مِنَ الْعَابِدِينَ ، وَمَنْ قَرَأَ خَمْسَ مِائَةِ آيَةٍ كُتِبَ مِنَ الْحَافِظِينَ ، وَمَنْ قَرَأَ سِتَّ مِائَةِ آيَةٍ كُتِبَ مِنَ الْخَاشِعِينَ ، وَمَنْ قَرَأَ ثَمَانِ مِائَةِ آيَةٍ كُتِبَ مِنَ الْمُخْبِتِينَ ، وَمَنْ قَرَأَ أَلْفَ آيَةٍ أَصْبَحَ لَهُ قِنْطَارٌ ، وَالْقِنْطَارُ أَلْفٌ وَمِئَتَا أُوقِيَّةٍ ، الأُوقِيَّةُ خَيْرٌ مِمَّا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ ، أَوْ قَالَ : مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ ، وَمَنْ قَرَأَ أَلْفَيْ آيَةٍ كَانَ مِنَ الْمُوجِبِينَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: يحيى بن عقبة ,عن أبي العيزار, وهو ضعيف .

3612. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Kim gecede on âyet okursa, gafillerden yazılmaz. Kim (gecede) yüz âyet okursa, kendisine bir gecenin ibadet sevabı yazılır. Kim iki yüz âyet okursa, mutilerden yazılır. Kim dört yüz âyet okursa, abidlerden yazılır. Kim beş yüz âyet okursa, hafızlardan yazılır. Kim altı yüz âyet okursa, huşu sahiplerinden yazılır. Kim sekiz yüz âyet okursa, mütevazilerden yazılır. Kim bin âyet okursa, ona bir kantar sevap yazılır. Bir kantar, 120 ukiyyedir ve bir ukiyye, sema ile yer arasındakilerden daha değerlidir. -veya, *"üzerine Güneş'in doğduğu her şeyden daha değerlidir"* dedi-. *Kim iki bin âyet okursa, artık cenneti hak edenlerden olur."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Yahya b. Ukbe b. Ebi'l-Ayzâr zayıftır.[1]

٣٦١٣ – وعَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , يَقُولُ :

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 7748. Senedinde ismi geçen Cubâre b. Muğallis yalancı, Kâsım Ebû Abdirrahman da zayıftır.

مَنْ قَرَأَ عَشْرَ آيَاتٍ فِي لَيْلَةٍ لَمْ يُكْتَبْ مِنَ الْغَافِلِينَ وَمَنْ قَرَأَ مئَةَ آيَةٍ كُتِبَ لَهُ قُنُوتُ لَيْلَةٍ وَمَنْ قَرَأَ مِئَتَيْ آيَةٍ كُتِبَ مِنَ الْقَانِتِينَ وَمَنْ قَرَأَ أَرْبَعَ مِائَةِ آيَةٍ كُتِبَ مِنَ الْمُخْبِتِينَ وَمَنْ قَرَأَ أَلْفَ آيَةٍ أَصْبَحَ وَلَهُ قِنْطَارٌ - أَلْفٌ وَمِئَتَا أُوقِيَّةٍ الأُوقِيَّةُ خَيْرٌ مِمَّا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ - وَمَنْ قَرَأَ أَلْفَيْ آيَةٍ كَانَ مِنَ الْمُوجِبِينَ" رواه الطبراني في الكبير, وفيه: يحيى بن عقبة بن أبي العيزار وهو ضعيف.

3613. Ubâde b. es-Sâmit demiştir ki: Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim:

"Kim gecede on âyet okursa, gafillerden yazılmaz. Kim (gecede) yüz âyet okursa, kendisine bir gecenin ibadet sevabı yazılır. Kim iki yüz âyet okursa, mutilerden yazılır. Kim dört yüz âyet okursa, mütevazilerden yazılır. Kim bin âyet okursa, ona bir kantar sevap yazılır. Bir kantar, 120 ukiyyedir ve bir ukiyye, sema ile yer arasındakilerden daha değerlidir. Kim iki bin âyet okursa, cenneti hak edenlerden yazılır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Yahyâ b. Ukbe b. Ebi'l-Ayzâr zayıftır.

٣٦١٤ - و عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : "مَنْ قَرَأَ مِائَةَ آيَةٍ فِي لَيْلَةٍ لَمْ يُكْتَبْ مِنَ الْغَافِلِينَ وَمَنْ قَرَأَ مِئَتَيْ آيَةٍ كُتِبَ مِنَ الْقَانِتِينَ وَمَنْ قَرَأَ أَلْفَ آيَةٍ إِلَى خَمْسِ مِائَةِ آيَةٍ كُتِبَ لَهُ قِنْطَارٌ مِنَ الأَجْرِ القِيرَاطُ مِنَ القِنْطَارِ مِثْلُ التَّلِّ العَظِيمِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: موسى بن عبيدة الربذي, والغالب عليه الضعف, وقد اختلف قول أحمد وابن معين فيه.

3614. Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Kim gecede yüz âyet okursa, gafillerden yazılmaz. Kim (gecede) iki yüz âyet okursa, mutilerden yazılır. Kim bin ile beş yüz arasında âyet okursa, ona bir kantar sevap yazılır. Kantarın bir kıratı, koca bir tepe kadardır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Mûsa b. Ubeyde er-Rabezî'de zayıflık vasfı hakimdir. Ahmed b. Hanbel ve İbn Maîn'in onunla ilgili değerlendirmesi ise çelişkilidir.

٣٦١٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى ، نَا أَبُو أُسَامَةَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أُسَامَةَ الْكَلْبِيُّ ، نَا حَمَّادُ بْنُ خُوَارٍ ، نَا فُضَيْلُ بْنُ مَرْزُوقٍ ، عَنْ عَطِيَّةَ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ قَرَأَ بِعَشْرِ آيَاتٍ لَمْ يُكْتَبْ مِنَ الْغَافِلِينَ ، وَمَنْ قَامَ بِمِائَةِ آيَةٍ كُتِبَ مِنَ الْقَانِتِينَ ، وَمَنْ قَامَ بِمِائَتَيْ آيَةٍ كُتِبَ مِنَ الْعَابِدِينَ " رواه الطبراني في الأوسط, وقال : تفرد به حماد بن حماد بن خوار أخو حميد , قلت : ذكره ابن حبان في الثقات .

3615. Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim (gecede) on âyet okursa, gafillerden yazılmaz. Kim yüz âyet okursa, mutilerden yazılır. Kim iki yüz âyet okursa, âbidlerden yazılır"* buyurmuştur.

★Hadisi *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet eden Taberânî, ravilerinden Humeyd'in kardeşi Hammad b. Havâr'ın rivayetinde teferrüt ettiğini belirtmiştir.

Ben derim ki: Bu zatı İbn Hibbân *es-Sikât*'ta zikretmiştir.

٣٦١٦ – وعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : مَنْ قَرَأَ فِي لَيْلَةٍ خَمْسِينَ آيةً لَمْ يُكْتَبْ مِنَ الْغَافِلِينَ وَمَنْ قَرَأَ مِئَةَ آيةٍ كُتِبَ مِنَ الْقَانِتِينَ وَمَنْ قَرَأَ ثَلَاثَ مِئَةِ آيةٍ كُتِبَ لَهُ قِنْطَارٌ وَمَنْ قَرَأَ سَبْعَ مِئَةٍ أَفْلَحَ" رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

3616. Abdullah b. Mes'ûd demiştir ki: "Kim gecede elli âyet okursa, gafillerden yazılmaz. Kim yüz âyet okursa, mutilerden yazılır. Kim üç yüz âyet okursa, onun için bir kantar sevap yazılır. Kim yedi yüz âyet okursa, artık kurtuluşa ermiştir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

(بَابُ ثَانٍ مِنْهُ)

Konuyla İlgili Başka Bir Bölüm

٣٦١٧ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا الْحَسَنُ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنَا حَبَّانُ بْنُ وَاسِعٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَعْدِ بْنِ الْمُنْذِرِ الأَنْصَارِىِّ أَنَّهُ قَالَ يَا رَسُولَ اللّٰهِ أَقْرَأُ الْقُرْآنَ فِى ثَلَاثٍ قَالَ نَعَمْ . وَكَانَ يَقْرَؤُهُ كَذَلِكَ حَتَّى تُوُفِّىَ"

رواه أحمد والطبراني في الكبير إلا أنه قال :" نعم إن استطعت ", وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام .

3617. Sa'd b. el-Münzir el-Ensârî'den nakledildiğine göre o, "Ya Resûlallah! Kur'ân'ı üç günde (veya üç hizip halinde) okuyayım mı?" diye sormuş. *"Olur"* buyurmuş. Bu sebeple o, ölene kadar Kur'ân'ı o şekilde okurmuş.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de *"Gücün yeterse, olur"* ifadesiyle Taberânî rivayet etmiş olup senedinde yer alan İbn Lehî'a hakkında tenkit vardır.[1]

---

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (no. 5481) de geçmiş olup rivayetin senedi zayıftır. Aynı hadisi İbnü'l-Mübarek de *ez-Zühd*'de (no.1274) *ceyyid* bir senetle İbn Lehî'a'dan nakletmiştir. Bkz. *es-Silsiletü's-sahîha*, no. 1512.

٣٦١٨ - حدثنا وَرْدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ لَبِيدٍ الْبَيْرُوتِيُّ ، ثنا صَفْوَانُ بْنُ صَالِحٍ ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ يَعْلَى الطَّائِفِيُّ ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ أَوْسٍ ، عن عمرو بن أوس ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قَدِمْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي وَفْدِ ثَقِيفٍ ، فَكَانَ يَخْرُجُ إِلَيْنَا مِنَ اللَّيْلِ فَأَبْطَأَ عَلَيْنَا ذَاتَ لَيْلَةٍ ، ثُمَّ خَرَجَ إِلَيْنَا ، فَقُلْنَا : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، لَقَدْ أَبْطَأْتَ إِلَيْنَا اللَّيْلَةَ ، فَقَالَ : " إِنَّهُ طَرَأَ عَلَيَّ حِزْبِي مِنَ الْقُرْآنِ ، فَكَرِهْتُ أَنْ أَقْطَعَهُ حَتَّى أَفْرَغَ مِنْهُ " فَلَمَّا أَصْبَحْنَا ، سَأَلْنَا أَصْحَابَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : كَيْفَ يُحَزِّبُونَ الْقُرْآنَ ، فَقَالُوا : ثَلاثٌ وَخَمْسٌ وَسَبْعٌ وَتِسْعٌ وَإِحْدَى عَشْرَةَ وَثَلاثَ عَشْرَةَ وَمَا بَيْنَ ﴿ق وَالْقُرْءَانِ الْمَجِيدِ﴾ إِلَى آخِرِ الْمُفَصَّلِ حِزْبٌ حَسَنٌ "

رواه الطبراني في الكبير, وقال : هكذا رواه الوليد بن مسلم وخالفه وكيع وقران بن تمام وغيرهما فرووه عن عبد الله بن عبد الرحمن ,عن عثمان بن عبد الله بن أوس ,عن جده أوس بن حذيفة, وعثمان بن عمرو لم أجد من ترجمه .

3618. Osmân b. Amr b. Evs, babasından şöyle nakletmiştir: Sakîf heyetiyle Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gittim. Yanında kaldığımız süre zarfında yanımıza gelir, bizimle sohbet ederdi. Bir gece gecikti. "Ya Resûlallah! Bu gece geciktin, niçin?" diye sorduğumuzda: *"Kur'ân hizbimi okumaya başlamıştım. Onu bitirmeden yarıda kesip gelmek istemedim"* buyurdu. Sabah olunca Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbına: "Sizler Kur'ân'ı nasıl hiziplere bölüyorsunuz?" diye sorduk. "Üç, beş, yedi, dokuz, on bir, on üç. «Kâf ve'l-Kur'âni'l-mecîd»den Mufassalların son sûresine kadarki bölüm iyi bir hizibdir" dediler.

★Hadisi *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet eden Taberânî onunla ilgili şu açıklamayı yapmıştır: Hadisi Velîd b. Müslim bu şekilde rivayet etmiştir. Fakat Vekî', Kurân b. Temam ve başkaları ona muhalefet ederek bu hadisi Abdullah b. Abdirrahman'dan, o da Osmân b. Abdillah b. Evs'den, o da dedesi Kays b. Huzeyfe'den nakletmiştir. Osmân b. Amr'ın biyografisini yazanı ise görmedim.

٣٦١٩ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ ، ثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، وَحَدَّثَنَا أَبُو الزِّنْبَاعِ رَوْحُ بْنُ الْفَرَجِ وَعَمْرُو بْنُ أَبِي الطَّاهِرِ بن السرح المصريان ، قَالا : ثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ ، قَالا : ثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ حَبَّانَ بْنِ وَاسِعٍ الأَنْصَارِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ ، أَنَّهُ قَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ فِي كَمْ أَقْرَأُ الْقُرْآنَ ؟ , قَالَ : " فِي خَمْسَ عَشْرَةَ ، قَالَ : إِنِّي أَجِدُنِي أَقْوَى مِنْ ذَلِكَ ، قَالَ : فِي جُمُعَةٍ ، قَالَ : إِنِّي أَجِدُنِي أَقْوَى مِنْ ذَلِكَ ، قَالَ : فَمَكَثَ كَذَلِكَ يَقْرَؤُهُ زَمَانًا حَتَّى كَبِرَ وَكَانَ يَعْصِبُ عَلَى

عَيْنَيْهِ ، ثُمَّ رَجَعَ فَكَانَ يَقْرَؤُهُ فِي خَمْسِ عَشْرَةَ ، قَالَ : يَا لَيْتَنِي قَبِلْتُ رُخْصَةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الأُولَى " رواه الطبراني في الكبير, وفيه :ابن لهيعة, وفيه كلام .

3619. Kays b. Ebî Sa'sa'a', kendisinden nakledildiğine göre, "Ya Resûlallah! Kur'ân'ı kaç günde okuyup bitireyim?" diye sormuş. *"On beş günde"* buyurmuş. "Fakat ben, kendimi bundan daha fazlasını yapacak güçte hissediyorum" deyince; *"Bir haftada"* buyurmuş. "Ben kendimi bundan da fazlasını yapacak güçte hissediyorum" demiş. Sonra yaşlanıncaya kadar bu şekilde okumaya devam etmiş ve bunu yapabilmek için gözlerine bez bağlarmış. Sonra vazgeçip Kur'ân'ı on beş günde bir okumaya başlamış ve "Keşke Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) ilk ruhsatını kabul etseydim" demiş.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinde İbn Lehî'a hakkında tenkit vardır.

٣٦٢٠ - حَدَّثَنَا الْمِقْدَامُ بْنُ دَاوُدَ ، ثنا أَسَدُ بْنُ مُوسَى ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ زَبَّانَ بْنِ فَايِدٍ ، عَنْ سَهْلِ بْنِ مُعَاذِ بْنِ أَنَسٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ قَرَأَ أَلْفَ آيَةٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كُتِبَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَعَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ ، وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا " رواه أبو يعلى والطبراني في الكبير, وفيه: ابن لهيعة ,عن زبان, وفيهما كلام .

3620. Muaz b. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim Allah yolunda bir âyet okursa, kıyamet günü peygamberler, sıddıklar/doğrular, şehitler ve salihlerle birlikte yazılır. Onlar ne iyi dostturlar"* buyurmuştur.

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden İbn Lehî'a ve ravisi Zeban hakkında tenkit vardır.

٣٦٢١ - حدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ عُمَارَةَ بْنِ عُمَيْرٍ ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ ، قَالَ : قَالَ عَبْدُ اللَّهِ : " لا يُقْرَأُ الْقُرْآنَ فِي أَقَلَّ مِنْ ثَلاثٍ ، اقْرَءُوهُ فِي سَبْعٍ ، وَيُحَافِظُ الرَّجُلُ كُلَّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ عَلَى جُزْئِهِ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

3621. Ebu'l-Ahvas'ın bildirdiğine göre Abdullah (b. Mes'ûd) demiştir ki: "Kur'ân üç günden daha az sürede okunmaz. Onu yedi günde okuyun ve kimse kendi hizbini ihmal etmesin."

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٦٢٢ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا الْمَسْعُودِيُّ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ ، عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ ، قَالَ : " كَانَ عَبْدُ اللَّهِ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ فِي كُلِّ ثَلاثٍ ، وَقَلَّمَا يَأْخُذُ مِنْهُ بِالنَّهَارِ

رواه الطبراني في الكبير من طريقين رجال أحدهما رجال الصحيح .

3622. Abdullah b. Mes'ûd, kendi ifadesiyle Kur'ân'ı üç günde okurmuş ve gündüz pek az okurmuş.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de iki ayrı tarikle rivayet etmiş olup tariklerden birinin ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٦٢٣ – حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ مَعْمَرٍ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : " مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ فِي أَقَلَّ مِنْ ثَلاثٍ فَهُوَ رَاجِزٌ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

3623. İbn Mes'ûd demiştir ki: "Kim Kur'ân'ı üç günden daha az sürede okursa, o şairdir."[1]

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٦٢٤ – و عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : مَنْ قَرَأَ ب : ﴿ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ اللَّهُ الصَّمَدُ ﴾ فَقَدْ قَرَأَ ثُلُثَ الْقُرْآنِ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات . قلت : وتأتي أحاديث في التفسير في سورة ﴿ قل هو الله أحد ﴾ كثيرة إن شاء الله .

3624. Abdullah b. Amr'dan nakledildiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim «Kul huvellahu ehad, Allahu's-samed» sûresini okursa, Kur'ân'ın üçte birini okumuş sayılır"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

Ben derim ki: "Kul huvellahu ehad" sûresinin tefsirinde bu konuyla ilgili inşallah daha pek çok hadis zikredilecektir.

٣٦٢٥ – حَدَّثَنَا أَبُو خَلِيفَةَ الْفَضْلُ بْنُ الْحُبَابِ ، ثنا أَبُو الْوَلِيدِ ، ثنا شُعْبَةُ ، أَخْبَرَنِي يَحْيَى بْنُ عَمْرِو بْنِ سَلَمَةَ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَبِي ، يَقُولُ : قَالَ عَبْدُ اللَّهِ : " مَنْ قَرَأَ ثَلاثَ آيَاتٍ مِنْ سُورَةِ الْبَقَرَةِ فِي لَيْلَةٍ فَقَدْ أَكْثَرَ وَأَطْيَبَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: يحى بن عمرو بن سلمة, و لم أحد من ترجمه, وبقية رجاله رجال الصحيح .

قلت : وله حديث في هذا أيضا يأتي في سورة البقرة وآخر يأتي فيما يقول إذا أصبح وإذا أمسى إن شاء الله .

[1] Yani okuduğundan bir sevap kazanmaz, sanki şiir okumuş gibi muamele görür.

3625. Abdullah (b. Mes'ûd) demiştir ki: "Kim Bakara sûresinden üç âyet okursa, çok okumuş ve güzel bir şey yapmış olur."

★Bunu Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Yahya b. Amr b. Seleme'nin biyografisini zikredeni görmedim. Kalan ravileri ise *Sahîh*'in ravileridirler.

Ben derim ki: Abdullah'tan konuyla ilgili bir hadis Bakara sûresinin tefsirinde, diğer bir hadis de "Sabah akşam okunacak dualara" dair bölümde gelecektir.

(بَابُ فِيْمَنْ يَقْرَأُ الْقَرْآنَ فِي النَّهَارِ وَيَبِيتُ بِاللَّيْلِ)

Gündüz Kur'ân Okuyup Gece Yatmak

٣٦٢٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنِي حُيَيُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحُبُلِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّ رَجُلاً أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِابْنٍ لَهُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ ابْنِي هَذَا يَقْرَأُ الْمُصْحَفَ بِالنَّهَارِ وَيَبِيتُ بِاللَّيْلِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " مَا تَنْقِمُ أَنَّ ابْنَكَ يَظَلُّ ذَاكِراً وَيَبِيتُ سَالِماً" رواه أحمد, وفيه :ابن لهيعة, وفيه كلام .

3626. Abdullah b. Amr'ın naklettiğine göre bir adam bir oğlunu Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) getirerek: "Ya Resûlallah! Oğlum gündüz mushaf okuyor, gece uyuyor (ne buyurursun)?" dedi.

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Bunda hoşuna gitmeyen nedir? Oğlun (gündüz) zikirle meşgul olup, geceyi emin olarak geçiriyor?"* buyurdu.

Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravilerinden İbn Lehî'a hakkında tenkit vardır.[1]

(بَابُ)

Konuyla İlgili Bir Başka Bölüm

٣٦٢٧ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، قَالَ : حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الأَسْوَدِ ، قَالَ : حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّلْتِ ، قَالَ : حَدَّثَنَا غَيَّاثُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي يَحْيَى ، عَنْ يُوسُفَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلامٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، قَدْ قَرَأْتُ الْقُرْآنَ ، وَالتَّوْرَاةَ ، وَالإِنْجِيلَ ، قَالَ : " اقْرَأْ بِهَذَا لَيْلَةً ، وَبِهَذَا لَيْلَةً " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: من لم أعرفه, عتاب بن إبراهيم وغيره .

---

1 Ahmed b. Hanbel, no. 6614. Senedinde ismi geçen Huyey b. Abdillah el-Meâfirî hakkında tenkit vardır.

3627. Abdullah b. Selâm demiştir ki: "Ya Resûlallah! Ben Kur'ân'ı da Tevrat'ı da, İncil'i de okudum" dedim. Buyurdu ki: *"Bir gece bunu, bir gece bunu oku."*

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden, Ğayyâs b. İbrâhîm vb. gibi tanımadıklarım vardır.

(بَابُ فِي عَمَلِ السِّرِّ)

Gizli Amel

وقد تقدم فى حديث فضل صلاة الرجل فى بيته على صلاته حيث يراه الناس كفضل المكتوبة على النافلة فى التطوع فى البيوت .

Kişinin evinde kıldığı namazın, insanların göreceği yerde kıldığı namaza göre faziletinin, farz namazın evlerde kılınan nafile namazlara göre fazileti gibi olduğuna dair hadis daha evvel geçmişti.

٣٦٢٨ – حدثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ ، قَالا : ثنا أَحْمَدُ بْنُ أَسَدٍ ، وثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ ، عَنْ سُفْيَانَ ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ ، عَنْ ذَكْوَانَ ، عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الأَنْصَارِيِّ ، قَالَ : جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : إِنِّي أَعْمَلُ الْعَمَلَ فَأُسِرُّهُ ، فَيَظْهَرُ فَأَمْرَحُ بِهِ ، قَالَ : " كُتِبَ لَكَ أَجْرَانِ : أَجْرُ السِّرِّ ، وَأَجْرُ الْعَلانِيَةِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه :أحمد بن أسد ,وقد ذكره ابن حبان في الثقات ,وبقية رجاله رجال الصحيح .

3628. Ebû Mes'ûd el-Ensârî anlatmaktadır: Bir adam Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek: "Ben yaptığım ameli gizli yapıyorum, sonra o amel ortaya çıkınca bundan dolayı seviniyorum (Bunun hükmü nedir)?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Sana iki ecir yazılır: Biri gizli olmasının ecri, diğeri de aleni hale gelmesinin ecri"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Ahmed b. Esed'i İbn Hibbân *es-Sikât*'ta zikretmiştir. Kalan ravileri ise *Sahîh*'in ravileridirler.

(بَابُ صَلاَةِ سَيِّدِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)

Efendimiz Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) Namazı

٣٦٢٩ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يُونُسُ عَنْ حَمَّادٍ يَعْنِى ابْنَ سَلَمَةَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ عَنْ يُوسُفَ بْنِ مِهْرَانَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " قَالَ لِى جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلاَمُ إِنَّهُ قَدْ حُبِّبَ إِلَيْكَ الصَّلاَةُ فَخُذْ مِنْهَا مَا شِئْتَ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير, وفيه: علي بن يزيد, وفيه كلام, وبقية رجاله رجال الصحيح.

3629. İbn Abbâs'ın naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Bana Cebrail «Sana namaz sevdirildi. Ondan dilediğin kadar al/kıl» dedi."*

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Ali b. Zeyd hakkında tenkit vardır. Kalan ravileri ise *Sahîh*'in ravileridirler.[1]

٣٦٣٠ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سُفْيَانَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْمِسْعَرِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحَجَّاجِ ، قَالَ : نَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَفِينَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَعَبَّدَ قَبْلَ أَنْ يَمُوتَ ، وَاعْتَزَلَ النِّسَاءَ حَتَّى صَارَ كَأَنَّهُ شَنٌّ "

رواه البزار, من رواية محمد بن عبد الرحمن بن سفينة, عن أبيه, عن جده, و لم أجد من ذكرهما, وفيه: محمد بن الحجاج, قال يحيى بن معين : ليس بثقة .

3630. Sefîne'den nakledildiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ölmeden önce kendini ibadete verdi, kadınları terk etti, öyle ki, âdeta eskimiş bir kırbaya döndü.

★Hadisi Bezzâr, Muhammed b. Abdirrahman b. Sefîne kanalıyla babasından, o da dedesinden rivayet etmiştir ki ikisini de tanımıyorum. Yine senedinde yer alan Muhammed b. Haccâc hakkında Yahya b. Maîn "güvenilir değildir" demiştir.

٣٦٣١ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَرْوَزِيُّ , ثنا أَبُو الدَّرْدَاءِ عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ الْمُنِيبِ , ثنا إِسْحَاقُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَيْسَانَ , عَنْ أَبِيهِ , عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ , عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ , أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ جَالِسًا ذَاتَ يَوْمٍ وَالنَّاسُ حَوْلَهُ , فَقَالَ : " إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ جَعَلَ لِكُلِّ نَبِيٍّ شَهْوَةً , وَإِنَّ شَهْوَتِي فِي قِيَامِ هَذَا اللَّيْلِ , فَلا يُصَلِّيَنَّ أَحَدٌ خَلْفِي , وَإِنَّ اللَّهَ جَعَلَ لِكُلِّ نَبِيٍّ طُعْمَةً , وَإِنَّ طُعْمَتِي هَذَا الْخُمُسُ , فَإِذَا قُبِضْتُ فَهُوَ الأَمْرُ مِنْ بَعْدِي "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: إسحاق بن عبد الله بن كيسان, عن أبيه وإسحاق : لينه أبو حاتم وأبوه : وثقه ابن معين, وضعفه أبو حاتم وغيره .

3631. İbn Abbâs'ın naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir gün, etrafında insanlarla birlikte otururken şöyle buyurmuştur:

"Muhakkak ki Allah, her peygambere fıtrî bir istek vermiştir. Benim fıtrî isteğim de geceyi ihyaya yöneliktir. Ben gece namazına durunca sakın kimse arkamda namaza durmasın. Yine, Allah her peygambere bir rızık vermiştir.

---

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 12929.

Benim rızkım da şu humus payıdır. Ben vefat ettikten sonra bu pay, emir sahiplerinin/yöneticilerin hakkıdır."

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de İshâk b. Abdillah b. Keysân kanalıyla babasından nakletmiştir. Bunlardan İshâk'ı Ebû Hâtim gevşek olarak değerlendirirken babasını İbn Maîn güvenilir, Ebû Hâtim ve başkaları ise zayıf görmüşlerdir.

٣٦٣٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَوْنٍ الْخَرَّازُ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ ، عَنْ مِسْعَرِ بْنِ كِدَامٍ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى تَوَرَّمَتْ قَدَمَاهُ أَوْ سَاقَاهُ ، فَقِيلَ لَهُ : أَلَيْسَ قَدْ غَفَرَ اللَّهُ لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ ؟ قَالَ : " أَفَلا أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا ؟ "

رواه أبو يعلى والبزار والطبراني في الأوسط, ورجاله رجال الصحيح .

3632. Enes'in bildirdiğine göre: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ayakları -veya bacakları- şişinceye kadar ibadet etmiş, kendisine: "Allah senin geçmiş ve gelecek bütün günahlarını bağışlamış değil midir?" denince de *"Şükreden bir kul olmayayım mı?"* buyurmuştur.

★Hadisi Ebû Ya'lâ, Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* Taberânî rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٦٣٣ - حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ بُحَيْرٍ الْعَطَّارُ الْبَغْدَادِيُّ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَفَّانَ أَبُو بَكْرٍ ، حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنِ أَبِي الأَحْوَصِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ " يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ حَتَّى تَوْرَمَ ، تَرِمَ قَدَمَاهُ ، قِيلَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَلَيْسَ قَدْ غَفَرَ اللَّهُ لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ ؟ ، قَالَ : أَفَلا أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا "

رواه الطبراني في الصغير والأوسط, وفيه :عبد الرحمن بن عثمان, وهو ضعيف ,وقد وثقه بن حبان .

3633. Abdullah b. Mes'ûd'dan nakledildiğine göre gece Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ayakları şişinceye kadar namaz kılardı. Kendisine: "Allah senin geçmiş ve gelecek bütün günahlarını bağışlamış değil midir?" denince de *"Şükreden bir kul olmayayım mı?!"* buyururdu.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemü's-sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden Abdurrahman b. Osmân zayıftır. Bununla birlikte İbn Hibbân kendisini güvenilir olarak değerlendirmiştir.

٣٦٣٤ - و عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي حَتَّى تَرِمَ قَدَمَاهُ فَقِيلَ لَهُ : أَيْ رَسُولَ اللهِ تَفْعَلُ هَذَا وَقَدْ جَاءَكَ مِنَ اللهِ أَنْ قَدْ غُفِرَ لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ؟ قَالَ : أَفَلَا أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا؟ "

قلت : روى النسائي بعضه .رواه البزار بأسانيد ورجال أحدهما رجال الصحيح .

3634. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ayakları şişinceye kadar namaz kılardı. Kendisine: "Ey Allah'ın Resûlü! Sana Allah'tan, senin geçmiş ve gelecek bütün günahlarının bağışlandığına dair haber gelmişken bunu niçin yapıyorsun?" denince de: *"Şükreden bir kul olmayayım mı?!"* buyururdu.

★Ben derim ki: Hadisin bir kısmını Nesâî rivayet etmiştir.

Bu şekliyle ise Bezzâr birkaç senetle rivayet etmiş olup senetlerden birinin ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٦٣٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَحْمَوَيْهِ الْجَوْهَرِيُّ ، ثَنَا الْحَسَنُ بْنُ سِنَانَ الْحَنْظَلِيُّ ، ثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ الْحَكَمِ ، أَخْبَرَنِي شَرِيكُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ النَّخَعِيُّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُلاثَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : سَمِعْتُ النُّعْمَانَ بْنَ بَشِيرٍ ، يَقُولُ عَلَى الْمِنْبَرِ بِالْكُوفَةِ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُومُ اللَّيْلَ حَتَّى تَتَفَطَّرَ قَدَمَاهُ ، فَقِيلَ لَهُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَوَ لَيْسَ قَدْ غَفَرَ اللَّهُ لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ ؟ قَالَ : " أَفَلا أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه :سليمان بن الحكم, وهو ضعيف, وذكره ابن حبان في الثقات, وقال : ربما أخطأ, وروى عنه العقيلي وكان يزعم أنه ثقة ,

3635. Nu'mân b. Beşîr'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) geceleyin ayakları patlayıncaya kadar ibadet ederdi. Kendisine: "Allah senin geçmiş ve gelecek bütün günahlarını bağışlamış değil midir?" dendiğinde de *"Şükreden bir kul olmayayım mı?!"* derdi.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden Süleymân b. el-Hakem zayıftır. Bununla beraber İbn Hibbân kendisini *es-Sikât*'ta zikrederek "Çok kere hata etmiştir. Bununla beraber Ukaylî, güvenilir olduğunu düşünerek ondan rivayette bulunmuştur" açıklamasını yapmıştır.

٣٦٣٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ التُّسْتَرِيُّ ، قَالَ : ثنا سَعْدَانُ بْنُ نَصْرٍ الْمُخَرِّمِيُّ ، ثنا أَبُو قَتَادَةَ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا مِسْعَرٌ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ الأَقْمَرِ ، عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ ، قَالَ : " كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي حَتَّى تَرِمَ قَدَمَاهُ ، فَقِيلَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، قَدْ غَفَرَ اللَّهُ لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ ، وَمَا تَأَخَّرَ ، قَالَ : أَفَلا أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: أبو قتادة الحراني, وثقه أحمد وابن معين في , وضعفه جماعة.

3636. Ebû Cuhayfe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ayakları şişinceye kadar namaz kılardı. Kendisine: "Ya Resûlallah! Allah senin geçmiş ve gelecek bütün günahlarını

bağışlamışken (bunu niçin yapıyorsun)?" dendiğinde de *"Şükreden bir kul olmayayım mı?!"* derdi.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Ebû Katâde el-Harrânî'yi Ahmed b. Hanbel ve bir rivayete göre İbn Maîn güvenilir kabul ederken, bir grup bilgin zayıf görmüştür.

٣٦٣٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ حَدَّثَنَا وَاصِلٌ عَنْ أَبِى سَوْرَةَ عَنْ أَبِى أَيُّوبَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَسْتَاكُ مِنَ اللَّيْلِ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلاَثاً وَإِذَا قَامَ يُصَلِّى مِنَ اللَّيْلِ صَلَّى أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ لاَ يَتَكَلَّمُ وَلاَ يَأْمُرُ بِشَىْءٍ وَيُسَلِّمُ بَيْنَ كُلِّ رَكْعَتَيْنِ"

رواه أحمد والطبراني في الكبير, وفيه :واصل بن السائب, وهو ضعيف .

3637. Ebû Eyyûb'dan nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gecede iki veya üç kere ağzını misvakla temizlerdi. Gece namaz kılmaya kalktığında hiç konuşmadan veya bir şey emretmeden dört rekât namaz kılar, her iki rekâtta bir selam verirdi.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Vâsıl b. es-Sâib zayıftır.[1]

٣٦٣٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحِيمِ يَعْنِى الرَّازِىَّ عَنِ الْعَلاَءِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِى إِسْحَاقَ عَنْ عَاصِمِ بْنِ ضَمْرَةَ عَنْ عَلِىٍّ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّى مِنَ اللَّيْلِ سِتَّ عَشْرَةَ رَكْعَةً سِوَى الْمَكْتُوبَةِ"

رواه عبد الله بن أحمد من زياداته, ورجاله ثقات .

3638. Hz. Ali'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) geceleyin farz dışında on altı rekât namaz kılardı.

★Hadisi Abdullah b. Ahmed, *Müsned*'e[2] ziyadelerinde rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

٣٦٣٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ الْخُزَاعِىُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِى الْمَوَالِى قَالَ أَخْبَرَنِى نَافِعُ بْنُ ثَابِتٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا صَلَّى الْعِشَاءَ رَكَعَ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ وَأَوْتَرَ بِسَجْدَةٍ ثُمَّ نَامَ حَتَّى يُصَلِّىَ بَعْدُ صَلاَتَهُ بِاللَّيْلِ"

---

[1] Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 417; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 4067.

[2] *Müsned*, I, 145, 146, no. 1233 ve 1240'da ifade bu şekilde geçmiştir. Fakat no. 1241'deki rivayetinde "gündüz" kelimesi yer almıştır. Öyle anlaşılıyor ki "Geceleyin" ifadesi yanlıştır.

رواه أحمد والطبراني في الكبير, وفيه: نافع بن ثابت, وثابت هو ابن عبد الله بن الزبير, ذكره ابن حبان في الثقات, ولم يسمع نافع من جده عبد الله بن الزبير, ولم يدركه وإنما روى عن أبيه ثابت .

3639. Abdullah b. ez-Zübeyr'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yatsı namazını kılınca dört rekât nafile namaz ve bir rekât da vitir kılardı. Sonra bir daha gece namazını kılardı.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup senedinde Nâfi b. Sâbit ismi geçmiştir. Söz konusu Sâbit'ten maksat Abdullah b. Zübeyr'in oğlu olup kendisini İbn Hibbân *es-Sikât*'ta zikretmiştir. Ancak Nafi, dedesi Abdullah b. ez-Zübeyr'den hadis işitmediği gibi ona yetişmemiştir de. Yalnız babası Sâbit'ten rivayette bulunmuştur.[1]

٣٦٤٠ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ الْقَوَارِيرِىُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنِى مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْفَضْلِ عَنْ أَبِى بَكْرِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ الْمُعَطَّلِ السُّلَمِىِّ قَالَ كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِى سَفَرٍ فَرَمَقْتُ صَلاَتَهُ لَيْلَةً فَصَلَّى الْعِشَاءَ الآخِرَةَ ثُمَّ نَامَ فَلَمَّا كَانَ نِصْفُ اللَّيْلِ اسْتَيْقَظَ فَتَلاَ الآيَاتِ الْعَشْرَ آخِرَ سُورَةِ آلِ عِمْرَانَ ثُمَّ تَسَوَّكَ ثُمَّ تَوَضَّأَ ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ فَلاَ أَدْرِى أَقِيَامُهُ أَمْ رُكُوعُهُ أَمْ سُجُودُهُ أَطْوَلُ ثُمَّ انْصَرَفَ فَنَامَ ثُمَّ اسْتَيْقَظَ فَتَلاَ الآيَاتِ ثُمَّ تَسَوَّكَ ثُمَّ تَوَضَّأَ ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ لاَ أَدْرِى أَقِيَامُهُ أَمْ رُكُوعُهُ أَمْ سُجُودُهُ أَطْوَلُ ثُمَّ انْصَرَفَ فَنَامَ ثُمَّ اسْتَيْقَظَ فَفَعَلَ ذَلِكَ ثُمَّ لَمْ يَزَلْ يَفْعَلُ كَمَا فَعَلَ أَوَّلَ مَرَّةٍ حَتَّى صَلَّى إِحْدَى عَشْرَةَ رَكْعَةً"

رواه عبد الله بن أحمد والطبراني في الكبير, وفيه: عبد الله بن جعفر, والد علي بن المديني وهو ضعيف .

3640. Safvân b. el-Muattal es-Sülemî anlatmaktadır: Bir yolculukta Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikteydim. Gece göz ucuyla namaz kılışını izledim. Yatsı namazını kıldı. Sonra uyudu. Gece yarısı olunca, uyanıp Âl-i İmrân sûresinin sonundan on âyet okudu. Sonra ağzını misvakla temizledi. Sonra abdest aldı. Sonra kalkıp iki rekât namaz kıldı. Bilmem, kıyamı mı, rükûsu mu yoksa secdesi daha uzundu. Sonra namazı bitirdi. Sonra yine uyandı ve aynısını yaptı. Sonra ilk yaptığı gibi yapmaya devam etti ve sonuçta (gece boyunca) on bir rekât namaz kıldı.

★Hadisi Abdullah b. Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Ali b. el-Medînî'nin babası Abdullah b. Câfer zayıftır.

---

[1] Bezzâr, no. 732. Bezzâr der ki: Bu hadisi bu ifadelerle İbnü'z-Zübeyr'den başkasının rivayet ettiğini bilmiyoruz. Yine hadisin bundan daha hasen bir tariki olduğunu da bilmiyoruz.

٣٦٤١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ زِيَادِ بْنِ نُعَيْمٍ عَنْ مُسْلِمِ بْنِ مِخْرَاقٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَ ذُكِرَ لَهَا أَنَّ نَاساً يَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ فِى اللَّيْلَةِ مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ فَقَالَتْ أُولَئِكَ قَرَءُوا وَلَمْ يَقْرَءُوا كُنْتُ أَقُومُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْلَةَ التَّمَامِ فَكَانَ يَقْرَأُ بِسُورَةِ الْبَقَرَةِ وَآلِ عِمْرَانَ وَالنِّسَاءِ فَلاَ يَمُرُّ بِآيَةٍ فِيهَا تَخَوُّفٌ إِلاَّ دَعَا اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَاسْتَعَاذَ وَلاَ يَمُرُّ بِآيَةٍ فِيهَا اسْتِبْشَارٌ إِلاَّ دَعَا اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَرَغِبَ إِلَيْهِ"

رواه أحمد, ولها عنده في رواية : يقرأ أحدهما القرآن مرتين أو ثلاثا , وأبو يعلى, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام .

3641. Rivayet edildiğinde göre Hz. Âişe'ye bir takım insanların gece bir iki kere Kur'ân okudukları söylendi. Âişe: Onlar (görünürde) Kur'ân okumuş olsalar da gerçekte okumamışlardır. Ben bütün gece Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber ibadet ederdim. O, Bakara, Âl-i İmrân ve Nisâ sûrelerini okur, tehdit bulunan her âyete gelince muhakkak Allah'a dua eder, kendisine sığınırdı. Yine her bir müjde âyetine gelince muhakkak Allah'a dua eder ve müjdeyi elde etmek isterdi.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiştir. Yine Âişe'den naklettiği bir rivayette "Onlardan biri Kur'ân'ı iki veya üç kere okur" ifadesi yer almıştır. Aynı hadisi Ebû Ya'lâ da nakletmiş olup senedinde yer alan İbn Lehî'a hakkında tenkit vardır.[1]

٣٦٤٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ يَعْنِى ابْنَ زَيْدٍ عَنْ أَبِى لُبَابَةَ الْعُقَيْلِيِّ قَالَ سَمِعْتُ عَائِشَةَ تَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ حَتَّى نَقُولَ مَا يُرِيدُ أَنْ يُفْطِرَ وَيُفْطِرُ حَتَّى نَقُولَ مَا يُرِيدُ أَنْ يَصُومَ وَكَانَ يَقْرَأُ فِى كُلِّ لَيْلَةٍ بِبَنِى إِسْرَائِيلَ وَالزُّمَرِ"

قلت : هو في الصحيح خلا قوله : وكان يقرأ ببني إسرائيل والزمر .رواه أحمد, ورجاله ثقات .

3642. Hz. Âişe demiştir ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) o kadar uzun süre oruç tutardı ki, herhalde oruçsuz gün geçirmek istemiyor, derdik. Yine o kadar uzun süre oruç tutmaksızın kalırdı ki, herhalde artık oruç tutmak istemiyor, derdik. Ayrıca her gece Beni İsrail ve Zümer sûrelerini okurdu.

★Ben derim ki: Hadis, "Beni İsrail ve Zümer sûrelerini okurdu" kısmı hariç, *Sahîh*'de yer almıştır. Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

---

[1] Ahmed b. Hanbel, VI, 92, 119; Ebû Ya'lâ, no. 4842. Senedinde ismi geçen Müslim b. Mihrâk hakkında İbn Hacer *et-Takrîb*'de "makbuldür" demiştir. Hadisin Beyhakî'nin *Sünen*'inde (II, 310) ve Hâkim'in *Müstedrek*'inde (no. 1197) nakledilmiş hasen bir tariki daha vardır.

٣٦٤٣- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّه حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَزِيدُ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ أَنَّ شُرَحْبِيلَ بْنَ سَعْدٍ أَخْبَرَهُ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّه قَالَ أَقْبَلْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زَمَنَ الْحُدَيْبِيَةِ حَتَّى نَزَلْنَا السُّقْيَا فَقَالَ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ مَنْ يَسْقِينَا فِي أَسْقِيَتِنَا قَالَ جَابِرٌ فَخَرَجْتُ فِي فِئَةٍ مِنَ الأَنْصَارِ حَتَّى أَتَيْنَا الْمَاءَ الَّذِي بِالأُثَايَةِ وَبَيْنَهُمَا قَرِيبٌ مِنْ ثَلاثَةٍ وَعِشْرِينَ مِيلاً فَسَقَيْنَا فِي أَسْقِيَتِنَا حَتَّى إِذَا كَانَ بَعْدَ عَتَمَةٍ إِذَا رَجُلٌ يُنَازِعُهُ بَعِيرُهُ إِلَى الْحَوْضِ فَقَالَ أَوْرِدْ . فَإِذَا هُوَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَوْرَدَ ثُمَّ أَخَذْتُ بِزِمَامِ نَاقَتِهِ فَأَنَخْتُهَا فَقَامَ فَصَلَّى الْعَتَمَةَ وَجَابِرٌ فِيمَا ذَكَرَ إِلَى جَنْبِهِ ثُمَّ صَلَّى بَعْدَهَا ثَلاثَ عَشْرَةَ سَجْدَةً "

قلت : هو في الصحيح باختصار. رواه أحمد وأبو يعلى والبزار باختصار, وفيه :شرحبيل بن سعد, وثقه ابن حبان, وضعفه جماعة .

3643. Câbir b. Abdillah bildiriyor: Hudeybiye günü Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber yola çıkarak Sükyâ mevkiinde konakladık. O zaman Muâz b. Cebel: "Bize kırbalarımızla kim su getirecek?" diye sordu. Hemen Ensar'dan bir grup genç birlikte yola çıktık ve yaklaşık yirmi üç mil ötede bulunan Usâye'deki suyun başına vardık. Tulumlarımızı suyla doldurduk. Yatsıdan sonra bir de baktık ki bir adam, göle doğru zorlayan devesini zapt etmeye çalışıyor. Havuzun başına vardığımızda bir de baktık ki, o kişi Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem). Devesini suladı. Sonra ben devesinin dizgininden tutup çöktürttüm. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kalkıp yatsı namazına durdu. Anlatıldığına göre Câbir de yanına durdu. Yatsıdan sonra ise on üç rekât daha kıldı.

★Ben derim ki: Hadis *Sahîh*'de muhtasar olarak geçmiştir.

Hadis Ahmed b. Hanbel, Ebû Ya'lâ[1] ve muhtasar olarak Bezzâr tarafından nakledilmiş olup senedinde yer alan Şurahbîl b. Sa'd'ı İbn Hibbân güvenilir kabul ederken, bir grup bilgin zayıf görmüştür.

٣٦٤٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّه حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ قَالَ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ قَالَ حَدَّثَنَا خَالِدٌ الْحَذَّاءُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبَّادٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ فِي رَكْعَةٍ مِنْ صَلاةِ اللَّيْلِ لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ " رواه أحمد .

3644. Hz. Âişe demiştir ki: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) gece namazının bir rekâtında *"Senden başka tanrı yoktur"* dediğini işittim.

---

1 Ebû Ya'lâ, no. 2216.

★Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiştir.[1]

٣٦٤٥ - حدَّثنا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا قُدَامَةُ بْنُ عَبْدِ اللهِ حَدَّثَتْنِى جَسْرَةُ بِنْتُ دجَاجَةَ أَنَّهَا انْطَلَقَتْ مُعْتَمِرَةً فَانْتَهَتْ إِلَى الرَّبَذَةِ فَسَمِعَتْ أَبَا ذَرٍّ يَقُولُ قَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْلَةً مِنَ اللَّيَالِى فِى صَلاَةِ الْعِشَاءِ فَصَلَّى بِالْقَوْمِ ثُمَّ تَخَلَّفَ أَصْحَابٌ لَهُ يُصَلُّونَ فَلَمَّا رَأَى قِيَامَهُمْ وَتَخَلُّفَهُمْ انْصَرَفَ إِلَى رَحْلِهِ فَلَمَّا رَأَى الْقَوْمَ قَدْ أَخْلَوُا الْمَكَانَ رَجَعَ إِلَى مَكَانِهِ فَصَلَّى فَجِئْتُ فَقُمْتُ خَلْفَهُ فَأَوْمَأَ إِلَيَّ بِيَمِينِهِ فَقُمْتُ عَنْ يَمِينِهِ ثُمَّ جَاءَ ابْنُ مَسْعُودٍ فَقَامَ خَلْفِى وَخَلْفَهُ فَأَوْمَأَ إِلَيْهِ بِشِمَالِهِ فَقَامَ عَنْ شِمَالِهِ فَقُمْنَا ثَلاَثَتُنَا يُصَلِّى كُلُّ رَجُلٍ مِنَّا بِنَفْسِهِ وَيَتْلُو مِنَ الْقُرْآنِ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَتْلُوَ فَقَامَ بِآيَةٍ مِنَ الْقُرْآنِ يُرَدِّدُهَا حَتَّى صَلَّى الْغَدَاةَ فَبَعْدَ أَنْ أَصْبَحْنَا أَوْمَأْتُ إِلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ أَنْ سَلْهُ مَا أَرَادَ إِلَى مَا صَنَعَ الْبَارِحَةَ. فَقَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ بِيَدِهِ لاَ أَسْأَلُهُ عَنْ شَىْءٍ حَتَّى يُحَدِّثَ إِلَيَّ. فَقُلْتُ بِأَبِى أَنْتَ وَأُمِّى قُمْتَ بِآيَةٍ مِنَ الْقُرْآنِ وَمَعَكَ الْقُرْآنُ لَوْ فَعَلَ هَذَا بَعْضُنَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ. قَالَ دَعَوْتُ لأُمَّتِى . قَالَ فَمَاذَا أُجِبْتَ أَوْ مَاذَا رُدَّ عَلَيْكَ قَالَ أُجِبْتُ بِالَّذِى لَوِ اطَّلَعَ عَلَيْهِ كَثِيرٌ مِنْهُمْ طَلْعَةً تَرَكُوا الصَّلاَةَ . قَالَ أَفَلاَ أُبَشِّرُ النَّاسَ قَالَ بَلَى . فَانْطَلَقْتُ مُعْنِقاً قَرِيباً مِنْ قَذْفَةٍ بِحَجَرٍ فَقَالَ عُمَرُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّكَ إِنْ تَبْعَثْ إِلَى النَّاسِ بِهَذَا نَكَلُوا عَنِ الْعِبَادَةِ. فَنَادَى أَنِ ارْجِعْ . فَرَجَعَ وَتِلْكَ الآيَةُ ﴿إِنْ تُعَذِّبْهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ وَإِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾

قلت : روى النسائي منه أنه قام بآية حتى أصبح . رواه أحمد والبزار, ورجاله ثقات .

3645. Cesra binti Dicâce'den nakledildiğine göre kendisi umre yapmak üzere yola çıkarak Rabeze'ye kadar varmış. Orada Ebû Zer'den şunu dinlemiş: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) gecelerden bir gece kalkıp cemaate namaz kıldırdı. Sonra ashâbı arkasına durup namaz kılmaya başladı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbının kalkıp arkasında namaza durduklarını görünce kendisi konaklama yerine gitti. Daha sonra halkın mekânı boşalttıklarını görünce, tekrar eski yerine döndü ve namaza durdu. Ben de gelip arkasına durdum. Bana sağ tarafına geçmem için işaret etti ve sağına geçtim. Sonra İbn Mes'ûd gelerek benim ve Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) arkasına durdu. Ona da soluna geçmesi için işaret etti ve soluna durdu. Kur'ân'dan bir âyeti okumaya başladı ve aynı âyeti sabah namazını kılana kadar tekrarlayıp

[1] Ahmed b. Hanbel, VI, 131 (Senedi sahihtir).

durdu. Sonra sabah olunca Abdullah b. Mes'ûd'a işaret ederek: "Dün gece neden öyle yaptığını sor" dedim. İbn Mes'ûd: "Kendisi bize ondan bahis açmadıkça ben ona hiçbir şeyi sormam" dedi. Bunun üzerine ben: "Anam babam sana feda olsun, sen Kur'ân'ın tamamını bildiğin halde Kur'ân'dan bir âyeti okuyup durdun. Eğer bunu bizden biri yapsaydı, onu kınardık (neden?)" diye sordum.

"*Ümmetim için dua ettim*" buyurdu. "Sana nasıl cevap verildi?" veya "Sana nasıl karşılık verildi?" diye sordum. "*Bana öyle bir cevap verildi ki insanlardan birçoğu eğer ona azıcık muttali olacak olsalar, namazı terk ederler*" buyurdu. "İnsanlara bu müjdeyi vereyim mi?" dedim. "*Elbette verebilirsin*" buyurdu. Hemen kalkıp atılan bir taşın ulaşacağı mesafe kadar gitmiştim ki, Ömer: "Ya Resûlallah! Eğer insanlara bu müjdeyi verirsen, onlar ona güvenip ibadeti bırakırlar!" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) o kişiye: "*Geri dön!*" diye seslendi, o da döndü. İşte o âyet şudur: **"Eğer kendilerine azap edersen, şüphesiz onlar senin kullarındır (dilediğini yaparsın). Eğer onları bağışlarsan, şüphesiz sen Azîz'sin , Hakîm'sindir (hikmet sahibisin)"**[1]

★Ben derim ki: Hadisten "Sabah oluncaya kadar bir âyet okudu" kadarını Nesâî rivayet etmiştir.

Bu şekliyle ise Ahmed b. Hanbel ve Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

٣٦٤٦ - حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ أَخْبَرَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُسْلِمٍ النَّاجِيُّ عَنْ أَبِي نَضْرَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَدَّدَ آيَةً حَتَّى أَصْبَحَ "

رواه أحمد, وفيه: إسماعيل بن سلم الناجي, ولم أجد من ترجمه.

3646. Ebû Saîd'in naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sabaha kadar bir âyeti tekrarlayıp durdu.

★Bunu Ahmed b. Hanbel[2] rivayet etmiş olup ravilerinden İsmâîl b. Müslim en-Nâcî'nin biyografisini yazana rastlamadım.

٣٦٤٧ - وعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ مَا هَجَّرْتُ إِلاَّ وَجَدْتُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَسَمَ سُورَةَ الْبَقَرَةِ فِي رَكْعَتَيْنِ يُصَلِّي " رواه أحمد, وفيه: ليث بن أبي سليم, وهو ثقة ولكنه مدلس.

3647. Ebû Hureyre bildiriyor: Ne zaman erkenden namaza gitmişsem muhakkak Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem), Bakara sûresini iki rekâtta okuyarak namaz kıldığını görmüşümdür.

---

[1] Mâide Sur. 5/118.

[2] Ahmed b. Hanbel'in *Müsned* (III, 62)

★Hadisi Ahmed b. Hanbel[1] rivayet etmiş olup ravilerinden Leys b. Ebî Süleym güvenilir olmakla beraber müdellistir.

٣٦٤٨ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ حَمَّاد سَجَّادَةُ ، حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ غِيَاث ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " قَسَمَ سُورَةَ الْبَقَرَةِ فِي رَكْعَتَيْنِ" رواه أبو يعلى، ورجاله ثقات .

3648. Hz. Âişe'den nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Bakara sûresini ikiye bölerek iki rekâtta okumuştur.
★Bunu Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

٣٦٤٩ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الصَّبَّاحِ الْبَزَّازُ ، حَدَّثَنَا مُؤَمَّلُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ الْمُغِيرَةِ ، عَنْ ثَابِتٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : وَجَدَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَيْئًا ، فَلَمَّا أَصْبَحَ قِيلَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنَّ أَثَرَ الْوَجَعِ عَلَيْكَ لَبَيِّنٌ ، قَالَ : " إِنِّي عَلَى مَا تَرَوْنَ ، قَدْ قَرَأْتُ الْبَارِحَةَ السَّبْعَ الطُّوَلَ" رواه أبو يعلى،ورجاله ثقات .

3649. Enes'den nakledildiğine göre bir gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) bir rahatsızlık hissetti. Sabah olunca: "Ya Resûlallah! Üzerinde hissedilir derecede rahatsızlık belirtileri görünmektedir" denilince, *"Ben, gördüğünüz gibi yorgunum. Dün gece yedi uzun sûreyi okudum"* buyurdu.
★Hadisi, Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.[2]

٣٦٥٠ - دَّثَنَا وَهْبٌ ، أَخْبَرَنَا خَالِدٌ ، عَنْ حُمَيْدٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ لَيْلَةٍ يُصَلِّي فِي حُجْرَتِهِ فَجَاءَ نَاسٌ مِنْ أَصْحَابِهِ فَصَلَّوْا بِصَلاتِهِ ، قَالَ : فَدَخَلَ الْبَيْتَ ثُمَّ خَرَجَ فَعَادَ مِرَارًا كُلُّ ذَلِكَ يُصَلِّي ، فَلَمَّا أَصْبَحَ ، قَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، صَلَّيْنَا مَعَكَ وَنَحْنُ نُحِبُّ أَنْ تَمُدَّ فِي صَلاتِكَ ، قَالَ : " قَدْ عَلِمْتُ بِمَكَانِكُمْ ، وَعَمْدًا فَعَلْتُ ذَلِكَ "

رواه أبو يعلى والبزار، ورجاله رجال الصحيح .

3650. Enes anlatıyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir gece odasında namaz kılıyordu. Bir takım insanlar gelerek onun namazına

1 Ahmed b. Hanbel, *Müsned* II, 390. Ayrıca ravilerinden Leys bunaması sebebiyle zayıftır; ama müdellisler arasında zikredilmemiştir.

2 Ebû Ya'lâ, no. 3444. Senedinde ismi geçen Müemmel b. İsmâîl dürüst olmakla beraber hafızası zayıftır. Hakkında Muhammed b. Nasr el-Mervezî: "Bir hadisi tek başına rivayet etmişse, durup sağlamlığını araştırmak gerekir" demiştir. Aynı hadisi İbn Hibbân da nakletmiştir: bkz. *el-İhsân*, no. 319.

uyarak namaz kılmaya başladılar. Bunun üzerine Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) evine girdi. Sonra tekrar çıktı. Bunu birkaç kez tekrarladı. Her defasında namaz kılıyordu. Sabah olunca insanlar: "Ya Resûlallah! Seninle beraber namaz kıldık. Biz senin namazını uzatmanı istiyoruz" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sizin durumunuzu fark ettim ve bu yüzden bilerek böyle yaptım"* buyurdu.

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.[1]

٣٦٥١ - وعَنْ جَابِرٍ قَالَ : كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَسَوَّكُ مِنَ اللَّيْلِ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلاثًا كُلَّمَا رَقَدَ فَاسْتَيْقَظَ اسْتَاكَ وَتَوَضَّأَ وَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ أَوْ رَكْعَةً "

رواه البزار, وفيه: أبو بكر المديني, وثقه ابن حبان, وضعفه ابن معين وجماعة .

3651. Câbir bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) gece iki üç kere ağzını misvakla temizlerdi. Her yatıp uyandığında misvak kullanır, abdest alır ve iki veya bir rekât namaz kılardı.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup senedinde yer alan Ebû Bekir el-Medînî'yi İbn Hibbân güvenilir kabul ederken, İbn Maîn ve bir grup bilgin zayıf görmüşlerdir.

٣٦٥٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي زُرْعَةَ ، ثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ ، نَا سُلَيْمَانُ بْنُ مُوسَى الزُّهْرِيُّ ، نَا مُظَاهِرُ بْنُ أَسْلَمَ الْمَخْزُومِيُّ ، أَخْبَرَنِي سَعِيدٌ الْمَقْبُرِيُّ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " كَانَ يَقْرَأُ آيَاتٍ عَشْرَ مِنْ آخِرِ سُورَةِ آلِ عِمْرَانَ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: مظاهر بن أسلم, وثقه ابن حبان, وضعفه ابن معين وجماعة.

3652. Ebû Hureyre'nin naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) her gece Âl-i İmran sûresinin sonundan on âyet okurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden Muzâhir b. Eslem'i İbn Hibbân güvenilir kabul ederken, İbn Maîn ve bir grup zayıf görmüştür.

٣٦٥٣ - حَدَّثَنَا مِقْدَامُ بْنُ دَاوُدَ ، نَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ التِّنِّيسِيُّ ، ثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ عَيَّاشِ بْنِ عَبَّاسٍ الْقِتْبَانِيِّ ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي الْعَتَمَةَ ، ثُمَّ يُصَلِّي فِي الْمَسْجِدِ قَبْلَ أَنْ يَرْجِعَ إِلَى بَيْتِهِ سَبْعَ رَكَعَاتٍ ، يُسَلِّمُ فِي الأَرْبَعِ فِي كُلِّ اثْنَيْنِ وَيُوتِرُ بِثَلاثٍ ، يَتَشَهَّدُ فِي الأُولَيَيْنِ مِنَ الْوِتْرِ تَشَهُّدَهُ فِي التَّسْلِيمِ ، وَيُوتِرُ بِالْمُعَوِّذَاتِ ، فَإِذَا رَجَعَ إِلَى بَيْتِهِ رَكَعَ رَكْعَتَيْنِ وَيَرْقُدُ ، فَإِذَا انْتَبَهَ مِنْ نَوْمِهِ ، قَالَ : " الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنَامَنِي فِي

[1] Ebû Ya'lâ, no. 3755; Bezzâr, no. 731; Ahmed b. Hanbel, III, 103, 199. Senedinde yer alan Humeyd et-Tavîl de müdellis olup burada *an-an* sıygasını kullanmıştır.

عَافِيَةٍ ، وَأَيْقَظَنِي فِي عَافِيَةٍ " ، ثُمَّ يَرْفَعُ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ ، فَيَتَفَكَّرُ ، ثُمَّ يَقُولُ : ﴿رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ، فَيَقْرَأُ حَتَّى يَبْلُغَ إِنَّكَ لا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ﴾ سورة آل آية ١٩١-١٩٤ ، ثُمَّ يَتَوَضَّأُ ، ثُمَّ يَقُومُ ، فَيُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ يُطِيلُ فِيهِمَا الْقِرَاءَةَ وَالرُّكُوعَ وَالسُّجُودَ ، وَيُكْثِرُ فِيهِمَا الدُّعَاءَ ، حَتَّى إِنِّي لأَرْقُدُ وَأَسْتَيْقِظُ ، ثُمَّ يَنْصَرِفُ ، فَيَضْطَجِعُ ، فَيُغْفِي ، ثُمَّ يَتَضَوَّرُ ، ثُمَّ يَتَكَلَّمُ بِمِثْلِ مَا تَكَلَّمَ فِي الأَوَّلِ ، ثُمَّ يَقُومُ ، فَيَرْكَعُ رَكْعَتَيْنِ هُمَا أَطْوَلُ مِنَ الأُولَيَيْنِ ، وَهُوَ فِيهِمَا أَشَدُّ تَضَرُّعًا وَاسْتِغْفَارًا ، حَتَّى أَقُولَ : هَلْ هُوَ مُنْصَرِفٌ ؟ وَيَكُونُ ذَلِكَ إِلَى آخِرِ اللَّيْلِ ، ثُمَّ يَنْصَرِفُ ، فَيُغْفِي قَلِيلا ، فَأَقُولُ : هَذَا غَفَا أَمْ لا ؟ حَتَّى يَأْتِيَهُ الْمُؤَذِّنُ ، فَيَقُولُ مِثْلَ مَا قَالَ فِي الأُولَى ، ثُمَّ يَجْلِسُ ، فَيَدْعُو بِالسِّوَاكِ فَيَسْتَنُّ وَيَتَوَضَّأُ ، ثُمَّ يَرْكَعُ رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ ، ثُمَّ يَخْرُجُ إِلَى الصَّلاةِ ، فَكَانَتْ هَذِهِ صَلاتُهُ ثَلاثَ عَشَرَ رَكْعَةً "

قلت : لعائشة أحاديث في الصحيح غير هذا .رواه الطبراني في الأوسط, وفيه :ابن لهيعة, وفيه كلام .

3653. Hz. Âişe anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yatsı namazını kılar, sonra evine dönmeden önce Mescid'de yedi rekât namaz kılardı. Bunlardan dört rekâtı kılarken her iki rekâtta bir selam verir, kalan üç rekâtı ise teker teker kılardı. Vitrin ilk iki rekâtının sonunda, selam vereceğinde okuduğu gibi teşehhüt duasını okur, tek rekâtta da muavvizât (İhlas, Felak ve Nas sûreleri) okurdu. Sonra evine dönünce, iki rekât daha kılar ve yatardı. Uykusundan uyandığı zaman *"Beni sağlıcakla uyutan ve sağlıcakla uyandıran Allah'a hamd olsun"* derdi. Sonra başını semaya kaldırarak tefekkür eder, sonra **"Ey Rabbimiz! Sen bunu boşuna yaratmadın. Seni tenzih/tesbih ederiz. Bizi cehennem azabından koru ... Şüphesiz sen vaadinden caymazsın"**[1] âyetlerini okurdu.

Sonra abdest alarak iki rekât namaz kılmaya başlar; bu iki rekâtta kıraat, rükû ve secdeyi uzun tutup çokça dua ederdi. Hatta ben uyur, uyanırdım da o hâlâ dua ediyor olurdu. Sonra gider yatar ve hafif bir uykuya dalardı. Sonra kalkar, birincisinde söylediklerini söylerdi. Sonra kalkıp önceki iki rekâttan daha uzun iki rekât namaz kılar, daha çok tazarru ve istiğfarda bulunurdu. Öyle ki "Acaba namazını bitirecek mi?" diye kendi kendime sorardım. Bu, gecenin sonuna doğru olurdu. Sonra gider biraz uyurdu. Ben içimden "Acaba uyudu mu, uyumadı mı?" derken, müezzin gelirdi. Yine ilk kalkışında dediklerini der, sonra oturur, misvakı ister ve misvakla ağzını temizler, abdest alırdı. Sonra iki

[1] Al-i İmrân 3/191-194.

kısa rekât kılar, sonra namaza çıkardı. Bu kıldığı namazı toplam on üç rekâttı.

★Ben derim ki: Konuyla ilgili *Sahîh*'de Âişe'den nakledilmiş daha başka hadisler mevcuttur.

Bu hadisi ise Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden İbn Lehî'a hakkında tenkit vardır.

٣٦٥٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى زَحْمَوَيْهِ ، قَالَ : نا سِنَانُ بْنُ هَارُونَ الْبُرْجُمِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ ، عَنْ رِبْعِيٍّ ، عَنْ حُذَيْفَةَ ، قَالَ : أَتَيْتُ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يُصَلِّي ، فَصَلَّيْتُ بِصَلَاتِهِ مِنْ وَرَائِهِ ، وَهُوَ لا يَعْلَمُ ، فَاسْتَفْتَحَ الْبَقَرَةَ ، فَقَرَأَ مِنْهَا حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيَرْكَعُ ، ثُمَّ مَضَى ، قَالَ سِنَانٌ : لا أَعْلَمُهُ إِلا قَالَ : صَلَّى أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ ، كَانَ رُكُوعُهُ مِثْلَ قِيَامِهِ ، قَالَ : فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " أَلا أَعْلَمْتَنِي ؟ " قَالَ حُذَيْفَةُ : وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ نَبِيًّا ، إِنِّي لأَجِدُهُ فِي ظَهْرِي حَتَّى السَّاعَةَ ، فَقَالَ : " لَوْ أَعْلَمُ أَنَّكَ وَرَائِي لَخَفَّفْتُ "

قلت : في الصحيح طرف من أوله .رواه الطبراني في الأوسط, وفيه :سنان بن هارون البرجمي, قال ابن معين : سنان بن هارون أخو سيف وسنان أحسنهما حالا, وقال مرة : سنان أوثق من سيف ,وضعفه غير ابن معين .

3654. Huzeyfe bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gittim. Namaz kılıyordu. Hemen ben de namazına uyarak arkasına durdum. Ama o bunu bilmiyordu. Namazına Bakara sûresiyle başladı. Ha şimdi rükûa gidecek dediğimde, o kıraatine devam etti.

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) dört rekât namaz kıldı. Rükûsu da kıyamı gibiydi... Ben, bunu Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) söyleyince *"Arkamda olduğunu haber verseydin ya?!"* buyurdu. Huzeyfe: *"Seni hak ile gönderene yemin ederim ki o namazın yorgunluğunu hâlâ üzerimde hissetmekteyim"* dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Eğer arkamda olduğunu bilseydim, namazı kısa tutardım"* buyurdu.

★Ben derim ki: *Sahîh*'de hadisin baş kısmı geçmiştir.

Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden Sinân b. Hârun el-Bercemî hakkında İbn Maîn: "Sinân b. Hârun, Seyf'in kardeşi olup Sinân'ın durumu ona göre daha iyidir" demiştir. Bir defasında da "Sinân, Seyf'den daha güvenilirdir" demiştir. Fakat İbn Maîn dışındakiler kendisini zayıf görmüşlerdir.

٣٦٥٥ - حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ حَمْدَوَيْهِ الْبَغْدَادِيُّ , ثنا عُبَيْدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْعَطَّارُ , ثنا كَامِلٌ أَبُو الْعَلاءِ , عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ , عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ , عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ , قَالَ : " بِتُّ عِنْدَ خَالَتِي مَيْمُونَةَ , فَقَامَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَزِعًا , فَاسْتَقَى مَاءً , فَتَوَضَّأَ , ثُمَّ قَرَأَ : ﴿ إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ ﴾ إِلَى آخِرِ السُّورَةِ , ثُمَّ افْتَتَحَ الْبَقَرَةَ , فَقَرَأَهَا حَرْفًا حَرْفًا حَتَّى خَتَمَهَا , ثُمَّ رَكَعَ ,

فَقَالَ : سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ , ثُمَّ سَجَدَ , فَقَالَ : سُبْحَانَ رَبِّيَ الأَعْلَى , ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ , فَقَالَ بَيْنَ السَّجْدَتَيْنِ : رَبِّ اغْفِرْ لِي , وَارْحَمْنِي , وَاجْبُرْنِي , وَارْفَعْنِي , وَارْزُقْنِي , وَاهْدِنِي , ثُمَّ قَامَ فَقَرَأَ فِي الرَّكْعَةِ الثَّانِيَةِ : آلَ عِمْرَانَ حَتَّى خَتَمَهَا , ثُمَّ رَكَعَ وَسَجَدَ , ثُمَّ فَعَلَ كَمَا فَعَلَ فِي الأُولَى , ثُمَّ اضْطَجَعَ , ثُمَّ قَامَ فَزِعًا , فَفَعَلَ مِثْلَ مَا فَعَلَ فِي الأُولَيَيْنِ , فَقَرَأَ حَرْفًا حَرْفًا , حَتَّى صَلَّى ثَمَانِ رَكَعَاتٍ يَضْطَجِعُ بَيْنَ كُلِّ رَكْعَتَيْنِ , وَأَوْتَرَ بِثَلاثٍ , ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيِ الْفَجْرِ - فذكر الحديث.

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبيد بن إسحاق العطار, ضعفه ابن معين وغيره, وأما أبو حاتم فرضيه .

3655. İbn Abbâs bildiriyor: Bir gece ben teyzem Meymûne'nin yanında geceledim. Derken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) endişeyle kalktı, su aradı ve abdest aldı. Sonra **"Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbirini takip edişinde aklı selim sahipleri için gerçekten apaçık ibretler vardır"**[1] âyetini okumaya başlayıp sûreyi sonuna kadar okudu. Sonra Bakara sûresine başladı ve onu harf harf okuyarak bitirdi. Sonra rükûya gitti ve rükûda *"Sübhâne rabbiyel-azîm (Büyük Rabbimi tespih ederim)"* dedi. Sonra secdeye giderek *"Sübhâne rabbiyel-a'lâ (Ulu Rabbimi tespih ederim)* dedi. Sonra başını kaldırarak iki secde arasında: *"Rabbim! Beni bağışla, beni esirge, bana şifa ver, derecemi yükselt, beni rızıklandır ve beni doğru yol üzere sabit kıl!"* diye dua etti.

Sonra kıyama kalktı ve ikinci rekâtta Âl-i İmrân sûresini okudu. Sonra rükû ve secdeye gitti. Sonra ilk rekâtta yaptığının aynısını yaptı. Sonra yattı. Sonra yine endişeyle kalktı ve ilk iki rekâtta yaptığının aynısını yaptı ve harf harf kıraatte bulundu. Böylece toplam sekiz rekât namaz kıldı. Her iki rekâtta bir yatardı. Sonra üç rekâtı ise tekli kıldı. Sonra sabah namazının iki rekâtını kıldı....

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Ubeyd b. İshak el-Attâr'ı İbn Maîn ve başkaları zayıf görürlerken, Ebû Hâtim kendisini memnuniyetle kabul etmiştir.

٣٦٥٦ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَعْمَرِيُّ , ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ , ثنا عَطَاءُ بْنُ مُسْلِمٍ الْحَلَبِيُّ , ثنا الْعَلاءُ بْنُ الْمُسَيَّبِ , عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ , عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ , قَالَ : أَهْدَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى أَبِي بَكَارَةَ فَاسْتَصْغَرَهَا , ثُمَّ قَالَ لِي : انْطَلِقْ بِهَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا بُنَيَّ , فَقُلْ : إِنَّا قَوْمٌ نَعْمَلُ فَإِنْ كَانَ عِنْدَكَ أَسَنُّ مِنْهَا فَابْعَثْ بِهَا إِلَيْنَا , فَأَتَيْتُ بِهَا , فَقَالَ : " ابْنَ عَمِّي

[1] Âl-i İmrân Sur. 3/190.

, وَجِّهْهَا إِلَى إِبِلِ الصَّدَقَةِ " , ثُمَّ أَتَيْتُهُ فِي الْمَسْجِدِ فَصَلَّيْتُ مَعَهُ الْعِشَاءَ , فَقَالَ : " مَا تُرِيدُ أَنْ تَبِيتَ عِنْدَ خَالَتِكَ اللَّيْلَةَ ؟ قَدْ أَمْسَيْتَ " , فَوَافَقْتُ لَيْلَتَهَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , فَأَتَيْتُهَا , فَعَشَّتْنِي وَوَطَّأَتْ لِي عَبَاءَةً بِأَرْبَعَةٍ , فَافْتَرَشْتُهَا , فَقُلْتُ : لَأَعْلَمَنَّ مَا يَعْمَلُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اللَّيْلَةَ , فَدَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , فَقَالَ : يَا مَيْمُونَةُ , قَالَتْ : لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ , قَالَ : مَا أَتَاكِ ابْنُ أُخْتِكِ ؟ قَالَتْ : بَلَى , هُوَ هَذَا , قَالَ : " أَفَلَا عَشَّيْتِيهِ إِنْ كَانَ عِنْدَكِ شَيْءٌ ؟ " قَالَتْ : قَدْ فَعَلْتُ , قَالَ : " فَوَطِئْتِ لَهُ ؟ " قَالَتْ : نَعَمْ , فَمَالَ إِلَى فِرَاشِهِ , فَلَمْ يَضْطَجِعْ عَلَيْهِ وَاضْطَجَعَ حَوْلَهُ وَوَضَعَ رَأْسَهُ عَلَى الْفِرَاشِ , فَمَكَثَ سَاعَةً , فَسَمِعْتُهُ قَدْ نَفَخَ فِي النَّوْمِ , فَقُلْتُ : نَامَ وَلَيْسَ بِالْمُسْتَيْقِظِ , وَلَيْسَ بِقَائِمِ اللَّيْلَةَ , ثُمَّ قَامَ حَيْثُ قُلْتُ ذَهَبَ الرُّبُعُ الثُّلُثُ مِنَ اللَّيْلِ , فَأَتَى سِوَاكًا لَهُ وَمَطْهَرَةً , فَاسْتَاكَ حَتَّى سَمِعْتُ صَرِيرَ ثَنَايَاهُ تَحْتَ السِّوَاكِ , وَهُوَ يَتْلُو هَؤُلَاءِ الْآيَاتِ : ﴿إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ , ثُمَّ وَضَعَ السِّوَاكَ , ثُمَّ قَامَ إِلَى قِرْبَةٍ , فَحَلَّ شِنَاقَهَا , فَأَرَدْتُ أَنْ أَقُومَ فَأَصُبَّ عَلَيْهِ , فَخَشِيتُ أَنْ يَذَرَ شَيْئًا مِنْ عَمَلِهِ , فَلَمَّا تَوَضَّأَ دَخَلَ مَسْجِدَهُ فَصَلَّى أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ , فَقَرَأَ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ مِقْدَارَ خَمْسِينَ آيَةً يُطِيلُ فِيهَا الرُّكُوعَ وَالسُّجُودَ , ثُمَّ جَاءَ إِلَى مَكَانِهِ الَّذِي كَانَ عَلَيْهِ فَاضْطَجَعَ هَوِيًّا فَنَفَخَ وَهُوَ نَائِمٌ , فَقُلْتُ : لَيْسَ بِقَائِمِ اللَّيْلَةَ حَتَّى يُصْبِحَ , فَلَمَّا ذَهَبَ ثُلُثَا اللَّيْلِ أَوْ نِصْفُهُ أَوْ قَدْرُ ذَلِكَ قَامَ فَصَنَعَ مِثْلَ ذَلِكَ , فَدَخَلَ مَسْجِدَهُ فَصَلَّى أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ عَلَى قَدْرِ ذَلِكَ , ثُمَّ جَاءَ إِلَى مَضْجَعِهِ فَاتَّكَأَ عَلَيْهِ فَنَفَخَ , فَقُلْتُ : ذَهَبَ بِهِ النَّوْمُ لَيْسَ بِقَائِمٍ حَتَّى يُصْبِحَ , ثُمَّ قَامَ حِينَ بَقِيَ سُدُسُ اللَّيْلِ أَوْ أَقَلُّ , فَاسْتَاكَ , ثُمَّ تَوَضَّأَ , ثُمَّ دَخَلَ مَسْجِدَهُ , فَكَبَّرَ فَافْتَتَحَ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ , ثُمَّ قَرَأَ : ﴿سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى﴾ , ثُمَّ رَكَعَ وَسَجَدَ , ثُمَّ قَامَ , فَقَرَأَ : بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ , وَ ﴿قُلْ يَأَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ , ثُمَّ رَكَعَ وَسَجَدَ , ثُمَّ قَامَ , فَقَرَأَ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ , وَ ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ , ثُمَّ قَنَتَ فَرَكَعَ وَسَجَدَ , فَلَمَّا فَرَغَ قَعَدَ حَتَّى إِذَا مَا طَلَعَ الْفَجْرُ نَادَانِي قُلْتُ : لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ , قَالَ : قُمْ , فَوَاللَّهِ مَا كُنْتَ بِنَائِمٍ , فَقُمْتُ وَتَوَضَّأْتُ وَصَلَّيْتُ خَلْفَهُ , فَقَرَأَ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ , وَ ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ , ثُمَّ رَكَعَ وَسَجَدَ , ثُمَّ قَامَ فِي الثَّانِيَةِ , فَقَرَأَ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ , وَ ﴿قُلْ يَأَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ . - فذكر الحديث

وفي الصحيح بعضه . رواه الطبراني في الكبير, وفيه :عطاء بن سالم الخفاف ,وثقه ابن حبان, وقال غيره : ضعيف وهو رجل صالح ولكنه دفن كتبه فلا يثبت حديثه .

3656. İbn Abbâs anlatmaktadır: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ebû Bikâre'ye bir hedy kurbanı verdi. Ebû Bikâre onu (yaşça) küçük buldu ve bana dedi ki: Evladım bunu al, Resûlullah'a götür ve ona de ki: "Biz çalışan bir topluluğuz. Eğer yanında bundan daha yaşlısı varsa, bize onu gönder!?" Deveyi alıp getirdim. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem): *"Amcaoğlu! Deveyi zekât develerinin yanına götür"* buyurdu. Ben de götürdüm. Sonra Mescid'de yanına gittim ve onunla beraber yatsı namazını kıldım. *"Akşam oldu. Bu gece teyzenin yanında kalmak istemez misin?"* diye sordu. O gece Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) onun yanında kalacağı geceydi. Teyzemin yanına gittim, bana akşam yemeği yedirdi, benim için ev içinde bir aba hazırladı. Onu yere yaydım ve kendi kendime: "Bu gece mutlaka, Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) nasıl ibadet ettiğini öğreneceğim" dedim. Derken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) içeri girerek: *"Meymune!"* diye seslendi: O da: "Buyur, ey Allah'ın Resûlü" dedi. *"Yeğenin (kardeşinin oğlu) yanına gelmedi mi?"* diye sordu. "Geldi. İşte şurada" dedi. *"Ona akşam yemeği yedirdin mi? Yanında bir şey var mıydı?"* diye sordu. "Evet. Yedirdim" dedi. *"Yatak hazırladın mı?"* diye sordu. "Evet, hazırladım" dedi. Sonra yatağına doğru yöneldi; ama yatmadı, kenarına doğru uzandı. Başını döşeğe koydu. Bir süre bu şekilde kaldı. Hatta uykusunda horlama sesi çıkardığını işittim. Ben: "Uyudu. Herhalde uyanıp, gece ibadeti yapmayacak" dedim. Sonra sanırım gecenin üçte biri veya dörtte biri geçmişti ki, kalktı. Misvak ve ibriğine doğru yöneldi, ağzını misvakla temizledi. Hatta misvakın sürttüğü dişlerinin gıcırtısını duyabiliyordum. Bir taraftan da **"Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbirini takip edişinde aklı selim sahipleri için gerçekten apaçık ibretler vardır"**[1] âyetini okuyordu.

Sonra misvakı yerine koydu. Sonra kırbaya doğru yönelip bağını çözdü. Hemen kalkıp suyunu dökmek istedim. Ama daha evvel yaptığı amellerinden herhangi birini bırakmasından korktum. Abdest alıp (odanın) mescid(in)e girdi, dört rekât namaz kıldı, her rekâtta elli kadar âyet okudu, rükû ve secdeyi uzun tuttu. Sonra tekrar yerine gelerek sessizce yattı, hatta uykusunda horultulu sesler çıkardı. Ben yine: "Herhalde bu gece artık sabaha kadar kalkmayacaktır" dedim. Fakat gecenin üçte biri veya yarısı veyahut buna yakın bir süre geçince kalktı, daha evvel yaptığının aynısını yaptı. Sonra mescidine girerek daha evvelki gibi dört rekât namaz kıldı. Sonra yatağına geri dönüp yaslandı. Horladı. Ben: "İyice uykuya daldı. Herhalde artık sabaha kadar kalkmayacaktır" dedim. Sonra (sabaha) gecenin altıda biri veya daha az bir süre kaldığında kalkıp misvakla ağzını temizledi. Sonra abdest alıp

---

[1] Âl-i İmran Sur. 3/190.

Fatiha sûresini okudu. Ardından "Sebbibi's-me rabbike'l-a'lâ" sûresini okuyarak rükû ve secdeye gitti. Sonra kıyama kalkıp Fatiha sûresini okudu. Ardından "Kul huvellahu ehad" sûresini okuyup, kunut (dua) okudu, peşinden rükû ve secdeye vardı. Namazını bitirince oturdu. Fecir doğduğunda bana seslendi. Ben: "Buyur, ya Resûlallah" dedim. *"Kalk, vallahi sen uyumuyordun"* buyurdu. Ben de kalkıp abdest aldım. Arkasında namaz kıldım. Namazda Fatiha sûresi ve "Kul huvellahu ehad" sûresini okuyup rükû ve secdeye gitti. Sonra ikinci rekâta kalktı ve Fatihayı ve "Kul ya eyyuhe'l-kâfirûn" sûresini okudu.....

★Hadisin bir kısmı *Sahîh*'de de geçmiştir.

Bu şekliyle ise onu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiş olup senedine yer alan Atâ b. Müslim el-Haffâf'ı İbn Hibbân güvenilir kabul ederken, başkası zayıf olduğunu söylemiştir. Kendisi salih bir kişi olmakla beraber kitaplarını gömmüştür. Bu sebeple hadisi sabit değildir.

٣٦٥٧ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : حَدَّثَنِي دَاوُدُ بْنُ عِيسَى الْكُوفِيُّ ، عَنْ مَنْصُورِ بْنِ الْمُعْتَمِرِ ، قَالَ : حَدَّثَنِي عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبِي ، أَنَّ أَبَاهُ بَعَثَهُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَاجَةٍ ، قَالَ : فَوَجَدْتُهُ جَالِسًا مَعَ أَصْحَابِهِ فِي الْمَسْجِدِ ، فَلَمْ أَسْتَطِعْ أَنْ أُكَلِّمَهُ ، فَلَمَّا صَلَّى الْمَغْرِبَ ، قَامَ يَرْكَعُ حَتَّى أَذَّنَ الْمُؤَذِّنُ لِصَلَاةِ الْعِشَاءِ ، وَثَابَ النَّاسُ ، ثُمَّ صَلَّى الصَّلَاةَ ، فَقَامَ يَرْكَعُ حَتَّى انْصَرَفَ مَنْ بَقِيَ فِي الْمَسْجِدِ ، ثُمَّ انْصَرَفَ إِلَى مَنْزِلِهِ ، وَتَبِعْتُهُ ، فَلَمَّا سَمِعَ حِسِّي ، قَالَ : " مَنْ هَذَا ؟ " وَالْتَفَتَ إِلَيَّ ، فَقُلْتُ : ابْنُ عَبَّاسٍ ، قَالَ : " ابْنُ عَمِّ رَسُولِ اللَّهِ ؟ " قُلْتُ : ابْنُ عَمِّ رَسُولِ اللَّهِ ، قَالَ : " مَرْحَبًا بِابْنِ عَمِّ رَسُولِ اللَّهِ " قلت : فذكر الحديث بنحو ما في الصحيح .رواه الطبراني في الأوسط, وفيه من لم أعرفه.

3657. İbn Abbâs'ın naklettiğine göre babası onu bir iş için Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) göndermiş. Sonrasını kendisi şöyle anlatmıştır: Kendisini Mescid'de ashabıyla beraber otururken buldum. Fakat onunla konuşamadım. Akşamı kılınca namaz kılmaya kalktı. Derken müezzin yatsı ezanını okudu. İnsanlar toplandılar. Sonra yatsı namazını kıldı. Ardından tekrar namaz kılmaya kalktı. Derken Mescid'de bulunanlar dağıldılar. Sonra kendisi de evine geçti. Ben de peşinden gittim. Benim gürültümü işitince, *"Kim o?"* diye sordu. "İbn

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 12679.

Abbâs" dedim. *"Resûlullah'ın amcaoğlu mu?"* diye sordu. "Resûlullah'ın amcaoğlu" dedim. *"Hoş geldin Resûlullah'ın amcaoğlu"* dedi.[1]

★Ben derim ki: Hadis, *Sahîh*'dekine benzer şekilde zikredilmiştir.

Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup senedinde tanımadıklarım vardır.

٣٦٥٨ – حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ حَخْشٍ ، قَالَ : نَا جُنَادَةُ بْنُ مَرْوَانَ ، قَالَ : نَا الْحَارِثُ بْنُ النُّعْمَانِ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ ، يَقُولُ : " كَانَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُحْيِي اللَّيْلَ ثَمَانِي رَكَعَاتٍ ، رُكُوعُهُنَّ كَقِرَاءَتِهِنَّ ، وَسُجُودُهُنَّ كَقِرَاءَتِهِنَّ ، وَيُسَلِّمُ بَيْنَ كُلِّ رَكْعَتَيْنِ

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: جنادة بن مروان, وقد اتهمه أبو حاتم.

3658. Enes b. Mâlik bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) geceyi sekiz rekât namaz kılarak ihya ederdi. Namazın rükûsu ve secdesi de kıraati kadar sürerdi. Her iki rekâtta bir selam verirdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden Cünâde b. Mervân'ı Ebû Hâtim hadis uydurmakla itham etmiştir.

٣٦٥٩ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللّٰهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا أَبُو كُرَيْبٍ ، ثنا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا بْنِ أَبِي زَائِدَةَ ، عَنْ سَعْدِ بْنِ طَارِقٍ ، حَدَّثَنِي نَافِعُ بْنُ خَالِدٍ الْخُزَاعِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : كَانَ " إِذَا صَلَّى وَالنَّاسُ يَنْتَظِرُونَ صَلَّى صَلَاةً خَفِيفَةً تَامَّةَ الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ

رواه الطبراني في الكبير, ونافع : ذكره ابن حبان في الثقات, وبقية رجاله رجال الصحيح .

3659. Nâfi b. Hâlid el-Huzâî'den nakledilmektedir: Demiştir ki: Bana babamın naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) insanları beklerken namaz kılıyorsa, rükû ve secdeyi eksiksiz yaparak kısa bir namaz kılardı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Nâfi'yi İbn Hibbân *es-Sikât*'ta zikretmiştir. Kalan ravileri ise *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٦٦٠ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْخَلَّالُ الْمَكِّيُّ ، ثنا أَبُو مَرْوَانَ الْعُثْمَانِيُّ ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ ابْنِ أَخِي الزُّهْرِيِّ ، عَنْ عَمِّهِ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ الْحَكَمِ ، مِثْلَ حَدِيثِ مَالِكٍ " فِي صَلَاةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِحْدَى عَشْرَةَ رَكْعَةً وَاضْطَجَعَ عَلَى شِقِّهِ الْأَيْمَنِ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات في بعضهم كلام لا يضر .

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*, no. 38. Senedinde ismi geçen Ahmed b. Muhammed b. Yahya b. Hamza hakkında Zehebî, *Mîzân*'da "Münker hadisleri vardır" derken, Hâkim: "Tartışmalıdır" demiştir.

3660. Muâviye b. el-Hakem de Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) (gece) namazıyla ilgili olarak Mâlik'in hadisinde geçtiği üzere O'nun (sallallahu aleyhi vesellem) on bir rekât kıldığını ve sağ yanı üzerine yattığını belirtmiştir.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup bazıları hakkında değerini düşürmeyecek türden bir tenkit bulunsa da, genel olarak ravileri güvenilir kimselerdir.

٣٦٦١ - حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنْبَاعِ رَوْحُ بْنُ الْفَرَجِ ، ثنا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ رَبِيعَةَ ، عَنِ ابْنِ هُرْمُزَ ، عَنْ كَثِيرِ بْنِ الْعَبَّاسِ ، عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ عَمْرِو بْنِ غَزِيَّةَ صَاحِبِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : بِحَسْبِ أَحَدِكُمْ إِذَا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ يُصَلِّي حَتَّى يُصْبِحَ أَنَّهُ قَدْ تَهَجَّدَ ، إِنَّمَا " التَّهَجُّدُ : الْمَرْءُ يُصَلِّي الصَّلاةَ بَعْدَ رَقْدَةٍ ، ثُمَّ الصَّلاةَ بَعْدَ رَقْدَةٍ ، وَتِلْكَ كَانَتْ صَلاةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " رواه الطبراني في الكبير, وله إسناد صحيح رجاله رجال الصحيح .

3661. Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) sahabisi Haccâc b. Amr b. Ğaziyye demiştir ki: Sizden biriniz gece kalkıp sabaha kadar namaz kılınca, teheccüd kıldığını sanıyor. Oysa teheccüd şudur: Kişi bir müddet uyuduktan sonra kalkıp namaz kılar, sonra bir müddet daha yattıktan sonra kalkıp namaz kılar. İşte Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) kıldığı namaz bu idi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] sahih bir senetle rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٦٦٢ - وَبِهِ ، حَدَّثَنِي اللَّيْثُ ، وَابْنُ لَهِيعَةَ ، جميعا ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ رَبِيعَةَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ هُرْمُزَ ، عَنْ كَثِيرِ بْنِ الْعَبَّاسِ ، عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ عَمْرٍو الْمَازِنِيِّ ، قَالَ : " أَيَحْسَبُ أَحَدُكُمْ إِذَا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ يُصَلِّي حَتَّى يُصْبِحَ أَنْ قَدْ تَهَجَّدَ , إِنَّمَا التَّهَجُّدُ الصَّلاةُ بَعْدَ رَقْدَةٍ ، ثُمَّ الصَّلاةُ بَعْدَ رَقْدَةٍ ، ثُمَّ الصَّلاةُ بَعْدَ رَقْدَةٍ ، تِلْكَ كَانَتْ صَلاةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "

رواه الطبراني في الأوسط والكبير ببعضه وفي بعضها : كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَهَجَّدُ بَعْدَ نَوْمِهِ ، وَكَانَ يَسْتَنُّ قَبْلَ أَنْ يَتَهَجَّدَ , ومداره على :عبد الله بن صالح كاتب الليث, قال فيه الملك بن شعيب ابن الليث : ثقة مأمون, وضعفه أحمد وغيره .

3668. Haccâc b. Amr el-Mâzinî demiştir ki: Sizden biriniz kalkıp sabaha kadar namaz kılınca teheccüt kıldığını mı

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 3216. Ravilerinden İbn Lehi'a zayıftır.

sanır? Asıl teheccüt, bir müddet yattıktan sonra kalkıp namaz kılmak, sonra bir müddet daha yattıktan sonra kalkıp yine namaz kılmaktır. Zira Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) namazı böyleydi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve bir kısmını *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Bir kısmını ise şu ifadelerle nakletmiştir: "Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) uyuduktan sonra teheccüt kılardı. Teheccüt kılmadan önce misvakla ağzını temizlerdi." Hadisin ekseninde Leys'in kâtibi Abdullah b. Sâlih yer almıştır ki, onun hakkında Abdülmelik b. Şuayb b. Leys: "Güvenilir bir ravidir" derken, Ahmed b. Hanbel ve başkaları kendisini zayıf görmüşlerdir.

(بَابُ فِيْمَنْ صَلَّى صَلاةً لاَ يُحَدِّثُ نَفْسَهُ فِيْهَا إِلاَّ بِخَيْرٍ)

Namaz Kılarken Hayırdan Başka Bir Şey Düşünmemek

٣٦٦٣ - حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَهْدِيٍّ ، قَالَ : ثَنَا عَمِّي مُحَمَّدُ بْنُ مَهْدِيٍّ ، قَالَ : نَا يَزِيدُ بْنُ يُونُسَ بْنِ يَزِيدَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنِي عَطَاءُ بْنُ يَزِيدَ اللَّيْثِيُّ ، أَنَّ حُمْرَانَ مَوْلَى عُثْمَانَ أَخْبَرَهُ ، أَنَّ عُثْمَانَ " تَوَضَّأَ ثَلاثًا ثَلاثًا ، ثُمَّ قَالَ : إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَوَضَّأَ نَحْوَ وُضُوئِي " ، ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ تَوَضَّأَ نَحْوَ وُضُوئِي هَذَا ، ثُمَّ رَكَعَ رَكْعَتَيْنِ ، لا يُحَدِّثُ نَفْسَهُ فِيهِمَا إِلا بِخَيْرٍ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ "

قلت : هو في الصحيح خلا قوله : " إلا بخير " .رواه الطبراني في الأوسط, ورجاله وثقوا .

3663. Rivayet edildiğine göre Hz. Osmân azalarını üçer kere yıkayarak abdest almış ve sonra demiş ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de benim şu abdestim gibi abdest aldı. Sonra şöyle buyurdu:

"Kim benim bu abdestim gibi abdest alır, sonra iki rekât namaz kılar ve namazında hayırdan başka bir şey düşünmezse, geçmiş günahları bağışlanır."

★Ben derim ki: "Hayırdan başka bir şey" kısmı hariç hadis *Sahîh*'de de geçmiştir. Bu şekliyle ise Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

(بَابُ فِيْمَنْ صَلَّى صَلاةً لاَ يَسْهُو فِيْهَا)

Hiç Yanılmadan Namaz Kılmak

٣٦٦٤ - حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ السِّجِسْتَانِيُّ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا يَمَانُ بْنُ الْمُغِيرَةِ ، عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " مَنْ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ ، ثُمَّ صَلَّى أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ لَمْ يَسْهُ فِيهِنَّ ، غُفِرَ لَهُ " رواه البزار, وفيه: عبد الكريم ابن أبي المخارق, وهو ضعيف .

3664. Abdullah b. Amr'dan nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim abdest alır, abdestini tam yapar, sonra hiç yanılmaksızın dört rekât namaz kılarsa, günahları bağışlanır"* buyurmuştur.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravilerinden Abdülkerîm b. Ebi'l-Mehârik zayıftır.

٣٦٦٥ – حدثنا أَحْمَدُ بْنُ رِشْدِينِ الْمِصْرِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ ، ثنا ابْنُ وَهْبٍ ، أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ ، عَنْ بَكْرِ بْنِ سَوَادَةَ ، عَنْ رَجُلٍ حَدَّثَهُ ، عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ قَيْسٍ أَنَّهُ سَمِعَ عُقْبَةَ بْنَ عَامِرٍ ، يَقُولُ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " مَنْ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ وُضُوءَهُ ، ثُمَّ صَلَّى غَيْرَ سَاهٍ ، وَلَا لَاهٍ ، كُفِّرَ عَنْهُ مَا كَانَ قَبْلَهَا "

رواه الطبراني في الكبير بإسنادين في أحدهما: ابن لهيعة, وفيه كلام .

3665. Rabî'a b. Kays'dan nakledildiğine göre o, Ukbe b. Âmir'den şöyle işitmiş: Ben, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kim abdest alır, abdestini tam yapar, sonra yanılmaksızın ve eğlenmeksizin namaz kılarsa, daha evvel işlemiş olduğu günahları bağışlanır"* buyururken işittim.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de iki ayrı senetle rivayet etmiş olup senetlerden birinde adı geçen İbn Lehî'a hakkında tenkit vardır.[1]

(بَابُ صَلَاةِ الْحَاجَةِ)

Hâcet Namazı

٣٦٦٦ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَكْرٍ قَالَ حَدَّثَنَا مَيْمُونٌ يَعْنِى أَبَا مُحَمَّدٍ الْمَرَئِىَّ التَّمِيمِىَّ قَالَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِى كَثِيرٍ عَنْ يُوسُفَ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ سَلَامٍ قَالَ صَحِبْتُ أَبَا الدَّرْدَاءِ أَتَعَلَّمُ مِنْهُ فَلَمَّا حَضَرَهُ الْمَوْتُ قَالَ آذِنِ النَّاسَ بِمَوْتِى. فَآذَنْتُ النَّاسَ بِمَوْتِهِ فَجِئْتُ وَقَدْ مُلِئَ الدَّارُ وَمَا سِوَاهُ.

قَالَ فَقُلْتُ قَدْ آذَنْتُ النَّاسَ بِمَوْتِكَ وَقَدْ مُلِئَ الدَّارُ وَمَا سِوَاهُ. قَالَ أَخْرِجُونِى. فَأَخْرَجْنَاهُ قَالَ أَجْلِسُونِى.قَالَ فَأَجْلَسْنَاهُ. قَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّى سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 3215, 3216; *el-Mu'cemu'l-evsat*, (94- *Mecmau'l-Bahreyn*).; İbnü'l-Mübarek, *ez-Zühd*, no. 1145.

" مَنْ تَوَضَّأَ فَأَسْبَغَ الْوُضُوءَ ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ يُتِمُّهُمَا أَعْطَاهُ اللَّهُ مَا سَأَلَ مُعَجِّلاً أَوْ مُؤَخِّراً ".
قَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِيَّاكُمْ وَالالْتِفَاتَ فَإِنَّهُ لاَ صَلاَةَ لِمُلْتَفِتٍ فَإِنْ غُلِبْتُمْ فِى التَّطَوُّعِ فَلاَ تُغْلَبُنَّ فِى الْفَرِيضَةِ" رواه أحمد والطبراني في الكبير, وفيه: ميمون أبو محمد, قال الذهبي : لا يعرف .

3666. Yûsuf b. Abdillah b. Selâm anlatıyor: Kendisinden bir şeyler öğrenmek için Ebu'd-Derdâ'nın yanına gittim ve bir süre onun yanında kaldım. Sonra ölüm döşeğine düşünce, "Halka ölümümü bildir" dedi. Ben de çıkıp insanlara öleceğini bildirdim. Geri geldiğimde evin içi ve çevresi insanlarla dolmuştu. Dedim ki: "İnsanlara senin öldüğünü ilan ettim. Evin içi ve çevresi dolmuş." Bunun üzerine: "Beni dışarı çıkarın" dedi. Biz de çıkardık. "Oturtun" dedi. Oturttuk. Sonra şöyle hitap etti:

"Ey insanlar! Ben, Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim: *"Kim abdest alır, abdestini eksiksiz yapar, sonra iki rekât namaz kılar ve bunları tam yaparsa, -aziz ve celil olan- Allah er veya geç dilediğini ona verir."*

Ebu'd-Derdâ dedi ki: "Ey insanlar! Sakın namazda sağa sola bakınmayın. Zira sağa sola bakan kimsenin namazı kabul olmaz. Nafile namazda buna mani olamazsanız da bari farzlarda yapmayın."

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Meymûn Ebû Muhammed hakkında Zehebî: "Tanınmamaktadır" demiştir.

٣٦٦٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ حَدَّثَنِى سَهْلُ بْنُ أَبِى صَدَقَةَ قَالَ حَدَّثَنِى كَثِيرٌ أَبُو الْفَضْلِ الطُّفَاوِىُّ حَدَّثَنِى يُوسُفُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلاَمٍ قَالَ أَتَيْتُ أَبَا الدَّرْدَاءِ فِى مَرَضِهِ الَّذِى قُبِضَ فِيهِ فَقَالَ لِى يَا ابْنَ أَخِى مَا أَعْمَدَكَ إِلَى هَذَا الْبَلَدِ أَوْ مَا جَاءَ بِكَ قَالَ قُلْتُ لاَ إِلاَّ صِلَةُ مَا كَانَ بَيْنَكَ وَبَيْنَ وَالِدِى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَلاَمٍ. فَقَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ بِئْسَ سَاعَةُ الْكَذِبِ هَذِهِ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " مَنْ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ وُضُوءَهُ ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى رَكْعَتَيْنِ أَوْ أَرْبَعاً شَكَّ سَهْلٌ يُحْسِنُ فِيهِمَا الذِّكْرَ وَالْخُشُوعَ ثُمَّ اسْتَغْفَرَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ غَفَرَ لَهُ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير, إلا أنه قال : ثم قام فصلى ركعتين أو أربعا مكتوبة أو غير مكتوبة يحسن فيها الركوع والسجود " , وإسناده حسن .

3667. Yûsuf b. Abdillah b. Selâm anlatıyor: Vefatıyla sonuçlanan hastalığı sırasında Ebu'd-Derdâ'nın yanına gittim. "Yeğenim, bu memlekete gelmene sebep nedir?" veya "Niçin geldin?" dedi. Ben de: "Babam Abdullah b. Selâm ile olan dostluğunu devam ettirmekten başka sebep yoktur" dedim. Bunun üzerine dedi ki: Yalan söylemek için

ne kötü bir zaman bu zaman. Ben, Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim:

"Kim abdest alır, abdestini eksiksiz yapar, sonra kalkıp rükû ve huşua tam riayet ederek iki veya dört rekât -ravi Sehl tereddüt etmiştir- *namaz kılar ve sonra Allah'tan bağışlanmak dilerse, (günahları) bağışlanır."*

★Hadisi Ahmed b. Hanbel ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de *"Sonra kalkıp rükû ve secdesini mükemmel yaparak iki veya dört rekât farz veya nafile namaz kılarsa..."* ifadesiyle Taberânî rivayet etmiş olup senedi hasendir.

٣٦٦٨ - حَدَّثَنَا طَاهِرُ بْنُ عِيسَى بْنِ قَيْرَسٍ الْمِصْرِيُّ الْمُقْرِئُ ، ثنا أَصْبَغُ بْنُ الْفَرَجِ ، ثنا ابْنُ وَهْبٍ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْمَكِّيِّ ، عَنْ رَوْحِ بْنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ الْخَطْمِيِّ الْمَدَنِيِّ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ بْنِ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ ، عَنْ عَمِّهِ عُثْمَانَ بْنِ حُنَيْفٍ أَنَّ رَجُلا ، " كَانَ يَخْتَلِفُ إِلَى عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ فِي حَاجَةٍ لَهُ ، فَكَانَ عُثْمَانُ لا يَلْتَفِتُ إِلَيْهِ وَلا يَنْظُرُ فِي حَاجَتِهِ ، فَلَقِيَ ابْنَ حُنَيْفٍ فَشَكَى ذَلِكَ إِلَيْهِ ، فَقَالَ لَهُ عُثْمَانُ بْنُ حُنَيْفٍ : ائْتِ الْمِيضَأَةَ فَتَوَضَّأْ ، ثُمَّ ائْتِ الْمَسْجِدَ فَصَلِّ فِيهِ رَكْعَتَيْنِ ، ثُمَّ قُلْ : اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ وَأَتَوَجَّهُ إِلَيْكَ بِنَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَبِيِّ الرَّحْمَةِ ، يَا مُحَمَّدُ إِنِّي أَتَوَجَّهُ بِكَ إِلَى رَبِّي فَتَقْضِي لِي حَاجَتِي وَتَذْكُرُ حَاجَتَكَ ، وَرُحْ حَتَّى أَرُوحَ مَعَكَ ، فَانْطَلَقَ الرَّجُلُ فَصَنَعَ مَا ، قَالَ لَهُ ، ثُمَّ أَتَى بَابَ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، فَجَاءَ الْبَوَّابُ حَتَّى أَخَذَ بِيَدِهِ فَأَدْخَلَهُ عَلَى عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، فَأَجْلَسَهُ مَعَهُ عَلَى الطِّنْفِسَةِ حُنَيْفًا ، فَقَالَ : حَاجَتُكَ ؟ فَذَكَرَ حَاجَتَهُ وَقَضَاهَا لَهُ ، ثُمَّ ، قَالَ لَهُ : مَا ذَكَرْتَ حَاجَتَكَ حَتَّى كَانَ السَّاعَةُ ، وَقَالَ مَا كَانَتْ لَكَ مِنْ حَاجَةٍ فَأْذْكُرْهَا ، ثُمَّ إِنَّ الرَّجُلَ خَرَجَ مِنْ عِنْدِهِ فَلَقِيَ عُثْمَانَ بْنَ حنيفٍ ، فَقَالَ لَهُ : جَزَاكَ اللَّهُ خَيْرًا مَا كَانَ يَنْظُرُ فِي حَاجَتِي وَلا يَلْتَفِتُ إِلَيَّ حَتَّى كَلَّمْتَهُ فِيَّ ، فَقَالَ عُثْمَانُ بْنُ حُنَيْفٍ : وَاللَّهِ مَا كَلَّمْتُهُ ، وَلَكِنِّي شَهِدْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَتَاهُ ضَرِيرٌ فَشَكَى إِلَيْهِ ذَهَابَ بَصَرِهِ ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : فَتَصَبَّرْ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، لَيْسَ لِي قَائِدٌ وَقَدْ شَقَّ عَلَيَّ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " ائْتِ الْمِيضَأَةَ فَتَوَضَّأْ ، ثُمَّ صَلِّ رَكْعَتَيْنِ ، ثُمَّ ادْعُ بِهَذِهِ الدَّعَوَاتِ " ، قَالَ ابْنُ حُنَيْفٍ : فَوَاللَّهِ مَا تَفَرَّقْنَا وَطَالَ بِنَا الْحَدِيثُ حَتَّى دَخَلَ عَلَيْنَا الرَّجُلُ كَأَنَّهُ لَمْ يَكُنْ بِهِ ضُرٌّ قَطُّ.

قلت روى الترمذي وابن ماجة طرفا من آخره خاليا عن القصة وقد قال الطبراني عقبه : والحديث صحيح بعد ذكر طرقه التي روي بها .

3668. Osmân b. Huneyf'den nakledildiğine göre bir adam bir işi için Osmân b. Affân'ın yanına gidip gelirdi. Fakat Osmân ne onunla ilgilenir, ne de işine bakardı. Bir gün adam Osmân b. Huneyf ile karşılaştı ve bu

durumu ona şikâyet etti. Osmân b. Huneyf adama şu tavsiyede bulundu: "Abdesthaneye git, abdest al. Sonra Mescid'e gidip iki rekât namaz kıl. Sonra şöyle dua et: «Allahım! Rahmet peygamberi olan Muhammed'in (sallallahu aleyhi vesellem) adına senden diliyor, sana yöneliyorum. Ya Muhammed! Senin adınla Rabbime yöneliyorum ki hacetimi gidersin.» Sonra hacetini zikredersin. Sonra bana gel de seninle beraber ben de gideyim."

Adam gidip aynen dediği gibi yaptı. Sonra Hz. Osmân'ın kapısına geldi. Kapıcı gelip elinden tutarak onu Osmân b. Affân'ın yanına soktu ve onu minderin üzerine oturttu. "Ne derdin var?" diye sordu. O da derdini anlattı. Osmân ihtiyacını giderdi. Sonra ona "Şu saate kadar ben senin ihtiyacını hatırlayamadım" dedi ve devam etti: "Eğer bir ihtiyacın olursa, bize gel." Sonra adam yanında çıktı. Yolda Osmân b. Huneyf ile karşılaştı. Ona: "Allah seni hayırla mükâfatlandırsın. Sen kendisiyle konuşuncaya kadar ne benimle ilgilenir, ne de işime bakardı" dedi. Osmân b. Huneyf de şöyle karşılık verdi: "Vallahi ben onunla konuşmadım. Fakat Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanında şuna tanık oldum:

Kör bir adam yanına giderek gözlerinin görmeyişinden yakındı. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) de ona: "*Sabretsen olmaz mı?*" buyurdu. Adam: "Ya Resûlallah! Benim rehberim yoktur. Bu durum bana meşakkat veriyor" deyince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona: "*Abdesthaneye git, abdest al. Sonra iki rekât namaz kıl ve şöyle dua et*" buyurdu. Sonra Osmân b. Huneyf şöyle devam etti: Vallahi henüz dağılmamıştık. Sohbetimiz uzun sürdü. Derken adam yanımıza girdi. Sanki hiç körlüğü yokmuş gibiydi.

★Ben derim ki: Tirmizî ve İbn Mâce hadisin son kısmından, hikâye dışında bir parçasını rivayet etmişlerdir. Taberânî hadisi naklettiği tarikleri zikrettikten sonra "Hadis sahihtir" açıklamasını yapmıştır.[1]

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr,* no. 8311; *el-Mu'cemu's-sağîr,* no. 508. Rivayetin hikaye kısmı zayıf ve münkerdir. Çünkü o kısmı tek başına nakleden Şebîb b. Saîd el-Mekkî'nin ezberi zayıftır. Hadiste onun üzerinde ihtilaf edilmiştir. Ayrıca o, bu kısmı nakletmeyen güvenilir ravilere de muhalefet etmiştir.

(بَابُ الاسْتِخَارَةِ)

İstihâre Duası

٣٦٦٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا رَوْحٌ أَمْلاَهُ عَلَيْنَا بِبَغْدَادَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِى حُمَيْدٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِى وَقَّاصٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ سَعْدِ بْنِ أَبِى وَقَّاصٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " مِنْ سَعَادَةِ ابْنِ آدَمَ اسْتِخَارَتُهُ اللّٰهَ وَمِنْ سَعَادَةِ ابْنِ آدَمَ رِضَاهُ بِمَا قَضَاهُ اللّٰهُ وَمِنْ شِقْوَةِ ابْنِ آدَمَ تَرْكُهُ اسْتِخَارَةَ اللّٰهِ وَمِنْ شِقْوَةِ ابْنِ آدَمَ سَخَطُهُ بِمَا قَضَى اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ "

رواه أحمد وأبو يعلى والبزار إلا أنه قال : مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ اسْتِخَارَتُهُ رَبَّهُ ، وَرِضَاهُ بِمَا قَضَى ، وَمِنْ شَقَاءِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ الاسْتِخَارَةَ ، وَسَخَطُهُ بَعْدَ الْقَضَاءِ " وفيه: محمد بن أبي حميد, وقال ابن عدي : ضعفه بين على ما يرويه وحديثه مقارب ,وهو مع ضعفه يكتب حديثه ,وقد ضعفه أحمد والبخاري وجماعة.

3669. Saîd b. Ebî Vakkâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Âdemoğlunun -Aziz ve celil olan- Allah'tan hayır dilemesi, onun mutluluğunun bir parçasıdır"* buyurmuştur.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel, Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiştir. Ancak Bezzâr'ın rivayeti şöyledir: *"Kişinin Rabbinden hayır dilemesi ve kazasına razı olması onun bahtiyarlığının bir parçasıdır. Kişinin istihareyi (hayır dilemeyi) terk etmesi ve kazaya öfke duyması ise onun bedbahtlığının bir parçasıdır."*

Senedinde yer alan Muhammed b. Ebî Humeyd hakkında İbn Adî: "Rivayet ettiğine bakılırsa zayıf olduğu aşikârdır. Ama hadisi orta derecededir (*mukârib*). Kendisi zayıf olmakla beraber hadisi yazılır" derken, Ahmed b. Hanbel, Buhârî ve bir grup bilgin onu zayıf görmüşlerdir.

٣٦٧٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عُثْمَانَ بْنِ حَمَّادِ بْنِ سُلَيْمَانَ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ أَبَانَ بْنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ الأَنْصَارِيُّ ، بِدِمَشْقَ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْقُدُّوسِ بْنُ عَبْدِ السَّلامِ بْنِ عَبْدِ الْقُدُّوسِ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ جَدِّي عَبْدِ الْقُدُّوسِ بْنِ حَبِيبٍ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : " مَا خَابَ مَنِ اسْتَخَارَ ، وَلا نَدِمَ مَنِ اسْتَشَارَ ، وَلا عَالَ مَنِ اقْتَصَدَ "

رواه الطبراني في الصغير والأوسط .

3670. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İstihare yapan, zarar etmez. İstişare eden, pişman olmaz. Tutumlu olan da muhtaç olmaz"* buyurmuştur.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu's-sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir.[1]

٣٦٧١ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ نَافِعٍ الطَّحَّانُ الْمِصْرِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ ، ثنا ابْنُ وَهْبٍ ، أَخْبَرَنِي حَيْوَةُ بْنُ شُرَيْحٍ ، عَنِ الْوَلِيدِ بْنِ أَبِي الْوَلِيدِ ، أَنَّ أَيُّوبَ بْنَ خَالِدِ بْنِ أَبِي أَيُّوبَ حَدَّثَهُ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ أَبِي أَيُّوبَ الأَنْصَارِيِّ ، أَنَّ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " اكْتُمِ الْخِطْبَةَ ثُمَّ تَوَضَّأْ فَأَحْسِنِ الْوُضُوءَ ، ثُمَّ صَلِّ مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكَ ، ثُمَّ احْمَدْ رَبَّكَ وَمَجِّدْهُ ، ثُمَّ قُلْ : اللَّهُمَّ إِنَّكَ تَقْدِرُ وَلا أَقْدِرُ ، وَتَعْلَمُ وَلا أَعْلَمُ وَأَنْتَ عَلامُ الْغُيُوبِ ، فَإِنْ رَأَيْتَ لِي فِي فُلانَةَ سَمِّهَا بِاسْمِهَا ، خَيْرًا فِي دُنْيَايَ ، وَآخِرَتِي فَاقْضِ لِي بِهَا ، أَوْ قَالَ : فَاقْدِرْهَا لِي "

رواه الطبراني في الكبير هكذا, ورجاله ثقات كلهم .

3671. Ebû Eyyûb el-Ensârî'den nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Dünür gitme isteğini gizle. Sonra abdest al ve abdesti tam al. Sonra Allah'ın sana yazdığı kadar namaz kıl. Sonra Rabbine hamdedip onu yücelt. Sonra şöyle dua et: «Allahım! Sen güç yetirirsin, ben güç yetiremem; sen bilirsin, ben bilemem. Sen görünmeyenleri bilirsin. -İsmini zikrederek- *Eğer falan kız/kadında dünyam ve âhiretim için bir hayır biliyorsan, onu bana nasip et veya onu bana takdir et»."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de bu şekilde rivayet etmiş olup ravilerinin hepsi güvenilir kimselerdir.[2]

٣٦٧٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ أَبِى الْوَلِيدِ عَنْ أَيُّوبَ بْنِ خَالِدِ بْنِ أَبِى أَيُّوبَ الأَنْصَارِىِّ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَبِى أَيُّوبَ الأَنْصَارِىِّ صَاحِبِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهُ " اكْتُمِ الْخِطْبَةَ ثُمَّ تَوَضَّأْ فَأَحْسِنْ وُضُوءَكَ وَصَلِّ مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكَ ثُمَّ احْمَدْ رَبَّكَ وَمَجِّدْهُ ثُمَّ قُلِ اللَّهُمَّ إِنَّكَ تَقْدِرُ وَلاَ أَقْدِرُ وَتَعْلَمُ وَلاَ أَعْلَمُ أَنْتَ عَلاَّمُ الْغُيُوبِ فَإِنْ رَأَيْتَ لِى فِى فُلاَنَةَ تُسَمِّيهَا بِاسْمِهَا خَيْراً فِى دِينِى وَدُنْيَاىَ

---

[1] Bkz. VIII, 96. Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr*, no. 980. Senedi son derece zayıf olup senedinde yalancı, hadis uydurmacılığıyla itham edilmiş ve zayıf olan raviler vardır. Bkz. *es-Silsiletü'z-zaîfe*, no. 611.

[2] Ahmed b. Hanbel, V, 423; Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 3901. Senedinde yer alan Hâlid b. Ebî Eyyûb'u İbn Hibbân'dan başkası güvenilir görmemiştir. Eyyûb b. Hâlid de rivayette gevşektir.

وَآخِرَتِي وَإِنْ كَانَ غَيْرُهَا خَيْراً لِي مِنْهَا فِي دِينِي وَدُنْيَايَ وَآخِرَتِي فَاقْضِ لِي بِهَا. أَوْ قَالَ فَاقْدُرْهَا لِي "

رواه أحمد ورواه أحمد موقوفا كما ترى ,وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام, وذكر له إسنادا آخر ورجاله ثقات إلا أنه لم يسق لفظه بل قال بمعناه .

3672. Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) sahabisi Ebû Eyyûb el-Ensârî şöyle demiştir:

"Dünür gitme istediğini gizle. Sonra abdest al ve abdesti tam al. Sonra Allah'ın sana takdir ettiğince namaz kıl. Sonra Rabbine hamdedip onu yücelt. Sonra şöyle dua et: «Allahım! Sen güç yetirirsin, ben güç yetiremem; sen bilirsin, ben bilemem. Sen görünmeyenleri bilirsin. -İsmini zikrederek- *Eğer falan kız/kadında dinim, dünyam ve âhiretim için bir hayır biliyorsan, onu bana nasip et veya onu bana takdir et»."*

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiştir. Gördüğün gibi Ahmed b. hanbel hadisi mevkuf olarak nakletmiştir. Senedinde yer alan İbn Lehî'a hakkında tenkit vardır. İbn Hanbel hadisin bir başka senedini daha zikretmiştir ki ravileri güvenilir kimselerdir. Fakat bunu lâfzen değil, mânâca zikretmiştir.

٣٦٧٣ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، قَالَ : قَرَأْتُ عَلَى إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعِيدٍ الْجَوْهَرِيِّ ، ثنا الْعَبَّاسُ بْنُ الْهَيْثَمِ الأَنْطَاكِيُّ ، ثنا صَالِحُ بْنُ مُوسَى الطَّلْحِيُّ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : عَلَّمَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الاسْتِخَارَةَ ، فَقَالَ : " إِذَا أَرَادَ أَحَدُكُمْ أَمْرًا فَلْيَقُلِ : اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ ، وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ ، وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ ، فَإِنَّكَ تَعْلَمُ وَلا أَعْلَمُ ، وَتَقْدِرُ وَلا أَقْدِرُ ، وَأَنْتَ عَلامُ الْغُيُوبِ ، فَإِنْ كَانَ هَذَا الَّذِي أُرِيدُ خَيْرًا فِي دِينِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي ، فَيَسِّرْهُ لِي ، وَإِنْ كَانَ غَيْرُ ذَلِكَ خَيْرًا لِي فَاقْدِرْ لِيَ الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ ، يَقُولُ ذَلِكَ ثُمَّ يَعْزِمُ "

رواه الطبراني في الثلاثة, إلا إنه قال في الصغير : " فَسَهِّلْ لِي الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ وَاصْرِفْ عَنِّي الشَّرَّ حَيْثُ كَانَ ، وَرَضِّنِي بِقَضَائِكَ " .وفي إسناد الكبير: صالح بن موسى الطلحي, وهو ضعيف وفي إسناد الأوسط والصغير, رجل ضعف في الحديث .

3673. Abdullah b. Mes'ûd'un naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir konuda istihâre yapacağı zaman onu şu dua ile yapmak isterdi:

"Allahım! Senin (sonsuz) ilmine sığınıyor, senden hayırlı olanı diliyorum. (Sonsuz) kudretinle bana güç vermeni diliyorum. Senin lütfunu diliyorum. Zira senin (her şeye) gücün yeter, fakat benim gücüm yetmez; sen (her şeyi) bilirsin; fakat ben bilemem. Sen bütün gizlilikleri bilirsin. Allahım! Eğer bu iş

benim dinim, hayatım ve hayrını dilediğim işim için hayırlı ise, onu selametim için bana takdir et, onu bana kolaylaştır ve onu benim için bereketli eyle. Eğer benim için başkası hayırlı ise, her nerede olursa olsun bana hayırlı olanı takdir et."

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu duayı yapar, sonra o işine yönelirdi.

★Hadisi Taberânî üç Mu'cem'inde rivayet etmiştir. Ancak *el-Mu'cemu's-sağîr*'in ifadesi: *"Her nerede olursa olsun bana hayırlı olanı kolaylaştır, her nerede olursa olsun benden şerri (kötülüğü) defet ve beni kazandan/hükmünden razı eyle"* şeklindedir.

el-Mu'cemu'l-kebîr'in senedinde ismi geçen Sâlih b. Mûsa el-Talhî zayıftır. *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'in senetlerinde de hadis konusunda zayıf olarak değerlendirilmiş bir ravi bulunmaktadır.[1]

٣٦٧٤ – ولابن مسعود في الكبير دَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عِمْرَانَ بْنِ أَبِي لَيْلَى ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى ، عَنْ فُضَيْلِ بْنِ عَمْرٍو ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ كَانَ إِذَا اسْتَخَارَ فِي الأَمْرِ يُرِيدُ أَنْ يَصْنَعَهُ ، يَقُولُ " فذكر نحوه . إلا أنه قال : فَخِرْ لِي فِي عَافِيَةٍ وَيَسِّرْهُ"

ورواه البزار بأسانيد وزاد فيه : " وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ وَرَحْمَتِكَ ، فَإِنَّهُمَا بِيَدِكَ لا يَمْلِكُهُمَا أَحَدٌ سِوَاكَ " وقال : " فَوَفِّقْهُ وَسَهِّلْهُ " , ورجال طريقين من طرقه حسنة .

3674. *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de yine İbn Mes'ûd'dan nakledildiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir konuda istihare yapacağı zaman şöyle dua etmek isterdi:... Bir önceki hadisin aynısı zikredilmiştir.

★Hadisi birkaç senetle Bezzâr da şu ilaveyle rivayet etmiştir: *"Senden lütfunu, rahmetini dilerim. Zira lütuf ve rahmetin senin elindedir. Onlara senden başkası sahip değildir."* Yine *"Bunu bana nasip et, onu kolaylaştır."* Hadisin tariklerinden ikisinin ravileri hasen derecesindedirler.

٣٦٧٥ – وَعَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ، قَالَ : عَلَّمَنا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الاسْتِخَارَةَ ، فَقَالَ : " يَقُولُ أَحَدُكُمْ : **اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ ، وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ ، وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ ، فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلا أَقْدِرُ ، وَتَعْلَمُ وَلا أَعْلَمُ ، وَأَنْتَ عَلامُ الْغُيُوبِ ، فَإِنْ كَانَ كَذَا وَكَذَا** يُسَمِّي الأَمْرَ بِاسْمِهِ ، **خَيْرًا لِي فِي دِينِي وَفِي مَعِيشَتِي ، وَخَيْرًا لِي فِي عَاقِبَةِ أَمْرِي ، وَخَيْرًا لِي فِي الأُمُورِ كُلِّهَا ، فَاقْدُرْهُ لِي ، وَبَارِكْ لِي فِيهِ ، وَإِنْ كَانَ غَيْرُ ذَلِكَ خَيْرًا لِي ، فَاقْدِرْ لِي الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ وَرَضِّنِي بِهِ** "

رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه :من لم أحد من ترجمه .

[1] Bkz. 16782; *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 10012; 10052.

3675. İbn Ömer demiştir ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize istihâre duasını şöyle öğretti:

"Sizden biriniz şöyle dua eder: Allahım! Senin (sonsuz) ilmine sığınıyor ve Senden hayırlı olanı diliyorum. (Sonsuz) kudretinle bana güç vermeni diliyorum. Senin lütfunu diliyorum. Zira senin (her şeye) gücün yeter, fakat benim gücüm yetmez; sen (her şeyi) bilirsin; fakat ben bilemem. Sen bütün gizlilikleri bilirsin. -yapacağı işi zikrederek- *Allahım! Eğer şu şu iş benim dinim, hayatım, âkıbetim ve bütün işlerim için hayırlı ise, onu bana takdir et ve onu benim için bereketli eyle. Eğer benim için başkası daha hayırlı ise, her nerede olursa olsun bana hayırlı olanı takdir et ve beni ondan razı eyle."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden biyografisini yazanı göremediklerim vardır.

٣٦٧٦ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ هَانِئٍ الْمَقْدِسِيُّ ، ثنا هَانِئُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ عَمِّهِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِي عَبْلَةَ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي رَبَاحٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ ، وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ، قَالا : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعَلِّمُنَا الاسْتِخَارَةَ كَمَا يُعَلِّمُنَا السُّورَةَ مِنَ الْقُرْآنِ : " **اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ ، وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ ، فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلا أَقْدِرُ ، وَتَعْلَمُ وَلا أَعْلَمُ ، وَأَنْتَ عَلامُ الْغُيُوبِ ، اللَّهُمَّ مَا قَضَيْتَ عَلَيَّ مِنْ قَضَاءٍ فَاجْعَلْ عَاقِبَتَهُ إِلَى خَيْرٍ** "

رواه الطبراني, وفيه:عبد الله بن هانئ بن أبي عبلة, وقد ذكره ابن حبان في الثقات, وهو متهم.

3676. Abdullah b. Abbâs ve Abdullah b. Ömer bildiriyorlar: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize Kur'ân'dan bir sûre öğretir gibi istihâre duasını öğretirdi:

"Allahım! Senin (sonsuz) ilmine sığınıyor, senden hayırlı olanı diliyorum. (Sonsuz) kudretinle bana güç vermeni diliyorum. Zira senin (her şeye) gücün yeter, fakat benim gücüm yetmez; sen (her şeyi) bilirsin; fakat ben bilemem. Sen bütün gizlilikleri bilirsin. Allahım! Bana takdir ettiğin her hükmü, sonucu itibariyle hayreyle."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Abdullah b. Hâni b. Ebî Able itham edilmekle birlikte, İbn Hibbân kendisini *es-Sikât*'ta zikretmiştir.

٣٦٧٧ - حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ ، حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، حَدَّثَنَا أَبِي ، عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ ، حَدَّثَنِي عِيسَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَالِكٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَطَاءٍ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ، قَالَ : سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " إِذَا أَرَادَ أَحَدُكُمْ أَمْرًا ، فَلْيَقُلِ : **اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ ، وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ ، وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ ، فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلا أَقْدِرُ ، وَتَعْلَمُ وَلا أَعْلَمُ ، وَأَنْتَ عَلامُ الْغُيُوبِ ، اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ كَذَا وَكَذَا** ، مِنَ الأَمْرِ الَّذِي يُرِيدُ ، **لِي خَيْرًا**

فِي دِينِي ، وَمَعِيشَتِي ، وَعَاقِبَةِ أَمْرِي ، وَإِلا فَاصْرِفْهُ عَنِّي ، وَاصْرِفْنِي عَنْهُ ، ثُمَّ قَدِّرْ لِيَ الْخَيْرَ أَيْنَمَا كَانَ ، لا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ إِلا بِاللَّه "

رواه أبو يعلى، ورجاله موثقون ورواه الطبراني في الأوسط بنحوه .

3677. Ebû Saîd el-Hudrî demiştir ki: Ben, Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim:

"Sizden biriniz bir iş yapmak istediğinde şöyle dua etsin: Allahım! Senin (sonsuz) ilmine sığınıyor, senden hayırlı olanı diliyorum. (Sonsuz) kudretinle bana güç vermeni diliyorum. Senin lütfunu diliyorum. Zira senin (her şeye) gücün yeter, fakat benim gücüm yetmez; sen (her şeyi) bilirsin; fakat ben bilemem. Sen bütün gizlilikleri bilirsin. Allahım -yapacağı işi zikrederek- *eğer şu şu iş benim dinim, hayatım ve âkıbetim için hayırlı ise (onu bana takdir et). Değilse onu benden, beni de ondan uzaklaştır. Sonra her nerede olursa olsun benim için hayırlı olanı takdir et. Zira güç ve kuvvet ancak senindir."*

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir. Taberânî de benzerini *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir.

(بَابُ صَلاَةِ التَّسْبِيحِ)

Tesbih Namazı

٣٦٧٨ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَائِلَةَ ، ثنا شَيْبَانُ ، ثنا نَافِعٌ أَبُو هُرْمُزٍ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا ، قَالَ : جَاءَ الْعَبَّاسُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَاعَةً لَمْ يَأْتِه فِيهَا ، فَقِيلَ يَا رَسُولَ اللَّه هَذَا عَمُّكَ عَلَى الْبَابِ ، فَقَالَ : " ائْذَنُوا لَهُ فَقَدْ جَاءَ لأَمْرٍ ، فَلَمَّا دَخَلَ عَلَيْه ، قَالَ : فَمَا جَاءَ بِكَ يَا عَمَّاهُ هَذِه السَّاعَةَ ، وَلَيْسَتْ سَاعَتَكَ الَّتِي كُنْتَ تَجِيءُ فِيهَا ؟ قَالَ : يَا ابْنَ أَخِي ذَكَرْتُ الْجَاهِلِيَّةَ وَجَهْلَهَا فَضَاقَتْ عَلَيَّ الدُّنْيَا بِمَا رَحُبَتْ ، فَقُلْتُ مَنْ يُفَرِّجُ عَنِّي ؟ فَعَلِمْتُ أَنَّهُ لا يُفَرِّجُ عَنِّي أَحَدٌ إِلا اللَّهُ ثُمَّ أَنْتَ ، فَقَالَ : الْحَمْدُ لِلَّه الَّذِي أَوْقَعَ هَذَا فِي قَلْبِكَ ، وَوَدِدْتُ أَنَّ أَبَا طَالِبٍ أَخَذَ نَصِيبَهُ ، وَلَكِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ ، قَالَ : أَحْبُوكَ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، قَالَ : أُعْطِيكَ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، قَالَ : أَحْبُوكَ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، قَالَ : فَإِذَا كَانَتْ سَاعَةٌ يُصَلَّى فِيهَا لَيْسَتْ بَعْدَ الْعَصْرِ وَلا بَعْدَ طُلُوعِ الشَّمْسِ فَمَا بَيْنَ ذَلِكَ فَأَسْبِغْ طَهُورَكَ ، ثُمَّ قُمْ إِلَى اللَّه فَاقْرَأْ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ وَسُورَةٍ إِنْ شِئْتَ جَعَلْتَهَا مِنْ أَوَّلِ الْمُفَصَّلِ ، فَإِذَا فَرَغْتَ مِنَ السُّورَةِ ، فَقُلْ : سُبْحَانَ اللَّه وَالْحَمْدُ لِلَّه وَلا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً ، فَإِذَا رَكَعْتَ

فَقُلْ ذَلِكَ عَشْرًا ، فَإِذَا رَفَعْتَ رَأْسَكَ فَقُلْ ذَلِكَ عَشَرَ مِرَارٍ " قلت : رواه أبو داود وغيره بغير هذا السياق .رواه الطبراني في الكبير, وفيه: نافع بن هرمز, وهو ضعيف .

3678. Abdullah b. Abbâs anlatmaktadır: Abbâs daha evvel hiç gelmediği bir saatte Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) geldi. "Ya Resûlallah! Amcan geldi, kapının önünde" denildi. *"İzin verin, girsin. Önemli bir iş için gelmiş olmalı"* buyurdu. Yanına girince *"Amcacığım! Seni bu saatte getiren sebep nedir? Bu, daha evvel senin geldiğin bir vakit değildir"* diye sordu. Abbâs şöyle söyledi: "Yeğenim! Cahiliye çağını ve o dönemin cahilliğini hatırladım. Bütün genişliğine rağmen dünya bana dar geldi. «Beni bu sıkıntıdan kim kurtarır?» dedim. Sonra anladım ki, beni bu sıkıntıdan -aziz ve celil olan- Allah ve sonra senden başka kimse kurtaramaz."

Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) bunun üzerine: *"Bu duyguyu kalbine doğuran Allah'a hamd olsun. Keşke Ebû Talib de nasibini alsaydı. Fakat Allah dilediğini yapar"* buyurdu. Sonra *"Sana (yapman gerekeni) söyleyeyim mi?"* diye sordu. Abbâs: "Evet" dedi. *"Sana bir bağışta bulunayım mı?"* diye sordu. Abbâs yine: "Evet" dedi. *"Sana hediye vereyim mi?"* diye sordu. Abbâs yine "Evet" deyince şöyle buyurdu:

"Namaz kıldığın bir vakitte; ama ikindiden sonra ya da Güneş doğduktan hemen sonra olmayacak, bu iki vakit arasında abdestini eksiksiz biçimde al, Sona -aziz ve celil olan- Allah'ın huzuruna dur, Fatiha ve istersen bir sûre daha oku. İstersen mufassal sûrelerin başından bir sûre oku. Sûreyi bitirince on beş defa «Sübhanallahi velhamdu lillahi ve lâ ilâhe illallah vallahu ekber (Allah'ı hamd ile tesbih/tenzih ederim. Allah'tan başka tanrı yoktur. Allah uludur)» Sonra rükûya varınca aynısını on kere oku. Başını rükûdan kaldırınca aynısını on kere oku."

★Ben derim ki: Hadisi Ebû Davud ve başkaları farklı ifadelerle nakletmişlerdir.

Bu şekliyle ise Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Nâfi b. Hürmüz zayıftır.

٣٦٧٩ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ، قَالَ : نا هِشَامُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَبو الْوَلِيدِ الْمَخْزُومِيُّ ، قَالَ : نا مُوسَى بْنُ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ عَبْدِ الْقُدُّوسِ بْنِ حَبِيبٍ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ لَهُ : " يَا غُلامُ أَلا أَحْبُوكَ ؟ أَلا أَنْحلُكَ ؟ أَلا أُعْطِيكَ ؟ قَالَ : قُلْتُ : بَلَى ، بِأَبِي وَأُمِّي أَنْتَ يَا رَسُولَ اللَّه ، قَالَ : فَظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيَقْطَعُ لِي قِطْعَةً منْ مَالٍ ، فَقَالَ : " أَرْبَعُ رَكَعَاتٍ تُصَلِّيهِنَّ ، فِي كُلِّ يَوْمٍ ، فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ فَفِي كُلِّ جُمُعَةٍ ، وَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ فَفِي كُلِّ شَهْرٍ ، فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ فَفِي كُلِّ سَنَةٍ ، فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ فَفِي دَهْرِكَ مَرَّةً : تُكَبِّرُ ، فَتَقْرَأُ أُمَّ الْقُرْآنِ وَسُورَةً ، ثُمَّ تَقُولُ : سُبْحَانَ اللَّهِ ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ ، وَلا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ خَمْسَ

عَشْرَةَ مَرَّةً ، ثُمَّ تَرْكَعُ ، فَتَقُولُهَا عَشْرًا ، ثُمَّ تَرْفَعُ ، فَتَقُولُهَا عَشْرًا ، ثُمَّ تَسْجُدُ ، فَتَقُولُهَا عَشْرًا ، ثُمَّ تَرْفَعُ ، فَتَقُولُهَا عَشْرًا ، ثُمَّ تَسْجُدُ ، فَتَقُولُهَا عَشْرًا ، ثُمَّ تَرْفَعُ ، فَتَقُولُهَا عَشْرًا ، ثُمَّ تَفْعَلُ فِي صَلاتِكَ كُلِّهَا مِثْلَ ذَلِكَ ، فَإِذَا فَرَغْتَ قُلْتَ بَعْدَ التَّشَهُّدِ وَقَبْلَ التَّسْلِيمِ : اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ تَوْفِيقَ أَهْلِ الْهُدَى ، وَأَعْمَالَ أَهْلِ الْيَقِينِ ، وَمُنَاصَحَةَ أَهْلِ التَّوْبَةِ ، وَعَزْمَ أَهْلِ الصَّبْرِ ، وَجِدَّ أَهْلِ الْحِسْبَةِ ، وَطَلَبَ أَهْلِ الرَّغْبَةِ ، وَتَعَبُّدَ أَهْلِ الْوَرَعِ ، وعِرْفَانَ أَهْلِ الْعِلْمِ حَتَّى أَخَافَكَ ، اللَّهُمَّ أَسْأَلُكَ مَخَافَةً تَحْجِزُنِي عَنْ مَعَاصِيكَ ، حَتَّى أَعْمَلَ بِطَاعَتِكَ عَمَلاً أَسْتَحِقُّ بِهِ رِضَاكَ ، وَحَتَّى أُنَاصِحَكَ فِي التَّوْبَةِ خَوْفًا مِنْكَ ، وَحَتَّى أُخْلِصَ لَكَ النَّصِيحَةَ حُبًّا لَكَ ، وَحَتَّى أَتَوَكَّلَ عَلَيْكَ فِي الأُمُورِ حُسْنَ ظَنٍّ بِكَ ، سُبْحَانَ خَالِقِ النَّارِ ، فَإِذَا فَعَلْتَ ذَلِكَ يَا ابْنَ عَبَّاسٍ غَفَرَ اللَّهُ لَكَ ذُنُوبَكَ صَغِيرَهَا وَكَبِيرَهَا ، وَقَدِيمَهَا وَحَدِيثَهَا ، وَسِرَّهَا وَعَلانِيَتَهَا ، وَعَمْدَهَا وَخَطَأَهَا " رواه الطبراني في الأوسط .

3679. İbn Abbâs'ın naklettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona:

"Hey delikanlı, sana bağış yapayım mı? Sana bir hediye vereyim mi? Sana (değerli) bir şey vereyim mi?" diye sordu. İbn Abbâs der ki: Ben de: "Elbette ver. Anam babam sana feda olsun ya Resûlallah" dedim. Sandım ki, bana bir parça arazi bölüp verecek. Sonra şöyle buyurdu:

"Her gün dört rekât namaz kılarsın. Eğer buna gücün yetmezse, bunu her Cuma (hafta) yaparsın. Buna da gücün yetmezse, her ay yaparsın. Buna da gücün yetmezse, her yıl yaparsın. Buna da gücün yetmezse ömründe bir kere yaparsın. Namazda tekbir alıp Ümmü'l-Kur'ân'ı (Fatiha sûresini) ve başka bir sûre okursun. Sonra on beş kere: «Sübhânallahi vel-hamdu lillahi ve-lâ ilâhe illallahu vallahu ekber» dersin. Sonra rükûya varır, aynısını on kere okursun. Sonra başını kaldırır, aynısını on kere okursun. Sonra secdeye gider, aynısını on kere okursun. Sonra başını kaldırır, aynısını on kere okursun. Sonra aynı şeyi bütün namazın boyunca yaparsın. Bitirdiğinde teşehhütten sonra ve selamdan önce şu duayı okursun: "Allahım! Senden hidayet ehlinin muvaffakiyetini, yakin (kesin inanç) sahiplerinin amellerini, tövbekârların ihlâsını, sabırlıların azmini, haşyet sahiplerinin gayretlerini, dilek sahiplerinin isteklerini, muttakilerin ibadetlerini ve ilim sahiplerinin irfanını dilerim ki korkunu içimde hissedeyim. Allahım! Senden, beni sana isyandan alıkoyacak bir korku diliyorum. Böylece senin rızanı hak ettirecek bir amelle sana itaatte bulunayım, senin korkunla sana samimi bir tövbe ile tövbe edeyim, sana olan sevgimle senin için samimi nasihatte bulunayım, sana olan hüsnü zannımla bütün işlerde sana tevekkül edeyim. Ey cehennemi yaratan (Allahım) seni (noksanlıklardan) tenzih

ederim." Ey Abbâs'ın oğlu! Eğer bunu yaparsan, Allah senin küçük büyük, eski yeni, gizli açık, kasıtlı kasıtsız bütün günahlarını bağışlar."

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir.

٣٦٨٠ - ولابْنِ عَبَّاسٍ عِنْدَهُ أَيْضاً مِنْ طَرِيقِ أَبِي الْجَوْزَاءِ قال حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ، قَالَ : نا مُحْرِزُ بْنُ عَوْنٍ ، قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ عُقْبَةَ بْنِ أَبِي الْعَيْزَارِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُحَادَةَ ، عَنْ أَبِي الْجَوْزَاءِ ، قَالَ : قَالَ لِي ابْنُ عَبَّاسٍ : يَا أَبَا الْجَوْزَاءِ ، أَلا أُخْبِرُكَ ، أَلا أُتْحِفُكَ ، أَلا أُعْطِيكَ ؟ قُلْتُ : بَلَى ، فَقَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : فَذَكَرَ نَحْوَهُ بِاخْتِصَارٍ عَنْ هَذَا إِلاَّ أَنَّهُ قَالَ " مَنْ صَلَّى أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ ، ، قَالَ : " مَنْ صَلَّاهُنَّ غُفِرَ لَهُ كُلُّ ذَنْبٍ صَغِيرِهِ وَكَبِيرِهِ ، قَدِيمٌ أَوْ حَدِيثٌ ، كَانَ أَوْ هُوَ كَائِنٌ "

وفي الأول :عبد القدوس بن حبيب ,وهو متروك , وفي الثاني: يحيى بن عقبة بن أبي العيزار, وهو ضعيف .

3680. Taberânî'nin naklettiğine göre Ebu'l-Cevzâ demiştir ki: Bana İbn Abbâs dedi ki: "Sana bağış yapayım mı? Sana hediye vereyim mi? Sana (değerli) bir şey vereyim mi?" Ben de: "Olur, ver" deyince şöyle dedi: Ben, Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururken işittim:

"Kim dört rekât namaz kılarsa ...." Aynı hadisi muhtasar olarak nakletmiştir. Ancak sonunda şu ifadeler geçmiştir: *"Kim bu dört rekâtı kılarsa, onun küçük büyük, eski yeni geçmiş veya gelecek bütün günahları bağışlanır."*

★İlk rivayetin senedinde ismi geçen Abdülkuddûs b. Habîb metrûktür. İkinci rivayette yer alan Yahya b. Ukbe b. Ebi'l-Ayzâr da zayıftır.

(بَابُ صَلاَةِ الشُّكْرِ)

Şükür Namazı

٣٦٨١ - حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ آدَمَ ، قَالَ : ثنا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ ، قَالَ : ثنا مُوسَى بْنُ عُبَيْدَةَ ، عَنْ قَيْسِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي صَعْصَعَةَ ، عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ ، قَالَ : " كَانَ لا يُفَارِقُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ بَابَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَمْسَةٌ أَوْ أَرْبَعَةٌ مِنْ أَصْحَابِهِ ، فَخَرَجَ ذَاتَ يَوْمٍ ، فَاتَّبَعْتُهُ ، فَدَخَلَ حَائِطًا مِنْ حِيطَانِ الأَسْوَاقِ ، فَصَلَّى ، فَسَجَدَ ، فَأَطَالَ السُّجُودَ ، فَقُلْتُ : قَبَضَ اللَّهُ رُوحَ رَسُولِهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، لا أَرَاهُ أَبَدًا ، فَحَزِنْتُ وَبَكَيْتُ ، فَرَفَعَ رَأْسَهُ ، فَرَآنِي فَدَعَانِي ، فَقَالَ : مَا الَّذِي بِكَ أَوْ مَا الَّذِي أَرَابَكَ ؟ فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَطَلْتَ السُّجُودَ فَقُلْتُ قَدْ قَبَضَ اللَّهُ رَسُولَهُ لا أَرَاهُ أَبَدًا فَحَزِنْتُ وَبَكَيْتُ ، قَالَ :

سَجَدْتُ هَذِهِ السَّجْدَةَ شُكْرًا لِرَبِّي فِيمَا أَبْلانِي فِي أُمَّتِي ثُمَّ إِنَّهُ قَالَ : مَنْ صَلَّى عَلَيْكَ مِنْهُمْ صَلاةً كَتَبْتُ لَهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ "

رواه البزار, وفيه: موسى بن عبيدة, وهو ضعيف وله حديث في سجود الشكر يأتي .

3681. Abdurrahman b. Avf anlatmaktadır: Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi vesellem) veya O'nun (sallallahu aleyhi vesellem) kapısından ashabından dört beş kişi hiç ayrılmazdı. Bir gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) dışarı çıkınca ben de peşine takıldım. Esvâf'ın bahçelerinden bir bahçeye girerek namaz kıldı. Secdeyi o kadar uzattı ki ben kendi kendime dedim ki: "Herhalde Allah, Resûlünün ruhunu aldı/kabzetti. Artık onu hiç göremeyeceğim." Bu yüzden üzülüp ağlamaya başladım. Derken başını secdeden kaldırıp beni çağırdı ve: *"Neyin var?* -Veya- *Nedir bu sende gördüğüm hal?"* diye sordu. Ben de: "Herhalde Allah, Resûlünün ruhunu aldı, artık onu hiç göremeyeceğim" deyip üzüldüm ve ağlamaya başladım" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ben bu secdeyi, ümmetim vasıtasıyla bana lütufta bulunan Allah'a şükür amacıyla yaptım. Zira O buyurdu ki: «Onlardan kim sana salât eylerse, onun için on sevap/iyilik yazılır»."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravilerinden Mûsa b. Ubeyde zayıftır. Şükür secdesine dair aynı kişiden nakledilen bir hadis daha vardır ki, ileride gelecektir. [1]

(بَابُ الصَّلاةِ إِذَا نَزَلَ مَنْزِلاً)

Bir Yerde Konaklandığında Kılınacak Namaz

٣٦٨٢ - حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، حَدَّثَنَا وَكِيعٌ ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ سَعْدٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ ، يَقُولُ : " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا نَزَلَ مَنْزِلا لَمْ يَرْتَحِلْ مِنْهُ حَتَّى يُوَدِّعَهُ بِرَكْعَتَيْنِ "

رواه أبو يعلى والبزار والطبراني في الأوسط, وفيه :عثمان بن سعد, وثقه أبو نعيم وأبو حاتم, وضعفه جماعة .

3682. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir yerde konaklayınca, iki rekât namaz kılarak o yerle vedalaşmadan oradan hareket etmezdi.

[1] Aynı hadisi Ebû Ya'lâ da rivayet etmiştir. (no. 858)

★Hadisi Ebû Ya'lâ, Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiş olup ravilerinden Osmân b. Sa'd'ı Ebû Nuaym ve Ebû Hâtim güvenilir kabul ederken, bir grup zayıf görmüştür.[1]

٣٦٨٣ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يُونُسَ الأَهْوَازِيُّ ، ثنا حَفْصُ بْنُ عَمْرٍو الرَّبَالِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ الْوَاقِدِيُّ ، ثنا حَارِثَةُ بْنُ أَبِي عِمْرَانَ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ حَيَّانَ ، عَنابْنِ مُحَيْرِيزٍ ، عَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ ، قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " إِذَا نَزَلَ مَنْزِلا فِي سَفَرٍ أَوْ دَخَلَ بَيْتَهُ لَمْ يَجْلِسْ حَتَّى يَرْكَعَ رَكْعَتَيْنِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الواقدي, وقد وثقه مصعب الزبيري وغيره, وضعفه جماعة كثيرون من الأئمة .

3683. Fadâle b. Ubeyd'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yolculuk sırasında bir yerde konaklayınca veya evine girince iki rekât namaz kılmadan oturmazdı.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Vâkıdî'yi Mus'ab ez-Zübeyrî ve başkaları güvenilir kabul ederken, imamlardan oluşan kalabalık bir grup onu zayıf görmüştür.[2]

(بَابُ الصَّلاةِ إِذَا أَرَادَ سَفَراً)

Yolculuğa Çıkarken Kılınacak Namaz

٣٦٨٤ - حَدَّثَنَا أَسْلَمُ بْنُ سَهْلٍ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا وَهْبُ بْنُ بَقِيَّةَ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سُفْيَانَ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أَخْرُجَ إِلَى الْبَحْرَيْنِ فِي تِجَارَةٍ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " صَلِّ رَكْعَتَيْنِ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله موثقون.

3684. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre bir adam Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) gelerek: "Ya Resûlallah! Ben ticaret için Bahreyn'e gitmek istiyorum (Ne buyurursun?)" diye sordu. Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"İki rekât namaz kıl"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

---

1 Bezzâr, no. 747. Bezzâr demiştir ki: Osman b. Sa'd'ın hadisleri, Enes'ten nakledilenlerle çelişmektedir. Hadisi için ayrıca bkz. Ebû Ya'lâ, no. 4315, 4316.

2 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XVIII, 300. Senedinde ismi geçen Hârise b. Ebî İmrân meçhuldür. Bkz. *es-Silsiletü'z-zaîfe*, no. 1048.

(بَابُ الصَّلاةِ إِذَا قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ)

Yolculuktan Dönünce Kılınacak Namaz

٣٦٨٥ - حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ سَلْمٍ الْخَوْلانِيُّ ، قَالَ : نا مُعَلَّلُ بْنُ نُفَيْلٍ الْحَرَّانِيُّ ، قَالَ : نا عَتَّابُ بْنُ بَشِيرٍ ، عَنْ يُونُسَ بْنِ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ الْحَارِثِ ، عَنْ عَلِيٍّ ، قَالَ : كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " إِذَا قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: الحارث, وهو ضعيف .

3685. Hz. Ali'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir yolculuktan dönünce iki rekât namaz kılardı.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat'ta* rivayet etmiş olup ravilerinden Hâris zayıftır.[1]

(بَابُ الصَّلاةِ إِذَا دَخَلَ مَنْزِلَهُ وَإِذَا خَرَجَ مِنْهُ)

Eve Girince veya Evden Çıkınca Kılınacak Namaz

٣٦٨٦ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال : إِذَا دَخَلْتَ مَنْزِلَكَ فَصَلِّ رَكْعَتَيْنِ تَمْنَعَانِكَ مَدْخَلَ السُّوءِ وَإِذَا خَرَجْتَ مِنْ مَنْزِلِكَ فَصَلِّ رَكْعَتَيْنِ تَمْنَعَانِكَ مَخْرَجَ السُّوءِ " رواه البزار, ورجاله موثقون .

3686. Ebû Hureyre'nin naklettiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evine girince iki rekât namaz kıl. Ki bu seni kötü yerlere girmekten alıkoyar. Yine evinden çıkacağın zaman iki rekât namaz kıl. Ki, bu seni kötü yerlere çıkmaktan/gitmekten alıkoyar"* buyurmuştur.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.

(بَابُ سُجُودِ التِّلاوَةِ)

Tilâvet Secdesi

٣٦٨٧ - حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ مُوسَى السَّامِيُّ ، نَا يَحْيَى بْنُ أَبِي بُكَيْرٍ ، نَا كِنَانَةُ بْنُ جَبَلَةَ ، عَنْ سُهَيْلِ بْنِ أَبِي حَزْمٍ ، عَنْ ثَابِتٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " إِذَا سَجَدَ ابْنُ آدَمَ قَالَ الشَّيْطَانُ : أُمِرَ ابْنُ آدَمَ بِالسُّجُودِ فَسَجَدَ فَلَهُ الْجَنَّةُ ، وَأُمِرْتُ بِالسُّجُودِ فَعَصَيْتُ فَلِي النَّارُ "

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr,* no. 292. Taberânî demiştir ki: Bu konuda meşhur olan, Zührî'nin İbn Ka'b b. Mâlik'ten, onun da babasından naklettiği hadistir.

رواه البزار, وفيه: كنانة بن جبلة, وثقه أبو حاتم, وضعفه غيره . وسهيل بن أبي حزم: وثقه ابن معين, وضعفه جماعة, وبقية رجاله ثقات .

3687. Enes'den nakledildiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Âdemoğlu secde edince şeytan der ki: Âdemoğluna secde etmesi emredildi ve secde etti. Böylece cenneti hak etti. Bana da secde etmem emredilmişti; ama ben isyan ettim ve böylece cehennemi hak ettim."

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravilerinden Kinâne b. Cebele'yi Ebû Hâtim güvenilir kabul ederken, başkası zayıf görmüştür. Yine Süheyl b. Hazm'ı da İbn Maîn güvenilir kabul ederken, bir grup zayıf görmüştür. Kalan ravileri ise güvenilir kimselerdir.[1]

٣٦٨٨ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ مَعْمَرٍ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، أَنَّ ابْنَ مَسْعُودٍ ، قَالَ : " إِذَا رَأَى الشَّيْطَانُ ابْنَ آدَمَ سَاجِدًا صَاحَ ، وَقَالَ : يَا وَيْلَهُ ، وَيْلٌ لِلشَّيْطَانِ ، أَمَرَ اللَّهُ ابْنَ آدَمَ أَنْ يَسْجُدَ وَلَهُ الْجَنَّةُ فَأَطَاعَ ، وَأَمَرَنِي أَنْ أَسْجُدَ فَعَصَيْتُ وَلِيَ النَّارُ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح إلا أن أبا إسحاق لم يسمع من ابن مسعود.

3688. İbn Mes'ûd şöyle demiştir: Şeytan, Âdemoğlunu secde ederken görünce çığlık atarak: "Vay başıma gelenler! Yazıklar olsun Şeytana! Allah Âdemoğluna secde etmesini emretti ve o bu emre itaat etti. Böylece cenneti hak etti. Bana da secde etmem emretmişti. Ama ben isyan ettim ve böylece cehennemi hak ettim" der.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler. Ne var ki Ebû İshâk, İbn Mes'ûd'dan hadis işitmemiştir.[2]

(بَابٌ ثَانٍ مِنْهُ)

Konuyla İlgili İkinci Bir Bölüm

٣٦٨٩ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ ، ح وَحَدَّثَنَا أَبُو الزِّنْبَاعِ رَوْحُ بْنُ الْفَرَجِ ، ثنا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ ، قَالُوا : ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ ، عَنْ

[1] Bezzâr, no. 754. Bezzâr demiştir ki: "Hadisin Enes'ten rivayeti garib olup ondan yalnız bu tarikle geldiğini biliyoruz. Bunu Kinâne, Süheyl'den tek başına rivayet etmiştir." Kinâne hakkında ise İbn Maîn yalancı olduğunu söylerken Sa'dî: "Son derece zayıftır" demiştir. Bkz. *Mîzânü'l-İ'tidâl*, III, 415.

[2] İbnü'l-Mübârek, *Zühd*, no. 1286. Hadis *Ebû İshâk-Ebû Ubeyde-İbn Mes'ûd* tarikiyle rivayet edilmiştir ve Ebû Ubeyde, İbn Mes'ûd'dan hadis işitmemiştir.

الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : " لَمَّا أَظْهَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الإِسْلامَ أَسْلَمَ أَهْلُ مَكَّةَ كُلُّهُمْ ، وَذَلِكَ قَبْلَ أَنْ تُفْرَضَ الصَّلاةُ ، حَتَّى إِنْ كَانَ لَيَقْرَأُ السَّجْدَةَ فَيَسْجُدُونَ ، مَا يَسْتَطِيعُ أَحَدُهُمْ أَنْ يَسْجُدَ مِنَ الزِّحَامِ ، حَتَّى قَدِمَ رُؤَسَاءُ قُرَيْشٍ : الْوَلِيدُ بْنُ الْمُغِيرَةِ ، وَأَبُو جَهْلِ بْنُ هِشَامٍ وَغَيْرُهُمَا ، وَكَانُوا بِالطَّائِفِ فِي أَرْضِهِمْ ، فَقَالُوا : تَدَعُونَ دِينَ آبَائِكُمْ ؟ ! فَكَفَرُوا " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام .

3689. Mahrame b. Nevfel anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) İslam'ı ilan edince bütün Mekke halkı Müslüman oldu. Bu, namaz farz kılınmadan önce idi. Öyle ki Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) secde âyeti okuyunca hepsi birden secde ederler, bir kısmı kalabalıktan secde edecek yer bulamazdı. Sonra, Taif'teki arazilerine giden Kureyş liderlerinden Velîd b. Muğîre, Ebû Cehil b. Hişâm ve başkaları gelince: "Siz atalarınızın dinini terk mi ediyorsunuz?!" dediler ve onlar da inkâr ettiler.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden İbn Lehî'a hakkında tenkit vardır.

(بَابٌ ثَالِثٌ مِنْهُ)

Konuyla İlgili Üçüncü Bölüm

٣٦٩٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا يَزِيدُ يَعْنِي ابْنَ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ قَالَ حَدَّثَنِي بَكْرٌ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ رَأَى رُؤْيَا أَنَّهُ يَكْتُبُ ﴿ ص﴾ فَلَمَّا بَلَغَ إِلَى سَجْدَتِهَا قَالَ رَأَى الدَّوَاةَ وَالْقَلَمَ وَكُلَّ شَيْءٍ بِحَضْرَتِهِ انْقَلَبَ سَاجِدًا. قَالَ فَقَصَّهَا عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمْ يَزَلْ يَسْجُدُ بِهَا بَعْدُ" رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

3690. Ebû Saîd el-Hudrî, kendisinden nakledildiğine göre bir rüya görmüş, rüyasında Sâd sûresini yazdığını görmüş. Secde âyetine ulaşınca, divit, kalem ve her şeyi önünde hazır bulmuş ve hemen secdeye kapanmış. Kendisi der ki: Sonra ben, bunu Hz. Peygamber'e (sallallahu aleyhi vesellem) anlattım ve Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ondan sonra hep o âyette secde etti.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٦٩١ - حَدَّثَنَا الْجَرَّاحُ بْنُ مَخْلَدٍ ، حَدَّثَنَا الْيَمَانُ بْنُ نَصْرٍ صَاحِبُ الدَّقِيقِ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعْدٍ الْمُزَنِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُنْكَدِرِ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ

أَبَا سَعِيدٍ ، يَقُولُ : رَأَيْتُ فِيمَا يَرَى النَّائِمُ كَأَنِّي تَحْتَ شَجَرَةٍ ، وَكَأَنَّ الشَّجَرَةَ تَقْرَأُ ﴿ص﴾ ، فَلَمَّا أَتَتْ عَلَى السَّجْدَةِ سَجَدَتْ ، فَقَالَتْ فِي سُجُودِهَا : " اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي بِهَا ، اللَّهُمَّ حُطَّ عَنِّي بِهَا وِزْرًا ، وَأَحْدِثْ لِي بِهَا شُكْرًا ، وَتَقَبَّلْهَا مِنِّي كَمَا تَقَبَّلْتَ مِنْ عَبْدِكَ دَاوُدَ سَجْدَتَهُ " ، فَغَدَوْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرْتُهُ ، فَقَالَ : " سَجَدْتَ أَنْتَ يَا أَبَا سَعِيدٍ ؟ " ، قُلْتُ : لَا ، قَالَ : " فَأَنْتَ أَحَقُّ بِالسُّجُودِ مِنَ الشَّجَرَةِ " ، ثُمَّ قَرَأَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُورَةَ ﴿ص﴾ ، ثُمَّ أَتَى عَلَى السَّجْدَةِ ، وَقَالَ فِي سُجُودِهِ مَا قَالَتِ الشَّجَرَةُ فِي سُجُودِهَا.

رواه أبو يعلى والطبراني في الأوسط, إلا أنه قال : " قالت : اللَّهُمَّ اكْتُبْ لِي بِهَا أَجْرًا " . والباقي بنحوه, وفيه: اليمان بن نصر, قال الذهبي : مجهول .

3691. Ebû Saîd el-Hudrî bildiriyor: Uyuyan kimsenin gördüğü gibi ben de (rüyamda) kendimi bir ağacın altında gördüm. Sanki ağaç Sâd sûresini okuyordu. Secde âyetine gelince, secdeye kapandı ve secdede "Allahım! Bu secdeme karşılık beni bağışla! Allahım! Bu secdeme karşılık benden bir günahımı sil! Bana sana şükretme duygusu ver. Kulun Davud'un secdesini kabul ettiğin gibi, bunu da benden kabul buyur" diye dua etti. Sabah olunca Allah Resûlü'nün (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gidip bunu kendisine anlattım. *"Ebû Saîd sen de secde ettin mi?"* diye sordu. Ben "Hayır" deyince *"Ama secde etmek, ağaçtan çok sana yakışır"* buyurdu. Sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Sâd sûresini okudu. Secde âyetine gelince, (secdeye gitti ve) secdesinde, aynen ağacın secdesinde okuduklarını okudu.

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Fakat Taberânî'nin ifadesinde "Ağaç «Allahım! Bu secdeme karşılık bana bir sevap yaz» diye dua etti" cümlesi de geçmiştir. Kalanı ise aynıdır. Senedinde ismi geçen Yeman b. Nasr hakkında Zehebî "meçhul" demiştir.

٣٦٩٢ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ أَبِي الضُّحَى ، عَنْ مَسْرُوقٍ ، قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ : " إِنَّمَا هِيَ تَوْبَةُ نَبِيٍّ ذُكِرَتْ ، فَكَانَ لَا يَسْجُدُ فِيهَا " يَعْنِي ﴿ص﴾

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات رجال الصحيح .

3692. Mesrûk'un bildirdiğine göre Abdullah (b. Mes'ûd): "Bu, yalnız bir peygamberin tövbesinin anlatımıdır" der ve söz konusu âyette secde etmezdi. Yani, Sâd sûresindeki secde âyetinde.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir olup *Sahîh*'in ravileridirler.[1]

٣٦٩٣ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدُوسَ بْنِ كَامِلٍ ، قَالَ : نَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ صَالِحٍ الأَزْدِيُّ ، قَالَ : نَا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ " أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَجَدَ فِي ﴿ص﴾

رواه الطبراني في الأوسط وأبو يعلى, وفيه: محمد بن عمرو, وفيه كلام وحديثه حسن .

3693. Ebû Hureyre'den nakledildiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Sâd sûresinde(ki secde âyetinde) secde etmiştir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta, ayrıca Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravilerinden Muhammed b. Amr hakkında tenkit bulunmakla beraber, hadisi hasen derecesindedir.

٣٦٩٤ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ أَنَّ عُثْمَانَ سَجَدَ فِي ﴿ص﴾ رواه عبد الله بن أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

3694. Osmân b. Affân'dan nakledildiğine göre o, Sâd sûresinde(ki secde âyetinde) secde etmiştir.

★Hadisi Abdullah b. Ahmed rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٦٩٥ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَامِرٍ ، نَا عَمِّي مُحَمَّدُ بْنُ عَامِرٍ ، نَا أَبِي ، نَا زِيَادٌ أَبُو حَمْزَةَ ، عَنْ حَمْزَةَ الزَّيَّاتِ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنِ الْحَارِثِ ، عَنْ عَلِيٍّ ، قَالَ : " عَزَائِمُ السُّجُودِ أَرْبَعٌ : ﴿الم تَنْزِيل﴾ السَّجْدَةُ وَ ﴿حم﴾ السَّجْدَةُ ، ﴿وَالنَّجْمُ﴾ ، وَ ﴿اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ﴾ "

رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه: الحارث, وهو ضعيف .

3695. Hz. Ali demiştir ki: Farz secde dört yerdedir: Elif Lâm Mîm. Tenzîlü's-secde, Hâ Mîm es-Secde, Necm sûresi ve bir de "İkra' bismi rabbik" sûresi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden Hâris zayıftır.

٣٦٩٦ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو ، ثنا زُهَيْرٌ ، ثنا أَبُو إِسْحَاقَ ، قَالَ : سَمِعْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ يَزِيدَ ، وَعَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ الأَسْوَدِ ، يَذْكُرَانِ " أَنَّ عَبْدَ اللهِ بْنَ مَسْعُودٍ ، كَانَ يَسْجُدُ فِي الآيَةِ الأُولَى مِنْ (حم تَنْزِيلٌ مِنَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 8717 (Mesrûk'tan); 8718, 8719, 8720, 8721 (Zir kanalıyla İbn Mes'ûd'dan); 8722 (Şa'bî'den).

3696. Abdurrahman b. Yezîd ve Abdurrahman b. el-Esved'in naklettiğine göre Abdullah b. Mes'ûd "Hâ Mîm. Tenzîlün mine'r-rahmani'r-rahîm" sûresinin ilk âyetinde secde ederdi.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

٣٦٩٧ - و عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُتِبَتْ عِنْدَهُ سُورَةُ ﴿وَالنَّجْمِ﴾ فَلَمَّا بَلَغَ السَّجْدَةَ سَجَدَ وَسَجَدْنَا مَعَهُ وَسَجَدَتِ الدَّوَاةُ وَالقَلَمُ"

رواه البزار, ورجاله ثقات .

3697. Ebû Hureyre bildiriyor: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanında Necm sûresi yazılırken secde âyetine ulaşıldığında, (Peygamber) secdeye gitti. Onunla beraber biz de secde ettik. Divit ve kalem de secde ettiler.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

٣٦٩٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا أَسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ جَابِرٍ عَنْ مُسْلِمٍ الْبَطِينِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ صَلَّيْتُ خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ فَقَرَأَ السَّجْدَةَ فِي الْمَكْتُوبَةِ" رواه أحمد, وفيه:جابر الجعفي, وفيه كلام, وقد وثقه شعبة والثوري .

3698. İbn Ömer anlatmaktadır: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) arkasında üç kez namaz kıldım ve farz namazda secde âyeti okudu.

★Bunu Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravilerinden Câbir el-Cu'fî, hakkında tenkit bulunmakla beraber Şu'be ve Sevrî tarafından güvenilir kabul edilmiştir.

٣٦٩٩ - و عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ قَالَ سَجَدَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْمُسْلِمُونَ فِى النَّجْمِ إِلاَّ رَجُلَيْنِ مِنْ قُرَيْشٍ أَرَادَا بِذَلِكَ الشُّهْرَةَ" رواه الطبراني في الكبير وأحمد, ورجاله ثقات .

3699. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ve Müslümanlar Necm sûresinde secde etmişlerdir. Yalnız Kureyş'ten iki kişi secde etmemiştir. Onlar bu şekilde davranmakla şöhret olmak istemişlerdir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de ve ayrıca Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

٣٧٠٠ - حَدَّثَنَا هَاشِمُ بْنُ مَرْثَدٍ ، نَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الدِّمَشْقِيُّ ، ثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ بَشِيرٍ الشَّيْبَانِيُّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ عُرْوَةَ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : " قَرَأَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالنَّجْمِ ، فَلَمَّا بَلَغَ السَّجْدَةَ سَجَدَ "

رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه: عبد الرحمن بن بشير, وهو منكر الحديث .

3700. Hz. Âişe bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Necm sûresini okudu. Secde âyetine ulaşınca secde etti.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden Abdurrahman b. Bişr hadisi münker biridir.

٣٧٠١ – حدثنا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ خَالِدِ بْنِ حَيَّانَ الرَّقِّيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ صَالِحٍ ، حَدَّثَنِي عَمْرٌو الْجِنِّيُّ ، قَالَ : " كُنْتُ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَرَأَ سُورَةَ النَّجْمِ ، فَسَجَدَ ، فَسَجَدْتُ مَعَهُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفي إسناده من لا يعرف, وعثمان بن صالح لا أراه أدرك أحدا من الصحابة والله أعلم

3701. Amr el-Cinnî anlatmaktadır: Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanındaydım. Necm sûresini okudu ve secde etti. Onunla beraber ben de secde ettim.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup senedinde tanınmayan raviler vardır. Yine Osmân b. Sâlih'in de sahabeden herhangi birine yetiştiğini sanmıyorum. Doğrusunu en iyi Allah bilir.[1]

٣٧٠٢ – حَدَّثَنَا عُبَيْدٌ الْعِجْلِيُّ , ثنا أَبُو مُصْعَبٍ الزُّهْرِيُّ ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ , عَنْ مُصْعَبِ بْنِ ثَابِتٍ , عَنْ نَافِعٍ , عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ : أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " قَرَأَ النَّجْمَ بِمَكَّةَ فَسَجَدَ النَّاسُ مَعَهُ , حَتَّى إِنَّ الرَّجُلَ لَيَرْفَعُ إِلَى جَبْهَتِهِ شَيْئًا مِنَ الأَرْضِ فَيَسْجُدُ عَلَيْهِ , وَحَتَّى يَسْجُدَ الرَّجُلُ عَلَى الرَّجُلِ "

قلت : له حديث في الصحيح بغير هذا السياق. رواه الطبراني في الكبير, وفيه: مصعب بن ثابت, وقد وثقه ابن حبان وغيره, وضعفه أحمد وغيره .

3702. İbn Ömer'den nakledildiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) Mekke'de Necm sûresini okudu ve secde etti. Onunla beraber insanlar da secdeye kapandılar. Öyle ki kimisi yerden alnına bir şey kaldırıp ona secde ediyor, kimisi de önündeki adamın sırtına secde ediyordu.

★Ben derim ki: Konuyla ilgili *Sahîhu'l-Buhârî*'de de İbn Ömer'den farklı ifadelerle bir hadis geçmiştir.

Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Mus'ab b. Sabit'i İbn Hibbân ve başkası güvenilir kabul ederken, Ahmed b. Hanbel ve başkası zayıf görmüştür.[2]

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, XVII, 45. Osman b. Safvân es-Sehmî'nin cinlerden bir sahabîyi gördüğü sahihtir. Bkz. *Hulâsatü Tezhîbi Tehzîbi'l-Kemâl*, 260.

[2] *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 13358.

٣٧٠٣ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا عَارِمٌ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي صَدَقَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ ، " أَنَّ ابْنَ مَسْعُودٍ ، كَانَ إِذَا قَرَأَ : النَّجْمَ عَلَى النَّاسِ سَجَدَ بِهَا ، وَإِذَا قَرَأَهَا فِي الصَّلاةِ رَكَعَ بِهَا وَسَجَدَ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات, إلا أن محمد بن سيرين لا أراه سمع من ابن مسعود .

3703. İbn Mes'ûd, kendisinden nakledildiğine göre, halka Necm sûresini okuduğu zaman secde ederdi. Eğer bunu namazda okursa hemen rükû ve secdeye giderdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir. Ancak Muhammed b. Sîrîn'in İbn Mes'ûd'dan hadis işittiğini sanmıyorum.

٣٧٠٤ - حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ ، حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنِ ابْنِ أَبِي لَيْلَى ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " رَأَيْتُهُ يَسْجُدُ فِي ﴿إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ﴾ عَشْرَ مِرَارٍ "

رواه أبو يعلى والبزار, وفيه: محمد بن أبي ليلى, وفيه كلام, وأبو سلمة لم يسمع من أبيه .

3704. Abdurrahman b. Avf demiştir ki: Ben [on kere][1] Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) "İza's-semâü'nşekkat" sûresini okuduğunda, secde ederken gördüm.

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiş olup ravilerinden Muhammed b. Ebî Leylâ hakkında tenkit vardır. Ayrıca Ebû Seleme de babasından hadis işitmemiştir.

٣٧٠٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدُوسِ بْنِ كَامِلٍ السَّرَّاجُ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارٍ ، ثنا يَحْيَى بْنُ عُقْبَةَ بْنِ أَبِي الْعَيْزَارِ ، عَنْ إِدْرِيسَ الأَوْدِيِّ ، وَ ابْنِ أَبِي لَيْلَى كِلاهُمَا ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ أَبِي النَّجُودِ ، عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ عَسَّالٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " سَجَدَ فِي ﴿إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ﴾ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: يحيى بن عقبة بن أبي العيزار, وهو ضعيف جدا .

3705. Safvân b. Assâl'dan nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) "İza's-semâ inşakkat" sûresini okuduğunda secde etmiştir.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Yahya b. Ukbe b. Ebi'l-Ayzâr son derece zayıftır.

---

[1] İlave için bkz. Ebû Ya'lâ, no. 854; bz, no. 752. Bezzâr demiştir ki: Bunu Sevrî Humeyd'den, o da Ebû Seleme'den, o da Ebû Hureyre'den nakletmiştir.

٣٧٠٦ - حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى ، ثنا مُسَدَّدٌ ، ثنا يَحْيَى ، عَنْ ثَوْرٍ ، عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرٍ الثُّمَالِيِّ ، وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَعَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ عَامِرٍ الثُّمَالِيِّ ، وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَنَّهُمَا " صَلَّيَا مَعَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ الصُّبْحَ ، فَقَرَأَ : ﴿إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ﴾ فَسَجَدَ فِيهَا " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله موثقون .

3706. Her ikisi de sahabeden olan Abdullah b. Âmir es-Sümâlî ile Haccâc b. Âmir es-Sümâli'den nakledildiğine göre onlar, Ömer b. el-Hattâb, ile sabah namazını kılarken "İza's-semâ inşakkat" sûresini okumuş ve bu yüzden secde etmiştir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir olarak değerlendirilmişlerdir.[1]

٣٧٠٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو ، ثنا زَائِدَةُ ، عَنْ مَنْصُورِ بْنِ الْمُعْتَمِرِ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنِ الأَسْوَدِ ، قَالَ : " رَأَيْتُ عَبْدَ اللَّهِ ، وَعُمَرَ أَوْ أَحَدَهُمَا يَسْجُدُ فِي : ﴿إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ﴾ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات , ورواه أيضا عن عبد الله بن مسعود من غير شك وفيه: ليث بن أبي سليم, وفيه كلام .

3707. Esved b. Yezîd demiştir ki: Ben, Abdullah (b. Mes'ûd) ve Ömer'i veya onlardan yalnız birini "İza's-semâ inşakkat" sûresini okuduğunda secde ederken gördüm.

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir. Aynı hadisi yine Abdullah b. Mes'ûd'dan da tereddütsüz bir ifadeyle rivayet etmiştir. Fakat ravilerinden Leys b. Ebî Süleym hakkında tenkit vardır.[2]

٣٧٠٨ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ الْمِنْهَالِ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِي هِنْدٍ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، أَحْسِبُهُ عَنْ عَلْقَمَةَ ، " أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ ، كَانَ يَسْجُدُ فِي النَّجْمِ ، وَ﴿اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ﴾ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

3708. Alkame'nin bildirdiğine göre Abdullah b. Mes'ûd, Necm sûresini ve "İkra bismi rabbikellezî halak" sûresini okuduğunda secde edermiş.

★Bunu Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridirler.

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 3217.

2 *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 8728, 8729, 8730.

٣٧٠٩ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ الْمِنْهَالِ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ حَمَّادٍ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : " مَنْ قَرَأَ الأَعْرَافَ ، ﴿وَالنَّجْمِ﴾، وَ﴿اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ﴾، فَشَاءَ أَنْ يَرْكَعَ بِآخِرِهِنَّ رَكَعَ أَجْزَأَهُ سُجُودُ الرُّكُوعِ ، وَإِنْ سَجَدَ فَلْيُضِفْ إِلَيْهَا سُورَةً "

3709. İbn Mes'ûd demiştir ki: Kim A'râf, Necm ve "İkra bismi rabbikellezî halak" sûrelerini okursa, isterse rükûya gider ve bu yeterlidir. İsterse secde eder, sonra kalkıp sûrenin tamamını okur ve sonra rükû ve secde eder.[1]

٣٧١٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو ، ثنا زَائِدَةُ ، عَنْ مُغِيرَةَ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، قَالَ : قَالَ عَبْدُ اللَّهِ : " مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الأَعْرَافِ ، أَوِ النَّجْمِ ، أَوْ ﴿إِذَا السَّمَاءُ انْشَقَّتْ﴾ ، أَوْ بَنِي إِسْرَائِيلَ ، أَوِ ﴿اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ﴾، فَشَاءَ أَنْ يَرْكَعَ بِآخِرِهِنَّ رَكَعَ أَجْزَأَهُ سُجُودُ الرُّكُوعِ ، وَإِنْ سَجَدَ فَلْيُضِفْ إِلَيْهَا سُورَةً " رواهما الطبراني في الكبير, ورجالهما ثقات إلا أنهما منقطعان بين إبراهيم وابن مسعود .

3710. Yine İbn Mes'ûd'dan şu sözü nakledilmiştir: Kim A'râf, Necm, "İkra bismi rabbikellezî halak", "İza's-semâ inşakkat" veya Benî İsrail sûresini okursa, isterse son âyeti okuduğunda rükûa gider ve rükû secdesi onun için yeterlidir. Eğer direkt secdeye giderse, (namazın devamında) ona başka bir sûre daha eklesin.

★İki rivayeti de Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir. Ne var ki senetlerinde İbrâhîm ile İbn Mes'ûd arasında kopukluk vardır.

٣٧١١ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنِ الأَسْوَدِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : " إِذَا كَانَتِ السَّجْدَةُ خَاتِمَةَ السُّورَةِ فَإِنْ شِئْتَ رَكَعْتَ وَإِنْ شِئْتَ سَجَدْتَ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات.

3711. İbn Mes'ûd'dan yine şu sözü nakledilmiştir: Eğer secde âyeti sûrenin son âyeti ise, dilersen rükûya gidersin, dilersen secde edersin.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.[2]

---

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 8734.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 8715.

٣٧١٢ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ ، أَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ ، أنا مَعْمَرٌ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، قَالَ : سَمِعْتُهُ يَقُولُ : قَالَ ابْنُ مَسْعُودٍ : " إِذَا كَانَتِ السَّجْدَةُ آخِرَ السُّورَةِ فَارْكَعْ إِنْ شِئْتَ أَوِ اسْجُدْ ، فَإِنَّ السَّجْدَةَ مَعَ الرَّكْعَةِ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

3712. İbn Mes'ûd der ki: Eğer secde sûrenin son âyetinde ise istersen rükû yap veya secde et; zira secde rükû ile beraberdir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.[1]

(بَابُ فِيمَنْ يَقْرَأُ السَّجْدَةَ وَهُوَ مَاشٍ)

Yürürken Secde Âyeti Okumak

٣٧١٣ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا عَبْدُ السَّلامِ بْنُ حَرْبٍ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ ، قَالَ : " كُنَّا نَقْرَأُ عَلَى أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ السُّلَمِيِّ وَهُوَ يَمْشِي ، فَإِذَا مَرَرْنَا بِالسَّجْدَةِ كَبَّرَ وَكَبَّرْنَا ، وَسَجَدَ وَسَجَدْنَا إِيمَاءً يَرْفَعُ رَأْسَهُ وَيَقُولُ : السَّلامُ عَلَيْكُمْ ، فَنَقُولُ : وَعَلَيْكُمُ السَّلامُ " , وَزَعَمَ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ كَانَ يَفْعَلُ ذَلِكَ بِهِ "

رواه الطبراني في الكبير, وعطاء بن السائب فيه كلام لاختلاطه, وبقية رجاله رجال الصحيح.

3713. Atâ b. es-Sâib bildiriyor: Biz, Ebû Abdirrahman es-Sülemî'ye yürürken Kur'ân okurduk. Secde âyetine geldiğimizde, tekbir getirirdi. Biz de tekbir alırdık. Secde ederdi, imayla biz de secde ederdik. Sonra başını kaldırarak tekbir alır ve "Esselâmu aleykum" derdi. Biz de "Aleykumu's-selâm" derdik.

Ebû Abdirrahman, Abdullah'ın da kendilerine böyle yaptırdığını söylemiştir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[2] rivayet etmiş olup ravilerinden Atâ b. es-Sâib, bunaması sebebiyle tenkit edilmiştir. Kalan ravileri ise *Sahîh*'in ravileridirler.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 8712.

[2] *el-Mu'cemu'l-kebîr*, no. 8742. Senedinde yer alan Ebû Nuaym Dırâr b. Surad zayıftır.

(بَابُ سُجُودِ الشُّكْرِ)

Şükür Secdesi

٣٧١٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ مَوْلَى بَنِي هَاشِمٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ أَبِي عَمْرٍو عَنْ عَبْدِ الْوَاحِدِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ قَالَ خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَوَجَّهَ نَحْوَ صَدَقَتِه فَدَخَلَ فَاسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ فَخَرَّ سَاجِداً فَأَطَالَ السُّجُودَ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَبَضَ نَفْسَهُ فِيهَا فَدَنَوْتُ مِنْهُ ثُمَّ جَلَسْتُ فَرَفَعَ رَأْسَهُ فَقَالَ مَنْ هَذَا . قُلْتُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ. قَالَ مَا شَأْنُكَ . قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ سَجَدْتُ سَجْدَةً خَشِيتُ أَنْ يَكُونَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ قَدْ قَبَضَ نَفْسَكَ فِيهَا. فَقَالَ إِنَّ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَتَانِي فَبَشَّرَنِي فَقَالَ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ مَنْ صَلَّى عَلَيْكَ صَلَّيْتُ عَلَيْهِ وَمَنْ سَلَّمَ عَلَيْكَ سَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَسَجَدْتُ لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ شُكْراً " رواه أحمد, ورجاله ثقات.

3714. Abdurrahman b. Avf bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir gün çıkıp ardiyesine[1] doğru yöneldi. İçeri girip kıbleye doğru dönerek secdeye kapandı. Secdeyi uzattı. O kadar ki -aziz ve celil olan- Allah ruhunu kabzetti sandık. Ona doğru yaklaştım. O anda başını kaldırarak: *"Kim o?"* dedi. Ben: "Abdurrahman" dedim. *"Ne istiyorsun?"* diye sordu. "Ya Resûlallah! Bir secdeye kapandın ki Allah ruhunu aldı diye endişe ettik" dedim. Buyurdu ki: *"Cebrail bana gelerek beni müjdeledi. Dedi ki: -Aziz ve celil olan- Allah buyuruyor ki: «Kim sana salât getirirse, ben de ona salât getiririm. Kim sana selam okursa, ben de ona selam okurum». Bu yüzden Allah'a şükür için secdeye kapandım."*

---

[1] Ardiye diye tercüme edilen kelimenin Arapça orijinali "مشربة" dir. Ancak *Müsned*'de geçen kelime "صدقة" (zekat malları) olup (*Müsned*'in muhakkiki) Ahmed Şâkir de bunu tercih etmiştir. Çünkü *meşrabe* oda gibi bir yerdir. Fakat rivayetler Hz. Peygamber'in bir hurmalığa girdiğine işaret etmektedir ve hurmalık meşrabede olmaz. Zekat mallarından maksat, zekat develerinin bulunduğu bahçe ve benzeri bir yerdir. Bkz. no. 3681; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, no. 847, 858, 869. Ben derim ki: Muhtemeldir ki الشربة kelimesi tahrif edilerek المشربة kelimesine dönüştürmüştür. Şerabe ise hurma dipleri ve çevresine yapılan havuzdur ki, içmek için içi suyla doldurulur. Meşrebe de İbnü'l-Esîr'in dediği gibi, su içme yeridir.

★Hadisi Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.[1]

٣٧١٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ هُبَيْرَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا تَمِيمٍ الْجَيْشَانِيَّ يَقُولُ أَخْبَرَنِى سَعِيدٌ أَنَّهُ سَمِعَ حُذَيْفَةَ بْنَ الْيَمَانِ يَقُولُ غَابَ عَنَّا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَوْماً فَلَمْ يَخْرُجْ حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ لَنْ يَخْرُجَ فَلَمَّا خَرَجَ سَجَدَ سَجْدَةً فَظَنَنَّا أَنَّ نَفْسَهُ قَدْ قُبِضَتْ مِنْهَا فَلَمَّا رَفَعَ رَأْسَهُ قَالَ " إِنَّ رَبِّى تَبَارَكَ وَتَعَالَى اسْتَشَارَنِى فِى أُمَّتِى مَاذَا أَفْعَلُ بِهِمْ فَقُلْتُ مَا شِئْتَ أَىْ رَبِّ هُمْ خَلْقُكَ وَعِبَادُكَ. فَاسْتَشَارَنِى الثَّانِيَةَ فَقُلْتُ لَهُ كَذَلِكَ فَقَالَ لاَ أُحْزِنُكَ فِى أُمَّتِكَ يَا مُحَمَّدُ" فذكر الحديث قلت : ويأتي بتمامه إن شاء الله إما في علامات النبوة أو في المناقب في فضل الأمة . رواه أحمد, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام .

3715. Huzeyfe b. el-Yemân anlatıyor: Bir gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gözlerden ırak oldu. Dışarı çıkmadı. O kadar ki, artık çıkmayacak sandık. Sonra dışarı çıkınca öyle bir secde etti ki, ruhunun alındığını sandık. Sonra secdeden başını kaldırdığında şöyle buyurdu:

"-Aziz ve celil olan- Rabbim ümmetim hakkında «Onlara ne yapayım?» diye benimle istişare etti. Ben de: «Ey Rabbim! Dilediğini (yap) onlar senin yarattıkların ve kullarındır» dedim. Sonra benimle ikinci kez istişare etti. Yine aynısını söyledim. Bunun üzerine buyurdu ki: «Ey Muhammed! Ben ümmetin hakkında seni üzmeyeceğim»".....

★Ben derim ki: Hadisin tamamı, inşallah, ya Peygamberlik Alametleri ya da Ümmetin faziletine dair menkıbeler bölümünde gelecektir.

Hadisi bu şekliyle Ahmed b. Hanbel rivayet etmiş olup ravilerinden İbn Lehî'a hakkında tenkit vardır.

٣٧١٦ - وعَنْ جَابِرٍ رَفَعَهُ قَالَ : مَرَّ رَجُلٌ بِجُمْجُمَةِ إِنْسَانٍ فَحَدَّثَ نَفْسَهُ فَخَرَّ سَاجِداً فَقِيلَ لَهُ : ارْفَعْ رَأْسَكَ فَأَنْتَ أَنْتَ وَأَنَا أَنَا" رواه البزار, ورجاله ثقات .

3716. Câbir'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Bir adam bir insan kafatasına rastladı ve kendi kendine konuşarak secdeye kapandı. Kendisine: «Başını kaldır. Sen sensin, ben de benim» denildi."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.

٣٧١٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ بَحِيرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ بْنِ مُعَاوِيَةَ بْنِ بَحِيرِ بْنِ رَيْسَانَ الْحِمْيَرِيُّ الْمِصْرِيُّ ، نا عَمْرُو بْنُ الرَّبِيعِ بْنِ طَارِقٍ ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، حَدَّثَنِي عُبَيْدُ اللهِ بْنُ عُمَرَ ، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ عُتَيْبَةَ ،

---

[1] Bkz. no. 166629; Ahmed b. Hanbel, I, 191, no. 1664. Senedinde ismi geçen Abdülvâhid b. Muhammed b. Abdirrahman b. Avf'ı İbn Hibbân'dan başkası güvenilir kabul etmemiştir.

عَنْ إِبْرَاهِيمَ النَّخَعِيِّ ، عَنِ الأَسْوَدِ بْنِ يَزِيدَ ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ ، قَالَ : خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَلَمْ أَجِدْ أَحَدًا يَتْبَعُهُ ، فَفَزِعَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ ، فَأَتَاهُ بِمِطْهَرَةٍ ، فَوَجَدَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَاجِدًا فِي مَشْرُبَةٍ ، فَتَنَحَّى عَنْهُ مِنْ خَلْفِهِ ، حَتَّى رَفَعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأْسَهُ ، فَقَالَ : " أَحْسَنْتَ يَا عُمَرُ حِينَ وَجَدْتَنِي سَاجِدًا ، فَتَنَحَّيْتَ عَنِّي ، إِنَّ جِبْرِيلَ أَتَانِي ، فَقَالَ : مَنْ صَلَّى عَلَيْكَ مِنْ أُمَّتِكَ وَاحِدَةً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ عَشْرًا ، وَرَفَعَهُ بِهَا عَشْرَ دَرَجَاتٍ "

رواه الطبراني في الأوسط والصغير، ورجاله رجال الصحيح غير شيخ الطبراني محمد بن عبد الرحيم بن بحير المصري, ولم أجد من ذكره .

3717. Ömer b. el-Hattâb anlatıyor: Bir gün Allah Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) dışarı çıktı. Ömer b. el-Hattâb peşinden kimsenin gitmediğini görünce endişeye kapılıp peşinden gitti, ona deriden bir ibrik götürdü. Hz. Peygamber'i (sallallahu aleyhi vesellem) bir havuz (şerabe)[1] kenarında secde ederken buldu. Arkasında biraz uzağında durdu. Sonra Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) başını kaldırarak şöyle buyurdu:

"İyi yaptın, Ömer. Beni secde ederken bulup uzakta durdun. Zira Cebrail bana gelerek dedi ki: «Ümmetinden kim sana bir salât okursa, Allah ona on salât eyler ve mertebesini on derece yükseltir»."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiş olup ravileri *Sahîh*'in ravileridir. Bunun tek istisnası Taberânî'nin hocası Muhammed b. Abdurrahîm b. Buceyr el-Mısrî'dir ki kendisini zikredeni görmedim.

٣٧١٨ - حَدَّثَنَا مَسْعَدَةُ بْنُ سَعْدٍ ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، حَدَّثَنِي عِكْرِمَةُ بْنُ مُصْعَبِ بْنِ ثَابِتٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، عَنْ أَبِي قَتَادَةَ ، قَالَ : خَرَجَ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ يَطْلُبُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمْ يَجِدْهُ ، فَطَلَبَهُ فِي بُيُوتِهِ فَلَمْ يَجِدْهُ ، فَاتَّبَعَهُ فِي سِكَّةٍ حَتَّى دُلَّ عَلَيْهِ فِي جَبَلِ ثَوَابٍ ، فَخَرَجَ حَتَّى رَقِيَ جَبَلَ ثَوَابٍ ، فَنَظَرَ يَمِينًا وَشِمَالا ، فَبَصُرَ بِهِ فِي الْكَهْفِ الَّذِي اتَّخَذَ النَّاسُ إِلَيْهِ طَرِيقًا إِلَى مَسْجِدِ الْفَتْحِ ، فَإِذَا هُوَ سَاجِدٌ ، فَهَبَطْتُ مِنْ رَأْسِ الْجَبَلِ وَهُوَ سَاجِدٌ ، فَلَمْ يَرْفَعْ رَأْسَهُ حَتَّى أَسَأْتُ بِهِ الظَّنَّ ، وَظَنَنْتُ أَنْ قَدْ قُبِضَ ، فَلَمَّا رَفَعَ رَأْسَهُ قُلْتُ :

---

[1] Bir önceki açıklamaya bkz. no. 3714. Matbu nüshada "meşrabe (ardiye)" diye geçmiş olup ibare *el-Mu'cemu's-sağîr* no. 1016 rivayetine göre tashih edilmiştir.

Hadisin senedinde yer alan Muhammed b. Abdirrahîm'i Zehebî *Mizânü'l-i'tidâl*'da (III, 621) ve İbn Hacer *Lisânü'l-Mîzân*'da (V, 246) Muhammed b. Abdirrahman b. Büceyr ismiyle zikretmiş olup Ebû Ahmed b. Adî kendisini itham ederken, Yûnus güvenilir olmadığını söylemiştir. Hatîb el-Bağdâdî de hakkında "Yalancının tekidir" demiştir.

يَا رَسُولَ اللّٰهِ ، لَقَدْ أَسَأْتُ بِكَ الظَّنَّ ، وَظَنَنْتُ أَنَّكَ قَدْ قُبِضْتَ ، فَقَالَ : " جَاءَنِي جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ بِهَذَا الْمَوْضِعِ ، فَقَالَ : إِنَّ اللّٰهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يُقْرِئُكَ السَّلامَ ، وَيَقُولُ لَكَ : مَا تُحِبُّ أَنْ أَفْعَلَ بِأُمَّتِكَ ؟ قُلْتُ : اللّٰهُ أَعْلَمُ ، فَذَهَبَ ، ثُمَّ جَاءَنِي ، فَقَالَ : إِنَّهُ يَقُولُ : لا أَسُوءُكَ فِي أُمَّتِكَ ، فَسَجَدْتُ ، فَأَفْضَلُ مَا يُتَقَرَّبُ بِهِ إِلَى اللّٰهِ السُّجُودُ "

رواه الطبراني في الأوسط والصغير, وفيه: إسحاق بن إبراهيم المدني, مولى بني مزينة, وضعفه أبو زرعة وغيره .

3718. Ebû Katâde bildiriyor: Bir gün Muâz b. Cebel Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) aramaya çıktı, fakat bulamadı. Sonra onu evlerinde aradı. Yine bulamadı. Sonra sokak sokak peşine düşüp aradı. Neticede (Peygamber'in) Sevâb dağında olduğu söylendi. Bunun üzerine yola düşüp Sevâb dağına çıktı. Sağa sola baktı. Sonra onu, halkın Fetih mescidine geçiş yolu edindikleri mağarada buldu. Muâz diyor ki: Baktım ki secde halinde. Dağın tepesinden indim. Hâlâ secdede idi. Başını secdeden kaldırmadı, tâ ki kötü şeyler düşünmeye başladım. Vefat ettiğini sandım. O sırada başını kaldırdı ve başını kaldırınca "Ya Resûlallah! Senin hakkında kötü şeyler düşünmeye başlamıştım, ruhunun alındığını sanmıştım" dedim. Bunun üzerine buyurdu ki:

"Cebrail buraya gelerek dedi ki: -Aziz ve celîl olan- Allah sana selam söylüyor ve buyuruyor ki: «Ümmetine ne yapmamı istersin?» Ben de: «Allah bilir» dedim. Gitti, sonra tekrar gelerek Allah sana buyuruyor ki: «Ümmetin hakkında seni üzmeyeceğim». Bunun üzerine secdeye kapandım. Zira kişiyi -Aziz ve celil olan- Allah'a en çok yaklaştıran ibadet secdedir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Müzeyne'nin azatlısı İshâk b. İbrâhîm el-Medinî'yi Ebû Zür'a ve başkaları zayıf olarak değerlendirmişlerdir.

٣٧١٩ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ بْنِ نَجْدَةَ الْحَوْطِيُّ ، ثنا أَبِي ، ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ هَارُونَ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ بَكَّارٍ الدِّمَشْقِيُّ ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ عُتْبَةَ ، قَالا : ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ عَمْرٍو ، ثنا الْحَجَّاجُ بْنُ عُثْمَانَ السَّكْسَكِيُّ ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ، قَالَ : أَقْبَلْتُ إِلَى رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَإِذَا رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَائِمٌ يُصَلِّي ، فَلَمْ يَزَلْ قَائِمًا حَتَّى أَصْبَحَ ، فَسَجَدَ سَجْدَةً ظَنَنْتُ أَنَّ نَفْسَهُ قُبِضَتْ فِيهَا ، فَنَظَرَ إِلَيَّ ، فَقَالَ : " يَا مُعَاذُ ، رَأَيْتَ ؟ " فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللّٰهِ ، نَعَمْ ، رَأَيْتُكَ سَجَدْتَ سَجْدَةً ظَنَنْتُ أَنَّ نَفْسَكَ قَدْ قُبِضَتْ ، فَقَالَ : " تَدْرِي لِمَ ذَاكَ ؟ " ، قُلْتُ : اللّٰهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ ، قَالَ : " إِنِّي صَلَّيْتُ مَا كَتَبَ لِي رَبِّي ، وَأَتَانِي رَبِّي ، فَقَالَ : يَا مُحَمَّدُ ، مَا أَفْعَلُ بِأُمَّتِكَ ؟ قُلْتُ : رَبِّي أَنْتَ أَعْلَمُ ، فَأَعَادَهَا عَلَيَّ ثَلاثًا أَوْ أَرْبَعًا ، فَقَالَ لِي فِي آخِرِهَا

: مَا أَفْعَلُ بِأُمَّتِكَ ؟ قُلْتُ : أَنْتَ أَعْلَمُ يَا رَبِّ ، قَالَ : إِنِّي لا أُحْزِنُكَ فِي أُمَّتِكَ ، فَسَجَدْتُ لِرَبِّي ، وَرَبُّكَ شَاكِرٌ يُحِبُّ الشَّاكِرِينَ "

رواه الطبراني في الكبير, عن حجاج بن عثمان السكسكي, عن معاذ, ولم يدرك معاذا فقد ذكره ابن حبان في أتباع التابعين, وهو من طريق بقية وقد عنعنه .

3719. Muâz b. Cebel bildiriyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına vardım. Baktım ki namaza durmuş kılıyor. Sabaha kadar kıyam halinde namazına devam etti. Sonra öyle bir secde etti ki ruhu alındı sandım. Derken bana bakıp: *"Muaz gördün mü?"* dedi. Ben: "Ya Resûlallah! Senin secde ettiğini gördüm ve secdede ruhunun alındığını sandım" dedim. *"Bunu niçin yaptığımı biliyor musun?"* diye sordu. Ben: "Allah ve Resûlü daha iyi bilir" deyince şöyle buyurdu:

"Ben, Rabbimin benim için yazdığı namazı kıldım. Bu sırada bana Rabbim geldi ve sonunda bana: «Ümmetine ne yapayım?» diye sordu. «Ey Rabbim! Sen daha iyi bilirsin» dedim. Bunu bana üç dört kez sordu. Sonunda «Ümmetine ne yapayım?» buyurdu. Ben yine: «Ey Rabbim! Sen daha iyi bilirsin» deyince: «Ümmetin hakkında seni üzmeyeceğim» buyurdu. Ben de Rabbim için secdeye kapandım. Rabbim şükre layıktır ve (kendisine) şükredenleri sever."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Haccâc b. Osmân es-Seksekî kanalıyla Muâz'dan rivayet etmiştir ki bu zat Muâz'a yetişmemiştir. Kendisini İbn Hibbân tebe-i tâbiin neslinde zikretmiştir. Ayrıca hadis Bakıyye tarikiyle olup hadisi "an-an" sıygasıyla nakletmiştir.[1]

٣٧٢٠ - و عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ قَالَ : جِئْتُ أَزُورُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَإِذَا هُوَ يُوحَى إِلَيْهِ فَلَمَّا سُرِّيَ عَنْهُ قَالَ لِعَائِشَةَ : " نَاوِلِينِي رِدَائِي " فَخَرَجَ فَدَخَلَ الْمَسْجِدَ فَإِذَا فِيهِ قَوْمٌ لَيْسَ فِي الْمَسْجِدِ غَيْرُهُمْ فَجَلَسَ فِي نَاحِيَةِ الْقَوْمِ حَتَّى قَضَى الْمُذَكِّرُ تَذْكِرَتَهُ قَرَأَ تَنْزِيلَ السَّجْدَةِ فَأَطَالَ السُّجُودَ حَتَّى إِذَا جَاءَ مَنْ كَانَ عَلَى قَدْرِ مِيلَيْنِ وَتَسَامَعَ النَّاسُ سُجُودَهُ فَعَجَزَ الْمَسْجِدُ عَنِ النَّاسِ فَأَرْسَلَتْ عَائِشَةُ إِلَى أَهْلِهَا احْضُرُوا رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَقَدْ رَأَيْتُ مِنْهُ شَيْئاً لَمْ أَرَهُ فَرَفَعَ رَأْسَهُ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ : يَا رَسُولَ اللهِ أَطَلْتَ السُّجُودَ ؟ فَقَالَ : "سَجَدْتُ لِرَبِّي شُكْراً فِيمَا أَعْطَانِي مِنْ أُمَّتِي سَبْعُونَ أَلْفاً يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ"

فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: يَا رَسُولَ اللهِ أُمَّتُكَ أَكْثَرُ وَأَطْيَبُ فَاسْتَكْثِرْ لَهُمْ فَقَالَ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلاثاً فَقَالَ عُمَرُ : بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللهِ فَقَدْ اسْتَوْهَبْتَ أُمَّتَكَ"

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr* (XX, 102) ve *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, no. 1032.

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: موسى بن عبيدة الربذي, وهو ضعيف , قلت : وله طرق تأتي في البعث إن شاء الله .

3720. Abdurrahman b. Ebî Bekr bildiriyor: Allah Resûlü'nü (sallallahu aleyhi vesellem) ziyarete gittim. Baktım ki vahiy alıyor. Vahiy süreci geçince, Âişe'ye: "Bana hırkamı ver" dedi. Sonra çıkıp Mescid'e girdi. Baktım Mescid'de bir topluluk var, başka kimse yoktur. Topluluğun bir yanına geçip oturdum. Müzekkir (hatırlatıcı, Hz. Peygamber) hatırlatmasını tamamlayınca, Tenzîlü's-Secde sûresini okuyup (secdeye gitti ve) secdeyi o kadar uzattı ki iki mil uzaklıktaki bir kimse bile gelip ona yetişirdi. Halk onun bu secdesini kulaktan kulağa duydu. Öyle ki Mescid insanlarla doldu ve onları almaz oldu. Bunun üzerine Âişe ailesine birini göndererek "Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelin. Onda, daha evvel görmediğim bir hal gördüm" diye haber gönderdi. Bu esnada Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) başını kaldırdı. Ebû Bekir: "Ya Resûlallah! Secdeyi uzattınız (niçin)?" diye sordu. O da şöyle buyurdu:

"Ümmetin hakkında bana lütfettiği nimet için Rabbime şükür secdesi ettim. Ümmetimden yetmiş bin kişi hesapsız cennete girecektir." Ebû Bekir: "Ya Resûlallah! Senin ümmetin bundan daha çok ve daha fazlasına layık. Sayılarını artırmasını dile" deyince *"İki ya da üç kat daha fazla"* buyurdu. Bunun üzerine Ömer: "Ya Resûlallah! Ümmetini bağışlattın!!" dedi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Mûsa b. Ubeyde er-Rabezî zayıftır.

Ben derim ki: Hadisin başka bir tariki daha var ki, inşallah Yeniden Dirilme bölümünde gelecektir.

٣٧٢١ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ سَهْلٍ الْخَيَّاطُ ، ثنا عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عُمَارَةَ ، عَنْ طَارِقِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ ، عَنْ جَرِيرٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَمْ يَبْقَ مِنْ طَوَاغِيتِ الْجَاهِلِيَّةِ ، إِلا بَيْتُ ذِي الْخُلَصَةِ ، فَمَنْ يَنْتَدِبُ لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ ؟ " فَقَالَ جَرِيرٌ : أَنَا فَانْتَدَبَ مَعَهُ سَبْعَ مِائَةٍ كُلُّهُمْ مِنْ أَحْمَسَ ، فَلَمْ يَفْجَأِ الْقَوْمُ إِلا بِنَوَاصِي الْخَيْلِ ، فَقَتَلُوا وَخَرَّبُوا الْبَيْتَ ، وَكَتَبُوا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِبِشَارَةٍ ، وَأَخْبَرَهُ أَنَّهُ لَمْ يَبْقَ مِنْهُ إِلا كَالْبَعِيرِ الْمُهَنَّى ، أَوْ كَالْبَعِيرِ الأَجْرَبِ ، فَخَرَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَاجِدًا ، ثُمَّ قَالَ : " اللَّهُمَّ بَارِكْ لأَحْمَسَ فِي خَيْلِهَا وَرِجَالِهَا "

قلت : هو في الصحيح بنحوه باختصار السجود . رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الحسن بن عمارة, ضعفه شعبة وجماعة كثيرة ,وقال عمرو بن علي : صدوق كثير الخطأ والوهم .

3721. Cerîr'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cahiliye dönemi puthanelerinden yalnızca Zü'l-Halasa'nın evi kaldı. Allah ve Resûlü için kim gönüllü olarak bu işi bitirir?"* diye sordu. Cerîr "Ben" dedi. Onunla birlikte, hepsi de Ahmes[1] boyuna mensup gönüllü yedi kişi daha çıktı. Kavim sabah ancak atların yeleleriyle uyandılar. Gönüllüler (öldürdüklerini) öldürdüler, put evini yaktılar. Sonra Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) müjdeyi yazarak kendisine, evden sadece cılız bir deve veya uyuz bir deve görüntüsü kaldığını bildirdiler. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) secdeye kapandı ve sonra: *"Allahım! Ahmes boyunun atlarına ve adamlarına bereket ihsan eyle"* diye dua etti.

★Ben derim ki: Hadis, secde kısmı olmaksızın *Sahîh*'de de benzer ifadelerle muhtasar olarak geçmiştir.

Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Hasan b. Umâre'yi Şu'be ve kalabalık bir grup zayıf görmüşlerdir. Amr b. Ali ise "Dürüst olmakla beraber hata edip yanılırdı" demiştir.

٣٧٢٢ - وعَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ : كُنَّا مَعَ رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَأَيْتُهُ سَجَدَ سَجْدَةَ الشُّكْرِ وَقَالَ : "سَجَدْتُ شُكْراً" رواه الطبراني في الكبير, وفيه: خارجة بن مصعب ,ضعفه يحيى بن معين والبخاري وجماعة, ووثقه علي بن يحيى, وذكره ابن حبان في الثقات.

3722. Ebû Mûsa bildiriyor: Bir gün Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraberdim ve onun şükür secdesine kapandığını gördüm. Sonra *"Şükür secdesi ettim"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebir*'de rivayet etmiş olup ravilerinden Hârice b. Mus'ab'ı Yahya b. Maîn, Buhârî ve bir grup bilgin zayıf görürken Ali b. Yahya güvenilir kabul etmiştir. İbn Hibbân da *es-Sikât*'ta zikretmiştir.

٣٧٢٣ - و عَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِهِ رَجُلٌ بِهِ زَمَانَةٌ فَنَزَلَ فَسَجَدَ . وَمَرَّ بِهِ أَبُو بَكْرٍ فَنَزَلَ فَسَجَدَ وَمَرَّ بِهَ عُمَرَ فَنَزَلَ فَسَجَدَ .

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عبد العزيز بن عبيد الله, وهو ضعيف .

3723. İbn Ömer'den nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) felçli bir adama rastlayınca hemen bineğinden inip (şükür için) secde etti. Aynı adama Ebû Bekir de rastlamış, o da inip secde etmiştir. Sonra Ömer de rastlamış ve o da inip secde etmiştir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden Abdülazîz b. Ubeydillah zayıftır.

---

[1] Ahmes, Dubay'a kabilesinin bir boyudur.

٣٧٢٤ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، قَالَ : نَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ الْحَلَبِيُّ ، قَالَ : نَا يُوسُفُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ " إِذَا رَأَى رَجُلًا مُتَغَيِّرَ الْخَلْقِ سَجَدَ ، وَإِذَا رَأَى قِرْدًا سَجَدَ ، وَإِذَا قَامَ مِنْ مَنَامِهِ سَجَدَ لِلَّهِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: يوسف بن محمد بن المنكدر, وثقه أبو زرعة, وضعفه جماعة .

3724. Câbir b. Abdillah'dan nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yaratılışı değişmiş bir adam görünce secde ederdi. Maymun görünce secde ederdi. Uykusundan kalkınca Allah'a secde ederdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden Yûsuf b. Muhammed b. el-Münkedir'i Ebû Zür'a güvenilir kabul ederken bir grup bilgin zayıf görmüştür.

٣٧٢٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى النَّهْرَتِيرِيُّ ، قَالَ : نَا دَاوُدُ بْنُ رُشَيْدٍ ، قَالَ : نَا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ ، عَنْ مِسْعَرٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ ، عَنْ عَرْفَجَةَ ، " أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَبْصَرَ رَجُلًا بِهِ زَمَانَةٌ فَسَجَدَ " ، وَأَنَّ أَبَا بَكْرٍ أَتَاهُ فَتْحٌ فَسَجَدَ ، وَأَنَّ عُمَرَ أَتَاهُ فَتْحٌ فَسَجَدَ.

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: محمد بن عبد الله الفهمي, و لم يرو عنه غير مسعر .

3725. Arfece'den nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) felçli bir adam gördü ve secde etti. Ebû Bekir'e bir fetih haberi geldi ve secde etti. Ömer'e bir fetih haberi geldi; o da secde etti.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup ravilerinden Muhammed b. Abdillah el-Fehmî'den, Mis'ar'dan başkası rivayette bulunmamıştır.

٣٧٢٦ - حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ النَّوْفَلِيُّ الْمَدَنِيُّ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ الْحِزَامِيُّ ، ثنا مَعِينُ بْنُ عِيسَى ، عَنْ شُعَيْبِ بْنِ طَلْحَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ ، " أَنَّهُ لَمَّا قُتِلَ ابْنُ الزُّبَيْرِ كَانَ عِنْدَهَا شَيْءٌ أَعْطَاهَا إِيَّاهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَقَطٍ فَفَقَدَتْهُ ، فَأَمَرَتْ بِطَلَبِهِ فَلَمَّا وَجَدَتْهُ خَرَّتْ سَاجِدَةً " رواه الطبراني في الكبير, وإسناده حسن وفي بعض رجاله كلام .

3726. Esmâ binti Ebî Bekir es-Sıddîk'ın bildirdiğine göre İbnü'z-Zübeyr öldürüldüğü zaman, Esmâ'nın yanında kendisine bir çanta içinde Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) verdiği bir şey varmış. Aranmasını söylemiş ve bulunca da (şükür) secde(si) etmiş.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiş olup senedi hasendir. Bununla beraber ravilerinden bir kısmı hakkında tenkit vardır.

---

[1] *el-Mu'cemu'l-kebîr* (XXIV, 105).

كِتَابُ الْجَنَائِزِ

CENAZELER KİTABI

(بَابُ فِي الْمُعَافَى الشَّاكِرِ وَالْمُبْتَلَى الصَّابِرِ)

Sabreden Çilekeş ve Şükreden Dertsiz Hakkında

٣٧٢٧ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ زَكَرِيَّا بْنُ دِينَارٍ الْغَلَابِيُّ الْبَصْرِيُّ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَجَاءٍ الْغُدَانِيُّ ، حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ حَصِيرَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ، أَنَّهُ " رَأَى إِنْسَانًا بِهِ بَلَاءٌ ، فَقَالَ : لَعَلَّكَ سَأَلْتَ رَبَّكَ فَلْيُعَجِّلْ لَكَ الْبَلَاءَ ؟ ، قَالَ : نَعَمْ ، قَالَ : فَهَلَّا سَأَلْتَ رَبَّكَ الْعَافِيَةَ ، وَقُلْتَ : رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً ، وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً ، وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ "

رواه الطبراني في الصغير والأوسط ,وفيه: محمد بن زكريا الغلابي, ضعفه الدارقطني, وذكره ابن حبان في الثقات, وقال : يعتبر به إذا روى عن ثقة .

3727. Bureyde'den nakledildiğine göre Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem), çileli bir insan görünce ona şöyle sordu: *"Anlaşılan sen, Allah'ından senin hakkındaki sıkıntıyı âhirette değil de dünyada vermesini istedin?"* Adam: "Evet" karşılığını verdi. Bunun üzerine ona şöyle buyurdu: *"Rabbinden afiyet (sağlık) isteyip; «Ey Allahım! Bana dünyada ve âhirette güzellikler ver. Beni ateşin (cehennemin) azabından koru» demen gerekmez miydi?"*

★Taberânî bu hadisi *el-Mu'cemu's-sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Bu hadisin senedinde Muhammed bin Zekeriyyâ vardır ki Dârekutnî bu kişinin hadis konusunda zayıf olduğunu belirtmiştir. İbn Hibbân ise bu kişinin güvenilir olduğunu şu sözleriyle belirtmiştir: "Güvenilir birisinden rivayet ederse rivayetine itibar edilir."[1]

٣٧٢٨ – حَدَّثَنَا بَكْرٌ ، قَالَ : نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْبَرَاءِ بْنِ النَّضْرِ بْنِ أَنَسٍ ، قَالَ : نا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنِ الْأَعْمَشِ ،عَنْ أَبِي صَالِحٍ ، عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيِّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : "

---

1 Muhammed bin Zekeriyyâ hakkında Dârekutnî: "Bu adam hadis uydurur" demiştir. Ancak bu hadisi güvenilir bir kişiden rivayet etmiştir. Bkz. *Lisânu'l-Mîzân* (5/168)

إِنَّ لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ عِبَادًا يُحْيِيهِمْ فِي عَافِيَةٍ ، وَيُمِيتُهُمْ فِي عَافِيَةٍ ، وَيَبْعَثُهُمْ فِي عَافِيَةٍ ، وَيُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ فِي عَافِيَةٍ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: إبراهيم بن البراء بن النضر ,وهو ضعيف جدا .

3728. Ebû Mes'ûd el-Ensârî'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Yüce Allah'ın öyle kulları vardır ki onları sorunsuz yaşatır; hayatlarını sorunsuz olarak sona erdirir ve sorunsuz bir şekilde de cennete sokar."

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Bu hadisteki İbrâhîm bin el-Berâ bin en-Nadr isimli kişi hadis konusunda çok zayıftır.

٣٧٢٩ - حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ سُهَيْلِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ أَبُو مُحَمَّدٍ الدِّمْيَاطِيُّ ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْبَرَاءِ بْنِ النَّضْرِ بْنِ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : حَدَّثَنَا شُعْبَةُ بْنُ الْحَجَّاجِ ، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ عُتَيْبَةَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى ، عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ ، قَالَ : " ذَكَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ الْبَلاءَ ، وَمَا أَعَدَّ اللَّهُ لِصَاحِبِهِ مِنْ جَزِيلِ الثَّوَابِ إِذَا هُوَ صَبَرَ ، وَذَكَرَ الْعَافِيَةَ ، وَمَا أَعَدَّ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لِصَاحِبِهَا مِنْ جَزِيلِ الثَّوَابِ إِذَا هُوَ شَكَرَ ، فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، لَئِنْ أُعَافَى فَأَشْكُرُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أُبْتَلَى فَأَصْبِرُ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : رَسُولُ اللَّهِ يُحِبُّ مَعَكَ الْعَافِيَةَ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط والصغير,وفيه:إبراهيم بن البراء بن النضر,وهو ضعيف .

3729. Ebu'd-Derdâ bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), nimeti ve nimet verdiği bir kulunun şükretmesi halinde, Yüce Allah'ın, ona ne kadar büyük mükafatlar hazırladığı, çilekeş kişiyle ilgili olarak da, sabretmesi halinde ona ne kadar büyük ödüller hazırladığını anlattı.

Hemen akabinde Ebu'd-Derdâ: "Ey Allah'ın elçisi! Nimetlenip şükretmek, çile çekip sabretmekten daha çok hoşuma gidiyor" deyince, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Resûlullah da senin gibi sağlık ve sıhhatı seviyor"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr, el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Bu hadisin senedindeki İbrâhîm b. el-Berâ b. en-Nadr hadis konusunda zayıftır.

(بَابُ فِيمَنْ يُبْتَلَى)

Belaya Maruz Kalan (Çilekeş) Kişi Hakkında

٣٧٣٠ - حَدَّثَنَا أَبُو زَيْدٍ ، ثنا أَبُو الْيَمَانِ ، ثنا عُفَيْرُ بْنُ مَعْدَانَ ، عَنْ سُلَيْمِ بْنِ عَامِرٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ ، يَقُولُ لِلْمَلائِكَةِ :

انْطَلِقُوا إِلَى عَبْدِي ، فَصُبُّوا عَلَيْهِ الْبَلاءَ صَبًّا ، فَيَأْتُونَهُ فَيَصُبُّونَ عَلَيْهِ الْبَلاءَ ، فَيَحْمَدُ اللَّهَ ، فَيَرْجِعُونَ ، فَيَقُولُونَ : يَا رَبَّنَا ، صَبَبْنَا عَلَيْهِ الْبَلاءَ صَبًّا كَمَا أَمَرْتَنَا ، فَيَقُولُ : ارْجِعُوا فَإِنِّي أُحِبُّ أَنْ أَسْمَعَ صَوْتَهُ " رواه الطبراني في الكبير,وفيه:عفير بن معدان,وهو ضعيف .

3730. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Yüce Allah meleklerine şöyle der: «Haydi gidin ve kulumun başından aşağı sorun ve meşakkatleri boşaltın.» Böylece melekler de o kulun başından aşağı belaları boşaltırlar. Buna karşılık o kul ise, Yüce Allah'a hamd ederek onu över. Melekler de dönüp Yüce Allah'a derler ki: «Ey Rabbimiz! Bize emrettiğin gibi onu bir sürü problemle yüz yüze bıraktık.» Azîz ve Celîl olan Allah onlara: «Tamam dönebilirsiniz. Ben, artık o kulumun sesini dinlemek istiyorum» buyurur."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş olup şöyle eklemiştir: "Bu rivayetteki Ufeyr b. Ma'dân zayıftır."

٣٧٣١ - وَبِإِسْنَادِهِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَيُجَرِّبُ أَحَدَكُمْ بِالْبَلاءِ كَمَا يُجَرِّبُ أَحَدُكُمْ ذَهَبَهُ بِالنَّارِ ، فَمِنْهُ مَا يَخْرُجُ كَالذَّهَبِ الإِبْرِيزِ ، فَذَلِكَ الَّذِي حَمَاهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ مِنَ الشُّبُهَاتِ ، وَمِنْهُ مَا يَخْرُجُ كَالذَّهَبَةِ دُونَ ذَلِكَ ، فَذَلِكَ الَّذِي شَكَّ بَعْضَ الشَّكِّ ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَخْرُجُ كَالذَّهَبِ الأَسْوَدِ ، فَذَلِكَ الَّذِي قَدِ افْتُتِنَ "

3731. Yine onun senediyle (Ebû Umâme'den) nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Azîz ve Celîl olan Allah, sizin, saf olan altınla saf olmayan altını ayrıştırmak için ateşte teste tabi tutup kategorize ettiğiniz gibi, sizleri bela ve çilelerle sınar. Bu sınav ve deneme sonucunda bazıları saf altın gibi çıkarlar ki; onlar, Yüce Allah'ın şüpheli şeylerden koruduğu insanlardır. Bazıları ise ona yakın bir ayarda olurlar ki; onlar da, birtakım ufak tefek şüpheleri olanlardır. Bazıları ise siyah altın (kömür) gibidirler; işte onlar ise fitneye uğratılıp imtihana tâbi tutulanlardır."

٣٧٣٢ - وَبِإِسْنَادِهِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ الْمُسْلِمَ إِذَا مَرِضَ أَوْحَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِلَى مَلائِكَتِهِ ، فَيَقُولُ : يَا مَلائِكَتِي أَنَا قَيَّدْتُ عَبْدِي بِقَيْدٍ مِنْ قُيُودِي ، فَإِنْ قَبَضْتُهُ ، أَغْفِرْ لَهُ ، وَإِنْ عَافَيْتُهُ فَجَسَدٌ مَغْفُورٌ لَهُ لا ذَنْبَ لَهُ "

3732. Yine aynı raviden rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki:

"Bir Müslüman hastalandığında, Azîz ve Celîl olan Allah meleklerine şöyle der: «Ey meleklerim! Ben kullarımdan birisini bağlarımdan biriyle bağladım. Bundan dolayı onun yaşamına son verecek olursam, bütün günahlarını silerim. Yok, eğer onu afiyete kavuşturursam, artık onun bedeni temizlenmiş ve günahsızdır."[1]

٣٧٣٣ - وَعَنْ أَبِي عِنَبَةَ الْخَوْلاَنِيِّ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :: إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِعَبْدٍ خَيْرًا ابْتَلاَهُ وَإِذَا ابْتَلاَهُ أَضْنَاهُ قَالَ : يَا رَسُولَ اللهِ وَمَا أَضْنَاهُ ؟ قَالَ : " لاَ يَتْرُكُ لَهُ أَهْلاً وَلاَ مَالاً " رواه الطبراني في الكبير,وفيه :إبراهيم بن محمد شيخ الطبراني,ضعفه الذهبي و لم يذكر سببا,وبقية رجاله موثقون .

3733. Ebû İnbetu'l-Havlânî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Yüce Allah, bir kulun hakkında hayır murad ettiğinde, ona belalar gönderir. Gönderdiği bela da onu kimsesiz bırakır."

Bunun üzerine: "Nasıl yani ey Allah'ın Resûlü?" diye sorulduğunda: *"Onu malsız ve ailesiz bırakır"* karşılığını verdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Senedinde bulunan İbrâhîm b. Muhammed, Taberânî'nin hocalarındandır. Zehebi sebep belirtmeksizin bu kişinin hadis konusunda zayıf olduğunu belirtmiştir. Senetteki diğer kişiler ise güvenilirdirler.

٣٧٣٤ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعُمَرِيُّ قَالَ : نَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ : حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْجَدْعَانِيُّ ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ مِرْقَاعٍ الْجُنْدَعِيِّ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ : قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْمُصِيبَةُ تُبَيِّضُ وَجْهَ صَاحِبِهَا يَوْمَ تَسْوَدُّ الْوُجُوهُ "

رواه الطبراني في الأوسط,وفيه سليمان بن رقاع,وهو منكر الحديث .

3734: İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Musibetler, dertler, sıkıntılar, yüzlerin simsiyah olduğu günde sahibinin yüzünü aydınlatacaktır."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravilerinden Süleymân b. Mirkâ' "hadiste münker" birisidir.

---

[1] Bu konuda ayrıca 3811. hadise bakabilirsiniz. Bu hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (7701), Hâkim, *Müstedrek*'te (4/313) tahrîc etmiştir. Bunu daha da kuvvetlendiren başka (şahit) rivayet te bulunmaktadır. Bkz. *es-Silsiletu's-sahîha* no. 1611.

٣٧٣٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ عَلِىٍّ عَنْ زَائِدَةَ عَنْ لَيْثٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " إِذَا كَثُرَتْ ذُنُوبُ الْعَبْدِ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ مَا يُكَفِّرُهَا مِنَ الْعَمَلِ ابْتَلاَهُ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ بِالْحُزْنِ لِيُكَفِّرَهَا عَنْهُ"

رواه أحمد, وفيه: ليث بن أبي سليم, وهو مدلس ,وبقية رجاله ثقات .

قلت : ويأتي حديث في البيوع إن شاء الله وفيه : أن من الذنوب ذنوبا لا يكفرها إلا الهم في طلب المعيشة.

3735. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kulun günahları çoğaldığı halde onları yok edecek güzel amelleri yoksa günahlarına kefaret olsun ve o günahları yok etsin diye Azîz ve Celîl olan Allah o kula hüzün verir."*

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Senedinde yer alan Leys b. Ebî Süleym müdellistir.[1] Bunun dışında diğer kişiler ise güvenilirdirler.

Alışveriş bölümünde inşallah bir hadis zikredilecek. İlerde gelecek olan hadis, şu ifadeleri de içermektedir: *"Öyle günahlar vardır ki, bunların tek kefareti vardır; o da geçim sıkıntısı derdidir."*

٣٧٣٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ أَنْبَأَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ أَخْبَرَنِى عَمْرٌو عَنْ عَاصِمٍ عَنْ مَحْمُودِ بْنِ لَبِيدٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " إِذَا أَحَبَّ اللّٰهُ قَوْماً ابْتَلاَهُمْ فَمَنْ صَبَرَ فَلَهُ الصَّبْرُ وَمَنْ جَزِعَ فَلَهُ الْجَزَعُ" رواه أحمد, ورجاله ثقات .

3736. Mahmûd b. Lebîd'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Azîz ve Celîl olan Allah, bir kavmi sevdiğinde, o kavme bela ve musibet verir. Onlardan sabreden kişiye sabır (karşılığı mükâfat); telaşlanarak üzüntüye kapılana ise hüzün ve üzüntü vardır."

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Hadisin rivayet zincirindeki bütün kişiler güvenilir kimselerdir.

٣٧٣٧ - حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ يُوسُفَ ، قَالَ : نا ابْنُ لَهِيعَةَ ، قَالَ : نا إِسْحَاقُ ، عَنْ عِيسَى الإِسْكَنْدَرَانِيِّ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا أَحَبَّ اللّٰهُ قَوْمًا ابْتَلاهُمْ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام .

---

[1] Leys, yaşlandığında rivayetleri karıştırdığından dolayı zayıftır; bunun dışında müdellis değildir.

3737. Enes bin Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Yüce Allah, bir topluluğu severse onlara çile vererek imtihan eder."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta[1] rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan İbn Lehî'a şaibelidir.

(بَابُ شِدَّةِ الْبَلَاءِ)

Şiddetli Sıkıntı-Belâ

٣٧٣٨ - حَدَّثَنَا عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ ، حَدَّثَنَا يُونُسُ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ الزُّبَيْرِ ، عَنْ عُرْوَةَ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : كَانَ عِرْقُ الْكُلْيَةِ وَهِيَ الْخَاصِرَةُ تَأْخُذُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَهْرًا ، مَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يَخْرُجَ إِلَى النَّاسِ ، وَلَقَدْ رَأَيْتُهُ يَكْرُبُ حَتَّى آخُذَ بِيَدِهِ ، فَأَتْفُلُ فِيهَا بِالْقُرْآنِ ، ثُمَّ أَكُبُّهَا عَلَى وَجْهِهِ ، أَلْتَمِسُ بِذَلِكَ بَرَكَةَ الْقُرْآنِ ، وَبَرَكَةَ يَدِهِ ، فَأَقُولُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنَّكَ مُجَابُ الدَّعْوَةِ ، فَادْعُ اللَّهَ يُفَرِّجُ عَنْكَ مَا أَنْتَ فِيهِ ، فَيَقُولُ : " يَا عَائِشَةُ ، أَنَا أَشَدُّ النَّاسِ بَلَاءً " رواه أبو يعلى, وفيه: محمد بن إسحاق, وهو مدلس, وبقية رجاله ثقات .

3738. Hz. Âişe anlatıyor: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) bel ağrısı tuttuğunda bir ay insanların yanına çıkamazdı. Onun acı ve sıkıntısından dolayı nefesinin tutulduğunu gördüğümde Kur'ân okuyup eline üflerdim. Daha sonra da Kur'ân'dan ve elinden bereket meydana gelmesi ümidiyle elini alıp yüzüne sürer ve: "Ey Allahın Resûlü! Şüphesiz duası kabul edilensin, Yüce Allah'dan şu içinde bulunduğun sıkıntıdan kurtulmanı dileseniz?" derdim. O da şöyle cevap verirdi:

"Ey Âişe! Ben, insanların en sıkıntılısı (musibete uğrayanı)yım."[2]

★ Bu hadisi, Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Senedinde buluna Muhammed b. İshâk müdellistir. Hadisin rivayet zincirindeki diğer kişiler ise güvenilirdir.

٣٧٣٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا مُعَاوِيَةُ يَعْنِي ابْنَ سَلَّامٍ قَالَ سَمِعْتُ يَحْيَى بْنَ أَبِي كَثِيرٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو قِلَابَةَ أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ شَيْبَةَ أَخْبَرَهُ أَنَّ عَائِشَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَرَقَهُ وَجَعٌ فَجَعَلَ يَشْتَكِي وَيَتَقَلَّبُ عَلَى فِرَاشِهِ. فَقَالَتْ عَائِشَةُ لَوْ صَنَعَ هَذَا

---

[1] Ayrıca Ebû Ya'lâ (4222) Süleymân el-Hadramî'nin Enes'den rivayete olarak tahrîc etmiştir.

[2] Ebû Ya'lâ bu hadisin tamamını (3769); İmam Ahmed ise bir kısmını rivayet etmiştir. (6/118)

بَعْضُنَا لَوَجَدْتَ عَلَيْهِ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " إِنَّ الصَّالِحِينَ يُشَدَّدُ عَلَيْهِمْ وَإِنَّهُ لاَ يُصِيبُ الْمُؤْمِنَ نَكْبَةٌ مِنْ شَوْكَةٍ فَمَا فَوْقَ ذَلِكَ إِلاَّ حُطَّتْ بِهِ عَنْهُ خَطِيئَةٌ وَرُفِعَ بِهَا دَرَجَةً"

رواه أحمد, ورجاله ثقات .

3739. Hz. Âişe bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şiddetli bir sancı sebebiyle sızlanıp yatağında kıvranmaya başladı. Hz Âişe ona:

"Bunu bizden bazıları yapsaydı ona sinirlenirdin" demesi üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Salihlere sıkıntılar daha çetin olarak verilir. Mümin bir insana bir diken ve hatta daha da küçük bir şeyin zarar vermesi bile, onun birtakım yanlışlarının silinmesine ve derecesinin de yüceltilmesine sebep olur."

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravi zincirindeki bütün kişiler güvenilirdir.

٣٧٤٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّه حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ بْنِ حُذَيْفَةَ عَنْ عَمَّتِهِ فَاطِمَةَ أَنَّهَا قَالَتْ أَتَيْنَا رَسُولَ اللَّه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَعُودُهُ فِي نِسَاءٍ فَإِذَا سِقَاءٌ مُعَلَّقٌ نَحْوَهُ يَقْطُرُ مَاؤُهُ عَلَيْهِ مِنْ شِدَّةِ مَا يَجِدُ مِنْ حَرِّ الْحُمَّى قُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّه لَوْ دَعَوْتَ اللَّهَ فَشَفَاكَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ" إِنَّ مِنْ أَشَدِّ النَّاسِ بَلاَءً الأَنْبِيَاءَ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ"

رواه أحمد والطبراني في الكبير بنحوه, وقال فيه : " إنا معاشر الأنبياء يضاعف علينا البلاء " , وإسناد أحمد حسن .

3740. Ebû Ubeyde b. Huzeyfe, halası Fâtıma'dan şöyle rivayet etmiştir:

Kadınlar olarak hasta olan Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in ziyaretine gittik. Ateşinin yüksek olması sebebiyle başı tarafında bir su tulumundan üzerine damlayan suyu görünce kendisine şöyle dedik:

"Ey Allah'ın Elçisi! Dua etseniz de Yüce Allah size şifa verip iyileştirse?" Bunun üzerine şöyle karşılık verdi:

"İnsanlar arasında en büyük sıkıntıları peygamberler, daha sonra onların takipçileri, daha sonra onların takipçileri, daha sonra onların takipçileri çeker."

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de aynısını şu ibarelerle zikretmiştir: *"Biz peygamber topluluğuna dert ve sıkıntı kat be kat verilir."* İmam Ahmed'in isnâdı hasendir.

(بَابُ بُلُوغِ الدَّرَجَاتِ بِالابْتِلاءِ)

Sıkıntı ve Çilelerle Derecelere Ulaşma

٣٧٤١ - حَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، حَدَّثَنَا أَبُو زُرْعَةَ ، حَدَّثَنَا أَبُو هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ الرَّجُلَ لَيَكُونُ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ الْمَنْزِلَةُ ، فَمَا يَبْلُغُهَا بِعَمَلٍ فَمَا يَزَالُ اللَّهُ يَبْتَلِيهِ بِمَا يَكْرَهُ ، حَتَّى يُبَلِّغَهُ إِيَّاهَا "

رواه أبو يعلى, وفي رواية له : " يكون له عند الله المترلة الرفيعة ", ورجاله ثقات .

3741. Ebû Hureyre'den nakledildiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bir kişinin Yüce Allah'ın katında belirli bir derecesi olmasına rağmen ameli buna yeterli olmayınca Yüce Allah o kişiyi hoşlanmadığı birtakım sıkıntılara sokmak suretiyle o derecelere yüceltir."*

★ Bu hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir; yine hadisih başka versiyonunda şu ibare geçer: *"Bir kişinin Yüce Allah katında yüksek bir derecesi olmasına rağmen..."* Hadisi rivayet eden kişiler güvenilir kimselerdir.

٣٧٤٢ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ بْنِ نَجْدَةَ الْحَوْطِيُّ ، ثنا أَبُو الْمُغِيرَةِ ، ح وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عِقَالٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا أَبُو جَعْفَرٍ النُّفَيْلِيُّ ، قَالا : ثنا أَبُو الْمَلِيحِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، وَكَانَتْ لَهُ صُحْبَةٌ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا سَبَقَتْ لَهُ مِنَ اللَّهِ مَنْزِلَةٌ لَمْ يَبْلُغْهَا بِعَمَلِهِ ابْتَلاهُ اللَّهُ فِي جَسَدِهِ وَفِي مَالِهِ وَفِي وَلَدِهِ ، ثُمَّ صَبَّرَهُ عَلَى ذَلِكَ حَتَّى يَبْلُغَ الْمَنْزِلَةَ الَّتِي سَبَقَتْ لَهُ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط وأبو يعلى وأحمد, وفيه قصة ، ومحمد بن خالد وأبوه : لم أعرفهما والله أعلم .

3742. Muhammed b. Hâlid, babasından, o da, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile sohbeti olan dedesinden bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim:

"Bir kulun, Yüce Allah'ın katında belirli bir derecesi olmasına rağmen ameli buna yeterli gelmeyince Azîz ve Celîl olan Allah o kişiye bedeni malı veya çoluk çocuğuyla sıkıntıya sokar. Daha sonra da kendi katındaki makama ulaşıncaya kadar onu sabrettirir."

★ Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Hadisi ayrıca, Ebû Ya'lâ ve içinde bir kıssa ile beraber İmam Ahmed tahrîc etmiştir. Muhammed b. Hâlid ile babasının kim olduğunu bilmiyorum. Şüphesiz Allah en iyisini bilendir.

٣٧٤٣ - وعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "لا تَزَالُ الْبَلاَيَا بِالْمُؤْمِنِ وَالْمُؤْمِنَةِ حَتَّى يَلْقَى اللَّهَ ، وَمَا عَلَيْهِ خَطِيئَةٌ " رواه البزار, وفيه :محمد بن عمرو ,وفيه كلام .

3743. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Çile ve problemler, mümin erkek ve kadının yakasını, Rablerinin huzuruna tertemiz hatasız bir şekilde varıncaya kadar terk etmezler."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ravilerinden Muhammed b. Amr şaibeli biridir.

٣٧٤٤ - حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ مِقْلاصٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا ابْنُ وَهْبٍ ، أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي حُمَيْدٍ ، عَنْ مُسْلِمٍ مَوْلَى آلِ الزُّبَيْرِ ، قَالَ : دَخَلْتُ عَلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ إِيَاسِ بْنِ أَبِي فَاطِمَةَ الضَّمْرِيِّ فَحَدَّثَنِي ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : " كُنْتُ جَالِسًا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَقْبَلَ عَلَيْنَا ، فَقَالَ : مَنْ يُحِبُّ أَنْ يُصِحَّ فَلا يَسْقَمُ ؟ فَابْتَدَأْنَاهُ فَقُلْنَا : نَحْنُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ، قَالَ : فَعَرَفْنَاهَا فِي وَجْهِهِ ، فَقَالَ : أَتُحِبُّونَ أَنْ تَكُونُوا كَالْحَمِيرِ الصَّيَّالَةِ ؟ قَالُوا : لا ، يَا رَسُولَ اللَّهِ ، قَالَ : أَلا تُحِبُّونَ أَنْ تَكُونُوا أَصْحَابَ بَلاءٍ ، وَأَصْحَابَ كَفَّارَاتٍ ؟ فَوَالَّذِي نَفْسُ أَبِي الْقَاسِمِ بِيَدِهِ إِنَّ اللَّهَ لَيَبْتَلِي الْمُؤْمِنَ الْبَلاءَ وَمَا يَبْتَلِيهِ بِهِ إِلا لِكَرَامَتِهِ عَلَيْهِ ، إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَنْزَلَهُ مَنْزِلَةً لَمْ يَبْلُغْهَا بِشَيْءٍ مِنْ عَمَلِهِ فَيَبْتَلِيهِ مِنَ الْبَلاءِ مَا يُبَلِّغُهُ تِلْكَ الدَّرَجَةَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: محمد بن أبي حميد, وهو ضعيف إلا إن ابن عدي قال : وهو مع ضعفه يكتب حديثه .

3744. Zübeyr ailesinin azatlısı Müslim anlatıyor: Abdullah b. İyâs b. Ebî Fâtıma ed-Damrî'nin yanına vardım. Kendisi bana babası kanalıyla dedesinden şöyle nakletti:

Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile oturuyordum. Birden bize yönelerek: *"Kim sağlam olup hiç hastalanmamak ister?"* diye sordu. Kendisine hemen: "Biz isteriz ey Allah'ın Resûlü!" deyince yüzünde bir değişim hissettik. Daha sonra şöyle buyurdu: *"Kayıp eşek gibi mi olmak istiyorsunuz?"* Bunun üzerine: "Hayır, ey Allah'ın Elçisi!" dediler. Bunun üzerine şöyle buyurdu:

"Günahları bağışlananlardan olmak istemez misiniz? Ruhumu, elinde bulunduran Allah'a yemin ederim ki Yüce Allah kulunu çok değerli ve üstün olduğu için sıkıntılara sokar. O kulun Allah katında makamı yüksek olduğu halde şayet amelleri buna yeterli değilse, o makama ulaşıncaya kadar Azîz ve Celîl olan Allah ona birtakım sıkıntılar verir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravilerinden Muhammed bin Ebî Humeyd, hadis konusunda zayıftır. Zayıf olmasına rağmen rağmen İbn Adî: "Onun hadisi yazılır" demiştir.

(بَابُ مَثَلِ الْمُؤْمِنِ كَمَثَلِ السُّنْبُلَةِ)

"Mümin Başak Gibidir"

٣٧٤٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُوسَى وَحَسَنٌ قَالاَ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " مَثَلُ الْمُؤْمِنِ كَمَثَلِ السُّنْبُلَةِ تَخِرُّ مَرَّةً وَتَسْتَقِيمُ مَرَّةً وَمَثَلُ الْكَافِرِ مَثَلُ الأَرْزِ لاَ يَزَالُ مُسْتَقِيماً حَتَّى يَخِرَّ وَلاَ يَشْعُرُ"

رواه أحمد, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام, ورواه البزار, ورجاله ثقات .

3745. Câbir dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Mümin, başak gibidir; bazen dimdik, bazen de boynu bükük olur. Kafir ise sedir ağacı gibidir. Sürekli diktir, ama bir de bakarsın ki (fazla eğildiğinde) fark etmeden yere kapaklanıvermiş."

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Hadisin senedinde İbn Lehî'a vardır ki şaibelidir. Bezzâr'ın rivayetindeki raviler ise güvenilirdir.

٣٧٤٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أُمَيَّةَ عَمَّنْ حَدَّثَهُ عَنْ أُمِّ وَلَدِ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ أَنَّهُ دَخَلَ رَجُلٌ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ " مَتَى عَهْدُكَ بِأُمِّ مِلْدَمٍ " . وَهُوَ حَرٌّ بَيْنَ الْجِلْدِ وَاللَّحْمِ قَالَ إِنَّ ذَلِكَ لَوَجَعٌ مَا أَصَابَنِي قَطُّ. قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " مَثَلُ الْمُؤْمِنِ مَثَلُ الْخَامَةِ تَحْمَرُّ مَرَّةً وَتَصْفَرُّ أُخْرَى "

رواه أحمد, وفيه: من لم يسم .

3746. Ubey bin Ka'b bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), yanına yanına gelen bir adama şöyle sordu:

"Deri ile et arasında meydana gelen bir yanma ve hararet şeklinde kendini gösteren Ümmü Mildem isimli hastalık ile randevun ne zamandır?" Buna cevaben: "Böyle bir ağrıyla hiç karşılaşmadım" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Mümin, bazen sararıp bazen kırmızılaşan bitki gibidir."*

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri arasında ismi belirtilmeyen bir kişi vardır.

٣٧٤٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى ، حَدَّثَنَا فَهْدُ بْنُ حَيَّانَ ، حَدَّثَنَا هَمَّامٌ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَثَلُ الْمُؤْمِنِ مَثَلُ السُّنْبُلَةِ تَمِيلُ أَحْيَانًا وَتَقُومُ أَحْيَانًا "

رواه أبو يعلى, وفيه: فهد بن حبان, وهو ضعيف, ورواه البزار, وفيه: عبيد الله بن سلم صاحب السابري و لم أعرفه, وبقية رجاله رجال الصحيح .

3747. Enes bin Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Mümin, başak gibidir. Bazen dimdik, bazen de boynu bükük olur."*

★ Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Senedinde yer alan Fehd bin Hibbân zayıftır. Bezzâr da rivayet etmiş olup onun senedinde ise Sâbirî'nin sahibi Ubeydullah bin Selem vardır[1], ben kendisi hakkında bir şey bilmiyorum. Bunun dışındaki ravileri *Sahîh*'in ravileridir..

٣٧٤٨ - و عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : مَثَلُ الْمُؤْمِنِ كَمَثَلِ رِيشَةٍ بِفَلاةٍ تُقَلِّبُهَا الرِّيحُ وَتُقِلُّهَا أُخْرَى "

رواه البزار, وفيه: أحمد بن عبد الجبار العطاردي, وثقه الدارقطني وغيره, وقال ابن عدي : رأيت أهل العراق مجمعين على ضعفه .

3748. Ebû Hureyre'den nakledildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Mümin, çöl ve boş arazideki kuş tüyüne benzer. Rüzgâr onu kâh evirip çevirir, kâh sürükleyip götürür."

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Senedinde bulunan Ahmed b. Abdilcebbâr el-Utâridî; Dârekutnî ve başkalarına göre güvenilir bir kişidir. Ancak İbn Adî, "Bu kişi hakkında: Irak bilginleri bu kişinin zayıf olduğu konusunda fikir birliği etmiştir" değerlendirmesinde bulundu.

٣٧٤٩ - وعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَثَلُ الْمُؤْمِنِ كَالْخَامَةِ مِنَ الزَّرْعِ يُضْعِفُهَا الأَرْوَاحُ حَتَّى يَهُبَّ لَهَا رِيحُهَا فَيَصْرَعُهَا "

قلت : هو في الصحيح خلا قوله : " حتى يهب لها ريحها فيصرعها " .رواه البزار, وفيه: محمد بن إسحاق, وهو مدلس .

---

[1] Bu kişi Ubeydullah b. Selem olmayıp Ubeydullah bin Müslim'dir. Buhârî bu kişiden *et-Târîhu'l-kebîr* adlı eserinde bahsetmiştir. İbn Ebî Hâtim ise *el-Cerh ve't-ta'dîl* adlı eserinde zikretmiştir. Ancak her ikisi de olumlu veya olumsuz bir yorumda bulunmamışlardır. Kendisinden iki kişi rivayette bulunmuştur. Ayrıca bkz. Bezzâr (48); Ebû Ya'lâ (3080, 3286 ve 3475); *et-Târîhu'l-kebîr* (6/4).

3749. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Mümin, rüzgârların kendisini zayıflattığı yaş bitkiye benzer. Hatta öyle bir rüzgâr eser ki onu yere seriverir."*[1]

★Derim ki bu, *Sahîh*'te de yer almıştır. Ancak hadisin *"Hatta öyle bir rüzgâr eser ki onu yere seriverir"* bölümü müstesna.

Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Senedinde bulunan Muhammed bin İshâk müdellistir.

٣٧٥٠ - و عَنْ عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "مَثَلُ الْمُؤْمِنِ مَثَلِ السُّنْبُلَةِ يَمِيلُ أَحْيَانًا وَيَقُومُ أَحْيَانًا وَمَثَلُ الْكَافِرِ كَمَثَلِ أَرُزٍّ يَخِرُّ وَلاَ يَشْعُرَ بِهِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: مهلب بن العلاء, و لم أحد من ذكره . قلت : ويأتي في الأدب إن شاء الله أحاديث نحو هذا والله أعلم .

3750. Ammâr bin Yâsir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Mümin, başak gibidir. Bazen dimdik, bazense boynu bükük olur. Kâfir ise pirinç gibidir. Sürekli diktir, yere kapaklansa da fark edilmez."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ancak ravilerinden Muhelleb bin el-Alâ'nın herhangi bir yerde ismine rastlamadım.

Derim ki: Edeb bölümünde -inşallah- buna benzeyen hadisler gelecek.

(بَابُ فِيْمَنْ لَمْ يَمْرَضْ)

Hastalanmayan Kişi

٣٧٥١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ بَكْرٍ أَبُو وَهْبٍ حَدَّثَنَا سِنَانُ بْنُ رَبِيعَةَ عَنِ الْحَضْرَمِيِّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ امْرَأَةً أَتَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللهِ ابْنَةٌ لِي كَذَا وَكَذَا ذَكَرَتْ مِنْ حُسْنِهَا وَجَمَالِهَا فَآثَرْتُكَ بِهَا. فَقَالَ " قَدْ قَبِلْتُهَا ". فَلَمْ تَزَلْ تَمْدَحُهَا حَتَّى ذَكَرَتْ أَنَّهَا لَمْ تَصْدَعْ وَلَمْ تَشْتَكِ شَيْئاً قَطُّ قَالَ " لاَ حَاجَةَ لِي فِي ابْنَتِكَ "

رواه أحمد وأبو يعلى, ورجاله ثقات .

3751. Enes bildiriyor: Bir kadın, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelerek ona şöyle dedi: "Ey Allah'ın Elçisi! Güzel, edepli, hamarat ve birçok üstün özelliğe sahip bir kızım var. Kendisiyle evlenmenizi teklif etsem kabul eder misiniz?"

---

[1] *Keşfu'l-Estâr*'da aradım bulamadım.

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Tamam kabul ettim"* buyurdu. Kadın kızını övmeye devam edip te: "Şimdiye kadar bırakın herhangi bir hastalıktan şikâyet etmeyi, başı ağrısı dahi olmadı" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kızına ihtiyacım yok"* buyurdu.

★Hadisi, İmam Ahmed ve Ebû Ya'lâ rivayet etmişlerdir. Ravileri güvenilir kimselerdir.[1]

٣٧٥٢ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بِشْرٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ قَالَ دَخَلَ أَعْرَابِىٌّ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " هَلْ أَخَذَتْكَ أُمُّ مِلْدَمٍ قَطُّ . قَالَ وَمَا أُمُّ مِلْدَمٍ قَالَ حَرٌّ يَكُونُ بَيْنَ الْجِلْدِ وَاللَّحْمِ . قَالَ مَا وَجَدْتُ هَذَا قَطُّ. قَالَ فَهَلْ أَخَذَكَ هَذَا الصُّدَاعُ قَطُّ . قَالَ وَمَا هَذَا الصُّدَاعُ قَالَ عِرْقٌ يَضْرِبُ عَلَى الإِنْسَانِ فِى رَأْسِهِ . قَالَ مَا وَجَدْتُ هَذَا قَطُّ. فَلَمَّا وَلَّى قَالَ مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَلْيَنْظُرْ إِلَى هَذَا "

رواه أحمد والبزار ,وقال أحمد في رواية : مر برسول الله صلى الله عليه و سلم أعرابي فأعجبه صحته وجلده فدعاه فذكر نحوه , وإسناده حسن .

3752. Ebû Hureyre bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelen bir bedeviye sordu: *"Hiç Ümmü Mildem'le karşılaştın mı?"* Adam: "Ümmü Mildem nedir?" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Deriyle et arasında meydana gelen bir hararettir"* buyurdu. Adam: "Hiç başıma gelmedi" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Peki ya hiç sudâ' ile karşılaştın mı?"* diye sordu. Adam: "O da nedir?" diye tekrar sorunca Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Baş ağrısıdır"* karşılığını verdi. Bunun üzerine adam tekrar: "O da hiç başıma gelmedi" deyip huzurdan ayrılınca, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Cehennem halkından bir kimseyi görmek isteyeniniz varsa şu adama baksın."*[2]

★Hadisi, İmam Ahmed ve Bezzâr rivayet etmiştir İmam Ahmed bir rivayette ise: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yapısı ve sağlığı güzel olan bir bedevi önünden geçmekte iken yanına çağırıp ona..." ibaresiyle tahrîc etmiştir. Hadisin bundan sonraki bölümü aynıdır. Bu hadisin isnâdı hasendir.

٣٧٥٣ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَزِيدُ أَخْبَرَنَا الْبَرَاءُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَقِيقٍ عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " أَلاَ أُنَبِّئُكُمْ بِأَهْلِ الْجَنَّةِ . قَالُوا بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ.

---

1 Ahmed (3/55); Ebû Ya'lâ (4234).

2 İmam Ahmed (2/233-266); Bezzâr (778); Ebû Ya'la (6556) ve İbn Hibbân (2916).

قَالَ الضُّعَفَاءُ الْمَظْلُومُونَ. أَلاَ أُنَبِّئُكُمْ بِأَهْلِ النَّارِ قَالُوا بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ كُلُّ شَدِيدٍ جَعْظَرِيٌّ هُمُ الَّذِينَ لاَ يَأْلَمُونَ رُءُوسَهُمْ " رواه أحمد, وفيه: البراء بن يزيد الغنوي, قال ابن عدي : هو عندي أقرب إلى الصدق . قلت : وقد ضعفه أحمد وغيره .

3753. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Size cennet halkının kimler olduğunu haber vereyim mi?"* Oradakiler: "Olur ya Resûlallah!" dediler. O da buyurdu ki: *"Güçsüz mazlumlardır. Peki, sizlere cehennem halkının kimler olduğunu söyleyeyim mi?"* Oradakiler yine: "Olur ya Resûlallah!" dediler. Bunun üzerine o: *"Kaba, kibirli ve hiç baş ağrısı olmayan kişilerdir"* buyurdu.[1]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İbn Adî, ravilerinden Berâ bin Yezîd el-Ğanevî hakkında: "O kişi bana göre doğru sözlülüğe daha yakındır" demiştir. İmam Ahmed ve diğerleri ise bu kişiyi zayıf olarak nitelemişlerdir.

٣٧٥٤ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْقَزَّازُ ، قال : ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، قال : ثنا الْحَسَنُ بْنُ أَبِي جَعْفَرٍ ، قال : ثنا ثَابِتٌ ، عَنْ أَنَسٍ ، أَنَّ أَعْرَابِيًّا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " مَتَى عَهْدُكَ بِأُمِّ مِلْدَمٍ ؟ " قَالَ : وَمَا أُمُّ مِلْدَمٍ ؟ قَالَ : " حَرٌّ يَكُونُ بَيْنَ الْجِلْدِ وَالْعَظْمِ ، يَمَصُّ الدَّمَ ، وَيَأْكُلُ اللَّحْمَ " قَالَ : مَا اشْتَكَيْتُ قَطُّ . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ أَرَادَ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى رَجُلٍ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَلْيَنْظُرْ إِلَى هَذَا " ، ثُمَّ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَخْرِجُوهُ عَنِّي " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: الحسن بن أبي جعفر, قال عمرو بن علي : صدوق منكر الحديث,وقال ابن عدي : صدوق وهو ممن لم يتعمد الكذب وله أحاديث صالحة .

3754. Enes bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yanına gelen bir bedeviye: *"Ümmü Mildem nöbeti seni ne zaman tutuyor?"* diye sorunca adam: "Ümmü Mildem nedir?" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"Kanı emip eti yiyip bitiren, et ile deri arasında meydana gelen bir ateştir."* Adam: "Hiç bundan şikayetçi olmadım" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) önce şöyle buyurdu: *"Cehennem halkından bir kimseyi görmek isteyeniniz varsa şu adama baksın."* Daha sonra da: *"Bu adamı yanımdan çıkarın!"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Amr b. Alî, hadisin senedinde bulunan Hasan bin Ebî Câfer hakkında: "sadûk olup ayrıca münkeru'l-hadîs'tir" demiştir. İbn Adî ise: "Sadûk olup, yalan töhmetine uğramamış ve uygun nitelikte rivayetleri olan biridir" değerlendirmesi yapmıştır.

---

[1] İmam Ahmed (2/369, 508).

(بَابُ مَا اخْتَلَجَ عِرْقٌ إِلاَّ بِذَنْبٍ)

Gözün Günah Sebebiyle Seğirmesi

٣٧٥٥ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ أَبُو صَالِحٍ الْوَزَّانُ الأَصْبَهَانِيُّ ، حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْفُرَاتِ الرَّازِيُّ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ ، عَنِ الصَّلْتِ بْنِ بَهْرَامَ ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : " مَا اخْتَلَجَ عِرْقٌ وَلا عَيْنٌ إِلا بِذَنْبٍ ، وَمَا يَدْفَعُ اللَّهُ عَنْهُ أَكْثَرُ " رواه الطبراني في الصغير, وفيه: الصلت بن بهرام, وهو ثقة إلا أنه كان مرجئا .

3755. Berâ b. Âzib'ten rivayet edildiğine göre, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Gözün seğirmesinden tutun da damarın çekilip titremesine kadar hepsi günahlar sebebiyledir ve Yüce Allah'ın bağışlama ve affetmesi daha fazladır."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Hadisin senedinde bulunan Salt bin Behrâm güvenilir bir kişidir. Ancak kendisi Mürcie'dendir.

(بَابُ إِظْهَارُ الْمَرِيْضِ مَرَضَهُ)

Hastanın Hastalığını Açıklaması

٣٧٥٦ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا عَتِيقٌ ، قَالَ : نا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ : إِذَا اشْتَكَى عَبْدِي ، فَأَظْهَرَ الْمَرَضَ مِنْ قَبْلِ ثَلاثٍ ، فَقَدْ شَكَانِي "

رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه: عبد الرحمن بن عبد الله بن عمر العمري ,وهو متروك .

3756. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Yüce Allah şöyle buyurdu: Kulum üç günden önce mızmızlanıp hastalığını açığa çıkarırsa benden şikayetçi olmuş demektir."

★Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Hadisin senedinde bulunan Abdurrahman bin Abdillah bin Ömer el-Umarî metrûktur.

(بَابُ تَضَرُّعُ الْمَرِيْضِ)

Hastanın Yakarışları

٣٧٥٧ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا أَبُو حَاتِمٍ السِّجِسْتَانِيُّ ، قَالَ : نا أَبُو جَابِرٍ مُحَمَّدُ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ ، قَالَ : نا شُعْبَةُ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ , قَالَ : " إِنَّ مِمَّا أَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ : إِنَّ اللَّهَ لَيُبْتَلَى الْعَبْدُ وَهُوَ يُحِبُّ ، لَيَسْمَعَ تَضَرُّعَهُ "

3757. Amr b. Murra der ki: "Şu söz Yüce Allah'ın indirdiklerindendir: Yüce Allah kulunun yakarışlarını dinlemeyi sevdiği için kuluna sıkıntı verir."[1]

٣٧٥٨ - وَبِهِ : نا شُعْبَةُ ، عَنْ حَمَّادٍ ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، مِثْلَهُ "

رواهما الطبراني في الأوسط, وفيه: محمد بن عبد الملك ,قال أبو حاتم : ليس بالقوي .

3758. Ebû Vâil de İbn Mes'ûd'dan bu sözün aynısını rivayet etmiştir.

★Bu iki hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ebû Hâtim, hadisin senedinde bulunan Muhammed bin Abdilmelik hakkında: "Sağlam değildir" demiştir.

(بَابُ دُعَاءُ الْمَرِيْضِ)

Hastanın Duası

٣٧٥٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الشَّافِعِيُّ ، قال : ثنا الْقَاسِمُ بْنُ هَاشِمٍ السِّمْسَارُ ، قال : نا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ قَيْسٍ الضَّبِّيُّ ، قَالَ : أبنا هِلالُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي مَيْمُونَةَ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " عُودُوا الْمَرْضَى ، وَمُرُوهُمْ فَلْيَدْعُوا لَكُمْ ، فَإِنَّ دَعْوَةَ الْمَرِيضِ مُسْتَجَابَةٌ ، وَذَنْبُهُ مَغْفُورٌ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عبد الرحمن بن قيس الضبي, وهو متروك الحديث .

3759. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Hastalara uğrayıp dualarını alınız; zira onların duaları makbul, günahları ise mağfûrdur."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Hadisin senedinde bulunan Abdurrahman bin Kays ed-Dabbî metrûktür.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta (1267)

(بَابُ عِيَادَةِ الْمَرِيْضِ)

Hasta Ziyareti

٣٧٦٠ – حَدَّثَنَا حَبَابُ بْنُ صَالِحٍ الْوَاسِطِيُّ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ حَرْبٍ النَّشَائِيُّ ، قَالَ : نا نَصْرُ بْنُ حَمَّادٍ أَبُو الْحَارِثِ الْوَرَّاقُ ، عَنْ رَوْحِ بْنِ جَنَاحٍ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا يُعَادُ الْمَرِيضُ إِلا بَعْدَ ثَلاثٍ "

رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه: نصر بن حماد ,وهو متروك وضعفه جماعة, وقال ابن عدي : وهو مع ضعفه يكتب حديثه .

3760. - Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Hasta ancak, üç gün sonra ziyaret edilir."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsa*'ta rivayet etmiştir. Hadisin senedinde bulunan Nasr bin Hammaâd metrûktür. Bir grup ta onun zayıf olduğunu belirtmiştir. İbn Adî ise şöyle demiştir: "Zayıf olmasına rağmen hadisi yazılır."

٣٧٦١ – حَدَّثَنَا أَبُو الْجَهْمِ الأَزْرَقُ بْنُ عَلِيٍّ ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي بُكَيْرٍ ، حَدَّثَنَا عَبَّادُ بْنُ كَثِيرٍ ، عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا فَقَدَ الرَّجُلَ مِنْ إِخْوَانِهِ ثَلاثَةَ أَيَّامٍ ، سَأَلَ عَنْهُ ، فَإِنْ كَانَ غَائِبًا دَعَا لَهُ ، وَإِنْ كَانَ شَاهِدًا زَارَهُ ، وَإِنْ كَانَ مَرِيضًا عَادَهُ ، فَفَقَدَ رَجُلا مِنَ الأَنْصَارِ فِي الْيَوْمِ الثَّالِثِ ، فَسَأَلَ عَنْهُ فَقِيلَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، تَرَكْنَاهُ مِثْلَ الْفَرْخِ ، لا يَدْخُلُ فِي رَأْسِهِ شَيْءٌ إِلا خَرَجَ مِنْ دُبُرِهِ . قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِبَعْضِ أَصْحَابِهِ : " عُودُوا أَخَاكُمْ " ، قَالَ : فَخَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَعُودُهُ ، وَفِي الْقَوْمِ أَبُو بَكْرٍ ، وَعُمَرُ ، فَلَمَّا دَخَلْنَا عَلَيْهِ إِذَا هُوَ كَمَا وُصِفَ لَنَا ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " كَيْفَ تَجِدُكَ ؟ " ، قَالَ : لا يَدْخُلُ فِي رَأْسِي شَيْءٌ إِلا خَرَجَ مِنْ دُبُرِي ، قَالَ : " وَمِمَّ ذَاكَ ؟ " قَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مَرَرْتُ بِكَ وَأَنْتَ تُصَلِّي الْمَغْرِبَ ، فَصَلَّيْتُ مَعَكَ وَأَنْتَ تَقْرَأُ هَذِهِ السُّورَةَ : ﴿الْقَارِعَةُ مَا الْقَارِعَةُ﴾ إِلَى آخِرِهَا :﴿ نَارٌ حَامِيَةٌ ﴾ ، قَالَ : فَقُلْتُ : اللَّهُمَّ مَا كَانَ لِي مِنْ ذَنْبٍ أَنْتَ مُعَذِّبِي عَلَيْهِ فِي الآخِرَةِ ، فَعَجِّلْ لِي عُقُوبَتَهُ فِي الدُّنْيَا ، فَنَزَلَ بِي مَا تَرَى . قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " بِئْسَ مَا قُلْتَ ، أَلا سَأَلْتَ اللَّهَ أَنْ يُؤْتِيَكَ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الآخِرَةِ حَسَنَةً وَيَقِيكَ عَذَابَ النَّارِ ؟ " ، قَالَ : فَأَمَرَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَدَعَا بِذَلِكَ ، وَدَعَا لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : فَقَامَ كَأَنَّمَا نَشَطَ مِنْ عِقَالٍ ،

قَالَ : فَلَمَّا خَرَجْنَا قَالَ عُمَرُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، حَضَضْتَنَا آنفًا عَلَى عِيَادَةِ الْمَرِيضِ ، فَمَا لَنَا فِي ذَلِكَ ؟ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ الْمَرْءَ الْمُسْلِمَ إِذَا خَرَجَ مِنْ بَيْتِهِ يَعُودُ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ ، خَاضَ فِي الرَّحْمَةِ إِلَى حِقْوَيْهِ ، فَإِذَا جَلَسَ عِنْدَ الْمَرِيضِ غَمَرَتْهُ الرَّحْمَةُ وَغَمَرَتِ الْمَرِيضَ الرَّحْمَةُ ، وَكَانَ الْمَرِيضُ فِي ظِلِّ عَرْشِهِ ، وَكَانَ الْعَائِدُ فِي ظِلِّ قُدْسِهِ ، وَيَقُولُ اللَّهُ لِمَلائِكَتِهِ : انْظُرُوا كَمِ احْتَسَبُوا عِنْدَ الْمَرِيضِ الْعُوَّادُ " ، قَالَ : " تَقُولُ : أَيْ رَبُّ ، فُوَاقًا إِنْ كَانُوا احْتَسَبُوا فُوَاقًا فَيَقُولُ اللَّهُ لِمَلائِكَتِهِ : اكْتُبُوا لِعَبْدِي الْعَائِدِ عِبَادَةَ أَلْفِ سَنَةٍ ، قِيَامَ لَيْلِهِ وَصِيَامَ نَهَارِهِ ، وَأَخْبِرُوهُ أَنِّي لَمْ أَكْتُبْ عَلَيْهِ خَطِيئَةً وَاحِدَةً " قَالَ : " وَيَقُولُ لِمَلائِكَتِهِ : انْظُرُوا كَمِ احْتَسَبُوا ؟ " قَالَ : " يَقُولُونَ : سَاعَةً ، قَالَ : إِنْ كَانُوا احْتَسَبُوا سَاعَةً , فَيَقُولُ : اكْتُبُوا لَهُ دَهْرًا ، وَالدَّهْرُ عَشَرَةُ آلافِ سَنَةٍ ، إِنْ مَاتَ قَبْلَ ذَلِكَ دَخَلَ الْجَنَّةَ ، وَإِنْ عَاشَ لَمْ يُكْتَبْ عَلَيْهِ خَطِيئَةٌ وَاحِدَةٌ ، وَإِنْ كَانَ صَبَاحًا صَلَّى عَلَيْهِ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ حَتَّى يُمْسِيَ ، وَكَانَ فِي خِرَافِ الْجَنَّةِ ، وَإِنْ كَانَ مَسَاءً صَلَّى عَلَيْهِ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ حَتَّى يُصْبِحَ ، وَكَانَ فِي خِرَافِ الْجَنَّةِ "

رواه أبو يعلى, وفيه: عباد بن كثير, وكان رجلا صالحا, ولكنه ضعيف الحديث متروك لغفلته .

3761. Enes b. Mâlik bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kardeşlerinden (ashâbından) birini üç gün göremediği zaman, onu sorardı. Şayet o civarlarda değil ise kendisine dua ederdi. O mıntıkada ise ona uğrar misafir olurdu. Yok, eğer o kişi hasta ise onu ziyaret ederdi. Nitekim Ensar'dan bir kişiyi üçüncü günde göremeyince onu sordu. Kendisine: "Ey Allah'ın Elçisi! Onu kendi haline bıraktığımız vakit boş kabak misali yukardan ne koysan aşağıdan aynısını çıkartıyordu" dediler.

Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kardeşinizi ziyaret etmeyi ihmal etmeyin"* buyurdu.

Nihayet Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte o hastayı ziyarete gittik. Giden kişiler arasında Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer de vardı. Hasta zatın yanına geldiğimizde kendisinin gerçekten de anlatıldığı gibi ağır hasta olduğunu gördük.

Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Kendini nasıl hissediyorsun?"* diye sorunca o kişi: "Yediğim her şeyi aynı şekilde çıkarıyorum" karşılığını verdi. Efendimiz (sallallahu aleyhi vesellem): *"Peki neden?"* diye sorunca adam dedi ki: "Ey Allah'ın Elçisi! Sana uğramıştım, baktım ki

akşam namazını kılıyorsun, ben de seninle kıldım. Namazda da Kâria suresini okuyordun. Ben de şöyle dua ettim: Ey Allahım! Azabı hak ettiğim yanlışlarım varsa onların cezasını âhiret yerine dünyada ver. İşte senin de gördüğün bu olayla karşılaştım."

Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Çirkin bir şey istemişsin. Yüce Allah'dan sana hem dünya, hem de âhirette güzellikler verip ateşin acısından seni korumasını isteseydin daha iyi etmez miydin?"*

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona bu şekilde dua edip kendisinin de bu şekilde dua etmesini emretti. Hemen akabinde adam zincirlerden kurtulmuşçasına ayağa kalktı.

Yanından ayrılınca Hz. Ömer: "Ey Allah'ın Elçisi! Hastayı ziyaret etmemiz için biraz önce bizlere teşvikte bulundun, bunun sevabı var mıdır?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ise şöyle buyurdu:

"Bir Müslüman, evinden bir hasta Müslüman kardeşini ziyaret etmek için çıkarsa ortasına (göbeğine) kadar rahmete dalmış olur. Hastanın yanında oturursa rahmet hem onu, hem hastayı kuşatır. Hasta Allah'ın Arş'ının gölgesinde onu ziyaret eden kişi ise kutsiyetinin (korumasının) gölgesindedir. Üstelik Yüce Allah meleklerine şöyle der: "Bakın bakalım hastayı ziyaret edenler onun yanında ne kadar durdular? İki sağım arasındaki zaman dilimi miktarı kadar durdularsa melekler: «İki sağım arasındaki zaman dilimi miktarı kadar durdular» derler. Yüce Allah meleklerine şöyle der: «Hasta ziyaret eden kulum için, bin yıl boyunca gündüzleri oruçla, geceleri de namaz ve ibadetle geçirmiş gibi sevap yazıp kendisine de hiçbir hata ve günahını yazmadığımı haber verin.»" Yüce Allah meleklerine şöyle der: "Bakın bakalım hastayı ziyaret edenler onun yanında ne kadar durdular?" Melekler de, o kişiler bir vakit (saat) kaldıysalar: «Ey Rabbimiz! O kişiler bir vakit (saat) kaldılar» derler. Allah da: «Onun için on bin sene yazın. Şayet daha önce ölürse cennete girer. Şayet yaşarsa ona hiçbir günah yazılmayacaktır. Şayet sabah ise akşama kadar yetmiş bin melek onun bağışlanmasını ve cennetin bahçesinde olmasını isteyecek, vakit akşam ise yetmiş bin melek sabaha kadar bağışlanmasını ve cennetin bahçesinde olmasını dileyecek.»"

★ Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Bu hadisin senedinde bulunan Abbâd bin Kesîr, sâlih bir ravidir. Ancak hadis konusunda zayıftır. Gafletinden dolayı metrûktür.

٣٧٦٢ – حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ حَاتِمٍ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي فُدَيْكٍ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ عُمَرَ بْنِ عَلِيٍّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّ , رَفَعَهُ ، فَقَالَ : " أَعْظَمُ الْعِيَادَةِ أَجْرًا أَخَفُّهَا وَالتَّعْزِيَةُ مُرَّةٌ "

رواه البزار وقال : أحسب ابن أبي فديك لم يسمع من علي .

3762. Ali bin Ömer bin Ali, babasından, o da dedesi (Hz. Ali'den) bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Hasta ziyaretinin en güzeli ve sevabı bol olanı hafif olanıdır, taziye ise bir defa yapılır."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Kanımca, İbn Ebî Fudeyk, Hz. Ali'den bir şey işitmemiştir.

٣٧٦٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا عُبَادَةُ بْنُ زِيَادٍ الأَسَدِيُّ ، ثنا يَحْيَى بْنُ الْعَلاءِ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : " عِيَادَةُ الْمَرِيضِ أَوَّلَ يَوْمٍ سُنَّةٌ وَبَعْدَ ذَلِكَ تَطَوُّعٌ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط إلا إنه قال : فما زاد فتطوع ,والبزار إلا أنه قال : وما زاد فهي نافلة . وفي أحد أسانيده : علي بن عروة, وهو ضعيف متروك, وفي الآخر : النضر أبو عمر, وحديثه حسن .

3763. İbn Abbâs dedi ki: " Hastanın ilk gün ziyaret edilmesi sünnettir, daha sonraki ziyaretler ise tetavvudur."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ancak rivayetteki "Daha sonraki ziyaretler ise tetavvudur" ifadesinin yerine "Daha fazla ziyaretler ise tetavvudur" ifadesini kullanmıştır. Bezzâr ise rivayetinde "Daha fazla ziyaretler ise nafiledir" ifadesini kullanmıştır. Rivayet senetlerinden birinde bulunan Ali bin Urve zayıf ve metrûktur. Bir diğer senetteki Nadr Ebû Amr'ın hadisi ise hasendir.

٣٧٦٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا حَسَنُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا هِلاَلُ بْنُ أَبِى دَاوُدَ يَعْنِى الْحَبَطِيَّ أَبُو هِشَامٍ قَالَ أَخِى هَارُونُ بْنُ أَبِى دَاوُدَ حَدَّثَنِى أَبِى قَالَ أَتَيْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ فَقُلْتُ يَا أَبَا حَمْزَةَ إِنَّ الْمَكَانَ بَعِيدٌ وَنَحْنُ يُعْجِبُنَا أَنْ نَعُودَكَ. فَرَفَعَ رَأْسَهُ فَقَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " أَيُّمَا رَجُلٍ عَادَ مَرِيضاً فَإِنَّمَا يَخُوضُ فِى الرَّحْمَةِ فَإِذَا قَعَدَ عِنْدَ الْمَرِيضِ غَمَرَتْهُ الرَّحْمَةُ. قَالَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذَا الصَّحِيحُ الَّذِى يَعُودُ الْمَرِيضَ فَالْمَرِيضُ مَا لَهُ قَالَ تُحَطُّ عَنْهُ ذُنُوبُهُ "

رواه أحمد والطبراني في الصغير والأوسط وزاد : فقال رسول الله صلى الله عليه و سلم : إذا مرض العبد ثلاثة أيام خرج من ذنوبه كيوم ولدته أمه ".

وأبو داود, ضعيف جدا, وفي إسناد الطبراني: إبراهيم بن الحكم بن أبان وهو ضعيف أيضا .

3764. Ebû Dâvud bildiriyor: Enes bin Mâlik'in yanına gidip ona şöyle dedim: "Ey Ebû Hamza! Yerin uzak, biz ise seni ziyaret etmek istiyoruz." Bunun üzerine o, kafasını kaldırıp dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle işittim: *"Hastayı kim ziyaret ederse etsin rahmetin içine dalmıştır. Hastanın yanında oturduğunda ise rahmet onu kuşatır."* Bunun

üzerine dedim ki: "Ey Allah'ın Elçisi! Bu, hastayı ziyaret eden sağlam kişiyedir, peki ya hastaya ne vardır?" Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onun da günahları dökülür"* buyurdu.

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Taberânî ise *el-Mu'cemu's-sağîr* ve şu fazlalıkla *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. *"Kul üç gün hastalandığı zaman günahlarından annesinden doğduğu günkü gibi arınmış olarak sıyrılır."*

Bu senetteki Ebû Dâvud çok zayıftır. Taberânî'nin İsnâdındaki İbrâhîm bin el-Hakem b. Ebân ise zayıftır.

٣٧٦٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ إِسْحَاقَ أَنْبَأَنَا عَبْدُ اللهِ يَعْنِي ابْنَ الْمُبَارَكِ أَنْبَأَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ عَنْ عُبَيْدِ اللهِ بْنِ زَحْرٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " عَائِدُ الْمَرِيضِ يَخُوضُ فِي الرَّحْمَةِ. وَوَضَعَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدَهُ عَلَى وَرِكِهِ ثُمَّ قَالَ هَكَذَا مُقْبِلاً وَمُدْبِراً وَإِذَا جَلَسَ عِنْدَهُ غَمَرَتْهُ الرَّحْمَةُ "

رواه أحمد والطبراني, وفيه: عبيد الله بن زحر, عن علي بن يزيد, وكلاهما ضعيف.

3765. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Hasta ziyaretçisi rahmetin içine dalmıştır." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ayrıca ellerini şu şekilde ön ve arkaya koymak suretiyle beline koyup: *"Onun yanında oturursa rahmet onu kuşatır"* diye ekledi.

★Hadisi, İmam Ahmed ve Taberânî rivayet etmiştir. Hadisin senedinde bulunan Ali bin Yezîd ve ondan rivayet eden Ubeydullah bin Zahr, her ikisi de zayıftır.

٣٧٦٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يُونُسُ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو مَعْشَرٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللهِ الأَنْصَارِيِّ قَالَ دَخَلَ أَبُو بَكْرِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ عَلَى عُمَرَ بْنِ الْحَكَمِ بْنِ ثَوْبَانَ فَقَالَ يَا أَبَا حَفْصٍ حَدِّثْنَا حَدِيثاً عَنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْسَ فِيهِ اخْتِلافٌ. قَالَ حَدَّثَنِي كَعْبُ بْنُ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " مَنْ عَادَ مَرِيضاً خَاضَ فِي الرَّحْمَةِ فَإِذَا جَلَسَ عِنْدَهُ اسْتَنْقَعَ فِيهَا. وَقَدِ اسْتَشْفَعْتُمْ إِنْ شَاءَ اللهُ فِي الرَّحْمَةِ" رواه أحمد والطبراني في الكبير والأوسط, وإسناده حسن.

3766. Ka'b b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kim hastayı ziyaret ederse rahmete gark olmuştur. Yanında oturup ta bu rahmetin kendisine şefaatçi olmasını niyaz edecek olsa, Allah'ın dilemesi halinde o rahmet sayesinde şefaat olunursunuz."

★Hadisi, İmam Ahmed *Müsned*'inde; Taberânî ise *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Hadisin isnâdı hasendir.

٣٧٦٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ عَنْ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْحَكَمِ بْنِ ثَوْبَانَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " مَنْ عَادَ مَرِيضاً لَمْ يَزَلْ يَخُوضُ فِي الرَّحْمَةِ حَتَّى يَجْلِسَ فَإِذَا جَلَسَ اغْتَمَسَ فِيهَا"

رواه أحمد والبزار, ورجال أحمد رجال الصحيح .

3767. Câbir b. Abdillah'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Hastayı ziyaret eden kişi oturuncaya kadar rahmete dalan gibidir, onun yanına oturduğunda ise, rahmet onu kuşatıp sarmıştır."

★Hadisi, İmam Ahmed ve Bezzâr rivayet etmiştir. İmam Ahmed'in rivayetindeki ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

٣٧٦٨ - حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنِي عَمْرٌو ، عَنْ عَبْدِ رَبِّهِ بْنِ سَعِيدٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي الْمِنْهَالُ بْنُ عَمْرٍو ، وَمَرَّةً ، قَالَ : أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا عَادَ الْمَرِيضَ جَلَسَ عِنْدَ رَأْسِهِ

رواه أبو يعلى, ورجاله رجال الصحيح .

3768. İbn Abbâs demiştir ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hasta ziyaretinde hastanın başucuna otururdu.

★ Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Rivayetindeki kişiler *Sahîh*'in ravileridir.

٣٧٦٩ - حَدَّثَنَا بِهِ فُضَيْلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : ثنا الرَّبِيعُ بْنُ نَافِعٍ ، قَالَ : ثنا صَالِحُ بْنُ مُوسَى ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ رُفَيْعٍ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " عَائِدُ الْمَرِيضِ فِي مَخْرَفَةِ الْجَنَّةِ فَإِذَا جَلَسَ عِنْدَهُ غَمَرَتْهُ الرَّحْمَةُ "

رواه البزار, وفيه: صالح بن موسى الطلحي, وهو ضعيف ضعفه الأئمة, وقال ابن عدي : وهو ممن لا يتعمد الكذب .

3769. Abdurrahman b. Avf'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Hastayı ziyaret eden, cennetin bahçesindedir. Ziyaret eden kişi hastanın yanında oturursa rahmet onu kuşatır."

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Hadisin senedinde bulunan Sâlih bin Mûsa el-Talhî zayıf olduğundan hadis imamları kendisini zayıflıkla tanımlamışlardır. İbn Adî şöyle demiştir: "Bu kişi bile bile yalan söylemeyenlerdendir."

٣٧٧٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ نَصْرٍ الصَّائِغُ ، قَالَ : نا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي قَيْسٌ أَبُو عِمَارَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ الأَنْصَارِيُّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " مَنْ عَادَ مَرِيضًا فَلا يَزَالُ فِي الرَّحْمَةِ حَتَّى إِذَا قَعَدَ عِنْدَهُ اسْتَنْقَعَ فِيهَا ، وَإِذَا قَامَ مِنْ عِنْدِهِ فَلا يَزَالُ يَخُوضُ فِيهَا حَتَّى يَرْجِعَ مِنْ حَيْثُ خَرَجَ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, ورجاله موثقون .

3770. Amr bin Hazm dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim:

"Kim hastayı ziyaret ederse rahmete gark olmuştur. Yanında oturup ta bu rahmetin kendisine şefaatçi olmasını niyazda bulunur. Yanından kalkıp girdiği yerden çıkıncaya kadar rahmete garkolmaya devam eder."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Senedinde bulunan kişiler güvenilir kişilerdir.

٣٧٧١ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الْمِصْرِيُّ الأَيْلِيُّ ، قَالَ : نا أَبُو عَاصِمٍ ، قَالَ : نا الْمُفَضَّلُ بْنُ لاحِقٍ ، قَالَ : نا ابْنُ سِيرِينَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ عَادَ الْمَرِيضَ خَاضَ فِي الرَّحْمَةِ ، فَإِذَا جَلَسَ عِنْدَهُ اغْتَمَسَ فِيهَا " رواه الطبراني في الأوسط, ورجاله موثقون .

3771. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Hastayı ziyaret eden kişi, rahmete dalan gibidir. Onun yanına oturduğunda ise o, rahmete batmış rahmet te onu sarıp kuşatmıştır."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta[1] rivayet etmiştir. Senette bulunan kişiler güvenilir kişilerdir.

٣٧٧٢ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ الْمِصْرِيُّ الأَيْلِيُّ ، حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ النَّبِيلُ ، حَدَّثَنَا مُفَضَّلُ بْنُ لاحِقٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ عَادَ الْمَرِيضَ خَاضَ فِي الرَّحْمَةِ ، فَإِذَا جَلَسَ عِنْدَهُ اغْتَمَسَ فِيهَا "

رواه الطبراني في الأوسط والصغير, ورجاله ثقات غير شيخ الطبراني فإني لم أعرفه .

3772. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Hastayı ziyaret eden kişi, rahmete dalan gibidir,*

---

[1] *M. el-Evsat* (2226). Bu hadis bir sonraki hadisin de tekrarıdır. Ravileri arasında yalancılıkla itham edilen biri vardır.

onun yanına oturduğunda ise, artık rahmete batmış ve rahmet onu sarıp kuşatmıştır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta[1] rivayet etmiştir. Senedinde bulunan kişilerden Taberânî'nin hocasının dışındakiler güvenilir kimselerdir. Taberânî'nin bu hocasını hiç duymadım, tanımıyorum.

٣٧٧٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَعْدِ بْنِ يَحْيَى الرَّقِّيُّ ، ثنا عَامِرُ بْنُ سَيَّارٍ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ الأَنْصَارِيُّ ، ثنا عَطَاءُ بْنُ أَبِي رَبَاحٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ عَادَ مَرِيضًا خَاضَ فِي الرَّحْمَةِ ، فَإِذَا جَلَسَ إِلَيْهِ غَمَرَتْهُ الرَّحْمَةُ ، فَإِنْ عَادَ مِنْ أَوَّلِ النَّهَارِ اسْتَغْفَرَ لَهُ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ حَتَّى يُمْسِيَ ، وَإِنْ عَادَ مِنْ آخِرِ النَّهَارِ اسْتَغْفَرَ لَهُ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ حَتَّى يُصْبِحَ " ، فَقِيلَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذَا للعائد فَمَا لِلْمَرِيضِ ؟ قَالَ : " أَضْعَافُ هَذَا "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: محمد بن عبد الملك الأنصاري , و لم أجد من ذكره .

3773. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Hastayı ziyaret eden kişi, rahmete dalan gibidir, onun yanına oturduğunda ise, artık rahmete batmış ve rahmet onu sarıp kuşatmıştır. Onu sabah ziyaret etmişse o günün sabahından akşamına kadar, akşam ziyaret etmişse, akşamdan sabaha kadar bin tane melek o kişinin affedilmesi için dua ederler."*

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e: "Ya Resûlallah! Bu söyledikleriniz ziyaret eden kişi içindir. Peki, hastaya bir şey var mıdır?" diye sorulunca: *"Bunun birçok katı vardır"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Hadisin senedinde bulunan Muhammed bin Abdilmelik el-Ensârî'nin hiçbir yerde zikredildiğini duymadım.

٣٧٧٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، ثنا صَالِحُ بْنُ مَالِكٍ الْخُوَارِزْمِيُّ ، ثنا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ أَبِي الْمُسَاوِرِ ، ثنا عَاصِمُ بْنُ أَبِي النَّجُودِ ، عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ ، قَالَ : أَتَيْنَا صَفْوَانَ بْنَ عَسَّالٍ ، فَقَالَ :

---

[1] Taberânî, *M. el-Evsat* (2226) *ve's-Sağîr* (139). Ravileri arasında bulunan kişilerden Taberânî'nin hocası Mısırlı Ahmed bin el-Hasan el-Eylî bilinen bir kişidir. İmam Zehebî *Mîzân* adlı eserinde (1/89) kendisinden şöyle bahsetmiştir: "Taberânî'nin en büyük hocalarındandır." İbn Adî dedi ki: "Hadis çalardı." İbn Hibbân ise onunla ilgili olarak şunları söylemiştir: "Bu kişi güvenilir kişilerin isimlerini kullanarak hadis uyduran büyük bir yalancıdır." Dârekutnî ise: "Bize, kendisinin yalancı olduğu söylendi" değerlendirmesinde bulunmuştur.

أَزَائِرِينَ ؟ قُلْنَا : نَعَمْ ، فَقَالَ : قَالَ رَسُولُ اللّٰه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ زَارَ أَخَاهُ الْمُؤْمِنَ خَاضَ فِي رِيَاضِ الْجَنَّةِ حَتَّى يَرْجِعَ ، وَمَنْ عَادَ أَخَاهُ الْمُؤْمِنَ خَاضَ فِي رِيَاضِ الْجَنَّةِ حَتَّى يَرْجِعَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبد الأعلى بن أبي المساور, وهو ضعيف .

3774. Zir bin Hubeyş bildiriyor: Safvân bin Assâl el-Murâdî'nin yanına gitmiştik; bize: "Normal bir ziyaret mi?" diye sordu. Biz: "Evet dedik." Bunun üzerine şöyle devam etti: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Müslüman kardeşini ziyaret eden kişi, onun yanından ayrılıncaya kadar rahmete dalmış gibidir. Hasta bir mümini ziyaret eden kişi ise onun yanından ayrılıncaya kadar cennet bahçelerine girmiş kimse gibidir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Hadisin senedinde bulunan Abdula'lâ b. Ebi'l-Musâvir adlı kişi zayıftır.

٣٧٧٥ – وعَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ: "إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا خَرَجَ يَعُودُ أَخاً لَهُ مُؤْمِناً خَاضَ فِي الرَّحْمَةِ إِلى حَقْوَتِه ووَضَعَ رَسُولُ اللّٰه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدَيْهِ عَلَى رُكْبَتَيْهِ ثم قال : " فَإِذَا جَلَسَ عِنْدَهُ ، غَمَرَتْهُ الرَّحْمَةُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: معاوية بن يحيى الصدفي ,وهو ضعيف .

3775. Ebu'd-Derdâ'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Bir kişi, hasta olan mümin bir kardeşini ziyaret ederse, beline kadar rahmete dalmıştır."* Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) .ayrıca elini omzuna koyup: *"Onun yanına oturursa rahmet onu kuşatır"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Hadisin senedinde bulunan Muâviye b. Yahyâ es-Sadefî zayıftır.

٣٧٧٦ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عِمَادٍ الْبَرْبَرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَلامٍ الْجُمَحِيُّ ، ثنا ابْنُ دَابَ ، عَنِ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ نَافِعِ بْنِ جُبَيْرٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : رَأَيْتُ رَسُولَ اللّٰه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، عَادَ سَعِيدَ بْنَ الْعَاصِ ، فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللّٰه صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " يُكَمِّدُهُ بِخِرْقَةٍ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: محمد بن داب, وهو ضعيف .

3776. Cübeyr bin Mut'im bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i, hasta olan Saîd bin el-Âs'ı ziyaret edip onun ağrıyan yerine bezi ısıtıp koyduğunu gördüm.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Hadisin senedinde bulunan Muhammed bin Dâb, hadiste zayıftır.

٣٧٧٧ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ الْحَمَّالُ الْمَخْزُومِيُّ ، قَالَ : نا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ لأَصْحَابِهِ : " اذْهَبُوا بِنَا إِلَى بَنِي وَاقِفٍ ، نَعُودُ الْبَصِيرَ " ، وَهُوَ مَحْجُوبُ الْبَصَرِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: محمد بن يونس الحمال, وهو ضعيف, وأظنه في المسند بلفظ : نزور فلذلك ذكرته في البر والصلة .

3777. Cübeyr bin Mut'im dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbına şöyle buyururdu:

"Benû Vâkıf mahallesindeki Basîr (gören kişi) hasta olduğundan ziyaretine gidelim." Hâlbuki o kişinin gözleri görmezdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Hadisin senedinde bulunan Muhammed bin Yûnus el-Hammâl zayıftır. Zannedersem lazı *Müsned*'de "Ziyaret edelim" şeklindeydi. İşte bundan dolayı bu hadisi "İyilik ve Sıla" kitabında da zikrettim.

٣٧٧٨ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ بْنِ نَجْدَةَ الْحَوْطِيُّ ، قَالَ : نا أبو المغيرة ، قَالَ : نا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يَزِيدَ بْنِ تَمِيمٍ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : عَادَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلا مِنْ أَصْحَابِهِ ، بِهِ وَجَعٌ وَأَنَا مَعَهُ ، فَقَبَضَ عَلَى يَدِهِ ، فَوَضَعَ يَدَهُ عَلَى جَبْهَتِهِ ، وَكَانَ يَرَى ذَلِكَ مِنْ تَمَامِ عِيَادَةِ الْمَرِيضِ ، وَقَالَ : " إِنَّ اللَّهَ قَالَ : نَارِي أُسَلِّطُهَا عَلَى عَبْدِي الْمُؤْمِنِ لِتَكُونَ حَظَّهُ مِنَ النَّارِ فِي الآخِرَةِ "

قلت : رواه ابن ماجة باختصار — وفيه: عبد الرحمن بن يزيد بن تميم, وهو ضعيف .

3778. Ebû Hureyre anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), ashâbdan hasta olan ve ağrısı bulunan bir adamı ziyarete gitti. Ben de onunla gittim. Bir eliyle onun elini avuçlayıp diğer elini de onun alnına koydu. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bu hareketi, ziyaretin eksiksiz olarak yerine getirilmesinden sayıyordu. Ayrıca buyurdu ki:

"Yüce Allah şöyle buyurdu: Ateşimi mümin kuluma musallat ederim. Böylelikle bu, onun âhiretteki nasibinden sayılır."

★Derim ki: İbn Mâce bunu özet olarak rivayet etmiştir. Senette bulunan Abdurrahman b. Yezîd b. Temîm zayıftır.[1]

٣٧٧٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ نُوحٍ الْعَسْكَرِيُّ ، ثنا وَهْبُ بْنُ حَفْصٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ أَبِي دَاوُدَ ، ثنا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ ، عَنْ أَبِي هَاشِمٍ ، عَنْ زَاذَانَ ، عَنْ سَلْمَانَ قَالَ : دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعُودُنِي ، فَلَمَّا أَرَادَ أَنْ يَخْرُجَ ، قَالَ : " يَا سَلْمَانُ كَشَفَ اللَّهُ ضُرَّكَ ، وَغَفَرَ ذَنْبَكَ ، وَعَافَاكَ فِي دِينِكَ ، وَجَسَدِكَ إِلَى أَجَلِكَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عمرو بن خالد القرشي, وهو ضعيف .

3779. Selmân dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hastalığımdan dolayı beni ziyaret etti; tam çıkmak üzereyken şöyle buyurdu:

"Ey Selmân! Yüce Allah sıkıntını gidersin; günahlarını affetsin; hayatının sonuna kadar dinini ve bedenini koruyup gözetsin."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Hadisin senedinde bulunan Amr bin Hâlid el-Kuraşî zayıftır.[2]

٣٧٨٠ - حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا ، عَنْ هُشَيْمٍ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ أَبِي الضُّحَى ، عَنْ مَسْرُوقٍ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا عَادَ مَرِيضًا يَضَعُ يَدَهُ عَلَى الْمَكَانِ الَّذِي يَشْتَكِي الْمَرِيضُ ، ثُمَّ يَقُولُ : " بِسْمِ اللَّهِ ، لا بَأْسَ لا بَأْسَ " رواه أبو يعلى, ورجاله موثقون .

3780. Hz. Âişe bildiriyor: Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir hastayı ziyaret ettiğinde, elini ağrıyan yere bırakıp daha sonra da: *"Yüce Allah'ın adıyla bir sorun kalmaz"* derdi.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup senedindeki kişiler güvenilir kimselerdir.

٣٧٨١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ حَدَّثَنَا أَبُو رَبِيعَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ نَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَخَلَ عَلَى أَعْرَابِيٍّ يَعُودُهُ وَهُوَ مَحْمُومٌ فَقَالَ كَفَّارَةٌ وَطَهُورٌ. فَقَالَ الأَعْرَابِيُّ بَلْ حُمَّى تَفُورُ عَلَى شَيْخٍ كَبِيرٍ تُزِيرُهُ الْقُبُورَ. فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَتَرَكَهُ" رواه أحمد, ورجاله ثقات .قلت : ويأتي حديث شرحبيل في باب فيمن صبر على الحمى واحتسب أبين من هذا .

[1] Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta (10) tahrîc etmiştir. Hadisi sadece Abdurrahman rivayet etmiştir.

[2] Heysemi kitabında (5/97) Amr bin Hâlid hakkında yalancı ve metrûk olduğunu belirtmiştir. Ayrıca bkz. *M. el-Kebîr* (6106).

3781. Enes bin Mâlik anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) çok ateşi olan bir Bedevinin ziyaretine gitmişti. Ona şöyle dedi: *"(Bu hastalığın ve halin) temizlenme ve günahlardan arınmadır."* Bedevi ise şöyle dedi: "Bilakis bu (hastalığım ve halim) yaşlı bir insanı kabre sürükleyip kanımı kaynatan bir ateştir." Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) adamın yanından kalkarak orayı terketti.

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Senedindeki kişiler güvenilirdir.

Derim ki: Şurahbîl'in, hastalık ateşine sabredip mükâfat uman kişi bölümündeki rivayeti bundan daha net olarak gelmektedir.

٣٧٨٢ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَزِيزٍ الْمَوْصِلِيُّ ، قَالَ : نا غَسَّانُ بْنُ الرَّبِيعِ ، قَالَ : نا جَعْفَرُ بْنُ مَيْسَرَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ قَالا : " مَنْ مَشَى فِي حَاجَةِ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ أَظَلَّهُ اللَّهُ تَعَالَى بِخَمْسَةٍ وَسَبْعِينَ أَلْفَ مَلَكٍ يَدْعُونَ لَهُ ، وَلَمْ يَزَلْ يَخُوضُ فِي الرَّحْمَةِ حَتَّى يَفْرُغَ ، فَإِذَا فَرَغَ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ حَجَّةً وَعُمْرَةً ، وَمَنْ عَادَ مَرِيضًا أَظَلَّهُ اللَّهُ بِخَمْسَةٍ وَسَبْعِينَ أَلْفَ مَلَكٍ ، لا يَرْفَعُ قَدَمًا إِلا كُتِبَتْ لَهُ حَسَنَةٌ ، وَلا يَضَعُ قَدَمًا إِلا حُطَّتْ عَنْهُ سَيِّئَةٌ ، وَرُفِعَ بِهَا دَرَجَةً حَتَّى يَقْعُدَ فِي مَقْعَدِهِ ، فَإِذَا قَعَدَ غَمَرَتْهُ الرَّحْمَةُ ، فَلا يَزَالُ كَذَلِكَ إِذَا أَقْبَلَ حَتَّى يَنْتَهِيَ إِلَى مَنْزِلِهِ "

رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه :جعفر بن ميسرة الأشجعي, وهو ضعيف .

3782. Abdullah bin Ömer ve Ebû Hureyre'den rivayet edildiğine göre ikisi şöyle demişlerdir:

" Kim, Müslüman bir kardeşinin herhangi bir ihtiyacını gidermek için gayret sarf edip çabalarsa, Yüce Allah yetmiş beş bin melekle onu gölgelendirir. Ona dua ederler. Kişi kardeşine yardım etme işini bitirinceye kadar rahmetin içinde gibidir. O, kardeşine yardım etme işini bitirince, Yüce Allah yardımı yapana bir hac ve umre yapmış gibi sevap yazar. Kim, hasta olan Müslüman bir kardeşini ziyaret ederse Yüce Allah yetmiş beş bin melekle onu gölgelendirir. Kaldırdığı her adım için bir sevap yazılırken indirdiği her adım için de bir günahı silinip affedilir ve oturacağı yere oturuncaya kadar makamı yüceltilir. Oturmasından kalkıp evine gitmesine kadar, rahmetin içinde olup rahmetle kuşatılmıştır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Hadisin senedinde bulunan Câfer b. Meysera el-Eşceî hadiste zayıftır.

(بَابٌ)

Bölüm

٣٧٨٣ - حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ مُقْبِلٍ الْبَصْرِيُّ ، ثنا أَبُو أُمَيَّةَ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ ، أنا يَزِيدُ بْنُ عِيَاضٍ ، عَنِ الأَعْرَجِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، عَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " عُودُوا الْمَرِيضَ ، وَاتَّبِعُوا الْجَنَائِزَ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: يزيد بن عياض, وهو ضعيف .

3783. Avf bin Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Hastayı ziyaret edin, cenazelere de katılın."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. Hadisin senedinde bulunan Yezîd b. İyâd zayıftır.

٣٧٨٤ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَمَّادِ بْنِ زُغْبَةَ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، ح وَحَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ ، ثنا عَمْرُو بْنُ الرَّبِيعِ بْنِ طَارِقٍ ، ح وَحَدَّثَنَا أَبُو الزِّنْبَاعِ رَوْحُ بْنُ الْفَرَجِ ، ثنا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ ، قَالُوا : ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ يَزِيدَ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ رَبَاحٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " خَمْسٌ مَنْ فَعَلَ وَاحِدَةً مِنْهُنَّ كَانَ ضَامِنًا عَلَى اللَّهِ : مَنْ عَادَ مَرِيضًا ، أَوْ خَرَجَ مَعَ جَنَازَةٍ ، أَوْ خَرَجَ غَازِيًا ، أَوْ دَخَلَ عَلَى إِمَامِهِ يُرِيدُ تَعْزِيزَهُ وَتَوْقِيرَهُ ، أَوْ قَعَدَ فِي بَيْتِهِ فَسَلِمَ النَّاسُ مِنْهُ وَسَلِمَ مِنَ النَّاسِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام ,وبقية رجاله ثقات . قلت : وله طريق في فضل الجهاد .

3784. Muâz b. Cebel'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Beş şey vardır ki kim bunlardan birini yaparsa Allah'ın güvencesindedir. Hastayı ziyaret eden; cenazeyle birlikte çıkan; gazi olan; yöneticiye hak ettiği övgü ve uyarıyı yapan; bir de evinde oturup insanlara zarar vermeyen ve onların zararlarından korunan kişi."*[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Senette bulunan İbn Lehî'a hakkında söylentiler vardır. Senetteki diğer kişiler ise güvenilirdir.

٣٧٨٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ أَبَانَ ، حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ هِشَامٍ ، أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ ، عَنْ حَبِيبٍ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : كَيْفَ أَصْبَحْتُمْ ؟ قَالَ : " بِخَيْرٍ مِنْ قَوْمٍ لَمْ يَعُودُوا مَرِيضًا ، وَلَمْ يَشْهَدُوا جِنَازَةً "

---

[1] Ayrıca Bezzâr (1404) ise uzun bir metinle rivayet etmiştir.

[2] Ayrıca Taberânî, *M. el-Kebîr* (20/37), İmam Ahmed (20/37) ve Bezzâr (1649).

رواه أبو يعلى, وإسناده حسن , قلت : ويأتي حديث أبي هريرة في فضل الصوم .

3785. İbn Abbâs dedi ki:

Bir adam Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelince ona: "Nasıl sabahladınız?" diye sorunca O da cevaben: *"Çok şükür hastası olmayan, cenazesi kalkmayan bir toplumla sabahladık"* karşılığını verdi.

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

Derim ki: Orucun Fazileti konusunda Ebû Hureyre'nin hadisinde bu konuya tekrar değinilecektir.

(بَابُ فِيْمَا لاَ يُعَادُ الْمَرِيْضُ مِنْهُ)

Ziyareti Gerektirmeyen Hastalıklar Bölümü

٣٧٨٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ خَالِدِ بْنِ حَيَّانَ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ سُفْيَانَ الْحَضْرَمِيُّ ، قَالَ : نا مَسْلَمَةُ بْنُ عُلَيٍّ ، عَنِ الأَوْزَاعِيِّ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " ثَلاثٌ لا يُعَادُ صَاحِبُهُنَّ : الرَّمَدُ ، وَصَاحِبُ الضِّرْسِ ، وَصَاحِبُ الدُّمَّلِ "

رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه: مسلمة بن علي الخشني, وهو ضعيف.

3786. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Üç hastalığa düçar olanların ziyaret edilmesi gerekmez; göz, diş, baş ağrıları."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Hadisin senesinde bulunan Mesleme bin Ali el-Huşenî zayıftır.

(بَابُ عِيَادَةُ غَيْرُ الْمُسْلِمِ)

Müslüman Olmayan Hastanın Ziyareti Edilmesi

٣٧٨٧ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ ، قَالَ : نا شَرِيكُ بْنُ عَبْدِ الْمَجِيدِ الْحَنَفِيُّ ، قَالَ : نا الْهَيْثَمُ الْبَكَّاءُ ، عَنْ ثَابِتٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، أَنَّ أَبَا طَالِبٍ مَرِضَ فَعَادَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ لَهُ : يَا ابْنَ أَخِي ، ادْعُ إِلَهَكَ الَّذِي تَعْبُدُ أَنْ يُعَافِيَنِي ، فَقَالَ : " اللَّهُمَّ اشْفِ عَمِّي " فَقَامَ أَبُو طَالِبٍ كَأَنَّمَا نُشِطَ مِنْ عِقَالٍ ، فَقَالَ لَهُ : يَا ابْنَ أَخِي إِنَّ إِلَهَكَ الَّذِي تَعْبُدُ لَيُطِيعُكَ ، قَالَ : " وَأَنْتَ يَا عَمَّاهُ لَئِنْ أَطَعْتَ اللَّهَ لَيُطِيعَنَّكَ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: الهيثم بن جماز البكاء, وهو ضعيف .

3787. Enes b. Mâlik bildiriyor: Ebû Tâlib hastalanmıştı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kendisini ziyaret edince amcası ona: "Ey kardeşimin oğlu! Kendisine ibadet ettiğin ilâhına dua et te beni iyileştirsin."

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunun üzerine şöyle dua etti: *"Ey Allahım! Amcamı iyileştir."*

Bu dua, etkisini hemen gösterdi ve Ebû Tâlib son derece dinç olarak ayağa kalktı ve şöyle dedi: "Ey kardeşimin oğlu! Görüyorum ki kendisine ibadet ettiğin ilâhın seni dinliyor." Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"Senin onu dinlemen halinde seni de dinler."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Hadisin senesinde bulunan, el-Heysem b. Cemmâz el-Bekkâ, zayıftır.[1]

(بَابُ كَفَّارَةُ سَيِّئَاتِ الْمَرِيْضِ وَمَا لَهُ مِنَ الأَجْرِ)

Hastanın Günahlarının Kefâreti ve Kendisine Bahşedilen Sevap

٣٧٨٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ الرَّبِيعِ أَبُو خِدَاشٍ حَدَّثَنَا وَاصِلٌ مَوْلَى أَبِى عُيَيْنَةَ عَنْ بَشَّارِ بْنِ أَبِى سَيْفٍ الْجَرْمِىِّ عَنْ عِيَاضِ بْنِ غُطَيْفٍ قَالَ دَخَلْنَا عَلَى أَبِى عُبَيْدَةَ بْنِ الْجَرَّاحِ نَعُودُهُ مِنْ شَكْوَىً أَصَابَهُ وَامْرَأَتُهُ تُحَيْفَةُ قَاعِدَةٌ عِنْدَ رَأْسِهِ قُلْنَا كَيْفَ بَاتَ أَبُو عُبَيْدَةَ قَالَتْ وَاللّٰهِ لَقَدْ بَاتَ بِأَجْرٍ.فَقَالَ أَبُو عُبَيْدَةَ مَا بِتُّ بِأَجْرٍ وَكَانَ مُقْبِلاً بِوَجْهِهِ عَلَى الْحَائِطِ فَأَقْبَلَ عَلَى الْقَوْمِ بِوَجْهِهِ فَقَالَ أَلاَ تَسْأَلُونِى عَمَّا قُلْتُ قَالُوا مَا أَعْجَبَنَا مَا قُلْتَ فَنَسْأَلُكَ عَنْهُ . قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " مَنْ أَنْفَقَ نَفَقَةً فَاضِلَةً فِى سَبِيلِ اللّٰهِ فَبِسَبْعِمَائَةٍ وَمَنْ أَنْفَقَ عَلَى نَفْسِهِ وَأَهْلِهِ أَوْ عَادَ مَرِيضاً أَوْ مَازَ أَذًى فَالْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا وَالصَّوْمُ جُنَّةٌ مَا لَمْ يَخْرِقْهَا وَمَنِ ابْتَلاَهُ اللّٰهُ بِبَلاَءٍ فِى جَسَدِهِ فَهُوَ لَهُ حِطَّةٌ "

رواه أحمد وأبو يعلى والبزار ,وفيه: بشار بن أبي سيف, و لم أر من وثقهُ ولا جرحه, وبقية رجاله ثقات.

3788. İyâd b. Ğutayf'tan rivayet edilmiştir:

Rahatsız ve şikâyetçi olduğu bir hastalıktan dolayı Ebû Ubeyde b. el-Cerrâh'ın ziyaretine gitmiştik. Zayıfça olan hanımı başucunda oturuyordu. Dedik ki: "Ebû Ubeyde geceyi nasıl geçirdi?" "Vallahi

---

[1]Heysem bin Cemmâz hakkında Heysemî (1185) metruk ifadisini kullanmıştır.

mükâfat ve sevaplarla dolu bir gece geçirdi" diye karşılık verince Ebû Ubeyde: "Mükâfat ve sevaplarla dolu bir gece geçirmedim" dedi. Bu arada yüzü duvara doğru dönük idi. Daha sonra bize doğru dönerek: "Ne demek istediğimi sormayacak mısınız?" diye sorunca, biz de: "Söylediğin şey pek hoşumuza gitmedi. Ne kastettiğini bilmek istiyoruz" dedik. O da şöyle cevap verdi: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim:

"Kim, Yüce Allah için değerli bir yardımda bulunursa bunun karşılığında ona yedi yüz katı sevap verilecektir. Kim, kendisi ve ailesine harcamada bulunursa veya bir hastayı ziyaret ederse veya bir problem ve sorunu ortadan kaldırırsa onun on katı sevapla mükâfatlandırılır. Bozmadığı müddetçe oruç kalkandır. Yüce Allah kimi bedeniyle (onu hasta etmek suretiyle) imtihan ederse, bu imtihan onun günah ve hatalarının dökülmesine sebep olur."

★Hadisi, İmam Ahmed, Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiştir. Senette bulunan Beşşâr b. Ebi Seyf hakkında ne müsbet, ne de menfi bir eleştiride bulunan kimseye rastlamadım. Bunun dışındakiler ise güvenilir kimselerdir.[1]

٣٧٨٩ - وَعَنْ أَبِي زُرْعَةَ البُسْتَانِيِّ قَالَ : خَرَجْتُ مَعَ أَبِي وَمَعَنَا النَّاسُ إلى أَبِي الدَّرْدَاءِ نَعُودُهُ وَكَانَ بِبَيْتٍ ضُرِبْنَ فِي جِدَارِهِ مُولِياً وَجْهَهُ إلى الحَائِطِ وَوَجَدْنَا امْرَأَتَهُ عِنْدَ رَأْسِهِ فَقَالَ لَهَا القَوْمُ : كَيْفَ بَاتَ أَبُو الدَّرْدَاءِ ؟ فَقَالَتْ : بَاتَ بِأَجْرٍ فَحَرَفَ وَجْهَهُ إلَيْنَا وَقَالَ : لَيْسَ القَوْلُ مَا قَالَتْ فَوَجَمَ القَوْمُ لِذَلِكَ فَقَالَ : أَلاَ تَسْأَلُونِي لَمْ قُلْتُ هَذَا ؟ قَالُوا : وَلِمْ ؟ قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : "المُؤْمِنُ إِذَا مَرِضَ لَمْ يُؤْجَرْ فِي مَرَضِهِ وَلَكِنْ يُكَفَّرُ عَنْهُ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: حفص بن عمر بن أبي القاسم, و لم أجد من ذكره ,وبقية رجاله ثقات .

3789. Ebû Zur'a el-Bustânî bildiriyor: Babam ve başka insanlarla beraber, hasta olan Ebu'd-Derdâ'nın ziyaretine gitmiştik. Kendisi yeni yapılmış bir evin içindeydi ve yüzü duvara dönüktü. Hanımı başucunda oturuyordu. Topluluk ona: "Ebu'd-Derdâ geceyi nasıl geçirdi?" diye sorunca kadın: "Vallahi mükâfat ve sevaplarla dolu bir gece geçirdi" karşılığını verdi. Ebu'd-Derdâ yüzünü bizlere doğru çevirip: "Mükâfat ve sevaplarla dolu bir gece geçirmedim" deyince hepimiz bir an şok olduk. Devamla: "Niçin böyle konuştuğumu sormayacak mısınız?" diye sorunca, biz de: "Niçin?" diye sorduk. Bunun üzerine şöyle söyledi:

---

[1] Bu hadisi ayrıca Bezzâr rivayet etmiştir. Senedinde Hâris bin Ğutayf da vardır (763). Hâkim, *Müstedrek*'inde (3/265) buna sahih hükmü vermiştir.

Beşşâr b. Ebî Seyf, İbn Mâce tarafından güvenilir olarak nitelendirilmiştir.

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim: *"Mümin hastalandığı zaman kendisine mükâfat/sevap yazılmaz; bilâkis kendisinin günahları silinir."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Hadisin senesinde bulunan, Hafs bin Amr bin Ebi'l-Kâsım'a hiçbir yerde/kaynakta rastlıyamadım. Bunun dışındaki kişiler güvenilir kimselerdir.

٣٧٩٠ - حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ السَّدُوسِيُّ ، ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ ، ثنا الْمَسْعُودِيُّ ، عَنْ جَامِعِ بْنِ شَدَّادٍ ، عَنْ تَمِيمِ بْنِ سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ ، قَالَ : كُنَّا إِذَا سَمِعْنَا مِنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، شَيْئًا نَكْرَهُهُ سَكَتْنَا حَتَّى يُفَسِّرَهُ لَنَا ، فَقَالَ لَنَا عَبْدُ اللَّهِ ذَاتَ يَوْمٍ : " إِنَّ السَّقَمَ لا يُكْتَبُ لِصَاحِبِهِ أَجْرٌ " ، فَسَاءَنَا ذَلِكَ وَكَبُرَ عَلَيْنَا ، فَقَالَ : " وَلَكِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُكَفِّرُ بِهِ الْخَطَايَا "

رواه الطبراني في الكبير، وإسناده حسن .

3790 - Ebû Ya'mer bildiriyor: Abdullah bin Mes'ûd'dan hoşumuza gitmeyen bir şey işittiğimiz zaman susup, o şeyi açıklamasını beklerdik. Abdullah bir gün bize şöyle dedi: "Hasta olan kişiye sevap yazılmaz." Bu söz canımızı bayağı sıktı. Daha sonra kendisi şöyle devam etti: "Ancak bu hastalık, hatalarının dökülmesine/affedilmesine sebep olur."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. Hadisin isnâdı hasendir.

٣٧٩١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " لاَ يَمْرَضُ مُؤْمِنٌ وَلاَ مُؤْمِنَةٌ وَلاَ مُسْلِمٌ وَلاَ مُسْلِمَةٌ إِلاَّ حَطَّ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ بِهَا عَنْهُ خَطِيئَتَهُ" وفي رواية : " حَطَّ اللهُ عَنْهُ مِن خَطَايَاه " .

رواه أحمد وأبو يعلى والبزار، ورجال أحمد رجال الصحيح .

3791. Câbir bin Abdillah, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle dediğini işitmiştir: *"Hasta olan bir mümin kadın ve erkeğin, müslüman kadın ve erkeğin hatasının cezası mutlaka kaldırılır."*

Başka bir rivayette ise: *"O kişinin bazı hatalarının cezaları kaldırılıp iptal edilir."*

★Hadisi, İmam Ahmed, Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiştir. İmam Ahmed'in rivayetindeki kişiler *Sahîh*'in ravileridir.

[1] No. 8506.

٣٧٩٢ - قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ غَيْلَانَ قَالَ حَدَّثَنَا رِشْدِينُ قَالَ حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ يَعْنِي ابْنَ الْهَادِ عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنِ السَّائِبِ بْنِ خَلَّادٍ عَنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ " مَا مِنْ شَيْءٍ يُصِيبُ الْمُؤْمِنَ حَتَّى الشَّوْكَةِ تُصِيبُهُ إِلاَّ كَتَبَ اللهُ لَهُ بِهَا حَسَنَةً أَوْ حَطَّ عَنْهُ بِهَا خَطِيئَةً" رواه أحمد, وفيه: رشدين ,وفيه كلام .

3792. Sâib bin Hallâd, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu nakletmiştir: *"Mümin bir kişi, başına gelen her problemden dolayı, hatta bir diken batması nedeniyle bile, ya kendisine bir sevap yazılır ya da bir hatası bağışlanır."*

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri arasında Rişdeyn adli şaibeli bir kimse vardır.

٣٧٩٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَعْلَى بْنُ عُبَيْدٍ قَالَ حَدَّثَنَا طَلْحَةُ يَعْنِي بْنَ يَحْيَى عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ مُعَاوِيَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " مَا مِنْ شَيْءٍ يُصِيبُ الْمُؤْمِنَ فِي جَسَدِهِ يُؤْذِيهِ إِلاَّ كَفَّرَ اللهُ عَنْهُ بِهِ مِنْ سَيِّئَاتِهِ"

رواه أحمد والطبراني في الكبير والأوسط, وفيه قصة, ورجال أحمد رجال الصحيح .

3793. Muaviye der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim: *"Mümin bir kişinin başına gelen ve onun canını acıtan her problem, hatalarından birinin bağışlanmasına sebep olur."*

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ayrıca Taberânî de *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ayrıca bir de kıssa yer almıştır. İmam Ahmed'in rivayetindeki kişiler *Sahîh*'in ravileridir.

٣٧٩٤ - قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ قَالَ حَدَّثَنَا عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ الْعَمِّيُّ قَالَ حَدَّثَنَا سَلْمُ بْنُ قُتَيْبَةَ عَنْ يُونُسَ بْنِ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَوْسَطَ عَنْ خَالِدِ بْنِ عَبْدِ اللهِ عَنْ جَدِّهِ أَسَدِ بْنِ كُرْزٍ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " الْمَرِيضُ تَحَاتُّ خَطَايَاهُ كَمَا يَتَحَاتُّ وَرَقُ الشَّجَرِ"

رواه أحمد والطبراني في الكبير, وإسناده حسن .

3794. Esed b. Kurz'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Hastalık, ağacın yapaklarını dökmesi gibi kişinin hatalarını döker."*

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ayrıca Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Hadisin İsnâdı hasendir.

٣٧٩٥ - حَدَّثَنَا أَبُو الْجَهْمِ الأَزْرَقُ بْنُ عَلِيٍّ ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي بُكَيْرٍ ، حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ ، عَنْ جَابِرٍ الْجُعْفِيِّ ، عَنْ زِيَادٍ النُّمَيْرِيِّ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : أَتَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَجَرَةً ، فَهَزَّهَا حَتَّى تَسَاقَطَ مِنْ وَرَقِهَا مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَتَسَاقَطَ ، ثُمَّ قَالَ : " الأَوْجَاعُ وَالْمُصِيبَاتُ أَسْرَعُ فِي ذُنُوبِ ابْنِ آدَمَ مِنِّي فِي هَذِهِ الشَّجَرَةِ "

رواه أبو يعلى, وفيه :جابر الجعفي, وهو ضعيف .

3795. Enes bin Mâlik bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir ağacın yanına gelip yaprakları dökülünceye kadar onu salladı ve şöyle buyurdu: *"Bela ve acılar, insanoğlunun günahlarını dökme konusunda benim şu ağacın yapraklarını dökmemden daha etkilidir."*

★Hadisi Ebû Ya'lâ[1] rivayet etmiştir. Ravileri arasında yer alan Câbir el-Cu'fî zayıftır.

٣٧٩٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا حَسَنُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنِى يَزِيدُ بْنُ أَبِى حَبِيبٍ عَنْ مُعَاذِ بْنِ سَهْلِ بْنِ أَنَسٍ الْجُهَنِىِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّهُ دَخَلَ عَلَى أَبِى الدَّرْدَاءِ فَقَالَ بِالصِّحَّةِ لاَ بِالْمَرَضِ. فَقَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " إِنَّ الصُّدَاعَ وَالْمَلِيلَةَ لاَ تَزَالُ بِالْمُؤْمِنِ وَإِنَّ ذَنْبَهُ مِثْلُ أُحُدٍ فَمَا تَدَعُهُ وَعَلَيْهِ مِنْ ذَلِكَ مِثْقَالُ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير والأوسط وفيه ابن لهيعة وفيه كلام

3796. Enes el-Cühenî hasta olan Ebu'd-Derdâ'nın yanına girerek: "Hasta olmayasın, sağlık bulasın!" deyince Ebu'd-Derdâ şu karşılığı verdi:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim:

"Şiddetli baş ağrısı ve yüksek ateş, Uhud dağı kadar günahı olan mümin bir kulun, hiç günahı kalmayıncaya kadar yakasını bırakmaz."

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ayrıca Taberânî de *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan İbn Lehî'a şaibeli bir kişidir.

٣٧٩٧ - حَدَّثَنَا سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ ، حَدَّثَنَا ضِمَامٌ ، عَنْ مُوسَى بْنِ وَرْدَانَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَزَالُ الْمَلِيلَةُ وَالصُّدَاعُ بِالْعَبْدِ وَالأَمَةِ ، وَإِنَّ عَلَيْهِمَا مِنَ الْخَطَايَا مِثْلَ أُحُدٍ ، فَمَا يَدَعُهُمَا وَعَلَيْهِمَا مِثْقَالُ خَرْدَلَةٍ "

---

[1] Ebû Ya'lâ (4299). Ayrıca senedinde yer alan Ziyâd en-Numeyrî de zayıftır.

رواه أبو يعلى، ورجاله ثقات .

3797. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Yüksek ateş ve şiddetli baş ağrısı, günah ve hataları Uhud dağı kadar olan erkek ya da kadın kulun, zerre kadar günahı kalmayıncaya kadar devam eder."*

★Hadisi Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Rivayet edenler güvenilir kimselerdir.[1]

٣٧٩٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سَعْدِ بْنِ إِسْحَاقَ قَالَ حَدَّثَتْنِي زَيْنَبُ ابْنَةُ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قَالَ رَجُلٌ لِرَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرَأَيْتَ هَذِهِ الأَمْرَاضَ الَّتِي تُصِيبُنَا مَا لَنَا بِهَا قَالَ كَفَّارَاتٌ . قَالَ أُبَيٌّ وَإِنْ قَلَّتْ قَالَ وَإِنْ شَوْكَةً فَمَا فَوْقَهَا . قَالَ فَدَعَا أُبَيٌّ عَلَى نَفْسِهِ أَنْ لاَ يُفَارِقَهُ الْوَعَكُ حَتَّى يَمُوتَ فِي أَنْ لاَ يَشْغَلَهُ عَنْ حَجٍّ وَلاَ عُمْرَةٍ وَلاَ جِهَادٍ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ وَلاَ صَلاَةٍ مَكْتُوبَةٍ فِي جَمَاعَةٍ فَمَا مَسَّهُ إِنْسَانٌ إِلاَّ وَجَدَ حَرَّهُ حَتَّى مَاتَ" رواه أحمد وأبو يعلى، ورجاله ثقات . ويأتي حديث أبي بن كعب في الحمى.

3798. Ebû Saîd el-Hudrî bildiriyor:

Bir adam Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e: "Bizim şu yakalandığımız hastalıklardan dolayı kazancımız var mıdır?" diye sordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de *"(Kazancınız) kefaretler, yani günahların affedilmesi*dir" buyurdu. Bunun üzerine Ubey isimli zat: "Peki ya bu hastalıklar az olursa?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İsterse diken batması veya daha hafif olsun"* buyurdu.

Ubey bunun üzerine Yüce Allah'dan hac, umre, Allah yolunda savaş ve cemaatle birlikte beş vakit namazını engellememesi kaydıyla, ömrü boyunca hastalık ateşinin kendisinden hiç eksik olmamasını diledi. Ölünceye kadar ona dokunan herkes, mutlaka onun o ateşli halini fark ediyordu.

★Derim ki: Bu hadis, *Sahîh*'te değişik bir versiyonla yer almıştır.

Hadisi, İmam Ahmed ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Rivayet edenler güvenilir kimselerdir.

Ubey bin Ka'b'ın Hastalık Ateşi konusundaki hadisi ileride gelecektir.

٣٧٩٩ - حَدَّثَنَا مُطَّلِبُ بْنُ شُعَيْبٍ الأَزْدِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ صَالِحٍ ، حَدَّثَنِي يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي عَمْرٍو ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحُوَيْرِثِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قَالَ

---

1 Ebû Ya'lâ (6150). Ayrıca senedinde yer alan Süveyd bin Saîd zayıftır.

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَبْتَلِي عَبْدَهُ ، بِالسَّقَمِ ، حَتَّى يُكَفِّرَ عَنْهُ كُلَّ ذَنْبٍ " رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: عبد الرحمن بن معاوية بن الحويرث, ضعفه ابن معين, ووثقه ابن حبان .

3799. Cübeyr b. Mut'im dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yüce Allah mümin kulunu, bütün günahlarını bitirinceye kadar hastalıkla imtihan eder."*

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan Abdurrahman bin Muaviye bin el-Huveyris hakkında, İbn Maîn: "zayıftır" derken, İbn Hibbân ise: "güvenilirdir" demektedir.

٣٨٠٠ - و عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , قَالَ: "مَنْ صُدِعَ رَأْسُهُ فِي سَبِيلِ اللهِ فَاحْتَسَبَ غُفِرَ لَهُ مَا كَانَ قَبْلَ ذَلِكَ مِنْ ذَنْبٍ "

رواه الطبراني في الكبير, وإسناده حسن .

3800. Abdullah b. Ömer dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kimin, Yüce Allah için bir şeyler düşünürken başı ağrır da bunun karşılığını Yüce Allah'dan umarsa, daha önceki tüm günahları affedilir."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

٣٨٠١ - أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مِسْكِينٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا سَعِيدُ بْنُ الْحَكَمِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ ، عَنْ نَافِعِ بْنِ يَزِيدَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي جَعْفَرُ بْنُ رَبِيعَةَ ، أَنَّ عُبَيْدَ اللَّهِ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ السَّائِبِ ، أَخْبَرَهُ أَنَّ عَبْدَ الْحَمِيدِ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَزْهَرَ حَدَّثَ ، عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَثَلُ الْمُؤْمِنِ حِينَ يُصِيبُهُ الْوَعْكُ أَوِ الْحُمَّى ، مَثَلُ حَدِيدَةٍ تَدْخُلُ النَّارَ فَيَذْهَبُ خَبِيثُهَا وَيَبْقَى طَيِّبُهَا "

رواه البزار والطبراني في الكبير, وفيه: من لا يعرف .

3801. Abdurrahman bin Ezher dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Şiddetli baş ağrısı ve ateşi olan mümin, ateşe sokulup pası ve kirinden arınan demire benzer."*[1]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri arasında bilinmeyen bir kişi vardır.

---

[1] Hadisi ayrıca Hâkim, *Müstedrek*'inde (1/348) aynı isnatla rivayet etmiş olup: "İsnadı sahîhtir, ravileri de Medine ve Mısırlı kişilerdir" demiştir. Zehebî de bu hükmü onaylamıştır.

٣٨٠٢ - حَدَّثَنَا أَبُو خَلِيفَةَ الْفَضْلُ بْنُ الْحُبَابِ ، ثنا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ ، ثنا مُبَارَكُ بْنُ فَضَالَةَ ، عَنِ الْحَسَنِ ، قَالَ : دَخَلْنَا عَلَى عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ فِي وَجَعِهِ الشَّدِيدِ الَّذِي أَصَابَهُ ، فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ : إِنِّي لأَرْثِي لَكَ مِمَّا أَرَى ، فَقَالَ : " يَا أَخِي لا تَفْعَلْ ، فَوَاللَّهِ إِنَّ أَحَبَّهُ إِلَيَّ أَحَبُّهُ إِلَى اللَّهِ ، وَقَدْ قَالَ : ﴿ وَمَا أَصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فَبِمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ ﴾ فَهَذَا مَا كَسَبَتْ بِأَيْدِي ، ثُمَّ يَأْتِينِي عَفْوُ رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ بَعْدُ فِيمَا بَقِيَ "

رواه الطبراني في الكبير, وإسناده حسن .

3802. Hasan(-ı Basrî) anlatıyor: Çok ağır bir hastalığa yakalanmış olan İmrân bin Husayn'ın ziyaretine gitmiştik. Bir adam ona: "Senin şu halin beni çok üzüyor" deyince İmrân şöyle cevap verdi: "Ey kardeşimin oğlu! Lütfen böyle konuşma. Allah'a yemin ederim ki, Allah için sevimli olan benim içinde sevimlidir. Zira Allah şöyle buyurmaktadır: **«Sizi çarpan her musibet, kendi ellerinizin işleyip kazandığı yüzündendir. (Bununla beraber Allah) bir çoğunu da affeder.»** İşte bu, benim ellerimle kazandığımdır. Daha sonra kalanlar için Rabbimin affı gelecektir."[1]

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat* ta rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

٣٨٠٣ - حَدَّثَنَا أَبُو زُرْعَةَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنِ عَمْرٍو الدِّمَشْقِيُّ ، ثنا أَبُو مُسْهِرٍ ، ح وَحَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ ، قَالا : ثنا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ بْنِ صُبَيْحٍ ، عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْمُحَارِبِيِّ ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ حَبِيبٍ الْمُحَارِبِيِّ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْبَاهِلِيِّ ، عَنْ نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَا مِنْ عَبْدٍ يُصْرَعُ صَرْعَةً مِنْ مَرَضٍ إِلا بَعَثَهُ اللَّهُ مِنْهَا طَاهِرًا " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

3803. Ebû Umame el-Bâhilî, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den şöyle rivayet etmiştir: *"Yüce Allah, hastalıktan dolayı kendisine yakarışta bulunan her kulunu temizler."*

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan kişiler güvenilirdirler.

٣٨٠٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي خَيْثَمَةَ ، قَالَ : نَا مُسْلِمُ بْنُ عَمْرٍو الْحَذَّاءُ الْمَدِينِيُّ ، قَالَ : نَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِذَا اشْتَكَى الْمُؤْمِنُ أَخْلَصَهُ اللَّهُ مِنَ الذُّنُوبِ كَمَا يُخَلِّصُ الْكِيرُ الْخَبَثَ مِنَ الْحَدِيدِ "

رواه الطبراني في الأوسط, ورجاله ثقات إلا أني لم أعرف شيخ الطبراني .

---

[1] Şûra Sur. 30

3804. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Hastalığa yakalanan müminin ızdırabı, körüğün demirin pasını temizlediği gibi günahlarını temizler."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdındaki kişiler güvenilirlerdir, ancak Taberânî'nin hocasını tanımıyorum.[1]

٣٨٠٥ – حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زِيَادٍ الإِفْرِيقِيُّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَزِيدَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ صُدِعَ رَأْسُهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَاحْتَسَبَ ، غُفِرَ لَهُ مَا كَانَ قَبْلَ ذَلِكَ مِنْ ذَنْبٍ"

رواه البزار وإسناده حسن

3805. Abdullah bin Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kimin, Yüce Allah için bir şeyler düşünürken başı ağrır da bunun karşılığını Allah'dan umarsa, daha önceki tüm günahları affedilir."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

٣٨٠٦ – حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ يُوسُفَ بْنِ خَالِدٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ : أَخْبَرَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ سَلْمَانَ الأَغَرُّ ، عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو ، قَالَ : إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " مَا مِنِ امْرِئٍ مُؤْمِنٍ وَلا مُؤْمِنَةٍ يَمْرَضُ ، إِلا جَعَلَهُ اللَّهُ لَهُ كَفَّارَةً لِمَا مَضَى مِنْ ذُنُوبِهِ " رواه البزار, وفيه: يوسف بن خالد السمتي ,وهو ضعيف .

3806. Yine aynı ravi Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den şu sözünü nakletmiştir: *"Yüce Allah, hastalanan bütün mümin kadın ve erkeğin geçmiş günahlarını bu hastalık sebebiyle affeder."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan Yûsuf bin Hâlid es-Simtî zayıftır.

٣٨٠٧ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ شَبُّويَةَ الْمَرْوَزِيُّ ، وَعُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ قَالا : نَا عُتْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ ، نَا الْوَلِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَثَلُ الْمَرِيضِ إِذَا بَرَأَ وَصَحَّ مِنْ مَرَضِهِ مَثَلُ الْبَرْدَةِ تَقَعُ مِنَ السَّمَاءِ فِي صَفَائِهَا وَلَوْنِهَا "

رواه البزار والطبراني في الأوسط, وفيه: الوليد بن محمد الموقري, وهو ضعيف .

---

[1] İbn Hibbân *Sahîh* (2936), İmam Buhârî'nin şartlarına uygun olarak sahîh bir ravi zinciri ile.

3807. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Hastalığı geçip te iyileşen kişi, semadan yere ak ve pak olarak inen kar taneciğine benzer."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Taberânî de *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan Velîd b. Muhammed el-Mûkarî zayıftır.

(بَابُ مَا يَجْرِي عَلَى الْمَرِيضِ)

Hastanın Yaşadıkları

٣٨٠٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ إِسْحَاقَ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنِي ابْنُ لَهِيعَةَ قَالَ حَدَّثَنِي يَزِيدُ أَنَّ أَبَا الْخَيْرِ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ عُقْبَةَ بْنَ عَامِرٍ يُحَدِّثُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ " لَيْسَ مِنْ عَمَلِ يَوْمٍ إِلاَّ وَهُوَ يُخْتَمُ عَلَيْهِ فَإِذَا مَرِضَ الْمُؤْمِنُ قَالَتِ الْمَلاَئِكَةُ رَبَّنَا عَبْدُكَ فُلاَنٌ قَدْ حَبَسْتَهُ. فَيَقُولُ الرَّبُّ عَزَّ وَجَلَّ اخْتِمُوا لَهُ عَلَى مِثْلِ عَمَلِهِ حَتَّى يَبْرَأَ أَوْ يَمُوتَ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام .

3808. Ukbe b. Âmir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Periyodik olarak günlük amelleri işlemek suretiyle her gün yapması gereken amelleri amel defterine kaydettiren mümin hastalandığında, melekler şöyle derler: «Ey Rabbimiz! Falanca kulunuzu hapsettin/sınırladın» Yüce Allah şöyle buyurur: «İyileşince veyahut ölünceye kadar periyodik olarak günlük amellerini kendisinin hesabına geçirin»".*

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Taberânî ise *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan İbn Lehî'a şaibelidir.

٣٨٠٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ يُوسُفَ الأَزْرَقُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ مَرْثَدٍ عَنِ الْقَاسِمِ يَعْنِي ابْنَ مُخَيْمِرَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " مَا أَحَدٌ مِنَ النَّاسِ يُصَابُ بِبَلاَءٍ فِي جَسَدِهِ إِلاَّ أَمَرَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ الْمَلاَئِكَةَ الَّذِينَ يَحْفَظُونَهُ فَقَالَ اكْتُبُوا لِعَبْدِي كُلَّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ مَا كَانَ يَعْمَلُ مِنْ خَيْرٍ مَا كَانَ فِي وَثَاقِي "

رواه أحمد والبزار والطبراني في الكبير, ورجال أحمد رجال الصحيح .

3809. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Bedeninde herhangi bir rahatsızlık olan her mümin için Yüce Allah muhafaza meleklerini çağırarak şunu emreder: Ahdime uygun olarak, kulumun hesabına, normalde yapmış olduğu güzel şeyleri, gece gündüz yine yapmaya devam ediyormuş gibi yazın."*

★Hadisi, İmam Ahmed ve Bezzâr rivayet etmiştir. Ayrıca, Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İmam Ahmed'in rivayetindeki kişiler *Sahîh*'in ravileridirler.

٣٨١٠ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ عَاصِمِ بْنِ أَبِي النَّجُودِ عَنْ خَيْثَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِي قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا كَانَ عَلَى طَرِيقَةٍ حَسَنَةٍ مِنَ الْعِبَادَةِ ثُمَّ مَرِضَ قِيلَ لِلْمَلَكِ الْمُوَكَّلِ بِهِ اكْتُبْ لَهُ مِثْلَ عَمَلِهِ إِذَا كَانَ طَلِيقاً حَتَّى أُطْلِقَهُ أَوْ أَكْفِتَهُ إِلَيَّ " رواه أحمد, وإسناده حسن.

3810. Abdullah b. Amr'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Kul, ibadetlerini gerektiği gibi güzel bir şekilde yerine getiren bir kişi ise, hastalandığı zaman, onunla ilgilenen meleğe şöyle denir: Kendisi iyileşinceye veya onu kendime katıncaya (yani ölünceye) kadar normalde ne amel işliyor idiyse aynen yaz."[1]

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

٣٨١١ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هَيْثَمُ بْنُ خَارِجَةَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ عَنْ رَاشِدِ بْنِ دَاوُدَ الصَّنْعَانِيِّ عَنْ أَبِي الْأَشْعَثِ الصَّنْعَانِيِّ أَنَّهُ رَاحَ إِلَى مَسْجِدِ دِمَشْقَ وَهَجَّرَ بِالرَّوَاحِ فَلَقِيَ شَدَّادَ بْنَ أَوْسٍ وَالصُّنَابِحِيُّ مَعَهُ فَقُلْتُ أَيْنَ تُرِيدَانِ يَرْحَمُكُمَا اللَّهُ قَالَا نُرِيدُ هَا هُنَا إِلَى أَخٍ لَنَا مَرِيضٍ نَعُودُهُ. فَانْطَلَقْتُ مَعَهُمَا حَتَّى دَخَلَا عَلَى ذَلِكَ الرَّجُلِ فَقَالَا لَهُ كَيْفَ أَصْبَحْتَ قَالَ أَصْبَحْتُ بِنِعْمَةٍ. فَقَالَ لَهُ شَدَّادٌ أَبْشِرْ بِكَفَّارَاتِ السَّيِّئَاتِ وَحَطِّ الْخَطَايَا فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ إِنِّي إِذَا ابْتَلَيْتُ عَبْداً مِنْ عِبَادِي مُؤْمِناً فَحَمِدَنِي عَلَى مَا ابْتَلَيْتُهُ فَإِنَّهُ يَقُومُ مِنْ مَضْجَعِهِ ذَلِكَ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ مِنَ الْخَطَايَا وَيَقُولُ الرَّبُّ عَزَّ وَجَلَّ أَنَا قَيَّدْتُ عَبْدِي وَابْتَلَيْتُهُ وَأَجْرُوا لَهُ كَمَا كُنْتُمْ تُجْرُونَ لَهُ وَهُوَ صَحِيحٌ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير والأوسط, كلهم من رواية إسماعيل بن عياش , عن راشد الصنعاني , وهو ضعيف في غير الشاميين.

3811. Ebu'l-Eş'as es-San'ânî şöyle anlatıyor: Dimaşk'ta (Şam'da) bir mescide gitmiştim. Yanımda Ravah'ı da götürmüştüm. Bu arada Şeddad bin Evs el-Ensârî ve Sunâbihî ile karşılaştım. Onlara dedim ki: "Yüce Allah üzerinizden rahmetini eksik etmesin, nereye gidiyordunuz?" Onlar da: "Şuracıkta Mısırlı bir hastayı ziyarete gidiyoruz" karşılığını

---

[1] İmam Ahmed sahîh isnadla rivayet etmiştir (6985).

verdiler. Ben de onlara takıldım ve adamın yanına girdik. Ona: "Nasıl sabahladın (geceyi nasıl geçirdin?" diye sorduklarında o: "Allah'ın nimetiyle sabahladım" deyince Şeddâd ona şöyle dedi:

Günahlarının affedilmesinden, hatalarının bağışlanmasından dolayı seni müjdeler ve kutlarım. Zira ben, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle dediğini işittim:

"Yüce Allah şöyle buyuruyor: Mümin kullarımdan bir kulumu herhangi bir belayla imtihan ettiğim zaman, o da buna karşılık bana hamd ederse, (meleklerime derim ki:) «Sapasağlamken kendisine nasıl sevap yazıyor idiyseniz şimdi de aynısını yapın»." [1]

★Hadisi, İmam Ahmed tahric etmiştir. Taberânî de *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Hepsinin rivayeti, *İsmâîl bin Ayyâş an Râşid es-San'anî* kanalıyladır. Bu kişi, Şamlıların dışındaki rivayetlerinde zayıftır.

٣٨١٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ النَّرْسِيُّ ، حَدَّثَنَا حَمَّادٌ ، عَنْ سِنَانِ أَبِي رَبِيعَةَ ، عَنْ أَنَسٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " إِذَا ابْتَلَى اللَّهُ الْعَبْدَ بِبَلاءٍ فِي جَسَدِهِ ، قَالَ لِلْمَلَكِ : اكْتُبْ لَهُ صَالِحَ عَمَلِهِ الَّذِي كَانَ يَعْمَلُ ، فَإِنْ شَفَاهُ غَسَلَهُ وَطَهَّرَهُ ، وَإِنْ قَبَضَهُ غَفَرَ لَهُ وَرَحِمَهُ "

رواه أبو يعلى وأحمد ورجاله ثقات

3812. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Yüce Allah, Müslüman kullarından bir kulunun bedenini, herhangi bir belayla imtihan ettiği zaman, meleğine şöyle buyurur: Daha önce yapmış olduğu salih amelleri aynen eskisi gibi yaz. Şayet iyileştirirsem yıkanıp temizlenmiş olur. Yok, eğer bundan dolayı canını alırsam bu (bela/hastalık), onun için rahmet ve bağışlanma vesilesi olur."*

★Hadisi, İmam Ahmed ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ricâli güvenilir kimselerdir.

٣٨١٣ - حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ مَالِكٍ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ أَبِي الْمُسَاوِرِ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ عَطَاءٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا مِنْ عَبْدٍ يَمْرَضُ مَرَضًا ، إِلا أَمَرَ اللَّهُ حَافِظَهُ أَنَّ مَا عَمِلَ مِنْ سَيِّئَةٍ فَلا يَكْتُبُهَا ، وَمَا عَمِلَ مِنْ حَسَنَةٍ أَنْ يَكْتُبَهَا لَهُ عَشْرَ

[1] İmam Ahmed (4/132) ve Taberânî *el-Kebîr*'de (7136) hasen bir isnatla rivayet etmiştir. Ravileri ise güvenilir kişilerdir. Râşid bin Dâvud es-San'ânî hakkında hafif bir söylenti vardır; ancak bu, onu rivayet ettiği hadisi hasen derecesinden aşağıya düşürmez. Kendisi Şamlıdır. Ayrıca bkz. *es-Silsiletu's-Sahîha* (1711).

حَسَنَات ، وَأَنْ يَكْتُبَ لَهُ مِنَ الْعَمَلِ الصَّالِحِ كَمَا كَانَ يَعْمَلُ ، وَهُوَ صَحِيحٌ ، وَإِنْ لَمْ يَعْمَلْ"

رواه أبو يعلى, وفيه: عبد الأعلى بن أبي المساور, وهو ضعيف .

3813. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Bir kul hastalandığında, Yüce Allah koruyucu meleğine, onun yaptığı kötü işleri yazmamasını emreder. Yaptığı güzel şeylerin ise on katını yazmasını emreder. Ayrıca sapasağlamken yaptığı güzel şeyleri de hastayken yapmadığı halde yapmış gibi yazmasını emreder."*

★Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan Abdul-A'lâ b. Ebi'l-Musâvir zayıftır.

٣٨١٤ – حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ بْنُ شَرُوسٍ ، قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ أَبِي الْحَجَّاجِ الْبَصْرِيُّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي حُمَيْدٍ ، عَنْ عَوْنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " عَجَبٌ لِلْمُؤْمِنِ وَجَزَعِهِ مِنَ السَّقَمِ ، وَلَوْ يَعْلَمُ مَا لَهُ فِي السَّقَمِ أَحَبَّ أَنْ يَكُونَ سَقِيمًا الدَّهْرَ " ثُمَّ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ فَضَحِكَ ، فَقِيلَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مِمَّ رَفَعْتَ رَأْسَكَ إِلَى السَّمَاءِ فَضَحِكْتَ ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " عَجِبْتُ مِنْ مَلَكَيْنِ كَانَا يَلْتَمِسَانِ عَبْدًا فِي مُصَلًّى كَانَ فِيهِ ، وَلَمْ يَجِدَاهُ ، فَرَجَعَا ، فَقَالَا : يَا رَبَّنَا ، عَبْدُكَ فُلَانٌ كُنَّا نَكْتُبُ لَهُ فِي يَوْمِهِ وَلَيْلَتِهِ عَمَلَهُ الَّذِي كَانَ يَعْمَلُ ، فَوَجَدْنَاهُ قَدْ حَبَسْتَهُ فِي حِبَالِكَ ، فَقَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى : اكْتُبُوا لِعَبْدِي عَمَلَهُ الَّذِي كَانَ يَعْمَلُ فِي يَوْمِهِ وَلَيْلَتِهِ ، وَلَا تُنْقِصُوا مِنْهُ شَيْئًا ، وَعَلَيَّ أَجْرُ مَا حَبَسْتُهُ ، وَلَهُ أَجْرُ مَا كَانَ يَعْمَلُ " رواه الطبراني في الأوسط والبزار باختصار,وفيه: محمد بن أبي حميد, وهو ضعيف جدا .

3814. Utbe b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Mümin ile onun hastalıktan kaynaklanan endişesi hayrete şayandır. Hastalıktan dolayı kazanacaklarını bir bilse tüm zamanın hastalıkla geçmesini arzu ederdi." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) daha sonra başını semaya kaldırarak gülümsedi. Soruldu ki: "Ey Allah'ın Elçisi! Neden başını semaya kaldırıp güldün?" Buyurdu ki:

"İki meleğe hayret ettim. Bu ikisi Mescid'de bulunan bir kişiyi aradıkları halde bulamayınca geri dönüp şöyle dediler: «Ey Rabbimiz! Falanca kulunun gece gündüz yapmış olduğu şeyleri yazıyorduk, ancak gördük ki kendisini iplerinden biriyle engellemişsin.» Yüce Allah şöyle buyurdu: «Kulumun gece gündüz yaptıklarını yazın, hiçbir eksik te olmasın. Onu engellediğim zamanın

mükâfatını ben veriyorum. Kendisine, önceden yaptıklarının aynısı (nın sevabı yapmayı sürdürüyor gibi) vardır.»"

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ayrıca Bezzâr bunu kısa metinle tahrîc etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan Muhammed b. Humeyd çok zayıftır.

(بَابُ جَزِيْلُ ثَوابِ المَرَضِ)

Hastalığın Bol Sevabı

٣٨١٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الْغَفَّارِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي الْفَوَارِسِ الْحِمْصِيُّ ، بِأَصْبَهَانَ ، حَدَّثَنَا بَكَّارُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ عُثْمَانَ الْعَنْبَرِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ مُسَافِرٍ ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ أَبِي سُلَيْمَانَ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنِ الأَسْوَدِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُشَاكُ شَوْكَةً إِلا كَتَبَ اللَّهُ بِهَا عَشْرَ حَسَنَاتٍ ، وَكَفَّرَ عَنْهُ عَشْرَ سَيِّئَاتٍ ، وَرَفَعَ لَهُ بِهَا عَشْرَ دَرَجَاتٍ " قلت : هو في الصحيح باختصار . رواه الطبراني في الأوسط والصغير, وفيه : روح بن مسافر, وهو ضعيف .

3815. Hz. Âişe demiştir ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim: *"Kendisine diken batan her Müslümana Yüce Allah mutlaka on sevap yazıp on günahını da bağışlar. Ayrıca onu on derece yüceltir."*

★Derim ki: Bu hadis, *Sahîh*'te kısa bir metinle yer almıştır.

Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan Ravh b. Musâfir zayıftır.

٣٨١٦ - حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَجَاءٍ ، قَالَ : أَنَا عِمْرَانُ بْنُ زيدَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ سَالِمٍ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " مَا ضَرَبَ عَلَى مُؤْمِنٍ عِرْقٌ قَطُّ إِلا حَطَّ اللَّهُ عَنْهُ بِهِ خَطِيئَةً ، وَكَتَبَ لَهُ حَسَنَةً ، وَرَفَعَ لَهُ دَرَجَةً " رواه الطبراني في الأوسط, وإسناده حسن .

5816. Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim: *"Yüce Allah, müminin hissettiği her acıya karşılık, mutlaka bir günahını affedip bir sevap yazar ve onu bir derece yüceltir."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsa'* ta rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

٣٨١٧ - حَدَّثَنَا السَّرِيُّ بْنُ سَهْلٍ الْجُنْدِيسَابُورِيُّ , ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رُشَيْدٍ , ثنا مُجَّاعَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ , عَنْ قَتَادَةَ , عَنْ جَابِرِ بْنِ زَيْدٍ , عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ , عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , قَالَ : " يُؤْتَى بِالشَّهِيدِ يَوْمَ

الْقِيَامَةِ فَيُنْصَبُ لِلْحِسَابِ , وَيُؤْتَى بِالْمُتَصَدِّقِ فَيُنْصَبُ لِلْحِسَابِ , ثُمَّ يُؤْتَى بِأَهْلِ الْبَلاءِ وَلا يُنْصَبُ لَهُمْ مِيزَانٌ , وَلا يُنْشَرُ لَهُمْ دِيوَانٌ , فَيُصَبُّ عَلَيْهِمُ الأَجْرُ صَبًّا , حَتَّى إِنَّ أَهْلَ الْعَافِيَةِ لَيَتَمَنَّوْنَ فِي الْمَوْقِفِ أَنَّ أَجْسَادَهُمْ قُرِضَتْ بِالْمَقَارِيضِ مِنْ حُسْنِ ثَوَابِ اللَّهِ لَهُمْ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: مجاعة بن الزبير, وثقه أحمد, وضعفه الدارقطني .

3817. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Şehit, kıyamet günü hesap vermek üzere getirilip durdurulur. Daha sonra malını infak eden kişi getirilip durdurulur. Daha sonra da bela ve musibetlere uğramış olan kişi getirilir. Ancak ne mizan, ne de divan için durdurulup bekletilmez (onun için mahkeme kurulmaz.) Başlarından aşağıya öyle sevaplar dökülür ki sağlıklı olanlar oldukları yerde ona gıpta ederek onun kazandığı bu sevapların güzelliği karşısında (dünya hayatında iken) bedenlerinin makaslarla doğranmış olmasını temenni ederler."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan Mucâ'a b. ez-Zübeyr, İmam Ahmed tarafından güvenilir olarak tanımlanırken, Dârekutnî ise zayıf olduğunu belirtmiştir.

٣٨١٨ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَاشِمٍ الْبَغَوِيُّ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ سَيْفٍ ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ سَعْدِ بْنِ طَرِيفٍ ، عَنِ الأَصْبَغِ بْنِ نُبَاتَةَ ، قَالَ دَخَلْتُ مَعَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ إِلَى الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ نَعُودُهُ ، فَقَالَ لَهُ عَلِيٌّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ : كَيْفَ أَصْبَحْتَ يَابْنَ ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ ؟ قَالَ : أَصْبَحْتُ بِحَمْدِ اللَّهِ بَارِئًا ، قَالَ : كَذَلِكَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ ، ثُمَّ قَالَ الْحَسَنُ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ : أَسْنِدُونِي ، فَأَسْنَدَهُ عَلِيٌّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ إِلَى صَدْرِهِ ، فَقَالَ : سَمِعْتُ جَدِّي رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " إِنَّ فِي الْجَنَّةِ شَجَرَةً يُقَالُ لَهَا : شَجَرَةُ الْبَلْوَى ، يُؤْتَى بِأَهْلِ الْبَلاءِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ، فَلا يُرْفَعُ لَهُمْ دِيوَانٌ ، وَلا يُنْصَبُ لَهُمْ مِيزَانٌ ، يُصَبُّ عَلَيْهِمُ الأَجْرُ صَبًّا " ، وَقَرَأَ : ﴿إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه : سعد بن طريف , وهو ضعيف جدا .

3818. Esbağ b. Nübâte bildiriyor: Hz Ali ile beraber hasta olan Hz. Hasan'ın ziyaretine gitmiştik. Ona şöyle sordu: "Ey Yüce Allah Elçisinin çocuğu! Nasıl sabahladın?" O da: "Yüce Allah'a hamdolsun. Arınmış olarak sabahladım" karşılığını verdi. Hz. Ali: "İnşallah dediğin gibidir" dedi. Daha sonra Hz. Hasan: "Bana destek olun!" deyince Hz. Ali bin Ebî Tâlib, onu göğsüne dayadı. Hasan şöyle dedi:

Dedem Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim:

"Cennette bir ağaç vardır. Buna bela ağacı denir. Bela ve musibetlere uğramış olan kişiler getirildiğinde onlar için mahkeme kurulmaz. Başlarından aşağıya bol bol sevaplar saçılır." Daha sonra da **"Sabredenler karşılıklarını hesaba çekilmeden alırlar"** âyetini[1] okudu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan Sa'd b. Tarîf çok zayıftır.

٣٨١٩ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو ، ثنا زَائِدَةُ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي زِيَادٍ ، عَنْ رَجُلٍ ، مِنَ النَّخَعِ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : " يَوَدُّ أَهْلُ الْبَلاءِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حِينَ يُعَايِنُونَ الثَّوَابَ لَوْ أَنَّ جُلُودَهُمْ كَانَتْ تُقْرَضُ بِالْمَقَارِيضِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه : رجل لم يسم , وبقية رجاله ثقات .

3819. Abdullah b. Mes'ûd dedi ki: "Bela ve musibetlere uğramış olan kişiler kıyamet günü, kendilerine sevapları taksim edildiğinde, (önceki dünya hayatında iken) derilerinin makaslarla kesilmiş olmasını temenni edecekler."[2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan bir kişi isimlendirilmemiştir. Senetteki diğer kişiler güvenilir kimselerdir.

(بَابُ فِي الْحُمَّى)

Humma (Yüksek Ateş)

٣٨٢٠ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ خُلَيْدٍ الْحَلَبِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عِيسَى الطَّبَّاعُ ، ثنا مُعَاذُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مُعَاذِ بْنِ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، أَنَّهُ قَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مَا جَزَاءُ الْحُمَّى ؟ ، قَالَ : " تَجْرِي الْحَسَنَاتُ عَلَى صَاحِبِهَا مَا اخْتَلَجَ عَلَيْهِ قَدَمٌ أَوْ ضُرِبَ عَلَيْهِ عِرْقٌ " ، قَالَ أُبَيٌّ : اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ حُمَّى لا تَمْنَعُنِي خُرُوجًا فِي سَبِيلِكَ ، وَلا خُرُوجًا إِلَى بَيْتِكَ ، وَلا مَسْجِدِ نَبِيِّكَ ، قَالَ : فَلَمْ يُمْسِ أُبَيٌّ قَطُّ إِلا وَبِهِ حُمَّى "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, عن محمد بن معاذ بن أبي بن كعب , عن أبيه , وهما مجهولان كما قال ابن معين, قلت : ذكرهما ابن حبان في الثقات . قلت : وقد تقدم حديث أبي سعيد قبل هذا بيابين .

---

[1] Zümer Sur. 10.

[2] Taberânî, *M. el-Kebîr*'de (8777) rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan Yezîd bin Ziyâd el-Hâşimî vardır ki, hem sadûktur, hem de kötü bir hafızaya sahiptir.

3820. Ubey b. Ka'b'dan rivayet edildiğine göre o, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e şöyle dedi: "Ey Yüce Allah'ın Elçisi! Allah sana salat ve selam eylesin. Yüksek ateşin mükâfatı nedir?" Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Acı çekip hastalandığı sürece sevap kazanır"* buyurdu. Ubey b. Ka'b ise şöyle dua etti: "Ey Allahım! Ben senden, beni senin yolunda cihad etmekten alıkoymayacak, evin olan Mekke'deki Kâbe'yi ve Medine'deki Resûlü'nün Mescid'ini ziyaret etmemi engellemeyecek kadar humma hastalığıyla imtihan etmeni niyaz ediyorum."

Ravi devamında şöyle dedi: Ubey'ye ne zaman dokunulsa ateşi vardı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Bunu Muhammed b. Muâz b. Ubey b. Ka'b'ın babasından rivayet etmiştir. Ancak bu iki şahsın kimlikleri, İbn Maîn'inde dediği gibi mechûldür.

Derim ki: Bu kişileri İbn Hibbân güvenilir kişilerden saymıştır.

Yine derim ki: Ebû Saîd'in bunu açıklayıcı hadisi daha önce geçti.

٣٨٢١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَنْبَأَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُطَرِّفٍ أَبُو غَسَّانَ اللَّيْثِيُّ عَنْ أَبِي الْحُصَيْنِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ الأَشْعَرِيِّ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " الْحُمَّى كِيرٌ مِنْ جَهَنَّمَ فَمَا أَصَابَ الْمُؤْمِنَ مِنْهَا كَانَ حَظَّهُ مِنْ جَهَنَّمَ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير , وفيه : أبو حصين الفلسطيني, و لم أر له راويا غير محمد بن مطرف .

3821. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Yüksek ateş, cehennemin körüğüdür. Hummaya (yüksek ateşe) yakalanan mümin, cehennemden nasibini almış demektir."*

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ayrıca Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Senetteki Filistinli Ebû Husayn adlı kişinin, Muhammed b. Mutarrif dışında herhangi birisinden rivayet ettiğini görmedim.[1]

٣٨٢٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ أَبِي سُفْيَانَ عَنْ جَابِرٍ قَالَ "اسْتَأْذَنَتِ الْحُمَّى عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ مَنْ هَذِهِ. قَالَتْ أُمُّ مِلْدَمٍ. قَالَ فَأَمَرَ بِهَا إِلَى أَهْلِ قُبَاءَ فَلَقُوا مِنْهَا مَا يَعْلَمُ اللهُ فَأَتَوْهُ فَشَكَوْا ذَلِكَ إِلَيْهِ فَقَالَ مَا شِئْتُمْ نْ شِئْتُمْ أَنْ أَدْعُوَ اللهَ لَكُمْ فَيَكْشِفَهَا عَنْكُمْ وَإِنْ شِئْتُمْ أَنْ تَكُونَ لَكُمْ طَهُوراً. قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ أَوَتَفْعَلُ قَالَ نَعَمْ "

رواه أحمد وأبو يعلى , ورجال أحمد رجال الصحيح .

---

[1] İmam Ahmed (2/252, 263) rivayet etmiştir. Taberânî ise *el-Kebîr*'de (7468) rivayet etmiştir. Bunu destekleyen başka rivayetler de vardır. Bkz. *es-Silsiletu's-Sahîha* (1822).

3822. Câbir bildiriyor: Humma (sıtma), Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den müsaade istedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Kim o?"* diye sordu. Sıtma: "Ümmü Mildem" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona Kuba halkına gitmesini emretti. Ondan bayağı eziyet çektiler ve dayanamayarak Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e gelip içinde bulundukları durumu şikâyet ettiler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle dedi: *"Hangisini istiyorsunuz? Dilerseniz Allah'a dua edeyim, o da bu hastalığı sizin başınızdan alsın. Dilerseniz de bırakın bu hastalık sizin için bir arınma ve temizlenme vesilesi olsun?"* Onlar da: "Ya Resûlallah! Bunu yapar mısın?" diye sordular. O da: *"Evet"* buyurunca onlar: "Bırak kalsın" dediler.

★Hadisi, *İmam Ahmed* ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. *İmam Ahmed*'in ricâli, *Sahîh* ricâlidir.

٣٨٢٣ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَعْلَى بْنُ عُبَيْدٍ قَالَ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الأَنْصَارِىِّ عَنْ أُمِّ طَارِقٍ مَوْلاَةِ سَعْدٍ قَالَتْ جَاءَ النَّبِىُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى سَعْدٍ فَاسْتَأْذَنَ فَسَكَتَ سَعْدٌ ثُمَّ أَعَادَ فَسَكَتَ سَعْدٌ ثُمَّ عَادَ فَسَكَتَ سَعْدٌ فَانْصَرَفَ النَّبِىُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ فَأَرْسَلَنِى إِلَيْهِ سَعْدٌ أَنَّهُ لَمْ يَمْنَعْنَا أَنْ نَأْذَنَ لَكَ إِلاَّ أَنَّا أَرَدْنَا أَنْ تَزِيدَنَا. قَالَتْ فَسَمِعْتُ صَوْتاً عَلَى الْبَابِ يَسْتَأْذِنُ وَلاَ أَرَى شَيْئاً فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ أَنْتِ. قَالَتْ أُمُّ مِلْدَمٍ. قَالَ لاَ مَرْحَباً بِكِ وَلاَ أَهْلاً أَتَهْدِينَ إِلَى أَهْلِ قُبَا. قَالَتْ نَعَمْ. قَالَ فَاذْهَبِى إِلَيْهِمْ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

3823. Sa'd'ın azatlısı olan Ümmü Târık bildiriyor:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Sa'd'ın evine geldi ve kendisinden içeriye girmek için izin istedi. Sa'd birincisinde sesini çıkarmadı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) tekrar izin istedi. Sa'd yine sesini çıkarmadı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) üçüncü defa da izin istedi. Sa'd yine bir şey söylemeyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) gerisin geri döndü. Sa'd beni hemen O'nun peşinden yollayıp: "Size cevap vermeyişimiz sadece biraz daha dua ve selamınızı uzatmanız arzusudur (Buyurunuz başımızın üzerinde yeriniz var)" dedi. Daha sonra kendini görmediğim; ancak kapıda girmek için izin isteyen bir kişinin sesini işittim. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kimsin?"* diye sordu. "Ümmü Mildem" cevabını verince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Ne hoş geldin, ne de sefalar getirdin. Kuba halkının yanına gitmek ister misin?"* diye sorunca o da: "Evet" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O halde onlara git"* buyurdu.

★Hadisi İmam Ahmed rivayet etmiştir. Taberânî *de el-Mu'cemu'l-kebîr'*de rivayet etmiştir. Ricali güvenilir kimselerdir.

٣٨٢٤ - حَدَّثَنا عَبْدُ اللهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي رَحِمَهُ اللهُ ، ثنا هِشَامُ بْنُ لاحِقٍ ، ثنا عَاصِمٌ الأَحْوَلُ ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ ، عَنْ سَلْمَانَ ، قَالَ : اسْتَأْذَنَتِ الْحُمَّى عَلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ لَهَا : " مَنْ أَنْتِ ؟ " قَالَتْ : أَنَا الْحُمَّى أَبْرِي اللَّحْمَ ، وَأَمُصُّ الدَّمَ ، قَالَ : " اذْهَبِي إِلَى أَهْلِ قُبَاءَ " فَأَتَتْهُمْ ، فَجَاءُوا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَقَدِ اصْفَرَّتْ وُجُوهُهُمْ ، فَشَكَوُا الْحُمَّى إِلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " مَا شِئْتُمْ ، إِنْ دَعَوْتُ اللهَ فَدَفَعَهَا عَنْكُمْ ، وَإِنْ شِئْتُمْ تَرَكْتُمُوهَا فَأَسْقَطَتْ بَقِيَّةَ ذُنُوبِكُمْ " ، قَالُوا : بَلْ تَدَعُهَا يَا رَسُولَ اللهِ"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: هشام بن لاحق, وثقه النسائي, وضعفه أحمد وابن حبان .

3824. Selmân'dan rivayet edilmiştir: Humma (yüksek ateş=sıtma) hastalığı, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelmek için kendisinden izin istedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Sen kimsin?"* diye sorunca o da: "Ben eti eriten ve kanı çeken hummayım" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de ona: *"Kuba halkına git!"* buyurdu. O da bunun üzerine onlara gitti. Daha sonra Kuba halkı, benizleri sararmış bir halde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelerek sıtmayı Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e şikayet ettiler. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Hangisini istiyorsunuz? Allah'a dua edersem onu sizin başınızdan atıp uzaklaştırır. Dilerseniz de bırakın bu hastalık sizin kalan günahlarınızı döksün?"* Onlar da: "Ya Resûlallah! Bırak kalsın" dediler.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr'*de rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan Hişâm b. Lâhik isimli kişi Nesâî'ye göre güvenilir kimsedir. İmam Ahmed ve İbn Hibbân'a göreyse zayıftır.

٣٨٢٥ - وعَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "الْحُمَّى حَظُّ كُلِّ مُؤْمِنٍ مِنَ النَّارِ "

رواه البزار, وإسناده حسن .

3825. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Humma (yüksek ateş) her Müslümanın ateşten nasibidir."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

٣٨٢٦ - حَدَّثَنَا تَمِيمُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفَارِسِيُّ ، حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ سُفْيَانَ الْفَسَوِيُّ ، حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ رَاشِدٍ الْمَدِينِيُّ مَوْلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبَانَ بْنِ عُثْمَانَ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَجْلانَ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ

عَائِشَةَ ، رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا ، قَالَتْ : فَقَدَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ رَجُلًا كَانَ يُجَالِسُهُ فَقَالَ " : مَالِي فَقَدْتُ فُلَانًا ؟ ، قَالُوا : اغْتَبَطَ ، وَكَانُوا يُسَمُّونَ الْوَعْكَ الاغْتِبَاطَ ، فَقَالَ : قُومُوا حَتَّى نَعُودَهُ ، فَلَمَّا دَخَلَ عَلَيْهِ بَكَى الْغُلَامُ ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : لَا تَبْكِ فَإِنَّ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَخْبَرَنِي أَنَّ الْحُمَّى حَظُّ أُمَّتِي مِنْ جَهَنَّمَ "

رواه الطبراني في الصغير والأوسط , وفيه :عمر بن راشد, ضعفه أحمد وغيره, ووثقه العجلي .

3826. Hz. Âişe bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), normalde sohbetlerine katılan bir adamı göremeyince: *"Neden falanca kişiyi aranızda göremiyorum?"* diye sordu. Dediler ki: "Ya Resûlallah! O kişi hummaya (yüksek ateşe) yakalandı." Bunun üzerine: *"O halde kalkın da onu ziyarete gidelim"* buyurdu. Daha sonra o kişiyi ziyarete gittiklerinde o delikanlı ağladı. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona şöyle buyurdu: *"Ağlama! Zira Cibril bana, humma hastalığının ümmetimin cehennemdeki payından olduğunu bildirdi."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan Ömer b. Râşid, İmam Ahmed ve başkalarına göre zayıftır. İclî ise güvenilir olduğunu belirtmiştir.

٣٨٢٧ - وعَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْحُمَّى حَظُّ أُمَّتِي مِنْ جَهَنَّمَ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عيسى بن ميمون, ضعفه أحمد وجماعة، وقال الفلاس : صدوق كثير الخطأ والوهم متروك الحديث .

3827. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Humma (yüksek ateş) ümmetimin cehennemdeki payıdır."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan İsa b. Meymûn, İmam Ahmed ve bir gruba göre zayıftır. Fellâs ise onun hakkında şöyle demiştir: "Yanılgısı çok olan bir sadûk'tur. Hadisi ise metrûk'tur."

٣٨٢٨ - و عَنْ أَبِي رَيْحَانَةَ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "الْحُمَّى مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ وَهِيَ نَصِيبُ الْمُؤْمِنِ مِنَ النَّارِ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: شهر بن حوشب, وفيه كلام ,ووثقه جماعة .

3828. Ebû Rayhâne'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Humma (yüksek ateş) cehennem sıcaklığındandır. O, müminin ateşten nasibidir."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan Şehr b. Havşeb şaibelidir. Bir grup bu kişinin güvenilir olduğunu berlirtmiştir.

٣٨٢٩ - حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى ، ثنا سُوَيْدُ بْنُ سَعِيدٍ ، ثنا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ عَنْ رَاشِدِ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ شَبِيبِ بْنِ نُعَيْمٍ ، أَنّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " أُمُّ مِلْدَمٍ تَأْكُلُ اللَّحْمَ ، وَتُشْرَبُ الدَّمَ ، بَرْدُهَا وَحَرُّهَا مِنْ جَهَنَّمَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: بقية بن الوليد, وهو مدلس .

3829. Şebîb b. Nuaym'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ümmü Mildem, eti yiyip kanı içer. Onun soğuğu da ateşi de cehennemdendir."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan Bakiyye b. el-Velîd müdellistir.

٣٨٣٠ - وعَنْ عَبْدِ رَبِّهِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ قَيْسٍ عَنْ عَمَّتِهِ قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ": أُمُّ مِلْدَمٍ تُخْرِجُ خَبَثَ ابْنَ آدمُ كَمَا يُخْرِجُ الْكِيْرُ خَبَثَ الْحَدِيدِ

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: محمد بن أبي حميد, وهو ضعيف .

3830. Abdurabbih b. Saîd b. Kays'ın, halasından bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Ümmü Mildem, insanoğlunun pisliklerini, ateşin demirin pasını temizleyip çıkardığı gibi çıkarır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan Muhammed b. Ebî Humeyd zayıftır.

٣٨٣١ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّبَرِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنْ مَعْمَرٍ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، حَدَّثَتْنِي فَاطِمَةُ الْخُزَاعِيَّةُ ، قَالَتْ : عَادَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ امْرَأَةً مِنَ الأَنْصَارِ وَهِيَ وَجِعَةٌ ، فَقَالَ لَهَا : " كَيْفَ تَجِدِينَكِ ؟ " قَالَتْ : بِخَيْرٍ إِلا أَنَّ أُمَّ مِلْدَمٍ قَدْ بَرِحَتْ بِي ، يَعْنِي الْحُمَّى ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " اصْبِرِي ، فَإِنَّهَا تُذْهِبُ خَبَثَ ابْنِ آدَمَ كَمَا يُذْهِبُ الْكِيرُ خَبَثَ الْحَدِيدِ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح . قلت : وتأتي أحاديث في الحمى في الطب إن شاء الله .

3831. Fâtımatu'l-Huzâiyye bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hastalıktan acılar içinde kıvranan Ensar'dan olan bir kadını ziyaret etmişti. Ona sordu: *"Kendini nasıl hissediyorsun?"* Kadın: "İyi; ancak Ümmü Mildem yani yüksek ateş canıma okudu" karşılığını verdi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sabret. Çünkü o, insanoğlunun pisliklerini, ateşin demirin pasını temizleyip çıkardığı gibi çıkarır."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Onun rivayetindeki kişiler *Sahîh*'in ravileridirler.

Derim ki: İnşallah Tıp Kitabında hummayla ilgili başka hadisler gelecektir.

٣٨٣٢ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْمُعَلَّى الدِّمَشْقِيُّ ، ح وَحَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، قَالا : ثنا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ الْبَكْرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ ، عَنْ مَحْمُودِ بْنِ لَبِيدٍ ، عَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ ، قَالَ ، قَالَ : قَالَ نُعَيْمَانُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ , بِي وَعَكٌ شَدِيدٌ مِنَ الْحُمَّى ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " فَأَيْنَ أَنْتَ يَا نُعَيْمَانُ مِنْ مَهْيَعَةَ ، وَ كَانَتْ أَرْضَ وَبِيئَةٍ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ابن إسحاق, وهو مدلس .

3832. Râfi' b. Hadîc bildiriyor: Nuaymân şöyle dedi: "Ya Resûlallah! Hummadan dolayı şiddetli bir ağrım var." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ey Nuaymân! Sen Mehya'a (denilen Şamlıların mikata girdikleri) vebalı yerden çok uzaklardasın."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan İbn İshâk müdellistir.

(بَابُ فِيمَنْ صَبَرَ عَلَى الْحُمَّى وَاحْتَسَبَ)

Sıtmaya Sabredip Allah'dan Sevabını Dileyen Kişi

٣٨٣٣ - حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ الْفَضْلِ الأَسْفَاطِيُّ ، ثنا أَبُو عَوْنٍ الزِّيَادِيُّ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ يَزِيدَ الْمِنْقَرِيُّ ، عَنْ مَخْلَدِ بْنِ عُقْبَةَ بْنِ شُرَحْبِيلَ ، عَنْ جَدِّهِ شُرَحْبِيلَ ، قَالَ : كُنَّا جُلُوسًا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، إِذْ جَاءَهُ أَعْرَابِيٌّ طَوِيلٌ أَبْيَضُ ، فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، شَيْخٌ كَبِيرٌ بِهِ حُمَّى تَفُورُ ، تُرِيدُهُ الْقُبُورُ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " شَيْخٌ كَبِيرٌ بِهِ حُمَّى تَفُورُ ، هِيَ لَهُ كَفَّارَةٌ وَطَهُورٌ " ، فَأَعَادَهَا ، وَأَعَادَهَا عَلَيْهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلاثَ مَرَّاتٍ أَوْ أَرْبَعَةً ، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَمَّا إِذَا أَبِيتَ فَهِيَ كَمَا تَقُولُ ، وَمَا قَضَى اللَّهُ فَهُوَ كَائِنٌ " ، قَالَ : فَمَا أَمْسَى مِنَ الْغَدِ إِلا مَيِّتًا " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: من لم أعرفه .

3833. Şurahbîl bildiriyor:

Bizler, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanındayken uzun boylu beyaz tenli bir Bedevi onun yanına gelerek: "Ya Resûlallah! Ben sıtmanın perişan ettiği ve mezarın kendisine çağırdığı yaşlı bir adamım" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Hummanın perişan ettiği yaşlı bir adama yakalandığı bu hastalık günahlarına kefaret ve arınma sebebidir."* Bunun üzerine adam söylediklerini tekrar

edince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de adama söylediği sözleri üç veya dört defa tekrar etti. Daha sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"İstemiyorsan dediğin gibi olsun. Ancak Allah'ın takdir ettiği şey olmaktadır."*

Daha sonra adam ertesi gün akşam olmadan öldü.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Senedinde tanımadığım biri vardır.

(بَابُ فِيْمَنْ كَانَ بِهِ لَمَمٌ فَصَبَرَ عَلَيْهِ)

Sara Hastalığına Sabredenler

٣٨٣٤ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ: جَاءَتْ امْرَأَةٌ بِهَا لَمَمٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ : يَا رَسُولَ اللهِ ادْعُ لِي . فَقَالَ : " إِنْ شِئْتَ دَعَوْتُ اللهَ فَشَفَاكِ وَإِنْ شِئْتَ صَبَرْتِ وَلاَ حِسَابَ عَلَيْكِ ؟ " قَالَتْ : بَلى أَصْبِرُ وَلاَ حِسَابَ عَلَيَّ " رواه البزار, وإسناده حسن .

3834. Ebû Hureyre bildiriyor: Saralı bir kadın Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e gelerek ona: "Ey Allah'ın Elçisi! Benim için Allah'a dua et" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Dilersen dua ederim ve Allah da seni iyileştirir. İstersen de sabredersin ve hesaba çekilmezsin."* Kadın: "O halde sabredeyim, hesaba çekilmeyeyim" dedi.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdı sahihtir.

٣٨٣٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَرْزُوقٍ ، قَالَ : نا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، قَالَ : نا صَدَقَةُ ، يَعْنِي : ابْنَ مُوسَى ، قَالَ : نا فَرْقَدٌ ، يَعْنِي : السَّبَخِيَّ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا ، قَالَ : كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَكَّةَ ، فَجَاءَتْهُ امْرَأَةٌ مِنَ الأَنْصَارِ ، فَقَالَتْ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنَّ هَذَا الْخَبِيثَ قَدْ غَلَبَنِي ، فَقَالَ لَهَا : " إِنْ تَصْبِرِي عَلَى مَا أَنْتِ عَلَيْهِ تَجِيئِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَيْسَ عَلَيْكِ ذُنُوبٌ وَلا حِسَابٌ " ، قَالَتْ : وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ ، لأَصْبِرَنَّ حَتَّى أَلْقَى اللَّهَ ، قَالَتْ : إِنِّي أَخَافُ الْخَبِيثَ أَنْ يُجَرِّدَنِي ، فَدَعَا لَهَا ، فَكَانَتْ إِذَا خَشِيَتْ أَنْ يَأْتِيَهَا تَأْتِي أَسْتَارَ الْكَعْبَةِ فَتَعَلَّقُ بِهَا ، فَتَقُولُ لَهُ : اخْسَأْ ، فَيَذْهَبُ عَنْهَا"

قلت : لابن عباس حديث في الصحيح غير هذا وفي الصحيح طرف من هذا .

رواه البزار, وفيه: فرقد السبخي, وهو ضعيف .

3835. İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Mekke'de iken Ensar'dan bir kadın gelip kendisine şöyle dedi: "Ya Resûlallah! Bu

dert beni perişan etti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de ona: "*Şu haline sabredersen kıyamet günü günahsız olarak gelir hesaba çekilmezsin.*" O kadın dedi ki: "Hakikatı, seninle görmemizi sağlayan Allah'a yemin ederim ki, Rabbime kavuşuncaya kadar sabredip dayanacağım." Kadın şöyle devam etti: "Ancak bu krizin üstümü çıkartmama sebep olmasından korkuyorum. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) dua etti. Daha sonra kadıncağız kendisine krizin geleceğini hissettiği zaman gidip Kâbe'nin örtüsüne asılıp Allah'a sığınıp "Defol git!" deyince o kriz kendisini terk eder idi.

★Derim ki: İbn Abbâs'ın *Sahîh*'te buna benzer hadisi vardır. Ancak onun bir kısmı bununla aynıdır.

Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Senedindeki Ferkad es-Sebahî zayıftır.

(بَابُ فِيمَنْ ذَهَبَ بَصَرُهُ)

Kör Olan Kişi

٣٨٣٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا شَرِيكٌ عَنْ جَابِرٍ عَنْ خَيْثَمَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ دَخَلْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَعُودُ زَيْدَ بْنَ أَرْقَمَ وَهُوَ يَشْتَكِي عَيْنَيْهِ فَقَالَ لَهُ " يَا زَيْدُ لَوْ كَانَ بَصَرُكَ لِمَا بِهِ كَيْفَ كُنْتَ تَصْنَعُ. قَالَ إِذاً أَصْبِرَ وَأَحْتَسِبَ. قَالَ إِنْ كَانَ بَصَرُكَ لِمَا بِهِ ثُمَّ صَبَرْتَ وَاحْتَسَبْتَ لَتَلْقَيَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَلَيْسَ لَكَ ذَنْبٌ "

قلت : لأنس حديث في الصحيح غير هذا ، رواه أحمد, وفيه: الجعفي, وفيه كلام كثير, وقد وثقه الثوري وشعبة .

3836. Enes b. Mâlik bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte, gözlerinden rahatsız olan Zeyd b. Erkam'ın evine hasta ziyaretine gittik. Ona şöyle dedi: "*Ey Erkam'ın oğlu Zeyd! Şayet gözlerini kaybedersen ne yaparsın?*" O da: "Sabreder ve sevabını beklerim" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de ona: "*Gözlerini kaybedince sabreder ve bunu Allah'a havale edersen, Yüce Allah ile günahlarını affedilmiş olarak buluşursun.*"

Derim ki: Enes'in *Sahîh*'te bunun dışında bir hadisi daha vardır.

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravilerinden Cu'fî şaibeli bir kişidir. Sevrî ve Şu'be ise bu kişiyi güvenilir olarak nitelendirmişlerdir.

٣٨٣٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مَهْدِيٍّ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ عَنْ ثَابِتِ بْنِ عَجْلَانَ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ يَا ابْنَ

آدَمَ إِذَا أَخَذْتُ كَرِيمَتَيْكَ فَصَبَرْتَ وَاحْتَسَبْتَ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الأُولَى لَمْ أَرْضَ لَكَ بِثَوَابٍ دُونَ الْجَنَّةِ " قلت : رواه ابن ماجة باختصار . رواه أحمد والطبراني في الكبير, وفيه: إسماعيل بن عياش, وفيه كلام .

3837. Ebû Umame'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Yüce Allah şöyle buyuruyor: Ey insan oğlu! Seni çok değerli iki gözünden mahrum eder de, sen de daha ilk andan itibaren buna sabredip mükâfatını benden umarsan, sana cennetten başka hiçbir şeyi layık görmem."

★Derim ki: İbn Mâce kısa metinle bunu zikretmiştir.

Hadisi, İmam Ahmed tahric etmiştir. Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravilerinden İsmâîl b. Ayyâş şaibeli bir kişidir.

٣٨٣٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ وَيُونُسُ قَالاَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ قَالَ وَحَدَّثَنِي أَبِي عَنْ أُمِّهِ عَائِشَةَ بِنْتِ قُدَامَةَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ" عَزِيزٌ عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ أَنْ يَأْخُذَ كَرِيمَتَيْ مُسْلِمٍ ثُمَّ يُدْخِلَهُ النَّارَ ". قَالَ يُونُسُ يَعْنِي عَيْنَيْهِ.

رواه أحمد والطبراني في الكبير, وفيه :عبد الرحمن بن عثمان الحاطبي, ضعفه أبو حاتم , وذكره ابن حبان في الثقات .

3838. Âişe binti Kudâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Mü'min bir kulunun gözlerini alıp ta daha sonra da ona cehenneme sokması Allah'a ağır gelir."*

★Hadisi, İmam Ahmed ve Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravilerinden Abdurrahman b. Osmân el-Hâtibî hakkında Ebû Hâtim: "Zayıftır" derken, İbn Hibbân ise bu kişiyi güvenilir kimseler arasında zikretmiştir.

٣٨٣٩ - حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ مَاهَانَ ، حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ ، حَدَّثَنَا أَبُو بِشْرٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَقُولُ اللَّهُ : إِذَا أَخَذْتُ كَرِيمَتَيْ عَبْدِي ، فَصَبَرَ وَاحْتَسَبَ ، لَمْ أَرْضَ لَهُ ثَوَابًا دُونَ الْجَنَّةِ "

رواه أبو يعلى والطبراني في الكبير والأوسط, ورجال أبي يعلى ثقات .

3839. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yüce Allah şöyle buyuruyor: Kulumun sevgili iki gözünü alır da o da buna sabredip buna karşılık benden mükâfat umarsa, onun için sevap olarak cennetten başka hiçbir şeye razı olamam."*

★Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ayrıca Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ebû Ya'lâ'nın senedindeki kişiler güvenilirlerdir.

٣٨٤٠ - حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ سَهْلٍ ، وَالْحَسَنُ بْنُ يُونُسَ ، قَالا : نا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ ، قَالَ : نا إِسْرَائِيلُ ، عَنْ جَابِرٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ ، عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَنْ يُبْتَلَى عَبْدٌ بِشَيْءٍ أَشَدَّ عَلَيْهِ مِنَ الشِّرْكِ بِاللَّهِ ، وَلَنْ يُبْتَلَى عَبْدٌ بِشَيْءٍ بَعْدَ الشِّرْكِ بِاللَّهِ أَشَدَّ عَلَيْهِ مِنْ ذَهَابِ بَصَرِهِ ، وَلَنْ يُبْتَلَى عَبْدٌ بِذَهَابِ بَصَرِهِ فَيَصْبِرُ ، إِلا غُفِرَ لَهُ "

رواه البزار, وفيه: جابر الجعفي, وفيه كلام كثير ,وقد وثق .

3840. Büreyde'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bir kulun uğrayacağı ona en ağır bela bana şirk koşmasıdır. Bir kulun gözlerini kaybetmesinden daha çetin bir bela yoktur. Bir kul gözlerini kaybetmesine rağmen sabrederse, şüphesiz günahları affedilir."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ravilerinden Câbir el-Cu'fî çok şaibeli bir kişidir, ancak güvenilir gören de vardır.

٣٨٤١ - وَحَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ يَحْيَى ، قَالَ : نا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْمَجِيدِ ، قَالَ : نا إِسْرَائِيلُ ، عَنْ جَابِرٍ ، عَنْ خَيْثَمَةَ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا ابْتُلِيَ عَبْدٌ بَعْدَ ذَهَابِ دِينِهِ بِأَشَدَّ مِنْ بَصَرِهِ ، وَمَنِ ابْتُلِيَ بِبَصَرِهِ ، فَصَبَرَ حَتَّى يَلْقَى اللَّهَ ؛ لَقِيَ اللَّهَ ، تَبَارَكَ وَتَعَالَى ، وَلا حِسَابَ عَلَيْهِ " رواه البزار, وفيه: جابر الجعفي, وفيه كلام كثير ,وقد وثق .

3841. Zeyd b. Erkam'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bir kulun dinini kaybettikten sonra en büyük bela gözlerini kaybetmesidir. Gözü ile imtihan edilen kişi Allah'a kavuşuncaya kadar buna sabrederse Yüce Allah'la buluştuğu zaman hesaba çekilmez."*

★Bunu Bezzâr rivayet etmiştir. Senetteki Câbir el-Cu'fî çok şaibeli bir kişidir, güvenilir görülmüştür."

٣٨٤٢ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مَهْدِيٍّ ، قَالَ : نا عَبْدُ الْقُدُّوسِ بْنُ الْحَجَّاجِ ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ ، عَنْ حَبِيبِ بْنِ عُبَيْدٍ ، عَنِ الْعِرْبَاضِ بْنِ سَارِيَةَ ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فِيمَا يَرْوِيهِ : " إِذَا أَخَذْتُ مِنْ عَبْدِي كَرِيمَتَيْهِ وَهُوَ بِهِمَا ضَنِينٌ ، لَمْ أَرْضَ لَهُ بِهِمَا ثَوَابًا دُونَ الْجَنَّةِ " رواه البزار والطبراني في الكبير, وفيه: أبو بكر بن أبي مريم, وهو ضعيف .

3842. İrbâd b. Sâriye dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Rabbinden naklen O'nun şu sözünü bildiriyor: *"Kulumun iki gözünü ondan alırsam ve bu gözü de onun en kıymetli şeylerinden ise bunun karşılığı olarak ona cennetten başka bir şeye razı olmam."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravilerinden Ebû Bekr b. Ebî Meryem zayıftır.

٣٨٤٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا مِنْجَابُ بْنُ الْحَارِثِ ، ثنا حُصَيْنُ بْنُ عُمَرَ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ ، عَنْ جَرِيرٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ سَلَبْتُهُ كَرِيمَتَيْهِ عَوَّضْتُهُ مِنْهُمَا الْجَنَّةَ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: حصين بن عمر, ضعفه أحمد وغيره, ووثقه العجلي .

3843. Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: Yüce Allah buyurdu ki: *"Gözlerini çekip aldığıma onları Cennet olarak geri veririm."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravilerinden Husayn b. Ömer, İmam Ahmed ve başkaları tarafından zayıf olarak nitelenirken İclî ise bu kişinin güvenilirliğini savunmaktadır.

٣٨٤٤ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، وَإِبْرَاهِيمُ بْنُ هَاشِمٍ الْبَغَوِيُّ ، قَالا : ثنا أُمَيَّةُ بْنُ بِسْطَامٍ ، ثنا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، حَدَّثَتْنَا نُبَاتَةُ بِنْتُ بُرَيْرٍ ، عَنْ حَمَادَةَ ، عَنْ أُنَيْسَةَ بِنْتِ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ ، عَنْ أَبِيهَا ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، دَخَلَ عَلَى زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ يَعُودُهُ مِنْ مَرَضٍ كَانَ بِهِ ، قَالَ : " لَيْسَ عَلَيْكَ مِنْ مَرَضِكَ هَذَا بَأْسٌ ، وَلَكِنْ كَيْفَ بِكَ إِذَا عُمِّرْتَ بَعْدِي فَعَمِيتَ ؟ " قَالَ : إِذَنْ أَحْتَسِبُ وَأَصْبِرُ ، قَالَ : " إِذَنْ تَدْخُلُ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ " ، قَالَ : فَعَمِيَ بَعْدَمَا مَاتَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، ثُمَّ رَدَّ اللَّهُ عَلَيْهِ بَصَرَهُ ، ثُمَّ مَاتَ رَحِمَهُ اللَّهُ"

قلت : روى أبو داود طرفا منه في عيادته فقط رواه الطبراني في الكبير, ونباتة بنت برير بن حماد: لم أجد من ذكرها .

3844. Zeyd b. Erkam'ın kızı Üneyse'nin, babasından rivayet ettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hasta olan Zeyd'i hastalığından dolayı ziyaret edince ona dedi ki: *"Bu hastalığından dolayı endişelenmene gerek yok. Ancak söyle bakalım benden sonra gözlerini kaybedersen ne yaparsın?"* Babam dedi ki: "O zaman sabredip mükâfatını umarım." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de ona: *"O zaman hesaba çekilmeden Cennet'e girersin"* buyurdu.

Daha sonra Zeyd dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in vefatından sonra gözlerimi kaybettim. Daha sonra Yüce Allah gözlerimi bana tekrar verdi." Nihayet kendisi gözlerine kavuştuktan sonra vefat etti.

★Derim ki: Ebû Dâvud bu hadisin ziyaret etme bölümünü rivayet etmiştir.

Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravilerinden Nubâte binti Berîr isimli kişinin kaydına rastlamadım; onu zikreden kimseyi bulamadım.

٣٨٤٥ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ وَهْبٍ أَبُو زَيْدٍ الْوَاسِطِيُّ ، حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ حَفْصٍ الْحَرَّانِيُّ ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ ، حَدَّثَنَا مِسْعَرُ بْنُ كِدَامٍ ، عَنْ عَطِيَّةَ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ أَذْهَبَ اللَّهُ بَصَرَهُ ، فَصَبَرَ وَاحْتَسَبَ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ وَاجِبًا أَنْ لا تَرَى عَيْنَاهُ النَّارَ "

رواه الطبراني في الصغير والأوسط, وفيه: وهب بن حفص الحواني, وهو ضعيف .

3845. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yüce Allah, bir kişinin gözlerini alır da bu kişi buna sabreder ve Cenab-ı Allah'tan bunun mükâfatını umarsa Allah ona cehennem ateşini göstermemeyi borç sayar."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravilerinden Vehb b. Hafs el-Havvânî zayıftır.

٣٨٤٦ - حَدَّثَنَا مِقْدَامُ بْنُ دَاوُدَ ، ثَنَا أَسَدُ بْنُ مُوسَى ، ثَنَا أَشْرَسُ بْنُ الرَّبِيعِ أَبُو شَيْبَانَ الْهُذَلِيُّ ، ثَنَا أَبُو ظِلالٍ الْقَسْمَلِيُّ ، أَنَّهُ دَخَلَ عَلَى أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، فَقَالَ لَهُ : يَا أَبَا ظِلالٍ ، مَتَى أُصِيبَ بَصَرُكَ ؟ ، قَالَ : لا أَعْقِلُهُ ، قَالَ : أَفَلا أُحَدِّثُكَ حَدِيثًا حَدَّثَنَا بِهِ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، عَنْ جِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلامُ ، عَنْ رَبِّهِ تَعَالَى ؟ قَالَ : " إِنَّ اللَّهَ قَالَ : يَا جِبْرِيلُ ، مَا ثَوَابُ عَبْدِي إِذَا أَخَذْتُ كَرِيمَتَيْهِ ، إِلا النَّظَرُ إِلَى وَجْهِي ، وَالْجِوَارُ فِي دَارِي " ، وَلَقَدْ رَأَيْتُ أَصْحَابَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَبْكُونَ حَوْلَهُ ، يُرِيدُونَ أَنْ تَذْهَبَ أَبْصَارُهُمْ"

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: أشرس بن الربيع, و لم أحد من ذكره , وأبو ظلال ضعفه أبو داود والنسائي وابن عدي ووثقه ابن حبان .

3846. Ebû Zilâl el-Kasmelî'nin rivayet ettiğine göre o, Enes b. Mâlik'in yanına gittiği vakit o kendisine: "Ey Ebû Zilâl! Gözlerini ne zaman kaybettin?" deyince; "Bilmiyorum! Çok küçükken" karşılığını verdi. (Enes b. Mâlik) "Dikkat et! Sana Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den, onun da Cebrail'den, Cebrail'in de Yüce Allah'tan naklettiği bir hadisi bildireyim: *"Yüce Allah buyurdu ki: Ey Cebrail! Kıymetli iki gözünü aldığım kulumun buna karşılık alacağı mükâfat benim yüzüme (vechime) bakmak ve bana komşu olmaktır."*

Hatta gördüm ki Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in etrafındaki ashâb ağlaşıp gözlerini kaybetmeyi (görmemeyi) temenni ediyorlar.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravilerinden Esres b. er-Rabî'i zikreden kimseyi bulamadım. Ebû Zilâl adlı şahıs ise Ebû Dâvud, Nesâî ve İbn Adî tarafından zayıf olarak nitelenirken İbn Hibbân bu kişiyi güvenilir olarak tanımlamıştır.

٣٨٤٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي خَيْثَمَةَ ، قَالَ : نَا عُمَرُ بْنُ شَبَّةَ بْنِ عُبَيْدَةَ النُّمَيْرِيُّ ، نَا مَسْلَمَةُ بْنُ الصَّلْتِ ، قَالَ : نَا مَرْزُوقٌ أَبُو بَكْرٍ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ ، عَنْ أَبِي الصِّدِّيقِ النَّاجِيِّ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ أَخَذْتُ كَرِيمَتَيْهِ ، فَصَبَرَ وَاحْتَسَبَ لَمْ أَرْضَ لَهُ ثَوَابًا دُونَ الْجَنَّةِ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: مسلمة بن الصلت, وهو متروك, وقد وثقه ابن حبان, وقد روى عنه أحمد بن حنبل .

4847. Ebû Saîd el-Hudrî bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kutsi bir hadiste şöyle buyurdu:

"Kimin değerli iki gözü alınır da, o da buna sabredip mükâfatını umarsa, buna karşılık olarak o kulum için cennetten aşağısına razı olmam."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravilerinden Mesleme b. es-Salt, metrûktur. İbn Hibbân bu şahıs için güvenilir olduğunu söylerken, Ahmed b. Hanbel ise bu şahıstan hadis rivayet etmiştir.

٣٨٤٨ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ حَمَّادِ بْنِ زُغْبَةَ ، قَالَ : نَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، قَالَ : أَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ زَحْرٍ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ : إِذَا أَذْهَبْتُ حَبِيبَتَيْ عَبْدِي ، فَصَبَرَ وَاحْتَسَبَ ، أَثَبْتُهُ بِهِمَا الْجَنَّةَ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عبيد الله بن زحر, وهو ضعيف .

3848. Ebû Hureyre, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den şöyle rivayet etmiştir:

"Yüce Allah şöyle buyuruyor: Kulumun iki sevgiceğizi (gözlerini) aldığım zaman buna sabredip mükâfatını ümit ederse bu gözleri sebebiyle onu cennetle mükâfatlandırırım."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravilerinden Abdullah b. Zahr zayıftır.

٣٨٤٩ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بَزِيعٍ ، قَالَ : نَا بِشْرُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، قَالَ : نَا الأَوْزَاعِيُّ ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَطَاءٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ ذَهَبَ بَصَرُهُ فِي الدُّنْيَا ، جَعَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ نُورًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنْ كَانَ صَالِحًا " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: بشر بن إبراهيم الأنصاري, وهو ضعيف .

3849. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yüce Allah, dünyadayken gözlerini, kaybeden iyi (salih) kişi için kıyamet günü bir nur yapar."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravilerinden Bişr b. İbrâhîm el-Ensârî zayıftır.

(بَابُ فِيمَنْ ذَهَبَتْ عَيْنُهُ الوَاحِدَةُ)

Bir Gözünü Kaybeden

٣٨٥٠ - حَدَّثَنَا شَيْبَانُ بْنُ فَرُّوخَ ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمٍ الضَّبِّيُّ ، حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : قَالَ اللَّهُ : " إِذَا أَخَذْتُ كَرِيمَتَيْ عَبْدِي لَمْ أَرْضَ لَهُ ثَوَابًا دُونَ الْجَنَّةِ " ، قَالَ : قُلْتُ : " يَا رَسُولَ اللَّهِ ، وَإِنْ كَانَتْ وَاحِدَةً ؟ ، قَالَ : وَإِنْ كَانَتْ وَاحِدَةً "

رواه أبو يعلى, وفيه: سعيد بن سليم الضبي, ضعفه الأزدي ,وذكره ابن حبان في الثقات, قال : ويخطئ .

3850. Enes b.Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Yüce Allah buyurdu ki: Kulumun sevgili iki gözünü alırsam onun için Cennetten başkasına razı olmam"* Enes ekledi: Dedim ki: "Yâ Resûlallah! Şayet birini kaybederse?" Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Velev ki birini kaybetse de"* karşılığını verdi.

★Derim ki: Bu hadisin "Şayet birini kaybederse" ifadesinin dışındaki kısmı *Sahîh*'te yer almıştır.

Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ravilerinden Saîd b. Suleym ed-Dabbî adlı ravi hakkında Ezdî "zayıftır" demiştir. İbn Hibbân ise güvenilir olduğunu; fakat bazen hata yaptığını ifade etmektedir.

٣٨٥١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْعُتْبِيُّ الْمِصْرِيُّ ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ زِبْرِيقٍ الْحِمْصِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَجَاءٍ الشَّيْبَانِيُّ ، عَنِ السَّفَرِ بْنِ نُسَيْرٍ ، عَنْ ضَمْرَةَ بْنِ حَبِيبٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : قَالَ رَبُّكُمْ تَعَالَى : " إِذَا قَبَضْتُ كَرِيمَةَ عَبْدِي ، وَهُوَ بِهَا ضَنِينٌ ، فَحَمِدَنِي عَلَى ذَلِكَ لَمْ أَرْضَ لَهُ ثَوَابًا دُونَ الْجَنَّةِ "

رواه الطبراني في الكبير ,وفيه: السفر بن نسير, ذكره ابن حبان في الثقات, وضعفه الدارقطني .

3851. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: " Yüce Rabbiniz şöyle buyurdu: *Kulumun sevdiceği olan bir gözünü aldığımda o bundan dolayı sıkıntıya düşer, buna rağmen bana hamd ederse, onun için cennetten başkasına razı olmam."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İbn Hibbân ravilerinden Sefer b. Nüseyr için "güvenilirdir" derken; Dârekutnî ise "zayıftır" demiştir.

(بَابُ فِي وَجَعِ العَيْنِ)

Göz Ağrısı

٣٨٥٢ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ الْبَصْرِيُّ الْعُصْفُرِيُّ ، حَدَّثَنَا قَرِينُ بْنُ سَهْلِ بْنِ قَرِينٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي ذِئْبٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : " لا هَمَّ إِلا هَمُّ الدَّيْنِ ، وَلا وَجَعَ إِلا وَجَعُ الْعَيْنِ "

رواه الطبراني في الصغير والأوسط, وفيه: قرين بن سهل, قال الأزدي : كذاب .

3852. Câbir b. Abdillah'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Borç kaygısından başkası kaygı değildir. Göz ağrısından başkası da ağrı değildir."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ezdî, senedinde bulunan Karîn b. Sehl hakkında "yalancıdır" demiştir.

(بَابُ فِي الطَّاعُوْنِ وَمَا تَحْصُلُ بِهِ الشَّهَادَةُ)

Veba ve Şehit Hükmündeki Diğer Şeyler

٣٨٥٣ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَزِيدُ حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ عُبَيْدٍ أَبُو نُصَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَسِيبٍ مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " أَتَانِي جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلاَمُ بِالْحُمَّى وَالطَّاعُونِ فَأَمْسَكْتُ الْحُمَّى بِالْمَدِينَةِ وَأَرْسَلْتُ الطَّاعُونَ إِلَى الشَّامِ فَالطَّاعُونُ شَهَادَةٌ لأُمَّتِي وَرَحْمَةٌ لَهُمْ وَرِجْسٌ عَلَى الْكَافِرِ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير, ورجال أحمد ثقات .

3853. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in azatlısı Ebû Asîb'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

" Cebrail bana sara ve vebayı getirdi. Sarayı Medine'de tuttum, vebayı ise Şam'a gönderdim. Veba ümmetime rahmet ve şehitlik kazandırır. Kafirlere ise pislik ve rezalet (kazandırır)."

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ayrıca Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İmam Ahmed'in rivayetindeki kişiler güvenilirdir.

٣٨٥٤ – حَدَّثَنَا سُرَيْجٌ ، حَدَّثَنَا مَرْوَانُ بْنُ مُعَاوِيَةَ ، حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ الزُّبَيْرِ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، عَنْ أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ ، قَالَ : كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْغَارِ ، فَقَالَ : " اللَّهُمَّ طَعْنًا

، وَطَاعُونًا " ، قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنِّي أَعْلَمُ أَنَّكَ قَدْ سَأَلْتَ مَنَايَا أُمَّتِكَ ، فَهَذَا الطَّعْنُ قَدْ عَرَفْنَاهُ ، فَمَا الطَّاعُونُ ؟ قَالَ : " ذَرَبٌ كَالدُّمَّلِ ، إِنْ طَالَتْ بِكَ حَيَاةٌ سَتَرَاهُ "

رواه أبو يعلى، وفيه: جعفر بن الزبير الحنفي، وهو ضعيف .

3854. Ebû Bekr es-Sıddîk bildiriyor: Mağarada Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile bireber iken buyurdu ki:

"Ey Allahım! Ta'n (savaş silahları darbesi) ve tâundan sana sığınırım, yardımını esirgeme." Dedim ki: "Ey Allah'ın Elçisi! Bilmekteyim ki ümmetinin eceliyle ilgili istekte bulundun. Ta'n (savaş silahları darbesi)nin ne olduğunu biliyorum; ancak şu bahsettiğin tâun nedir bilmiyorum?" Buyurdu ki: *"Ur gibi onmaz bir yaradır. Allah ömür verir de yaşarsan görürsün."*

★ Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ravilerinden Câfer b. ez-Zübeyr el-Hanefî zayıftır.

٣٨٥٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِى قِلاَبَةَ أَنَّ الطَّاعُونَ وَقَعَ بِالشَّامِ فَقَالَ عَمْرُو بْنُ الْعَاصِ إِنَّ هَذَا الرِّجْزَ قَدْ وَقَعَ فَفِرُّوا مِنْهُ فِى الشِّعَابِ وَالأَوْدِيَةِ. فَبَلَغَ ذَلِكَ مُعَاذاً فَلَمْ يُصَدِّقْهُ بِالَّذِى قَالَ فَقَالَ بَلْ هُوَ شَهَادَةٌ وَرَحْمَةٌ وَدَعْوَةُ نَبِيِّكُمْ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اللَّهُمَّ أَعْطِ مُعَاذاً وَأَهْلَهُ نَصِيبَهُمْ مِنْ رَحْمَتِكَ. قَالَ أَبُو قِلاَبَةَ فَعَرَفْتُ الشَّهَادَةَ وَعَرَفْتُ الرَّحْمَةَ وَلَمْ أَدْرِ مَا دَعْوَةُ نَبِيِّكُمْ حَتَّى أُنْبِئْتُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَمَا هُوَ ذَاتَ لَيْلَةٍ يُصَلِّى إِذْ قَالَ فِى دُعَائِهِ " فَحُمَّى إِذاً أَوْ طَاعُونٌ فَحُمَّى إِذاً أَوْ طَاعُونٌ. ثَلاَثَ مَرَّاتٍ فَلَمَّا أَصْبَحَ قَالَ لَهُ إِنْسَانٌ مِنْ أَهْلِهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَقَدْ سَمِعْتُكَ اللَّيْلَةَ تَدْعُو بِدُعَاءٍ. قَالَ وَسَمِعْتَهُ. قَالَ نَعَمْ. قَالَ إِنِّى سَأَلْتُ رَبِّى عَزَّ وَجَلَّ أَنْ لاَ يُهْلِكَ أُمَّتِى بِسَنَةٍ فَأَعْطَانِيهَا وَسَأَلْتُهُ أَنْ لاَ يُسَلِّطَ عَلَيْهِمْ عَدُوًّا مِنْ غَيْرِهِمْ فَيَسْتَبِيحَهُمْ فَأَعْطَانِيهَا وَسَأَلْتُهُ أَنْ لاَ يَلْبِسَهُمْ شِيَعاً وَيُذِيقَ بَعْضَهُمْ بَأْسَ بَعْضٍ فَأَبَى عَلَىَّ أَوْ قَالَ فَمَنَعَنِيهَا فَقُلْتُ حُمَّى إِذاً أَوْ طَاعُوناً حُمَّى إِذاً أَوْ طَاعُوناً حُمَّى إِذاً أَوْ طَاعُوناً" ثَلاَثَ مَرَّاتٍ . رواه أحمد وأبو قلابة لم يدرك معاذ بن جبل

3855. Ebû Kilâbe anlatıyor: Şam'da, veba hastalığı ortaya çıktığı zaman, Amr b. el-Âs şöyle dedi: "Bu pislik artık meydanlara çıktı. Onun için vadi ve uzak yerlere kaçın (ki yakalanmayasınız)." Bu haber Muâz'a ulaştırılınca kendisi onun söylediği bu sözlere inanmadı ve dedi ki: "Bunun tam aksine bu hastalık, şehitlik, rahmet ve Hz. Peygamber'in duasıdır. Ey Allahım! Muâz ve ailesine, rahmetinden nasiplerini ver." Ebû Kilâbe dedi ki: "(Bunun) rahmet ve şehadet olduğunu biliyor idim.

Ancak Resûlullah'ın (aşağıdaki hadisi) bana haber verilinceye kadar bu duasını bilmiyordum."

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir gün geceleyin namaz kılarken duasında *"O halde sara veya veba"* şeklinde üç defa tekrar etti. Sabah olunca ailesinden birisi kendisine: "Ey Allah'ın Elçisi! Geceleyin dua ettiğinizi duydum." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O taktirde o duayı duydun öyle mi?"* deyince o kişi: "Evet" karşılığını verdi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ben yüce Rabbimizden ümmetimi açlıkla yok etmemesini istedim, kabul etti. Yüce Allah'tan ümmetime kendilerinden başka hiçbir düşmanı musallat etmemesini ve onları grup grup birbirine kırdırmayıp bir kısmının şiddetini diğerlerine arttırmamasını istedim. Ancak bunu istemekten engellendim* -veya- *dinlenilmedim. Bunun üzerine «o halde sara veya veba olsun» şeklinde dua ettim."*

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ebû Kilâbe'ye gelince o, Muâz b. Cebel'e yetişememiştir (onunla karşılaşmamıştır).

٣٨٥٦ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ مَوْلَى بَنِى هَاشِمٍ حَدَّثَنَا ثَابِتُ بْنِ يَزِيدَ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ عَنْ أَبِى مُنِيبٍ الأَحْدَب قَالَ خَطَبَ مُعَاذٌ بِالشَّامِ فَذَكَرَ الطَّاعُونَ فَقَالَ إِنَّهَا رَحْمَةُ رَبِّكُمْ وَدَعْوَةُ نَبِيِّكُمْ وَقَبْضُ الصَّالِحِينَ قَبْلَكُمُ اللَّهُمَّ أَدْخِلْ عَلَى آلِ مُعَاذٍ نَصِيبَهُمْ مِنْ هَذِهِ الرَّحْمَةِ. ثُمَّ نَزَلَ مِنْ مَقَامِهِ ذَلِكَ فَدَخَلَ عَلَى عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مُعَاذٍ فَقَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ ﴿الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلاَ تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ﴾ فَقَالَ مُعَاذٌ ﴿سَتَجِدُنِى إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ﴾

رواه أحمد , وروى الطبراني بعضه في الكبير, ورجال أحمد ثقات وإسناده متصل .

3856. Ebû Munîb el-Ahdeb bildiriyor: Muâz, Şam'da okumuş olduğu bir hutbede veba hakkında şunları söyledi: "Şüphesiz ki veba, Rabbimizden bir rahmet ve Peygamber'inizden (lehinizde sizin için) istenmiştir. Sözden önceki iyi (salih) kişilerin ise ölüm sebebidir. Ey Allahım! Muâz ve ailesini bu rahmetinden mahrum etme. Onlara nasiplerini ver!" dedi ve olduğu yerden aşağı indi. Daha sonra da oğlu Abdurrahman'ın yanına gitti. Oğlu Abdurrahman ona şu âyeti okudu: **"Gerçek olan Rabbinden gelendir. O halde kuşkulananlardan olma."**[1] Muâz ona şu âyeti okuyarak cevap verdi: **"İnşallah beni sabredenlerden bulacaksın."**[2]

---

[1] Bakara Sur. 147.

[2] Saffât Sur. 102.

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de bir kısmını rivayet etmiştir. İmam Ahmed'in senedindeki kişiler güvenilir olup senedi muttasıldır.

٣٨٥٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ حَدَّثَنَا مَسَرَّةُ بْنُ مَعْبَدٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " سَتُهَاجِرُونَ إِلَى الشَّامِ فَيُفْتَحُ لَكُمْ وَيَكُونُ فِيكُمْ دَاءٌ كَالدُّمَّلِ أَوْ كَالْحَرَّةِ يَأْخُذُ بِمَرَاقِ الرَّجُلِ يَسْتَشْهِدُ اللَّهُ بِهِ أَنْفُسَهُمْ وَيُزَكِّي بِهَا أَعْمَالَهُمْ ". اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ سَمِعَهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَعْطِهِ هُوَ وَأَهْلَ بَيْتِهِ الْحَظَّ الْأَوْفَرَ مِنْهُ. فَأَصَابَهُمُ الطَّاعُونُ فَلَمْ يَبْقَ مِنْهُمْ أَحَدٌ فَطُعِنَ فِي أُصْبُعِهِ السَّبَّابَةِ فَكَانَ يَقُولُ مَا يَسُرُّنِي أَنَّ لِي بِهَا حُمْرَ النَّعَمِ "

رواه أحمد , وإسماعيل بن عبيد الله لم يدرك معاذا .

3857. Muâz b. Cebel der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim:

"Şam'a göç edeceksiniz ve o size fetih olacak. Ancak insanın göbek altı hassas yerlerinde meydana gelen yarık ve apse (hıyarcık) hastalığına (vebaya) yakalanacaksınız. Yüce Allah, bu hastalık sebebiyle onların şehit olmalarını ve amellerinin temizlenmesini sağlayacaktır." (Muâz sözlerini sürdürdü) Ey Allahım! Şayet Muâz'ın bu sözleri Hz. Peygamber'den işittiğini biliyorsan (ki biliyorsun) o halde bana (yani Muâz'a) ve onun ailesine bu hastalıktan nasiplerini tam ve eksiksiz olarak ver."

Bunun akabinde hepsi veba hastalığına yakalandılar. Muâz da işaret parmağından yakalanmış isabet almıştı ve şöyle söylüyordu: "Bu iz ve musibet benim için (sahip olacağım) kırmızı develerden daha kıymetlidir."

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsmâîl b. Abdillah'a gelince o, Muâz'a yetişememiştir.

٣٨٥٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ زِيَادِ بْنِ عِلَاقَةَ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " فَنَاءُ أُمَّتِي بِالطَّعْنِ وَالطَّاعُونِ. فَقِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذَا الطَّعْنُ قَدْ عَرَفْنَاهُ فَمَا الطَّاعُونُ قَالَ وَخْزُ أَعْدَائِكُمْ مِنَ الْجِنِّ وَفِي كُلٍّ شُهَدَاءُ "

رواه أحمد بأسانيد ورجال بعضها رجال الصحيح , ورواه أبو يعلى والبزار والطبراني في الثلاث .

3858. Ebû Mûsa el-Eş'arî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ümmetimin helakı, sonu ta'n ve tâun sebebiyle olacaktır."* Kendisine: "Ya Resûlallah! Ta'n (silahla yaralanma) nedir biliyoruz; peki ya tâun nedir?" diye sorulunca şöyle buyurdu: *"O, cin*

düşmanlarınızın size dürtmesidir ve her iki halde de sizin için şehitlik vardır" buyurdu.

★Hadisi, İmam Ahmed değişik senetlerle rivayet almış olup senedlerin bazılarının ravileri *Sahîh*'in ravileridir. Bu hadisi ayrıca Ebû Ya'lâ, Bezzâr ve üç *Mu'cem*'inde Taberânî rivayet etmişlerdir.

٣٨٥٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ الأَحْوَلُ حَدَّثَنَا كُرَيْبُ بْنُ الْحَارِثِ بْنِ أَبِي مُوسَى عَنْ أَبِي بُرْدَةَ بْنِ قَيْسٍ أَخِي أَبِي مُوسَى قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " اللَّهُمَّ اجْعَلْ فَنَاءَ أُمَّتِي قَتْلاً فِي سَبِيلِكَ بِالطَّعْنِ وَالطَّاعُونِ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير، ورجال أحمد ثقات .

3859. Ebû Mûsa'nın kardeşi Ebû Burde b. Kays'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ey Allahım! Ümmetimin helâkı, yolunda yara alarak kanlarının dökülmesi ve veba hastalığı sebebiyle ölmekle olsun."*

★Hadisi, İmam Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet ettiler. Ahmed'in ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

٣٨٦٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ قَالَ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ شَهْرٍ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ غَنْمٍ قَالَ لَمَّا وَقَعَ الطَّاعُونُ بِالشَّامِ خَطَبَ عَمْرُو بْنُ الْعَاصِ النَّاسَ فَقَالَ إِنَّ هَذَا الطَّاعُونَ رِجْسٌ فَتَفَرَّقُوا عَنْهُ فِي هَذِهِ الشِّعَابِ وَفِي هَذِهِ الأَوْدِيَةِ فَبَلَغَ ذَلِكَ شُرَحْبِيلَ ابْنَ حَسَنَةَ قَالَ فَغَضِبَ فَجَاءَ وَهُوَ يَجُرُّ ثَوْبَهُ مُعَلِّقٌ نَعْلَهُ بِيَدِهِ فَقَالَ صَحِبْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَمْرٌو أَضَلُّ مِنْ حِمَارِ أَهْلِهِ وَلَكِنَّهُ رَحْمَةُ رَبِّكُمْ وَدَعْوَةُ نَبِيِّكُمْ وَوَفَاةُ الصَّالِحِينَ قَبْلَكُمْ "

رواه أحمد .

3860. Abdurrahman b. Ganm bildiriyor: Veba hastalığı Şam'da görülmeye başlayınca Amr b. el-Âs insanlara şöyle bir konuşma yaptı: "Şüphesiz ki bu veba, bir pislikten ibarettir. Bu hastalıktan korunmak için vadi ve uzak bölgelere doğru uzaklaşın."

Bu konuşma, Şurahbîl b. Hasene'ye ulaşınca çok sinirlenerek süratle gelip şu konuşmayı yaptı:

"Ben, Allah'ın Elçisiyle görüşüp ondan istifade ederken (bu hastalığın bir pislik olduğunu iddia eden) Amr, o zamanlar (Müslüman olmaması hasebiyle) ailesinin bile eşeğinden daha sapık durumdaydı. Şunu iyi bilin ki bu hastalık Allah tarafından size bahşedilen bir şefkat,

Peygamberinizin gerçekleşmesi için dua ettiği ve sizlerden önceki salih (iyi) insanların da kendisi sebebiyle öldükleri bir şeydir (hastalıktır)."

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir.

٣٨٦١ - وَعِنْدَهُ فِي رِوَايَةٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ مَوْلَى بَنِى هَاشِمٍ حَدَّثَنَا ثَابِتٌ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ عَنْ أَبِى مُنِيبٍ أَنَّ عَمْرَو بْنَ الْعَاصِ قَالَ فِى الطَّاعُونِ فِى آخِرِ خُطْبَةٍ خَطَبَ النَّاسَ فَقَالَ إِنَّ هَذَا رِجْسٌ مِثْلُ السَّيْلِ مَنْ يَنْكُبْهُ أَخْطَأَهُ وَمِثْلُ النَّارِ مَنْ يَنْكُبْهَا أَخْطَأَتْهُ وَمَنْ أَقَامَ أَحْرَقَتْهُ وَآذَتْهُ

3861. Ebû Munîb'den naklettiği başka bir rivayette ise:

Amr, baş gösteren bir veba esnasında insanlara şu şekilde hitap etti:

"Bu (veba) bir pisliktir ve onun yolu üzerinde durmazsanız size bulaşıp karışmaz. Ayrıca bu, ateşe benzer; yanında durursanız sizi yakar. Ondan uzaklaşır, onun yolunda durmazsanız onun yakmasından ve eziyetinden kurtulursunuz."

٣٨٦٢ - وَفِي رِوَايَةٍ أُخْرَى عَنْ يَزِيدُ بْنُ حُمَيْرٍ عَنْ شُرَحْبِيلُ ابْنُ حَسَنَةَ نَحْوَهُ إِلاَّ أَنَّهُ قَالَ: فَبَلَغَ ذَلِكَ عَمْرًا فَقَالَ صَدَقَ "

رواها كلها أحمد وروى الطبراني في الكبير بعضه, وأسانيد أحمد حسان صحاح .

3862. Yezîd b. Humeyr'in Şurahbîl b. Hasene'den gelen rivayetinde ise şu ifade yer almıştır: (Şurahbîl'in) bu sözü Amr'a ulaşınca: "Doğru söylemiş" dedi.

★Hadisi, İmam Ahmed ve bazı bölümlerini *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet ettiler. Ahmed'in isnâdleri sahîh ve hasendirler.

٣٨٦٣ - حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ نَصْرٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ بَهْرَامَ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا شَهْرُ بْنُ حَوْشَبٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ غَنْمٍ ، عَنْ حَدِيثِ الْحَارِثِ بْنِ عَمِيرَةَ أَنَّهُ : قَدِمَ مَعَ مُعَاذٍ مِنَ الْيَمَنِ فَمَكَثَ مَعَهُ فِي دَارِهِ ، وَفِي مَنْزِلِهِ فَأَصَابَهُمُ الطَّاعُونُ فَطُعِنَ مُعَاذٌ ، وَأَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ ، وَشُرَحْبِيلُ بْنُ حَسَنَةَ ، وَأَبُو مَالِكٍ جَمِيعًا فِي يَوْمٍ وَاحِدٍ ، وَكَانَ عَمْرُو بْنُ الْعَاصِ حِينَ حَسَّ بِالطَّاعُونِ فَرَّ وَفَرِقَ فَرَقًا شَدِيدًا ، وَقَالَ : يَا أَيُّهَا النَّاسُ ، " تَفَرَّقُوا فِي هَذِهِ الشِّعَابِ فَقَدْ نَزَلَ بِكُمْ أَمْرٌ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ لا أَرَاهُ إِلا رِجْزًا وَطَاعُونًا ، فَقَالَ لَهُ شُرَحْبِيلُ بْنُ حَسَنَةَ : كَذَبْتَ قَدْ صَحِبْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنْتَ أَضَلُّ مِنْ حِمَارِ أَهْلِكَ ، فَقَالَ

عَمْرٌو : صَدَقْتَ ، فَقَالَ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ ، لِعَمْرِو بْنِ الْعَاصِ : كَذَبْتَ لَيْسَ بِالطَّاعُون ، وَلا الرِّجْزِ ، وَلَكِنَّهَا رَحْمَةُ رَبِّكُمْ وَدَعْوَةُ نَبِيِّكُمْ ، وَقَبْضُ الصَّالِحِينَ ، اللَّهُمَّ فَأْتِ آلَ مُعَاذ النَّصِيبَ الأَوْفَرَ مِنْ هَذِهِ الرَّحْمَةِ ، قَالَ : فَمَا أَمْسَى حَتَّى طُعِنَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ ابْنُهُ ، وَأَحَبُّ الْخَلْقِ إِلَيْهِ الَّذِي كَانَ يُكَنَّى بِهِ فَرَجَعَ مُعَاذٌ مِنَ الْمَسْجِدِ فَوَجَدَهُ مَكْرُوبًا ، فَقَالَ : يَا عَبْدَ الرَّحْمَنِ ، كَيْفَ أَنْتَ ؟ فَاسْتَجَابَ لَهُ ، فَقَالَ : يَا أَبَة ،﴿ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلا تَكُنْ مِنَ الْمُمْتَرِينَ ﴾ فَقَالَ مُعَاذٌ : وَإِنَّا ﴿إِنْ شَاءَ اللَّهُ سَتَجِدُنِي مِنَ الصَّابِرِينَ ﴾، فَمَاتَ مِنْ لَيْلَتِهِ ، وَدَفَنَهُ مِنَ الْغَدِ فَجَعَلَ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ يُرْسِلُ الْحَارِثَ بْنَ عَمِيرَةَ إِلَى أَبِي عُبَيْدَةَ بْنِ الْجَرَّاحِ يَسْأَلُهُ كَيْفَ هُوَ ؟ ، فَأَرَاهُ أَبُو عُبَيْدَةَ طَعْنَهُ بِكَفِّهِ ؛ فَبَكَى الْحَارِثُ بْنُ عَمِيرَةَ وَفَرِقَ مِنْهَا حِينَ رَآهَا ؛ فَأَقْسَمَ أَبُو عُبَيْدَةَ بِاللَّهِ مَا يُحِبُّ أَنَّ لَهُ مَكَانَهَا حُمْرَ النَّعَمِ قَالَ : فَرَجَعَ الْحَارِثُ إِلَى مُعَاذٍ فَوَجَدَهُ مَغْشِيًّا عَلَيْهِ فَبَكَى الْحَارِثُ ، وَاسْتَبْكَى ، ثُمَّ إِنَّ مُعَاذًا أَفَاقَ فَقَالَ : يَا ابْنَ الْحُمَيْرِيَّةِ لِمَ تَبْكِ عَلَيَّ ؟ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْكَ ، فَقَالَ الْحَارِثُ : وَاللَّهِ مَا عَلَيْكَ أَبْكِي ، فَقَالَ مُعَاذٌ : فعلى ما تَبْكِي ؟ ، قَالَ : أَبْكِي عَلَى مَا فَاتَنِي مِنْكَ الْعَصْرَيْنِ الْغُدُوِّ ، وَالرَّوَاحِ ، قَالَ مُعَاذٌ : أَجْلِسْنِي فَأَجْلَسَهُ فِي حِجْرِهِ ، فَقَالَ : اسْمَعْ مِنِّي فَإِنِّي أُوصِيكَ بِوَصِيَّةٍ إِنَّ الَّذِي تَبْكِي عَلَيَّ مِنْ غُدُوِّكَ وَرَوَاحِكَ فَإِنَّ الْعِلْمَ مَكَانَهُ بَيْنَ لَوْحَيِ الْمُصْحَفِ فَإِنْ أَعْيَا عَلَيْكَ تَفْسِيرُهُ فَاطْلُبْهُ بَعْدِي عِنْدَ ثَلاثَة : عُوَيْمِرٍ أَبِي الدَّرْدَاءِ أَوْ عِنْدَ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ أَوْ عِنْدَ ابْنِ أُمِّ عَبْد وَأُحَذِّرُكَ زَلَّةَ الْعَالِمِ ، وَجِدَالَ الْمُنَافِقِ ، ثُمَّ إِنَّ مُعَاذًا لَتَعْلَمُ أَنِّي أُحِبُّكَ ، قَالَ : فَلَمَّا قَضَى نَحْبَهُ انْطَلَقَ الْحَارِثُ حَتَّى أَتَى أَبَا الدَّرْدَاءِ بِحِمْصَ فَمَكَثَ عِنْدَهُ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَمْكُثَ ، ثُمَّ قَالَ الْحَارِثُ : إِنَّ أَخِي مُعَاذًا أَوْصَانِي بِكَ وَبِسَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ ، وَبِابْنِ أُمِّ عَبْد ، وَلا أَرَانِي إِلا مُنْطَلِقًا إِلَى الْعِرَاقِ فَقَدِمَ الْكُوفَةَ فَجَعَلَ يَحْضُرُ مَجْلِسَ ابْنِ أُمِّ عَبْد بُكْرَةً ، وَعَشِيَّةً فَبَيْنَمَا هُوَ كَذَلِكَ فِي الْمَجْلِسِ ذَاتَ يَوْمٍ قَالَ ابْنُ أُمِّ عَبْد : فَمَنْ أَنْتَ ؟ قُلْتُ : امْرُؤٌ مِنْ أَهْلِ الشَّامِ ، قَالَ ابْنُ أُمِّ عَبْدٍ : نِعْمَ الْحَيُّ أَهْلُ الشَّامِ لَوْلا وَاحِدَةٌ ، قَالَ الْحَارِثُ : وَمَا تِلْكَ الْوَاحِدَةُ ؟ قَالَ : لَوْلا أَنَّهُمْ يَشْهَدُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ أَنَّهُمْ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ قَالَ : فَاسْتَرْجَعَ الْحَارِثُ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلاثًا وَقَالَ : صَدَقَ مُعَاذٌ عِنْدَمَا قَالَ لِي ، فَقَالَ ابْنُ أُمِّ عَبْد : وَمَا قَالَ يَا ابْنَ أَخِي ؟ ، قَالَ : حَذَّرَنِي زَلَّةَ الْعَالِمِ ، وَاللَّهِ مَا أَنْتَ يَا ابْنَ مَسْعُود إِلا أَحَدَ رَجُلَيْنِ إِمَّا رَجُلٌ أَصْبَحَ عَلَى يَقِينٍ ، وَيَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ فَأَنْتَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ أَوْ رَجُلٌ مُرْتَابٌ لا تَدْرِي أَيْنَ مَنْزِلَتُكَ ، قَالَ

ابْنُ مَسْعُود : صَدَقَ أَخِي إِنَّهَا زَلَّةٌ فَلا تُؤَاخِذْنِي بِهَا ، فَأَخَذَ ابْنُ مَسْعُود بِيَدِ الْحَارِث فَانْطَلَقَ بِهِ إِلَى رَحْلِهِ فَمَكَثَ عِنْدَهُ مَا شَاءَ اللَّهُ ، ثُمَّ قَالَ الْحَارِثُ : لا بُدَّ لِي أَنْ أُطَالِعَ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ سَلْمَانَ الْفَارِسِيَّ بِالْمَدَائِنِ ، فَانْطَلَقَ الْحَارِثُ حَتَّى قَدِمَ عَلَى سَلْمَانَ بِالْمَدَائِنِ فَلَمَّا سَلَّمَ عَلَيْهِ قَالَ : مَكَانَكَ حَتَّى أَخْرُجَ إِلَيْكَ ، قَالَ الْحَارِثُ : وَاللَّهِ مَا أَرَاكَ تَعْرِفُنِي يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : بَلَى ، عَرَفَتْ رُوحِي رُوحَكَ قَبْلَ أَنْ أَعْرِفَكَ إِنَّ الأَرْوَاحَ عِنْدَ اللَّهِ جُنُودٌ مُجَنَّدَةٌ فَمَا تَعَارَفَ مِنْهَا ائْتَلَفَ وَمَا تَنَاكَرَ مِنْهَا فِي غَيْرِ اللَّهِ اخْتَلَفَ فَمَكَثَ عِنْدَهُ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَمْكُثَ ، ثُمَّ رَجَعَ إِلَى الشَّامِ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ كَانُوا يَتَعَارَفُونَ فِي اللَّهِ وَيَتَزَاوَرُونَ فِي اللَّهِ "

رواه البزار, وروى أحمد بعضه ,وفي إسناد البزار شهر بن حوشب وفيه كلام وقد وثقه غير واحد ,وروى الطبراني في الكبير طرفا منه .

3863. Abdurrahman b. Ganm'ın, Hâris b. Umeyre'den naklettiğine göre o, Muâz'la Yemen'den döndüklerinde onun evinde iken Muâz, Ebû Ubeyde b. el-Cerrâh, Şurahbîl b. Hasene ve Ebû Mâlik aynı günde vebaya yakalanmışlar. Bunu fark eden Amr b. el-Âs bu durumdan bir hayli korkup kaçıvermiş ve şöyle bir konuşma yapmış:

"Ey insanlar! Uzaklaşabildiğiniz yere kadar uzaklaşıp ayrılın. Bunun bir azap ve veba olduğunu zannediyorum. Yüce Allah'ın bir emri aramızda meydana gelmiştir." Bunun üzerine Şurahbîl b. Hasene: "Yanılıyorsun, biz Allah'ın Elçisiyle dostluk kurmuş onun sohbeti ile şereflenirken sen- o zamanlar henüz müşrik olman sebebiyle, ailenin eşeğinden bile daha sapık (aşağılık) idin" dedi. Amr ona cevaben: "Haklısın" (ben Müslüman olmadan önce eşeğimizden daha değersizdim) karşılığını verdi. Muâz b. Cebel, ise Amr b. el-Âs'a şöyle dedi: "Yanılıyorsun! Bu ne bir azap, ne de vebadır. Tam aksine bu Allah'ın rahmet ve şefkati, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'in duasının tahakkuku ve salih insanların ölüm sebebidir. Ey Allahım! Sen benim yani Muâz'ın ailesine bu rahmetinden en yeterli derecede ver. Bu rahmetinle bizleri de nasiplendir."

(Hâris b. Umeyr anlatımına devam ediyor) Daha akşam olmadan, Muâz için en sevimli mahluk ve kendi ismiyle künyelendiği biricik oğlu Abdurrahman vebaya yakalandı.

Muâz, mescitten döndüğünde onu sıkıntılı görünce dedi ki: "Ey Abdurrahman! Nasılsın?" Abdurrahman şu âyetle cevap verdi: **"Gerçek olan Rabbinden gelendir, o halde şüpheye düşenlerden olma."**[1]

Bunun üzerine Muâz şu âyeti okudu: **"İnşallah beni sabredenlerden bulursun."**[2] Nihayet Abdurrahman o gece vefat etti. Muâz onu ertesi gün defnetti. Daha sonra Muâz, Hâris b. Umeyre'yı Ebû Ubeyde'ye yollayıp durumunu sordurdu. Ebû Ubeyde, Muâz'ın gönderdiği Hâris'e elindeki veba yarasını gösterince ona acıyan Hâris ağlamaya başladı; ayrıca o yarayı görünce bayağı da korkmuştu. Bunu gören Ebû Ubeyde bir servete sahip olmaktansa bu yaraya sahip olmanın kendisi için daha değerli ve sevimli olduğuna yemin etti. Daha sonra Hâris, Muâz'ın yanına dönünce onu baygın buldu. Bunun üzerine hem ağladı, hem de ağlattı.

Muâz ayılınca: "Ey Himyeriyye'nin oğlu! Benim için neden ağlıyorsun?" diye sordu. Hâris: "Vallahi sana ağlamıyorum!" karşılığını verdi. Muâz: "O halde neye ağlıyorsun?" diye sorunca: "Senden ayrı geçen iki güne ağlıyorum" diye cevap verdi. Muâz ona: "Beni oturt (oturmama yardım et)!" dedi. Bunun üzerine onu önüne oturttu.

Daha sonra şöyle dedi: "Sana bir tavsiyede bulunacağım: Benden istifade edemediğin iki gün için sakın üzülme. Çünkü ilmin yeri Kitab'ın iki kapağı arasıdır. Şayet ben ölür de Kitabullah'dan anlamadığın, sana ağır gelen bir konu olursa, sana isimlerini vereceğim kişilerden öğrenebilirsin. Bunlar Uveymir Ebu'd-Derdâ, Selmân el-Fârisî ve İbn Ebî Abd adlı kişilerdir. Aman ha seni, âlimin ayağının kayması yanlışa düşmesi konusunda uyarıyorum, dikkatli ol. Ayrıca münafıklarla sakın tartışmaya girme."

Daha sonra Muâz'ın ölüm hali şiddetlenmeye başladı. Hatta hiç kimsenin çekmeyeceği kadar acı çekmeye başladı. Her ayılmasından sonra gözlerini aralayıp şöyle diyordu: "Boğ, sen boğ beni. Yemin olsun ki seni ne kadar sevdiğimi bilirsin!" (Bu acıyı çekmektense senin gibi sevdiğim birisinin beni boğması ve canımı alması benim için daha hafiftir.)

Muâz vefat edince Hâris orayı terk etti ve Ebu'd-Derdâ'nın yanına geldi. Onun yanında bir müddet kalıp (istifade ettikten) sonra kendisine şöyle dedi: "Kardeşim Muâz bana üç kişiyi tavsiye etmişti ki bunların

---

[1] Bakara Sur. 147.

[2] Saffat Sur. 102.

birincisi sendin. Diğerleri ise Selmân el-Fârisî ve İbn Ummi Abd (İbn Mes'ûd)'dur. Artık Irak'a gitmem gerektiğini düşünüyorum."

Böylece Hâris, Kûfe'ye gidip İbn Ummi Abd'ın (İbn Mes'ûd)'un gece gündüz ilmi oturumlarına katılmaya başladı. Bu durum böyle seyrederken bir gün bu oturumların birinde İbn Ummi Abd: "Sen kimsin?" diye sorunca Hâris cevaben: "Şam halkından bir kişiyim" karşılığını verdi. İbn Ummi Abd dedi ki: "Bir şey de olmasa Şam halkı ne kadar da hoş bir halktır." Bunun üzerine Hâris: "Peki o bir şey nedir?" diye sorunca şöyle cevapladı: "Bir de kendilerinin Cennet halkı olduklarını iddia etmeseler." Bunun üzerine Hâris bu sözü iki üç defa tekrarlatıp şöyle dedi: "Muâz bana söylediği şeyde haklıymış!" İbn Ummi Abd sordu: "Ey yeğenim! Sana ne söyledi?" Hâris dedi ki: "Beni âlimin ayağının kayabileceğini, hata edebileceği konusunda uyarmıştı. Vallahi sen şu iki insandan birisisin! Ya öyle bir mertebeye ve imana ulaştın! Allah'ın dışında başka bir ilah olmadığına şahadet eden ve dolayısıyla da Cennet halkından birisin yahut ta haddini bilmeyen bir şüphecisin." (İbn Ummi Abd) İbn Mes'ûd dedi ki: "Kardeşim doğru söylemiş. Söylediklerim hatalı şeylerdir. Ne olur beni bağışla ve mazur gör."

İbn Mes'ûd, Hâris'i elinden tutup evine götürdü ve bir müddet onu ağırladıktan sonra Hâris dedi ki: "Medain'deki Ebû Abdillah Selmân el-Fârisî'yle mutlaka görüşmem gerekiyor."

Böylece daha sonra Medain'deki Selmân el-Fârisî'nin yanına gitti. Kendisiyle karşılaşıp ta ona selam verince Selmân el-Fârisî ona şöyle dedi: "Dur! Ben yanına gelinceye kadar sakın bir yere gitme!" Bu (karşılama) üzerine Hâris şöyle dedi: "Ey Ebû Abdillah! Vallahi beni tanıdığını zannediyorum!" O ise: "Tam aksine. Seni tanımadan önce ruhum ruhunu tanıdı. Şüphesiz ruhlar kalabalıklar gibidirler. Onların bir kısmı tanışıp uyuşmuş, bir kısmı da birbirlerinden hoşlanmadıklarından Allah dışında her konuda fikir ayrılığına düşmüşlerdir" dedi.

Hâris onun yanında da bir müddet kaldıktan sonra Şam'a geri döndü. İşte o insanlar Allah için tanışıp, Allah için birbirlerini ziyaret eden insanlardır.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdındaki Şehr b. Havşeb isimli ravi şaibelidir. Bununla beraber, birçok kişi de kendisinin güvenilirliğine deyinmişlerdir. İmam Ahmed ise bu hadisin bir kısmını, Taberânî ise *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de bu hadisin bir bölümünü rivayet etmiştir.

٣٨٦٤ - حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ ، وَأَبُو عَقِيلٍ أَنَسُ بْنُ سَلْمٍ الْخَوْلانِيّ قَالا : ثنا هِشَامُ بْنُ خَالِدٍ الدِّمَشْقِيُّ ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ يَحْيَى الْخُشَنِيُّ ، عَنِ ابْنِ ثَوْبَانَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ مَكْحُولٍ ، عَنْ كَثِيرِ بْنِ مُرَّةَ ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " تَنْزِلُونَ مَنْزِلا يُقَالُ لَهُ : الْجَابِيَةُ أَوِ الْجُوَيْبِيَّةُ يُصِيبُكُمْ فِيهِ دَاءٌ مِثْلُ غُدَّةِ الْجَمَلِ ، يَسْتَشْهِدُ اللَّهُ بِهِ أَنْفُسَكُمْ وَذَرَارِيَّكُمْ ، وَيُزَكِّي بِهِ أَعْمَالَكُمْ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الحسن بن يحيى الخشني, وثقه دحيم وغيره, وضعفه النسائي وغيره .

3864. Muâz b. Cebel'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Câbiye (veya Cuveybiyye) denilen bir yere gideceksiniz ki orada deve uruna benzeyen bir hastalığa, illete tutulacaksınız! Yüce Allah bu hastalık sebebiyle sizi ve ailelerinizi şehit (hükmünde) kılacak ve o hastalık sebebiyle amellerinizi temizleyecek."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Senedinde bulunan Hasan b. Yahya el-Huşenîyi Duhaym ve başkaları güvenilir olarak nitelerken Nesâî ve başkaları ise zayıf olduğunu belirtmişlerdir.

٣٨٦٥ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ يَزْدَادَ الطَّبَرَانِيُّ الْخَطِيبُ ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ أَيُّوبَ النَّصِيبِيُّ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عِصْمَةَ النَّصِيبِيُّ ، عَنْ بِشْرِ بْنِ حَكَمٍ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِي حُرَّةَ ، عَنْ سَالِمٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : " فَنَاءُ أُمَّتِي فِي الطَّعْنِ وَالطَّاعُونِ ، قُلْنَا : قَدْ عَرَفْنَا الطَّعْنَ فَمَا الطَّاعُونُ ؟ ، قَالَ : وَخْزُ أَعْدَائِكُمْ مِنَ الْجِنِّ ، وَفِي كُلٍّ شَهَادَةٌ "

رواه الطبراني في الصغير والأوسط, وفيه: عبد الله بن عصمة النصيبي, قال ابن عدي : له مناكير ,وقد وثقه ابن حبان .

3865. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ümmetim ta'n ve tâun sebebiyle yok olacaktır!"* Dedik ki: "Ta'n (kanın akıtılması veya savaş sebebiyle olan ölümün) ne olduğunu biliyoruz, ancak tâun nedir?" Şu karşılığı verdi: *"Düşmanlarınız olan cinlerin çarpmasıdır. Her iki ölüm sebebi de şehitlik (hükmünde)dir."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Senedinde bulunan Abdullah b. İsmet en-Nasîbî hakkında İbn Adî: "Bu kişinin münker rivayetleri var!" derken İbn Hibbân ise onu güvenilir addetmiştir.

٣٨٦٦ - حدثنا أَبُو زُرْعَةَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَمْرٍو الدِّمَشْقِيُّ ، ثنا أَبُو الْيَمَانِ الْحَكَمُ بْنُ نَافِعٍ . ح وَحَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عِرْقٍ الْحِمْصِيُّ ، ثنا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنُ الضَّحَّاكِ ، قَالا : ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ ، عَنْ ضَمْضَمِ بْنِ زُرْعَةَ ، عَنْ شُرَيْحِ بْنِ عُبَيْدٍ ، عَنْ عُتْبَةَ بْنِ عَبْدٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " يَأْتِي

الشُّهَدَاءُ وَالْمُتَوَفَّوْنَ بِالطَّاعُونِ ، فَيَقُولُ أَصْحَابُ الطَّاعُونِ : نَحْنُ شُهَدَاءٌ ، فَيُقَالُ : انْظُرُوا ، فَإِنْ كَانَتْ جِرَاحَتُهُمْ كَجِرَاحَةِ الشُّهَدَاءِ ، تَسِيلُ دَمًا كَرِيحِ الْمِسْكِ ، فَهُمْ شُهَدَاءٌ فَيَجِدُونَهُمْ كَذَلِكَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: إسماعيل بن عياش ,وفيه كلام وحديثه عن أهل الشام مقبول وهذا منه .

3866. Utbe b. Abd bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Şehitler ve veba sebebiyle ölenlere gelince, vebadan ölen kişiler diyecekler ki: «Bizler şehitleriz.» Bunun üzerine denilecek ki: «Bakın! Gerçekten de yaraları şehitlerinki gibi, misk kokulu kan akıyor.» Onlar şehitlerdir. Onların gerçekten de öyle olduğunu anlarlar."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravilerinden İsmâîl b. Ayyâş şaibeli bir kişidir. Ancak Şam halkından rivayet ettiği hadisleri makbuldür. Bu hadis de Şam halkından rivayet ettiği hadislerdendir.

(بَابُ فِي الطَّاعُونِ وَالثَّابِتُ فِيهِ وَالفَارُّ مِنْهُ)

Vebadan Kaçan ve Kaçmayan Hakkında

٣٨٦٧ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَزِيدُ أَخْبَرَنَا جَعْفَرُ بْنُ كَيْسَانَ وَيَحْيَى بْنُ إِسْحَاقَ وَعَفَّانُ الْمَعْنَى وَهَذَا لَفْظُ حَدِيثِ يَزِيدَ لَمْ يَخْتَلِفُوا فِي الإِسْنَادِ وَالْمَعْنَى قَالاَ أَنَا جَعْفَرُ بْنُ كَيْسَانَ الْعَدَوِيُّ قَالَ حَدَّثَتْنَا مُعَاذَةُ بِنْتُ عَبْدِ اللَّهِ الْعَدَوِيَّةُ قَالَتْ دَخَلْتُ عَلَى عَائِشَةَ فَقَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ" لاَ تَفْنَى أُمَّتِي إِلاَّ بِالطَّعْنِ وَالطَّاعُونِ . قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذَا الطَّعْنُ قَدْ عَرَفْنَاهُ فَمَا الطَّاعُونُ قَالَ غُدَّةٌ كَغُدَّةِ الْبَعِيرِ الْمُقِيمُ بِهَا كَالشَّهِيدِ وَالْفَارُّ مِنْهَا كَالْفَارِّ مِنَ الزَّحْفِ "

رواه أحمد وأبو يعلى والطبراني في الأوسط .

3867. Hz. Âişe bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ümmetimin yok oluşu ancak ta'n (yaralanma sonucu meydana gelen ölüm) ve tâun sebebiyle olacaktır."* Dedim ki: "Ey Allah'ın Elçisi! Ta'n'ın ne olduğunu biliyoruz; ancak tâun nedir (onu bilmiyoruz)?" Buyurdu ki: *"Deve uruna benzeyen bir urdur ki ona sabredip kaçmayan şehit gibi (hükmünde)dir. Ondan kaçan ise savaştan kaçan gibidir."*

★Hadisi, İmam Ahmed, Ebû Ya'lâ ve Taberânî de *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir.

٣٨٦٨ – وله عند أبي يعلى أيضا حَدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى ، حَدَّثَنَا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، قَالَ : سَمِعْتُ لَيْثًا يُحَدِّثُ , عَنْ صَاحِبٍ لَهُ ، عَنْ عَطَاءٍ ، قَالَ : قَالَتْ عَائِشَةُ : ذُكِرَ الطَّاعُونُ ، فَذَكَرْتُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " وَخزَةٌ تُصِيبُ أُمَّتِي مِنْ أَعْدَائِهِمْ مِنَ الْجِنِّ ، غُدَّةٌ كَغُدَّةِ الإِبِلِ ، مَنْ أَقَامَ عَلَيْهِ كَانَ مُرَابِطًا ، وَمَنْ أُصِيبَ بِهِ كَانَ شَهِيدًا ، وَمَنْ فَرَّ مِنْهُ كَالْفَارِّ مِنَ الزَّحْفِ "

ورواه الطبراني في الأوسط بنحوه إلا أنه قال : " والصَّابِرُ عَلَيْهِ كَالمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ الله " .

3868. Ebû Ya'lâ'nın rivayetinde ise Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Ümmetimin cin düşmanları tarafından çarpılmasıdır- dürtülmesidir, deve uru gibi bir urdur. Olduğu yerden ayrılmayan savaştan kaçmayıp ona yakalanan şehit ve ondan kaçan ise savaştan kaçan gibidir."

★Hadisi, Taberânî de *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta *"Ona sabreden Allah yolunda cihad eden gibidir"* ibaresiyle rivayet etmiştir.

٣٨٦٩ - وَلَهَا عِنْدَ الْبَزَّارِ : قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللهِ هَذَا الطَّعْنُ قَدْ عَرَفْنَاهُ فَمَا الطَّاعُونُ؟ قَالَ يُشْبِهُ الدُّمَّلَ يَخْرُجُ فِي الآبَاطِ وَالْمَرَاقِّ وَفِيهِ تَزْكِيَةُ أَعْمَالِهِمْ وَهُوَ لِكُلِّ مُسْلِمٍ شَهَادَةٌ "

ورجال أحمد ثقات, وبقية الأسانيد حسان .

3869. Bezzâr'ın Hz. Âişe'den yaptığı rivayette ise şu ifade mevcuttur: Dedim ki: "Ey Allah'ın elçisi! Ta'n nedir biliyoruz; peki tâun nedir?" Buyurdu ki: *"(Deri altında çıkan) yara ve şişlik gibi bir şeydir. Koltuk atları ile hassas ve yumuşak olan yerlerde olur. Onunla amelleriniz temizlenir. O, her Müslüman için şehitlik gibidir."*

★İmam Ahmed'in ravileri güvenilir kimselerdir. Diğer senetler ise hasendir.

٣٨٧٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ أَنْبَأَنَا بَكْرُ بْنُ مُضَرَ عَنْ عَمْرِو بْنِ جَابِرٍ الْحَضْرَمِىِّ أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللهِ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ فِى الطَّاعُونِ "الْفَارُّ مِنْهُ كَالْفَارِّ يَوْمَ الزَّحْفِ وَمَنْ صَبَرَ فِيهِ كَانَ لَهُ أَجْرُ شَهِيدٍ "

رواه أحمد والبزار والطبراني في الأوسط, ورجال أحمد ثقات .

3870. Câbir b. Abdillah der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in tâun hakkında şöyle dediğini işittim:

"Ondan kaçan savaştan kaçmış gibidir! Ona sabredip kaçmayana şehitlik sevabı vardır."

★Hadisi, İmam Ahmed, Bezzâr ve ayrıca Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İmam Ahmed'in ravileri güvenilir kimselerdir.

٣٨٧١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ أَخْبَرَنَا عِكْرِمَةُ بْنُ خَالِدٍ الْمَخْزُومِيُّ عَنْ أَبِيهِ أَوْ عَنْ عَمِّهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ " إِذَا وَقَعَ الطَّاعُونُ بِأَرْضٍ وَأَنْتُمْ بِهَا فَلاَ تَخْرُجُوا مِنْهَا وَإِذَا وَقَعَ وَلَسْتُمْ بِهَا فَلاَ تَقْدَمُوا عَلَيْهِ "

رواه أحمد .

3871. Mahzumlu İkrime b. Hâlid, babasından veya amcasından, o da dedesinden, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in Tebuk savaşında şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir:

"Bir yerde veba var ise ve siz de orada iseniz sakın orayı terk etmeyin! Ancak vebanın meydana geldiği yerde değilseniz sakın oraya yönelmeyin!"

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir.[1]

٣٨٧٢ - وله عنده في رواية "وَإِذَا كَانَ بِأَرْضٍ وَلَسْتُمْ بِهَا فَلاَ تَقْرَبُوهَا"

وإسناد أحمد حسن , وكذلك رواه الطبراني في الكبير .

3872. İmam Ahmed, İkrime'den başka bir rivayetinde ise şöyle nakletmiştir. *"Sizin olmadığınız bir yerde ise sakın oraya yaklaşmayın."*

★İmam Ahmed'in isnâdı hasendir. Taberânî de aynısını *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir

٣٨٧٣ - حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى السَّاجِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى الْحَرَشِيُّ ، ثنا حَاتِمُ بْنُ وَرْدَانَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ إِسْحَاقَ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ ، قَالَ : ذُكِرَ الطَّاعُونُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ : " إِنَّهُ رِجْسٌ أَصَابَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ ، فَإِذَا سَمِعْتُمْ بِهِ بِبَلَدٍ فَلا تَدْخُلُوهَا عَلَيْهِ ، وَإِذَا وَقَعَ وَأَنْتُمْ بِبَلَدٍ فَلا تَخْرُجُوا فِرَارًا مِنْهُ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

3873. Zeyd b. Sâbit dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanında veba konusu açılınca şöyle buyurdu: *"O, sizden öncekilerin yakalandığı çirkin bir azaptır. O halde bir beldede olduğunu duyarsanız oraya girmeyin, bulunduğunuz şehirde ise oradan ondan kurtulmak düşüncesiyle çıkmayın."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

---

[1] Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de (4120)

٣٨٧٤ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، نا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْه ، ثَنَا أَبُو أُسَامَةَ ، ثَنَا أَبُو سِنَانٍ عِيسَى بْنُ سِنَانٍ ، عَنْ يَعْلَى بْنِ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ ، قَالَ : " ذَكَرَ مُعَاوِيَةُ الْفِرَارَ مِنَ الطَّاعُونِ فِي خُطْبَتِهِ ، فَقَالَ عُبَادَةُ : أُمُّكَ هِنْدٌ أَعْلَمُ مِنْكَ ، فَأَتَمَّ خُطْبَتَهُ ، ثُمَّ صَلَّى ، ثُمَّ أَرْسَلَ إِلَى عُبَادَةَ ، فَنَفَرَتْ رِجَالٌ مِنَ الأَنْصَارِ مَعَهُ ، فَاحْتَبَسَهُمْ ، وَدَخَلَ عُبَادَةُ ، فَقَالَ لَهُ مُعَاوِيَةُ : أَلَمْ تَتَّقِ اللَّهَ وَتَسْتَحِي إِمَامَكَ ؟ فَقَالَ عُبَادَةُ : أَلَيْسَ قَدْ عَلِمْتَ أَنِّي " بَايَعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْلَةَ الْعَقَبَةِ ، إِنِّي لا أَخَافُ فِي اللَّهِ لَوْمَةَ لائِمٍ " ، ثُمَّ خَرَجَ مُعَاوِيَةُ عِنْدَ الْعَصْرِ ، فَصَلَّى الْعَصْرَ ، ثُمَّ أَخَذَ بِقَائِمَةِ الْمِنْبَرِ ، فَقَالَ : أَيُّهَا النَّاسُ ، إِنِّي ذَكَرْتُ لَكُمْ حَدِيثًا عَلَى الْمِنْبَرِ ، فَدَخَلْتُ الْبَيْتَ فَإِذَا الْحَدِيثُ كَمَا حَدَّثَنِي عُبَادَةُ ، فَاقْتَبِسُوا مِنْهُ ، فَهُوَ أَفْقَهُ مِنِّي "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: عيسى بن سنان, وثقه ابن حبان وغيره, وضعفه يحيى بن معين وغيره .

3874. Ya'lâ b. Şeddâd b. Evs anlatıyor: Muaviye, hutbesinde vebadan bahsedince Ubâde şöyle dedi: "Annen Hind, senden daha bilgilidir."

Muaviye hutbesini kesmeden devam edip tamamladıktan sonra namazını kıldı. Daha sonra da Ubâde'nin peşinden bir adam göndererek onu çağırttı. Bunun üzerine Ensar'ın erkekleri de onunla birlikte ayağı kalkınca onları oturtup Muaviye'nin yanına gitti.

Muaviye ona şöyle dedi: "Allah'tan korkmaz, liderinden utanmaz mısın?" Ubâde ona şu karşılığı verdi: "Sen, benim Resûlullah'a, kınayanların kınamasından, Allah için asla korkmayacağıma dair söz verip biat ettiğimi gayet iyi biliyor musun?" Daha sonra Muaviye ikindi namazına gelip namazı kıldırdıktan sonra bir şeye tutunarak dedi ki:

"Ey insanlar! Minberden size bir şey söylemiştim; daha sonra eve gidince bu hadisin Ubâde'nin bana söylediği gibi olduğunu anladım. Kendisinden faydalanın zira o, benden daha bilgilidir."

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Senedinde İsa b. Sinân vardır. Bu kişiyi, İbn Hibbân ve başkaları güvenilir kabul ederken Yahya b. Maîn ve başkaları zayıf olduğunu söylemiştir.

٣٨٧٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي أَبَانُ بْنُ صَالِحٍ عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ الأَشْعَرِيِّ عَنْ رَابِّهِ رَجُلٍ مِنْ قَوْمِهِ كَانَ خَلَفَ عَلَى أُمِّهِ بَعْدَ أَبِيهِ كَانَ شَهِدَ طَاعُونَ عَمَوَاسَ قَالَ لَمَّا اشْتَعَلَ الْوَجَعُ قَامَ أَبُو عُبَيْدَةَ بْنُ الْجَرَّاحِ فِي النَّاسِ خَطِيباً فَقَالَ

أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ هَذَا الْوَجَعَ رَحْمَةُ رَبِّكُمْ وَدَعْوَةُ نَبِيِّكُمْ وَمَوْتُ الصَّالِحِينَ قَبْلَكُمْ وَإِنَّ أَبَا عُبَيْدَةَ يَسْأَلُ اللَّهَ أَنْ يَقْسِمَ لَهُ مِنْهُ حَظَّهُ.

قَالَ فَطُعِنَ فَمَاتَ رَحِمَهُ اللَّهُ وَاسْتُخْلِفَ عَلَى النَّاسِ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ فَقَامَ خَطِيباً بَعْدَهُ فَقَالَ أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ هَذَا الْوَجَعَ رَحْمَةُ رَبِّكُمْ وَدَعْوَةُ نَبِيِّكُمْ وَمَوْتُ الصَّالِحِينَ قَبْلَكُمْ وَإِنَّ مُعَاذاً يَسْأَلُ اللَّهَ أَنْ يَقْسِمَ لآلِ مُعَاذٍ مِنْهُ حَظَّهُ. قَالَ فَطُعِنَ ابْنُهُ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُعَاذٍ فَمَاتَ ثُمَّ قَامَ فَدَعَا رَبَّهُ لِنَفْسِهِ فَطُعِنَ فِي رَاحَتِهِ فَلَقَدْ رَأَيْتُهُ يَنْظُرُ إِلَيْهَا ثُمَّ يُقَبِّلُ ظَهْرَ كَفِّهِ ثُمَّ يَقُولُ مَا أُحِبُّ أَنَّ لِي بِمَا فِيكِ شَيْئاً مِنَ الدُّنْيَا. فَلَمَّا مَاتَ اسْتُخْلِفَ عَلَى النَّاسِ عَمْرُو بْنُ الْعَاصِ فَقَامَ فِينَا خَطِيباً فَقَالَ أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ هَذَا الْوَجَعَ إِذَا وَقَعَ فَإِنَّمَا يَشْتَعِلُ اشْتِعَالَ النَّارِ فَتَجَبَّلُوا مِنْهُ فِي الْجِبَالِ. قَالَ فَقَالَ لَهُ أَبُو وَاثِلَةَ الْهُذَلِيُّ كَذَبْتَ وَاللَّهِ لَقَدْ صَحِبْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنْتَ شَرٌّ مِنْ حِمَارِي هَذَا. قَالَ وَاللَّهِ مَا أَرُدُّ عَلَيْكَ مَا تَقُولُ وَايْمُ اللَّهِ لاَ نُقِيمُ عَلَيْهِ. ثُمَّ خَرَجَ وَخَرَجَ النَّاسُ فَتَفَرَّقُوا عَنْهُ وَدَفَعَهُ اللَّهُ عَنْهُمْ قَالَ فَبَلَغَ ذَلِكَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ مِنْ رَأْيِ عَمْرٍو فَوَاللَّهِ مَا كَرِهَهُ " رواه أحمد، وشهر: فيه كلام، وشيخه لم يسم.

3875. Şehr b. Havşeb el-Eş'arî, Amevâs Vebasını yaşayan üvey babasından bildiriyor: Bu hastalık ve elem yayılmaya başlayınca Ebû Ubeyde b. el-Cerrâh, insanlara şöyle bir konuşma yaptı:

"Ey insanlar! Bu hastalık Rabbinizin rahmeti, Peygamberinizin (olmasını istediği) duası ve sizden önceki iyi insanların ölüm sebebidir. Ben Ebû Ubeyde, Yüce Allah'tan bu hastalıktan payıma düşen nasibimi vermesini niyaz ediyorum." Daha sonra Ebû Ubeyde vebaya yakalanarak vefat etti. Allah kendisine rahmet eylesin. Ondan sonra insanların başında kalan Muâz b.Cebel de onlara şu konuşmayı yaptı:

"Ey insanlar! Bu hastalık, Rabbinizden rahmet, Peygamberinizin olması için ettiği duası, sizden önceki iyi insanların kendisi sebebiyle öldükleri şeydir. Ben Muâz, Yüce Allah'tan, bu hastalıktan nasibimiz olan bu aileme ihsan etmesini niyaz ediyorum."

Bunun üzerine oğlu Abdurrahman vebaya yakalanıp vefat etti. Muâz daha sonra kendisi için de dua etti ve el ayasında bu hastalık peyda oldu. Allah kendisine rahmet etsin. El ayasındaki veba yarasına bakıp elinin üstünü öptüğünü, daha sonra da (yarasına bakıp) şöyle söylediğini işittim: "Seni dünyalık namına hiçbir şeyle değişmem (sen benim için dünyalık şeylerden daha kıymetli ve sevimlisin)"

O da vefat edince insanların başına Amr b. el-Âs lider olarak seçildi. O ise bize şöyle bir konuşma yaptı:

"Ey insanlar! Şüphesiz bu ağrı (hastalık) olduğu zaman, ateşin alev alması gibi yayılıyor. Dolayısıyla herkes bu alevden uzaklaşıp dağlara sığınsın." Bunun üzerine Ebû Vâile el-Huzelî dedi ki:

"Vallahi yanılıyorsun! Ben, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in birlikteliği ile aydınlanırken sen şu eşeğimden daha kötüydün!" Bunun üzerine Amr dedi ki: "Vallahi senin bu sözüne cevap vermeyeceğim ve burada da durmayacağız." Daha sonra o ve diğer insanlar çıkıp dağıldılar ve Yüce Allah da o hastalığı ortadan uzaklaştırdı.

Vallahi bu durum yani Amr'ın bu davranışı, Hz. Ömer'e ulaştığında bu tutumunu kınamadı.

★Hadisi Ahmed rivayet etti: Şehr şâibeli bir ravi olup şeyhinin ismini de vermemiştir.

٣٨٧٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ رَاهَوَيْهِ ، ثنا أَبِي ، ثنا جَرِيرُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ ، ح وَحَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى السَّاجِيُّ ، ثنا مَحْمُودُ بْنُ زُنْبُورٍ ، ثنا فُضَيْلُ بْنُ عِيَاضٍ ، كِلاهُمَا عَنْ لَيْثِ بْنِ أَبِي سُلَيْمٍ ، عَنْ أَبِي الْيَقْظَانِ ، عَنْ زَاذَانَ ، عَنْ عَابِسٍ الْغِفَارِيِّ ، قَالَ : كُنَّا مَعَهُ فَوْقَ أَجَارٍ لَهُ ، فَمَرَّ قَوْمٌ يَتَحَمَّلُونَ ، فَقَالَ : مَا هَؤُلاءِ ؟ قِيلَ : يَفِرُّونَ مِنَ الطَّاعُونِ ، فَقَالَ : يَا طَاعُونُ خُذْنِي ، يَا طَاعُونُ خُذْنِي ، يَا طَاعُونُ خُذْنِي ، فَقَالَ لَهُ ابْنُ أَخٍ لَهُ وَكَانَتْ لَهُ صُحْبَةٌ : تَمَنَّى الْمَوْتَ وَقَدْ سمعت رَسُولَ اللَّه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " لا يَتَمَنَّ أَحَدُكُمُ الْمَوْتَ فَإِنَّ الْمَوْتَ آخرُ عَمَلِ الْمُؤْمِنِ لا يَرْجِعُ فَيُسْتَعْتَبُ فَقَالَ : يَا ابْنَ أَخِي ، إِنِّي أُبَادِرُ خلالا سَمِعْتُهُنَّ مِنْ رَسُولِ اللَّه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَكُنَّ فِي آخِرِ الزَّمَانِ يَتَخَوَّفُهُنَّ عَلَى أُمَّته : " إِمَارَةُ السُّفَهَاءِ ، وَكَثْرَةُ الشُّرَطِ ، واسْتِخْفَافٌ بِالدَّمِ ، وَقَطِيعَةُ الرَّحِمِ ، وَنَشْوٌ يَنْشَأُ يَتَّخِذُونَ الْقُرْآنَ مَزَامِيرَ يُقَدِّمُونَ الرَّجُلَ لَيْسَ بِأَفْقَهِهِمْ فِي الدِّينِ ، وَلا بِأَعْلَمِهِمْ ، وَفِيهِمْ مَنْ هُوَ أَفْقَهُ مِنْهُمْ وَأَعْلَمُ يُقَدِّمُونَهُمْ لِيُغَنِّيَهُمْ غِنَاءً "

رواه الطبراني في الكبير, وأحمد بنحوه .

3876. Âbis el-Gifârî bildiriyor: Kendi evinin terasında otururken taşınan bir grubun oradan geçmesi üzerine: "Bunlar kimdir?" diye sordu. Cevaben: "Bunlar, vebadan kaçan bir gruptur" denilince o da bunun üzerine dedi ki:

"Ey veba! Beni de al! Ey veba! Beni de al! Ey veba! Beni de al!" Arkadaşları da ölümü temenni edip arzulamaktaydı. Bunun üzerine amcasının oğlu kendisine şöyle dedi:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle buyururken işittim: *"Sizden hiç biriniz ölümü arzulamasın. Şüphesiz ölüm, müminin amelinin mükâfatıdır. Bu arzusu kabul edilir (de ölür) ise kınanır."* Dedi ki: "Ey amcamın oğlu! Benim bu davranışım ve aceleciliğim Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in ümmetini sakındırmak (uyarmak) maksadıyla âhir zaman hakkında şu söylediği şeylerden kaynaklanmaktadır:

"Alçakların liderliği, polislerin çoğalması, insan kan ve canının ucuzlayıp değerini yitirmesi, akrabalık bağlarının gevşemesi, kafası bulanık bir takım grupların, Kur'ân'ı nağmeler gibi algılayarak, din konusunda kendilerinden bilgisiz ve anlayışsız insanları öne sürüp onların da şarkı söyler gibi Kur'ân okumaları."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İmam Ahmed de benzerini rivayet etmiştir.

٣٨٧٧ – وله في رواية : وَقَد سَمِعْتُ أو سَمِعْتُ رَسُولَ اللّهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : "لاَ يَتَمَنَّى أَحَدُكُمُ الْمَوْتَ فَيَكُوْنُ عِنْدَ انْقِطَاعِ أَجَلِهِ "

وفي إسناده: ليث بن أبي سليم, وفيه كلام . قلت : وله طرق تأتي في الإمارة والخلافة والتوبة إن شاء الله .

3877. Âbis el-Gıfârî başka bir rivayette ise şöyle demiştir: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu duydum: *"Hiç biriniz ölümü arzulamasın. Ölüm, kişinin ömrünün bitimiyle olacaktır (onun istemesiyle değil)."*

★Hadis'in İsnâdında Leys b. Ebî Süleym vardır ki şaibeli bir kişidir.

Bu hadisin başka tariki vardır ki bunlar inşallah Emirlik, Hilâfet ve Tövbe bölümlerinde gelecek.

(بَابُ جَامِعٌ فِيْمَنْ هُوَ شَهِيْدٌ)

Şehit Kapsamındakiler

٣٨٧٨ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُؤَمَّلِ بْنِ الصَّبَّاحِ ، ثنا بَكْرُ بْنُ يَحْيَى بْنِ زَبَّانَ ، ثنا مِنْدَلُ بْنُ عَلِيٍّ ، عَنْ عَاصِمٍ ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ ، عَنْ سَلْمَانَ ، قَالَ : أَتَيْتُ رَسُولَ اللّهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالزَّكَاةِ ثَلاثَ مِرَارٍ ، فَقَالَ : " مَا تَعُدُّونَ الشَّهِيدَ فِيكُمْ ؟ قَالُوا : الَّذِي يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللّهِ ، قَالَ : إِنَّ شُهَدَاءَ أُمَّتِي إِذَنْ لَقَلِيلٌ ، الْقَتْلُ فِي سَبِيلِ اللّهِ شَهَادَةٌ ، وَالطَّاعُونُ شَهَادَةٌ ، وَالنُّفَسَاءُ شَهَادَةٌ ، وَالْحَرْقُ شَهَادَةٌ ، وَالْغَرَقُ شَهَادَةٌ ، وَالسُّلُّ شَهَادَةٌ ، وَالْبَطْنُ شَهَادَةٌ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: مندل بن علي, وفيه كلام كثير, وقد وثق .

قلت : وتأتي أحاديث بنحو هذا في الجهاد إن شاء الله .

3878. Selmân dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e üç defa zekat getirdim. Bu arada: *"Aranızdan kimleri şehit kabul ediyorsunuz?"* diye sorunca dediler ki: "Allah için öldürüleni." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"O halde Ümmetimin şehitleri bayağı az imiş. Allah yolunda ölen şehittir; vebadan ölen şehittir; doğum sebebiyle ölen şehittir; yanarak ölen şehittir; boğularak ölen şehittir; iç hastalık sebebiyle ölen şehittir."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravilerinden Mendel isimli ravi hakkında söz sarfedilmişken, diğer taraftan da güvenilir olduğu belirtilmiştir. İnşaallah Cihat bölümünde buna benzer hadisler gelecek.

(بَابُ فِي الْمَبْطُونِ)

Karın Ağrısı

٣٨٧٩ - حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى ، ثنا مُسَدَّدٌ ، ثنا أَبو عَوَانَةَ ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ عَبْدِ اللهِ الأَوْدِيِّ ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحِمْيَرِيِّ ، أَنَّ رَجُلا كَانَ يُقَالُ لَهُ : حُمَمَةُ مِنْ أَصْحَابِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ غَازِيًا إِلَى أَصْبَهَانَ فِي خِلافَةِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ ، وَفُتِحَتْ أَصْبَهَانُ ، فَقَالَ حُمَمَةُ : " اللَّهُمَّ إِنَّ حُمَمَةَ يَزْعُمُ أَنَّهُ يُحِبُّ لِقَاكَ ، فَإِنْ كَانَ صَادِقًا فَاعْزِمْ لَهُ عَلَيْهِ بِصَدَقَةٍ ، وَإِنْ كَانَ كَاذِبًا فَاعْزِمْ لَهُ عَلَيْهِ ، وَإِنْ كَرِهَ ، فَأَخَذَهُ الْبَطْنُ " فَمَاتَ بِأَصْبَهَانَ ، فَقَالَ أَبو مُوسَى : يَا أَيُّهَا النَّاسُ ، إِنَّا وَاللهِ مَا سَمِعْنَا فِيمَا سَمِعْنَا مِنْ نَبِيِّكُمْ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَا بَلَغَ عِلْمُنَا إِلا وَأَنَّ حُمَمَةَ شَهِيدٌ"

رواه الطبراني في الكبير, وأحمد بنحوه, وفيه: داود الأودي وثقه ابن معين في رواية وضعفه في أخرى.

3879. Humeyd b. Abdirrahman el-Himyerî bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in ashabından, Humeme isimli bir kişi, Hz Ömer'in hilâfeti zamanında İsfahan'a savaşa gitti ve İsfahan fethedildi. İşte o zaman Humeme şöyle dedi:

"Ey yüce Rabbim! Humeme sana kavuşup, seninle buluşmayı sevdiğini ve bunu arzulayıp inandığını iddia ediyor. Şayet bu iddiasında samimiyse, bu samimiyetinin hatırı için onun bu dileğini gerçekleştir. Şayet bu iddiasında samimi değil de yalancıysa, o halde hoşuna gitmese de, sana kavuşmak konusunda ona güç verip yardım et."

Daha sonra, karın ağrısına tutularak İsfahan'da vefat etti. Bunun üzerine Ebû Mûsa şu konuşmayı yaptı: "Ey insanlar! Peygamberimizden

işittiğimiz ve bildiğimiz kadarıyla Humeme hiç şüphesiz şehit (hükmünde)dir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de ve benzer bir şekilde İmam Ahmed nakletmiştir. Ravilerinden Dâvud el-Evdî'yi İbn Maîn bir rivayette tevsîk ederken, bir diğer rivayette zayıf görmüştür.

(بَابُ فِي ذَاتِ الجَنْبِ)

Zâtülcenb Hakkında

٣٨٨٠ - حدثنا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ ، ثنا أَبُو صَالِحٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ وَاهِبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْمُعَافِرِيِّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ شَمَاسَةَ ، عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " الْمَيِّتُ مِنْ ذَاتِ الْجَنْبِ شَهِيدٌ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام .

3880. Utbe b. Âmir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Zâtülcenb sebebiyle ölen şehittir."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan İbn Lehî'a şaibelidir.

(بَابُ فِي مَوْتِ الغَرِيبِ)

Gurbettekinin Ölümü

٣٨٨١ - حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ عِمْرَانَ السَّدُوسِيُّ ، ثنا عَمْرُو بْنُ الْحُصَيْنِ الْعُقَيْلِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُلاثَةَ ، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ أَبَانَ ، عَنْ وَهْبِ بْنِ مُنَبِّهٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَوْتُ الْغَرِيبِ شَهَادَةٌ إِذَا احْتُضِرَ ، فَرَمَى بِبَصَرِهِ عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ يَسَارِهِ ، فَلَمْ يَرَ إِلا غَرِيبًا ، وَذَكَرَ أَهْلَهُ وَوَلَدَهُ ، وَتَنَفَّسَ فَلَهُ بِكُلِّ نَفَسٍ يَتَنَفَّسُهُ يَمْحُو اللَّهُ أَلْفَيْ أَلْفِ سَيِّئَةٍ ، وَيَكْتُبُ لَهُ أَلْفَيْ أَلْفِ حَسَنَةٍ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عمرو بن الحصين العقيلي, وهو متروك .

3881. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Yurdundan memleketinden uzakta ölen kişi şehittir. Kendisi öleceğini anlayıp ta sağına soluna bakındığında tanıdık kimseyi göremeyen ve çoluk çocuğu olan kişinin teneffüs ettiği her nefes karşılında Yüce Allah iki milyon günahını silip onun yerine iki milyon sevap yazar."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravilerinden Amr b. el-Husayn el-Ukaylî metrûktur.

(بَابُ فِي مَوْتِ الفَجْأَةِ وَالمَرَضِ قَبْلَ المَوْتِ)

Ölüm Öncesi Hastalık ve Ani Ölüm

٣٨٨٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّائِغُ ، ثنا بِشْرُ بْنُ عُبَيْسٍ ، ثنا ابْنُ أَبِي فُدَيْكٍ ، عَنْ عُمَرَ بْنِ حَفْصٍ ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ مَكْحُولٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " يَتَعَوَّذُ مِنْ مَوْتِ الْفَجْأَةِ ، وَكَانَ يُعْجِبُهُ أَنْ يُمَرَّضَ قَبْلَ أَنْ يَمُوتَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عثمان بن عبد الرحمن القرشي, وهو متروك .

3882. Ebû Umâme der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ani ölümden Allah'a sığınır, ölüm öncesi hastalanmayı yeğlerdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravilerinden Osmân b. Abdirrahman el-Kuraşî metrûktur.

٣٨٨٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ الْوَلِيدِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عُمَيْرٍ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ مَوْتِ الْفَجْأَةِ فَقَالَ رَاحَةٌ لِلْمُؤْمِنِ وَأَخْذَةُ أَسَفٍ لِلْفَاجِرِ

رواه أحمد والطبراني في الأوسط وفيه قصة, وفيه: عبيد الله بن الوليد الوصافي, وهو متروك .

3883. Hz. Âişe'den: Kendisi, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e ani ölüm hakkında sorunca şöyle buyurdu: *"Mümin için huzur, facir için ise pişmanlık anıdır."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta ve İmam Ahmed rivayet etmiştir. Bunun hikâyesi de vardır. Ravilerinden Abdullah b. el-Velîd el-Vassafî metrûktur.

(بَابُ فِيمَا يُسْتَعَاذُ مِنْهُ مِنَ المَوْتَاتِ)

Kendisinden Allah'a Sığınılan Ölümler

٣٨٨٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ أَخْبَرَنَا أَبُو قَبِيلٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِي أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَعَاذَ مِنْ سَبْعِ مَوْتَاتٍ مَوْتِ الْفُجَاءَةِ وَمِنْ لَدْغِ الْحَيَّةِ وَمِنَ السَّبُعِ وَمِنَ الْحَرَقِ وَمِنَ الْغَرَقِ وَمِنْ أَنْ يَخِرَّ عَلَى شَيْءٍ أَوْ يَخِرَّ عَلَيْهِ شَيْءٌ وَمِنَ الْقَتْلِ عِنْدَ فِرَارِ الزَّحْفِ

رواه أحمد والبزار والطبراني في الكبير والأوسط ,وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام .

3884. Abdullah b. Amr b. el-Âs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yedi ölümden Allah'a sığınmıştır: Ani ölümden; yılan sokmasından; yırtıcı hayvandan; boğulmaktan; yanarak ölmekten; üzerine bir şey düşmesi veya onun başka bir şey üzerine düşmesiyle meydana gelen ölüm ve savaştan kaçarken meydana gelen ölümden.

★Hadisi, İmam Ahmed, Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan İbn Lehî'a şaibelidir.

٣٨٨٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَمُوتَ غَمًّا أَوْ هَمًّا أَوْ أَنْ أَمُوتَ غَرَقاً أَوْ أَنْ يَتَخَبَّطَنِي الشَّيْطَانُ عِنْدَ الْمَوْتِ أَوْ أَنْ أَمُوتَ لَدِيغاً " رواه أحمد, وفيه: إبراهيم بن إسحاق, و لم أجد من وثقه, وبقية رجاله ثقات .

3885. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Allahım! Gam, keder içerisinde ölmekten veya boğularak ölmekten veya (yılan ve benzeri hayvanların) sokması sebebiyle ölmekten sana sığınırım."*

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravilerinden İbrâhîm b. İshâk metrûktur. Kendisini tevsîk edene rastlamadım. Bunun dışındakiler güvenilir kimselerdir.

٣٨٨٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِجِدَارٍ أَوْ حَائِطٍ مَائِلٍ فَأَسْرَعَ الْمَشْيَ فَقِيلَ لَهُ فَقَالَ " إِنِّي أَكْرَهُ مَوْتَ الْفَوَاتِ " رواه أحمد وأبو يعلى, وإسناده ضعيف .

3886. Aynı isnâdla Ebû Hureyre'den: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), yan yatmış bir duvarın yanından geçerken yürümesini hızlandırdı. Bunun sebebinin sorulması üzerine şu cevabı verdi: *"Ben, ani ölümden hoşlanmam"*

★Hadisi, İmam Ahmed ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdı zayıftır.

(بَابُ حُسْنُ الظَّنِّ بِاللهِ تَعَالَى)

Yüce Allah'a Hüzn-ü Zan Beslemek

٣٨٨٧ - قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ قَالَ حَدَّثَنِي الْوَلِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ يَعْنِي ابْنَ أَبِي السَّائِبِ قَالَ حَدَّثَنِي حَيَّانُ أَبُو النَّضْرِ قَالَ دَخَلْتُ مَعَ وَاثِلَةَ بْنِ الأَسْقَعِ عَلَى أَبِي الأَسْوَدِ الْجُرَشِيِّ فِي مَرَضِهِ الَّذِي مَاتَ فِيهِ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ وَجَلَسَ قَالَ فَأَخَذَ أَبُو الأَسْوَدِ يَمِينَ وَاثِلَةَ

فَمَسَحَ بِهَا عَلَى عَيْنَيْهِ وَوَجْهِهِ لِبَيْعَتِهِ بِهَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَهُ وَاثِلَةُ وَاحِدَةٌ أَسْأَلُكَ عَنْهَا. قَالَ مَا هِيَ قَالَ كَيْفَ ظَنُّكَ بِرَبِّكَ قَالَ فَقَالَ أَبُو الأَسْوَدِ وَأَشَارَ بِرَأْسِهِ أَيْ حَسَنٌ. قَالَ وَاثِلَةُ أَبْشِرْ إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي فَلْيَظُنَّ بِي مَا شَاءَ" رواه أحمد والطبراني في الأوسط , ورجال أحمد ثقات .

3887. Hayyân Ebu'n-Nadr bildiriyor: Vâsile b. el-Eska ile beraber, ölüm döşeğindeki Ebu'l-Esved el-Curaşî'yi ziyarete gittiğimizde bizlere selam verip doğrularak oturdu. Daha sonra Ebu'l-Esved, Vâsile'nin sağ elini alıp yüzüne ve gözüne sürdü; çünkü o (elleriyle) Resûlullah'a bey'at etmişti. Vâsile ona: "Sadece bir şey sormak istiyorum deyince" o: "Nedir?" diye sordu. Vâsile: "(Ölünce sana nasıl muamele edeceği hususunda) Allah hakkındaki zannın nedir?" dedi. Ebu'l-Esved başıyla: iyi anlamına gelen bir işarette bulundu. Bunun üzerine Vâsile dedi ki: "Müjdeler olsun; zira ben, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim: *"Yüce Allah şöyle buyurdu: Ben kulumun beni zannettiği gibiyim. Benim hakkımda dilediğini düşünsün."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İmam Ahmed'in ravileri güvenilir kimselerdir.

٣٨٨٨ - وعَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال : يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: قَالَ أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي إِنْ ظَنَّ خَيْراً فَلَهُ وَإِنْ ظَنَّ شَرًّا فَلَهُ "

رواه أحمد, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام .قلت : وتأتي أحاديث في حسن الظن في الأدعية وغير ذلك إن شاء الله

3888. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Yüce Allah şöyle buyuruyor: Ben kulumun bana olan düşüncesiyleyim. Hakkımda iyi düşünürse de kendisine, kötülük düşünürse de kendisinedir."*

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan İbn Lehî'a şaibelidir.

(بَابُ فِيمَنْ مَاتَ فِي أَحَدِ الحَرَمَيْنِ)

Haremeyn'in Birinde Ölen Kişi

٣٨٨٩ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْفَسَوِيُّ ، ثنا خَلَفُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ السَّرَخْسِيُّ ، ثنا أَبُو الصَّبَّاحِ عَبْدُ الْغَفُورِ بْنُ سَعِيدٍ الأَنْصَارِيُّ ، عَنْ أَبِي هَاشِمٍ الرُّمَّانِيِّ ، عَنْ زَاذَانَ ، عَنْ سَلْمَانَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ مَاتَ فِي أَحَدِ الْحَرَمَيْنِ اسْتَوْجَبَ شَفَاعَتِي ، وَكَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنَ الآمِنِينَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبد الغفور بن سعيد, وهو متروك .

3889. Selmân'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Haremeyn'in birinde ölen kişiye mutlaka şefaat edeceğim. O kişi kıyamette endişe duymayacaktır."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravilerinden Abdulğafûr b. Saîd metrûktur.

٣٨٩٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ مَهْدِيٍّ الْكُوفِيُّ ، حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمَسْرُوقِيُّ ، حَدَّثَنَا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُؤَمَّلِ الْمَكِّيِّ ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ مَاتَ فِي أَحَدِ الْحَرَمَيْنِ بُعِثَ آمِنًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ "

رواه الطبراني في الصغير والأوسط, وفيه: موسى بن عبد الرحمن المسروقي, وقد ذكره ابن حبان في الثقات, وفيه :عبد الله بن المؤمل, وثقه ابن حبان وغيره, وضعفه أحمد وغيره, وإسناده حسن .

3890. Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Harameyn'in birinde ölen kişinin kıyamet günü diriltildiğinde herhangi bir endişesi olmayacaktır."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiştir. Ravilerinden Mûsa b. Abdirrahman el-Mesrûkî hakkında İbn Hibbân 'güvenilir' demiştir. İbn Hibbân ve başkaları yine isnâdında bulunan Abdullah b. el-Muemmel hakkında 'güvenilir derken, İmam Ahmed ve başkaları ise bu şahsın zayıf olduğunu belirtmişlerdir. Hadisin isnâdı hasendir.

(بَابُ فِيمَنْ مَاتَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ)

Cuma Günü Ölen

٣٨٩١ - حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ ، عَنْ وَاقِدِ بْنِ سَلامَةَ ، عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ مَاتَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وُقِيَ عَذَابَ الْقَبْرِ " رواه أبو يعلى, وفيه: يزيد الرقاشي, وفيه كلام .

3891. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Cuma günü ölen kişi kabir azabından korunur."*

★ Ebû Ya'lâ'nın rivayet ettiği bu hadisin senedinde bulunan Yezîd er-Rakâşî şaibeli bir kişidir.

(بَابُ فِيمَنْ مَاتَ فِي بَيْتِ المَقْدِسِ)

Beytü'l-Makdis'te Ölen Kişi

٣٨٩٢ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "مَنْ مَاتَ فِي بَيْتِ المَقْدِسِ فَكَأَنَّمَا مَاتَ فِي السَّمَاءِ " رواه البزار, وفيه: يوسف بن عطية البصري, وهو ضعيف .

2892. Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Beytü'l-Makdis'te ölen, gökte ölmüş gibidir."

★ Bezzâr'ın rivayet ettiği bu hadisin ravilerinden Yûsuf b. Atiyye el-Basrî zayıftır.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي المَوْتِ)

Ölüm Hakkında Söyleyenler

٣٨٩٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا سُكَيْنٌ قَالَ ذَكَرَ ذَاكَ أَبِي عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "لَمْ يَلْقَ ابْنُ آدَمَ شَيْئاً قَطُّ خَلَقَهُ اللَّهُ أَشَدَّ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ ثُمَّ إِنَّ الْمَوْتَ لأَهْوَنُ مِمَّا بَعْدَهُ " رواه أحمد, ورجاله موثقون .

3893. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İnsan oğlu, Yüce Allah'ın onu yarattığı günden beri ölümden daha ağır bir şeyle karşılaşmamıştır. Şüphesiz ölüm daha sonraki şeylere göre çok daha hafiftir."*

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٣٨٩٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ قَابُوسَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ آخِرُ شِدَّةٍ يَلْقَاهَا الْمُؤْمِنُ الْمَوْتُ رواه أحمد, وفيه: قابوس وثقه ابن معين وابن عدي, وضعفه النسائي وغيره .

3894. İbn Abbâs der ki: "Müminin çekeceği son sıkıntı ölümdür."

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Bu hadisin senedinde bulunan Kâbûs isimli kişi hakkında İbn Maîn ve İbn Adî güvenilir derken, Nesâî ve başkaları zayıf olduğunu söylemiştir.

٣٨٩٥ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ ، ثنا نُعَيْمُ بْنُ حَمَّادٍ ، ثنا ابْنُ الْمُبَارَكِ ، عَنْ يُونُسَ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، قَالَ : أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ ثَوْبَانَ ، عَنْ سَوْدَةَ بِنْتِ زَمْعَةَ ، زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَتْ : قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ إِذَا مَشَى صَلَّى لَنَا عُثْمَانُ بْنُ مَظْعُونٍ حَتَّى يَأْتِينَا ،

فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَوْ تَعْلَمِينَ عَلِمَ الْمَوْتِ يَا ابْنَةَ زَمْعَةَ عَلِمْتِ أَنَّهُ أَشَدُّ مِمَّا تُقَدِّرِينَ " رواه الطبراني في الكبير ورجاله رجال الصحيح

3895. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in eşi Sevde dedi ki: "Ey Allah'ın Resûlü! Bizlerin ecelleri gelip öldüğümüzde Osmân b. Maz'ûn mu gelip cenazelerimizi kıldıracak?" Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ey Zem'a'nın kızı! Ölüm hakkında benim bildiklerimi bilmiş olsaydın zannettiğinden çok daha ağır olduğunu anlardın."*

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

(بَابُ فِيمَنْ يَفِرُّ مِنَ الْمَوْتِ)

Ölümden Kaçan Kişi

٣٨٩٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّائِغُ الْمَكِّيُّ ، ثنا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ ، ثنا مُعَاذُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْهُذَلِيُّ ، عَنْ يُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَثَلُ الَّذِي يَفِرُّ مِنَ الْمَوْتِ كَمَثَلِ الثَّعْلَبِ ، تَطْلُبُهُ الأَرْضُ بِدَيْنٍ ، فَجَعَلَ يَسْعَى , حَتَّى إِذَا أَعْيَى وَانْتَهَرَ دَخَلَ جُحْرَهُ ، فَقَالَتْ لَهُ الأَرْضُ : يَا ثَعْلَبُ , دَيْنِي ؟ فَخَرَجَ ، وَلَهُ حُصَاصٌ ، فَلَمْ يَزَلْ كَذَلِكَ حَتَّى تَقَطَّعَتْ عُنُقُهُ , فَمَاتَ"

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه :معاذ بن محمد الهذلي, قال العقيلي : لا يتابع على رفع حديثه

3896. Semura b. Cundeb dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ölümden kaçan kişi, yere borcu olan tilkiye benzer. Yer, tilkiden borcunu ister; bunun üzerine tilki, dönüp nefes nefese kalıncaya kadar koşar ve sonunda yine deliğine girince yer ona: «Ey Tilki! Borcum» deyince, tilki tekrar, boşalan ok misali kaçmaya başlar ve nihayetinde çatlayıp ölür. (Dolayısıyla ölümden kaçış kurtuluş yoktur)"*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravilerinden Muâz b. Muhammed el-Huzelî hakkında Ukaylî şöyle demiştir: "Merfû olarak rivayet ettiği hadislere itibar edilmez."

(بَابُ تُحْفَةُ الْمُؤْمِنِ الْمَوْتُ)

Müminin Ödülü Ölümdür

٣٨٩٧ - عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صلى الله عليه و سلم قال : "تُحْفَةُ الْمُؤْمِنِ الْمَوْتُ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

3897. Abdullah b. Amr'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ölüm, mümin için bir ödüldür."*

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

(بَابُ لاَ يَتْرُكُ الْمَوْتُ أَحَداً لأَحَدٍ)

Ölüm Bir Kişinin Hatırı İçin Ertelenmez

٣٨٩٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الأَحْمَرِ النَّاقِدُ ، قال : نا أَبُو كَامِلٍ الْجَحْدَرِيُّ ، قال : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دِينَارٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : كَانَ بِمَكَّةَ مُقْعَدَانِ ، لَهُمَا ابْنٌ شَابٌّ ، فَكَانَ إِذَا أَصْبَحَ نَقَلَهُمَا ، فَأَتَى بِهِمَا الْمَسْجِدَ ، فَكَانَ يَكْتَسِبُ عَلَيْهِمَا يَوْمَهُ ، فَإِذَا كَانَ الْمَسَاءُ احْتَمَلَهُمَا ، فَأَقْبَلَ بِهِمَا ، فَافْتَقَدَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَسَأَلَ عَنْهُ ، فَقَالَ : مَاتَ ابْنُهُمَا ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَوْ تُرِكَ أَحَدٌ لأَحَدٍ لَتُرِكَ ابْنُ الْمُقْعَدَيْنِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عبد الله بن جعفر بن نجيح, وهو متروك . قلت : ويأتي حديث في تفسير سورة ص إن شاء الله .

3898. İbn Ömer bildiriyor: Mekke'de, yürümekten aciz yatalak iki insan ve bunların da bir oğulları vardı. Bu çocuk sabahları evden çıkıp anne babasını mescide götürür ve onlar vasıtasıyla günlük ihtiyaçlarını kazanır; akşam olunca da onları eve geri taşırdı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir müddet o genci göremeyince nerede olduğunu sordu. Kendisine onun öldüğü bildirilince şöyle buyurdu: *"Ölüm bir kişiden vazgeçip onu bırakacak olsaydı iki yatalağın çocuğundan vazgeçerdi."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravilerinden Abdullah b. Câfer b. Necîh metrûktur.

İnşallah Sa'd sûresinin tefsirinde bir hadis gelecektir.

(بَابُ فِيمَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللهِ تَعَالَى)

Yüce Allah'a Kavuşmayı Arzulayan Kişi

٣٨٩٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ" مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ أَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهُ وَمَنْ كَرِهَ لِقَاءَ اللَّهِ كَرِهَ اللَّهُ لِقَاءَهُ. قُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ كُلُّنَا نَكْرَهُ الْمَوْتَ. قَالَ لَيْسَ ذَاكَ كَرَاهِيَةَ الْمَوْتِ وَلَكِنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا حُضِرَ جَاءَهُ الْبَشِيرُ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ بِمَا هُوَ صَائِرٌ إِلَيْهِ فَلَيْسَ شَيْءٌ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ أَنْ يَكُونَ قَدْ لَقِيَ اللَّهَ

عَزَّ وَجَلَّ فَأَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهُ وَإِنَّ الْفَاجِرَ أَوِ الْكَافِرَ إِذَا حُضِرَ جَاءَهُ بِمَا هُوَ صَائِرٌ إِلَيْهِ مِنَ الشَّرِّ أَوْ مَا يَلْقَاهُ مِنَ الشَّرِّ فَكَرِهَ لِقَاءَ اللَّهِ وَكَرِهَ اللَّهُ لِقَاءَهُ "

رواه أحمد وأبو يعلى والبزار, ورجال أحمد رجال الصحيح .

3899. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kim, Allah'a kavuşmayı arzularsa, Allah da ona kavuşmayı arzulayıp sever. Kim de Allah'a kavuşmayı arzulamaz ise Yüce Allah da ona kavuşmayı arzulamaz."* Bunun üzerine dedim ki: "Ya Resûlallah! Hiçbirimiz ölümden hoşlanmıyoruz!?" Şu karşılığı verdi:

"Bu söylediğim şey ve ölümden hoşlanmamak ayrı şeylerdir. Mümin bir kimsenin ölüm anı gelince Yüce Allah tarafından ona müjde gelir. Bunun üzerine o mümine Yüce Allah ile buluşmaktan daha hoş bir şey, daha sevimli bir olay yoktur. Fâcir ve kâfir kişilerin ölüm anında ise kendilerine gidecekleri kötü yer veya karşılaşacakları kötü durumun görüntü ve haberi gelince, Yüce Allah'a kavuşmaktan hoşlanmaz. Zaten Yüce Allah da onunla karşılaşmaktan hoşlanmaz."

★Ahmed, Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiştir. Ahmed'in ricali (senedindeki şahıslar) *Sahîh* ricalidir.

٣٩٠٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا عَطَاءُ بْنُ السَّائِبِ قَالَ أَنَّ أَوَّلَ يَوْمٍ عَرَفْتُ فِيهِ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي لَيْلَى رَأَيْتُ شَيْخاً أَبْيَضَ الرَّأْسِ وَاللِّحْيَةِ عَلَى حِمَارٍ وَهُوَ يَتْبَعُ جِنَازَةً فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ حَدَّثَنِي فُلَانُ بْنُ فُلَانٍ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللهِ أَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهُ وَمَنْ كَرِهَ لِقَاءَ اللهِ كَرِهَ اللَّهُ لِقَاءَهُ. قَالَ فَأَكَبَّ الْقَوْمُ يَبْكُونَ فَقَالَ مَا يُبْكِيكُمْ. قَالُوا إِنَّا نَكْرَهُ الْمَوْتَ. قَالَ لَيْسَ ذَلِكَ وَلَكِنَّهُ إِذَا حَضَرَ ﴿فَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُقَرَّبِينَ فَرَوْحٌ وَرَيْحَانٌ وَجَنَّةُ نَعِيمٍ﴾ فَإِذَا بُشِّرَ بِذَلِكَ أَحَبَّ لِقَاءَ اللهِ وَاللَّهُ لِلِقَائِهِ أَحَبُّ ﴿وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُكَذِّبِينَ الضَّالِّينَ فَنُزُلٌ مِنْ حَمِيمٍ﴾

قَالَ عَطَاءٌ وَفِي قِرَاءَةِ ابْنِ مَسْعُودٍ ﴿ ثُمَّ تَصْلِيَةُ جَحِيمٍ﴾ فَإِذَا بُشِّرَ بِذَلِكَ كَرِهَ لِقَاءَ اللهِ وَاللَّهُ لِلِقَائِهِ أَكْرَهُ " رواه أحمد, وعطاء بن السائب فيه كلام .

3900. Atâ b. es-Sâib bildiriyor: Abdurrahman b. Ebî Ya'lâ ile tanıştığım gün, bir cenazenin peşinden eşeğine binmiş giden beyaz saçlı yaşlı bir kişinin şöyle dediğini duydum: Bana falancanın oğlu falancayım; Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den şöyle bir hadis duyduğunu söyledi:

"Kim Allah'a kavuşmaktan hoşlanırsa Allah ta ona kavuşmaktan hoşlanır. Kim de Allah'a kavuşmaktan hoşlanmazsa Allah ta ona kavuşmaktan hoşlanmaz." Bunun üzerine oradakiler ağlamaya başlayınca dedi ki: *"Neden ağlıyorsunuz! Sizi ağlatan nedir?"* Onlar da dediler ki: Biz ölümü sevmiyoruz!" Bunun üzerine şöyle karşılık verdi: *"Hayır o şekilde değil (Şöyle izah edeyim) kişiye ölüm geldiği vakit* **«(O kişi Allah'a yakın olanlardan ise ona rahmet, ferahlık, daimi bir hayat, güzel bir rızık ve Naim cenneti vardır.»**[1] *İşte bu kişi bunlarla müjdelenince Allah'a kavuşmayı arzular. Yüce Allah ise ona kavuşmayı daha çok arzular. Ancak ölüm döşeğindeki kişi* **«Yalanlayan sapıklardan ise şüphesiz gideceği yer, kaynar su ve yaslanacağı da cehennemdir»**[2] *İşte bununla müjdelenince Allah'a kavuşmaktan hoşlanmaz Yüce Allah ise onunla karşılaşmaktan hiç hoşlanmaz."*

★Ahmed'in rivayet ettiği bu hadisin senedindeki Atâ b. es-Sâib şaibeli bir ravidir.

٣٩٠١ – حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ إِسْحَاقَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْعَلاءِ ، حَدَّثَنِي أَبِي . ح وَحَدَّثَنَا عُمَارَةُ بْنُ وَثِيمَةَ ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ زِبْرِيقٍ ، ثنا عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَالِمٍ ، عَنِ الزُّبَيْدِيِّ ، ثنا نُمَيْرُ بْنُ أَوْسٍ ، أَنَّ مُعَاوِيَةَ ، أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ، كَانَ يَقُولُ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ أَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهُ ، وَمَنْ كَرِهَ لِقَاءَ اللَّهِ كَرِهَ اللَّهُ لِقَاءَهُ "

رواه الطبراني في الكبير، وإسناده حسن .

3901. Muaviye der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle söylerken işittim: *"Kim Allah'a kavuşmaktan hoşlanırsa Allah da ona kavuşmaktan hoşlanır. Kim de Allah'a kavuşmaktan hoşlanmazsa, Allah da ona kavuşmaktan hoşlanmaz."*

★Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

٣٩٠٢ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، وَبِشْرُ بْنُ مُوسَى ، قَالا : ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا الأَعْمَشُ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ أَبِي الأَحْوَصِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : " مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ أَحَبَّ اللَّهُ لِقَاءَهُ ، وَمَنْ كَرِهَ لِقَاءَ اللَّهِ كَرِهَ اللَّهُ لِقَاءَهُ ، وَالْمَوْتُ قَبْلَ لِقَاءِ اللَّهِ "

رواه الطبراني في الكبير، ورجاله رجال الصحيح .

3902. Abdullah b. Mes'ûd şöyle dedi: "Kim Allah'a kavuşmaktan hoşlanırsa, Allah ta ona kavuşmaktan hoşlanır. Kim de Allah'a

---

[1] Vâkıa Sur. 88-89.
[2] Vâkıa Sur. 92-94.

kavuşmaktan hoşlanmazsa Allah da ona kavuşmaktan hoşlanmaz. Ölüm kavuşmaktan öncedir."

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ravileridir.

٣٩٠٣ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ إِسْحَاقَ أَنْبَأَنَا عَبْدُ اللهِ أَنْبَأَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ أَنَّ عُبَيْدَ اللهِ بْنَ زَحْرٍ حَدَّثَهُ عَنْ خَالِدِ بْنِ أَبِي عِمْرَانَ عَنْ أَبِي عَيَّاشٍ قَالَ قَالَ مُعَاذُ بْنُ جَبَلٍ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " إِنْ شِئْتُمْ أَنْبَأْتُكُمْ مَا أَوَّلُ مَا يَقُولُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ لِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمَا أَوَّلُ مَا يَقُولُونَ لَهُ. قُلْنَا نَعَمْ يَا رَسُولَ اللهِ. قَالَ إِنَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ لِلْمُؤْمِنِينَ هَلْ أَحْبَبْتُمْ لِقَائِي فَيَقُولُونَ نَعَمْ يَا رَبَّنَا. فَيَقُولُ لِمَ فَيَقُولُونَ رَجَوْنَا عَفْوَكَ وَمَغْفِرَتَكَ. فَيَقُولُ قَدْ وَجَبَتْ لَكُمْ مَغْفِرَتِي " رواه أحمد والطبراني في الكبير, وفيه: عبيد الله بن زحر , وهو ضعيف .

3903. Muâz b. Cebel'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Dilerseniz sizlere Yüce Allah'ın kıyamet gününde müminlere ilk söyleyeceği şeyi ve onların O'na söyleyecekleri sözü bildireyim mi?"* Bizler: "Olur ey Allah'ın Resûlü, söyle!" deyince şöyle karşılık verdi: *"Kuşkusuz Yüce Allah, müminlere: «Bana kavuşmaktan hoşlandınız mı?» diye soracak; onlar da: «Evet ey Rabbimiz» diyecekler. «Neden?» diye sorduklarında ise; «Affını ve mağfiretini umduk» diyecekler. «O halde size mağfiretim vacip oldu» buyuracak."*

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*'de ve Ahmed rivayet ettiler. Ravilerinden Ubeydullah b. Zahr zayıftır.

٣٩٠٤ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو سَلَمَةَ أَنْبَأَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ يَعْنِي ابْنَ مُحَمَّدٍ عَنْ عَمْرٍو عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ عَنْ مَحْمُودِ بْنِ لَبِيدٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اثْنَتَانِ يَكْرَهُهُمَا ابْنُ آدَمَ الْمَوْتُ وَالْمَوْتُ خَيْرٌ لِلْمُؤْمِنِ مِنَ الْفِتْنَةِ وَيَكْرَهُ قِلَّةَ الْمَالِ وَقِلَّةُ الْمَالِ أَقَلُّ لِلْحِسَابِ"

رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

3904. Mahmûd b. Lebîd'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"İki şey vardır ki insanoğlu onlardan hoşlanmaz. Birisi ölüm olup, mümin için fitneden daha hayırlıdır. (Diğeri ise, insanoğlu) mal azlığından hoşlanmaz. Halbuki malın az olması demek, (Kıyamet gününde) hesabın da az olması demektir."*

★ Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ravileridir.

(بَابُ حَمْدُ اللهِ عَزَّ وَ جلّ عِنْدَ النَّزْعِ)

Can Verirken Yüce Allah'a Hamdetmek

٣٩٠٥ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَفَعَهُ : "إِنَّ الْمُؤْمِنَ عِنْدِي بِمَنْزِلَةِ كُلِّ خَيْرٍ يَحْمَدُنِي وَأَنَا أَنْزِعُ نَفْسَهُ مِنْ بَيْنِ جَنْبَيْهِ "

رواه البزار, عن شيخه أحمد بن أبان القرشي , و لم أعرفه , وبقية رجاله رجال الصحيح .

3905. Ebû Hureyre der ki: Allah'ın Resûlü Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) (Cenâb-ı Hak'kın şu sözünü) bildiriyor: *"Şüphesiz kulum, benim katımda her hayrın taşıdığı değere sahiptir. (Ölüm esnasında da) bana hamd ediyor. (O halde bizzat kendim) onun canınını iki yanından çekip alırım."*

★ Bezzâr, hocası Ahmed b. Ebân el-Kuraşî kanalıyla rivayet etmiştir ki bu zatı tanımıyorum. Diğer ravileri *Sahîh* ravileridir.

(بَابُ مَا يُخَفِّفُ الْمَوْتَ)

Ölümü Hafifleten Şey

٣٩٠٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو الْمُغِيرَةِ حَدَّثَنَا صَفْوَانُ حَدَّثَنِي الْمَشْيَخَةُ أَنَّهُمْ حَضَرُوا عِنْدَ غُضَيْفِ بْنِ الْحَارِثِ الثُّمَالِيِّ حِينَ اشْتَدَّ سَوْقُهُ فَقَالَ هَلْ مِنْكُمْ أَحَدٌ يَقْرَأُ يس قَالَ فَقَرَأَهَا صَالِحُ بْنُ شُرَيْحٍ السَّكُونِيُّ فَلَمَّا بَلَغَ أَرْبَعِينَ مِنْهَا قُبِضَ. قَالَ وَكَانَ الْمَشْيَخَةُ يَقُولُونَ إِذَا قُرِئَتْ عِنْدَ الْمَيِّتِ خُفِّفَ عَنْهُ بِهَا. قَالَ صَفْوَانُ وَقَرَأَهَا عِيسَى بْنُ الْمُعْتَمِرِ عِنْدَ ابْنِ مَعْبَدٍ

رواه أحمد, وفيه: من لم يسم .

3906. Ölüm döşeğindeki Gudayf b. el-Hâris es-Sumâlî'nin sancıları artınca yanında bulunan ihtiyarlar grubundan nakledildiğine göre (Gudayf), onlara: "Aranızda Yasin suresini okuyabilecek biri var mı?" diye sordu. Aralarından Sâlih bin Şurayh es-Sekûnî okumaya başlayıp ta 40. ayete ulaştığında Gudayf vefat etti. Bu esnada yaşlı şeyhler grubu şunu söylüyordu: "Yasin sûresi ölüm döşeğindeki kişinin yanında okunursa ölümü hafif olur." Ravi Safvân ekledi: İsa b. el-Mu'temir de İbn Ma'bed'in başında (Yâsîn'i) okumuştu.

★ Ahmed rivayet etmiştir. Senedinde isimsiz bir ravi vardır.

(بَابُ حُضُورُ الأَعْمَالِ عِنْدَ المَوْتِ)

Ölüm Anında Amellerin Gösterilmesi

٣٩٠٧ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ ، وَيَحْيَى بْنُ حَكِيمٍ ، قَالا : أَخْبَرَنَا مَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا مُوسَى بْنُ عُبَيْدَةَ ، عَنْ أَبِي الأَزْهَرِ ، عَنْ سَلْمَانَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، " أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ يَعُودُ رَجُلا مِنَ الأَنْصَارِ ، فَلَمَّا دَخَلَ عَلَيْهِ وَضَعَ يَدَهُ عَلَى جَبْهَتِهِ فَقَالَ : كَيْفَ تَجِدُكَ ؟ فَلَمْ يُحِرْ إِلَيْهِ شَيْئًا ، فَقِيلَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنَّهُ عَنْكَ مَشْغُولٌ ، فَقَالَ : خَلُّوا بَيْنِي وَبَيْنَهُ ، فَخَرَجَ النِّسَاءُ مِنْ عِنْدِهِ ، وَتَرَكُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَرَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدَهُ فَأَشَارَ الْمَرِيضُ أَنْ أَعِدْ يَدَكَ حَيْثُ كَانَتْ ، ثُمَّ نَادَاهُ يَا فُلانُ مَا تَجِدُ ، قَالَ : أَجِدُنِي بِخَيْرٍ ، وَقَدْ حَضَرَنِي اثْنَانِ ، أَحَدُهُمَا أَسْوَدُ وَالآخَرُ أَبْيَضُ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : أَيُّهُمَا أَقْرَبُ مِنْكَ ؟ قَالَ : الأَسْوَدُ قَالَ : إِنَّ الْخَيْرَ قَلِيلٌ وَإِنَّ الشَّرَّ كَثِيرٌ ، قَالَ : فَمَتِّعْنِي مِنْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ بِدَعْوَةٍ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : اللَّهُمَّ اغْفِرِ الْكَثِيرَ ، وَأَنْمِ الْقَلِيلَ ، ثُمَّ قَالَ : مَا تَرَى ؟ قَالَ : خَيْرًا بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي ، أَرَى الْخَيْرَ يُنْمَى وَأَرَى الشَّرَّ يَضْمَحِلُّ ، وَقَدِ اسْتَأْخَرَ عَنِّي الأَسْوَدُ ، قَالَ : أَيُّ عَمَلِكَ كَانَ أَمْلَكَ بِكَ ؟ قَالَ : كُنْتُ أَسْقِي الْمَاءَ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : اسْمَعْ يَا سَلْمَانُ هَلْ تُنْكِرُ مِنِّي شَيْئًا ؟ قَالَ نَعَمْ ، بِأَبِي وَأُمِّي قَدْ رَأَيْتُكَ فِي مَوَاطِنَ مَا رَأَيْتُكَ عَلَى مِثْلِ حَالِكَ الْيَوْمَ ، قَالَ : إِنِّي أَعْلَمُ مَا يَلْقَى ، مَا مِنْهُ عِرْقٌ إِلا وَهُوَ بِأَلَمِ الْمَوْتِ عَلَى حِدَتِهِ "

رواه البزار, وفيه: موسى بن عبيدة, وهو ضعيف .

3907. Selmân bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ensar'dan hasta olan bir adamın ziyaretine gitti. Yanına geldiğinde onun alnına elini koyup şöyle dedi: *"Kendini nasıl hissediyorsun?"* Adam Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) cevap vermedi. Başkaları dedi ki: "Ya Resulallah! Adam sizi duyamıyor." Bunun üzerine: *"Bizi yalnız bırakın"* buyurdu. İnsanlar oradan ayrılıp, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i onunla baş başa bırakınca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) elini kaldırdı. Bunun üzerine hasta Peygamber efendimize elini geri yerine koymasını işaret etti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona seslendi: *"Hey falanca nasılsın?"* Adam: "İyiyim, iki kişi geldi biri siyah, diğeri ise beyaz" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"Hangisi sana daha yakın?"* Adam: "Siyah olanı" karşılığını verdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İyilik (hayır) az, şer (kötülük) ise çok"* buyurdu. Adam dedi ki: "Ya

Resûlallah! Duanla beni destekleyip yardımcı ol" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle dua etti:

"Ey Allahım! Çoğu affet, az olanı da arttır." Daha sonra da: *"Şimdi ne görüyorsun?"* diye sorınca, adam: "Hayırlı şeyler görüyorum. Annem babam sana feda olsun. Hayır ve güzelliğin artıp, şer ve kötülüğün yok olup silindiğini görüyorum. Siyah artık benden uzaklaştı" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) adama: *"En çok hangi ameli işlerdin?"* diye sorunca adam: "Su dağıtırdım" karşılığını verdi.

Bu olaydan sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Selmân'a: "Ey Selmân! Bende garipsediğin bir şey var mı?" diye sordu. Selmân da: "Anam babam sana feda olsun, evet ey Allah'ın Resûlü! Seni bir çok değişik ortamda gördüm; ancak bu halde hiç görmemiştim" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona şöyle buyurdu: *"Onun neyle karşılaştığını ben çok iyi biliyorum. Onun bütün damar ve sinirleri teker teker ölüm acısı çekiyor."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Mûsa b. Ubeyde zayıftır.

(بَابُ تَلْقِيْنُ الْمَيِّتِ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ)

Ölüm Döşeğindeki Kişiye Lâ İlâhe İllallah Sözünün Telkin Edilmesi

٣٩٠٨ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا حَسَنُ بْنُ مُوسَى قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ عَنْ زَاذَانَ أَبِى عُمَرَ قَالَ حَدَّثَنِي مَنْ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " مَنْ لُقِّنَ عِنْدَ الْمَوْتِ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ " رواه أحمد, وفيه : عطاء بن السائب, وفيه كلام لاختلاطه .

3908. Zâzân Ebû Ömer der ki: Bana Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den duyan birinin anlattığına göre Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kendisine ölüm esnasında Lâ ilâhe illallah kelimesi sözü telkin edilen kişi cennete girer."*

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Bu hadisin senedinde bulunan Atâ b. es-Sâib hakkında ihtilat sebebiyle, konuşulmuştur (cerhedilmiştir).

٣٩٠٩ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا سَهْلُ بْنُ عُثْمَانَ ، قَالَ : نا أَبُو الأَحْوَصِ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ ، عَنْ زَاذَانَ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ لُقِّنَ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ عِنْدَ الْمَوْتِ دَخَلَ الْجَنَّةَ " رواه الطبراني في الأوسط والكبير, وفيه : عطاء بن السائب, وفيه كلام .

3909. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ölüm esnasında «Lâ ilâhe illallah» sözü kendisine telkin edilen söyletilmeye çalışılan kişi cennete girer."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Senedinde, kendisi hakkında zayıf olduğu söylenen Atâ b. es-Sâib vardır.

٣٩١٠ -حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللهِ بْنُ عُمَرَ ، حَدَّثَنَا زَائِدَةُ بْنُ أَبِي الرُّقَادِ ، حَدَّثَنِي زِيَادٌ النُّمَيْرِيُّ ، عَنْ أَنَسٍ ، أَنَّ أَبَا بَكْرٍ دَخَلَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ كَئِيبٌ ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَالِي أَرَاكَ كَئِيبًا " ؟ ، قَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، كُنْتُ عِنْدَ ابْنِ عَمٍّ لِي الْبَارِحَةَ فُلانٍ ، وَهُوَ يَكِيدُ بِنَفْسِهِ ، قَالَ : " فَهَلا لَقَّنْتَهُ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ؟ " ، قَالَ : قَدْ فَعَلْتُ ، يَا رَسُولَ اللهِ ، قَالَ ": فَقَالَهَا ؟ "، قَالَ : نَعَمْ ، قَالَ : " وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ "،قَالَ أَبُو بَكْرٍ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، كَيْفَ هِيَ لِلأَحْيَاءِ ؟ ، قَالَ :" هِيَ أَهْدَمُ لِذُنُوبِهِمْ، هِيَ أَهْدَمُ لِذُنُوبِهِمْ "

رواه أبو يعلى والبزار, وفيه: زايدة بن أبي الرقاد, وثقه القواريري, وضعفه البخاري وغيره .

3910. Enes bildiriyor: Ebû Bekr üzüntülü bir halde, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelince ona dedi ki: *"Seni neden üzüntülü (kederli) görüyorum?"* Bunun üzerine Ebû Bekr dedi ki: "Ya Resûlallah! Dün gece amcamın oğlu falancanın yanındaydım. Ne yazık ki ölüm döşeğindeydi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): "Peki ona *"Lâ ilâhe illallah»ı teklin ettin mi?"* diye sorunca Hz. Ebû Bekr dedi ki: "Evet bunu yaptım. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Peki kendisi bunu tekrar etti mi?"* diye sorunca Hz. Ebû Bekr: "Evet" karşılığını verdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O halde mutlaka cennetliktir"* dediğinde Hz. Ebû Bekr: "Ey Allah'ın Elçisi! Peki bu sözün dirilere faydası var mıdır?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle cevap verdi: *"Bu söz onların günahlarını yıkıp çökertir. Bu söz onların günahlarını yıkıp çökertir."*

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan kişilerden Zâide b. Ebi'r-Rukâd isimli kişi ise el-Kavârîrî tarafından tevsîk edilirken Buhârî ve başkaları tarafından zayıflıkla itham edilmiştir.

٣٩١١ - وعَنْ جَابِرٍ : أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : "لَقِّنُوا مَوْتَاكُمْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ "

رواه البزار, وفيه: عبد الوهاب بن مجاهد, وهو ضعيف .

3911. Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ölülerinizi (ölüm döşeğinde olan hastalarınıza) «Lâ ilâhe illallah»ı telkin edin."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdulvehhâb b. Mücâhid zayıftır.

٣٩١٢ - حَدَّثَنا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ ، قَالَ : نا أَبو بِلالٍ الأَشْعَرِيُّ ، قَالَ : نا أَبو الأَحْوَصِ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ ، عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ ، عَنْ عَلِيٍّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ كَانَ آخِرُ كَلامِه : لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، لَمْ يَدْخُلِ النَّارَ "

رواه الطبراني في الأوسط , وفيه: أبو بلال الأشعري , ضعفه الدارقطني .

3912. Hz. Ali'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Son sözü Lâ ilâhe illallah olan kişi ateşe girmeyecektir."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Dârekutnî isnâdındaki Ebû Bilâl el-Eş'arî'yi taz'if etmiştir.

٣٩١٣ - حَدَّثَنَا وَصِيفٌ الأَنْطَاكِيُّ الْحَافِظُ ، حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ سَيْفٍ أَبو دَاوُدَ الْحَرَّانِيُّ ، حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ سَلامٍ الْعَطَّارُ ، حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ صُهْبَانَ الْمَدَنِيُّ ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ سُلَيْمٍ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِه وَسَلَّمَ : " لَقِّنُوا مَوْتَاكُمْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، وَقُولُوا : الثَّبَاتَ الثَّبَاتَ ، وَلا قُوَّةَ إِلا بِاللَّهِ "

قلت : هو في الصحيح باختصار . رواه الطبراني في الصغير والأوسط, وفيه: عمر [بن محمد] بن صهبان, وهو ضعيف .

3913. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ölülerinize Lâ ilâhe illallah'ı telkin edip deyin ki: Dayan dayan, Lâ kuvvete illâ billah."*

★Derim ki: Bu hadis, daha kısa bir metinle *Sahîh*'te geçmiştir.

Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında Ömer b. Muhammed zayıftır.

٣٩١٤ - حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا رَاشِدُ بْنُ سَلامٍ ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ تَمَامٍ السُّلَمِيُّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ تَمَامٍ ، حَدَّثَنِي عَطَاءُ بْنُ السَّائِبِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ لُقِّنَ عِنْدَ الْمَوْتِ شَهَادَةَ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ "

رواه الطبراني في الكبير, وعطاء فيه كلام .

3914. Atâ b. es-Sâib'in, babasından, o da dedesinden rivayet ettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Ölüm esnasında «Eşhedu en lâ ilâhe illallah» sözü telkin edilen kişi cennete girmiştir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Senedindeki Atâ şaibeli bir ravidir.

٣٩١٥ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ أَيُّوبَ صَاحِبُ الْبَصْرِيِّ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ ، عَنْ عَاصِمٍ ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، رَفَعَهُ ، قَالَ : " لَقِّنُوا مَوْتَاكُمْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، فَإِنَّ نَفْسَ الْمُؤْمِنِ تَخْرُجُ رَشْحًا ، وَنَفْسَ الْكَافِرِ تَخْرُجُ مِنْ شِدْقِهِ ، كَمَا تَخْرُجُ نَفْسُ الْحِمَارِ "

رواه الطبراني في الكبير, وإسناده حسن .

3915. Abdullah b. Mes'ûd, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den şöyle nakletmiştir: *"Ölülerinize «Lâ ilâhe illallah» telkin edin. Şüphesiz mümin bir insanın ruhu (nefsi) terleyerek çıkar. Kafirin ruhu ise eşeğin nefsinin çıktığı gibi avurdundan çıkar."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

٣٩١٦ - حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ , ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ , حَدَّثَنِي مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ , عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ , عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ , قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَقِّنُوا مَوْتَاكُمْ شَهَادَةَ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ , فَمَنْ قَالَهَا عِنْدَ مَوْتِهِ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ " , قَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ , فَمَنْ قَالَهَا فِي صِحَّةٍ ؟ قَالَ : " تِلْكَ أَوْجَبُ وَأَوْجَبُ " , ثُمَّ قَالَ : " وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ جِيءَ بِالسَّمَاوَاتِ وَالأَرَضِينَ وَمَنْ فِيهِنَّ وَمَا بَيْنَهُنَّ وَمَا تَحْتَهُنَّ , فَوُضِعَتْ فِي كِفَّةِ الْمِيزَانِ وَوُضِعَتْ شَهَادَةُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ فِي الْكِفَّةِ الأُخْرَى لَرَجَحَتْ بِهِنَّ "

رواه الطبراني, ورجاله ثقات إلا أن ابن أبي طلحة لم يسمع من ابن عباس .

3916. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ölülerinize «Eşhedu en lâ ilâhe illallah»ı telkin ediniz; zira ölüm esnasında bunu söyleyen kişi mutlaka cennete girer (Cennet ona vacip olur)."* Dediler ki: "Ey Allah'ın elçisi! Peki ya bunu hayatta ve sağlıkta söylemenin hükmü nedir? Buna ne dersiniz?" O da şöyle cevap verdi: *"Bu söylediğiniz daha gerekli, çok çok daha gereklidir."* Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) daha sonra sözüne söyle devam etti:

"Ruhumu elinde tutan Yüce Allah'a yemin olsun ki: Yer ve gökler ve onların içindekiler ve arasındakiler ve altındakiler, terazinin bir kefesine koyulsa, Eşhedu en lâ ilâhe illallah sözü ise diğer kefeye konsa, bu söz onlardan daha ağır basar."

★Hadisi Taberânî rivayet etmiştir. İbn Abbâs'tan hadis işitmeyen İbn Ebî Talha'nın dışındaki ravileri güvenilir kimselerdir.

٣٩١٧ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا الْمُسَيَّبُ بْنُ وَاضِحٍ ، ثنا إِسْحَاقُ الْفَزَارِيُّ ، عَنِ ابْنِ عَجْلانَ ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ بَهْدَلَةَ ، عَنْ زِرِّ بْنِ حُبَيْشٍ ، عَنْ صَفْوَانَ بْنِ عَسَّالٍ ، قَالَ : دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى غُلامٍ مِنَ الْيَهُودِ ، وَهُوَ مَرِيضٌ ، فَقَالَ : " أَتَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ؟ " قَالَ : نَعَمْ ، قَالَ : " أَتَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ؟ " قَالَ : نَعَمْ ، ثُمَّ قُبِضَ ، فَوَلِيَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْمُسْلِمُونَ فَغَسَّلُوهُ ، وَدَفَنُوهُ "

رواه الطبراني في الكبير, وإسناده حسن .

3917. Safvân b. Assâl el-Murâdî bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hasta olan Yahudi bir çocuğun yanına gelip ona: *"Allah'tan başka ilah olmadığına şahadet eder misin?"* diye sorunca çocuk: "Evet" karşılığını verdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu defada: *"Muhammed'in Allah'ın elçisi olduğuna şahadet eder misin?"* diye sorunca çocuk tekrar: "Evet" dedi ve daha sonra vefat etti. Çocuğun sorumluluğunu Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ve Müslüman biri üstlenip onu yıkayıp defnettiler.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

٣٩١٨ - حَدَّثَنَا أَبُو عَقِيلٍ أَنَسُ بْنُ سَلْمٍ الْخَوْلانِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْعَلاءِ الْحِمْصِيُّ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْقُرَشِيُّ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الأَوْدِيِّ ، قَالَ : شَهِدْتُ أَبَا أُمَامَةَ وَهُوَ فِي النَّزْعِ ، فَقَالَ : إِذَا أَنَا مُتُّ ، فَاصْنَعُوا بِي كَمَا أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نَصْنَعَ بِمَوْتَانَا ، أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " إِذَا مَاتَ أَحَدٌ مِنْ إِخْوَانِكُمْ ، فَسَوَّيْتُمُ التُّرَابَ عَلَى قَبْرِهِ ، فَلْيَقُمْ أَحَدُكُمْ عَلَى رَأْسِ قَبْرِهِ ، ثُمَّ لِيَقُلْ : يَا فُلانَ بْنَ فُلانَةَ ، فَإِنَّهُ يَسْمَعُهُ وَلا يُجِيبُ ، ثُمَّ يَقُولُ : يَا فُلانَ بْنَ فُلانَةَ ، فَإِنَّهُ يَسْتَوِي قَاعِدًا ، ثُمَّ يَقُولُ : يَا فُلانَ بْنَ فُلانَةَ ، فَإِنَّهُ يَقُولُ : أَرْشِدْنَا رَحِمَكَ اللَّهُ ، وَلَكِنْ لا تَشْعُرُونَ ، فَلْيَقُلْ : اذْكُرْ مَا خَرَجْتَ عَلَيْهِ مِنَ الدُّنْيَا شَهَادَةَ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ، وَأَنَّكَ رَضِيتَ بِاللَّهِ رَبًّا ، وَبِالإِسْلامِ دِينًا ، وَبِمُحَمَّدٍ نَبِيًّا ، وَبِالْقُرْآنِ إِمَامًا ، فَإِنَّ مُنْكَرًا وَنَكِيرًا يَأْخُذُ وَاحِدٌ مِنْهُمَا بِيَدِ صَاحِبِهِ ، وَيَقُولُ : انْطَلِقْ بِنَا مَا نَقْعُدُ عِنْدَ مَنْ قَدْ لُقِّنَ حُجَّتَهُ ، فَيَكُونُ اللَّهُ حَجِيجَهُ دُونَهُمَا " ، فَقَالَ رَجُلٌ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، فَإِنْ لَمْ يَعْرِفْ أُمَّهُ ؟ قَالَ : " فَيَنْسُبُهُ إِلَى حَوَّاءَ ، يَا فُلانَ بْنَ حَوَّاءَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: من لم أعرفه جماعة .

3918. Saîd b. Abdillah el-Evdî bildiriyor: Ölüm döşeğinde olan Ebû Umâme el-Bâhilî'nin şöyle söylediğine tanık oldum: Öldüğüm zaman bana da Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yapılmasını emrettiği şeyi yapın. Çünkü Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kardeşlerinizden biri ölüp te onun üzerindeki toprağı düzelttikten sonra biriniz kabri başında kalıp şöyle desin: «Ey falanca isimli babanın ve falanca isimli annenin oğlu!» Ölü olan kişi duyduğu halde cevap veremez. Sonra şöyle desin: «Ey falanca hanımefendinin oğlu!» Bunu söyleyince ölü olan kişi oturma vaziyeti alır; daha sonra da şöyle deyin: «Ey falanca hanımefendinin oğlu!» Bu defada ölü olan kişi der ki: «Buyur seni dinliyorum, bana yol göster, Allah senden razı olsun. Ancak siz onu duyamazsınız. Şunu söyleyin: Dünyayı terk ederken sahip olduğun zihniyeti hatırla; nasıl bir düşünce ve fikir yapısıyla dünyayı terk ettiğini anımsa; Allah'tan başka ilah olmadığını Hz. Muhammed'in onun kulu ve elçisi olduğunu hatırla; Rab olarak Yüce Allah'dan; din olarak İslam dininden; elçi olarak Hz. Muhammed'den; imam ve yol gösterici olarak Kur'ân'dan razı olduğunu anımsa ve bunları tekrar et.»

İşte böyle olunca Münker ve Nekir meleklerinin her biri diğerinin elini tutup şöyle der: «Hadi! Kalk ta gidelim, vereceği delil ve cevapları kendisine telkin edilen kişinin yanında oturmamızın bir anlamı yok.» İşte Yüce Allah onlara karşı bu ölüye böyle destek olur."

Bunun üzerine bir kişi şöyle sordu: "Ya Resûlallah! Ya telkini veren kişi ölünün annesinin ismini bilmiyorsa?" Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"O halde onu Hz. Havva annemizle anıp, «Ey Havva annemizin oğlu falanca!» diye telkinde bulunur."*

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr'*de rivayet etmiştir. Senedinde tanımadığım bir grup var.

٣٩١٩ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا حَسَنٌ وَعَفَّانُ قَالاَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ عُثْمَانَ الْبَتِّىِّ عَنْ نُعَيْمٍ قَالَ عَفَّانُ فِى حَدِيثِهِ ابْنِ أَبِى هِنْدٍ عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ أَسْنَدْتُ النَّبِىَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى صَدْرِى فَقَالَ " مَنْ قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللّٰهُ. قَالَ حَسَنٌ ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللّٰهِ خُتِمَ لَهُ بِهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ وَمَنْ صَامَ يَوْماً ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللّٰهِ خُتِمَ لَهُ بِهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ وَمَنْ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللّٰهِ خُتِمَ لَهُ بِهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ" رواه أحمد, وروى البزار طرفا منه في الصيام فقط, ورجاله موثقون .

3919. Huzeyfe bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i göğsüme dayandırınca şöyle buyurdu: *"Kim Lâ ilâhe illallah der ve bununla hayatını noktalarsa cennete girer. Kim sadece Allah için bir gün oruç tutar ve o gün ölürse cennete girer. Kim sadece Allah için sadaka verir ve hayata gözlerini yumarsa cennete girer."*

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Bezzâr da bu hadisin bir bölümünü oruç bahsinde rivayet etmiştir. Ricali güvenilirdir.

٣٩٢٠ - حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نُمَيْرٍ ، حَدَّثَنَا مُجَالِدٌ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، عَنْ جَابِرٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ عُمَرَ ، يَقُولُ لِطَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ : مَالِي أَرَاكَ شَعِثْتَ وَاغْبَرَرْتَ مُذْ تُوُفِّيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، لَعَلَّهُ أَنَّ مَا بِكَ إِمَارَةُ ابْنِ عَمِّكَ ؟ قَالَ : فَقَالَ : مَعَاذَ اللَّهِ : إِنِّي سَمِعْتُهُ ، يَقُولُ : " إِنِّي لَأَعْلَمُ كَلِمَةً لا يَقُولُهَا رَجُلٌ يَحْضُرُهُ الْمَوْتُ إِلا وَجَدَ رُوحَهُ لَهَا رَوْحًا حَتَّى تَخْرُجَ مِنْ جَسَدِهِ ، وَكَانَتْ لَهُ نُورًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ " ، فَلَمْ أَسْأَلْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْهَا ، وَلَمْ يُخْبِرْنِي بِهَا ، فَذَلِكَ الَّذِي دَخَلَنِي ، قَالَ عُمَرُ : فَأَنَا أَعْلَمُهَا ، قَالَ : فَلِلَّهِ الْحَمْدُ ، فَمَا هِيَ ؟ قَالَ : الْكَلِمَةُ الَّتِي قَالَهَا لِعَمِّهِ ، قَالَ : صَدَقْتَ"

قلت : روى ابن ماجة بعضه . رواه أبو يعلى، ورجاله رجال الصحيح .

3920. Câbir anlatıyor: Hz. Ömer'in, Talha'ya şöyle dediğini işittim: "Neden seni, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in vefatından beri saçı başı karışık pejmürde bir şekilde görüyorum. Yoksa bu, amcanın oğlu Hz Ebû Bekr'in halife seçilmesinden mi kaynaklanıyor?" Talha dedi ki: Allah'a sığınırım. Bilakis Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim:

"Ben öyle bir söz biliyorum ki, ölüm döşeğindeki bir kişi bu sözü söylerse kalbi ve ruhu huzur bulur. Ruhu bedeninden bu huzurla ayrılır. Ayrıca bu söz kıyamet günü onun önünü aydınlatan bir nur olur." Ben bu sözün ne olduğunu Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e sormadım. O da bana bu sözün ne olduğunu söylemedi. İşte beni kahreden ve endişelendiren şey bu meseledir."

Hz. Ömer dedi ki: "Ben onun ne olduğunu biliyorum." Bunun üzerine Talha: "O Allah'a hamdolsun, peki o nedir?" Hz. Ömer: "Amcasına söylediği söz" deyince Hz. Talha: "Haklısın doğru" dedi.

★Derim ki: İbn Mâce bir kısmını rivayet etmiştir.

Hadisi, Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ravileridir.

٣٩٢١ - حَدَّثَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ ، حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ مَنْصُورٍ ، حَدَّثَنَا أَبُو زُبَيْدٍ عَبْثَرُ بْنُ الْقَاسِمِ ، حَدَّثَنَا مُطَرِّفٌ ، عَنْ عَامِرٍ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ طَلْحَةَ ، قَالَ : رَأَى عُمَرُ ، طَلْحَةَ بْنَ عُبَيْدِ اللَّهِ حَزِينًا ، فَقَالَ : مَا لَكَ ؟ قَالَ : إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " إِنِّي لَأَعْلَمُ كَلِمَاتٍ لا يَقُولُهُنَّ عَبْدٌ عِنْدَ الْمَوْتِ إِلا نُفِّسَ عَنْهُ ، وَأَشْرَقَ لَوْنُهُ ، وَرَأَى مَا يَسُرُّهُ " ، فَمَا مَنَعَنِي أَنْ أَسْأَلَهُ عَنْهَا

إلا الْقُدْرَةُ عَلَيْهَا ، فَقَالَ عُمَرُ : إِنِّي لأَعْلَمُ مَا هِيَ ، قَالَ طَلْحَةُ : " مَا هِيَ ؟ " قَالَ : هَلْ تَعْلَمُ كَلِمَةً هِيَ أَفْضَلُ مِنْ كَلِمَةٍ دَعَا إِلَيْهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَمَّهُ عِنْدَ الْمَوْتِ ؟ قَالَ طَلْحَةُ : هِيَ وَاللَّهِ هِيَ ، قَالَ عُمَرُ : " لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ "

رواه أبو يعلى ورجاله رجال الصحيح

3921. Yahya b. Talha bildiriyor: Hz. Ömer, Talha b. Ubeydillah'ı üzüntülü görünce ona: "Neyin var?" diye sordu. O da şu karşılığı verdi:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim:

"Ben öyle bir söz biliyorum ki, ölüm anındaki bir kişi bunu söylerse, Yüce Allah onu rahatlatır. O kişinin rengi açılır ve hoşuna gidecek (olan makamını) ona gösterir." İşte bu sözü, nasıl olsa öğrenebilirim düşüncesiyle ona soramadım (ona üzülüyorum)

Ömer dedi ki: "Onun ne olduğunu ben biliyorum." Talha: "Nedir?" diye sorunca Ömer: "Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) amcası vefat ederken kendisine davet edip söylemeye çalıştığı sözden daha güzel bir söz biliyor musun?" dedi. Bunun üzerine Talha: "O, vallahi de o" deyince Ömer: "Lâ ilâhe illallah" dedi.

★Hadisi, Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

٣٩٢٢ - حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ ، حَدَّثَنَا عَفَّانُ ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، أَخْبَرَنَا ثَابِتٌ ، عَنْ أَنَسٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَادَ رَجُلا مِنَ الأَنْصَارِ فَقَالَ : " يَا خَالُ ، قُلْ : لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ . فَقَالَ : خَالٌ أَمْ عَمٌّ ؟ قَالَ : لا ، بَلْ خَالٌ . وَقَالَ : خَيْرٌ لِي أَنْ أَقُولَهَا ؟ قَالَ : نَعَمْ "

رواه أبو يعلى والبزار، ورجاله رجال الصحيح .

3922. Enes bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ensar'dan bir kişiyi hastalığından dolayı ziyaret ettiğinde ona şöyle dedi: *"Ey dayı! «Lâ ilâhe illallah» de!"* Adam: "Dayı mı, amcamı?" diye sorunca Resûlullah: *"Hayır; dayı"* buyurdu. Adam: "Peki bunu söylemenin bana bir faydası olur mu?" diye sorunca, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Evet"* buyurdu.

★Hadisi, Ebû Ya'lâ ve Bezzâr rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

٣٩٢٣ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ طَاهِرٍ ، قَالَ : نا جَدِّي حَرْمَلَةُ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ لَهِيعَةَ ، عَنِ السَّكَنِ بْنِ أَبِي كَرِيمَةَ ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ : اللَّهُمَّ لَقِّنِّي حُجَّتِي ، فَإِنَّ الْكَافِرَ يُلَقَّنُ حُجَّتَهُ ، وَلَكِنْ لِيَقُلْ : اللَّهُمَّ لَقِّنِّي حُجَّةَ الإِيمَانِ عِنْدَ الْمَمَاتِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام ,وفيه :السكن بن أبي كرعة ,ولم أعرفه .

3923. Ebû Hureyre dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sakın kimse, «Ey Allahım! Sen benim vermem gereken cevaplarımı dünyadayken bana ilham et» demesin. Çünkü kâfir kişiye (dünyadaki yanlışları) bahane olarak gösterdiği kanıt ve delilleri telkin edilir. Bunun yerine: «Ey Allahım! Sen bana ölüm anında vermem gereken imanla ilgili cevapları telkin et!» şeklinde dilekte bulunun."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ta rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan İbn Lehî'a şaibelidir. Seken b. Ebî Kerîme adlı kişiyi ise tanımıyorum.

(بَابُ فِي مَوْتِ الْمُؤْمِنِ وَغَيْرِهِ)

Mümin ve Mümin Olmayanın Ölümü

٣٩٢٤ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، " أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : قَالَ اللَّهُ ، تَبَارَكَ وَتَعَالَى لِلنَّفْسِ : اخْرُجِي . قَالَتْ : لاَ أَخْرُجُ إِلاَّ كَارِهَةً . قَالَ : اخْرُجِي وَإِنْ كَرِهْتِ "

رواه البزار, ورجاله ثقات .

3924. Ebû Hureyre'den: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Yüce Allah, nefse «Çık!» deyince nefis te «Ancak iradem dışında istemeye istemeye çıkarım» şeklinde cevap verdi. Yüce Allah de ona: «İstemesen de, hoşuna gitmese de çık!» buyurdu."

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ricali güvenilir kimselerdir.

٣٩٢٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الصَّبَّاحِ الْعَطَّارُ ، قَالَ : نا الْحَجَّاجُ بْنُ نُصَيْرٍ ، قَالَ : نا الْقَاسِمُ بْنُ مُطَيَّبٍ ، قَالَ : نا الأَعْمَشُ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَوْتُ الْمُؤْمِنِ بِعَرَقِ الْجَبِينِ " رواه البزار, وفيه: القاسم بن مطيب , وهو متروك .

3925. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Mümin, alnı terleyerek ölür."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ravilerinden Kâsım b. Mutayyeb metrûktur.

٣٩٢٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا إِسْحَاقُ بْنُ زِيَادٍ الأُبُلِّيُّ ، قَالَ : نا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ الْعَمِّيُّ ، قَالَ : نا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ ، عَنْ يُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ ، عَنْ أَبِي مَعْشَرٍ زِيَادِ بْنِ كُلَيْبٍ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ النَّخَعِيِّ ، عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ قَيْسٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , قَالَ : " الْمُؤْمِنُ يَمُوتُ بِعَرَقِ الْجَبِينِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفي الكبير نحوه في حديث طويل ورجاله ثقات ورجال الصحيح .

3926. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Mümin, alnı terleyerek ölür."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de ise aynısı uzun bir metinle yer alır. Ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

٣٩٢٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ الْمُنْذِرِ الْقَزَّازُ ، قال : ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، قال : نا حُسَامُ بْنُ مِصَكٍّ ، عَنْ أَبِي مَعْشَرٍ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " إِنَّ نَفْسَ الْمُؤْمِنِ تَخْرُجُ رَشْحًا ، وَلا أُحِبُّ مَوْتًا كَمَوْتِ الْحِمَارِ " ، قِيلَ : وَمَا مَوْتُ الْحِمَارِ ؟ ، قَالَ : " مَوْتُ الْفَجْأَةِ " ، قَالَ : " وَرُوحُ الْكَافِرِ تَخْرُجُ مِنْ أَشْدَاقِهِ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: حسام بن مصك ,وهو ضعيف .

3927. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Allah'ın Resûlü (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Müminin ruhu cesedinden terle birlikte çıkar. Eşeğinki gibi ölmekten de hoşlanmam" Denildi ki: "Eşeğin ölümü de nedir?" Şöyle cevap verdi: *"Ani ölümdür. Kafir'in ruhu avurtlarından çıkar."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdındaki Husâm b. Misak, zayıftır.

٣٩٢٨ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ دَاوُدَ الصَّوَّافُ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَقِيلٍ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبَانَ ، ثنا عَمْرُو بْنُ شِمْرٍ الْجُعْفِيُّ ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : سَمِعْتُ الْحَارِثَ بْنَ الْخَزْرَجِ ، يَقُولُ : حَدَّثَنِي أَبِي ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : وَنَظَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى مَلَكِ الْمَوْتِ عَلَيْهِ السَّلامُ عِنْدَ رَأْسِ رَجُلٍ مِنَ الأَنْصَارِ ، فَقَالَ : " يَا مَلَكَ الْمَوْتِ ارْفُقْ بِصَاحِبِي فَإِنَّهُ مُؤْمِنٌ " ، فَقَالَ مَلَكُ الْمَوْتِ عَلَيْهِ السَّلامُ : طِبْ نَفْسًا وَقَرَّ عَيْنًا ، وَاعْلَمْ أَنِّي بِكُلِّ مُؤْمِنٍ رَفِيقٌ ، وَاعْلَمْ يَا مُحَمَّدُ أَنِّي لأَقْبِضُ رُوحَ ابْنِ آدَمَ فَإِذَا صَرَخَ صَارِخٌ مِنْ أَهْلِهِ قُمْتُ فِي الدَّارِ وَمَعِي رُوحُهُ ، فَقُلْتُ : مَا هَذَا الصَّارِخُ ؟ وَاللَّهِ مَا ظَلَمْنَاهُ وَلا سَبَقْنَا أَجَلَهُ وَلا اسْتَعْجَلْنَا قَدَرَهُ ، وَمَا لَنَا فِي قَبْضِهِ مِنْ ذَنْبٍ ، فَإِنْ تَرْضَوْا بِمَا صَنَعَ اللَّهُ تُؤْجَرُوا ،

وَإِنْ تَحْزَنُوا وتَسْخَطُوا تَأْثَمُوا وتُؤْزَرُوا ، مَا لَكُمْ عِنْدَنَا مِنْ عُتْبَى ، وَإِنَّ لَنَا عِنْدَكُمْ بَعْدُ عَوْدَةً وَعَوْدَةً ، فَالْحَذَرَ وَمَا مِنْ أَهْلِ بَيْتٍ يَا مُحَمَّدُ شَعْرٌ وَلا مَدَرٌ ، بَرٌّ وَلا بَحْرٌ ، سَهْلٌ وَلا جَبَلٌ ، إلا أَنَا أَتَصَفَّحُهُمْ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ حَتَّى لأَنَا أَعْرَفُ بِصَغِيرِهِمْ وَكَبِيرِهِمْ مِنْهُمْ بِأَنْفُسِهِمْ ، وَاللّٰهِ يَا مُحَمَّدُ لَوْ أَرَدْتُ أَنْ أَقْبِضَ رُوحَ بَعُوضَةٍ مَا قَدَرْتُ عَلَى ذَلِكَ حَتَّى يَكُونَ اللّٰهُ هُوَ أَذِنَ بِقَبْضِهَا قَالَ جَعْفَرٌ : بَلَغَنِي أَنَّهُ إِنَّمَا يَتَصَفَّحُهُمْ عِنْدَ مَوَاقِيتِ الصَّلاةِ فَإِذَا نَظَرَ عِنْدَ الْمَوْتِ ، فَمَنْ كَانَ يُحَافِظُ عَلَى الصَّلَوَاتِ دَنَا مِنْهُ الْمَلَكُ وَدَفَعَ عَنْهُ الشَّيْطَانَ ، وَيُلَقِّنُهُ الْمَلَكُ لا إِلَهَ إلا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللّٰهِ ، وَذَلِكَ الْحَالُ الْعَظِيمُ

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عمر بن شمر الجعفي, والحارث بن الخزرج, و لم أجد من ترجمهما, وبقية رجاله رجال الصحيح ,وروى البزار منه إلى قوله : واعلم إني بكل مؤمن رفيق .

3928. Hâris b. el-Hazrec, babasından bildiriyor:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in Ensar'dan bir kişinin başucundayken Ölüm Meleğine bakıp şöyle söylediğini işittim:

"Ey Ölüm Meleği! Dostuma yumuşak davran; zira kendisi Mümin biridir." Ölüm meleği dedi ki: "Gönlün hoş, gözün aydın olsun. Şunu bil ki ben, bütün Müminlere karşı yumuşağım. Ey Muhammed! Şunu iyi bilesin ki ben, insanoğlunun ruhunu alınca onun aile halkından birisi feryat etmeye başladığında o ölünün ruhuyla durup şöyle derim: «Bu bağıran da neyin nesi? Vallahi ona ne zulmettik, ne de vaktinden önce canını teslim aldık. Onun ruhunu almamızın bir günahı yoktur. Allah'ın yaptığı bu işe razı olursanız mükâfatlandırılırsınız. Üzüntüde aşırıya gidip ağır sözler söylerseniz günahkar olup cezalandırılırsınız. Bizi kınamaya hakkınız yok. Ama biz size tekrar tekrar döneceğiz. Ona göre hazırlıklı olun.» Ey Muhammed! Ne kadar iyi, kötü yerleşik veya göçebe hayatı yaşayan dağ veya ovada olması fark etmez insan varsa, mutlaka ve mutlaka her gün ve gece onları takip edip incelemekteyim. Onların büyüğünü de, küçüğünü de kendilerinden daha iyi tanımaktayım. Ey Muhammed! Vallahi şayet basit bir sivrisineğin canını almak istesem Yüce Allah'ın izni olmadan onun canını alamam."

Câfer b. Muhammed dedi ki: Bildiğim kadarıyla melek, onları namaz vakitlerinde takip edip inceler; ölüm anı gelince ise o kişiye bakar. Şayet namazlarına devam eden biriyse ona yaklaşır ve şeytanı ondan uzaklaşır. Böylece melek ona Lâ ilâhe illallah Muhammedun Resûlullah'ı telkin eder. Bu hal, oldukça dehşet vericidir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravilerinden Amr b. Şimr el-Cu'fî ve Hâris b. el-Hazrec isimli kişiler hakkında herhangi bir kayda rastlamadım. Bunların dışındaki kişiler *Sahîh*'in ravileridir. Bezzâr da bu hadisin "Şunu iyi bil ki ben, her mümine karşı yumuşağım" bölümüne kadar olan kısmı rivayet etmiştir.

٣٩٢٩ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ صَدَقَةَ الْبَغْدَادِيُّ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ عَنْبَسَةَ الْوَرَّاقُ ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ نُصَيْرٍ ، ثنا الْقَاسِمُ بْنُ مُطَيَّبٍ الْعِجْلِيُّ ، حَدَّثَنِي الأَعْمَشُ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ نَفْسَ الْمُؤْمِنِ تَخْرُجُ رَشْحًا ، وَإِنَّ نَفْسَ الْكَافِرِ تَسِيلُ كَمَا تَخْرُجُ نَفْسُ الْحِمَارِ ، وَإِنَّ الْمُؤْمِنَ لَيَعْمَلُ الْخَطِيئَةَ فَيُشَدَّدُ بِهَا عَلَيْهِ عِنْدَ الْمَوْتِ لِيُكَفَّرَ بِهَا ، وَإِنَّ الْكَافِرَ لَيَعْمَلُ الْحَسَنَةَ فَيُسَهَّلُ عَلَيْهِ عِنْدَ الْمَوْتِ لِيُجْزَى بِهَا "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: القاسم بن مطيب, وهو ضعيف .

3929. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Müminin ruhu terle çıkar. Kâfirinki ise sıyrılmak suretiyle eşeğin canının çıktığı gibi çıkar. Mümin bir yanlış yaptığı zaman bu yanlış ve günahına kefaret olsun diye ölümü çetinleştirilir. Kâfir bir iyilik yaptığı zaman ise bu yaptığının mükâfatı âhirette verilmek yerine, canının fazla acıtılmadan ayrılması suretiyle yaptığı o iyilik (dünyada) mükâfatlandırılır."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravilerinden Kâsım b. el-Mutayyeb zayıftır.

٣٩٣٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو الْبَزَّارُ ، ثنا أَبُو حَفْصٍ عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ ، ثنا مَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، ثنا مُوسَى بْنُ عُبَيْدَةَ ، عَنْ أَبِي الأَزْهَرِ ، عَنْ سَلْمَانَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ يَعُودُ رَجُلا مِنَ الأَنْصَارِ ، فَلَمَّا دَخَلَ عَلَيْهِ وَضَعَ يَدَهُ عَلَى جَبِينِهِ ، فَقَالَ : كَيْفَ تَجِدُكَ ؟ فَلَمْ يُحِرْ إِلَيْهِ شَيْئًا ، فَقِيلَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنَّهُ عَنْكَ مَشْغُولٌ ، فَقَالَ : خَلُّوا بَيْنِي وَبَيْنَهُ ، فَخَرَجَ النِّسَاءُ مِنْ عِنْدِهِ ، وَتَرَكُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَرَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدَهُ ، وَأَشَارَ الْمَرِيضُ أَنْ أَعِدْ يَدَكَ حَيْثُ كَانَتْ ، ثُمَّ نَادَى : يَا فُلانُ مَا تَجِدُ ؟ قَالَ : أَجِدُ خَيْرًا ، وَقَدْ حَضَرَنِي اثْنَانِ أَحَدُهُمَا أَسْوَدُ وَالآخَرُ أَبْيَضُ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : أَيُّهُمَا أَقْرَبُ مِنْكَ ؟ قَالَ : الأَسْوَدُ ، قَالَ : إِنَّ الْخَيْرَ قَلِيلٌ وَإِنَّ الشَّرَّ كَثِيرٌ ، قَالَ : فَمَتِّعْنِي مِنْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ بِدَعْوَةٍ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " اللَّهُمَّ اغْفِرِ الْكَثِيرَ وَأَنْمِ الْقَلِيلَ " ، ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : مَا تَرَى ؟ ، قَالَ : خَيْرًا بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي ، الْخَيْرُ يَنْمُو وَأَرَى الشَّرَّ يَضْمَحِلُّ ، وَقَدِ اسْتَأْخَرَ مِنِّي الأَسْوَدُ ، قَالَ : أَيُّ عَمَلِكَ كَانَ أَمْلَكُ بِكَ ؟ قَالَ : كُنْتُ

أَسْقِي الْمَاءَ ، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : اسْمَعْ يَا سَلْمَانُ هَلْ تُنْكِرُمِنِّي شَيْئًا ؟ قَالَ : نَعَمْ بِأَبِي وَأُمِّي ، قَدْ رَأَيْتُكَ فِي مَوَاطِنَ فَمَا رَأَيْتُكَ عَلَى مِثْلِ حَالِكَ الْيَوْمَ ، قَالَ : إِنِّي أَعْلَمُ مَا يَلْقَى ، مَا مِنْهُ عِرْقٌ إِلا وَهُوَ الْمَوْتُ عَلَى حِدَتِهِ

رواه الطبراني في الكبير, والبزار بنحوه, وفيه: موسى بن عبيدة, وهو ضعيف .

3930. Selmân bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ensar'dan hasta olan bir kişiyi ziyarete gitmişti. O kişinin yanına geldiğinde elini onun alnına koyup: *"Kendini nasıl hissediyorsun?"* diye sordu.

Ancak adam ona cevap vermedi. Bunun üzerine orada bulunanlar: "Ey Allah'ın Elçisi! O sizden habersiz bir haldedir" dediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O halde bizi yalnız bırakın"* deyince oradaki kadınlar çıktılar. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hastayla baş başa kalınca elini kaldırdı. Bunun üzerine hasta elini yerine koy anlamında işaret etti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) adama: *"Ey Falanca! Ne hissediyorsun?"* diye sorunca, adam: "İyi şeyler hissediyorum.... Biri siyah, biri beyaz olmak üzere iki kişi yanıma geldi" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bunlardan sana hangisi daha yakın?"* diye sordu. Adam: "Siyah olanı" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunun üzerine: *"Hayır az, kötülük ise çok"* buyurdu. Adam: "O halde duanla beni destekleyip ihya et" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle dua etti: *"Ey Allahım! Çoğu affet, azı ise çoğalt."*

Daha sonra yine adama: *"Ne görüyorsun?"* diye sordu. O da: "Anam babam sana feda olsun! İyilik ve hayır çoğalıyor. Şerrin (kötülüğün) silindiğini yok olduğunu, ayrıca siyahın benden uzaklaştığını görüyorum" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"En çok nasıl bir iyilikte bulunurdun?"* diye sordu. Adam: "Su dağıtırdım" karşılığını verdi. Daha sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Dinle Ey Selmân! Bende bir gariplik hissettin mi?"* diye sordu. "Sana anam babam feda olsun, evet. Seni daha önce birçok ortamda görmüştüm; ancak bu halinle bu durumda ve vaziyette hiç görmedim" dedim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"Onun nelerle karşılaştığını çok iyi biliyorum. Sahip olduğu bütün damarları, ölümün acısını teker teker duyuyor."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. *Bezzâr* da benzer bir rivayette bulunmuştur. Ravilerinden Mûsa b. Ubeyde zayıftır.

٣٩٣١ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ ، ثنا عَمْرُو بْنُ الرَّبِيعِ بْنِ طَارِقٍ ، ثنا مَسْلَمَةُ بْنُ عُلَيٍّ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَاقِدٍ ، عَنْ مَكْحُولٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَلامَةَ ، عَنْ أَبِي رُهْمٍ السَّمَاعِيِّ ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الأَنْصَارِيِّ ،

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِنَّ نَفْسَ الْمُؤْمِنِ إِذَا قُبِضَتْ تَلَقَّاهَا مِنْ أَهْلِ الرَّحْمَةِ مِنْ عِبَادِ اللَّهِ كَمَا تَلْقَوْنَ الْبَشِيرَ فِي الدُّنْيَا ، فَيَقُولُونَ : انْظُرُوا صَاحِبَكُمْ يَسْتَرِيحُ ، فَإِنَّهُ قَدْ كَانَ فِي كَرْبٍ شَدِيدٍ ، ثُمَّ يَسْأَلُونَهُ : مَاذَا فَعَلَ فُلانٌ ؟ وَمَا فَعَلَتْ فُلانَةُ ؟ هَلْ تَزَوَّجَتْ ؟ فَإِذَا سَأَلُوهُ عَنِ الرَّجُلِ قَدْ مَاتَ قَبْلَهُ ، فَيَقُولُ : أَيْهَاتَ قَدْ مَاتَ ذَاكَ قَبْلِي ، فَيَقُولُونَ : إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ، ذُهِبَتْ بِهِ إِلَى أُمِّهِ الْهَاوِيَةِ فَبِئْسَتِ الأُمُّ وَبِئْسَتِ الْمُرَبِّيَةُ " ، قَالَ : " وَإِنَّ أَعْمَالَكُمْ تُعْرَضُ عَلَى أَقَارِبِكُمْ وَعَشَائِرِكُمْ مِنْ أَهْلِ الآخِرَةِ ، فَإِنْ كَانَ خَيْرًا فَرِحُوا وَاسْتَبْشَرُوا ، وَقَالُوا : اللَّهُمَّ هَذَا فَضْلُكَ وَرَحْمَتُكَ فَأَتْمِمْ نِعْمَتَكَ عَلَيْهِ ، وَأَمِتْهُ عَلَيْهَا وَيُعْرَضُ عَلَيْهِمْ عَمَلُ الْمُسِيءِ ، فَيَقُولُونَ : اللَّهُمَّ أَلْهِمْهُ عَمَلا صَالِحًا تَرْضَى بِهِ عَنْهُ وَتُقَرِّبُهُ إِلَيْكَ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط ,وفيه: مسلمة بن علي, وهو ضعيف .

3931. Ebû Eyyub el-Ensârî'den: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Mümin bir kişinin ruhu cesedinden çıkarıldığında dünyadayken müjdeci kimsenin karşılandığı gibi o ruh da Yüce Allah'ın rahmet kulları tarafından karşılanır. Şöyle derler: «Bakınız: Dostunuz dinlenmekte. Çünkü bayağı sıkıntı ve meşakkat geçirdi.» Daha sonra da o kişiye sorarlar: «Falanca beyefendi, falanca hanım efendi ne yaptı? Evlendi mi?» vs. Kendisinden önce ölen bir adamı sorarlarsa o da derki: «O benden çok önceleri vefat etti.» Derler ki: «İnnâ lillah ve-innâ ileyhi râciûn (Allah'dan geldik, yine ona döneceğiz)» Anlaşılan o kişi Ummu Hâviye (Cehennem)e götürüldü. O ne kötü bir merkez, ne kötü bir eğitmendir. Şu çok iyi bilinmeli ki, amelleriniz âhirete göçmüş olan akraba ve yakınlarınıza gösterilir. Şayet amelleriniz güzelse sevinip bunu birbirlerine müjdelerler ve derler ki: «Ey Yüce Rabbimiz! Bu senin cömertliğin ve merhametinin göstergesidir; ona olan nimetlerini eksiksiz olarak ver ve onun bu hâl üzere canını al.» Aynı şekilde kötülük yapanın da amelleri onlara gösterilince derler ki: «Ey Yüce Rabbimiz! Ona güzel işler yapmasını ilham et ki bu amellerinden dolayı ondan razı olup onu kendisine yaklaştırasın.»"

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravilerinden Mesleme b. Ali zayıftır.

٣٩٣٢ - وعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: إِذَا قُتِلَ العَبْدُ فِي سَبِيلِ الله فَأَوَّلُ قَطْرَةٍ تَقْطُرُ عَلَى الأَرْضِ مِنْ دَمِهِ يُكَفِّرُ الله ذُنُوبَهُ كُلَّهَا ثُمَّ يُرْسِلُ لَهُ الله بِرِيْطَةٍ مِنَ الجَنَّةِ فَتُقْبَضُ فِيْهَا نَفْسُهُ وَبِجَسَدٍ مِنَ الجَنَّةِ حَتَّى تُرَكَّبَ فِيْهِ رُوحُهُ ثُمَّ يَعْرُجُ مَعَ المَلائِكَةِ كَأَنَّهُ كَانَ مَعَهُمْ مُنْذُ خَلَقَهُ الله حَتَّى يُؤْتَى بِهِ الرَّحْمنُ عَزَّ و جلَّ وَيَسْجُدَ قَبْلَ الْمَلائِكَةِ ثُمَّ تَسْجُدُ الْمَلائِكَةُ بَعْدَهُ ثُمَّ يُغْفَرُ لَهُ

وَيطَهَّرُ ثُمَّ يُؤْمَرُ بِهِ إِلَى الشُّهَدَاءِ فَيَجِدُهُمْ فِي رِيَاضٍ خُضْرٍ وَثِيَابٍ مِنْ حَرِيرٍ عِنْدَهُمْ ثَوْرٌ وَحُوتٌ يُلْغِثَانِهِمْ كُلَّ يَوْمٍ بِشَيْءٍ لَمْ يُلْغِثَاهُ بِالأَمْسِ يَظَلُّ الحُوتُ فِي أَنْهَارِ الجَنَّةِ فَيَأْكُلُ مِنْ كُلِّ رَائِحَةٍ مِنْ أَنْهَارِ الجَنَّةِ فَإِذَا أَمْسَى وَكَزَهُ الثَّوْرُ بِقَرْنِهِ فَذَكَّاهُ فَأَكَلُوا مِنْ لَحْمِهِ فَوَجَدُوا فِي طَعْمِ لَحْمِهِ كُلَّ رَائِحَةٍ مِنْ أَنْهَارِ الجَنَّةِ وَيَلْبَثُ الثَّوْرُ نَافِشاً فِي الجَنَّةِ يَأْكُلُ مِنْ ثَمَرِ الجَنَّةِ فَإِذَا أَصْبَحَ غَدَا عَلَيْهِ الحُوتُ فَذَكَّاهُ بِذَنَبِهِ فَأَكَلُوا مِنْ لَحْمِهِ فَوَجَدُوا فِي طَعْمِ لَحْمِهِ كُلَّ ثَمَرَةٍ فِي الجَنَّةِ يَنْظُرُونَ إِلَى مَنَازِلِهِمْ يَدْعُونَ اللهَ بِقِيَامِ السَّاعَةِ . فَإِذَا تَوَفَّى اللهُ العَبْدَ الْمُؤْمِنَ أَرْسَلَ إِلَيهِ مَلَكَيْنِ بِخِرْقَةٍ مِنْ الجَنَّةِ وَرَيْحَانٍ مِنْ رَيْحَانِ الجَنَّةِ فَقَالَ : أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ اخْرُجِي إِلَى رَوْحٍ وَرَيْحَانٍ وَرَبٌّ غَيْرِ غَضْبَانَ اخْرُجِي فَنِعْمَ مَا قَدَّمْتِ فَتَخْرُجُ كَأَطْيَبِ رَائِحَةِ مِسْكٍ وَجَدَهَا أَحَدُكُمْ بِأَنْفِهِ وَعَلَى أَرْجَاءِ السَّمَاءِ مَلاَئِكَةٌ يَقُولُونَ : سُبْحَانَ اللهِ لَقَدْ جَاءَ مِنَ الأَرْضِ الْيَوْمَ رُوحٌ طَيِّبَةٌ فَلاَ يَمُرُّ بِبَابٍ إِلاَّ فُتِحَ لَهُ وَلاَ مَلَكٍ إِلاَّ صَلَّى عَلَيْهِ وَيَشْفَعُ حَتَّى يُؤْتَى بِهِ إِلَى اللهِ عَزَّ و جلَّ فَتَسْجُدُ المَلاَئِكَةُ قَبْلَهُ ثُمَّ يَقُولُونَ : رَبَّنَا هَذَا عَبْدُكَ فُلاَنٌ تَوَفَّيْنَاهُ وَأَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ فَيَقُولُ : مُرُوهُ بِالسُّجُود . فَتَسْجُدُ النَّسَمَةُ ثُمَّ يُدْعَى مِيكَائِيلُ فَيُقَالُ : اجْعَلْ هَذِهِ النَّسَمَةَ مَعَ أَنْفُسِ الْمُؤْمِنِينَ حَتَّى أَسْأَلَكَ عَنْهَا يَوْمَ القِيَامَةِ فَيُؤْمَرُ بِجَسَدِهِ فَيُوسَعُ لَهُ طُولُهُ سَبْعُونَ وَعَرْضُهُ سَبْعُونَ وَيُنْبَذُ فِيهِ الرَّيْحَانُ وَيُبْسَطُ لَهُ الحَرِيرُ فِيهِ وَإِنْ كَانَ مَعَهُ شَيْءٌ مِنَ القُرْآنِ نَوَّرَهُ وَإِلاَّ جَعَلَ لَهُ نُوراً مِثْلَ نُورِ الشَّمْسِ ثُمَّ يُفْتَحُ لَهُ بَابٌ إِلَى الجَنَّةِ فَيَنْظُرُ إِلَى مَقْعَدِهِ فِي الجَنَّةِ بُكْرَةً وَعَشِيّاً

وَإِذَا تَوَفَّى اللهُ العَبْدَ الكَافِرَ أَرْسَلَ إِلَيْهِ مَلَكَيْنِ وَأَرْسَلَ إِلَيْهِ بِقِطْعَةِ بِجَادٍ أَنْتَنَ مِنْ كُلِّ نَتِنٍ وَأَخْشَنَ مِنْ كُلِّ خَشِنٍ فَقَالَ : أَيَّتُهَا النَّفْسُ الخَبِيثَةُ اخْرُجِي إِلَى جَهَنَّمَ وَعَذَابٍ أَلِيمٍ وَرَبٌّ عَلَيْكِ سَاخِطٌ اخْرُجِي فَسَاءَ مَا قَدَّمْتِ فَتَخْرُجُ كَأَنْتَنِ جِيفَةٍ وَجَدَهَا أَحَدُكُمْ بِأَنْفِهِ قَطٌّ وَعَلَى أَرْجَاءِ السَّمَاءِ مَلاَئِكَةٌ يَقُولُونَ : سُبْحَانَ اللهِ لَقَدْ جَاءَ مِنْ الأَرْضِ جِيفَةٌ وَنَسَمَةٌ خَبِيثَةٌ لاَ يُفْتَحُ لَهُ بَابُ السَّمَاءِ فَيُؤْمَرُ بِجَسَدِهِ فَيُضَيَّقُ عَلَيْهِ فِي القَبْرِ وَيُمْلأُ حَيَّاتٍ مِثْلَ أَعْنَاقِ البُخْتِ تَأْكُلُ لَحْمَهُ فَلاَ يَدَعْنَ مِنْ عِظَامِهِ شَيْئاً ثُمَّ يُرْسَلُ عَلَيْهِ مَلاَئِكَةٌ صُمٌّ عُمْيٌ مَعَهُمْ فَطَاطِيسُ مِنْ حَدِيدٍ لاَ يُبْصِرُونَهُ فَيَرْحَمُونَهُ وَلاَ يَسْمَعُونَ صَوْتَهُ فَيَرْحَمُونَهُ . فَيَضْرِبُونَهُ وَيَخْبِطُونَهُ وَيُفْتَحُ لَهُ بَابٌ مِنْ نَارٍ فَيَنْظُرُ إِلَى مَقْعَدِهِ مِنَ النَّارِ بُكْرَةً وَعَشِيَّةً يَسْأَلُ اللهَ أَنْ يُدِيمَ ذَلِكَ عَلَيْهِ فَلاَ يَصِلُ إِلَى مَا وَرَاءَهُ مِنَ النَّارِ رواه الطبراني في الكبير، ورجاله ثقات .

3932. Abdullah b. Amr dedi ki: Bir kul Allah için onun yolunda öldürülüp te kanının ilk damlası yere düştüğünde, Yüce Allah Cennetten benzeri olmayan bir örtü gönderip ruhunu onun içine koydurur. Ayrıca ruhunun kendisine yerleştirilmesi için Cennetten bir beden gönderir. Daha sonra meleklerle beraber, hiç yabancılık çekmeden sanki ilk yaratılışından bu yana onlarlaymış gibi, göğe yükselip Rahman olan Yüce Allah'ın huzuruna getirilince, daha melekler secde etmeden onlardan önce secdeye kapanır.

Melekler ondan sonra secde ederler. Kendisi bağışlanıp arındırıldıktan sonra şehitlerin yanına gönderilmesi emredilir. Bu kişi onları, yemyeşil bahçelerde ipek giysiler içinde bulur. Yanlarında öküz ve balık (balina) vardır. Bunlar (yani balina ve öküz) onları her gün dün doyurdukları gibi doyururlar. Şöyle ki, balina, Cennet nehirlerinde dolaşıp nehirlerdeki tüm değişik kokulu şeylerden yer. Akşam olduğunda öküz onu boynuzuyla süzüp (boynuzuna batırıp) kanını akıtmak suretiyle keser ve onlar da onun etini yiyince görürler ki etinde cennet nehirlerinin bütün o güzel kokuları vardır. Öküz ise geceleri otlayıp cennetin bütün meyvelerini yer, sabah olunca da balina kuyruğuyla vurup öküzü keser ve onlar da öküzün etini yiyince görürler ki öküzün etinde Cennet meyvelerinin tadı vardır. Gidecekleri yere bakıp Yüce Allah'dan kıyamet vaktini gerçekleştirmesini arzu ederler.

Yüce Allah, mümin bir kulunun canını aldığında ona cennet kokularının bir türü ile cennet kumaşlarından bir kumaşı iki meleğiyle yollar ve der ki: "Ey razı ve endişesiz olan nefis! Haydi rahatmış gibi kokuya ve kızgın olmayan Rabbinin yanına gel! Sen ne güzel ameller işledin de bunları âhiret yurduna gönderdin." Bir insanın, sizlerin hayatında duyduğu duyacağı ve burnuma gelen en güzel misk kokusundan daha da güzel bir koku gibi altıncı semanın etrafındaki melekler derler ki: "Sübhanallah! Bugün yeryüzünden o kadar tatlı bir ruh geldi ki önünden geçtiği bütün kapılar ona açılıyor. Bütün melekler ona dua ediyor, istiğfarda bulunuyor ve şefaat ediyor." Bu haliyle Yüce Allah'ın huzuruna getirilince melekler ondan önce secde edip şöyle derler: "Ey Rabbimiz! Bu falanca kulundur. Onun canını aldık ki sen, bunu daha iyi biliyorsun." Yüce Allah: "Secde etmesini emredin" buyurunca ruh secde eder. Sonra Mikail çağrılıp kendisine şöyle denir: "Bu ruh kıyamet günü sana soruncaya kadar bırak müminlerin yanında kalsın." Bedenine enlemesine ve boylamasına yetmiş (kat veya kez) genişlemesi emredilir. Kendisine orada kokular sürülüp ounun için ipekler serilir. Şayet Kur'ân bilgisine sahipse Kur'ân onu aydınlatıp nurlandırır. Yok ise Güneş aydınlığı gibi bir nurla aydınlandırılır. Daha

sonra da bulunduğu yerden Cennete, kendisi için bir kapı açılır. Sabah akşam Cennetteki makamına bakar.

Yüce Allah kâfir bir kulun canını aldığında ise ona iki melek gönderir yanlarında olabilecek en berbat koku ve sertlikte bir kumaş parçasıyla gelerek der ki: "Ey pis nefis! Çık haydi Cehenneme, acıklı bir işkenceye ve sana kızmış olan Rabbe çık! Sen ne kadar da kötü ameller yaparak bunları âhirete göndermişsin." Birinizin hayatında burnuna gelen en iğrenç leş kokusundan daha da iğrenç bir şekilde çıkarken semanın etrafındaki melekler şöyle derler: "Sübhanallah! Yeryüzünden bir leş, kötü bir ruh geldi." Ona göğün kapıları açılmaz; kabre onu sıkıştırılması emredilip uzun boyunlu develerin boyunlarına benzeyen yılanlarla doldurulur ki bunlar, onun etini yerler ve kemiğinde hiç bir şey bırakmazlar. Daha sonra da üzerine onu görüp veya işitip te merhamet etmeyen, kör ve sağır olup ellerinde demirden topuzlar bulunan melekler yollanır. Onu hem döver, hem de azarlarlar.

Ona ateşten bir kapı açılınca cehennemdeki gideceği yere sabah akşam bakar. (Cehennemden yerini görünce bu işkence ve yerine razı olup) Yüce Allah'dan kendisini cehenneme göndermeyip olduğu gibi o hal üzere bırakmasını ister.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

(بَابُ عَرْضِ أَعْمَالِ الأَحْيَاءِ عَلَى الأَمْوَاتِ)

Yaşayanların Amellerinin Ölülere Gösterilmesi

٣٩٣٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَمَّنْ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " إِنَّ أَعْمَالَكُمْ تُعْرَضُ عَلَى أَقَارِبِكُمْ وَعَشَائِرِكُمْ مِنَ الأَمْوَاتِ فَإِنْ كَانَ خَيْراً اسْتَبْشَرُوا بِهِ وَإِنْ كَانَ غَيْرَ ذَلِكَ قَالُوا اللَّهُمَّ لاَ تُمِتْهُمْ حَتَّى تَهْدِيَهُمْ كَمَا هَدَيْتَنَا" رواه أحمد, وفيه: رجل لم يسم . قلت : وقد تقدم حديث أبي أيوب في الباب قبل هذا .

3933. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Şüphesiz yaptığınız amelleriniz ölmüş olan yakın ve akrabalarınıza gösterilir. Şayet bu amel ve eylemleriniz iyi, hayırlı ise bunu müjdeleyip sevinirler. Şayet böyle değilse derler ki: Ey Rabbimiz! Sen onu bizi hidayete ve iyiliğe ulaştırdığın gibi ona da ulaştırmadan canını alma."*

★Hadisi, *İmam Ahmed* rivayet etmiştir. Ravilerinden isimsiz bir kişi var.

Derim ki: Ebû Eyyûb'un geride böyle bir hadisi geçmişti.

(بَابُ فِي الأَرْوَاحِ)

Ruhlar Hakkında

٣٩٣٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا حَسَنٌ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو الأَسْوَدِ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ نَوْفَلٍ أَنَّهُ سَمِعَ دُرَّةَ بِنْتَ مُعَاذٍ تُحَدِّثُ عَنْ أُمِّ هَانِئٍ أَنَّهَا سَأَلَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَتَزَاوَرُ إِذَا مِتْنَا وَيَرَى بَعْضُنَا بَعْضاً فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " تَكُونُ النَّسَمُ طَيْراً تَعْلُقُ بِالشَّجَرِ حَتَّى إِذَا كَانُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ دَخَلَتْ كُلُّ نَفْسٍ فِى جَسَدِهَا "

رواه أحمد والطبراني في الكبير, وفيه: ابن لهيعة ,وفيه كلام .

3934. Ümmü Hâni'den: O, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e şöyle sormuş: "Öldüğümüzde birbirimizi ziyaret edip görecekmiyiz?" Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuş:

"Müminin ruhu kuş şeklinde ağaca asılı olarak durur. Kıyamet günü olduğunda her ruh kendi bedenine girecektir."

★Hadisi İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan İbn Lehî'a şaibelidir.

٣٩٣٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحُسَيْنِ الْمِصِّيصِيُّ ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ مُوسَى الأَشْيَبُ ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، حَدَّثَنِي أَبُو الأَسْوَدِ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ نَوْفَلٍ ، أَنَّهُ سَمِعَ دُرَّةَ بِنْتَ مُعَاذٍ تُحَدِّثُ ، عَنْ أُمِّ هَانِئٍ الأَنْصَارِيَّةِ ، أَنَّهَا سَأَلَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَنَتَزَاوَرُ إِذَا مِتْنَا؟ فذكر الحديث مثله

وفيه: ابن لهيعة .قلت : ذكر أم هانئ أخت علي بن أبي طالب وذكر لها الحديث الأول وذكر الثانية وأنها أنصارية وترجم لها في الآخر ابن لهيعة .

3935. Ümmü Hâni el-Ensârîyye, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e şöyle sormuştur: "Öldüğümüzde birbirimizi ziyaret edecek miyiz?" Hadisin geri kalan kısmı aynıdır.

★Ayrıca senedinde yer alan İbn Lehî'a şaibelidir.

٣٩٣٦ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ نُمَيْرٍ . ح وَحَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا ابْنُ الأَصْبَهَانِيِّ ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُحَارِبِيُّ ، كِلاهُمَا عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ فُضَيْلٍ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : لَمَّا حَضَرَتْ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ الْوَفَاةُ ، دَخَلَتْ عَلَيْهِ أُمُّ بِشْرٍ بِنْتُ الْبَرَاءِ بْنِ مَعْرُورٍ ، فَقَالَتْ : يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، إِنْ لَقِيتَ ابْنِي فَأَقْرِهُ مِنِّي السَّلامَ ، فَقَالَ : يَغْفِرُ اللَّهُ لَكِ يَا أُمَّ بِشْرٍ ، نَحْنُ أَشْغَلُ مِنْ ذَلِكَ ،

فَقَالَتْ : أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، أَمَا سَمِعْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " إِنَّ أَرْوَاحَ الْمُؤْمِنِينَ فِي أَجْوَافِ طَيْرٍ تَعْلُقُ بِشَجَرِ الْجَنَّةِ " ، قَالَ : بَلَى ، قَالَتْ : فَهُوَ كَذَلِكَ.

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ابن إسحاق, وهو مدلس, وبقية رجاله رجال الصحيح .

3936. Abdurrahman b. Ka'b b. Mâlik bildiriyor: Ka'b b. Mâlik'in ölüm anı gelince Berâ b. Ma'rûr'un kızı Ümmü Bişr onun yanına gelip dedi ki: "Ey Ebû Abdirrahman! (Öldükten sonra Bişr) babamla karşılaşırsan kendisine benden selam söyle."

Bunun üzerine Ka'b: "Allah seni affetsin, ey Ümmü Bişr, biz şu an daha önemli şeylerle meşgulüz."

Ümmü Bişr şu karşılığı verdi: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şu sözünü işitmedin mi? Kendisi şöyle buyurdu:

"Müminlerin ruhları, cennette bir ağaca asılı duran yeşil kuş karnındadırlar." Ebû Abdirrahman "Evet duydum" deyince Ümmü Bişr: "İşte ben de bundan bahsediyorum" dedi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravilerinden İbn İshâk müdellistir. Bunun dışındakiler ise *Sahîh* ravileridir.

٣٩٣٧ - حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْفِرْيَابِيُّ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الدِّمَشْقِيُّ ، ثنا شُعَيْبُ بْنُ إِسْحَاقَ ، ثنا الأَوْزَاعِيُّ ، حَدَّثَنِي الزُّهْرِيُّ ، حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ كَعْبٍ ، عَنْ كَعْبٍ ، قَالَ : لَمَّا حَضَرَتْهُ الْوَفَاةُ أَتَتْهُ أُمُّ مُبَشِّرٍ ، فَقَالَتْ : اقْرَأْ عَلَى ابْنِي السَّلامَ ، فَقَالَ لَهَا : أَوَمَا سَمِعْتِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " رُوحُ الْمُؤْمِنِ طَائِرٌ تَعْلُقُ فِي شَجَرِ الْجَنَّةِ حَتَّى يُبْعَثَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ؟ " ، قَالَتْ : بَلَى ، وَلَكِنْ وَهِلْتُ قلت : حديث كعب في الصحيح . رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

3937. Abdurrahman b. Ka'b b. Mâlik bildiriyor: Ka'b'a ölüm anı gelince Ümmü Mübeşşir adlı (kadın) gelip ona: "(Daha önce ölmüş olan) oğluma selam söyle!" dedi. Bunun üzerine o kadına dedi ki: "Sen Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işitmedin mi?: *Müminin ruhu kıyamet günü yeniden diriltilinceye kadar Cennette bir ağaca asılı kuştur"* diye sorunca o kadın da: "Evet, ancak unutmuş dikkat etmemişim" dedi.

★Derim ki: Ka'b'ın hadisi *Sahîh*'de yer almıştır.

Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ravileridir.

٣٩٣٨ - و عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو ، قَالَ : الجَنَّةُ مُعَلَّقَةٌ بِقُرُونِ الشَّمْسِ تُنْشَرُ فِي كُلِّ عَامٍ مَرَّةً وَأَرْوَاحُ الْمُؤْمِنِيْنَ فِي طَيْرٍ كَالزَّرَازِيرِ يَتَعَارَفُونَ مِنْهَا يُرْزَقُونَ مِنْ ثَمَرِ الجَنَّةِ

قَالَ خَالِدُ بنُ مَعْدَانَ : إِذَا دَخَلَ أَهْلُ الْجَنَّةِ الْجَنَّةَ قَالُوا : رَبَّنَا أَلَمْ تَعِدْنَا أَنْ تُورِدَنَا النَّارَ ؟ قَالَ : بَلى وَلَكِنَّكُمْ مَرَرْتُمْ بِهَا وَهِيَ خَامِدَةٌ .

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: يحيى بن يونس, و لم أجد من ذكره, وبقية رجاله ثقات رجال الصحيح .

3938. Abdullah b. Amr dedi ki: "Cennet Güneşin boynuzlarında asılı olup her yıl bir kez açılıp neşrolunur. Müminlerin ruhları da sığırcığa benzeyen bir kuşta olup taşınır ve cennet meyveleriyle rızıklandırılırlar."

Hâlid b. Ma'dân dedi ki: "Cennettekiler Cennet'e girdiklerinde derler ki: «Ey Rabbimiz! Sen bizlerin mutlaka Cehenneme uğrayamayacağımız ikazında bulunmamış mıydın?» O da der ki: «Tabiî ki sizler ona uğramayıp oradan geçtiniz; ancak o sönüktü.»"

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravilerinden Yahya b. Yûnus'u ele alan kimseye rastlamadım. Bunun dışındakiler güvenilir ve *Sahîh* ravileridir.

(بَابُ إِغْمَاضُ البَصَرِ وَمَا يَقُولُ)

Gözlerin Kapatılması ve Söylenmesi Gereken Şey

٣٩٣٩ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ مَالِكٍ ، قَالَ : نَا عَوْنُ بْنُ كَهْمَسٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي النَّوَّارِ مَوْلًى لِقُرَيْشٍ ، قَالَ : نَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ بَكْرَةَ ، عَنْ أَبِي بَكْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى أَبِي سَلَمَةَ ، وَهُوَ فِي الْمَوْتِ ، فَلَمَّا شَقَّ بَصَرُه مَدَّ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدَهُ فَأَغْمَضَهُ ، فَلَمَّا أَغْمَضَهُ صَاحَ أَهْلُ الْبَيْتِ ، فَسَكَّتَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، ثُمَّ قَالَ : " إِنَّ النَّفْسَ إِذَا خَرَجَتْ يَتْبَعُهَا الْبَصَرُ ، وَإِنَّ الْمَلائِكَةَ تَحْضُرُ الْمَيِّتَ ، فَيُؤَمِّنُونَ عَلَى مَا يَقُولُ أَهْلُ الْبَيْتِ ، ثُمَّ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : اللَّهُمَّ ارْفَعْ دَرَجَةَ أَبِي سَلَمَةَ فِي الْمَهْدِيِّينَ ، وَاخْلُفْهُ فِي عَقِبِهِ فِي الْغَابِرِينَ ، وَاغْفِرْ لَنَا وَلَهُ يَوْمَ الدِّينِ "

رواه البزار والطبراني في الأوسط بنحوه, وفيه: محمد بن أبي النوار, وهو مجهول .

3939. Ebû Bekre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), ölüm döşeğindeki Ebû Seleme'nin yanına gelmişti. Gözleri bir noktaya kilitlenip te Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) elini uzatıp onun gözlerini yumunca ev halkı bağırmaya başladı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)

onları susturup şöyle buyurdu: *"Ruh cesetten ayrılınca göz onu takip eder. Melekler de ölünün yanına gelip yakınlarının söyledikleri şeyler için amin amin derler."*

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"Ey Allahım! Ebû Seleme'nin derecesini yüce, geride kalanlarını iyi kılıp âhirette hem bize, hem ona merhamet et."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Taberânî de *el-Mu'cemu'l-evsat* ta benzerini rivayet etmiştir. Ravilerinden Muhammed b. Ebi'n-Nevvâr'in durumu mechuldur.

(بَابُ حُضُورُ النِّسَاءِ عِنْدَ الْمَيِّتِ)

Kadınların Ölünün Yanında Bulunmaları

٣٩٤٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ نُوحٍ ثَنَا الصَّلْتُ بْنُ مَسْعُودٍ الْجَحْدَرِيُّ ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ ثَابِتٍ ، عَنِ الْوَازِعِ بْنِ نَافِعٍ الْعُقَيْلِيِّ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ خَوْلَةَ بِنْتِ الْيَمَانِ أُخْتِ حُذَيْفَةَ ، قَالَتْ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " لا خَيْرَ فِي جَمَاعَةِ النِّسَاءِ ، إلا عِنْدَ مَيِّتٍ ، فَإِنَّهُنَّ إِذَا اجْتَمَعْنَ قُلْنَ وَقُلْنَ " رواه الطبراني في الأوسط , وفيه: الوازع بن نافع, وهو متروك .

قلت : وقد تقدم حديث في المساجد بنحوه

3940. Huzeyfenin kız kardeşi, Havle binti'l-Yemân dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim:

"Kadınlar topluluğunda hayır yoktur. Ölünün yanında da onlar öyledir. Zira bir araya geldiklerinde konuşur da konuşurlar."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravilerinden Vâzi b. Nâfi metrûktur.

Derim ki: Mescidler kısmında benzer bir hadis geçmişti.

(بَابُ فِيمَنْ يَسْتَرِيحُ إِذَا مَاتَ)

Ölünce Huzura Kavuşan Kişi

٣٩٤١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى قَالَ أَخْبَرَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ وَقُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ جَاءَ بِلاَلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَاتَتْ فُلاَنَةُ وَاسْتَرَاحَتْ. فَغَضِبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ " إِنَّمَا يَسْتَرِيحُ مَنْ دَخَلَ الْجَنَّةَ. قَالَ قُتَيْبَةُ مَنْ غُفِرَ لَهُ " رواه أحمد والطبراني في الأوسط ,وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام .

3941. Hz. Aişe bildiriyor: Bilâl, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelip ona: "Ey Allah'ın Elçisi! Falanca kadın ölüp huzura kavuştu" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sinirlenip şöyle buyurdu: *"Cennete giren* -Kuteybe'nin rivayetinde ise:- *affedilen huzura kavuşur."*

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan İbn Lehî'a şaibelidir.

٣٩٤٢ - وَعَنْهَا قَالَتْ : تُوُفِّيَتِ امْرَأَةٌ كَانَ أَصْحَابُ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَضْحَكُونَ مِنْهَا وَيُمَازِحُونَهَا فَقُلْتُ : اسْتَرَاحَتْ . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "إِنَّمَا يَسْتَرِيحُ مَنْ غُفِرَ لَهُ"

رواه البزار, ورجاله ثقات .

3942. Hz. Âişe bildiriyor: Ashâbın, kendisiyle şakalaşıp kendisine güldükleri bir kadın vefat edince "Huzura kavuştu (kurtuldu)" dedim. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ancak affedilen huzura kavuşur (kurtulur)."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ricali güvenilir kimselerdir.

(بَابُ الاسْتِرْجَاعِ وَمَا يُسْتَرْجَعُ عِنْدَهُ)

İstircâ' ve İstircâ' Yapılan Durumlar

٣٩٤٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ , ثنا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْوَاسِطِيُّ , ثنا أَبِي , حَدَّثَنِي عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْكُوفَةِ , عَنْ سُفْيَانَ بْنِ زِيَادٍ , عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ , عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ , قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أُعْطِيَتْ أُمَّتِي شَيْئًا لَمْ يُعْطَهُ أَحَدٌ مِنَ الأُمَمِ عِنْدَ الْمُصِيبَةِ : إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه : محمد بن خالد الطحان , وهو ضعيف .

3943. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ümmetime herhangi bir musibet esnasında diğer ümmetlerden hiçbirine verilmeyen bir şey verilmiştir ki o da «İnnâ lillahi ve-inna ileyhi râciûn» (Biz Yüce Allah'tan geldik, yine ona döneriz, sözüdür)"*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravilerinden Muhammed b. Hâlid et-Tahhân zayıftır.

٣٩٤٤ - حَدَّثَنَا بَكْرٌ , ثنا عَبْدُ اللَّهِ , حَدَّثَنِي مُعَاوِيَةُ , عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ , عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ , فِي قَوْلِهِ : ﴿ الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ ﴾ , قَالَ : أَخْبَرَنَا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ أَنَّ الْمُؤْمِنَ إِذَا سَلَّمَ

لأَمْرِ اللهِ وَرَجَعَ , فَاسْتَرْجَعَ عِنْدَ الْمُصِيبَةِ كَتَبَ ثَلاثَ خِصَالٍ مِنَ الْخَيْرِ : الصَّلاةُ , وَالرَّحْمَةُ وَتَحْقِيقُ سَبِيلِ الْهُدَى , وَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنِ اسْتَرْجَعَ عِنْدَ الْمُصِيبَةِ جَبَرَ اللهُ مُصِيبَتَهُ , وَأَحْسَنَ عُقْبَاهُ , وَجَعَلَ لَهُ خَلَفًا صَالِحًا يَرْضَاهُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: علي بن أبي طلحة, وهو ضعيف .

3944. İbn Abbâs, Yüce Allah'ın **"Onlar ki, kendilerine bir musibet isabet ettiği zaman, «Biz Allah içiniz ve nihayet ona döneceğiz» derler. İşte onlar için Rableri tarafından mağfiret ve rahmet vardır. Hidayete erenler onlardır"** âyeti hakkında şunu söylemiştir:

Yüce Allah, bu âyetiyle şunu haber vermektedir: Mümin bir kul herhangi bir musibet karşısında kendini kaybetmeyip istircâ ederse (yani "İnnâ lillahi ve-inna ileyhi râciûn" derse) kendisine üç şey bahşedilir: Yüce Allah tarafından huzur; merhamet ve doğru yolda sebat."

Nitekim Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Her kim musibet esnasında istircâ ederse Yüce Allah onun o acısını ve gözyaşını siler. Sonunu hayırlı eyleyip, kendisinden sonra razı olacağı bir nesil bahşeder."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravilerinden Ali b. Ebî Talha zayıftır.

٣٩٤٥ – حَدَّثَنَا فُضَيْلُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَلْطِيُّ , ثنا مُوسَى بْنُ دَاوُدَ الضَّبِّيُّ . ح وَحَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ , وَمُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ , قَالا : ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ , قَالَ : ثنا قَيْسُ بْنُ الرَّبِيعِ , عَنْ أَبِي هَاشِمٍ الرُّمَّانِيِّ , عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ , عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ , قَالَ : قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ لِلْمَوْتِ فَزَعًا , فَإِذَا أَتَى أَحَدَكُمْ وَفَاةُ أَخِيهِ , فَلْيَقُلْ : ﴿إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ﴾, وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ , اللَّهُمَّ اكْتُبْهُ فِي الْمُحْسِنِينَ , وَاجْعَلْ كِتَابَهُ فِي عِلِّيِّينَ , وَاخْلُفْ عَقِبَهُ فِي الآخِرِينَ , اللَّهُمَّ لا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ , وَلا تَفْتِنَّا بَعْدَهُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: قيس بن الربيع الأسدي, وفيه كلام .

3945. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Ölümün bir dehşet anı vardır. Bir kardeşinizin ölüm haberi size ulaştığında: **«Allah'tan geldik, Allah'a dönüyoruz»** *ve Şüphesiz biz Rabbimize çevriliyoruz. Ey Allahım! Onu iyilerden say; kitabını illiyinden eyle; geride kalanlarını iyilerden eyle! Allahım! Onun sayesinde bizleri sevap kazanmaktan mahrum etme; ondan sonra da bizi fitnelerden koru!» deyin."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Kays b. er-Rabî el-Esedî şaibelidir.

٣٩٤٦ – حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ، قَالَ : نا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَلامٍ الْجُمَحِيُّ ، قَالَ : نا هِشَامٌ أَبُو الْمِقْدَامِ ، عَنْ أُمِّهِ ، عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ الْحُسَيْنِ ، أَنَّهَا سَمِعَتْ أَبَاهَا الْحُسَيْنَ بْنَ عَلِيٍّ ، يَقُولُ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " مَا مِنْ مُسْلِمٍ وَلا مُسْلِمَةٍ يُصَابُ بِمُصِيبَةٍ ، فَيَذْكُرُهَا وَإِنْ قَدُمَ عَلَى عَهْدِهَا ، فَيُحْدِثُ لَهَا اسْتِرْجَاعًا إِلا أَحْدَثَ اللَّهُ لَهُ عِنْدَ ذَلِكَ وَأَعْطَاهُ اللَّهُ ثَوَابَهُ يَوْمَ أُصِيبَ بِهَا " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه :هشام بن زياد أبو المقدام, وهو ضعيف .

3946. Hüseyin b. Ali dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim:

"Herhangi bir Müslüman erkek veya kadın bir musibete uğrasa, daha sonra bunun üzerinden hayli vakit geçmiş te olsa o musibeti anarken yeniden istircâ ederse Yüce Allah da, o musibet anında istircâ ettiği için verdiği sevabı tekrar o kuluna verir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravilerinden Hişâm b. Ziyâd Ebu'l-Mikdâm zayıftır.

٣٩٤٧ – حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ النَّخَعِيُّ ، ثنا الْعَلاءُ بْنُ كَثِيرٍ ، عَنْ مَكْحُولٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَانْقَطَعَ شِسْعُ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ " ، فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ : هَذَا الشِّسْعُ ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّهَا مُصِيبَةٌ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه :العلاء بن كثير, وهو متروك .

3947. Ebû Umâme dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile giderken ayakkabısının (sandaletinin) ipi kopunca *"İnnâ lillahi ve-inna ileyhi râciûn"* buyurdu. Bunun üzerine bir adam ona: "Bunu şu kopan ayakkabı ipi için mi söyledin? " diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Bu da bir musibettir"* diye cevap verdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Senetteki Alâ b. Kesîr metrûktur.

٣٩٤٨ – حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ ، أنا يَحْيَى ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ زَحْرٍ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : انْقَطَعَ قِبَالُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَاسْتَرْجَعَ ، فَقَالُوا : أَمُصِيبَةٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ : " مَا أَصَابَ الْمُؤْمِنَ مِمَّا يَكْرَهُ ، فَهُوَ مُصِيبَةٌ "

رواه الطبراني, بإسناد ضعيف .

3948. Ebû Umâme dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sandaletinin başparmak ile yanındaki parmak arasına geçen kısmı olan ip kopunca istircâ etti (ancak büyük musibetlerde söylenen *"İnnâ lillahi ve-inna ileyhi râciûn"* sözünü söyledi). Bunun üzerine: "Ey Allah'ın elçisi! Musibet mi var?" diye sorduklarında O, şöyle cevap verdi: *"Müminin başına gelen hoşlanmadığı her şey musibettir."*

★Hadisi Taberânî zayıf bir isnatla rivayet etmiştir.

٣٩٤٩ - أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي الْحَارِثِ الْبَغْدَادِيُّ ، قَالَ : نا شَبَابَةُ بْنُ سَوَّارٍ ، قَالَ : نا بَكْرُ بْنُ خُنَيْسٍ ، قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ عُبَيْدِ اللهِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا انْقَطَعَ شِسْعُ أَحَدِكُمْ فَلْيَسْتَرْجِعْ فَإِنَّهَا مِنَ الْمَصَائِبِ "

رواه البزار, وفيه: بكر بن خنيس, وهو ضعيف .

3949. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Birinizin ayakkabısının ipi koparsa dahi istircâ etsin, zira bu da musibetlerdendir."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdındaki Bekr b. Huneys zayıftır.

٣٩٥٠ - وَحَدَّثَنَاهُ إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي الْحَارِثِ ، قَالَ : نا شَبَابَةُ بْنُ سَوَّارٍ ، قَالَ : نا خَارِجَةُ بْنُ مُصْعَبٍ ، قَالَ : نا خَالِدٌ الْحَذَّاءُ ، عَنْ أَبِي قِلابَةَ ، عَنْ أَبِي الأَشْعَثِ الصَّنْعَانِيِّ ، عَنْ شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِثْلَهُ . قلت : رواه البزار بعد حديث أبي هريرة . وفي حديث شداد : خارجة بن مصعب, وهو متروك .

3950. Şeddâd b. Evs'den de aynı hadis rivayet edilmiştir.

★Derim ki: Bu hadisi yine Bezzâr, Ebû Hureyre'nin hadisinden sonra rivayet etmiştir. Şeddad'ın rivayet ettiği hadisin isnâdındaki Hârice b. Mus'ab metrûktur.

(بَابُ فِيمَنْ كَتَمَ مُصِيبَتَهُ)

Musibetini Gizleyen Kişi

٣٩٥١ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الأَبَّارُ ، ثنا هِشَامُ بْنُ خَالِدٍ ، ثنا بَقِيَّةُ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ أُصِيبَ بِمُصِيبَةٍ فِي مَالِهِ ، أَوْ جَسَدِهِ فَكَتَمَهَا فَلَمْ يَشْكُهَا إِلَى النَّاسِ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يَغْفِرَ لَهُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: بقية, وهو مدلس .

3951. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Kim malı veya bedeninde bir musibete uğradığı halde bunu gizleyip insanlara sızlanmazsa, bu kişiyi affetmek, günahlarını bağışlamak bu kişinin Yüce Allah üzerindeki hakkıdır."

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdındaki Bakiyye müdellistir.

(بَابُ فِي الصَّبْرِ وَالتَّسلِّي بِمَوْتِ سَيِّدِنَا رَسُولُ اللَّه صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)

Resûlullah ﷺ'in Vefatından Dolayı Sabır ve Teselli

٣٩٥٢ – حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ ، ثنا أَبُو بُرْدَةَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ مَرْثَدٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَابِطٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا أُصِيبَ أَحَدُكُمْ بِمُصِيبَةٍ ، فَلْيَذْكُرْ مُصِيبَتَهُ بِي ، فَإِنَّهَا أَعْظَمُ الْمَصَائِبِ عِنْدَهُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: أبو بردة عمرو بن يزيد, وثقه ابن حبان, وضعفه غيره .

3952. Sâbit dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Birinizin başına bir musibet geldiğinde, beni kaybetmiş olma musibetini hatırlasın. Çünkü bu (yani benim vefatım) en büyük musibettir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravilerinden Ebû Burde Amr b. Yezîd'i İbn Hibbân güvenilir addetmiştir. Başkaları ise zayıf olduğunu belirtmişlerdir.

٣٩٥٣ – حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ مَالِكٍ ، حَدَّثَنَا أَبُو عُبَيْدَةَ النَّاجِي ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِيرِينَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْبَقِيعِ عَلَى امْرَأَةٍ جَاثِمَةٍ عَلَى قَبْرٍ تَبْكِي ، فَقَالَ لَهَا : " يَا أَمَةَ اللَّهِ ، اتَّقِي اللَّهَ وَاصْبِرِي " ، فَقَالَتْ : يَا عَبْدَ اللَّهِ ، إِنِّي الْحَرَّى الثَّكْلَى ، فَقَالَ : " يَا أَمَةَ اللَّهِ ، اتَّقِي اللَّهَ وَاصْبِرِي " ، قَالَتْ : يَا عَبْدَ اللَّهِ ، لَوْ كُنْتَ مُصَابًا عَذَرْتَنِي ، فَقَالَ : " يَا أَمَةَ اللَّهِ ، اتَّقِي اللَّهَ وَاصْبِرِي " ، قَالَتْ : يَا عَبْدَ اللَّهِ ، قَدْ أَسْمَعْتَ فَانْصَرِفْ عَنِّي ، قَالَ : فَمَضَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَاتَّبَعَهُ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِهِ فَوَقَفَ عَلَى الْمَرْأَةِ ، فَقَالَ لَهَا : " مَا قَالَ لَكِ الرَّجُلُ الذَّاهِبُ ؟ قَالَتْ : قَالَ لِي : كَذَا وَكَذَا ، قَالَ : فَهَلْ تَعْرِفِينَهُ ؟ قَالَتْ : لا ، قَالَ : ذَاكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : فَوَثَبَتْ مُسْرِعَةً ، وَهِيَ تَقُولُ : أَنَا أَصْبِرُ ،

أَنَا أَصْبِرُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الصَّبْرُ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الأُولَى ، الصَّبْرُ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الأُولَى "

رواه أبو يعلى وروى البزار طرفا منه وفيه بكر بن الأسود أبو عبيدة الناجي وهو ضعيف

3953. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Bakî mezarlığından geçerken bir mezarın başına çökmüş olan bir kadın görünce ona şöyle dedi: *"Ey Allah'ın kulu! Allah'tan sakın ve sabredip dayan"* dedi. Kadın da ona: "Ey Allah'ın kulu! Çocuğunu kaybeden, ciğeri yanan benim" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Allah'ın kulu! Allah'tan sakınıp sabret"* dedi. Kadın bu sefer: "Ey Allah'ın kulu! Sen de böyle bir musibete uğramış olsaydın beni mazur görürdün" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Ey Allah'ın kulu! Allah'tan sakın ve sabret"* buyurdu. Kadın bu sefer: "Ey Allah'ın kulu! Tamam, bak işte duyurdun (söyleyeceğini söyledin) haydi işine bak, beni rahat bırak!" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yoluna devam etti.

Onun peşinden ashâbından biri kadının yanında durup ona: "Şu giden adam sana ne dedi?" diye sordu. Kadın da aralarındaki diyalogu anlatınca o adam: "Onu tanıyor musun?" diye kadına sordu. Kadın da: "Hayır" deyince adam: "O, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) idi" dedi. Kadın hemen aceleyle Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in peşinden koşup: "Sabredeceğim, ben sabredeceğim, ey Allah'ın elçisi!" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Sabır ilk şok anında (gerekli)dir, sabır ilk şok anındadır."

★Hadisi, Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Bezzâr ise bir bölümünü rivayet etmiştir. Ravilerinden Bekr b. el-Esved Ebû Ubeyde en-Nâcî zayıftır.

٣٩٥٤ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّائِغُ ، قال : نا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ ، قال : نا يُوسُفُ بْنُ عَطِيَّةَ السَّعْدِيُّ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي مَيْمُونَةَ ، قال : حدثنا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ الْفَضْلَ بْنَ عَبَّاسٍ أَنْ يُعِدَّ لَهُ طَهُورَهُ ، فَانْطَلَقَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِحَاجَتِهِ ، وَكَانَ إِذَا كَانَتْ لَهُ حَاجَةٌ تَبَاعَدَ حَتَّى لا يَكَادُ يُرَى ، فَلَمَّا قَضَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَاجَتَهُ ، أَقْبَلَ رَاجِعًا ، فَمَرَّ بِامْرَأَةٍ عِنْدَ قَبْرِ مَيِّتٍ لَهَا ، وَهِيَ تُعَدِّدُ ، وَتُعَوِّلُ ، فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَيْهَا وَهِيَ لا تَعْرِفُهُ ، فَقَالَ لَهَا : " اتَّقِي اللَّهَ ، وَاصْبِرِي " . قَالَتْ : يَا عَبْدَ اللَّهِ ، اذْهَبْ لِحَاجَتِكَ ، فَقَالَ لَهَا ثَلاثًا ، ثُمَّ انْصَرَفَ ، فَجَاءَ فَأَخَذَ الْمِطْهَرَةَ مِنَ الْفَضْلِ ، فَقَامَ الْفَضْلُ ، فَأَتَى الْمَرْأَةَ ، فَقَالَ لَهَا : مَا قَالَ لَكِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ؟ فَقَامَتْ ، فَقَالَتْ : يَا وَيْلَهَا

؟ ! هَذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَمْ أَعْرِفْهُ ! فَسَعَتْ حَتَّى لَحِقَتْهُ عَلَى بَابِ الْمَسْجِدِ ، فَقَالَتْ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، وَاللَّهِ مَا عَرَفْتُكَ ، فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الصَّبْرُ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الأُولَى " قَالَهَا ثَلاثًا

قلت : في الصحيح طرف منه عن أنس . رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: يوسف بن عطية السعدي, وهو متروك ضعيف .

3954. Enes b. Mâlik bildiriyor:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Fadl b. Abbâs'a abdest suyu hazırlamasını emretti. Kendisi ise tuvalet ihtiyacını görmek üzere gitti. Tuvalet ihtiyacını gidermek için neredeyse görülmeyecek kadar uzaklaşırdı. İhtiyacını görüp te geri dönerken bir kabrin başında ağıt yakan bir kadına raslayınca kadının yanında durdu. Kadın onu tanımadı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kadına: *"Allah'tan sakın ve sabret"* buyurdu. Kadın da ona: "Ey Allah'ın kulu! Sen kendi işine bak!" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu sözünü üç defa tekrarladıktan sonra oradan ayrılarak gelip Fadl'dan suyu aldı.

Fadl kalkıp kadının yanına gelerek: "Resûlullah sana ne dedi?" diye sorunca kadın: "Hay aksi. Onun Allah'ın elçisi olduğunu bilemedim" deyip koşmaya başladı ve Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) Mescid'in kapısında yetişip şöyle dedi: "Ey Allah'ın elçisi. Vallahi seni tanıyamadım." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona şöyle buyurdu: *"Sabır ilk şok anındadır."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravilerinden Yûsuf b. Atiyye zayıf ve metrûktur.

٣٩٥٥ - و عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "الصَّبْرُ عِنْدَ أَوَّلِ الصَّدْمَةِ " رواه البزار, وفيه:الواقدي, وفيه كلام كثير, وقد وثق .

3955. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Sabır, ilk şok anında olmalıdır."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdındaki Vâkıdî hakkında ileri geri konuşulmuştur. Güvenilir olduğunu ifade eden de olmuştur.

(بَابُ التَّعْزِيَةِ)

Taziye

٣٩٥٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ خَالِدِ بْنِ حَيَّانَ الرَّقِّيُّ ، حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ بَكْرِ بْنِ بَكَّارٍ الْقَعْنَبِيُّ ، ثنا مُجَاشِعُ بْنُ عَمْرِو بْنِ حَسَّانَ الأَسَدِيُّ ، ثنا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ ، عَنْ مَحْمُودِ بْنِ لَبِيدٍ ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ، أَنَّهُ مَاتَ ابْنٌ لَهُ ، فَكَتَبَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعَزِّيهِ بِابْنِهِ ، فَكَتَبَ إِلَيْهِ : " بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ، مِنْ مُحَمَّدٍ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ ، سَلامٌ عَلَيْكَ ، فَإِنِّي أَحْمَدُ إِلَيْكَ اللهَ الَّذِي لا إِلَهَ إِلا هُوَ ، أَمَّا بَعْدُ ، فَأَعْظَمَ اللَّهُ لَكَ الأَجْرَ ، وَأَلْهَمَكَ الصَّبْرَ ، وَرَزَقَنَا وَإِيَّاكَ الشُّكْرَ ، فَإِنَّ أَنْفُسَنَا ، وَأَمْوَالَنَا ، وَأَهْلِينا ، وَأَوْلادَنَا مِنْ مَوَاهِبِ اللَّهِ الْهَنِيئَةِ ، وَعَوَارِيهِ الْمُسْتَوْدَعَةِ ، يُمَتِّعُ بِهَا إِلَى أَجَلٍ ، وَيَقْبِضُهَا إِلَى وَقْتٍ مَعْلُومٍ ، وَإِنَّا نَسْأَلُهُ الشُّكْرَ عَلَى مَا أَعْطَى ، وَالصَّبْرَ إِذَا ابْتَلَى ، وَكَانَ ابْنُكَ مِنْ مَوَاهِبِ اللَّهِ الْهَنِيئَةِ ، وَعَوَارِيهِ الْمُسْتَوْدَعَةِ ، مَتَّعكَ اللَّهُ بِهِ فِي غِبْطَةٍ وَسُرُورٍ ، وَقَبَضَهُ مِنْكَ بِأَجْرٍ كَثِيرٍ : الصَّلاةِ وَالرَّحْمَةِ وَالْهُدَى إِنِ احْتَسَبْتَهُ ، فَاصْبِرْ ، وَلا يُحْبِطْ جَزَعُكَ أَجْرَكَ فَتَنْدَمَ ، وَاعْلَمْ أَنَّ الْجَزَعَ لا يَرُدُّ مَيِّتًا ، وَلا يَدْفَعُ حُزْنًا ، وَمَا هُوَ نَازِلٌ فَكَأَنْ قَدْ وَالسَّلامُ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: مجاشع بن عمرو, وهو ضعيف .

3956. Muâz b. Cebel'den: Oğlunun ölümü sebebiyle Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona taziye içerikli bir mektup yazdı:

"Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla. Allah'ın elçisi Muhammed'den, Muâz b. Cebel'e. Sana selam olsun. Kendisinden başka ilâh olmayan Allah'a hamd ederim. Yüce Allah mükâfatını arttırıp sabrına sabır katsın. Seni ve bizleri şükürle rızıklandırsın. Şüphesiz nefislerimiz, mallarımız, ailelerimiz Yüce Mevlâ'nın kolaylıkla ihsan ettiği ve emaneten yanımıza bıraktığı ve hibe ettiği şeylerdir. Yüce Allah güle güle kullanıp faydalanmayı nasip eyleyip bunu senden çekip aldığında, buna rıza gösterirsen hidayet, rahmet, mağfiret gibi birçok mükâfata nail olursun. Sabredip dayan. Yakınmaların sakın mükâfatını yakıp kül etmesin; yoksa pişman olursun. Şunu çok iyi bilesin ki feryad-ı figan ne ölüyü geri getirir, ne de acıyı yok eder. Artık olan olmuştur. Vesselam (sağlıcakla kal)"

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Mucâşi b. Amr zayıftır.

٣٩٥٧ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، نا كَامِلُ بْنُ طَلْحَةَ الْجَحْدَرِيُّ ، نا عَبَّادُ بْنُ عَبْدِ الصَّمَدِ أَبُو مَعْمَرٍ ، نا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ ، قَالَ : " لَمَّا قُبِضَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَعَدَ أَصْحَابُهُ حُزَّانًا يَبْكُونَ حَوْلَهُ ، فَجَاءَ رَجُلٌ طَوِيلٌ صَبِيحٌ فَصِيحٌ ، فِي إِزَارٍ وَرِدَاءٍ ، أَشْعَرُ الْمَنْكِبَيْنِ وَالصَّدْرِ ، فَتَخَطَّى أَصْحَابَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى أَخَذَ بِعَضَادَتَيِ الْبَابِ ، فَبَكَى عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَاعَةً ، ثُمَّ قَالَ : إِنَّ فِي اللَّهِ عَزَاءً مِنْ كُلِّ مُصِيبَةٍ ، وَخَلَفًا مِنْ كُلِّ هَالِكٍ ، وَعِوَضًا مِنْ كُلِّ مَا فَاتَ ، فَإِلَى اللَّهِ فَأَنِيبُوا ، وَإِلَيْهِ فَارْغَبُوا ، فَإِنَّمَا الْمُصَابُ مَنْ لَمْ يَجْبُرْهُ الثَّوَابُ ، فَقَالَ الْقَوْمُ : أَتَعْرِفُونَ الرَّجُلَ ؟ فَنَظَرُوا يَمِينًا وَشِمَالا ، فَلَمْ يَرَوْا أَحَدًا ، فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ : هَذَا الْخَضِرُ أَخُو النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عباد بن عبد الصمد أبو معمر, ضعفه البخاري .

3957. Enes b. Mâlik bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) vefat edince ashâb etrafında üzüntülü bir şekilde oturup ağladılar. Aydınlık bir yüze sahip, konuşması son derece düzgün uzun boylu göğüs ve omuzları kıllı iki parça elbisesi olan bir adam ashâbın arasından ilerleyip kapının kenarlarını tutup uzunca orada ağladıktan sonra şöyle dedi:

"Ne olursa olsun, başa gelen her musibete karşılık Yüce Allah'ın varlığı teselli olarak yeterlidir. Kaybedilen ne ve kim olursa olsun başa gelen her musibete karşılık Yüce Allah'ın varlığı teselli olarak yeterlidir. Kaybedilen ne ve kim olursa olsun Allah'ın varlığı yeterlidir. Kaçan ve kaybedilen şey ne olursa olsun muhakkak bir karşılık söz konusudur. Allah'a dönün ve ona yönelin. Asıl musibete uğrayan karşılığında mükâfat kazanamayandır."

Bu konuşma üzerine topluluğa: "O adamın kim olduğunu biliyor musunuz?" diye sorunca sağa sola bakınıp adamı göremeyince Hz. Ebû Bekir dedi ki: "O Hz. Peygamber'in kardeşi Hızır'dı."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abbâd b. Abdissamed Ebû Ma'mer'in Buhârî zayıf olduğunu belirtmiştir.

٣٩٥٨ - حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ الْهَيْثَمِ ، ثنا عَوْفٌ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ عُتَيٍّ ، عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا رَأَيْتُمُ الرَّجُلَ يَتَعَزَّى بِعَزَاءِ الْجَاهِلِيَّةِ فَأَعِضُّوهُ وَلا تُكَنُّوا " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

3958. Ubey b. Ka'b'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Bir adamın Cahiliye taziyesiyle merasim yaptığını, teselli bulduğunu görürseniz ona çekinmeden açıkça hakarette bulunun."*

★Hadisi Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir ve ravileri güvenilir kimselerdir.

(بَابُ الثَّنَاءُ عَلَى الْمَيْتِ)

Ölüye Övgü

٣٩٥٩ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ أَبِيهِ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دُعِيَ لِجَنَازَةٍ سَأَلَ عَنْهَا فَإِنْ أُثْنِيَ عَلَيْهَا خَيْرٌ قَامَ فَصَلَّى عَلَيْهَا وَإِنْ أُثْنِيَ عَلَيْهَا غَيْرُ ذَلِكَ قَالَ لأَهْلِهَا شَأْنُكُمْ بِهَا". وَلَمْ يُصَلِّ عَلَيْهَا.

رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

3959 Ebû Katâde dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir cenazeye çağrıldığında nasıl birisi olduğunu sorardı. Şayet hakkında müsbet ifadeler ve övgüler söylenirse onun namazını kılardı. Böyle olmadığında övülmediğinde ise geride kalan akrabalarına: *"Onunla siz ilgilenin"* der ve namazını kılmazdı.

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ravileridir.

٣٩٦٠ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُؤَمَّلٌ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ حَدَّثَنَا ثَابِتٌ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَمُوتُ فَيَشْهَدُ لَهُ أَرْبَعَةٌ أَهْلُ أَبْيَاتٍ مِنْ جِيرَانِهِ الأَدْنَيْنَ إِلاَّ قَالَ قَدْ قَبِلْتُ عِلْمَكُمْ فِيهِ وَغَفَرْتُ لَهُ مَا لاَ تَعْلَمُونَ "

رواه أحمد وأبو يعلى , وقال : قال رسول الله صلى الله عليه و سلم : مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَمُوتُ فَيَشْهَدُ لَهُ أَرْبَعَةُ أَهْلِ أَبْيَاتٍ مِنْ جِيرَانِهِ الأَدْنَيْنَ أَنَّهُمْ لا يَعْلَمُونَ إِلا خَيْرًا ، إِلا قَالَ اللَّهُ : قَدْ قَبِلْتُ عَمَلَكُمْ ، وَغَفَرْتُ لَهُ مَا لا تَعْلَمُونَ.

ورجال أحمد رجال الصحيح . قلت : لأنس حديث في الصحيح غير هذا .

3960. Enes'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Bir Müslüman ölünce ona en yakın komşularından dört ev halkı (iyi olduğuna dair) şahitlik ederlerse Yüce Allah da şöyle buyurur: Sizin onun hakkında tanıklığınızı kabul ediyor ve onun hakkında bilmediğiniz bir takım şeyleri de affediyorum."*

★Hadisi, İmam Ahmed ve şu ibarelerle Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir:

"Bir Müslüman ölür de ona en yakın komşularından dört ev halkı onun hakkında iyilikten başka bir şey bilmediklerine dair şahitlik yaparlarsa Yüce

Allah da der ki: Sizlerin bu ifadelerinizi kabul ediyor ve bilmediğiniz şeylerini de affediyorum."

İmam Ahmed'in ravileri *Sahîh* ricalidir.

Derim ki: Enes'in *Sahîh*'te başka bir hadisi vardır.

٣٩٦١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ قَالَ حَدَّثَنَا مَهْدِيُّ بْنُ مَيْمُونٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْحَمِيدِ صَاحِبُ الزِّيَادِيِّ عَنْ شَيْخٍ مِنْ أَهْلِ الْبَصْرَةِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَمُوتُ فَيَشْهَدُ لَهُ ثَلَاثَةُ أَهْلِ أَبْيَاتٍ مِنْ جِيرَانِهِ الْأَدْنَيْنَ بِخَيْرٍ إِلَّا قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى قَدْ قَبِلْتُ شَهَادَةَ عِبَادِي عَلَى مَا عَلِمُوا وَغَفَرْتُ لَهُ مَا أَعْلَمُ"

قلت : لأبي هريرة حديث في الصحيح غير هذا . رواه أحمد ,وفيه: راو لم يسم .

3961. Ebû Hureyre, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den, o da Yüce Allah'dan şu sözünü bildiriyor:

"Her hangi bir Müslüman kul ölür de komşularından en yakın üç ev onun hakkında iyi tanıklıkta bulunursa Yüce Allah şöyle der: Kullarımın, o kişi hakkındaki bilgileri doğrultusundaki bu referanslarını kabul ediyor ve onların onun hakkında bilmediklerini de affediyorum."

★Derim ki: Ebû Hureyre'nin *Sahîh*'te başka bir hadisi var.

Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravilerinden birinin adı belirtilmemiştir.

٣٩٦٢ - حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ ، قَالَ : نا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، قَالَ : نا رَبِيعَةُ بْنُ كُلْثُومٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي شَيْخٌ مِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ يُكَنَّى أَبَا أَيُّوبَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَأُتِيَ بِجِنَازَةٍ ، فَأَثْنَى النَّاسُ عَلَيْهَا خَيْرًا ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " وَجَبَتْ " ، ثُمَّ أُتِيَ بِأُخْرَى ، فَكَأَنَّ النَّاسَ نَالُوا مِنْهُ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " وَجَبَتْ " ، فَقَالَ أَصْحَابُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : أُتِيَ بِفُلَانٍ ، فَقَالَ : " وَجَبَتْ " ، ثُمَّ أُتِيَ بِفُلَانٍ ، فَقَالَ : " وَجَبَتْ " ، فَسَمِعَهُمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " مَا هَذَا ؟ " فَقَالَ عُمَرُ : بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي ، أُتِيَ بِفُلَانٍ ، فَأَثْنَى النَّاسُ عَلَيْهِ كَثِيرًا ، فَقُلْتَ : " وَجَبَتْ " ، ثُمَّ أُتِيَ بِفُلَانٍ ، فَأَثْنَى النَّاسُ عَلَيْهِ شَرًّا ، فَقُلْتَ : " وَجَبَتْ " ، فَقَالَ : " أُتِيَ بِأَخِيكُمْ فَشَهِدْتُمْ بِمَا شَهِدْتُمْ ، فَوَجَبَتْ شَهَادَتُكُمْ ، ثُمَّ أُتِيَ بِأَخِيكُمْ فُلَانٍ ، فَشَهِدْتُمْ بِمَا شَهِدْتُمْ ، فَوَجَبَتْ شَهَادَتُكُمْ ، أَنْتُمْ شُهَدَاءُ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ ، بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ " رواه الطبراني في الأوسط, ورجاله رجال الصحيح , ورواه البزار باختصار .

3962 Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraberdik, yanına bir cenaze getirilip te insanlar onu hayırla anıp

övünce Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"(Cennet) ona gerekli (vacip) oldu"* buyurdu. Daha sonra başka bir cenaze getirildiğinde ise insanlar onun hakkında eleştiride bulundular. Bunun üzerine Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) yine: *"(Cehennem) ona gerekli (vacip) oldu"* dedi.

Ashâb: "Falanca (iyi kişi) getirilince de «Vacip oldu» dedi. Falanca (kötü kişi) getirilince de «Vacip oldu» dedi!" şeklinde aralarında konuşunca Hz. Ömer şöyle dedi: "Anam babam sana feda olsun! Falanca kişi getirilince insanlar onu övdü, hayırla yâdetti ve sen «Vacip oldu» dedin. Diğer kişi getirilince bu sefer insanlar o kişinin kötülüklerinden bahsetti. Sen yine «Vacip oldu» dedin?" (Bunu anlayamadık ne demek istedin?)

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Hz. Ömer'in bu sorusu üzerine şöyle buyurdu: *"Kardeşiniz getirildi; malum şekilde şahitlik ettiniz. Bu tanıklığınız yaptırımı gerektirdi. Daha sonra diğer kardeşiniz getirilince yine malum diğer tanıklıkta bulundunuz. Bu da başka bir takım yaptırımları gerektirdi. Sizlerin tanıklığı vaciptir. Yani bir takım yaptırımları gerektirir. Sizler Yüce Allah'ın yargısında birbirinize karşı tanıklarsınız."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ricali *Sahîh* ravileridir. Bezzâr da bu hadisi kısa bir metinle tahric etmiştir.

٣٩٦٣ – حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ عَبُّودٍ الدِّمَشْقِيُّ ، ثنا مَرْوَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ الطَّاطَرِيُّ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي عَمْرٍو ، عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ رِفَاعَةَ الْقُرَظِيِّ ، عَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ ، قَالَ : شَهِدْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، مَجْلِسَيْنِ : أَمَّا أَحَدُهُمَا فَأُتِيَ بِجِنَازَةٍ ، فَقِيلَ : هَذَا فُلَانٌ ، وَبِئْسَ الرَّجُلُ ، وَأُثْنِيَ عَلَيْهِ شَرًّا ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَتَعْلَمُونَ ذَلِكَ ؟ " ، فَقَالُوا : نَعَمْ ، قَالَ : " وَجَبَتْ " ، وَأَمَّا الآخَرُ فَأُتِيَ بِجِنَازَةِ رَجُلٍ فَقَالُوا : هَذَا فُلَانٌ ، وَأَثْنَوْا عَلَيْهِ خَيْرًا ، فَقَالَ : " تَعْلَمُونَ ذَلِكَ ؟ " ، فَقَالُوا : نَعَمْ ، قَالَ : " وَجَبَتْ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبد العزيز بن عبيد الله بن حمزة, وهو ضعيف .

3963. Ka'b b. Ucre anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'le iki değişik ortamda bulundum. Bunların birisinde bir cenaze getirildi ve şöyle denildi: "Bu falanca kötü adamdır." Ayrıca bu adamın kötülüklerinden bahsedildi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bundan emin misiniz?"* diye sorunca "Evet" dediler. İşte o zaman Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) (Sizin bu tanıklığınız vacip oldu ve bazı şeyleri gerektirdi anlamında) *"Vecebet"* dedi.

Diğer ikinci ortamda ise yine bir adamın cenazesi getirildi. Ancak bu defa onun hakkında: "Bu falanca iyi kişidir" diyerek övgüde bulundular. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Emin misiniz?"* diye sorunca onlar da: "Evet" dediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de yine *"Vecebet"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdulazîz b. Ubeydillah b. Hamza zayıftır.

٣٩٦٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْغَسَّالُ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَمْرٍو الْبَجَلِيُّ ، ثنا أَبُو مَرْيَمَ ، ثنا إِيَاسُ بْنُ سَلَمَةَ بْنِ الأَكْوَعِ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَأُتِيَ بِجِنَازَةٍ , فَقَالَ الْقَوْمُ : إِنْ كُنْتَ , وَإِنْ كُنْتَ ، ثُمَّ أُتِيَ بِأُخْرَى ، فَقَالَ الْقَوْمُ : إِنْ كُنْتَ , وَإِنْ كُنْتَ ، فَأَثْنَوْا عَلَى وَاحِدَةٍ خَيْرًا ، وَعَلَى الأُخْرَى شَرًّا ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَنْتُمْ شُهَدَاءُ اللَّهِ فِي الأَرْضِ ، وَالْمَلائِكَةُ شُهَدَاءُ اللَّهِ فِي السَّمَاءِ "

وفي رواية : " فإذا شهدتم وجبت "

رواه الطبراني في الكبير, وفي السند الأول :عبد الغفار بن القاسم أبو مريم, وهو ضعيف, وفي الأخرى :موسى بن عبيدة ,وهو ضعيف .

3964. Seleme b. el-Ekva dedi ki:

Biz, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanındaydık, oraya bir cenaze getirilince topluluk o mevta hakkında "Şöyle şöyleydi..." şeklinde yorum yaptılar. Daha sonra başka bir cenaze gelince de yine "şöyle şöyleydi..." şeklinde; yani birisi hakkında iyi, diğeri hakkında ise kötü yorumda bulundular. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu.

"Sizler Yüce Allah'ın yerdeki, melekler ise gökteki tanıklarıdır."

Başka bir rivayette: *"Tanıklığınız vecebet (yaptırımı gerektirir)"* ifadesi mevcuttur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Birincisinin senedinde Abdulgaffâr b. el-Kâsım Ebû Meryem vardır ve zayıftır. Diğerinde ise Mûsa b. Ubeyde yer alır ki bu da zayıftır.

٣٩٦٥ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْجُنَيْدِ ، قَالَ : نَا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، قَالَ : نَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْقُشَيْرِيُّ ، قَالَ : نَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ ، عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا مَاتَ الْعَبْدُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مِنْهُ شَرًّا ، وَيَقُولُ : النَّاسُ خَيْرًا

، قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لِمَلائِكَتِهِ : " قَدْ قَبِلْتُ شَهَادَةَ عِبَادِي عَلَى عَبْدِي ، وَغَفَرْتُ لَهُ عِلْمِي فِيهِ " رواه البزار, وفيه: محمد بن عبد الرحمن القشيري ,وهو متروك الحديث .

3965. Âmir b. Rabîa'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Kul öldüğünde -ki Yüce Allah onun gizli şeylerini bilir- insanlar onun hakkında iyiliklerinden bahsedince Yüce Allah da meleklerine der ki: Kullarımın, bu kulum hakkındaki tanıklıklarını kabul ediyor ve onların bilmeyip sadece benim bildiğim şeylerini de bağışlıyorum."

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Abdirrahman el-Kuşeyrî metrûktur.

٣٩٦٦ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ ، نَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، نَا حَرْبُ بْنُ مَيْمُونٍ ، عَنِ النَّضْرِ بْنِ أَنَسٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : كُنْتُ قَاعِدًا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَمَرَّتْ جِنَازَةٌ فَقَالَ : " مَا هَذِهِ الْجِنَازَةُ ؟ " فَقَالُوا جِنَازَةُ فُلانِ ابْنِ فُلانٍ كَانَ يُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ قَالَ : " وَجَبَتْ " ثَلاثًا ، ثُمَّ مَرَّتْ أُخْرَى فَقَالَ : " مَا هَذِهِ ؟ " قَالُوا جِنَازَةُ فُلانِ ابْنِ فُلانٍ كَانَ يُبْغِضُ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَالَ : " وَجَبَتْ " ثَلاثًا قلت : له حديث في الصحيح بغير هذا السياق . رواه البزار, ورجاله رجال الصحيح .

3966. Enes bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile oturmuştum ki bir cenaze geçiverince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu kimin cenazesi?"* diye sordu.

"Falan oğlu falanın cenazesi, kendisi Allah'ı ve onun Resûlü'nü severdi" dedi birisi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) üç defe: *"Vacip oldu"* buyurdu.

Daha sonra başka bir cenaze geçtiğinde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) tekrar: *"Bu kimin cenazesi?"* diye sordu. Bu defa da: "Falanca oğlu falancanın cenazesidir. Allah'ı ve onun elçisini sevmezdi" dediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yine üç defa: *"Vacip oldu"* buyurdu.

★Derim ki: Enes'in *Sahîh*'te başka bir versiyonla benzer bir hadisi vardır.

Buradaki hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ravileridir.

(بَابٌ فِي الطَّعَامِ يُصْنَعُ)

Yapılacak Yemek

٣٩٦٧ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ شُعَيْبٍ ، ثنا خَالِدُ بْنُ خِدَاشٍ ، ثنا حَفْصُ بْنُ النَّضْرِ السُّلَمِيُّ ، عَنْ أُمِّهِ بِنْتِ مُحَمَّدِ بْنِ عِمْرَانَ ، عَنْ أُمِّهَا مَرْيَمَ بِنْتِ فَرْوَةَ ، أَنَّ عِمْرَانَ بْنَ حُصَيْنٍ ، لَمَّا حَضَرَهُ الْوَفَاةُ ،

قَالَ : " إِذَا أَنَا مُتُّ فَشُدُّوا عَلَى بَطْنِي عِمَامَةً ، وَإِذَا رَجَعْتُمْ فَانْحَرُوا وَأَطْعِمُوا " ، قَالَ خَالِدٌ : ثُمَّ قَالَ لِي حَفْصٌ : " لَيْسَ كَمَا يَصْنَعُ بَنِيكَ أَهْلُ آلِ الْمُهَلَّبِ وَثَقِيفٍ "

رواه الطبراني في الكبير, ومريم : لم أجد من ذكرها .

3967. Meryem binti Ferve bildiriyor: İmrân b. Husayn ölmek üzereyken şöyle dedi: "Öldüğüm zaman karnıma bir sarık bağlayın (Beni gömüp te) döndüğünüzde deve kesip insanlara yemek verin."

(Ravi) Hâlid ekledi: Hafs bana dedi ki: (Sakın bu işlemi) akrabaların olan Sekîf ve Muhelleb aileleri gibi yapmayasın."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdındaki Meryem'den bahsedene raslamadım.

(بَابُ فِي مَوْتِ الأَوْلَادِ)

Çocukların Ölümü

٣٩٦٨ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ قُرْقُرَةَ الأَنْطَاكِيُّ ، قَالَ : نا الْحُسَيْنُ بْنُ سَيَّارٍ الْحَرَّانِيُّ ، قَالَ : نا يُوسُفُ بْنُ الْمَاجِشُونَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَمَّا مَاتَ ابْنُ آدَمَ ، قَالَ آدَمُ لامْرَأَتِهِ حَوَّاءَ : إِنَّهُ قَدْ مَاتَ ابْنُكِ ، قَالَتْ : وَمَا الْمَوْتُ ؟ قَالَ : لا يَطْعَمُ ، وَلا يَشْرَبُ ، وَلا يَمْشِي ، وَلا يَبْطِشُ ، فَلَمَّا قَالَ ذَلِكَ صَرَخَتْ ، فَقَالَ : الرَّنَّةُ عَلَيْكِ وَعَلَى بَنَاتِكِ ، وَأَنَا وَبَنِيَّ بُرَآءُ ، فَصَارَتِ الْمَوَاتِيمُ عَلَى النِّسَاءِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: الحسين بن سيار, وهو متروك .

3968. Câbir'den rivayet edildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Hz. Âdem'in oğlu ölünce hanımı Havva: «Ölüm de nedir?» diye sordu. O da: «Yememek, içmemek, yürümemek ve tutamamak» diye tarif etti. Bu cevap üzerine o da feryad edince Âdem (aleyhisselam) *ona «Feryad-ı figan senin ve kızlarının (âdeti) olsun. Ben ve oğullarım bundan uzağız» dedi. (O günden sonra) feryad-ı figan ve matem kadınlarla özdeşleşti."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdındaki Hüseyin b. Seyyâr metrûktur.

٣٩٦٩ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا هَاشِمُ بْنُ الْقَاسِمِ حَدَّثَنَا الْفَرَجُ حَدَّثَنَا لُقْمَانُ عَنْ أَبِى أُمَامَةَ عَنْ عَمْرِو بْنِ عَبَسَةَ السُّلَمِيِّ قَالَ قُلْتُ لَهُ حَدِّثْنَا حَدِيثاً سَمِعْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْسَ

فيه انْتقَاصٌ وَلاَ وَهْمٌ. قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ مَنْ وُلِدَ لَهُ ثَلاَثَةُ أَوْلاَدٍ فِى الإِسْلاَمِ فَمَاتُوا قَبْلَ أَنْ يَبْلُغُوا الْحِنْثَ أَدْخَلَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِهِ إِيَّاهُمْ وَمَنْ أَنْفَقَ زَوْجَيْنِ فِى سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فَإِنَّ لِلْجَنَّةِ ثَمَانِيَةَ أَبْوَابٍ يُدْخِلُهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ مِنْ أَىِّ بَابٍ شَاءَ مِنْهَا الْجَنَّةَ"

رواه أحمد والطبراني في الكبير باختصار النفقة إلا أنه قال : " أدخله الله برحمته هو وإياهم الجنة " , وإسناده حسن .

3969. Ebû Umâme'nin Amr b. Abese'den rivayet ettiğine göre ona: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den duyduğun herhangi bir eksik ve şüphe bulunmayan bir hadis söyle (de dinleyelim)" deyince o da şöyle demiş: Onun yani Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu duydum: *"Müslüman olduktan sonra kimin üç çocuğu olur ve bunlar da henüz ergenlik yaşına ulaşmadan ölürlerse o çocuklara olan merhametinden dolayı Yüce Allah, o kişiyi dilediği Cennete kapısından içeri sokar."*

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de nafakayla ilgili bölüm olmaksızın rivayet etmiş. Ayrıca o rivayette şöyle bir değişiklik vardır: *"Onu ve ölen çocuklarını merhameti sebebiyle Cennete sokar."* İsnâdı hasendir.

٣٩٧٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا حَسَنٌ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو عُشَّانَةَ أَنَّهُ سَمِعَ عُقْبَةَ بْنَ عَامِرٍ يَقُولُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ "مَنْ أَثْكَلَ ثَلاَثَةً مِنْ صُلْبِهِ فَاحْتَسَبَهُمْ عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فَقَالَ أَبُو عُشَّانَةَ مَرَّةً فِى سَبِيلِ اللَّهِ. وَلَمْ يَقُلْهَا مَرَّةً أُخْرَى وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ " رواه أحمد والطبراني في الكبير, ورجال الطبراني ثقات .

3970. Ukbe b. Âmir, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den şunu rivayet etmiştir: *"Kim kendi soyundan üç çocuğunu yitirir ve buna isyan etmeyip sevabını Allah'tan bekleyerek bu çıkmazı Allah'a havale ederse o kişiye Cennet vacip olur (mutlaka cennete girer)."*

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Taberânî'nin ravileri güvenilirdir. Ayrıca senedinde yer alan İbn Lehî'a şaibelidir.

٣٩٧١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَزِيدُ أَنْبَأَنَا هِشَامٌ عَنْ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَتْنَا امْرَأَةٌ كَانَتْ تَأْتِينَا يُقَالُ لَهَا مَاوِيَّةُ كَانَتْ تُرْزَأُ فِى وَلَدِهَا وَأَتَيْتُ عُبَيْدَ اللَّهِ بْنَ مَعْمَرٍ الْقُرَشِىَّ وَمَعَهُ رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِىِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَحَدَّثَ ذَلِكَ الرَّجُلُ أَنَّ امْرَأَةً أَتَتِ النَّبِىَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِابْنٍ لَهَا فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ ادْعُ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَنْ يُبْقِيَهُ لِى فَقَدْ مَاتَ لِى قَبْلَهُ ثَلاَثَةٌ. فَقَالَ أَمُنْذُ أَسْلَمْتِ. فَقَالَتْ نَعَمْ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جُنَّةٌ حَصِينَةٌ. قَالَتْ مَاوِيَّةُ قَالَ لِى عُبَيْدُ

اللَّهِ بْنُ مَعْمَرٍ اسْمَعِي يَا مَاوِيَّةُ. قَالَ مُحَمَّدٌ فَخَرَجَتْ مِنْ عِنْدِ ابْنِ مَعْمَرٍ فَأَتَتْنَا فَحَدَّثَتْنَا هَذَا الْحَدِيثَ" رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح خلا ماوية شيخة ابن سيرين .

3971. Muhammed b. Sîrîn bildiriyor: Sürekli bize gelen ve çocuğu yaşamayan Mâviye isminde bir kadın anlattı. Bu kadın Abdullah b. Ma'mer el-Kuraşî'nin huzuruna gidince onun yanında ashâbdan birisi varmış. Bu kişi şu olayı anlatmış:

Bir kadın oğluyla beraber Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelip dedi ki: "Ey Allah'ın Elçisi! Dua ediniz de Yüce Allah bu çocuğu bana bağışlasın. Çünkü bundan önce üç çocuğumu kaybettim; öldüler." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Sen Müslüman olduktan sonra mı (bu çocukların kaybettin)?"* diye sorunca kadın: "Evet" karşılığını verdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) tekrar: *"Sen Müslüman olduktan sonra mı?"* diye sorunca kadın: "Evet" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yine: *"Sen Müslüman olduktan sonra mı?"* diye sorunca kadın yine: "Evet" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"(Bu ölen çocukların senin için) sarsılmaz bir kalkan ve korunaklı Cennettir."*

Daha sonra Mâviye ekledi: Ubeydullah b. Ma'mer bana: "İyi dinle ey Maviye!" dedi.

Muhammed ekledi: Mâviye bu olayı Ubeydullah b. Ma'mer'in yanından ayrıldıktan sonra gelip bize de anlattı.

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri Muhammed b. Sîrîn'nin hocası Mâviye hariç *Sahîh* ravileridir.

٣٩٧٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَعْلَى وَمُحَمَّدٌ قَالاَ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ حَكِيمٍ عَنْ عَمْرٍو الأَنْصَارِيِّ عَنْ أُمِّ سُلَيْمٍ بِنْتِ مِلْحَانَ وَهِيَ أُمُّ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ مُحَمَّدٌ أَخْبَرَتْهُ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " مَا مِنْ مُسْلِمَيْنِ يَمُوتُ لَهُمَا ثَلاَثَةُ أَوْلاَدٍ لَمْ يَبْلُغُوا الْحِنْثَ إِلاَّ أَدْخَلَهُمَا اللَّهُ الْجَنَّةَ بِفَضْلِ رَحْمَتِهِ " رواه أحمد والطبراني في الكبير, وفيه: عمر بن عاصم الأنصاري, ولم أجد من وثقه ولا ضعفه, وبقية رجاله رجال الصحيح .

3972. Enes b. Mâlik'in annesi olan Ümmü Süleym, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işitmiştir:

"Yüce Allah henüz ergenlik çağına ulaşmadan üç çocuğu ölen her Müslüman anne ve babayı (çocukları sebebiyle) merhamet ve cömertliğinin gereği olarak cennete sokar."

★Hadisi, İmam Ahmed ve Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdındaki Amr b. Âsım el-Ensârî'yi ne güvenilir, ne da zayıf gören kimseye rastlamadım. Bunun dışındaki ravileri *Sahîh* ravileridir.

٣٩٧٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَنْبَأَنَا هِشَامٌ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ عَنِ امْرَأَةٍ يُقَالُ لَهَا رَجَاءُ قَالَتْ كُنْتُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذْ جَاءَتْهُ امْرَأَةٌ بِابْنٍ لَهَا فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ ادْعُ اللَّهَ لِي فِيهِ بِالْبَرَكَةِ فَإِنَّهُ قَدْ تُوُفِّيَ لِي ثَلَاثَةٌ. فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " أَمُنْذُ أَسْلَمْتِ . قَالَتْ نَعَمْ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جُنَّةٌ حَصِينَةٌ". فَقَالَ لِي رَجُلٌ اسْمَعِي يَا رَجَاءُ مَا يَقُولُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ .

رواه أحمد والطبراني في الكبير, إلا أنه سماها رحماء ورجاله رجال الصحيح .

3973. Racâ ismindeki bir kadın anlatıyor:

Bir kadın oğluyla, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e geldiğinde ben de Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanında bulunuyordum. Dedi ki: "Ey Allah'ın Resûlü! Benim için Yüce Allah'tan, bu çocuğu bereketli kılmasını iste. Çünkü daha önce üç çocuğum öldü." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ise kadına: *"Sen Müslüman olduktan sonra mı (çocukların öldüler)?"* diye sorunca kadın: "Evet" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"(İşte kaybettiğin bu çocukların) sarsılmaz bir kalkan ve siperdir."* Bunun üzerine bir adam da bana: "Ey Recâ! Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in dediklerini iyi dinle!" diye ikazda bulundu.

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ancak Recâ değil de, Rahmâ diye isimlendirmiştir. Ravileri *Sahîh* ravileridir.

٣٩٧٤ - حَدَّثَنَا قَاسِمُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، حَدَّثَنَا حَفْصٌ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ إِسْحَاقَ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ الْحَكَمِ ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي الْعَاصِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَقَدِ اسْتَجَنَّ جُنَّةً حَصِينَةً ، مَنْ سَلَفَ لَهُ ثَلَاثَةُ أَوْلَادٍ فِي الْإِسْلَامِ "

رواه أبو يعلى والبزار إلا أنه " بجنة كثيفة " والطبراني في الكبير, وفيه: عبد الرحمن بن إسحاق أبو شيبة, وهو ضعيف .

3974. Osmân b. Ebi'l-Âs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Müslüman olduktan sonra üç çocuğunu yitiren kişi, sarsılmaz bir siper ve sığınakla kendisini sağlama almıştır."*

★Hadisi, Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Bezzâr ise bu hadisi *"sık ağaçlı cennet"* ibaresiyle rivayet etti. Ayrıca Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de tahric etmiştir. İsnâdındaki Abdurrahman b. İshâk Ebû Şeybe zayıftır.

٣٩٧٥ - حَدَّثَنَا مَسْلَمَةُ بْنُ جَابِرٍ اللَّخْمِيُّ الدِّمَشْقِيُّ ، حَدَّثَنَا مُنَبِّهُ بْنُ عُثْمَانَ ، حَدَّثَنَا الْوَضِينُ بْنُ عَطَاءٍ ، عَنْ مَحْفُوظِ بْنِ عَلْقَمَةَ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَائِذٍ ، أَنَّ شُرَحْبِيلَ بْنَ السِّمْطِ ، قَالَ لِعَمْرِو بْنِ عَبَسَةَ : هَلْ أَنْتَ مُحَدِّثِي حَدِيثًا سَمِعْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ؟ ، قَالَ : نَعَمْ ، سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " قَالَ اللَّهُ تَعَالَى : حَقَّتْ مَحَبَّتِي لِلَّذِينَ يَتَصَادَقُونَ مِنْ أَجْلِي ، وَحَقَّتْ مَحَبَّتِي لِلَّذِينَ يَتَنَاصَرُونَ مِنْ أَجْلِي ، وَمَا مِنْ مُؤْمِنٍ وَلا مُؤْمِنَةٍ يُقَدِّمُ اللَّهُ لَهُ ثَلاثَةَ أَوْلادٍ مِنْ صُلْبِهِ ، لَمْ يَبْلُغُوا الْحِنْثَ إِلا أَدْخَلَهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ بِفَضْلِ رَحْمَتِهِ إِيَّاهُمْ " رواه الطبراني في الصغير والأوسط, وفيه: منبه بن عثمان, و لم أجد من ترجمه .

3975 Abdurrahman b. Âiz bildiriyor: Şurahbîl b. es-Simt, Amr b. Abese'ye: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den duyduğun bir hadisi bize aktarır mısın?" deyince o da: "Olur, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyuruyor" dedi:

"Yüce Allah şöyle buyurdu: Benim sevgimi, benim için birbirlerine karşı dürüst olanlar hak etmiştir. Benim sevgim için birbirine yardım edenler de hak etmiştir. Allah, herhangi bir mümin erkek veya kadının, henüz ergenlik çağına ulaşmamış kendi soyundan üç çocuğunu alırsa, onlara olan merhametinin bir göstergesi olarak o anne veya babayı mutlaka Cennetine sokar."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdındaki Münebbih b. Osmân'ı tanıtan kimseye rastlamadım.

٣٩٧٦ - و عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ بَشِيرٍ الأَنْصَارِيُّ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "مَنْ مَاتَ لَهُ ثَلاثَةٌ مِنَ الوَلَدِ لَمْ يَبْلُغُوا الحِنْثَ لَمْ يَرِدِ النَّارَ إِلاَّ عَابِرَ سَبِيْلٍ يَعْنِي الجَوَازَ عَلَى الصِّرَاطِ " ورجاله موثقون خلا شيخ الطبراني أحمد بن مسعود المقدسي, و لم أجد من ترجمه .

3976. Abdurrahman b. Besîr el-Ensârî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Kimin ergenlik çağına gelmeden üç çocuğu ölürse, ateşten yani Sırat'tan geçişte yolda oyalanmadan geçen kişi gibi geçip gider (ateşe düşmez)."

★ Taberânî'nin hocası olan ve kimsenin biyografisini vermediği Ahmed b. Mes'ûd el-Makdisî dışındakiler güvenilir kimselerdir.

٣٩٧٧ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ يُوسُفَ الشَّاعِرُ ، ثنا عَبْدُ الرَّزَّاقِ ، قَالَ : سَمِعْتُ هِشَامَ بْنَ حَسَّانَ ، يُحَدِّثُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ ، قَالَ : حَدَّثَتْنِي حَبِيبَةُ ، أَنَّهَا كَانَتْ عِنْدَ عَائِشَةَ ، فَجَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى دَخَلَ عَلَيْهَا ، فَقَالَ : " مَا مِنْ مُسْلِمَيْنِ

يَمُوتُ لَهُمَا ثَلاثَةٌ مِنَ الْوَلَدِ لَمْ يَبْلُغُوا الْحِنْثَ إِلا جِيءَ بِهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُوقَفُوا عَلَى بَابِ الْجَنَّةِ ، فَيُقَالُ لَهُمُ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ فَيَقُولُونَ حَتَّى يَدْخُلَ آبَاؤُنَا ، فَيُقَالُ لَهُمُ ادْخُلُوا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمُ الْجَنَّةَ "

رواه الطبراني في الكبير ورجاله رجال الصحيح خلا يزيد بن أبي بكرة ولم أجد من ترجمه . وأعاده بإسناد آخر, ورجاله ثقات وليس فيه يزيد بن أبي بكرة, والله أعلم .

3977. Habîbe'den: O, Hz. Âişe'nin yanındayken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) içeri girip şöyle buyurdu:

"Henüz ergenlik çağına gelmemiş olan üç çocuğundan, Müslüman anne babanın bu çocukları kıyamet günü Cennetin kapısının önüne getirilip, kendilerine girin denince onlar: «Anne babamız girmeden girmeyiz» derler. Bunun üzerine onlara: «Haydi, sizler ve ana-babalarınız hep beraber girin» denilir.."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ricali Yezîd b. Ebî Bekre hariç *Sahîh* ricalidir. Onun biyografisini verene rastlamadım. Taberânî daha sonra bu hadis için başka bir isnâd sevketmiştir ki orada Yezîd adlı söz konusu ravi bulunmayıp tüm ravileri güvenilir kimselerdir.

٣٩٧٨ - حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ السَّدُوسِيُّ ، ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ ، ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّائِغُ الْمَكِّيُّ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ مَنْصُورٍ ، ح وَحَدَّثَنَا الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ حُمَيْدٍ ، قَالُوا : ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ إِيَادِ بْنِ لَقِيطٍ ، ثنا إِيَادٌ ، عَنْ زُهَيْرِ بْنِ عَلْقَمَةَ ، قَالَ : جَاءَتِ امْرَأَةٌ مِنَ الأَنْصَارِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي ابْنٍ لَهَا مَاتَ ، فَكَأَنَّ الْقَوْمَ عَنَّفُوهَا ، فَقَالَتْ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، قَدْ مَاتَ لِي اثْنَانِ مُنْذُ دَخَلْتُ الإِسْلامَ سِوَى هَذَا ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " وَاللَّهِ ، لَقَدِ احْتَظَرْتِ مِنَ النَّارِ احْتِظَارًا شَدِيدًا " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح . قلت : ويأتي له حديث آخر في الباب الذي بعد هذا إن شاء الله .

3978. Zuheyr b. Alkame dedi ki: Ensar'dan bir kadın ölen çocuğunu Resûllullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) söylemek üzere yanına gelmişti. Toplum, onun bu davranışını biraz kınayıp onu azarlayınca ona şöyle dedi:

"Ey Allah'ın Resûlü! İslam'a girdiğimden bu yana bu yanımdaki çocuğumun dışında iki çocuğum öldü." Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Çok sağlam ve sarsılmaz bir korunak ve surla ateşten (cehennemden) korundun (demektir)."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ravileridir.

Derim ki: Bundan sonraki bölümde inşallah aynı kişinin başka bir hadisi gelecektir.

٣٩٧٩ - حَدَّثَنَا عُبَيْدٌ الْعِجْلُ ، قَالَ : ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ أَبِي كَرِيمَةَ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحِيمِ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبُو الْفَضْلِ ، عَنْ سِنَانٍ ، مَوْلَى وَاثِلَةَ ، قَالَ : تُوُفِّيَ وَلَدُ الرَّيَّانِ وَشَهِدَهُ وَاثِلَةُ ، فلما انصرفوا من المقبرة قعد واثلة على باب دمشق فمر به الريان ، فقال له واثلة يا أبا سعيد ، جبر الله مصيبتك ، وغفر لمتوفاك ، وَلَدُ الرَّيَّانِ قَالَ : إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " مَنْ دَفَنَ ثَلاثَةً مِنَ الْوَلَدِ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ النَّارَ "

رواه الطبراني في الكبير , وسنان : مجهول .

3979. Vâsile'nin azatlısı Sinân bildiriyor: Rayyân'ın çocuğu vefat etmişti. Mezarlıktan ayrılırlarken bunu gören Vâsile, Dimaşk (Şam)'ın kapısının yanına oturdu. Reyyân oradan geçerken Vâsile ona dedi ki: "Ey Ebû Saîd Reyyân! Başın sağolsun, Allah acını gidersin; ölüne merhamet edip affeylesin! Ben, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim: *«Üç çocuğunu gömen kişiye Yüce Allah ateşi haram kılmıştır».*"

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Sinân'ın durumu bilinmemektedir.

(بَابُ فِيمَنْ مَاتَ لَهُ ابْنَانِ)

İki Çocuğu Ölen Hakkında

٣٩٨٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ مَسْعَدَةَ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ أَبِى الزُّبَيْرِ عَنْ عُمَرَ بْنِ نَبْهَانَ عَنْ أَبِى ثَعْلَبَةَ الأَشْجَعِيِّ قَالَ قُلْتُ مَاتَ لِى يَا رَسُولَ اللَّهِ وَلَدَانِ فِى الإِسْلاَمِ. فَقَالَ " مَنْ مَاتَ لَهُ وَلَدَانِ فِى الإِسْلاَمِ أَدْخَلَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ الْجَنَّةَ بِفَضْلِ رَحْمَتِهِ إِيَّاهُمَا". قَالَ فَلَمَّا كَانَ بَعْدَ ذَلِكَ لَقِيَنِى أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ فَقَالَ أَنْتَ الَّذِى قَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِى الْوَلَدَيْنِ مَا قَالَ قَالَ قُلْتُ نَعَمْ. قَالَ فَقَالَ لَئِنْ قَالَهُ لِى أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا غُلِّقَتْ عَلَيْهِ حِمْصُ وَفِلَسْطِينُ . رواه أحمد والطبراني في الكبير ,ورجاله ثقات .

3980. Ebû Sa'lebe el-Eşca'î der ki:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e dedim ki: "Ey Allah'ın Resûlü! Müslüman olduktan sonra iki çocuğum öldü." Bunun üzerine O şöyle buyurdu: *"Müslüman olduktan sonra iki çocuğu ölen kişiyi Yüce Allah, o ikisine (ölenlere) olan yüce merhametinden dolayı Cennete sokar."*

Bu sözden sonra Ebû Hureyre'yle karşılaştığımızda o da bana: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in o sözü söylediği kişi sen misin?" diye sordu. "Evet" deyince şu karşılığı verdi: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in söylediği o şeyin benim olması, Humus ve Filistin'i fethedip sahip olmaktan daha kıymetli ve değerlidir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٣٩٨١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مَحْمُودِ بْنِ لَبِيدٍ عَنْ جَابِرٍ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " مَنْ مَاتَ لَهُ ثَلَاثَةٌ مِنَ الْوَلَدِ فَاحْتَسَبَهُمْ دَخَلَ الْجَنَّةَ ". قَالَ قُلْنَا يَا رَسُولَ اللّٰهِ وَاثْنَانِ قَالَ وَاثْنَانِ. قَالَ مَحْمُودٌ فَقُلْتُ لِجَابِرٍ أَرَاكُمْ لَوْ قُلْتُمْ وَاحِدٌ لَقَالَ وَاحِدٌ قَالَ أَنَا وَاللّٰهِ أَظُنُّ ذَاكَ.

رواه أحمد, ورجاله ثقات .

3981. Câbir der ki: Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurduğunu işittim: *"Üç çocuğu ölüp te buna sabredip Allah'dan bilen kişi cennete girer."*

Bunun üzerine ona dedik ki: "Ey Allah'ın Resûlü! Peki ya iki olursa?" Buyurdu ki: *"İki de öyledir."* Mahmûd (b. Lebîd) ekledi: Bunun üzerine ben de Câbir'e dedim ki: "İnanıyorum ki şayet kendisine bir çocuğunu kaybedenin durumunu sorsaydınız bir çocuk için de aynı şeyi söylerdi. Câbir şu karşılığı verdi: "Vallahi ben de aynı şeye inanıyorum."

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٣٩٨٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي رَمْلَةَ عَنْ عُبَيْدِ اللّٰهِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ مُعَاذٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ " أَوْجَبَ ذُو الثَّلَاثَةِ.فَقَالَ مُعَاذٌ وَذُو الاثْنَيْنِ يَا رَسُولَ اللّٰهِ قَالَ وَذُو الاثْنَيْنِ " رواه أحمد والطبراني في الكبير إلا أنه زاد : أو واحد ؟ قال : " وواحد " ويأتي في الباب الآتي إن شاء الله . وفيه: أبو رملة, و لم أجد من وثقه ولا جرحه .

3982. Muâz b. Cebel dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Üç evladı ölen kişiye cennet vacip olmuştur."* Muâz O'na: "Peki ya iki?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"İki evladı ölen de aynıdır"* buyurdu.

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Taberânî ise: "O'na "Peki ya bir olursa?" diye sorulunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) «*Bir çocuklu da aynı hükümdedir*»" ziyadesiyle tahric etmiştir.

Bu konu inşallah önümüzdeki bölümde müstakil olarak gelecektir. İsnâdında yer alan Ebû Ramle isimli kişi hakkında müsbet veya menfi herhangi bir şey söyleyene raslamadım.

٣٩٨٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِي هِنْدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قَيْسٍ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ أُقَيْشٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " مَا مِنْ مُسْلِمَيْنِ يَمُوتُ لَهُمَا أَرْبَعَةٌ أَوْلَادٍ إِلَّا أَدْخَلَهُمَا اللَّهُ الْجَنَّةَ. قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَثَلَاثَةٌ قَالَ وَثَلَاثَةٌ ». قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَاثْنَانِ قَالَ وَاثْنَانِ "

رواه عبد الله بن أحمد والطبراني في الكبير وأبو يعلى, ورجاله ثقات .

3983. Hâris b. Ukayş dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Dört çocuğu ölen her Müslüman ebeveyn Yüce Allah'ın merhamet ve ihsanıyla mutlaka Cennete girecektir."* Dediler ki: "Duyduk ve inandık. Peki, ey Allah'ın Resûlü! Ya üç olursa?" Buyurdu ki: *"Üç de aynıdır."* Dediler ki: "Peki, ya iki çocuk?" Buyurdu ki: *"İki de öyledir."*

★Hadisi, Abdullah b. Ahmed, Ebû Ya'lâ ve Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٣٩٨٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ دَاوُدَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قَيْسٍ عَنِ الْحَارِثِ بْنِ أُقَيْشٍ قَالَ كُنَّا عِنْدَ أَبِي بَرْزَةَ لَيْلَةً فَحَدَّثَ لَيْلَتَئِذٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ " مَا مِنْ مُسْلِمَيْنِ يَمُوتُ لَهُمَا أَرْبَعَةُ أَفْرَاطٍ إِلَّا أَدْخَلَهُمَا اللَّهُ الْجَنَّةَ بِفَضْلِ رَحْمَتِهِ. قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَثَلَاثَةٌ قَالَ وَثَلَاثَةٌ. قَالُوا وَاثْنَانِ قَالَ وَاثْنَانِ. قَالَ وَإِنَّ مِنْ أُمَّتِي لَمَنْ يَعْظُمُ لِلنَّارِ حَتَّى يَكُونَ أَحَدَ زَوَايَاهَا وَإِنَّ مِنْ أُمَّتِي لَمَنْ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ بِشَفَاعَتِهِ مِثْلُ مُضَرَ "

رواه أحمد, من حديث أبي برزة ورجاله ثقات .

3984. Hâris b. Ukayş bildiriyor: Ebû Berze'nin yanında bulunduğumuz bir akşam bize Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den şu sözünü nakletti: *"Dört çocuğu ölen her Müslüman ebeveyn Yüce Allah'ın merhamet ve ihsanıyla mutlaka Cennete girecektir."* Dediler ki: "Ey Allah'ın Resûlü! Ya üç olursa?" Buyurdu ki: *"Üç de aynıdır."* Dediler ki: "Peki, ya iki çocuk?" *"İki de öyledir"* buyurdu. Daha sonra da ekledi:

"Ümmetimden öyle kişiler vardır ki yapmış olduğu günahın büyüklüğü onu ateşin bir parçası, köşesi haline getirir. Yine ümmetimden öyle kişiler vardır ki Arap kabilelerinin en kalabalıklarından olan Mudar kabilesi fertlerinin sayısınca insan, bu kişinin şefaati sebebiyle Cennet'e girecektir."

★Hadisi, İmam Ahmed bu hadisi Ebû Berze'den rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٣٩٨٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَعْلَى وَمُحَمَّدٌ قَالاَ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ حَكِيمٍ عَنْ عَمْرٍو الأَنْصَارِيِّ عَنْ أُمِّ سُلَيْمٍ بِنْتِ مِلْحَانَ وَهِيَ أُمُّ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ مُحَمَّدٌ أَخْبَرَتْهُ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " مَا مِنْ مُسْلِمَيْنِ يَمُوتُ لَهُمَا ثَلاَثَةُ أَوْلاَدٍ لَمْ يَبْلُغُوا الْحِنْثَ إِلاَّ أَدْخَلَهُمَا اللَّهُ الْجَنَّةَ بِفَضْلِ رَحْمَتِهِ ". قَالَهَا ثَلاَثاً قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَاثْنَانِ قَالَ وَاثْنَانِ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير, وفيه: عمرو بن عاصم الأنصاري, ولم أجد من وثقه ولا جرحه, وبقية رجاله رجال الصحيح .

3985. Enes b. Mâlik'in annesi olan Ümmu Süleym'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Henüz ergenlik çağına ulaşmamış üç çocuğu ölen her Müslüman ebeveyni Yüce Allah fazlı ve rahmetiyle mutlaka Cennete sokacaktır."

Bunu üç defa tekrarlayınca dedim ki: "Ey Allah'ın Resûlü! Peki ya iki evladı ölürse?" Buyurdu ki: *"İki (de öyledir.)"*

★Hadisi, İmam Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Amr b. Âsım el-Ensârî hakkında müsbet veya menfi bir şey söyleyene rastlamadım. Bunun dışındakiler *Sahîh* ricalidir.

٣٩٨٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عُثْمَانَ ، قَالَ : نا جَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ ، عَنْ بَشِيرِ بْنِ الْمُهَاجِرِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ بُرَيْدَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، قَالَ : كُنْتُ عِنْدَ النَّبِيِّ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَبَلَغَهُ أَنَّ امْرَأَةً مِنَ الأَنْصَارِ مَاتَ ابْنٌ لَهَا فَحَزِنَتْ عَلَيْهِ ، فَقَامَ نَبِيُّ اللَّهِ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَمَعَهُ أَصْحَابُهُ ، فَلَمَّا بَلَغَ بَابَ الْمَرْأَةِ ، قِيلَ لِلْمَرْأَةِ : إِنَّ نَبِيَّ اللَّهِ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يُرِيدُ أَنْ يَدْخُلَ عَلَيْهَا يُعَزِّيهَا ، فَدَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " أَمَا إِنَّهُ قَدْ بَلَغَنِي أَنَّكِ جَزِعْتِ عَلَى ابْنِكِ ! " . فَقَالَتْ : يَا نَبِيَّ اللَّهِ ، وَمَا لِي لا أَجْزَعُ وَأَنَا رَقُوبٌ لا يَعِيشُ لِي وَلَدٌ ؟ ! فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّمَا الرَّقُوبُ الَّذِي يَعِيشُ وَلَدُهَا ، إِنَّهُ لا يَمُوتُ لامْرَأَةٍ مُسْلِمَةٍ أَوِ امْرِئٍ مُسْلِمٍ نَسَمَةٌ ، أَوْ قَالَ : ثَلاثَةٌ مِنَ الْوَلَدِ فَيَحْتَسِبُهُمْ إِلا وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ " فَقَالَ عُمَرُ ، رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، وَهُوَ عَلَى يَمِينِ رَسُولِ اللَّهِ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : بِأَبِي وَأُمِّي ، وَاثْنَيْنِ ؟ قَالَ نَبِيُّ اللَّهِ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " وَاثْنَيْنِ " رواه البزار, ورجاله رجال الصحيح .

3986. Bureyde anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanındaydım. Ensar'dan bir kadının oğlunun ölmesi üzerine çok üzülüp mateme girdiği ve yas tuttuğu haberi O'na ulaştı. Bunun üzerine ashâbıyla birlikte kalkıp oraya gitti. Kapısına ulaştıklarında kadına

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in kendisini taziye etmek ve içeriye girmek istediği söylendi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) içeri girip şöyle buyurdu:

"Oğlun için mateme bürünüp yasa girdiğin haberi ulaştı?" Kadın dedi ki: "Ey Allah'ın Resûlü! Ben yas tutmayayım da kim tutsun? Oğlu ölen biriyim; çocuklarım bir türlü yaşamıyorlar." Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki:

"Tam tersine çocuğu ölmeyip yaşayanlar, çocuğu ölenlerdir. Şunda hiç şüpheniz olmasın ki; Müslüman olan bir anne veya bir babanın üç çocuğu ölürse ve o Müslüman da bunun üzerine Allah'a tevekkül edip bunun sevabını Yüce Allah'dan umarsa, cennete girmesi vacip olur." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in sağında durmakta olan Hz. Ömer: "Anam babam sana feda olsun: Peki ya iki çocuğunu kaybederse?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"İki de aynıdır."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ravileridir.

٣٩٨٧ - و عَنْ زُهَيْرِ بْنِ أَبِي عَلْقَمَةَ قَالَ : جَاءَتْ امْرَأَةٌ مِنَ الأَنْصَارِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِابنٍ لَهَا فَقَالَتْ : يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّهُ قَدْ مَاتَ لِي ابْنَانِ سِوَى هَذَا ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَقَدِ احْتَظَرْتِ مِنْ دُونِ النَّارِ بِحِظَارٍ شَدِيْدٍ"

رواه البزار، ورجاله ثقات .

3987. Züheyr b. Ebî Alkame bildiriyor: Ensar'dan bir kadın, oğluyla birlikte Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına geldi ve şöyle dedi: "Ey Allah'ın Resûlü! Bu çocuğum dışında iki çocuğum vardı; öldüler!!? Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Şüphesiz bu sayede çok sağlam bir kaleyle ateşten korundun, kurtarıldın."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ravileridir.

٣٩٨٨ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَرْوَزِيُّ ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ رَاهَوَيْه ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ مَسْعَدَةَ ، ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثَنَا شَعْتَمُ بْنُ أَصِيلٍ ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ مَسْعَدَةَ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ ، عَنْ عُمَرَ بْنِ نَبْهَانَ ، عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيِّ ، قَالَ : تُوُفِّيَ لِي وَلَدَانِ ، فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، تُوُفِّيَ لِي وَلَدَانِ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ مَاتَ لَهُ وَلَدَانِ أَدْخَلَهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ بِفَضْلِ رَحْمَتِهِ إِيَّاهُمْ " ، فَلَقِيَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ ، فَقَالَ : أَنْتَ الَّذِي حَدَّثَكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْوَلَدَيْنِ ، قُلْتُ : نَعَمْ ، قَالَ : لَئِنْ يَكُونَ حَدَّثَنِي بِهِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا غُلِّقَتْ عَنْهُ فِلَسْطِينُ

رواه الطبراني في الكبير, وفرقهما,جعل الأشجعي الذي تقدم غير هذا والله أعلم,ورجاله رجال الصحيح .

3988. Ebû Sa'lebe el- Huşenî anlatıyor: İki çocuğum ölünce dedim ki: "Ey Allah'ın Resûlü! İki çocuğum öldü. Bunun hakkında mükâfat veya karşılığında bir şey var mı?" Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yüce Allah iki çocuğu ölen kişiyi, onlara olan aşırı merhameti sebebiyle, cennetine sokacaktır."*

Daha sonra Ebû Hureyre benimle karşılaştığında dedi ki: "İki çocukla ilgili olarak Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in konuştuğu kişi sen değil misin?" "Evet" dediğimde ise: "Onun bunları bana söylemesi, benim için Filistin'i fethetmekten bile daha hayırlıdır" dedi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ancak geride (hadis no. 3980) geçen Eşcaî ile buradakinin farklı kişiler olduğunu vurgulamıştır. Ravileri *Sahîh* ravileridir.

٣٩٨٩ - حَدَّثَنا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ أَبَانٍ ، قَالَ : نا أَبُو يَحْيَى التَّيْمِيُّ ، عَنْ مُوسَى الْجُهَنِيِّ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ قَدَّمَ شَيْئًا مِنْ وَلَدِهِ صَابِرًا مُحْتَسِبًا ، حَجَبُوهُ بِإِذْنِ اللَّهِ مِنَ النَّارِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: أبو يحيى التيمي, وهو ضعيف, وقال ابن عدي : له أحاديث حسان , وبقية رجاله ثقات .

3989. Hz. Âişe dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim: *"Kimin kendisinden önce çocuğu ölür de buna sabredip mükafatını Allah'dan umarsa, kaybettiği o çocuk Allah'ın izniyle ateşten koruyucu bir engel olur."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdındaki Ebû Yahya et-Teymî zayıftır. İbn Adî dedi ki: "Bu kişinin hasen olan hadisleri vardır." Bunun dışındaki kişiler güvenilir kimselerdir.

٣٩٩٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْمُعَلَّى الدِّمَشْقِيُّ ، قَالَ : ثنا صَفْوَانُ بْنُ صَالِحٍ ، ثنا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ ، عَنِ الْمُثَنَّى بْنِ الصَّبَّاحِ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ ، عَنْ أُمِّ مُبَشِّرٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ لَهَا : " يَا أُمَّ مُبَشِّرٍ ، مَنْ كَانَ لَهَا ثَلاثَةُ أَفْرَاطٍ مِنْ وَلَدِهِ أَدْخَلَهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ بِفَضْلِ رَحْمَتِهِ إِيَّاهُمْ " . وَكَانَتْ أُمُّ مُبَشِّرٍ تَطْبُخُ طَبِيخًا ، فَقَالَتْ : أَوْ فَرَطَانِ ؟ فَقَالَ : " أَوْ فَرَطَانِ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: المثنى بن الصباح , وهو ضعيف .

3990. Ümmü Mübeşşir'den rivayet edildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona şöyle demiştir:

"Ey Ümmü Mübeşşir! Yüce Allah üç çocuğunu yitiren kişiyi, onlara olan aşırı merhametinden dolayı Cennetine sokacaktır."

O esnada yemek pişiren Ümmü Mübeşşir dedi ki: "Peki ya iki çocuğunu kaybeden kişinin durumu nedir? Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"O da aynı hükme tâbidir."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. Senedindeki Müsennâ b. es-Sabbâh zayıftır.

(بَابُ فِيْمَنْ مَاتَ لَهُ وَاحِدٌ)

Bir Çocuğu Ölen Kişi

٣٩٩١ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا خَالِدٌ يَعْنِى الطَّحَّانَ أَخْبَرَنَا يَحْيَى التَّيْمِىُّ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ مُعَاذٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " مَا مِنْ مُسْلِمَيْنِ يُتَوَفَّى لَهُمَا ثَلاَثَةٌ إِلاَّ أَدْخَلَهُمَا اللَّهُ الْجَنَّةَ بِفَضْلِ رَحْمَتِهِ إِيَّاهُمَا. فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَوِ اثْنَانِ قَالَ أَوِ اثْنَانِ. قَالُوا أَوْ وَاحِدٌ قَالَ أَوْ وَاحِدٌ. ثُمَّ قَالَ وَالَّذِى نَفْسِى بِيَدِهِ إِنَّ السِّقْطَ لَيَجُرُّ أُمَّهُ بِسَرَرِهِ إِلَى الْجَنَّةِ إِذَا احْتَسَبَتْهُ " قلت : روى ابن ماجة منه : " إن السقط . " إلى آخره .

رواه أحمد والطبراني في الكبير, وفيه: يحيى بن عبيد الله التيمي ,ولم أجد من وثقه ولا جرحه .

3991. Muâz'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İki Müslüman karı kocanın üç çocuğu vefat ederse Yüce Allah o anne babaya olan aşırı merhamet ve şefkati sebebiyle ikisini de mutlaka Cennetine sokar."* Dediler ki: "Ey Allah'ın Resûlü! Peki ya iki çocukları ölürse?" Buyurdu ki: *"İki de aynıdır"* Dediler ki: "Peki, ya ölen bir olursa?" Buyurdu ki: *"Bir çocuk ta aynıdır."* Daha sonra da şöyle ekledi:

"Benim nefsimi elinde bulunduran, bana istediği her muamelede bulunabilecek güce sahip olan Allah'a yemin ederim ki düşük olan çocuk dahi annesi sabrededip mükafatını Allah'dan umarsa, bu ölü çocuk annesini yatağıyla birlikte cennete çekip sürükler."

★Derim ki: İbn Mâce bu hadisin "düşük olan çocuk dahi" ifadesinden itibarenki kısmını rivayet etmiştir.

Hadisi, İmam Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdındaki: Yahya b. Abdillah et-Teymî hakkında müsbet veya menfi görüş bildirene rastlamadım.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (25/270)

٣٩٩٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ إِسْحَاقَ مِنْ كِتَابِهِ قَالَ أَخْبَرَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ هُبَيْرَةَ عَنْ حَسَّانَ بْنِ كُرَيْبٍ أَنَّ غُلَاماً مِنْهُمْ تُوُفِّيَ فَوَجَدَ عَلَيْهِ أَبَوَاهُ أَشَدَّ الْوَجْدِ فَقَالَ حَوْشَبٌ صَاحِبُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَلاَ أُخْبِرُكَ بِمَا سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ فِي مِثْلِ ابْنِكَ إِنَّ رَجُلاً مِنْ أَصْحَابِهِ كَانَ لَهُ ابْنٌ قَدْ أَدَبَّ أَوْ دَبَّ وَكَانَ يَأْتِي مَعَ أَبِيهِ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ إِنَّ ابْنَهُ تُوُفِّيَ فَوَجَدَ عَلَيْهِ أَبُوهُ قَرِيباً مِنْ سِتَّةِ أَيَّامٍ لاَ يَأْتِي النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لاَ أَرَى فُلاَناً. قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ ابْنَهُ تُوُفِّيَ فَوَجَدَ عَلَيْهِ. فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا فُلاَنُ أَتُحِبُّ لَوْ أَنَّ ابْنَكَ عِنْدَكَ الآنَ كَأَنْشَطِ الصِّبْيَانِ نَشَاطاً أَتُحِبُّ أَنَّ ابْنَكَ عِنْدَكَ أَجْرَأُ الْغِلْمَانِ جَرَاءَةً أَتُحِبُّ أَنَّ ابْنَكَ عِنْدَكَ كَهْلاً كَأَفْضَلِ الْكُهُولِ أَوْ يُقَالُ لَكَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ ثَوَابَ مَا أُخِذَ مِنْكَ"؟

رواه أحمد, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام .

3992. Hassan b. Kûreyb'den:

Akrabalarından bir çocuk ölmüştü. Anne babası son derece üzülüp derin bir üzüntüye saplanmışlardı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in ashâbından olan Havşeb dedi ki:

Senin oğlununkine benzer bir olay karşısında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den işittiğim bir hadisi haber vereyim:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in ashâbından olan bir kişinin henüz emekleyen bir oğlu vardı. Bu çocuk Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına babasıyla gelirdi. Daha sonra adamın oğlu ölünce yaklaşık altı gün bu kişi Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelmeyip mateme büründü. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Falanca kişiyi göremiyorum. nerelerde?"* diye sordu. Dediler ki: "Ey Allah'ın Resûlü! Oğlu ölünce o da mateme büründü; kimseyle görüşmüyor." Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) o adama (yanına çağırmak veya ona haber yollamak suretiyle kendisine) şöyle dedi:

"Oğlunun çocuklar arasında en neşeli ve hareketli çocuk olmasını mı? Büyüyüp delikanlılar arasında en cesaretli ve atılgan olmasını mı? Daha da yaşayıp olgunlaşıp en yetişkin bir insan olmasını mı istersin? Yoksa sana: «Hadi senden alınan oğlunun vermiş olduğu acıya karşılık olarak Cennet'e gir» denilmesini mi istersin?"

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan İbn Lehî'a şaibelidir. Diğer taraftan Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir.

٣٩٩٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ قُرَّةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَجُلاً كَانَ يَأْتِي النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَعَهُ ابْنٌ لَهُ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتُحِبُّهُ. فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَحَبَّكَ اللَّهُ كَمَا أُحِبُّهُ. فَفَقَدَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لِي مَا فَعَلَ ابْنُ فُلاَنٍ. قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ مَاتَ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لأَبِيهِ أَمَا تُحِبُّ أَنْ لاَ تَأْتِيَ بَاباً مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ إِلاَّ وَجَدْتَهُ يَنْتَظِرُكَ. فَقَالَ الرَّجُلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَلَهُ خَاصَّةً أَمْ لِكُلِّنَا قَالَ بَلْ لِكُلِّكُمْ "

قلت : رواه النسائي باختصار قول الرجل أله خاصة . رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

3993. Kurra b. İyâs bildiriyor: Bir adam oğluyla beraber Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelirdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona dedi ki: *"Onu seviyor musun?"* Adam cevaben: "Evet, ey Allah'ın Resûlü! Benim onu sevdiğim gibi, Allah da seni sevsin." Daha sonraları Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onu görmeyince: *"Falancanın çocuğu filancaya ne oldu; onu göremiyorum?"* diye sorunca: "Ey Allah'ın Resûlü o öldü" dediler. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) çocuğun babasına: *"Cennet kapılarından birinin önüne geldiğinde onu seni beklerken bulmak istemez misin?"* diye sorunca adam dedi ki: "Ey Allah'ın Resûlü! Bu, sadece ona mı özeldir, yoksa hepimiz için mi geçerlidir?" Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle cevap verdi: *"Bilakis hepiniz için geçerlidir."*

★Derim ki: Nesâî, hadisi adamın "Sadece ona mı özeldir" şeklindeki sözüyle özetle rivayet etmiştir.

Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ravileridir.

٣٩٩٤ - حَدَّثَنَا صَالِحُ بْنُ مَالِكٍ ، حَدَّثَنَا أَبُو عُبَيْدَةَ النَّاجِي ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِيرِينَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، أَنَّ امْرَأَةً أَتَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَمَعَهَا ابْنٌ لَهَا مَرِيضٌ ، فَقَالَتْ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَشْفِيَ ابْنِي هَذَا ، قَالَ : فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " هَلْ لَكِ فَرَطٌ ؟ " ، قَالَتْ : نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ ، قَالَ : " فِي الْجَاهِلِيَّةِ أَوْ فِي الإِسْلامِ ؟ " ، قَالَتْ : بَلْ فِي الإِسْلامِ ، قَالَ : " جُنَّةٌ حَصِينَةٌ ، جُنَّةٌ حَصِينَةٌ ، جُنَّةٌ حَصِينَةٌ "

رواه أبو يعلي ,وفيه: أبو عبيدة الناجي ,وهو ضعيف .

3994. Ebû Hureyre bildiriyor: Bir kadın yanında hasta oğluyla gelerek Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e şöyle dedi: "Ey Allah'ın Resûlü! Dua buyurun da Yüce Allah şu hasta oğluma şifa versin." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hiç çocuğunu kaybettin mi?"* diye sorunca: "Evet, ey Allah'ın Resûlü" karşılığını verdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"Sağlam bir sığınak; sağlam bir sığınak; sapasağlam bir sığınak."*

★Hadisi, Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdındaki Ebû Ubeyde en-Nâcî zayıftır.

٣٩٩٥ - حَدَّثَنَا أَبو مُسْلِمٍ ، قَالَ : نا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ الْخَطَّابِ ، قَالَ : نا نَاصِحُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ ، قَالَ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ دَفَنَ ثَلاثَةً ، فَصَبَرَ عَلَيْهِمْ ، واحْتَسَبَهُمْ ، وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ " ، فَقَالَتْ أُمُّ أَيْمَنَ : أَوِ اثْنَيْنِ ؟ فقَالَ : " مَنْ دَفَنَ اثْنَيْنِ ، فَصَبَرَ عَلَيْهِمَا ، واحْتَسَبَهُمَا ، وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ " ، فَقَالَتْ أُمُّ أَيْمَنَ : وَوَاحِدًا ؟ فَسَكَتَ وَأَمْسَكَ ، ثُمَّ قَالَ : " يَا أُمَّ أَيْمَنَ ، مَنْ دَفَنَ وَاحِدًا فَصَبَرَ عَلَيْهِ وَاحْتَسَبَ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ " رواه الطبراني في الأوسط والكبير, وفيه: ناصح بن عبد الله أبو عبد الله ,وهو ضعيف متروك .

3995. Câbir b. Semure'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Her kim (evladından ölen) üç kişiyi defnedip buna sabreder ve mükâfatını Yüce Allah'dan umarsa Cennet kendisine vacip olur."*

Ümmü Eymen: "Ya iki olursa?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"Kim iki kişiyi gömer ve onların mükâfatını Yüce Allah'dan umarsa Cennet ona vacip olur."* Bunun üzerine Ümmü Eymen bu defa da: "Peki ya bir olursa?" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir müddet konuşmadan bekledi ve şöyle buyurdu:

"Ey Ümmü Eymen! Her kim bir tane defneder ve mükâfatını da Allah'dan dilerse cennet kendisine vacip olur."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Senedinde bulunan Nâsih b. Abdillah Ebû Abdillah zayıf ve metrûktur.

٣٩٩٦ - و عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ أَنَّ رَجُلا مِنَ الأَنْصَارِ كَانَ لَهُ ابْنٌ يَرُوحُ إِذَا رَاحَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلَه الرَّسُولَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْهُ فَقَالَ : أَتُحِبُّهُ ؟ فَقَالَ : يَا نَبِيَّ اللهِ نَعَمْ فَأَحَبَّكَ اللهُ كَمَا أُحِبُّهُ . فقَالَ : " إِنَّ اللهَ تَعَالَى أَشَدُّ لِي حُبًّا مِنْكَ لَهُ " . فَلَمْ يَلْبَثْ أَنْ مَاتَ ابْنُهُ ذَاكَ فَرَاحَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ أَقْبَلَ عَلَيْهِ ابْنَهُ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " أَجَزِعْتَ ؟ " . قَالَ : نَعَمْ . فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " أَمَا تَرْضَى أَنْ يَكُونَ ابْنُكَ مَعَ ابْنِي إِبْرَاهِيمُ يُلاَعِبُهُ تَحْتَ ظِلِّ الْعَرْشِ ؟ " . قَالَ : بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ "

رواه الطبراني في الكبير, من حديث إبراهيم بن عبيد عن ابن عمر, فإن كان إبراهيم هو ابن عبيد بن رفاعة فهو من رجال الصحيح ,الظاهر أنه هو و لم أحد من اسمه إبراهيم بن عبيد في التابعين وهو ضعيف وبقية رجاله موثقون .

3996. Abdullah b. Ömer'den: Ensar'dan oğluyla birlikte Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına giden bir adam vardı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona: *"Onu seviyor musun?"* diye sorunca adam cevaben: "Evet yâ Resûlallah! Onu sevdiğim gibi Yüce Allah da seni sevsin" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunun üzerine şöyle buyurdu:

"Yüce Allah'ın bana olan sevgisi, senin ona olan sevginden daha fazladır." Daha sonra fazla bir zaman geçmeden adamın çocuğu vefat etti. Ölen oğlunun cenazesi önde olmak üzere Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına geldiğinde Hz. Peygamber o adama: *"Yıkıldın, harap oldun mu?"* diye sorunca adam cevaben: "Evet" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) adama:

"Oğlunun benim oğlum İbrâhîm'le beraber, Arş'ın gölgesinde birlikte oynamaları seni mutlu eder mi, bunu ister misin?" diye sorunca o adam: "Tabiî ki, ey Allah'ın Resûlü" karşılığını verdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de İbrâhîm b. Ubeyd kanalıyla İbn Ömer'den rivayet etmiştir. Şayet buradaki İbrâhîm b. Ubeyd b. Rifa'a'nın oğlu olan İbrâhîm ise ki o *Sahîh* ricalindendir. Anlaşıldığı kadarıyla ondan başkası da olamaz. Çünkü tâbiûndan ismi İbrâhîm b. Ubeyd olan başka birisini bulamadım. Onun dışındaki raviler güvenilir kimselerdir.

٣٩٩٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو ، ثنا زَائِدَةُ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِد ، عَنْ قَيْسٍ ، قَالَ : رَأَى عَبْدُ اللَّهِ صِبْيَانًا مِنْ وَلَدِهِ يَلْعَبُونَ قُدَّامَهُ ، فَقَالَ : " هَؤُلاءِ أَهْوَنُ عَلَيَّ مِنْ عِدَّتِهِمْ مِنَ الْجِعْلانِ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

3997. Kays b. Ebî Hâzım der ki: Abdullah b. Mes'ûd, kendi oğluyla birlikte oynayan çocuklar görünce şöyle dedi: "Bok böceklerini saymak bunları saymaktan bana daha kolay gelir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ravileridir.

٣٩٩٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا عَمْرُو بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الأَوْدِيُّ ، ثنا عَمْرُو بْنُ خَالِد ، عَنْ مُحِلٍّ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ مَاتَ لَهُ وَلَدٌ ذَكَرٌ أَوْ أُنْثَى ، سَلَّمَ أَوْ لَمْ يُسَلِّمْ ، رَضِيَ أَوْ لَمْ يَرْضَ ، لَمْ يَكُنْ لَهُ ثَوَابٌ إِلا الْجَنَّةَ " رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: عمرو بن خالد الأعشى, وهو ضعيف, وبقية رجاله ثقات .

3998. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kimin kız veya erkek bir çocuğu ölürse, buna boyun eğsin veya eğmesin razı olsun veya olmasın sabretsin veya etmesin, Cennetten daha düşük bir mükâfat verilmez."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Amr b. Hâlid zayıftır. Bunun dışındakiler ise güvenilir kimselerdir.

٣٩٩٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قال : نا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْعُقَيْلِيُّ ، قال : نا عَبْدُ الْعَظِيمِ بْنُ حَبِيبٍ ، قال : نا مُوسَى بْنُ عُبَيْدَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ الْقُرَظِيِّ ، عَنْ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " تَزَوَّجُوا ، فَإِنِّي مُكَاثِرٌ بِكُمُ الأُمَمَ ، وَإِنَّ السِّقْطَ لَيُرَى مُحْبَنْطِئًا بِبَابِ الْجَنَّةِ ، فَيُقَالُ لَهُ : ادْخُلْ ، فَيَقُولُ : حَتَّى يَدْخُلَ أَبَوَايَ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: موسى بن عبيدة, وهو ضعيف .

3999. Sehl b. Huneyf'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Evleniniz. Zira ben, diğer ümmetlere sizin çokluğunuzla övüneceğim. Kıyamet günü Cennet kapısında düşük (olarak doğduğundan dünyada yaşayamayan) çocuklara, çok ağır hareket edip cennetten içeriye bir türlü girememeleri sebebiyle kızılıp: «Cennet'e girsene, ne bekliyorsun?» denildiğinde, o: «Olmaz, anam babam girmeden girmek istemiyorum» diyecek."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdındaki Mûsa b. Ubeyde zayıftır.

٤٠٠٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو الْمُغِيرَةِ حَدَّثَنَا حَرِيزٌ قَالَ حَدَّثَنَا شُرَحْبِيلُ بْنُ شُفْعَةَ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " إِنَّهُ يُقَالُ لِلْوِلْدَانِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ. قَالَ فَيَقُولُونَ يَا رَبِّ حَتَّى يَدْخُلَ آبَاؤُنَا وَأُمَّهَاتُنَا. قَالَ فَيَأْتُونَ. قَالَ فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ مَا لِي أَرَاهُمْ مُحْبَنْطِئِينَ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ. قَالَ فَيَقُولُونَ يَا رَبِّ آبَاؤُنَا وَأُمَّهَاتُنَا. قَالَ فَيَقُولُ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ " رواه أحمد, ورجاله ثقات .

4000. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in ashâbından biri, O'nun şöyle buyurduğunu işitmiş:

"Kıyamet günü çocuklara Cennete girmeleri söylenince onlar derler ki: «Ey Rabbimiz! Annelerimiz babalarımız girinceye kadar (girmeyeceğiz der ve ağır hareket ederler.)» Yüce olan Allah daha sonra buyurur ki: «Ne oluyor da onların ağırdan aldıklarını yavaş hareket ettiklerini görüyorum. Hemen Cennet'e girin!» Onlar ise: «Ya Rabbi! Ya ana babalarımız?» deyince Yüce Allah: «Siz ve ana babalarınız Cennete girin!» buyurur."

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10034)

(بَابُ فِيْمَنْ لَمْ يُقَدِّمْ وَلَداً وَلاَ غَيْرَهُ)

Çocuğu veya Başka Bir Yakını Ölmeyen Kişi

٤٠٠١ – حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي الرَّبِيعِ السَّمَّانُ ، حَدَّثَنَا رُشَيْدٌ أَبو عَبْدِ اللَّه ، حَدَّثَنَا ثَابِتٌ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : وَقَفَ رَسُولُ اللَّه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى مَجْلِسِ بَنِي سَلِمَةَ فَقَالَ : " يَا بَنِي سَلِمَةَ ، مَا الرَّقُوبُ فِيكُمْ ؟ " قَالُوا : الَّذِي لا وَلَدَ لَهُ ، قَالَ : " بَلْ هُوَ الَّذِي لا فَرَطَ لَهُ " ، قَالَ : " مَا الْمُعْدِمُ فِيكُمْ ؟ " . قَالُوا : الَّذِي لا مَالَ لَهُ ، قَالَ : " بَلْ هُوَ الَّذِي يَقْدَمُ وَلَيْسَ لَهُ عِنْدَ اللَّه خَيْرٌ " رواه أبو يعلي والبزار باختصار, ورجال البزار رجال الصحيح .

4001. Enes b. Mâlik bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Seleme oğullarının bir toplantısında kendilerine şu konuşmayı yaptı:

"Ey Seleme oğulları! Söyleyin bakalım rakûb diye kime derler?" Onlar da: "Çocuğu olmayana" dediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayır, bilakis hiç çocuğunu kaybetmeyene, çocuğu ölmeyene derler"* buyurdu. Daha sonra da: *"Peki ya mu'dim kime derler?"* diye sordu. Onlar: "Malı olmayana" dediler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayır bilakis bu, âhirete giderken Allah katında iyilik namına herhangi bir şeyi olmayan kişiye derler"* buyurdu.

★Hadisi, Ebû Ya'lâ ve kısa bir metinle Bezzâr rivayet etmiştir. Bezzâr'ın ricali *Sahîh* ricalidir.

٤٠٠٢ – حَدَّثَنَا أَبو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، حَدَّثَنَا أَبو خَالِدٍ الأَحْمَرُ ، عَنْ هِشَامٍ ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا تَعُدُّونَ الرَّقُوبَ فِيكُمْ ؟ " ، قَالُوا : الَّذِي لا وَلَدَ لَهُ ، قَالَ : " لا بَلِ الَّذِي لا فَرَطَ لَهُ " رواه أبو يعلى, ورجاله رجال الصحيح .

4002. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Rakûb diye kimi kabul ediyorsunuz?"* Dediler ki: "Çocuğu olmayanı." Buyurdu ki: *"Bilakis çocuğu (olmayan değil, hiç evladı) ölmeyendir."*

★Hadisi, Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ravileridir.

٤٠٠٣ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّه حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ عُرْوَةَ بْنَ عَبْدِ اللَّه الْجُعْفِيَّ يُحَدِّثُ عَنِ ابْنِ حَصَبَةَ أَوْ أَبِى حَصَبَةَ عَنْ رَجُلٍ شَهِدَ رَسُولَ اللَّه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ فَقَالَ تَدْرُونَ مَا الرَّقُوبُ. قَالُوا الَّذى لاَ وَلَدَ لَهُ. فَقَالَ الرَّقُوبُ كُلُّ الرَّقُوب الرَّقُوبُ كُلُّ الرَّقُوب الرَّقُوبُ كُلُّ الرَّقُوبِ الَّذى لَهُ وَلَدٌ فَمَاتَ وَلَمْ يُقَدِّمْ مِنْهُمْ شَيْئاً. قَالَ تَدْرُونَ مَا الصُّعْلُوكُ.

قَالُوا الَّذى لَيْسَ لَهُ مَالٌ. قَالَ النَّبىُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الصُّعْلُوكُ كُلُّ الصُّعْلُوك الصُّعْلُوكُ كُلُّ الصُّعْلُوك الَّذى لَهُ مَالٌ فَمَاتَ وَلَمْ يُقَدِّمْ مِنْهُ شَيْئاً. قَالَ ثُمَّ قَالَ النَّبىُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا الصُّرَعَةُ. قَالَ قَالُوا الصَّرِيعُ.قَالَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الصُّرَعَةُ كُلُّ الصُّرَعَة الصُّرَعَة كُلُّ الصُّرَعَةِ الرَّجُلُ يَغْضَبُ فَيَشْتَدُّ غَضَبُهُ وَيَحْمَرُّ وَجْهُهُ وَيَقْشَعِرُّ شَعَرُهُ فَيَصْرَعُ غَضَبَهُ "

رواه أحمد, وفيه: أبو حصنة أو ابن حصنة, قال الحسيني : مجهول , وبقية رجاله ثقات .

4003. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in hutbesinde bulunup ondan duyan bir adamdan rivayet edildiğine göre, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Rakûb'un ne olduğunu biliyor musunuz?"* Dediler ki: "Çocuğu olmayandır." Buyurdu ki: *"Aslında rakûb, kendisi çocuklarından önce ölen, kendisinden önce hiçbir yakını ölmeyen, kendisinden önce hiçbir yakınını âhirete uğurlamayan kişidir."*

Daha sonra da: *"Su'Lûk kimdir?"* diye sordu. Oradakiler: "Malı olmayan kişidir" dediler. O da: *"Asıl su' Lûk, malı olduğu halde öldüğünde, kıyamete o maldan herhangi bir şey yollamayan (o malı kullanarak iyilik yapmayan) kişidir"* buyurdu.

Daha sonra da Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Peki ya pehlivan kime derler?"* Oradakiler cevaben: "Yenilgisiz olana" dediler. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Asıl pehlivan, saçlarını diken diken edip yüzünü kıpkırmızı hale getiren sinirine hakim olan ve öfkesine yenilmeden hareket eden kişidir."

★Hadisi, İmam Ahmed[1] rivayet etmiştir. Hüseynî, senedindeki Ebû Hasbe ya da İbn Hasbe'nin hâlinin mechûl olduğunu söylemiştir. Diğer ravileri güvenilir kimselerdir.

(بَابُ فِيْمَا يُعَدُّ فَرَطاً و مُصِيْبَةً)

Çocuk Kaybı veya Felaket Kabul Edilen Şeyler

٤٠٠٤ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْوَلِيدِ الْبَصْرِيُّ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ حِسَابٍ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنِي مُصْعَبُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ شُرَحْبِيلَ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : كَشَفَ رَسُولُ اللَّهِ سِتْرًا وَفَتَحَ بَابًا فِي مَرَضِه ، فَنَظَرَ إِلَى النَّاسِ يُصَلُّونَ خَلْفَ أَبِي بَكْرٍ ، فَسُرَّ بِذَلِكَ ، وَقَالَ : " الْحَمْدُ لِلَّه ، إِنَّهُ لَمْ يَمُتْ نَبِيٌّ حَتَّى يَؤُمَّهُ رَجُلٌ مِنْ أُمَّتِه " ، ثُمَّ أَقْبَلَ

---

[1] Ahmed, *Müsned* (5/367)

عَلَى النَّاسِ فَقَالَ : " أَيُّهَا النَّاسُ ، مَنْ أُصِيبَ مِنْكُمْ بِمُصِيبَةٍ مِنْ بَعْدِي فَلْيَتَعَزَّ بِمُصِيبَتِهِ بِي عَنْ مُصِيبَتِهِ الَّتِي تُصِيبُهُ ، فَإِنَّهُ لَنْ يُصَابَ أَحَدٌ مِنْ أُمَّتِي مِنْ بَعْدِي بِمِثْلِ مُصِيبَتِهِ بِي "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عبيد الله بن جعفر بن نجيح المدني, وهو ضعيف .

4004. Hz. Âişe bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hastalığı esnasında örtüyü açıp kapıyı aralayarak Hz. Ebû Bekr'in arkasında namaz kılan insanlara bakıp bundan memnuniyet duyarak şöyle buyurdu: *"Elhamdulillah, şüphesiz hiçbir peygamber kendi ümmetinden birisi ona imamlık yapmadan âhirete irtihal etmemiştir."*

Daha sonra da insanlara dönerek şöyle buyurdu:

"Ey insanlar! Ben bu dünyayı terk ettikten sonra, başınıza herhangi bir sıkıntı ve acı bir olay gelen kişi, beni kaybetmenin büyük sıkıntı ve kederiyle o sıkıntı arasında bir karşılaştırma yapmak suretiyle sıkıntısını hafifletsin; zira ümmetimden hiç kimsenin başına, beni kaybetmenizin sıkıntısından daha ağır bir sıkıntı gelemez."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdullah b. Câfer b. Necîh el-Medenî, zayıftır.

٤٠٠٥ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قال : نا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الْعُقَيْلِيُّ ، قال : ثنا عَبْدُ الْعَظِيمِ بْنُ حَبِيبٍ ، قال : نا مُوسَى بْنُ عُبَيْدَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ الْقُرَظِيِّ ، عَنْ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ مِنْكُمْ فَرَطٌ لَمْ يَدْخُلِ الْجَنَّةَ إِلا تَصْرِيدًا " فَقَالَ رَجُلٌ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مَا لِكُلِّنَا فَرَطٌ ، قَالَ : " أَوَ لَيْسَ مِنْ فَرَطِ أَحَدِكُمْ أَنْ يَفْقِدَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ ؟ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: موسى بن عبيدة, وهو ضعيف

4005. Sehl b. Huneyf dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Sizlerden çocuğu ölmeyen kişilerden pek nadirleriniz cennete girecektir." Bunun üzerine bir adam: "Ey Allah'ın Resûlü! İçimizde çocuk yitirenlerimiz de var, yitirmeyenlerimiz de" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Müslüman bir kardeşinizi yitirmeniz çocuğunuzu yitirmeniz gibidir."

★ Taberânî, *M. el-Evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Mûsa b. Ubeyde zayıftır.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* (612)

(بَابُ مَوْتِ الْبَنَاتِ)

Kız Çocuklarının Ölmesi

٤٠٠٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ ذَكْوَانَ ، عَنْ عِرَاكِ بْنِ خَالِدِ بْنِ يَزِيدَ بْنِ صُبَيْحٍ ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَطَاءٍ الْخُرَاسَانِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : لَمَّا عُزِّيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى ابْنَتِهِ رُقَيَّةَ امْرَأَةِ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ , قَالَ : " الْحَمْدُ لِلَّهِ دَفْنُ الْبَنَاتِ مِنَ الْمَكْرُمَاتِ "

رواه الطبراني في الأوسط والكبير والبزار إلا أنه قال : " موت البنات " , وفيه: عثمان بن عطاء الخراساني, وهو ضعيف .

4006. İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e, vefat eden kızı Rukayye için taziyede bulunulduğunda buyurdu ki:

"Elhamdulillah, kızların (diri diri gömülmektense eceli geldiği için ölmesi sonucunda) defnedilmesi şeref vericidir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ayrıca Bezzâr da "kızların defnedilmesi" ifadesi yerine "kızların ölmesi" şeklinde rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Osmân b. Atâ el-Horâsânî zayıftır.

(بَابُ مَوْتِ الزَّوْجَةِ)

Eşin Vefat Etmesi

٤٠٠٧ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، ثنا مَرْوَانُ بْنُ جَعْفَرٍ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ خُبَيْبِ بْنِ سُلَيْمَانَ بْنِ سَمُرَةَ ، ثنا جَعْفَرُ بْنُ سَعْدِ بْنِ سَمُرَةَ ، عَنْ خُبَيْبِ بْنِ سُلَيْمَانَ بْنِ سَمُرَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ ، يَقُولُ : " لَيْسَ فِي الدُّنْيَا حَسْرَةٌ إِلا فِي ثَلاثٍ : رَجُلٍ كَانَ لَهُ سَقْيٌ ، وَلَهُ سَانِيَةٌ يَسْقِي عَلَيْهَا أَرْضَهُ ، فَلَمَّا اشْتَدَّ ظَمَأُ أَرْضِهِ ، وَخَرَجَ ثِمَارُهَا مَاتَتْ سَانِيَتُهُ ، فَيَجِدُ حَسْرَةً عَلَى سَانِيَتِهِ الَّذِي قَدْ عَلَّمَهُ السَّقْيَ أَنْ يَجِدَ مِثْلَهُ ، وَيَجِدُ حَسْرَةً عَلَى ثَمَرَةِ أَرْضِهِ أَنْ تَفْسُدَ قَبْلَ أَنْ يُحِيلَ لَهَا حِيلَةً ، وَرَجُلٍ كَانَ لَهُ فَرَسٌ جَوَادٌ , فَلَقِيَ جَمْعًا مِنَ الْكُفَّارِ ، فَلَمَّا دَنَا بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ انْهَزَمَ أَعْدَاءُ اللَّهِ ، فَسَبَقَ الرَّجُلُ عَلَى فَرَسِهِ ، فَلَمَّا كَرَبَ أَنْ يَلْحَقَ كُسِرَتْ بِهِ فَرَسُهُ ، وَتُرِكَ قَائِمًا عِنْدَهُ ، يَجِدُ حَسْرَةً عَلَى فَرَسِهِ أَنَّ لا يَجِدَ مِثْلَهُ ، وَيَجِدُ حَسْرَةً عَلَى مَا فَاتَهُ مِنَ الظَّفَرِ الَّذِي كَانَ قَدْ أَشْرَفَ عَلَيْهِ ، وَرَجُلٍ تَحْتَهُ امْرَأَةٌ قَدْ رَضِيَ هَيْأَتَهَا وَدِينَهَا ، فَنَفِسَتْ غُلامًا ، فَمَاتَتْ بِنَفَسِهِ ، فَيَجِدُ حَسْرَةً عَلَى امْرَأَتِهِ يَظُنُّ أَنَّهُ لَنْ

يُصَادِفَ مِثْلَهَا ، وَيَجِدُ حَسْرَةً عَلَى وَلَدِهَا يَخْشَى أَنْ يَهْلِكَ ضَيْعَةً قَبْلَ أَنْ يَجِدَ لَهُ مُرْضِعَةً "
قَالَ : " وَهَذِهِ أَكْثَرُ أُولَئِكَ الْحَسَرَاتِ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط بنحوه, ورواه البزار وفي بعضها : " أشد حسرات بني آدم على ثلاث : رجل كانت له امرأة حسناء جميلة . " فذكر نحوه باختصار . وله سندان : أحدهما حسن ليس فيه غير سعيد بن بشير وقد وثق .

4007. Semure b. Cundub'un rivayet ettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyururdu:

"Dünyada şu üç şeye hasret çekilir (asıl hasret şu üç kişinin çektiği hasret ve acıdır): Bir adam ki, sulaması gereken bir arazisi ve bu araziyi sulamak için eğittiği bir devesi vardır. Toprağın susuzlukla kavrulup sulanmaya azami ihtiyaç duydukları ve meyvelerin henüz olgunlaşmaya başladığı bir vakitte bu eğittiği devesi ölür. Bu adam onun gibi bir deve bulamamanın sıkıntı ve hasretiyle, bir de çıkar bir yol, çare bulamadan meyvelerinin bozulup harab olmasına yanar kahrolur.

(İkincisi ise) yağız atının üzerinde bir grup düşman askeriyle karşılaşıp ta iki taraf birbirlerine yaklaştıklarında Yüce Allah düşmanları hezimete uğrayarak kaçarlarken peşlerine düşen yağız atlı süvari onlara yaklaşmaktayken atı çatlar da onun başında kala kalınca bir taraftan, bir daha böyle bir yağız at bulamamanın endişe ve şaşkınlığıyla; diğer taraftan da yakalamasına ramak kalıp ta kaçırdığı zafere yanar kahrolur.

(Üçüncüsü ise) hem fiziği, hem de ahlâkından memnun olduğu hamile olan hanımının, çocuğunu doğurduktan sonra, daha kırkı çıkmadan ölmesi üzerine bir taraftan, bir daha onun gibisini asla bulamayacağı düşünce ve kaygısı, diğer taraftan da küçük bebeğine bir süt anne bulamaması halinde çocuğunun ölmesi endişe ve korkusuyla yanıp kahrolan adamdır."

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ekledi: *"İşte bu üçü, acı ve hasretlerin en büyükleridir."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de benzer şekilde rivayet etmiştir. Ayrıca Bezzâr da şu farkla rivayet etmiştir: *"İnsanoğlu en çok şu üç şeye yanar hasret çeker: Güzel ve ahlâklı bir eşi olan adam ki..."* Hadisin geri kalan kısmını yukarıdaki rivayete yakın ifadelerle sevk etmiştir.

Kendisinin iki senedi vardır. Bir tanesi hasen olup hakkında söz söylenmiş Saîd b. Beşîr adlı bir ravi vardır.

(بَابُ فِي النَّوْحِ)

Ölü İçin Ağlamak

٤٠٠٨ – حَدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى ، حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى ، حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ ، سَمِعْتُ عَبْدَ الْعَزِيزِ بْنَ صُهَيْبٍ يُحَدِّثُ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " ثَلاثٌ لا يَزَلْنَ فِي أُمَّتِي حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ : النِّيَاحَةُ ، وَالْمُفَاخَرَةُ فِي الأَنْسَابِ ، وَالأَنْوَاءُ "

رواه أبو يعلي ,ورجاله ثقات .

4008. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Üç şey kıyamete kadar ümmetimin yakasını bırakmayacaktır: Ölüm sebebiyle feryat figan; soy-sopla övünme ve Ay'ın menzilleri (ile kehanet)."*

★Hadisi, Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdındaki güvenilir kimselerdir.

٤٠٠٩ – وَعَنْ جُنَادَةَ بْنِ مَالِكٍ قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ:" ثَلاثٌ مِنْ أَمْرِ الجَاهِلِيَّةِ لَنْ يَدَعَهُنَّ أَهْلُ الإِسْلامِ أَبَداً : الاسْتِمْطَارُ بِالكَوَاكِبِ وَطَعْناً فِي النَّسَبِ وَالنِّيَاحَةَ عَلَى المَيِّتِ "

رواه البزار والطبراني في الكبير من طريق مصعب بن عبيد الله بن جنادة,عن أبيه عن جده و لم أجد من ترجم مصعبا ولا أباه .

4009. Cûnade b. Mâlik dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu duydum:

"Üç şey Cahiliye (İslam öncesi) işlerdendir ve İslam toplumu (Müslüman halk) bunları asla terk etmeyecektir. Üç şey şunlardır: Yıldız (ve benzeri gök cisimleriyle) yağmur yağdırmaya çalışmak; başkasının soyuyla uğraşıp onu lekelemek ve ölü üzerine feryat figan etmek."

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Taberânî de *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Mus'ab b. Abdillah b. Cunâde'den, o babasından, o da dedesinden rivayet etmiştir. Ancak Mus'ab veya babası hakkında herhangi bir bilgi verip onların hal tercümesini veren kimseye rastlamadım.[1]

٤٠١٠ – أَخْبَرَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدِ بْنِ عَثْمَةَ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا كَثِيرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : "

---

[1] Bezzâr (797), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (2178), *es-Silsiletu's-sahîha* (1801)

ثَلاثًا مِنْ أَمْرِ الْجَاهِلِيَّةِ لا يَدَعُهَا النَّاسُ أَوْ لا يَتْرُكُهُنَّ النَّاسُ : الطَّعْنُ فِي النَّسَبِ ، وَالنِّيَاحَةُ ، وَقَوْلُهُمْ : إِنَّا مُطِرْنَا بِنَوْءِ كَذَا أَوْ بِنَجْمِ كَذَا "

رواه البزار والطبراني في الكبير, وفيه: كثير بن عبد الله المزني, وهو ضعيف .

4010. Avf b. Mâlik el-Müzenî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Üç şey Cahiliye (İslam öncesi) işlerindendir Müslüman halk bunları asla bırakmayacaktır: Başkasının soyuyla uğraşıp onu lekelemek, ölü üzerine feryat figan etmek, (üçüncü olarak ta): «Falanca yıldız ve benzeri gök cisimleri, batmasına (sönmesine) az kalmış yıldızların sayesinde yağmur yağdı» şeklinde konuşmak."*

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdındaki Kesîr b. Abdillah el-Müzenî zayıftır.[1]

٤٠١١ – و عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " أَرْبَعٌ فِي أُمَّتِي لَيْسَ هُمْ بِتَارِكِيهَا : الفَخْرُ فِي الأَحْسَابِ وَالطَّعْنُ فِي الأَنْسَابِ وَالنِّيَاحَةُ تُبْعَثُ يَوْمَ القِيَامَةِ النَّائِحَةُ إِذَا لَمْ تَتُبْ عَلَيْهَا دِرْعٌ مِنْ قَطِرَانٍ " قلت : هو في الصحيح باختصار . رواه البزار, وإسناده حسن .

4011. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ümmetim dört şeyi terk etmeyecektir: Soylulukla övünmek; kişinin babaları ve atalarının basitliğiyle alay etmek; ölü sahiplerinin feryat ve isyan etmesi ki bunu yapan kişi tövbe etmemesi halinde kıyamet günü katrandan bir zırhla diriltilecektir."*

★ Bu hadis kısa bir metinle *Sahîh*'te yer almıştır. Hadisi Bezzâr hasen olarak rivayet etmiştir.

٤٠١٢ – و عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ ، قَالَ: أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدِي ، فَقَالَ: "يَا عَبَّاسُ ثَلاثٌ لاَ يَدَعُهُنَّ قَوْمُكَ : الطَّعْنُ فِي النَّسَبِ وَالنِّيَاحَةُ وَالاسْتِمْطَارُ بِالأَنْوَاءِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الحسن بن دينار, وهو ضعيف .

4012. Abbâs b. Abdilmuttalib dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) elimden tutup şöyle buyurdu:

"Ey Abbâs! Kavmin (yani arasında yaşadığın toplum) şu üç şeyi terk etmeyecek: Başkasının soyuyla uğraşıp onu lekelemek, ölü üzerine feryat figan

[1] Bezzâr (798), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (19/17), Avf b. Mâlik yerine Amr b. Avf el-Müzenî'den.

etmek ve batmasına (sönmesine) az kalmış yıldızlardan yağmur yağdırmasını ummak."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hasan b. Dinar zayıftır.

٤٠١٣ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْفَسَوِيُّ ، ثنا خَلَفُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ السَّرَخْسِيُّ ، ثنا أَبُو الصَّبَّاحِ عَبْدُ الْغَفُورِ بْنُ سَعِيدٍ الأَنْصَارِيُّ ، عَنْ أَبِي هَاشِمٍ الرُّمَّانِيِّ ، عَنْ زَاذَانَ ، عَنْ سَلْمَانَ ، عَنْ نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " ثَلاثَةٌ مِنَ الْجَاهِلِيَّةِ : الْفَخْرُ بِالأَحْسَابِ ، وَالطَّعْنُ فِي الأَنْسَابِ ، وَالنِّيَاحَةُ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبد الغفور أبو الصباح ,وهو ضعيف .

4013. Selmân dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Üç şey Cahiliye'dendir (kalıntılarındandır): Üstün ırk (soy), aile ve tabakadan olduğunu iddia edip böbürlenmek; başkasının mensup olduğu aile, bölge veya ırkı hakir görmek ve ölünün arkasından feryat ederek isyan etmek."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdulğafûr Ebû's-Sabbâh zayıftır.[1]

٤٠١٤ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ , ثنا عُمَرُ بْنُ الْعَبَّاسِ الرَّازِيُّ , ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ , ثنا يَعْقُوبُ الْقُمِّيُّ , عَنْ جَعْفَرِ بْنِ أَبِي الْمُغِيرَةِ , عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ , عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا , قَالَ : " لَمَّا افْتَتَحَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَكَّةَ رَنَّ إِبْلِيسُ رَنَّةً اجْتَمَعَتْ إِلَيْهِ جُنُودُهُ , فَقَالَ : ايْئَسُوا أَنْ نُرِيدَ أُمَّةَ مُحَمَّدٍ عَلَى الشِّرْكِ بَعْدَ يَوْمِكُمْ هَذَا , وَلَكِنِ افْتِنُوهُمْ فِي دِينِهِمْ , وَأَفْشُوا فِيهِمُ النَّوْحَ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله موثقون .

4014. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Mekke'yi fethettiğinde İblis öyle bir çığlık attı ki, bütün şeytanlar yanına toplanıp (kendi aralarında birbirlerine) dediler ki:

"Bundan sonra, Muhammed'in ümmetini şirke yeniden sokmayı kafanızdan çıkarın. Ancak dinleriyle ilgili onları rahat bırakmayıp, ölülerinin arkasından feryad figan ile isyanı yayın."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdındaki kişiler güvenilir kimselerdir.[2]

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6100)

2 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (12318)

٤٠١٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ حَدَّثَنَا عِمْرَانُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِى مِرَايَةَ عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِىَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " لاَ تُصَلِّى الْمَلاَئِكَةُ عَلَى نَائِحَةٍ وَلاَ عَلَى مُرِنَّةٍ"

رواه أحمد وأبو يعلي, وفيه: أبو مراية , ولم أجد من وثقه ولا جرحه, وبقية رجاله ثقات .

4015. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Melekler, feryat edip bağırıp çağıran kişinin cenaze namazını kılmazlar."*

★Hadisi, Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ebû Mirâye adında bir kişi hakkında müspet veya menfi bir yorum yapana rastlamadım. Bu şahsın dışındaki râvîleri güvenilir kimselerdir.

٤٠١٦ - وعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَعَنَ النَّائِحَةَ وَالْمُسْتَمِعَةَ ، وَقَالَ : " لَيْسَ لِلنِّسَاءِ فِي الْجَنَازَةِ نَصِيبٌ "

رواه البزار والطبراني في الكبير, وفيه: الصباح أبو عبد الله, ولم أجد من ذكره .

4016. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) (ölüye) feryat figan edenle oturup onun bu isyanına (itiraz etmeden) dinleyene lanet ederek şöyle buyurmuştur: *"Kadınların, cenazeden nasipleri yoktur."*

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Sabbâh Ebû Abdillah hakkında bir şey söyleyen hiç kimseye rastlamadım.

٤٠١٧ - وعَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:"صَوْتَانِ مَلْعُونَانِ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ : مِزْمَارٌ عِنْدَ نِعْمَةٍ وَرَنَّةٌ عِنْدَ مُصِيبَةٍ " رواه البزار, ورجاله ثقات .

4017. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İki ses dünya ve âhirette lanetlenmiştir: Bir nimetin verilmesi esnasında (hâmdü sena ve şükür etmek yerine) çalıp oynamak ve herhangi bir felaket anında bağırıp çağırıp isyan etmek."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan râvîler güvenilir kimselerdir.

٤٠١٨ - حَدَّثَنَا أَبُو إِبْرَاهِيمَ التَّرْجُمَانِيُّ ، حَدَّثَنَا عُبَيْسُ بْنُ مَيْمُونٍ ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : " أَيُّمَا نَائِحَةٍ مَاتَتْ قَبْلَ أَنْ تَتُوبَ ، أَلْبَسَهَا اللهُ سِرْبَالاً مِنْ قَطِرَانٍ ، وَأَقَامَهَا لِلنَّاسِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ "

رواه أبو يعلى, وإسناده حسن .

4018. Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim: *"Yüce Allah, tövbe etmeden ölen her (ölüye) feryatçıyı ateşten bir elbise giydirilmiş olarak kıyamet günü insanlara teşhir eder."*

★Hadisi, Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.[1]

٤٠١٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ السَّقَطِيُّ ، قَالَ : نَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، قَالَ : نَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْيَمَامِيُّ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ هَؤُلاءِ النَّوَائِحِ يُجْعَلْنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ صَفَّيْنِ فِي جَهَنَّمَ ، صَفٌّ عَنْ يَمِينِهِمْ ، وَصَفٌّ عَنْ يَسَارِهِمْ ، فَيَنْبَحْنَ عَلَى أَهْلِ النَّارِ كَمَا يَنْبَحُ الْكِلابُ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: سليمان بن داود اليمامي, وهو ضعيف .

4019. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Şu (ölüye) feryatçılar var ya, şu feryatçılar! İşte onlar, kıyamet günü cehennemde iki sıra halinde dizilirler. Bir saf sağa, bir saf ise sola doğrudur. Köpeklerin havladıkları gibi cehennemlik olanlara havlarlar."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Süleyman b. Dâvud el-Yemâmî zayıftır.

٤٠٢٠ - وعَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ: لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّائِحَةَ وَالْمُسْتَمِعَةَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الحسن بن عطية, ضعيف .

4020. İbn Ömer dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) (ölüye) feryat figan edenle (oturup onun bu isyanına itiraz etmeden) dinleyene lanet etti.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hasan b. Atiyye zayıftır.

٤٠٢١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي زُرْعَةَ ، نَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ ، نَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " النَّوَائِحُ عَلَيْهِنَّ سَرَابِيلُ مِنْ قَطِرَانٍ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: إسماعيل بن عياش .

4021. İbn Ömer dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yüce Allah, feryat figancılara katrandan elbiseler giydirsin."*

---

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (6005). Bilâkis ravilerden İsâ b. Meymûn nedeniyle isnâdı oldukça zayıftır.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravilerinden biri İsmâîl b. Ayyâş'tır.

٤٠٢٢ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ خَلَفٍ الدِّمَشْقِيُّ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ ، عَنْ مُطَّرِحِ بْنِ يَزِيدَ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ زَحْرٍ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " النَّائِحَةُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى طَرِيقٍ بَيْنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ ، سَرَابِيلُهَا مِنْ قَطِرَانٍ ، وَتَغْشَى وَجْهَهَا النَّارُ ، إِذَا لَمْ تَتُبْ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبيد الله بن زحر, وهو ضعيف .

4022. Ebû Umâme, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu bildiriyor: *"Feryat figancı kıyamet gününde katrandan bir elbiseyle cennetle cehennemin ortasında bir yolda durdurulacak (bekletilecektir). Tövbe etmediği takdirde ateş yüzünü yalayacaktır."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdullah b. Zahr zayıftır.

٤٠٢٣ - وعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ نَهَى عَنِ النَّوْحِ "

رواه البزار, وفيه: عيسى بن أبي عيسى الحناط ,وهو ضعيف .

4023. Abdullah b. Mes'ûd, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den (ölü için) feryat etmeyi yasakladığını bildiriyor.

★Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İsa b. Ebî İsâ el-Hannât zayıftır.

٤٠٢٤ - و عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ،" أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يُنَحْ عَلَيْهِ "

رواه البزار, وفيه: محمد بن عمرو, وفيه كلام, وحديثه حسن .

4024. Abdullah b. Mes'ûd, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in kendisi için (yani vefat etmesinden dolayı) feryat edilmesini yasakladığını bildiriyor.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Amr şâibelidir. Hadisi de hasendir.

٤٠٢٥ - حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ , ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْبَابْلُتِّيُّ , ثنا أَيُّوبُ بْنُ نَهِيكٍ , قَالَ : سَمِعْتُ عَطَاءً , يَقُولُ : سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ , يَقُولُ : سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , يَقُولُ : وَعَادَ أَبَا سَلَمَةَ وَهُوَ وَجِعٌ , فَسَمِعَ قَوْلَ أُمِّ سَلَمَةَ وَهِيَ تَبْكِي , فَنَكَلَ نَبِيُّ اللَّهِ عَنِ الدُّخُولِ حِينَ

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7818)

سَمِعَهَا تَبْكِيه بِكِتَابِ اللّٰه , تَقُولُ : ﴿ وَجَاءَتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ذَلِكَ مَا كُنْتَ مِنْهُ تَحِيدُ﴾ فَدَخَلَ , ثُمَّ سَلَّمَ , ثُمَّ قَالَ : " أَخْلَفَ اللّٰهُ عَلَيْكِ يَا أُمَّ سَلَمَةَ " , فَلَمَّا خَرَجَ وَمَعَهُ أَبُو بَكْرٍ , قَالَ لَهُ : رَأَيْتُكَ يَا رَسُولَ اللّٰهِ كَرِهْتَ الدُّخُولَ لأَنَّهُمْ يَنُوحُونَ , قَالَ : " لَسْتُ أَدْخُلُ دَارًا فِيهَا نَوْحٌ وَلا كَلْبٌ أَسْوَدُ "

رواه الطبراني في الكبير وفيه أيوب بن نهيك وقد ضعفه جماعة ووثقه ابن حبان وقال : يخطئ .

4025. İbn Ömer anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) hasta olan Ebû Seleme'yi ziyareti esnasında eşi Ümmü Seleme'nin ağlarken (bu arada bir şeyler söylendiğini) duyunca girmeye çekindi. Ağlarken Yüce Allah'ın Kitab'ındaki: **"Ölüm sarhoşluğu gerçekten gelir de: «İşte (ey insan) bu, senin öteden beri kaçtığın şeydir» denir"**[1] âyetiyle ağladığını duyunca içeriye girip şöyle dediğini işittim: *"Ey Ümmü Seleme! Yüce Allah sana daha hayırlısını nasip etsin, başın sağ olsun."*

Dışarı çıkınca kendisine eşlik eden Ebû Bekr, O'na: "Ya Resûlallah! Feryat ettikleri için mi girmeye çekindin?" diye sorunca: *"İçinde ölüye feryat edilen ve siyah köpek bulunan eve asla girmem"* karşılığını verdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[2] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Eyyûb b. Nuheyk bir grup tarafından zayıf addedilirken İbn Hibbân: "Hata yapardı; ancak güvenilir ravidir" demiştir.

٤٠٢٦ - و عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ : بَيْنَمَا أَنَا أَمْشِي مَعَ رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذْ سَمِعْتُ الوَاعِيَةَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اذْهَبْ فَانْظُرْ مَا هَذَا " ؟ قَالُوا : عَبْدُ اللّٰهِ بْنِ رَوَاحَةَ مَاتَ قَالَ : " لَمْ يَمُتْ " . فَأَفَاقَ وَكَانَ أُغْمِيَ عَلَيْهِ فَأَخْبَرَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْتِيهِ فَتَلَقَّاهُ قَالَ : يَا رَسُولَ اللّٰهِ أُغْمِيَ عَلَيَّ فَصَاحَتِ النِّسَاءُ : وَاعِزَّاهُ وَاجَبَلاهُ فَقَالَ مَلَكٌ مَعَهُ مِرْزَبَّةٌ فَجَعَلَهَا بَيْنَ رِجْلَيَّ فَقَالَ : كَمَا تَقُولُ تَقُولُ ؟ قُلْتُ : لاَ وَلَوْ قُلْتُ : نَعَم ضَرَبَنِي بِهَا"

رواه الطبراني في الكبير, والأعمش لم يسمع من عبد الله بن عمرو, ومحمد بن جابر الحنفي فيه كلام .

4026. Abdullah b. Amr anlatıyor: Bir ara ben, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber yürürken bir kadının haykırdığını duydum. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Git bak bakalım, bu neyin nesidir?"* "Abdullah b. Ravâha ruhunu teslim etmiş" dediler.

[1] Kâf Sur. 19.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (13606). Ayrıca ravilerinden Yahya b. Abdillah el-Bâbluttî de zayıftır.

Bunun üzerine O (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayır, ölmedi"* buyurdu. Daha sonra ayılınca gerçekten de ölmeyip sadece bayıldığı (anlaşıldı). Abdullah, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in kendisine gelmesini onunla buluşmayı arzuladığını haber verdi. (yanına geldiğinde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e dedi ki: "Yâ Resûlallah! Ben bayılınca, kadınlar: «Hey gidi hey! Dağ gibi adam gitti» (... şeklinde feryat) edince, bir melek elindeki tokmağı (gürzü) ayaklarımın dibine yaklaştırıp: «Sen de onların bu sözüne katılıyor musun?» diye sordu. Ben: «Hayır» diye cevap verdim. Şayet evet deseydim onunla bana vuracaktı."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan A'meş, Abdullah b. Amr'dan hadis işitmemiştir. Ayrıca İsnâdında yer alan Muhammed b. Câbir el-Hanefî şâibeli bir kişidir.

٤٠٢٧ - حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ مُوسَى ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الأَعْلَى ، ثنا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ ، ثنا أَشْعَثُ ، عَنِ الْحَسَنِ ، أن مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ ، أُغْمِيَ عَلَيْهِ ، فَجَعَلَتْ أُخْتُهُ تَقُولُ : وَاجَبَلاهُ ! أَوْ كَلِمَةً أُخْرَى ، فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ : " مَا زِلْتِ مُؤْذِيَةً لِي مُنْذُ الْيَوْمِ " ، قَالَتْ : لَقَدْ كَانَ يَعِزُّ عَلَيَّ أَنْ أُؤْذِيَكَ ، قَالَ : " مَا زَالَ مَلَكٌ شَدِيدُ الانْتِهَارِ كُلَّمَا قُلْتِ : وَاكَذَا قَالَ : أَكَذَلِكَ أَنْتَ ؟ فَأَقُولُ : لا "

رواه الطبراني في الكبير، والحسن لم يدرك معاذا .

4027. Hasan(-ı Basrî) bildiriyor: Muâz b. Cebel bayılınca kız kardeşi: "Gittiii... Dağ gibi kardeşim (gittiii...veya buna benzer sözlerle)" feryat etmişti. Muâz kendine geldiğinde: "Feryada başladığından beri bana eziyet ediyorsun" deyince kardeşi: "Sen de çok iyi bilirsin ki sana eziyet etmek, benim için çok ağırdır (sana eziyet etmektense ölmeyi tercih ederim)" dedi. O da: "Sen benim hakkımda: «şöyleydi böyleydi...» şeklinde bir takım şeyler söyledikçe melek te beni dehşetle sarsarak «O sen misin?» diye sordukça ben de «hayır, değilim» diyordum."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. İsnâdındaki Hasan, Muâz b. Cebel'e yetişememiştir.

٤٠٢٨ - قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ فَرُّوخَ قَالَ حَدَّثَنَا مُصْعَبٌ الأَنْصَارِيُّ قَالَ أَدْرَكْتُ عَجُوزاً لَنَا كَانَتْ فِيمَنْ بَايَعْنَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ تَيْنَاهُ يَوْماً فَأَخَذَ عَلَيْنَا أَنْ لاَ تَنُحْنَ. فذكر الحديث رواه أحمد ورجاله ثقات

4028. Mus'âb b. Nûh el-Ensârî bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e biat eden bizim akrabalardan yaşlı bir kadına yetiştim. O kadın

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7818)

dedi ki: Bir gün Hz. Peygamber'in (sallallahu aleyhi vesellem) yanına geldiğimizde, ölüye feryat etmememiz konusunda bizlerden söz vermemizi istedi... Hadis devam etmektedir.

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٤٠٢٩ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى ، قَالَ : نا عَبْدُ الصَّمَدِ ، قَالَ : نا عُمَرُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ سَمُرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " الْمَيِّتُ يُعَذَّبُ بِمَا نِيحَ عَلَيْهِ " رواه البزار وأحمد وفيه عمر بن إبراهيم العبدي وفيه كلام وهو ثقة

4029. Semure'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ölü, kendisi için yapılan feryattan dolayı işkence çeker."*

★Hadisi Bezzâr ve İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan ve güvenilir olan Ömer b. İbrâhîm el-Abdî hakkında eleştiriler vardır.

٤٠٣٠ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو الأَسْوَدِ أَنَّهُ سَمِعَ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ يُحَدِّثُ عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " كَانَ الْكَافِرُ مِنْ كُفَّارِ قُرَيْشٍ يَمُوتُ فَيَبْكِيهِ أَهْلُهُ فَيَقُولُونَ الْمُطْعِمُ الْجِفَانَ الْمُقَاتِلُ الَّذِى فَيَزِيدُهُ اللَّهُ عَذَاباً بِمَا يَقُولُونَ" رواه أحمد, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام .

4030. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in eşi Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Kureyş kafirlerinden bir kafir ölünce akraba ve ailesi onun hakkında arkasından, «yemek yediren, çok misafirperver, büyük savaşçı» şeklinde sayıp dökerek ağladıkça onların bu konuşmaları sebebiyle Yüce Allah, o kişinin azabını arttırır."

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan İbn Lehî'a şaibelidir.[1]

(بَابُ فِيمَا يُقَالُ فِي الْمَيِّتِ مِمَّا فِيهِ)

Ölüde Bulunan Özelliklerin Söylenmesi

٤٠٣١ – حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مَتُّوَيْهِ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعِيدٍ الْجَوْهَرِيُّ ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الأُمَوِيُّ ، عَنْ مُسْلِمِ بْنِ أَبِي مُسْلِمٍ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : جَعَلَتْ أُمُّ سَعْدٍ ، تَقُولُ : وَيْلُ

[1] Ahmed, *Müsned* (6/66)

أُمِّكَ سَعْدًا حَزَامَةً وَجِدًّا ، فَقَالَ لَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَزِيدِينَ عَلَى هَذَا ، وَكَانَ وَاللَّهِ مَا عَلِمْتُ حَازِمًا فِي أَمْرِهِ ، قَوِيًّا فِي أَمْرِ اللَّهِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: مسلم الملائي, وهو ضعيف .

4031. İbn Abbâs bildiriyor:

Sa'd'ın annesi: "Âh Sa'd'ın annesinin vay haline! Sağduyulu, ciddi (oğlum Sa'd'a yazıklar oldu... vay başıma gelenler...)" şeklinde söylenmeye başlayınca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

*"Daha fazla ileriye gitme! Bu söylediklerinin daha fazlasını söyleme! Allah'a yemin ederim ki (*Sa'd *senin söylediğin gibidir) bildiğim, gördüğüm kadarıyla Yüce Allah'ın buyrukları karşısında son derece ciddi ve sağduyuluydu; Yüce Allah'ın buyrukları karşısında son derece güçlü idi."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Müslim el-Mulâî zayıftır.

٤٠٣٢ - ورواه أيضا حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا أَبُو جَعْفَرٍ النُّفَيْلِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، قَالَتْ أُمُّ سَعْدٍ حِينَ احْتُمِلَ نَعْشُهُ وَهِيَ تَبْكِيهِ : وَيْلُ أُمِّ سَعْدٍ سَعْدًا حَزَامَةً وَجِدًّا وَسَيِّدًا سُدَّ بِهِ مَسَدًّا ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " كُلُّ بَاكِيَةٍ تَكْذِبُ إِلا بَاكِيَةُ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ "

4032. Muhammed b. İshâk bildiriyor: Sa'd'ın nâşı kaldırılırken, ona ağlayan annesi şunları söyledi: "O ne kadar ciddi, ne kadar da beyefendi ve bizim dayanağımız, sığınağımız idi, ah Sa'd'ın annesinin vay haline!" Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

*"*Sa'd *b. Muâz'ın arkasından şu ağlayan hariç, ölüsünün arkasından her ağlayan kişi (sayıp dökdüklerinde) yanılmıştır."*

٤٠٣٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي زُرْعَةَ الدِّمَشْقِيُّ ، حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عَمَّارٍ ، حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ الْقَسْرِيُّ ، حَدَّثَنَا ثَابِتٌ أَبُو حَمْزَةَ الثُّمَالِيُّ ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ، أَنَّهَا قَالَتْ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، " إِنَّ نِسَاءَ بَنِي مَخْزُومٍ قَدْ أَقْمَنَ مَأْتَمَهُنَّ عَلَى الْوَلِيدِ بْنِ الْمُغِيرَةِ ، فَأْذَنْ لَهَا ، فَقَالَتْ وَهِيَ تَبْكِيهِ :

أَبْكِي الْوَلِيدَ بْنَ الْوَلِيدِ بْنِ الْمُغِيرَةِ   وَأَبْكِي الْوَلِيدَ بْنَ الْوَلِيدِ أَخَا الْعَشِيرَةِ "

رواه الطبراني في الصغير والأوسط, وفيه: ثابت أبو حمزة الثمالي,وهو ضعيف .

4033. Ümmü Seleme'den nakledildiğine göre o: "Ey Allah'ın Resûlü! Benî Mahzûm kabilesi kadınları (kocam olan) Velîd b. el-Muğîra için tören hazırlamışlar. Benim de yas tutmama müsaade eder misin?" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona izin verdi. Ona ağlarken bir taraftan da şunları söylüyordu:

"Velîd b. el-Velîd b. el-Muğîra için ağlıyorum

Aşiretin kardeşi olan (herkesin yardımına koşan) Velîd b. el-Velîd için ağlıyorum."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ebû Hamza es-Sumâlî zayıftır.[1]

(بَابُ فِيْمَنْ ضَرَبَ الخُدُودَ وَغَيْرَ ذَلِكَ)

Kendini (Yanak ve Şakaklarını) Dövenler

٤٠٣٤ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا الْحُسَيْنُ بْنُ عِيسَى بْنِ مَيْسَرَةَ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللهِ بْنُ عَبْدِ الْقُدُّوسِ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَيْسَ مِنَّا مَنْ ضَرَبَ الْخُدُودَ ، وَشَقَّ الْجُيُوبَ ، وَدَعَا بِدَعْوَةِ الْجَاهِلِيَّةِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عبد الله بن عبد القدوس,وفيه, كلام وقد وثق .

4034. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kendini (yanak ve şakalarını) dövenler, elbiselerini yırtanlar ve Cahiliye zamanındaki gibi hareket edip dua edenler bizden değildir."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdullah b. Abdilkuddûs hakkında bir taraftan güvenilir, diğer bir taraftan da şaibeli olduğu söylenmiştir.

٤٠٣٥ – و عَنْ جَابِرٍ ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَيْسَ مِنَّا مَنْ حَلَقَ وَلَا سَلَقَ وَلَا خَرَقَ " رواه البزار ورجاله ثقات , ورواه أبو يعلي أيضا .

4035. Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"(Musîbet anında saçını başını yolup) tıraş olan, bağırıp çağırıp haykıran ve üst başını yırtan kişi bizden değildir."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ricali güvenilir kimselerdir. Ayrıca Ebû Ya'lâ da rivayet etmiştir.[1]

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* (991), ravilerinden Irak emiri Hâlid b. Yezîd de zayıftır.

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الْبُكَاءِ)

(Ölüye) Ağlamak Hakkında

٤٠٣٦ – حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْقُدُّوسِ بْنُ الْحَجَّاجِ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا صَفْوَانُ بْنُ عَمْرٍو ، عَنْ رَاشِدِ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ حُمَيْدٍ ، عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، " لَمَّا بَعَثَهُ إِلَى الْيَمَنِ خَرَجَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلامُ مَعَهُ يَوْمَئِذٍ وَمُعَاذٌ رَاكِبٌ ، وَرَسُولُ اللَّهِ يَمْشِي إِلَى جَنْبِ رَاحِلَتِهِ فَقَالَ : يَا مُعَاذُ ، إِنَّكَ عَسَى أَنْ لا تَلْقَانِي بَعْدَ عَامِي هَذَا فَتَمُرَّ بِقَبْرِي ، وَمَسْجِدِي ، قَالَ : فَبَكَى مُعَاذٌ جَشَعًا لِفِرَاقِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : لا تَبْكِ يَا مُعَاذُ ، فَإِنَّ الْبُكَاءَ مِنَ الشَّيْطَانِ " رواه البزار ورجاله ثقات, ورواه الطبراني في الكبير .

4036. Muâz b. Cebel bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onu Yemen'e gönderdiği zaman, Muâz'la beraber Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) atının yanında yaya olarak Muâz ise atının üzerinde ilerlerken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Ey Muâz! Bu yılımızdan sonra belki de beni bir daha göremeyecek ve Mescidimle kabrimin yanından geçeceksin." Muâz bunun üzerine hıçkıra hıçkıra ağladı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de ona: *"Ağlama ey Muâz! (Bu şekilde) ağlamak şeytandandır."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ricali güvenilir kimselerdir. Ayrıca Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir

٤٠٣٧ – حَدَّثَنَا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ ، وَالْفَضْلُ بْنُ سَهْلٍ ، قَالا : نا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الْمَدَنِيُّ ، قَالَ : نا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلالٍ ، عَنْ عَبْدِ الْحَكِيمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي فَرْوَةَ ، عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ عُتْبَةَ ، عَنْ عُرْوَةَ ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا ، قَالَتْ : لَمَّا تُوُفِّيَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ بُكِيَ عَلَيْهِ ، فَخَرَجَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، فَقَالَ : إِنِّي أَعْتَذِرُ إِلَيْكُمْ مِنْ شَأْنِ أُولاءِ إِنَّهُنَّ حَدِيثُ عَهْدٍ بِجَاهِلِيَّةٍ ، إِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " الْمَيِّتُ يُنْضَحُ عَلَيْهِ الْحَمِيمُ بِبُكَاءِ الْحَيِّ "

[1] Bezzâr (801), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (2133), ravilerinden Mücâlid zayıftır.

İhmal edilen **zevâidden** birisi şöyledir; Huzeyfe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Müminin ağlaması kalbindendir. Münafığın ağlaması ise başının tepesindendir."*

Taberânî, *M. el-Kebîr* ile *M. es-Sağîr*'de (745) rivayet etmiştir ki zayıf bir ravi olan İsmail b. Urve rivayette tek kalmıştır. Ayrıca Taberânî'nin hocası Fadl b. Ahmed, âhir ömründe ezberi bozulduğu için hadisi terkedilmiştir.

رواه البزار وأبو يعلي, وفيه: محمد بن الحسن بن زبالة, وهو ضعيف .

4037. Hz. Âişe bildiriyor: (Kardeşim, yani) Ebû Bekr'in oğlu Abdullah vefat edince onun için ağlanıldı. Bunun üzerine (babam) Ebû Bekr insanların huzuruna çıkıp dedi ki:

"Sizlerden o (ağlayan kadın)lar adına özür dilerim. Zira onlar Müslümanlığı yeni kabullendikleri (ve bunun İslam'da uygun olmadığını bilmedikleri) için bu şekilde ağlaşıyorlar. Ben, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim:

"Komşularının ağlaması sebebiyle ölünün üzerine hamîm (kaynar su) boşaltılır."

★Hadisi Bezzâr ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. el-Hasan b. Zubâle zayıftır.[1]

٤٠٣٨ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ صَالِحِ بْنِ الْوَلِيدِ النَّرْسِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى ، ح وَحَدَّثَنَا أَبُو خَلِيفَةَ ، وَزَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى السَّاجِيُّ ، قَالا : ثنا مُحَمَّدُ بْنُ يَسَارٍ ، قَالا : ثنا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَبْدِ الْوَارِثِ ، ثنا عُمَرُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ سَمُرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْمَيِّتُ يُعَذَّبُ بِبُكَاءِ الْحَيِّ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عمر بن إبراهيم الأنصاري, وفيه كلام وهو ثقة .

4038. Semure'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ölü, mahalle (halkının, akrabaları ve ailesi)nin ağlaması sebebiyle azaba maruz kalır."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdındaki Ömer b. İbrâhîm el-Ensârî şaibelidir/kendisi hakkında tartışma söz konusudur. Ancak bu kişi güvenilirdir.[2]

٤٠٣٩ – حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَرْعَرَةَ ، حَدَّثَنَا مَعْنُ بْنُ عِيسَى ، حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ ، عَنْ عُتْبَةَ بن عَمْرِو بْنِ عَيَّاشٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " إِنَّ الْمَيِّتَ لَيُعَذَّبُ بِبُكَاءِ الْحَيِّ " رواه أبو يعلي, وفيه: من لم أجد من ذكره .

4039. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Şüphesiz ölüye, mahallenin ağlaması sebebiyle azap edilir."*

★Hadisi, Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Senette, kimsenin kendisinden bahsettiğine rastlayamadığım bir kişi vardır.

---

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (47)
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (4607)

٤٠٤٠ - حَدَّثَنَا زَنْجَوَيْهِ ، حَدَّثَنَا صَالِحٌ ، حَدَّثَنَا حَاجِبٌ يَعْنِي ابْنَ عُمَرَ ، قَالَ : دَخَلْتُ مَعَ الْحَكَمِ الأَعْرَجِ عَلَى بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، فَتَذَاكَرُوا أَمْرَ الْمَيِّتِ يُعَذَّبُ بِبُكَاءِ الْحَيِّ ، فَحَدَّثَنَا بَكْرٌ ، قَالَ : حَدَّثَنَا رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَكَانَ أَبُو هُرَيْرَةَ خَالَفَهُ فِي ذَلِكَ ، فَقَالَ : قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ : وَاللَّهِ لَئِنِ انْطَلَقَ رَجُلٌ مُحَارِبًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ، ثُمَّ قُتِلَ فِي قُطْرٍ مِنْ أَقْطَارِ الأَرْضِ شَهِيدًا ، فَعَمَدَتِ امْرَأَةٌ سَفَهًا أَوْ جَهْلا ، فَبَكَتْ عَلَيْهِ ، لَيُعَذَّبَنَّ هَذَا الشَّهِيدَ بِبُكَاءِ هَذِهِ السَّفِيهَةِ عَلَيْهِ ، فَقَالَ رَجُلٌ : " صَدَقَ رَسُولُ اللَّهِ ، وَكَذَبَ أَبُو هُرَيْرَةَ ، صَدَقَ رَسُولُ اللَّهِ ، وَكَذَبَ أَبُو هُرَيْرَةَ " رواه أبو يعلى, وفيه: من لا يعرف .

4040. Hâcıb b. Ömer bildiriyor: Hakem b. el-A'rac ile birlikte Bekr b. Abdillah el-Muzenî'nin yanına gitmiştim. Ölünün, mahalle halkının ona ağlaması sebebiyle azap edileceği konusunu görüşürlerken Bekr şunu anlattı:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in ashâbından birisi bu hadisi bize bildirdi. Ebû Hureyre ise ona bu konuda muhalefet ederek şöyle dedi:

Şayet bir adam kalkıp ta Yüce Allah'ın yolunda cihat etmek için yeryüzünde herhangi bir yere (kıta veya benzeri uzak bir mekana) gitse ve orada şehit edilse, daha sonra da o kişinin hanımı gıcıklığına (ağlaması halinde o kişinin işkenceye maruz kalacağını) bilerek veya bilmeyerek tutup ta ağlarsa, vallahi de o adam, o gıcık kadının ağlaması sebebiyle, azaba maruz kalır." Ebû Hureyre'nin bu konuşması üzerine adam dedi ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) doğru söyledi, Ebû Hureyre yanıldı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) doğru söyledi, Ebû Hureyre yanıldı."

★Hadisi, Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdında adı bilinmeyen birisi vardır.[1]

٤٠٤١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِىُّ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا أَبُو شُعْبَةَ الطَّحَّانُ جَارُ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِى الرَّبِيعِ قَالَ كُنْتُ مَعَ ابْنِ عُمَرَ فِى جَنَازَةٍ فَسَمِعَ صَوْتَ إِنْسَانٍ يَصِيحُ فَبَعَثَ إِلَيْهِ فَأَسْكَتَهُ فَقُلْتُ يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ لِمَ أَسْكَتَّهُ قَالَ إِنَّهُ يَتَأَذَّى بِهِ الْمَيِّتُ حَتَّى يُدْخَلَ قَبْرَهُ. رواه أحمد, وفيه: أبو شعبة الطحان ,وهو متروك .

---

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (1592) ravileri güvenilir kimseler olup senedinin muttasıl olması, Sâlih b. Ömer'in Hâcib'den hadis semâının olup olmadığına bağlıdır.

4041. Ebu'r-Rabî bildiriyor: Bir cenazede, Abdullah b. Ömer ile beraberdim. Bir insanın bağırma seslerini duydum. Onun yanına birilerini göndererek susturdu. Ben de kendisine: "Ey Ebû Abdirrahman! Neden onu susturdun?" diye sorunca şu karşılığı verdi: "Çünkü ölü o adamın bu bağrışmaları sebebiyle kabre girinceye kadar azaba maruz kalır."

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdındaki Ebû Şu'be et-Tahhân metrûktur.

٤٠٤٢ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامِ بْنِ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ، وَمُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ، قَالا: ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، ح وَحَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ، قَالا ثنا جَرِيرٌ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَيْرٍ، عَنْ رَبِيعٍ الأَنْصَارِيِّ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَادَ ابْنَ أَخِي جبر الأَنْصَارِيِّ، فَجَعَلَ أَهْلُهُ يَبْكُونَ عَلَيْهِ، فَقَالَ لَهُمْ جَبْرٌ: لا تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " دَعْهُنَّ فَلْيَبْكِينَ مَا دَامَ حَيًّا، فَإِذَا وَجَبَ فَلْيَسْكُتْنَ "

قلت: ويأتي بتمامه في الجهاد إن شاء الله، رواه الطبراني في الكبير، ورجاله ثقات.

4042. Rabî el-Ensârî bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Cebr'in erkek kardeşinin hasta olan oğlunu ziyaretine gelmişti. Ailesi, ona (olan üzüntülerinden dolayı) ağlamaktaydılar. Cebr onlara dedi ki: "Seslerinizle Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e eziyet etmeyin (ağlamayı kesin)" Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Mademki hala sağdır, bırak da ağlasınlar. Öldüğü zaman ise sussunlar."

★Bu hadisin tamamı inşallah Cihat kitabında gelecektir.

Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ricali güvenilir kimselerdir.[1]

٤٠٤٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو كَامِلٍ وَيَزِيدُ بْنُ هَارُونَ وَعَفَّانُ قَالُوا حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ قَالَ يَزِيدُ فِي حَدِيثِهِ حَدَّثَنَا الْحَكَمُ وَقَالَ عَفَّانُ فِي حَدِيثِهِ سَمِعْتُ الْحَكَمَ بْنَ عُتَيْبَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَدَّادٍ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ عُمَيْسٍ قَالَتْ لَمَّا أُصِيبَ جَعْفَرٌ أَتَانَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ " أُمِّي الْبَسِي ثَوْبَ الْحِدَادِ ثَلاثًا ثُمَّ اصْنَعِي مَا شِئْتِ"

4043. Esmâ binti Umeys bildiriyor: (Kocam) Câfer vefat edince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize gelip dedi ki:

"Üç gün sabret, (kendi kendine teselli ol) daha sonra istediğini yap."[2]

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (4607)
[2] Ahmed, *Müsned* (6/438)

٤٠٤٤ - وفي رواية عنها : حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَزِيدُ قَالَ أَنْبَأَنَا مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ قَالَ حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ عُتَيْبَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَدَّادٍ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ عُمَيْسٍ قَالَتْ دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْيَوْمَ الثَّالِثَ مِنْ قَتْلِ جَعْفَرٍ فَقَالَ " لاَ تَحِدِّى بَعْدَ يَوْمِكِ هَذَا"

رواه كله أحمد وروى الطبراني بعضه في الكبير, ورجال أحمد رجال الصحيح .

4044. Esmâ binti Umeys der ki: Câfer'in şehit edilmesinin üçüncü günü, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bana gelip şöyle dedi:

"Bugünden sonra matem elbisesi giyme!"

★Hadisin tamamını, İmam Ahmed, *Sahîh* ravilerinin oluşturduğu senediyle rivayet etmiştir. Taberânî ise *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de bir kısmını rivayet etmiştir.[1]

٤٠٤٥ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ الْعَبَّاسِ ، ثنا سَهْلُ بْنُ عُثْمَانَ ، ثنا أَبُو خَالِدٍ الأَحْمَرُ ، عَنْ حَجَّاجٍ ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ سَعْدٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَدَّادٍ ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ، أَنَّ أَسْمَاءَ بَكَتْ عَلَى جَعْفَرٍ ، أَوْ حَمْزَةَ ، ثَلاثًا " فَأَمَرَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تَرْقَأَ وَتَكْتَحِلَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الحجاج بن أرطاة, وفيه كلام ,وبقية رجاله رجال الصحيح .

4045. Ümmü Seleme bildiriyor: Esmâ, Hz. Hamza ile Câfer için üç gün ağlayınca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kendisine ağlamayı kesip gözlerine sürme çekmesini emretti."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Haccâc b. Ertât şâibelidir. Onun dışındakiler ise *Sahîh* ricalindendir.

٤٠٤٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَزِيدُ أَخْبَرَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ عَنْ يُوسُفَ بْنِ مِهْرَانَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ لَمَّا مَاتَ عُثْمَانُ بْنُ مَظْعُونٍ قَالَتِ امْرَأَةٌ هَنِيئاً لَكَ الْجَنَّةُ عُثْمَانَ بْنَ مَظْعُونٍ.فَنَظَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَيْهَا نَظَرَ غَضْبَانَ فَقَالَ وَمَا يُدْرِيكِ. قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَارِسُكَ وَصَاحِبُكَ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاللَّهِ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ وَمَا أَدْرِى مَا يُفْعَلُ بِى. فَأَشْفَقَ النَّاسُ عَلَى عُثْمَانَ فَلَمَّا مَاتَتْ زَيْنَبُ ابْنَةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْحَقِى بِسَلَفِنَا الصَّالِحِ الْخَيْرِ عُثْمَانَ بْنِ مَظْعُونٍ. فَبَكَتِ النِّسَاءُ فَجَعَلَ عُمَرُ يَضْرِبُهُنَّ بِسَوْطِهِ فَأَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدِهِ وَقَالَ مَهْلاً يَا عُمَرُ. ثُمَّ قَالَ

[1] Ahmed, *Müsned* (6/369)

ابْكِينَ وَإِيَّاكُنَّ وَنَعِيقَ الشَّيْطَانِ. ثُمَّ قَالَ إِنَّهُ مَهْمَا كَانَ مِنَ الْعَيْنِ وَالْقَلْبِ فَمِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَمِنَ الرَّحْمَةِ وَمَا كَانَ مِنَ الْيَدِ وَاللِّسَانِ فَمِنَ الشَّيْطَانِ "

رواه أحمد, وفيه: علي بن زيد, وفيه كلام وهو موثق وزاد في رواية: وَقَعَدَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى شَفِيرِ الْقَبْرِ وَفَاطِمَةُ إِلَى جَنْبِهِ تَبْكِي فَجَعَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمْسَحُ عَيْنَ فَاطِمَةَ بِثَوْبِهِ رَحْمَةً لَهَا.

4046. İbn Abbâs bildiriyor: Osmân b. Maz'ûn vefat edince eşi: "Ey Osmân! Cennet sana kutlu olsun!" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona kızgın bir şekilde bakarak buyurdu ki: *"(Cennete gittiğini) nereden biliyorsun?"* O da bu sefer: "Ey Allah'ın Resûlü! Bu, senin süvarin, senin dostun!! (değil mi? Ben bunu düşünerek böyle söyledim)" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Ben, Allah'ın elçisi olduğum halde bana ne yapılacağını bilmiyorum." Bu söz üzerine ashâb-ı kiram (sonunun kötü olduğu zannına kapılarak) Osmân b. Maz'ûn'a acıdılar.

Daha sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in kızı Zeyneb vefat edince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bizlerin hayırlı selefi (önden gideni) Osmân b. Maz'ûn'a yetiş bakalım."* Bunun üzerine (oradaki hüzün dolu manzaraya dayanamayan) kadınlar ağlayınca, Hz. Ömer onlara kırbaç savurmaya başladı. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Dur! Yavaş ol ey Ömer!"* Daha sonra da kadınlara hitaben sözüne şöyle devam etti:

"Ağlayın, ağlayın; ama sakın şeytanın haykırması gibi çirkin sesler çıkarmayın." Sonra konuşmasını şöyle sürdürdü: *"Kalpten gelen hüzünlü duygular ve gözden akan yaşlar, Azîz ve Celîl olan Allah'tandır ve merhametten kaynaklanmaktadır. Ancak elden ve dilden gelen (kişinin kendisini hırpalaması veya isyan içeren sözler söylemesi) ise şeytandandır."*

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ali b. Zeyd şaibe olsa da güvenilir kimsedir.[1] Başka bir rivayette ise şu fazlalığı zikretmiştir:

Resûlullah ((sallallahu aleyhi vesellem) kabrin kenarına oturdu, yanında da Hz. Fâtıma ağladı ve Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) elbisesiyle (ona olan sevgisinden dolayı) ağlayan kızının gözyaşlarını sildi.

٤٠٤٧ - وعَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ ، قَالَ : " أَخَذَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدِي فَانْطَلَقْتُ مَعَهُ إِلَى ابْنِهِ إِبْرَاهِيمَ وَهُوَ يَجُودُ بِنَفْسِهِ قَالَ: فَأَخَذَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَوَضَعَهُ فِي

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (8317) ve Ahmed, *Müsned* (2127, 3103)

حِجْرِهِ ، حَتَّى خَرَجَتْ نَفْسُهُ, قَالَ : فَوَضَعَهُ ثُمَّ بَكَى,فَقُلْتُ : تَبْكِي يَا رَسُولَ اللهِ ، وَأَنْتَ تَنْهَى عَنِ الْبُكَاءِ فَقَالَ : إِنِّي لَمْ أَنْهَ عَنِ الْبُكَاءِ وَلَكِنْ نَهَيْتُ عَنْ صَوْتَيْنِ أَحْمَقَيْنِ فَاجِرَيْنِ : صَوْتٍ عِنْدَ نِعْمَةٍ لَهوٍ وَلَعِبٍ وَمَزَامِيرِ شَيْطَانٍ وَصَوْتٍ عِنْدَ مُصِيبَةٍ لَطْمِ وُجُوهٍ وَشَقِّ جُيُوبٍ وَهَذِهِ رَحْمَةٌ وَمَنْ لاَ يَرْحَمْ لاَ يُرْحَمْ يَا إِبْرَاهِيمُ لَوْلاَ أَنَّهُ وَعْدٌ صَادِقٌ وَقَوْلٌ حَقٌّ وَأَنَّ آخِرَنَا سَيَلْحَقُ بِأَوَّلِنَا لَحَزِنَّا عَلَيْكَ حُزْناً أَشَدَّ مِنْ هَذَا وَإِنَّا بِكَ يَا إِبْرَاهِيمُ لَمَحْزُونُونَ تَبْكِي الْعَيْنَ وَيَحْزَنُ الْقَلْبُ وَلاَ نَقُولُ مَا يُسْخِطُ الرَّبَّ عَزَّ و جلَّ "

رواه أبو يعلي والبزار, وفيه: محمد بن عبد الرحمن بن أبي ليلى, وفيه كلام .

4047. Abdurrahman b. Avf bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) elimden tuttu ve ruhunu teslim etmek üzere olan oğlu İbrâhîm'in yanına gittik. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onu alıp kucağına koydu ve İbrâhîm ruhunu teslim etti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onu bıraktı ve daha sonra da ağladı. Dedim ki: "Ağlıyor musun, ey Allah'ın elçisi? Halbuki bizi ağlamaktan sakındırırdın." Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Ben ağlamaktan sakındırmadım. Bilakis ahmak ve fâcir(in haykırarak ağlama) sesinden sakındırdım. Bu sesler; nimete karşılık boş söz ve hareketlerde bulunmak ve şeytanın nağmelerinin sesi, diğeri ise herhangi bir felaket anında kişinin kendi elbiselerini yırtma ve kendisini tokatlama sesidir. Bu benim ağlamam ise merhamet ve sevgiden kaynaklanmaktadır. Merhamet etmeyene, merhamet edilmez."

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) daha sonra ölen oğluna hitaben şöyle buyurdu: *"Ey İbrâhîm! Şayet hiçbir şüphenin bulunmadığı doğruluğun (âhirette diriltilme ve yeniden görüşme) vaadı ve sözü olmasaydı, şayet sonrakiler öncekilere yetişmeyecek olsaydı, elbette ki bundan daha fazla üzülürdük. Ey İbrâhîm! (Şunu iyi bilesin ki) çok hüzünlüyüz, göz akar, kalp sızlar; ama Yüce Allah'ı kızdıracak bir söz asla söylemeyiz."*

★Hadisi Bezzâr ve Ebû Ya'lâ[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Abdirrahman b. Ebî Leylâ şâibelidir.

٤٠٤٨ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الْحَذَّاءُ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ أَبِي كَرِيمَةَ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحِيمِ ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الْمَلِكِ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ تُوُفِّيَ إِبْرَاهِيمُ وَعَيْنَاهُ تَدْمَعَانِ ، فَقَالَ : يَا نَبِيَّ اللَّهِ ، تَبْكِي عَلَى هَذَا

[1] Matbû Ebû Ya'la *Müsned*'inde bulamadım.

السَّخْلِ ، وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ لَقَدْ دَفَنْتُ اثْنَيْ عَشَرَ وَلَدًا فِي الْجَاهِلِيَّةِ كُلُّهُمْ آسَفُ مِنْهُ ، كُلُّهُمْ أَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ أَحْيَاءً ، فَقَالَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " فَمَا ذَاكَ بِأَنْ كَانَتِ الرَّحْمَةُ ذَهَبَتْ مِنْكَ ، يَحْزَنُ الْقَلْبُ ، وَتَدْمَعُ الْعَيْنُ عَلَى إِبْرَاهِيمَ ، وَلَا نَقُولُ مَا يُسْخِطُ الرَّبَّ ، وَإِنَّا عَلَى إِبْرَاهِيمَ لَمَحْزُونُونَ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: علي بن يزيد الألهاني, وهو ضعيف .

4048. Ebû Umame dedi ki: Oğlu İbrâhîm'in ölümü esnasında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına bir adam geldi. O sırada Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'in gözleri yaşlar içerisindeydi. Adam dedi ki: "Ya Resûlallah! Ağlanılmaması gereken (basit bir şeye) ağlıyorsun. Seni gerçekten gönderen Yüce Allah'a yemin ederim ki Cahiliye zamanında (yani henüz müslüman olmadan önce) bundan daha yetişkin tam on iki çocuğumu diri diri toprağa bastım." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Şayet merhamet ve sevgi, seni terk etmişse ben ne yapabilirim? Kalp sızlar, göz yaş akıtır; ama bizler Rabb'ın hoşlanmayacağı şeyi söylemeyiz. Bununla beraber biz İbrâhîm'den ayrıldığımız için çok üzülmekteyiz."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ali b. Yezîd el-Elhânî zayıftır.

٤٠٤٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ نَصْرٍ الصَّائِغُ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ الْمُسَيَّبِيُّ ، ثنا يَحْيَى بْنُ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ خُصَيْفَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، لَمَّا هَلَكَ ابْنُهُ طَاهِرٌ ، ذَرَفَتْ عَيْنُ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقِيلَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ , بَكَيْتَ ؟ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ الْعَيْنَ تَذْرِفُ ، وَإِنَّ الدَّمْعَ يَغْلِبُ ، وَإِنَّ الْقَلْبَ يَحْزَنُ ، وَلَا نَعْصِي اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: يحيى بن يزيد بن عبد الملك النوفلي ,وهو ضعيف .

4049. Sâib b. Yezîd bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in oğlu Tâhir vefat edince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in gözleri yaşardı. Kendisine: "Ağladın mı ey Allah'ın Resûlü?" diye sorulunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Göz yaşarır, yaş boşalır, kalp sızlar ve üzülür. Ancak kesinlikle Azîz ve Celîl olan Allah'a isyan etmeyiz."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir.[2]

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7899).

2 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6667)

٤٠٥٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْوَلِيدِ ، قَالَ : ثنا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلاءِ ، قَالَ : ثنا الْوَلِيدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : " بَعَثَتْ ابْنَةٌ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ ابْنَتِي مَغْلُوبَةٌ ، فَقَالَ لِلرَّسُولِ قُلْ لَهَا : إِنَّ لِلَّهِ مَا أَخَذَ وَلِلَّهِ مَا أَبْقَى ، ثُمَّ بَعَثَتْ إِلَيْهِ الثَّانِيَةَ ، فَرَدَّ عَلَيْهَا مِثْلَ ذَلِكَ ، ثُمَّ بَعَثَتْ إِلَيْهِ الثَّالِثَةَ ، فَجَاءَهَا فِي نَاسٍ مِنْ أَصْحَابِهِ ، فَأُخْرِجَتْ إِلَيْهِ الصَّبِيَّةُ وَنَفْسُهَا تَقَعْقَعُ فِي صَدْرِهَا ، فَرَقَّ عَلَيْهَا ، فَذَرَفَتْ عَيْنَاهُ ، فَفَطِنَ بِهِ بَعْضُ أَصْحَابِهِ وَهُمْ يَنْظُرُونَ إِلَيْهِ حِينَ ذَرَفَتْ عَيْنَاهُ ، فَقَالَ : مَا لَكُمْ تَنْظُرُونَ رَحْمَةٌ يَضَعُهَا اللَّهُ حَيْثُ يَشَاءُ ، إِنَّمَا يَرْحَمُ اللَّهُ مِنْ عِبَادِهِ الرُّحَمَاءَ "

رواه البزار والطبراني في الكبير بنحوه, إلا أنه قال : استعز بأمامة بنت أبي العاص فبعثت زينب بنت رسول الله صلى الله عليه و سلم . وفيه: الوليد بن إبراهيم بن عبد الرحمن بن عوف, ولم أجد من ذكره .

4050. Abdurrahman b. Avf bildiriyor: Ben, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'in kızının (Zeyneb'in) kızının (yani Resûlullah'ın torununun) ölmekte olduğunun haberini Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e gönderince, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ona de ki: Veren de, alan da Yüce Allah'tır."*

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in kızı ikinci bir defa yine haberci gönderdi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) aynı cevabı verdi. Kızı üçüncü bir defa haberci gönderince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanında ashâbıyla beraber onun yanına geldi. Kızı, son nefeslerini göğsünde vermekte olan küçücük yavrusunu ona uzatınca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in gözleri yaşardı. Sahabeden bazıları kendisine bakıp ta Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in gözünün yaşardığını fark edince Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) onlara:

"Neden şaşırıyorsunuz? Bu (şefkat ve merhamet) Allah'ın bir lutfudur. Bunu dilediği kişiye verir. Allah merhametli kullarına merhamet eder" buyurdu.

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebir*'de Taberânî rivayet etmiştir. Ancak Taberânî'nin rivayetinde şu ibare mevcuttur: "Ebû Sa'd'ın kızı Umâme can çekişirken kızı Zeyneb, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e bir haberci gönderdi.... "

İsnâdında yer alan Velîd b. İbrâhîm b. Abdirrahman b. Avf'tan bahseden kimseye rastlamadım.

٤٠٥١ - و عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ: ثَقُلَ ابْنٌ لِفَاطِمَةَ فَأَرْسَلَتْ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَدْعُوهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " ارْجِعِ فَإِنَّ لَهُ مَا أَخَذَ وَلَهُ مَا أَبْقَى وَكُلٌّ لأَجَلٍ

بمقْدَارٍ " . فَلَمَّا احْتُضِر بَعَثَتْ إِلَيهِ وَقَالَ لَنَا : " قُومُوا " . فَلَمَّا جَلَسَ جَعَلَ يَقْرَأُ : " ﴿ فَلَوْلاَ إِذَا بَلَغَتِ الْحُلْقُومُ وَأَنْتُمْ حِيْنَئِذٍ تَنْظُرُونَ ﴾ " . حَتَّى قُبِضَ فَدَمَعَتْ عَيْنَا رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ سَعْدٌ : يَا رَسُولَ اللّٰهِ أَتَبْكِي وَتَنْهَى عَنِ الْبُكَاءِ ؟ قَالَ : " إِنَّمَا هِيَ رَحْمَةٌ وَإِنَّمَا يَرْحَمُ اللّٰهُ مِنْ عِبَادِهِ الرُّحَمَاءَ " رواه البزار, وفيه: إسماعيل بن موسى المكي, وفيه كلام وقد وثق .

4051. Ebû Hureyre dedi ki:

Hz. Fâtıma'nın oğlu(nun hastalığı) ağırlaşınca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i çağırması için bir haberci gönderdi. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) dedi ki: *"Geri dön (ve kızıma de ki) veren de o, alan da odur. Herkesin belirli bir süresi vardır."*

Çocuk artık son nefeslerini vermeye başlayınca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e tekrar bir haberci gönderdi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize hitaben: *"Kalkın"*(birlikte gidelim) buyurdu. Oraya ulaştığımızda oturur oturmaz çocuk ruhunu teslim edinceye kadar **"Kişinin canı boğaza dayanınca ve siz o zaman bakıp kalırken"** âyetini[1] okumaya başladı. Vefat edince, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in gözleri yaşardı. Bunun üzerine Sa'd: "Ya Resûlallah! (Daha önce bizleri) ağlamaktan sakındırırken şimdi sen ağlıyor musun?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"Bu (şefkat ve merhamet), Allah'ın bir lutfudur. Yüce Allah merhametli kullarına merhamet eder."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İsmâîl b. Mûsa el-Mekkî şaibeli olmakla birlikte hakkında güvenilir olduğu söylenmiştir.

٤٠٥٢ - و عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ : احْتُضِرَتْ ابْنَةٌ لِرَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَتَاهَا فَضَمَّهَا إِلَيهِ وَجَعَلَهَا بَيْنَ ثَدْيِيهِ فَدَمَعَتْ عَيْنَاهُ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَبَكَتْ أُمُّ أَيْمَنَ فَقَالَ لَهَا : " تَبْكِيْنَ وَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِنْدَكِ ؟ " . فَقَالَتْ : مَا لِي لاَ أَبْكِي وَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَبْكِي فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " إِنِّي لَسْتُ أَبْكِي وَلَكِنَّهَا رَحْمَةٌ نَظَرتُ إِلَيْهَا عَلَى هَذِهِ الْحَالِ وَنَفْسُهَا تُنْزَعُ " رواه البزار, وفيه :عطاء بن السائب لاختلاطه .

4052. İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in kızının ölüm anı gelince onun yanına gelip kendisine çekmek suretiyle kucaklayıp göğsüne yasladı ve gözlerinden yaşlar akmaya başladı. Bunun üzerine Ümmu Eymen de ağladı. Bunu görünce: *"Resûlullah yanında iken sen de ağlıyorsun öyle mi?"* diye sordu. Ümmü Eymen:

[1] Vâkıa Sur. 83.

"Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in kendisi dahi ağlarken ben neden ağlamayacakmışım!" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ben ağlamıyorum; bu, sadece bir acıma (duygusunun yansımasıdır çünkü) ben kendisine bakarken, ruhu bedeninden çıkartılıyordu."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Atâ b. es-Sâib ihtilatı/ bunaklığı sebebiyle şâibelidir.[1]

٤٠٥٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَكَمِ بْنِ أَبِي زِيَادٍ الْقَطَوَانِيُّ ، ثنا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِسْحَاقَ ، حَدَّثَنِي عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْحَارِثِ ، عَنْ سَالِمٍ أَبِي النَّضْرِ ، قَالَ : " دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى عُثْمَانَ بْنِ مَظْعُونٍ وَهُوَ يَمُوتُ ، فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِثَوْبٍ ، فَسُجِّيَ عَلَيْهِ وَكَانَ عُثْمَانُ نَازِلا عَلَى امْرَأَةٍ مِنَ الأَنْصَارِ ، يُقَالُ لَهَا : أُمُّ مُعَاذٍ ، قَالَ : فَمَكَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُكِبًّا طَوِيلا عَلَيْهِ وَأَصْحَابُهُ مَعَهُ ، ثُمَّ تَنَحَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَبَكَى ، فَلَمَّا بَكَى ، بَكَى أَهْلُ الْبَيْتِ ، فَقَالَ : رَحِمَكَ اللَّهُ أَبَا السَّائِبِ . وَكَانَ السَّائِبُ قَدْ شَهِدَ مَعَهُ بَدْرًا ، قَالَ : فَتَقُولُ أُمُّ مُعَاذٍ : هَنِيئًا لَكَ أَبَا سَائِبٍ الْجَنَّةُ . فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : وَمَا يُدْرِيكِ يَا أُمَّ مُعَاذٍ ؟ أَمَّا هُوَ فَقَدْ جَاءَهُ الْيَقِينُ ، وَلا نَعْلَمُ إِلا خَيْرًا . قَالَتْ : لا وَاللَّهِ لا أَقُولُهَا لأَحَدٍ بَعْدَهُ أَبَدًا "

رواه الطبراني في الكبير, وهو مرسل ورجاله ثقات .

4053. Sâlim Ebu'n-Nadr bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ölmek üzere olan Osmân b. Maz'ûn'un yanına geldi. Daha sonra (Osmân'ın vefat etmesi üzerine) bir örtü getirilip üzerine örtülmesini emretti. Osmân, Ensar'dan olan ve adı Ümmü Muâz denilen bir kadının evinde kalıyordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onun üzerine eğilmiş bir vaziyette uzunca bir vakit bekledikten sonra geri çekilip ağlamaya başladı. O ağlayınca ev halkının da ağlaması üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah sana rahmet eylesin, ey Ebu's-Sâib!"* Ebu's-Sâib (yani Osmân b. Mazûn), Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) ile Bedir savaşına katılmıştı. Nihayet Ümmü Muâz: "Ey Ebu's-Sâib! Cennet sana kutlu olsun!" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) :

"Ey Ümmü Muâz! Bunu nereden biliyorsun? Bildiğimiz kesin şey onun öldüğü ve kendisi hakkında bildiğimiz iyi şeylerdir.(Bunun dışında şu anda

---

[1] Bezzâr (808), Ahmed, *Müsned* (2412)

nereye gittiğini bilmiyoruz)" Ümmü Muâz dedi ki: "Hayır vallahi bundan sonra kimse için asla böyle şeyler söylemeyeceğim."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] mürsel olarak rivayet etmiştir. Ricali güvenilir kimselerdir.

٤٠٥٤ - و عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّه: أَنَّ أَبَاهُ يَوْمَ أُحُد قَتَلَهُ الْمُشْرِكُونَ ثُمَّ مَثَّلُوا به فَجَدَعُوا أَنْفَهُ وَأُذُنَيْه قَالَ جَابَرَ : فَجَعَلْتُ أَنْظُرُ إِلَيه وَإِلَى مَا صَنَعُوا به وَصحْتُ فَجَاءَتْ الأَنْصَارُ فَسَجَّوهُ بثَوْب ثُمَّ إِنِّي كَشَفْتُ الثَوْبَ فَلَمَّا رَأَيْتُ مَا صُنِعَ به صحْتُ فَجَاءَتْ الأَنْصَارُ فَسَجَّوهُ بالثَوْب قَالَ : وَذَلكَ بعَيْنِ رَسُولُ اللَّه صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَهَبَ الأَنْصَارُ حَتَّى أَتَوْا رَسُولَ اللَّه صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوا : يَا رَسُولَ اللهِ أَلاَ تَرَى مَا يَصْنَعُ جَابرَ ؟ قَالَ : " دَعُوهُ "

قلت : فذكر الحديث وفي الصحيح بعض هذا . رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

4054. Câbir b. Abdillah bildiriyor:

Babası Uhud savaşında şehit düşmüş, burnuyla kulaklarını kesmek suretiyle müşrikler vücudunun dış görünümüne zarar vermiş, değiştirmişlerdi. Câbir dedi ki: Bunun üzerine babama ve ona yaptıklarına bakmaya ve haykırmaya başladım. Ensar'dan bazıları gelerek elbiseyle babamın üzerini örttüler. Ben daha sonra babamın yüzünü açıp tekrar ona ve ona yaptıklarına bakıp haykırdım. Ensar'dan bazıları gelerek babamın üzerini yine elbiseyle örttüler.

Bu olayların yaşandığı sırada Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de oralardaydı. Ensar gidip Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i getirerek: "Ya Resûlallah! Câbir'in ne yaptığını görmüyor musun? (Lütfen bir şeyler söyleyin /yapın)" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Onu kendi haline bırakın"* buyurdu.

★Hadisin *Sahîh*'te bir bölümü rivayet edilmiştir. Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٤٠٥٥ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا أَبو يُوسُفَ يَعْقُوبُ بْنُ إِسْحَاقَ الْقُلُوسِيُّ ، ثنا يَحْيَى بْنُ إِسْحَاقَ السَّيْلَحِينِيُّ ، ثنا حَشْرَجُ بْنُ عَبْدِ اللهِ بْنِ حَشْرَجٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ أَبِيه ، عَنْ عَائِذ بْنِ عَمْرٍو ، قَالَ : كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزَاة ، فَلَمَّا أَقْبَلْنَا رَاجِعِينَ إِلَى الْمَدِينَة بَكَت امْرَأَةُ رَجُلٍ

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (25/146)

كَانَ اسْتُشْهِدَ مَعَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " مَنْ هَذِهِ الْبَاكِيَةُ ؟ " ، فَقَالُوا : فَاطِمَةُ بِنْتُ عَدِيٍّ ، قَالَ : " أَنْتِ إِلَى عَائِذِ بْنِ عَمْرٍو " , فَزَوَّجَهَا أَبَاهُ , وَأَوْصَاهُ بِهَا

رواه الطبراني في الكبير, وفيه مجاهيل .

4055. Âiz b. Amr bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'le birlikte olduğum bir gazveden dönerken onunla birlikte çıkıp ta şehit olan bir adamın eşi ağladı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Bu ağlayan kimdir?"* diye sorunca: "Adî'nin kızı Fâtıma'dır" denildi. Bunun üzerine Âiz b. Amr'a yöneldi ve onları evlendirip o kadına iyi bakmasını tavsiye etti.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. Ravilerinden meçhul kişiler vardır.

٤٠٥٦ - و عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ يَزِيدَ قَالَ : رُخِّصَ فِي الْبُكَاءِ مِنْ غَيْرِ نَوْحٍ "

رواه الطبراني في الكبير, وإسناده حسن .

4056. Abdullah b. Yezîd dedi ki: "Feryat figan etmeden ağlamaya izin/ruhsat verildi."

★Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

٤٠٥٧ - وعن حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا ابْنُ الأَصْبَهَانِيِّ ، ثنا شَرِيكٌ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ ، قَالَ : دَخَلْتُ عَرْشًا بِالْمَدِينَةِ ، وَفِيهِ قَرَظَةُ بْنُ كَعْبٍ ، وَأَبُو مَسْعُودٍ الأَنْصَارِيُّ ، فَذَكَرَ حَدِيثًا لَهُمَا ، قَالا فِيهِ : " وَإِنَّهُ قَدْ رُخِّصَ لَنَا فِي الْبُكَاءِ عِنْدَ الْمُصِيبَةِ فِي غَيْرِ نَوْحٍ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله الصحيح .

4057. Âmir b. Sa'd bildiriyor:

İçinde/altında Karzah b. Kâ'b ve Ebû Mes'ûd el-Ensârî'nin bulunduğu bir gölgeliğe sığınmıştım. (Ravi daha sonra ikisinden şöyle nakleder) İkisi de dediler ki: "Bizlere, herhangi bir felaket anında feryat figan etmeden ağlamaya izin verildi."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[2] rivayet etmiştir. Ricali *Sahîh* ricalidir.

٤٠٥٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُعَاذٍ ، ثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ ، ثَنَا بَشَّارُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ ، حَدَّثَتْنِي أُمُّ حَكِيمٍ ، قَالَتْ : سَمِعْتُ أُمَّ إِسْحَاقَ ، تَقُولُ : هَاجَرْتُ مَعَ أَخِي إِلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (18/21)
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (17/247-8)

وَسَلَّمَ بِالْمَدِينَةِ ، فَلَمَّا كُنْتُ فِي بَعْضِ الطَّرِيقِ ، قَالَ لِي أَخِي : اقْعُدِي يَا أُمَّ إِسْحَاقَ ، فَإِنِّي نَسِيتُ نَفَقَتِي بِمَكَّةَ ، فَقُلْتُ : إِنِّي أَخْشَى عَلَيْكَ الْفَاسِقَ زَوْجِي ، قَالَ : لا ، إِنْ شَاءَ اللَّهُ ، قَالَ : فَلَبِثْتُ أَيَّامًا ، فَمَرَّ بِي رَجُلٌ قَدْ عَرَفْتُهُ وَلا أُسَمِّيهِ ، فَقَالَ : مَا يُقْعِدُكِ هَاهُنَا يَا أُمَّ إِسْحَاقَ ؟ قُلْتُ : أَنْتَظِرُ إِسْحَاقَ ، ذَهَبَ لِنَفَقَةٍ لَهُ بِمَكَّةَ ، فَقَالَ : لا إِسْحَاقَ لَكِ ، قَدْ لَحِقَهُ زَوْجُكِ الْفَاسِقُ فَقَتَلَهُ ، فَقَدِمْتُ ، فَدَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَتَوَضَّأُ ، قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، قُتِلَ إِسْحَاقُ ، وَأَنَا أَبْكِي وَيَنْظُرُ إِلَيَّ ، فَإِذَا نَظَرْتُ إِلَيْهِ " نَكَسَ فِي الْوُضُوءِ ، فَأَخَذَ كَفًّا مِنْ مَاءٍ فَنَضَحَهُ فِي وَجْهِي " . قَالَ بَشَّارٌ : قَالَتْ جَدَّتِي : فَلَقَدْ كَانَتْ تُصِيبُنَا الْمُصِيبَةُ الْعَظِيمَةُ ، فَتَرَى الدُّمُوعَ عَلَى عَيْنَيْهَا وَلا تُصِيبُ خَدَّهَا

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: بشار بن عبد الملك, ضعفه ابن معين .

4058. Ümmü İshâk anlatıyor: Kardeşimle birlikte Medine-i Münevvere'ye hicret etmiştim. Yolda giderken kardeşim birden: "Ey Ümmü İshâk! Otur da bekle, paramı Mekke'de unuttum (alıp geleyim)" dedi. Bunun üzerine ben de kendisine: "Fasık kocamın sana bir şey yapmasından korkuyorum" deyince o da: "İnşallah hiçbir şey olmaz (diyerek gitti). Daha sonra kendisini günlerce beklediğim halde gelmedi. İsmini bildiğim ancak vermek istemediğim oradan geçen bir kişi: "Ey Ümmü İshâk'ın annesi! Burada neden oturuyorsun?" diye sordu. Ben de: "İshâk'ı bekliyorum, kendisi kalan parasını/nafakasını almak üzere Mekke'ye gitti" dedim. O da bana: "Artık İshâk'ı unut; çünkü kocan onu yakalayıp öldürdü" dedi. Ben de bunun üzerine (Medine'ye doğru) yoluma devam edip o anda abdest almakta olan Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelip şöyle dedim: "Ya Resûlallah! İshâk öldürüldü!" Bunu söylerken ben ağlıyorum; o da bana bakıyordu. Ona bakınca kafasını sallayıp daha sonra da bir avuç su alarak yüzüme serpti.

(Ravi) Beşşâr ekledi: Gözlerinin yaşardığı ancak yanaklarının ıslandığı görülmeyen ninem dedi ki: "Bizler çok acılar çektik/başımıza birçok musibet geldi."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İbn Maîn, isnâdında bulunan Beşşâr b. Abdilmelik'in zayıf olduğunu ifade etmiştir.

٤٠٥٩ – وَبِهِ : حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ جَدِّي ، ثنا أَبُو الْعُمَيْسِ ، عَنْ عَوْنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : لَمَّا مَاتَ ابْنُ مَسْعُودٍ بَكَى عَلَيْهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ ، فَقَالُوا لَهُ : تَبْكِي ؟ فَقَالَ : "

نَعَمْ ، أخِي فِي النَّسَبِ ، وَصَاحِبِي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَأَحَبُّ النَّاسِ إِلَيَّ ، إِلا مَا كَانَ مِنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ "

رواه الطبراني في الأوسط والكبير بنحوه, وزاد : وما أحب مع ذلك أني كنت مت قبله لأن يموت فأحتسبه أحب إلي من أن أموت فيحتسبني , ورجاله ثقات .

4059. Abdullah b. Utbe bildiriyor: Utbe b. Mes'ûd vefat edince, Abdullah b. Mes'ûd ağladı. Kendisine: "Ağlıyor musun?" diye sorulunca o: "Evet ağlıyorum. O benim hem öz kardeşim, hem Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'le olan birlikteliğimdeki yoldaşım; hem de Hz. Ömer'den sonra en çok sevdiğim insandı" dedi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de şu ziyadeyle rivayet etmiştir: "Bununla birlikte keşke onun ölüp te benim buna sabredip bunu metanetle karşılamam yerine keşke ben ölseydim de hayatta kalıp o bunu metanetle karşılasaydı." Ravileri güvenilir kimselerdir.

٤٠٦٠ - و عَنْ أُمِّ عَبْدِ اللَّهِ امْرَأَةِ أَبِي مُوسَى قَالَتْ : مَرِضَ أَبُو مُوسَى فَبَكَيْتُ عِنْدَهُ فَنُهِيْتُ فَقَالَ : ذَرُوهَا تَهْرِيقُ مِنْ عَبَرَتِهَا سِجلاً أَوْ سِجلَيْنِ "فذكر الحديث

رواه الطبراني في الكبير .

4060. Ebû Mûsa'nın eşi Ümmü Abdillah bildiriyor:

Ebû Mûsa (yani kocam) hastalanmıştı. Ben de onun yanında ağlayınca bundan sakındırıldım. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Bırakın/karışmayın gözlerinden bir/iki kova göz yaşı akıtsın."* Hadis devam ediyor.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir.

٤٠٦١ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ رِشْدِينَ ، قَالَ : نا أَبُو الطَّاهِرِ بْنُ السَّرْحِ ، قَالَ : نا رِشْدِينُ بْنُ سَعْدٍ ، عَنْ يُونُسَ بْنِ يَزِيدَ الأَيْلِيِّ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا يَبْكِي إِلا أَحَدُ رَجُلَيْنِ : فَاجِرٌ مُكْمِلٌ فُجُورَهُ ، أَوْ بَارٌّ مُكْمِلٌ بِرَّهُ "

رواه الطبراني في الأوسط ,وفيه: رشدين بن سعد, وفيه كلام .

4061. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"İki tür insandan başkasına ağlanılmaz: Her şeyiyle tam fâcir ve her şeyiyle tam iyilikperver."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Râşid b. Sa'd şaibelidir.

٤٠٦٢ – حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ النَّرْسِيُّ ، حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ ، حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : دَخَلْتُ عَلَى أَبِي بَكْرٍ فَرَأَيْتُ بِهِ الْمَوْتَ ، فَقُلْتُ : هَيْجٌ هَيْجٌ ، مَنْ لا يَزَالُ دَمْعُهُ مُقَنَّعًا فَإِنَّهُ فِي مَرَّةٍ مَدْفُوقُ ، فَقَالَ لَهَا : لا تَقُولِي ذَلِكَ ، وَلَكِنْ قُولِي : ﴿وَجَاءَتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ذَلِكَ مَا كُنْتَ مِنْهُ تَحِيدُ﴾ رواه أبو يعلى وإسناده رجاله رجال الصحيح

4062. Hz. Âişe bildiriyor: Ölüm döşeğinde olan babam Ebû Bekr'in yanına geldiğimde (onu o halde görünce kendi kendime ve gözlerime hitaben) dedim ki: "Coş, coş ey göz yaşlarına gem vurulmuş olan, bir defalığına mahsus olsa da çağlayıp taş!"

Bunun üzerine o dedi ki: "Hayır öyle konuşma! Onun yerine şu âyeti oku: **"Ölüm sarhoşluğu gerçekten gelir de: «İşte (ey insan) bu, senin öteden beri kaçtığın şeydir» denir."**[2]

★Hadisi, Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ravileridir.

(بَابُ تَقْبِيلِ الْمَيْتِ)

Ölünün Öpülmesi

٤٠٦٣ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْمُخَرِّمِيُّ ، قَالَ : نَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ ، قَالَ : نَا الْعُمَرِيُّ ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُبَيْدِ اللهِ ، عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ ، عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، قَالَ : " رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَبَّلَ عُثْمَانَ بْنِ مَظْعُونٍ بَعْدَ مَا مَاتَ "

رواه البزار, وإسناده حسن. قلت : فيه عبد الله العمري وشيخه عاصم بن عبيد الله, وهما ضعيفان لكن له شاهد.

4063. Âmir b. Rabî'a bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in (ölen) Osmân b. Mazûn'u öptüğünü gördüm.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

Buna ilaveten şunları söyleyebilirim: Ravilerinden Abdullah el-Ömerî ve onun hocası Âsım b. Abdillah'ın her ikisi de zayıf olmalarına rağmen bu hadisin şahidi/başka bir destekleyen versiyonu vardır.

---

[1] *el-Mu'cemu'l-evsat* (342) Ayrıca ravilerinden Ahmed b. Rişdîn hadis uydurmakla töhmetlidir.

[2] Kâf Sur. 19

(بَابُ تَجْهِيزُ الْمَيْتِ وَغَسْلُهُ وَالإِسْرَاعُ بِذَلِكَ)

Vakit Kaybetmeden Cenazenin Yıkanıp Kefenlenmesi

٤٠٦٤ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ الأَخْرَمُ الأَصْبَهَانِيُّ , ثنا الْحَسَنُ بْنُ عَرَفَةَ , ثنا الْحَكَمُ بْنُ ظُهَيْرٍ , عَنْ لَيْثٍ , عَنْ مُجَاهِدٍ , عَنِ ابْنِ عُمَرَ , قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ مَاتَ بُكْرَةً , فَلا يَقِيلَنَّ إِلا فِي قَبْرِهِ , وَمَنْ مَاتَ عَشِيَّةً فَلا يَبِيتَنَّ إِلا فِي قَبْرِهِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الحكم بن ظهير, وهو متروك .

4064. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Sabah erkenden ölen(in defin işlemlerini öyle çabuklaştırın ki) kaylûleyi (öğleden sonraki dinlenme vaktini) kabrinde geçirsin. Akşam ölen(in defin işlemlerini öyle çabuklaştırın ki) geceyi kabrinde geçirsin."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hakem b. Zuheyr metrûktur.

٤٠٦٥ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُيَسَّرٍ أَبُو سَعْدٍ الصَّاغَانِيُّ الْمَكْفُوفُ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ إِنَّ أَبَا بَكْرٍ لَمَّا حَضَرَتْهُ الْوَفَاةُ قَالَ أَيُّ يَوْمٍ هَذَا قَالُوا يَوْمُ الاثْنَيْنِ. قَالَ فَإِنْ مِتُّ مِنْ لَيْلَتِي فَلاَ تَنْتَظِرُوا بِي الْغَدَ فَإِنَّ أَحَبَّ الأَيَّامِ وَاللَّيَالِي إِلَيَّ أَقْرَبُهَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

رواه أحمد, وفيه شيخ أحمد : محمد بن محمد بن ميسر أبو سعد, ضعفه جماعة كثيرون, وقال أحمد : صدوق .

4065. Hz. Âişe der ki: Hz. Ebû Bekr'in ölüm anı gelince: "Bugün günlerden nedir?" diye sordu. "Pazartesi" dediklerinde ise şu karşılığı verdi: "Şayet bu gece ölecek olursam defnedilmemi sakın ertesi güne sarkıtmayın. Benim için en güzel gün ve gece Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e en yakın olan (gün ve gece)dir."

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ahmed'in hocası Muhammed b. Muhammed b. Muyesser Ebû Sa'd bir grup tarafından zayıf olarak nitelendirilmiştir. Ahmed ise onun "sadûk" olduğunu söylemiştir.

٤٠٦٦ – حَدَّثَنَا هَاشِمُ بْنُ مَرْثَدٍ ، نَا الْمُعَافَى بْنُ سُلَيْمَانَ ، نَا مُوسَى بْنُ أَعْيَنَ ، عَنِ الْخَلِيلِ بْنِ مُرَّةَ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ حَفَرَ قَبْرًا بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ ، وَمَنْ غَسَّلَ مَيِّتًا خَرَجَ مِنَ الْخَطَايَا كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ ، وَمَنْ كَفَّنَ مَيِّتًا كَسَاهُ اللَّهُ أَثْوَابًا مِنْ حُلَلِ الْجَنَّةِ ، وَمَنْ عَزَّى حَزِينًا أَلْبَسَهُ اللَّهُ التَّقْوَى وَصَلَّى عَلَى

رُوحِهِ فِي الأَرْوَاحِ ، وَمَنْ عَزَّى مُصَابًا كَسَاهُ اللَّهُ حُلَّتَيْنِ مِنْ حُلَلِ الْجَنَّةِ لا يَقُومُ لَهُمَا الدُّنْيَا ، وَمَنِ اتَّبَعَ جَنَازَةً حَتَّى يُقْضَى دَفْنُهَا كُتِبَ لَهُ ثَلاثَةُ قَرَارِيطَ ، الْقِيرَاطُ مِنْهَا أَعْظَمُ مِنْ جَبَلِ أُحُدٍ ، وَمَنْ كَفَلَ يَتِيمًا أَوْ أَرْمَلَةً أَظَلَّهُ اللَّهُ فِي ظِلِّهِ وَأَدْخَلَهُ الجَنَّةَ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: الخليل بن مرة, وفيه كلام .

4066. Câbir b. Abdillah'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kim (Müslüman bir kardeşi için) kabir kazarsa Yüce Allah ona Cennette bir ev bina eder. Kim bir ölü yıkarsa annesinden doğduğu ilk günkü gibi günahlarından arındırılır. Kim bir ölüyü kefenlerse Yüce Allah da Cennette onu ipeklerle donatır. Kim mutsuz/hüzünlü bir kişinin gönlünü hoş eder/ona başsağlığında bulunursa Yüce Allah ona takva elbisesini giydirir. Ruhuna ruhlar âleminde merhamet eder. Kim belaya/ musibete uğramış bir kişiyi ziyaret eder/hoşnut ederse Yüce Allah onu Cennette dünyada eşi benzeri olmayan ipeklerle iki defa donatır. Kim bir ölünün cenazesinin kabre koyuluncaya kadarki merhalesinde onu mezarına götürülmesine ve defnedilmesine eşlik ederse ona her biri Uhud dağı büyüklüğünde som altın sevabı yazılır. Kim bir yetim veya dula kefil/yardımcı olursa Yüce Allah onu Cennetine sokup kendi gölgesinde gölgelendirir."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Halîl b. Murre şâibelidir.

٤٠٦٧ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، حَدَّثَنِي أَبُو الرَّبِيعِ الزَّهْرَانِيُّ ، ثنا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الشَّامِيِّ ، عَنْ أَبِي غَالِبٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ غَسَّلَ مَيِّتًا ، فَكَتَمَ عَلَيْهِ طَهَّرَهُ اللَّهُ مِنْ ذُنُوبِهِ ، فَإِنْ كَفَّنَهُ كَسَاهُ اللَّهُ مِنَ السُّنْدُسِ

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: أبو عبد الله الشامي, روى عن أبي خالد, و لم أجد من ترجمه .

4067. Ebû Umâme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kim bir ölüyü yıkar ve (varsa kusurunu ayıbını ifşa edip) açıklamazsa Yüce Allah onu günahlarından temizler. Şayet onu kefenlerse Yüce Allah onu cennette ipek brokarla donatır."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Şamlı Ebû Abdillah, bu hadisi kimsenin tercümesini/biyografisini yapmadığı Ebû Hâlid'den rivayet etmiştir.

٤٠٦٨ – حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ مَلُولٍ الْبَصْرِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ الْمُقْرِيُّ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ أَبِي أَيُّوبَ ، عَنْ شُرَحْبِيلَ بْنِ شَرِيكٍ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ رَبَاحٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَبَا رَافِعٍ ، يَقُولُ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ غَسَّلَ مَيِّتًا ، فَكَتَمَ عَلَيْهِ غُفِرَ لَهُ أَرْبَعِينَ كَبِيرَةً ، وَمَنْ حَفَرَ لأَخِيهِ قَبْرًا حَتَّى يُجِنَّهُ فَكَأَنَّمَا أَسْكَنَهُ مَسْكَنًا مَرَّةً حَتَّى يُبْعَثَ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

4068. Ebû Râfi'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kim bir ölüyü yıkar ve (varsa kusurunu ayıbını ifşa edip) açıklamazsa Yüce Allah onun kırk büyük günahını bağışlar. Kim kardeşi için içine koyulup gömülmek üzere bir kabir kazarsa sanki ona yeniden diriltileceği güne kadar bir ev/sığınak yapmış gibi olur."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ravileridir.

٤٠٦٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ قَالَ حَدَّثَنَا سَلاَّمُ بْنُ أَبِي مُطِيعٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ يَزِيدَ الْجُعْفِيِّ عَنْ عَامِرٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ الْجَزَّارِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " مَنْ غَسَّلَ مَيِّتاً فَأَدَّى فِيهِ الأَمَانَةَ وَلَمْ يُفْشِ عَلَيْهِ مَا يَكُونُ مِنْهُ عِنْدَ ذَلِكَ خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ قَالَ لِيَلِهِ أَقْرَبُكُمْ مِنْهُ إِنْ كَانَ يَعْلَمُ فَإِنْ كَانَ لاَ يَعْلَمُ فَمَنْ تَرَوْنَ أَنَّ عِنْدَهُ حَظًّا مِنْ وَرَعٍ وَأَمَانَةٍ" رواه أحمد والطبراني في الأوسط, وفيه: جابر الجعفي, وفيه كلام كثير .

4069. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kim bir ölüyü gerektiği gibi güzelce yıkar ve (bu yıkama esnasında varsa kusurunu ayıbını ifşa edip) açıklamazsa günahlarından annesinden doğduğu günkü gibi temizlenmiş olur."*

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle devam etti:

"Bu işi şayet biliyorsa ona en yakın olanınız yapsın. Şayet bilmiyorsa o halde içinizden emanete riayet etme ve (haramlardan) sakınma erdemliliğinden nasipli olan biri bunu yapsın."

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ayrıca Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Câbir el-Cu'fî hakkında şâibeler vardır.

٤٠٧٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ قَالَ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ قَالَ حَدَّثَنَا ثَابِتٌ عَنْ صَالِحٍ أَبِي حُجَيْرٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ حُدَيْجٍ قَالَ وَكَانَتْ لَهُ صُحْبَةٌ قَالَ مَنْ غَسَّلَ مَيِّتاً وَكَفَّنَهُ وَتَبِعَهُ وَوَلِيَ جُثَّتَهُ رَجَعَ مَغْفُوراً لَهُ " رواه أحمد, وفيه: صالح أبو حجير, وهو مجهول .

4070. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile sohbeti bulunan Mûaviye b. Hudeyc dedi ki: *"Kim bir ölüyü yıkar, kefenler, cenazesinde yürüyüp onu defnederse günahları affedilmiş olarak döner."*

★Hadisi, İmam Ahmed[1] rivayet etmiştir. Ravilerinden Sâlih Ebû Hucayr meçhuldür.

٤٠٧١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ حَسَنٍ الْحَارِثِيُّ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَمْرِو بْنِ سُلَيْمٍ قَالَ سَمِعْتُ رَجُلاً مِنَّا قَالَ عَبْدُ الْمَلِكِ نَسِيتُ اسْمَهُ وَلَكِنِ اسْمُهُ مُعَاوِيَةُ أَوِ ابْنُ مُعَاوِيَةَ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " إِنَّ الْمَيِّتَ يَعْرِفُ مَنْ يَحْمِلُهُ وَمَنْ يُغَسِّلُهُ وَمَنْ يُدَلِّيهِ فِي قَبْرِهِ ". فَقَالَ ابْنُ عُمَرَ وَهُوَ فِي الْمَجْلِسِ مِمَّنْ سَمِعْتَ هَذَا قَالَ مِنْ أَبِي سَعِيدٍ. فَانْطَلَقَ ابْنُ عُمَرَ إِلَى أَبِي سَعِيدٍ فَقَالَ يَا أَبَا سَعِيدٍ مِمَّنْ سَمِعْتَ هَذَا قَالَ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ" رواه أحمد والطبراني في الأوسط، وفيه: رجل لم أجد من ترجمه .

4071. Saîd b. Amr b. Süleym der ki: Muâviye ya da İbn Muâviye isimli birisini işittim; Ebû Saîd el-Hudrî'den Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şu sözünü bildirdi: *"Şüphesiz ölü, kendisini kimin taşıdığını, kimin yıkadığını ve kimin mezara indirdiğini bilir."*

Oradaki cemaatin arasında bulunan İbn Ömer (bu hadisi kendisinden işittiği adama): "Bunu kimden işittin?" diye sorunca o: "Ebû Saîd'den" karşılığını verdi. Abdullah b. Ömer kalkıp Ebû Saîd'in yanına gitti ve ona: "Ey Ebû Saîd! Bunu kimden işittin?" diye sordu. O da: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den" dedi.

★Hadisi, İmam Ahmed[2] ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. Ravilerinden kimsenin biyografisini vermediği bir ravi vardır.

٤٠٧٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا بِشْرُ بْنُ الْوَلِيدِ الْقَاضِي ، ثنا شَرِيكٌ عَنْ عَاصِمٍ الأَحْوَلِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ ، قَالَ : " غَسَّلْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ ، فَلَمَّا بَلَغْتُ عَوْرَتَهُ ، قُلْتُ لِبَنِيهِ : أَنْتُمْ أَحَقُّ بِغَسْلِ عَوْرَتِهِ ، دُونَكُمْ فَاغْسِلُوهَا ، فَجَعَلَ الَّذِي يَغْسِلُهَا عَلَى يَدِهِ خِرْقَةً وَعَلَيْهَا ثَوْبٌ ، ثُمَّ غَسَلَ الْعَوْرَةَ مِنْ تَحْتِ الثَّوْبِ " رواه الطبراني في الكبير، وإسناده حسن .

4072. Muhammed b. Sîrîn bildiriyor: Enes b. Mâlik'i ben yıkadım. Sıra avret yerlerinin yıkanmasına gelince oğullarına: "Sizler onun avret yerlerini yıkamaya başkasından daha layık (yetkilisiniz), buyurun yıkayın" dedim. Avret yerini yıkayan kişi eline bir bez alıp avret yerini de bir örtüyle örttü. Daha sonra da avret yerini o elbisenin (örtünün) altından yıkadı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (6/401-2)

[2] Ahmed, *Müsned* (3/3)

٤٠٧٣ - حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُوسَى ، ثنا يَحْيَى بْنُ إِسْحَاقَ السَّيْلَحِينِيُّ ، ثنا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ ، عَنْ حُمَيْدٍ ، قَالَ : " تُوُفِّيَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ فَجُعِلَ فِي حَنُوطِهِ سُكَّةٌ ، أَوْ سُكٌّ وَمِسْكَةٌ فِيهَا مِنْ عَرَقِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

4073. Humeyd dedi ki: Enes b. Mâlik vefat edince onun cesedine, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in terinin de bulunduğu misk ve benzeri güzel kokulardan oluşan bir karışım sürüldü.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٤٠٧٤ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الْعَبَّاسِ الرَّازِيُّ ، ثنا سَهْلُ بْنُ عُثْمَانَ ، ثنا عَبْدُ الرَّحِيمِ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ جُنَيْدِ بْنِ أَبِي وَهْرَةَ التَّيْمِيِّ ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي بَشِيرٍ ، عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ سِيرِينَ ، عَنْ أُمِّ سُلَيْمٍ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، ح وَحَدَّثَنَا أَبُو زُرْعَةَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَمْرٍو الدِّمَشْقِيُّ ، ثنا آدَمُ ، ثنا شَيْبَانُ ، ح وَحَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا الْحَسَنُ بْنُ مُوسَى الأَشْيَبُ ، ثنا شَيْبَانُ ، عَنْ لَيْثٍ ، عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ أَبِي بَشِيرٍ ، عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ سِيرِينَ ، عَنْ أُمِّ سُلَيْمٍ أُمِّ أَنَسٍ قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا تُوُفِّيَتِ الْمَرْأَةُ ، فَأَرَادُوا أَنْ يُغَسِّلُوهَا ، فَلْيَبْدَأُوا بِبَطْنِهَا ، فَلْيُمْسَحْ بَطْنُهَا مَسْحًا رَفِيقًا ، إِنْ لَمْ تَكُنْ حُبْلَى ، فَإِنْ كَانَتْ حُبْلَى ، فَلا تُحَرِّكْنَهَا ، فَإِنْ أَرَدْتِ غَسْلَهَا ، فَابْدَئِي بِسِفْلَيْهَا ، فَأَلْقِي عَلَى عَوْرَتِهَا ثَوْبًا سَتِيرًا ، ثُمَّ خُذِي كُرْسُفَةً فَاغْسِلِيهَا فَأَحْسِنِي غَسْلَهَا ، ثُمَّ أَدْخِلِي يَدَكِ مِنْ تَحْتِ الثَّوْبِ فَامْسَحِيهَا بِكُرْسُفٍ ثَلاثَ مَرَّاتٍ ، فَأَحْسِنِي مَسْحَهَا قَبْلَ أَنْ تُوَضِّئِيهَا ، ثُمَّ وَضِّئِيهَا بِمَاءٍ فِيهِ سِدْرٌ ، وَلْتُفْرِغِ الْمَاءَ امْرَأَةٌ وَهِيَ قَائِمَةٌ لا تَلِي شَيْئًا غَيْرَهُ حَتَّى تُنَقِّي بِالسِّدْرِ وَأَنْتِ تَغْسِلِينَ ، وَلْيَلِ غَسْلَهَا أَوْلَى النِّسَاءِ بِهَا ، وَإِلا فَامْرَأَةٌ وَرِعَةٌ ، فَإِنْ كَانَتْ صَغِيرَةً أَوْ ضَعِيفَةً فَلْتَلِهَا امْرَأَةٌ وَرِعَةٌ مُسْلِمَةٌ ، فَإِذَا فَرَغَتْ مِنْ غَسْلِ سَفِلَتِهَا غَسْلا نَقِيًّا بِمَاءٍ وَسِدْرٍ ، فَلْتُوَضِّئْهَا وُضُوءَ الصَّلاةِ ، فَهَذَا بَيَانُ وَضُوئِهَا ثُمَّ اغْسِلِيهَا بَعْدَ ذَلِكَ ثَلاثَ مَرَّاتٍ بِمَاءٍ وَسِدْرٍ ، فَابْدَئِي بِرَأْسِهَا قَبْلَ كُلِّ شَيْءٍ ، فَأَنْقِي غُسْلَهُ مِنَ السِّدْرِ بِالْمَاءِ ، وَلا تُسَرِّحِي رَأْسَهَا بِمُشْطٍ ، فَإِنْ حَدَثَ بِهَا حَدَثٌ بَعْدَ الْغَسَلاتِ الثَّلاثِ ، فَاجْعَلِيهَا خَمْسًا ، فَإِنْ حَدَثَ فِي الْخَامِسَةِ ، فَاجْعَلِيهَا سَبْعًا وَكُلُّ ذَلِكَ ، فَلْيَكُنْ وِتْرًا بِمَاءٍ وَسِدْرٍ ، فَإِنْ كَانَ فِي الْخَامِسَةِ

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (715)

أَوِ الثَّالِثَةِ ، فَاجْعَلِي فِيهِ شَيْئًا مِنْ كَافُورٍ وَشَيْئًا مِنْ سِدْرٍ ، ثُمَّ اجْعَلِي ذَلِكَ فِي جَرٍّ جَدِيدٍ ، ثُمَّ أَقْعِدِيهَا ، فَأَفْرِغِي عَلَيْهَا وَابْدَئِي بِرَأْسِهَا حَتَّى تَبْلُغِي رِجْلَيْهَا ، فَإِذَا فَرَغْتِ مِنْهَا ، فَأَلْقِي عَلَيْهَا ثَوْبًا نَظِيفًا ، ثُمَّ أَدْخِلِي يَدَكِ مِنْ وَرَاءِ الثَّوْبِ فَانْزِعِيهِ عَنْهَا ، ثُمَّ احْشِي سَفِلَتَهَا كُرْسُفًا مَا اسْتَطَعْتِ وَاحْشِي كُرْسُفَهَا مِنْ طِيبِهَا ، ثُمَّ خُذِي سَبِيَّةً طَوِيلَةً مَغْسُولَةً ، فَارْبِطِيهَا عَلَى عَجُزِهَا كَمَا تُرْبَطُ عَلَى النِّطَاقِ ، ثُمَّ اعْقِدِيهَا بَيْنَ فَخِذَيْهَا وَضُمِّي فَخِذَيْهَا ، ثُمَّ أَلْقِي طَرَفَ السَّبِيَّةِ عَنْ عَجُزِهَا إِلَى قَرِيبٍ مِنْ رُكْبَتِهَا ، فَهَذَا شَأْنُ سَفِلَتِهَا ، ثُمَّ طَيِّبِيهَا وَكَفِّنِيهَا وَاطْوِي شَعْرَهَا ثَلاثَةَ أَقْرُنٍ قُصَّةً وَقَرْنَيْنِ وَلا تُشَبِّهِيهَا بِالرِّجَالِ ، وَلْيَكُنْ كَفَنُهَا فِي خَمْسَةِ أَثْوَابٍ أَحَدُهَا الإِزَارُ تَلُفِّي بِهِ ، فَخِذَيْهَا وَلا تَنْفُضِي مِنْ شَعْرِهَا شَيْئًا بِنَوْرَةٍ وَلا غَيْرِهَا ، وَمَا يَسْقُطُ مِنْ شَعْرِهَا ، فَاغْسِلِيهِ ، ثُمَّ اغْرِزِيهِ فِي شَعْرِ رَأْسِهَا وَطَيِّبِي شَعْرَ رَأْسِهَا ، فَأَحْسِنِي تَطْيِيبَهُ ، وَلا تُغَسِّلِيهَا بِمَاءٍ مُسَخَّنٍ وَاخْمِرِيهَا وَمَا تُكَفِّنِيهَا بِهِ بِسَبْعِ نَبَذَاتٍ إِنْ شِئْتِ وَاجْعَلِي كُلَّ شَيْءٍ مِنْهَا وِتْرًا وَإِنْ بَدَا لَكِ أَنْ تُخَمِّرِيهَا فِي نَعْشِهَا ، فَاجْعَلِيهِ وِتْرًا هَذَا شَأْنُ كَفَنِهَا وَرَأْسِهَا ، وَإِنْ كَانَتْ مَحْدُورَةً أَوْ مَخْصُونَةً أَوْ أَشْبَاهَ ذَلِكَ ، فَخُذِي خِرْقَةً وَاحِدَةً وَاغْمِسِيهَا فِي الْمَاءِ وَاجْعَلِي تَتَبَّعِي كُلَّ شَيْءٍ مِنْهَا ، وَلا تُحَرِّكِيهَا فَإِنِّي أَخْشَى أَنْ يَتَنَفَّسَ مِنْهَا شَيْءٌ لا يُسْتَطَاعُ رَدُّهُ "

رواه الطبراني في الكبير بإسنادين في أحدهما : ليث بن أبي سليم وهو مدلس ولكنه ثقة , وفي الآخر : جنيد, وقد وثق وفيه بعض كلام .

4074., Enes b. Mâlik'in annesi Ümmü Süleym'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Bir kadın ölür de yıkanmasını isterlerse karnından başlasınlar. Hamile değilse incitmeden karnını silsinler. Şayet hamileyse onu hareket ettirmesinler. Şayet onu yıkamak istersen, aşağı tarafından başlayarak avret yerini güzelce kapatıp örtecek niteliğe sahip bir elbise (örtü) koy. Daha sonra ise bir pamukla onu güzelce yıka. Daha sonra elini elbisenin (örtünün) altından sokarak onu (orayı) elbisenin altından (ona abdest aldırmadan önce) üç defa güzelce sil. Daha sonra içinde (eskiden sabun olmadığı için sabun görevi gören ve dağ selvisi veya sedir ağacından elde edilen) sidr bulunan bir su ile ona abdest aldır.

Suyu ayakta duran bir kadın döksün. Sen sidrli suyla tertemiz oluncaya kadar yıkarken suyun dışında başka bir şey dökmesin. Yıkama işini ona en yakın olan insan üstlensin. Şayet böyle birisi yoksa Allah'tan sakınan Müslüman bir kadın üstlensin. Şayet böyle biri var da zayıf veya küçükse Allah'tan sakınan başka Müslüman bir kadın üstlensin. Alt tarafını su ve sidr

ile temiz bir şekilde yıkadıktan sonra ona namaz abdesti aldır. Bu anlattıklarım abdestle ilgili açılamalardı. (Buraya kadar söylenenleri yaptıktan sonra) daha sonra da onu üç defa su ve sidr ile yıka. Yıkamaya her şeyden önce kafasından başlayıp su ve sidr ile çok temiz yıka. Tarakla saçlarını tarama! Şayet üç yıkamadan sonra (altına kaçırma gibi bir) hadise meydana gelirse (iki defa daha yıkamak suretiyle yıkama sayısını) beşe tamamla. Baş yıkamadan sonra yine bir şey meydana gelirse o halde yediye tamamla. Yıkamaların hepsi su ve sidr eşliğinde (üç yıkama, beş yıkama şeklinde) tekli olsun. Üçüncü veya beşinci yıkamada suya bir parça sidr, bir parça da (güzel koku katması maksadıyla) kâfûr ilave et. Bu işlemi daha sonra başka bir sürahi (ibrikte) hazırlayıp ölüyü oturt ve bu suyu onun başından başlamak suretiyle aşağıya (ayaklarına) varıncaya kadar boşalt. Bu işlemleri de bitirdikten sonra ölünün üzerine temiz bir elbise (bez) atıver. Daha sonra elini elbisenin arkasından sokup elbiseyi çıkart; daha sonra da altından sıkıştırabildiğin kadar pamuk sıkıştır; bunu bir de ön tarafından yap. Daha sonra ise yıkanıp temizlenmiş bir deri(kemer, kuşak ve benzeriyle) belden nasıl bağlanılıyorsa kaba etinin oradan aynı şekilde bağla. Daha sonra da baldırlarının arasından düğümleyip baldırlarını bırak. Daha sonra kuşağın (ipin) bir ucunu kalçasının hizasından baldırına doğru uzat. Bu işlem aşağı tarafın hazırlanması aşamasıydı. Daha sonra onu güzel koku sürüp kefenleyip saçlarını biri perçem (lüle) ve ikisi yanlara olmak üzere üçe ayır. Onu sakın erkeklere benzetme. Kefeni beş parçadan oluşsun. Bunlardan biri de kendisiyle baldırlarını saracağın izardır. Sakın yanıcı bir madde veya başka bir şeyle saçını bozma. Saçından bir şey düşecek olursa onu alıp tekrar başındaki saçlarının arasına geri koy. Başındaki saçları güzel bir koku ile kokula. Sakın başını kaynar suyla yıkama. Ayrıca başını kapatıp bağla. Şayet istersen kefenlediğin her şeyi yedi defa koku serperek kefenleme işleminde yaptığın her şeyin tekli olmasına dikkat et. Şayet nâşıyla birlikte baş örtüsü örtmek istersen, bunun da tekli olmasına dikkat et. Bu da kafası ve kefeniyle ilgili olan kısımdı. Ölü şayet veremli veya buna benzer cildi (cesedi) hassas bir haldeyse o takdirde (yıkamak yerine) eline bir bez parçası alarak onu suyla yıkayıp ölüyü hareket ettirmeden her tarafını sıvazla. Cesetten çıktığı yere geri çevrilmesi mümkün olmayan bir uzuv parçasının fırlamasından endişe duyuyorum."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de iki isnadla rivayet etmiştir. Bunlardan birisi: müdellis ancak güvenilir olan Leys b. Süleym; diğeri ise hakkında bazı şaibe olmasına rağmen güvenilir olduğu kabul edilen Cüneyd'dir.[1]

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (25/124-5) İbn Hacer, *Lisân*'da (2/141) bu hadise münker hükmü vermiştir.

٤٠٧٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِي عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ قَالَ وَقَدْ كُنْتُ حَفِظْتُ مِنْ كَثِيرٍ مِنْ عُلَمَائِنَا بِالْمَدِينَةِ أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ كَانَ يَرْوِي عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ أَحَادِيثَ مِنْهَا أَنَّهُ حَدَّثَهُ أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " مَنْ غَسَّلَ مَيِّتاً فَلْيَغْتَسِلْ "

رواه أحمد, وفي إسناده من لم يسم .

4075. Muğîre b. Şu'be'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ölüyü yıkayan kişinin kendisi de yıkansın."*

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravilerinden ismi belirtilmemiş bir ravi vardır.

٤٠٧٦ - حَدَّثَنَا مُعَاذٌ ، قَالَ : نا عَلِيُّ بْنُ عُثْمَانَ اللاحِقِيُّ ، قَالَ : حَدَّثَتْنَا صَخْرَةُ بِنْتُ كَعْبِ بْنِ حِطَّانَ بْنِ ذُرَيْحِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الرَّقَاشِيِّ ، عَنْ جَدَّتِهَا أُمِّ عَوَانَةَ ، قَالَتْ : قَالَتْ عَائِشَةُ : " مِنَ السُّنَّةِ أَنْ تَتَّخِذَ إِحْدَاكُنَّ فِي يَدَيْهَا أَوْ رِجْلَيْهَا أَوْ عُنُقِهَا أَوْ أُذُنَيْهَا شَيْئًا تَسْلُبُهُ إِذَا وُضِعَتْ عَلَى سَرِيرِ غُسْلِهَا "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: من لا يعرف .

4076. Hz. Âişe dedi ki: "(Kadın) ölünün yıkanacağı teneşire koyulunca çekip alabileceğiniz bir şeyin (takı vs.nin ölünün) elinde veya ayağında veya boynunda veya kulağında bırakılması sünnettir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravilerinden durumu bilinmeyen biri vardır.

٤٠٧٧ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ، قَالَ : نا مُحَمَّدٌ ، قَالَ : نا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ ، عَنْ مَعْمَرٍ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ حُذَيْفَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ غَسَّلَ مَيِّتًا فَلْيَغْتَسِلْ "

رواه الطبراني في الأوسط من رواية أبي إسحاق السبيعي, عن أبيه و لم أجد من ذكر أباه .

4077. Huzeyfe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ölü yıkayan kişi yıkansın."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Ebû İshâk es-Sebeî kanalıyla babasından rivayet etmiştir. Ancak babasından bahseden kimseye rastlamadım.

٤٠٧٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ النَّضْرِ الأَزْدِيُّ ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرٍو ، ثنا زَائِدَةُ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ النَّخَعِيُّ ، قَالَ : قَالَ إِبْرَاهِيمُ : سُئِلَ عَبْدُ اللَّهِ عَنْ غَاسِلِ الْمَيِّتِ أَيَغْتَسِلُ ؟ قَالَ : " إِنْ كُنْتُمْ تُرِيدُونَ أَنَّ صَاحِبَكُمْ نَجِسٌ فَاغْتَسِلُوا مِنْهُ ، وَإِلا فَإِنَّمَا يَكْفِيكُمُ الْوُضُوءُ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات إلا أن إبراهيم لم يسمع ابن مسعود .

4078. İbrâhîm (en-Nehaî) bildiriyor: Abdullah (b. Mes'ûd)'a ölü yıkayan kişinin yıkanmasının gerekli olup olmadığı sorulunca dedi ki:

"Şayet yıkadığınız kişinin necis olduğuna inanıyorsanız o halde siz de yıkanın. Böyle bir endişeniz yoksa abdest almak yeterlidir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir. Ancak İbrâhîm, İbn Mes'ûd'dan hadis işitmemiştir.

(بَابُ فِيْمَنْ يُجْنِبُ ثُمَّ يَمُوتُ قَبْلَ أَنْ يَغْتَسِلَ)

Cünüp İken Yıkanmadan Ölen Kişi

٤٠٧٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ التَّرْجُمَانِيُّ ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ الْحَارِث ، قَالَ : رَأَيْتُ خَالِدَ بْنَ الْحَوَارِيِّ رَجُلا مِنَ الْحَبَشَةِ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَى أَهْلَهُ ، فَلَمَّا فَرَغَ حَضَرَهُ الْوَفَاةُ ، فَقَالَ : " اغْسِلُونِي غَسْلَتَيْنِ غَسْلَةً لِلْجَنَابَةِ ، وَغَسْلَةً لِلْمَوْتِ " رواه الطبراني في الكبير , وإسحاق لم أجد من ترجمه, وبقية رجاله ثقات .

4079. İshâk b. el-Hâris bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in ashabından olan Habeşistanlı Hâlid b. el-Havârî isimli bir kişiyi gördüm. Bu zât, hanımıyla cinsi ilişkide bulunmuş ve yıkanmaya fırsat bulamadan (aniden rahatsızlanıp) ölüm anı gelince demiş ki: " Beni iki defa yıkayın; birisi cenabetten dolayı, diğeri de ölümden dolayı."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[2] rivayet etmiştir. İsnâdındaki İshâk'a gelince, kendisi hakkında bilgi veren bir kaynağa rastlamadım. Bunun dışındakiler ise güvenilir kimselerdir.

٤٠٨٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ ، حَدَّثَنِي عَمِّي الْقَاسِمُ ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ سَعْدٍ ، ثنا شَرِيكٌ ، عَنْ حَجَّاجٍ ، عَنِ الْحَكَمِ ، عَنْ مِقْسَمٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : لَمَّا أُصِيبَ حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ وَحَنْظَلَةُ بْنُ الرَّاهِبِ وَهُمَا جُنُبَانِ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " رَأَيْتُ الْمَلائِكَةَ تُغَسِّلُهُمَا " رواه الطبراني في الكبير, وإسناده حسن .

4080. İbn Abbâs der ki: Hamza b. Abdilmuttalib ve Hanzala b. er-Râhib cünüp iken yaralanıp ta şehit olunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Meleklerin onları yıkadıklarını gördüm"*

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (9603)

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (4123)

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.[1]

(بَابُ فِي الْمَرْأَةِ تَمُوتُ مَعَ الرِّجَالِ وَلاَ مَحْرَمَ لَهَا فِيْهِمْ)

Aralarında Kendi Mahremi/Akrabası Bulunmayan Erkeklerin Arasında Ölen Kadın

٤٠٨١ – حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ ، ثنا نُعَيْمُ بْنُ حَمَّادٍ ، ثنا عَبْدُ الْخَالِقِ بْنُ زَيْدِ بْنِ وَاقِدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَطِيَّةَ بْنِ قَيْسٍ ، عَنْ بُسْرِ بْنِ عُبَيْدِ اللهِ ، عَنْ سِنَانِ بْنِ عَرَفَةَ ، وَلَهُ صُحْبَةٌ , عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فِي الرَّجُلِ يَمُوتُ مَعَ النِّسَاءِ , وَالْمَرْأَةِ تَمُوتُ مَعَ الرِّجَالِ ، وَلَيْسَ لِوَاحِدٍ مِنْهُمَا مَحْرَمٌ ، قَالَ : " يُتَيَمَّمَا , وَلا يُغَسَّلا " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبد الخالق بن يزيد بن واقد, وهو ضعيف .

4081. Sahabeden olan Sinan b. Arefe bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yabancı -yani içlerinde mahreminin bulunmadığı- erkekler içinde vefat eden kadın veya yabancı kadınların içinde vefat eden erkek hakkında: *"Teyemmüm edilirler"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[2] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdülhâlik b. Yezîd b. Vâkıd zayıftır.

(بَابُ فِي الشَّهِيْدِ)

Şehit Hakkında

٤٠٨٢ – حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّبَرِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ ، عَنْ قَيْسِ بْنِ مُسْلِمٍ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي لَيْلَى ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ عُبَيْدٍ ، وَكَانَ يُدْعَى فِي زَمَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : الْقَارِئَ ، وَكَانَ لَقِيَ عَدُوًّا فَانْهَزَمَ مِنْهُمْ ، فَقَالَ لَهُ عُمَرُ : هَلْ لَكَ فِي الشَّامِ لَعَلَّ اللَّهَ يَمُنُّ عَلَيْكَ ؟ قَالَ : " لا ، إِلا الْعَدُوَّ الَّذِي فَرَرْتَ مِنْهُمْ " ، قَالَ : فَخَطَبَهُمْ بِالْقَادِسِيَّةِ ، فَقَالَ : " أَلا إِنَّا لاقُو الْعَدُوِّ إِنْ شَاءَ اللَّهُ غَدًا ، وَإِنَّا مُسْتَشْهَدُونَ ، فَلا تَغْسِلُوا عَنَّا دَمًا ، وَلا نُكَفَّنُ إِلا فِي ثَوْبٍ كَانَ عَلَيْنَا " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

4082. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında, kârî (hafız) diye çağırılan Saîd b. Ubeyd'den:

Kendisi bir zamanlar düşmanla karşılaşmış, ancak yenilgiye uğrayarak onlardan kaçmıştı. Hz. Ömer ona dedi ki: "Ne dersin

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (12094)
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (6497)

Şam'daki (savaşa katılmak suretiyle sıkıntı ve üzüntünü gidermek) ve Allah'ın sana olan nimetini ister misin?" Şu karşılığı verdi: "Hayır, sadece kendisinden kaçtığım düşmanlar (la yapacağım savaş, içimdeki ateşi söndürebilir)"

Daha sonra bu kişi, Kâdisiyye savaşında şu konuşmayı yaptı: "İnşallah yarın, düşman ordusuyla karşılaşacağız ve şehit edileceğiz. Sakın üzerimize bulaşmış olan kanları silmeyin. Bizler (şehit edilmemiz halinde) ancak üzerimizdeki elbiselerle kefenleniriz/bizlerin kefenleri üzerimizdeki elbiselerdir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ravileridir.[1]

(بَابُ مَا جَاءَ فِي الْكَفَنِ)

Kefen Hakkında

٤٠٨٣ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبَانَ ، ثنا عَبْدُ اللهِ بْنُ هَارُونَ الْفَرْوِيُّ ، ثنا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدٍ الْجَارِيُّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ صَدَقَةَ الْفَدَكِيِّ ، عَنِ ابْنِ ضَمْرَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، عَنْ عَلِيٍّ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " الْكَفَنُ مِنْ جَمِيعِ الْمَالِ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عبد الله بن هارون الفروي, وهو ضعيف .

4083. Hz. Ali'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kefen malın tümünden verilir"* (Kefen parası mal/miras henüz taksim edilmeden onun içinden alınır.)

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdullah b. Hârûn el-Fervî zayıftır.

٤٠٨٤ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَقِيلٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ ابْنِ الْحَنَفِيَّةِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ كُفِّنَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَبْعَةِ أَثْوَابٍ.

رواه أحمد وإسناده حسن , والبزار.

4084. Hz. Ali dedi ki: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) tam yedi parça (bezle) kefenlendi."

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.[2]

---

[1] Bezzâr (5540)

[2] Bezzâr (850), Ahmed, *Müsned* (728).

٤٠٨٥ - وعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " كُفِّنَ فِي رَيْطَتَيْنِ وَبُرْدٍ نَجْرَانِيٍّ "

رواه البزار, ورجاله رجال الصحيح .

4085. Ebû Hureyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) iki rayta (tülbent gibi dokunmuş ince ve yumuşak dikişsiz bez) ve bir Necrân hırkasıyla kefenlenmiştir.

★Hadisi Bezzâr[1] rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ravileridir.

٤٠٨٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مَنْصُورٍ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُسْلِمٍ ، قَالَ : نا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ ، عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، قَالَ : " كُفِّنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فِي ثَلاثَةِ أَثْوَابٍ بِيضٍ وَإِزَارٍ وَلِفَافَةٍ ، وَكُفِّنَ عُمَرُ فِي ثَوْبَيْنِ "

رواه البزار, وفيه: ناصح المحلمي, وهو ضعيف .

4086. Câbir b. Semura dedi ki:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şu üç parça kumaşla kefenlendi: Gömlek (şeklinde belden yukarıyı örten bir parça), izar denilen (pantolona benzeyen ve belden aşağısını örten) bir kumaş ve baş sargısı. Hz. Ömer ise iki parçayla kefenlenmiştir.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Nâsıh el-Muhellemî zayıftır.

٤٠٨٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّائِغُ ، ثَنَا خَالِدُ بْنُ يَزِيدَ الْعُمَرِيُّ ، ثَنَا أَبُو الْغُصْنِ ثَابِتُ بْنُ قَيْسٍ ، أَنَّهُ سَمِعَ مُحَمَّدَ بْنَ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ ، يَقُولُ : سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ ، وَجِئْتُ أَعُودُهُ فِي مَرَضِهِ الَّذِي تُوُفِّيَ فِيهِ ، يَقُولُ : " إِذَا مِتُّ فَلا تُقَمِّصُونِي ، فَإِنِّي رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يُقَمَّصْ ، وَلَمْ يُعَمَّمْ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: خالد بن يزيد العمري, وهو ضعيف .

4087. Ebû Hureyre der ki: Öldüğüm zaman sakın bana gömlek giydirmeyin; zira ben, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e gömlek ve sarık giydirilmediğini gördüm.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hâlid b. Saîd el-Ömerî zayıftır.

---

[1] Bezzâr (812)

٤٠٨٨ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ عَقِيلٍ الْمُقْرِئُ ، قَالَ : نا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، قَالَ : نا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ حُمَيْدٍ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، " أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُفِّنَ فِي ثَلاثَةِ أَثْوَابٍ ، أَحَدُهَا قَمِيصٌ "

رواه الطبراني في الأوسط, وإسناده حسن .

4088. Enes b. Mâlik der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) üç parçayla kefenlenmiştir ki, bunların biri de gömlektir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

٤٠٨٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَرْوَزِيُّ ، ثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ الْجَرَّاحِ الأَذَنِيُّ ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْقَاسِمِ الأَزْدِيُّ ، ثَنَا شُعْبَةُ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ : أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " كُفِّنَ فِي ثَلاثَةِ أَثْوَابٍ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: محمد بن القاسم الأسدي, وهو ضعيف .

4089. Ümmü Seleme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) üç parçayla kefenlenmiştir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. el-Kâsım el-Esedî zayıftır.

٤٠٩٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ الأَصْبَهَانِيُّ ، ثنا قَعْنَبُ بْنُ الْمُحَرَّرِ بْنِ قَعْنَبٍ الْبَاهِلِيُّ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ عَامِرٍ ، ثنا شُعْبَةُ ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ ، عَنْ أَبِي عَمْرٍو الشَّيْبَانِيِّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : " كُفِّنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي ثَلاثَةِ أَثْوَابٍ : بُرْدٍ صَنْعَانِيٌّ ، وَبُرْدَيْ حِبَرَةٍ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: قعيب بن المحرز, و لم أجد من ذكره .

4090. Abdullah b. Mes'ûd dedi ki:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) üç parçayla kefenlenmiştir ki bunların biri Yemen'in San'â şehri yapımı düz bir hırka ve diğer ikisi ise (yine Yemen yapımı olan çizgili daha değişik) kumaşlardı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. Ancak kaynaklarda, isnâdında bulunan Ka'neb b. el-Muharrar hakkında bir bilgiye raslayamadım.

٤٠٩١ - وعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُغَفَّلٍ قَالَ : إِذَا أَنَا مِتُّ فَاجْعَلُوا فِي غِسْلِي كَافُوراً وَكَفِّنُونِي فِي بُرْدَيْنِ وَقَمِيصٌ فَإِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَعَلَ ذَلِكَ "

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10387)

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: صدقة بن موسى, وفيه كلام .

4091. Abdullah b. Muğaffel dedi ki: "Öldüğüm zaman beni iki bezle üst ve bir bezle de alt tarafımı (örtecek şekilde üç parçayla) kefenleyin. Zira Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) böyle yapmıştı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Sadaka b. Mûsa şâibelidir.

٤٠٩٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا أَبُو كُرَيْبٍ ، ثنا يَحْيَى بْنُ آدَمَ ، عَنْ زُهَيْرِ بْنِ مُعَاوِيَةَ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، قَالَ : سَأَلْتُ آلَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَفِيهِمُ ابْنُ نَوْفَلٍ : فِي أَيِّ شَيْءٍ كُفِّنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ؟ فَقَالُوا : " فِي حُلَّةٍ حَمْرَاءَ لَيْسَ فِيهَا قَمِيصٌ ، وَجُعِلَ فِي لَحْدِهِ سَحْقُ قَطِيفَةٍ كَانَتْ لَهُمْ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

4092. Ebû İshâk der ki: Aralarında İbn Nevfel'in de bulunduğu Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem)'in ailesine: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i neyle (nasıl kefenlediniz)?" diye sordum. Onlar da: "Kırmızı bir kumaşla gömlek (şeklinde sadece üst tarafı örten bir şey)le yetinmeyip, bir de kabrine -yarısını yırtıp koydukları- kadifeden bir parça serildi" dediler.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ravileridir.

٤٠٩٣ - وله عند الطبراني في رواية أخرى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْحَكَمِ بْنِ أَبِي زِيَادٍ الْقَطَوَانِيُّ ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى بْنِ إِسْرَائِيلَ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، قَالَ : أَتَيْتُ حَلْقَةَ بَنِي عَبْدِ الْمُطَّلِبِ فَسَأَلْتُ أَشْيَاخَهُمْ فِي كَمْ كُفِّنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ؟" فذكر نحوه

4093. Aynı raviden Taberânî'nin naklettiği başka bir rivayette ise şöyle geçmiştir:

Abdulmuttalib oğulları (soyunun) bulunduğu bir halka (grubun) yanına gelip en yaşlılarına (bilgililerine) sordum: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kaç parçayla kefenlendi?" Onlar da:...

(Bunun gerisi yukarıdakinin aynı şekilde devam etmektedir.)

٤٠٩٤ - حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ هَارُونَ ، صَاحِبُ أَبِي ثَوْرٍ ، ثنا مَنْصُورُ بْنُ أَبِي مُزَاحِمٍ ، ثنا أَبُو شَيْبَةَ ، عَنِ الْحَكَمِ ، عَنْ مِقْسَمٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمَا ، قَالَ : " لَمَّا قُتِلَ حَمْزَةُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ كَانَتْ عَلَيْهِ نَمِرَةٌ فَكَانَ عَلِيٌّ هُوَ الَّذِي أَدْخَلَهُ قَبْرَهُ ، فَكَانَ إِذَا غَطَّى بِهَا رَأْسَهُ بَدَتْ قَدَمَاهُ ،

وَإِذَا غَطَّى قَدَمَيْهِ خَرَجَ رَأْسُهُ ، فَسَأَلَ عَنْ ذَلِكَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَمَرَهُ أَنْ يُغَطِّيَ رَأْسَهُ ، وَأَنْ يَأْخُذَ لَهُ شَجَرًا مِنْ هَذَا الْعِلْجَانِ فَيَجْعَلَهُ عَلَى رِجْلَيْهِ "

رواه الطبراني في الكبير, من رواية أيوب ,عن الحكم بن عيينة , وأيوب لم أعرف من هو, وبقية رجاله ثقات .

4094. İbn Abbâs dedi ki: Hamza b. Abdilmuttalib şehit edildiğinde üzerinde çizgili bir elbise vardı. Onu kabrine Hz. Ali koydu. Bu elbiseyle başını örttüğünde ayakları açılıyor, ayaklarını örttüğünde ise başı açıkta kalıyordu. Bunu nasıl halledeceğini Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e sorunca, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) elbiseyle başını, açık kalan ayaklarını da ağaç yapraklarıyla örtmesini emir buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] Eyyûb tarikiyle, Hakem b. Uyeyne'den rivayet etmiştir. Eyyûb'un kim olduğunu bilmiyorum. Bunun dışındaki ravileri güvenilirdirler.

٤٠٩٥ – حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، قَالَ : نا عَبْدُ الرَّزَّاقِ ، قَالَ : أنا مَعْمَرٌ ، عَنْ عُثْمَانَ الْجَزَرِيِّ ، عَنْ مِقْسَمٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قُتِلَ حَمْزَةُ يَوْمَ أُحُدٍ ، وَقُتِلَ مَعَهُ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ ، فَجَاءَتْ صَفِيَّةُ بِنْتُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ بِثَوْبَيْنِ لِتُكَفِّنَ بِهِمَا حَمْزَةَ ، فَلَمْ يَكُنْ لِلأَنْصَارِيِّ كَفَنٌ ، " فَأَسْهَمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ الثَّوْبَيْنِ ، ثُمَّ كَفَّنَ كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا فِي ثَوْبٍ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عثمان الجزري الشاهد, ولم أجد من ترجمه, وبقية رجاله ثقات .

4095. İbn Abbâs dedi ki: Hamza ve Ensar'dan birkaç kişi Uhud savaşında şehit edilmişti. Safiyye binti Abdilmuttalib, Hamza'yı kefenlemek için iki parça getirmişti. Ensar'dan olanların ise kefenleri yoktu. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bu iki parçayı paylaştırdı. Böylece herkes bir parçayla kefenlendi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta[2] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Osmân el-Cezerî eş-Şâhid'in biyografisine rastlamadım. Bunun dışındaki raviler güvenilir kimselerdir.

٤٠٩٦ – حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ , حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى ، عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : لَمَّا كَانَ يَوْمُ أُحُدٍ مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِحَمْزَةَ وَقَدْ جُدِعَ أَنْفُهُ وَمُثِّلَ بِهِ فَقَالَ : " لَوْلا أَنْ تَجِدَ صَفِيَّةُ فِي نَفْسِهَا تَرَكْتُهُ حَتَّى يَحْشُرَهُ اللَّهُ مِنْ بُطُونِ السِّبَاعِ

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (12107) ayrıca İbrahim b. Osmân metrûktur.
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (12152)

وَالطَّيْرِ " . فَكُفِّنَ فِي نَمِرَةٍ ، إِذَا خُمِّرَ رَأْسُهُ بَدَتْ رِجْلاهُ ، وَإِذَا خُمِّرَتْ رِجْلاهُ بَدَا رَأْسُهُ ، فَخَمَّرُوا رَأْسَهُ رواه أبو يعلى , وروى أبو داود بعضه من غير ذكر الكفن , ورجاله رجال الصحيح .

4096. Enes dedi ki: Uhud savaşı sonrası Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) savaş meydanını geziyordu. Burnu ve uzuvları kesilmiş olan Hz. Hamza'nın yanından geçerken buyurdu ki:

"Safiye, rahatsız olmayacak olsa, (amcam) Hamza'nın vahşi ve yırtıcı kuş ve hayvanların karınlarında diriltilmesi için dokundurmazdım (defnedilmesine müsaade etmezdim)."

Çizgili elbise ile kefenlendi. Başı örtüldüğünde ayakları açılıyor, ayakları örtüldüğünde ise başı açıkta kalıyordu.

★Hadisi, Ebû Ya'lâ[1] rivayet etmiştir. Ebû Dâvûd'da kefen kısmının dışındaki bölümünü rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ravileridir.

٤٠٩٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، أَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ صَالِحٍ الأَزْدِيُّ ، ثنا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالَى عَنْهُمَا ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " خَمِّرُوا وُجُوهَ مَوْتَاكُمْ ، وَلا تَشَبَّهُوا بِالْيَهُودِ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

4097. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ölülerinizin yüzlerini örtün. Yahudilere benzemeyin."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ricâli güvenilir kimselerdir.

٤٠٩٨ - حدَّثنا عَبْدُ اللّٰه حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنا عَفَّانُ حَدَّثَنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ قَالَ سَمِعْتُ شَيْخاً مِنْ قَيْسٍ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ قَالَ جَاءَنَا النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعِنْدَنَا بَكْرَةٌ صَعْبَةٌ لاَ يُقْدَرُ عَلَيْهَا قَالَ فَدَنَا مِنْهَا رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَمَسَحَ ضَرْعَهَا فَحَفَلَ فَاحْتَلَبَ قَالَ وَلَمَّا مَاتَ أَبِي جَاءَ وَقَدْ شَدَدْتُهُ فِي كَفَنِهِ وَأَخَذْتُ سُلاَّءَةً فَشَدَدْتُ بِهَا الْكَفَنَ فَقَالَ لاَ تُعَذِّبْ أَبَاكَ بِالسُّلَّى. قَالَهَا حَمَّادٌ ثَلاَثاً. قَالَ ثُمَّ كَشَفَ عَنْ صَدْرِهِ وَأَلْقَى السُّلَّى ثُمَّ بَزَقَ عَلَى صَدْرِهِ حَتَّى رَأَيْتُ رُضَاضَ بُزَاقِهِ عَلَى صَدْرِهِ " رواه أحمد, وفيه :رجل لم يسم , وبقية رجاله ثقات .

4098. Kays'dan bir adam, babasından bildiriyor:

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (3568)

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bize gelmişti. Yanımızda da kendisiyle bir türlü baş edemediğimiz genç bir deve vardı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ona yaklaşıp memesine eliyle dokunup üzerinde gezdirince memesi sütle doldu. O da onu sağdı.

Ravi şöyle devam ediyor: Babam vefat ettiğinde de gelmişti. Ben (babamın) kefenini sıkıca bağlamış bir de kurdele gibi bir şeyle de kefeni iyice sıkıştırınca buyurdu ki:

"O kurdelayla babana işkence yapma." Daha sonra da göğsüne tükürdü (öyle bir tükürmüştü ki göğsünde) kabarcıklarını görebildim.

★Hadisi, İmam Ahmed[1] rivayet etmiştir. İsnâdında isimsiz bir ravi vardır. Bunun dışındakiler güvenilir kimselerdir.

٤٠٩٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ أَبِى عَمْرٍو الْقَسْمَلِيِّ عَنِ ابْنَةِ أُهْبَانَ:أنَّ أَباهاأَمَرَ أَهْلَهُ حِينَ ثَقُلَ أَنْ يُكَفِّنُوهُ وَلاَ يُلْبِسُوهُ قَمِيصاً. قَالَ فَأَلْبَسْنَاهُ قَمِيصاً فَأَصْبَحْنَا وَالْقَمِيصُ عَلَى الْمِشْجَبِ. رواه أحمد هكذا .

4099. Uhbân'ın kızının bildirdiğine göre babası ölmesi halinde ailesine kefenlenmesini, ancak gömlek türü bir şey giydirilmemesini vasiyet etmiş. Uhbân'ın kızı rivayetine şöyle devam ediyor: Fakat biz yine de kendisine gömleği giydirdik. Sabah olduğunda gömleğin ağacın (direğin) üzerinde olduğunu gördük.

★Ahmed bu şekilde rivayet etmiştir.[2]

٤١٠٠ - وروى الطبراني في الكبير فقال حَدَّثَنَا أبو مُسْلِمٍ الْكَشِّيُّ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ الْهَيْثَمِ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُبَيْدٍ ، عَنْ عُدَيْسَةَ بِنْتِ أُهْبَانَ ، قَالَتْ : حَيْثُ حَضَرَ أَبِي الْوَفَاةُ ، قَالَ : " لا تُكَفِّنُونِي فِي ثَوْبٍ مَخِيطٍ ، فَحَيْثُ قُبِضَ وَغُسِّلَ أَرْسَلُوا إِلَيَّ أَنْ أَرْسِلِي الْكَفَنَ ، فَأَرْسَلْتُ إِلَيْهِمْ بِالْكَفَنِ ، قَالُوا : قَمِيصٌ ، قُلْتُ : " إِنَّ أَبِي قَدْ نَهَانِي أَنْ أُكَفِّنَهُ فِي قَمِيصٍ مَخِيطٍ " فَأَرْسَلْتُ إِلَى الْقَصَّارِ ، وَلأَبِي قَمِيصٌ فِي الْقَصَّارِ ، فَأُتِيَ بِهِ فَأُلْبِسَ وَذُهِبَ بِهِ ، فَأَغْلَقْتُ بَابِي وَتَبِعْتُهُ ، وَرَجَعْتُ ، وَالْقَمِيصُ فِي الْبَيْتِ فَأَرْسَلْتُ إِلَى الَّذِينَ غَسَّلُوا أَبِي ، فَقُلْتُ : كَفَّنْتُمُوهُ فِي قَمِيصٍ ؟ ، قَالُوا : نَعَمْ ، قُلْتُ : هُوَ هَذَا ؟ ، قَالُوا : نَعَمْ

وفيه: أبو عمرو القسملي, قال الحسيني : لا يعرف .

---

[1] Ahmed, *Müsned* (5/73)

[2] Ahmed, *Müsned* (5/69), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (864)

4100. Taberânî'nin *M. el-Kebîr*'de[1] rivayet ettiğine göre Uhbân'ın kızı Udeyse şöyle anlatmıştır:

Babam ölüm döşeğindeyken: "Dikişli şeyle beni kefenlemeyin" demişti. Daha sonra ölüp te yıkanınca onu yıkayanlar bana onun kefenini göndermem için haber yolladılar. Ben de onlara kefeni yolladım. (Gönderdiğim kefeni görünce) dediler ki: "Peki ya gömlek (nerede?)" Ben de babamın beni, ölmesi halinde dikişli gömlekle kefenlenmesi konusunda men ettiğini söyledim. Daha sonra da babamın gömleğinin bulunduğu terziye birisini gönderdim; gömlek getirilip babama giydirildi. Babam götürülünce ben de kapımı kapatıp onu takip ettim. Daha sonra eve döndüğümde gömleği orada görünce babamı yıkayan kişilere babamı gömlekle mi kefenlediklerini sordurttum. Onlar da: "Evet" cevabını verince bu sefer kendilerine: "Bu o mu?" diye gömleği gösterince onlar da: "Evet" dediler.

★ Hüseynî senedinde bulunan Ebû Amr el-Kasmelî hakkında: "(Bu adamın kim olduğu) bilinmiyor" demiştir.

٤١٠١ – حَدَّثَنَا مُطَّلِبُ بْنُ شُعَيْبٍ الأَزْدِيُّ ، نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ صَالِحٍ ، حَدَّثَنِي اللَّيْثُ ، حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ : أَنَّ سَعْدَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ ، لَمَّا حَضَرَهُ الْمَوْتُ دَعَا بِخَلَقِ جُبَّةٍ صُوفٍ ، فَقَالَ : " كَفِّنُونِي فِيهَا ، فَإِنِّي لَقِيتُ فِيهَا الْمُشْرِكِينَ يَوْمَ بَدْرٍ ، وَإِنَّمَا كُنْتُ أُخَبِّؤُهَا لِهَذَا

رواه الطبراني في الكبير ورجاله ثقات إلا أن الزهري لم يدرك سعدا

4101. İbn Şihâb ez-Zührî'nin bildirdiğine göre Sa'd b. Ebî Vakkâs ölüm anı yaklaşınca eski/yıpranmış yün bir cüppe getirtip şöyle demiştir: "Beni bununla kefenleyin. Bedir savaşında müşriklerin karşısına bununla çıktım. Bunu bugün için sakladım."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[2] rivayet etmiştir. Ricali güvenilir kimselerdir. Fakat Zührî, Sa'd'a yetişmemiştir.

٤١٠٢ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا أَبُو كُرَيْبٍ ، ثنا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا بْنِ أَبِي زَائِدَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، أَنَّ صِلَةَ بْنَ زُفَرَ حَدَّثَهُ ، أَنَّ حُذَيْفَةَ بْنَ الْيَمَانِ كُفِّنَ فِي ثَوْبَيْنِ ، قَالَ : بَعَثَنِي وَأَبَا مَسْعُودٍ ، فَابْتَعْنَا لَهُ كَفَنًا حُلَّةَ عَصْبٍ بِثَلاثِ مِائَةِ دِرْهَمٍ ، فَقَالَ : " أَرِيَانِي مَا ابْتَعْتُمَا لِي " ، فَأَرَيْنَاهُ ، فَقَالَ : " مَا هَذَا لِي بِكَفَنٍ ، إِنَّمَا يَكْفِينِي رَيْطَتَانِ بَيْضَاوَانِ لَيْسَ

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (862)
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (316)

مَعَهُمَا قَمِيصٌ ، وَإِنِّي لا أُتْرَكُ إلا قَلِيلا حَتَّى أَنَالَ خَيْرًا مِنْهُمَا أَوْ شَرًّا مِنْهُمَا " ، فَابْتَعْنَا لَهُ رَيْطَتَيْنِ بَيْضَاوَيْنِ

رواه الطبراني في الكبير, وزاد في رواية أخرى : سألنا أبا مسعود : ما قال حذيفة عند الموت ؟ قال : قال : أعوذ بالله من صباح إلى النار واشتروا لي ثوبين , فذكر نحوه , ورجاله ثقات .

4102. Sıla b. Zufer anlatıyor: Huzeyfe b. el-Yemân iki elbise/parçayla kefenlenmiştir. Şöyle ki beni ve Ebû Mes'ûd'u kefen almak için gönderince biz de ona tam üç yüz dirheme (gümüşe) parlak şahane bir kefen aldık. Bize aldığımız kefeni göstermemizi söyleyince biz de kendisine aldığımız kefeni gösterdik. Bunun üzerine dedi ki: "Benim bunlara ihtiyacım yok; bana iki parça gömleksiz beyaz, sade kefen yeterli. Zaten azıcık bekletileceğim; daha sonra da bu iki parçadan ya daha iyisine, ya da daha kötüsüne kavuşacağım."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. Başka bir rivayette ise şu fazlalık vardır: Ebû Mes'ûd'a: "Huzeyfe vefat ederken ne dedi?" diye sorunca o da Huzeyfe'den şu sözünü nakletti: «Ateşe sürükleyen çığlıktan Yüce Allah'a sığınırım. Bana iki kefen alın!..." Ravileri güvenilir kimselerdir.

٤١٠٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عِرْقٍ الْحِمْصِيُّ ، ثنا عَبْدُ الْوَهَّابِ بْنِ الضَّحَّاكِ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ ، عَنْ نَافِعِ بْنِ عَامِرٍ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ ، " أَنَّ مَيْمُونَةَ كُفِّنَتْ فِي دِرْعٍ مُعَصْفَرٍ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: إسماعيل بن عياش, وفيه كلام .

4103. Ali b. Ebî Talha der ki: "Meymûne renkli bir zırh ile kefenlendi."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[2] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İsmâîl b. Ayyâş şâibelidir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (3005, 3006, 3008)

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (29/24), ravilerinden ayrıca metrûk olan Abdülvehhâb b. ed-Dakkâk ta mevcuttur.

(بَابُ الإِيْذَانِ بِالْمَيْتِ)

Ölüye Eziyet Etme

٤١٠٤ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا زَيْدٌ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ ، عَنِ الْعَوَّامِ بْنِ حَوْشَبٍ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : جَاءَ رَجُلٌ يُؤْذِنُ بِجِنَازَةِ النَّاسِ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَيُّهَا النَّاسُ سَلُوا إِلَى اللَّهِ مَوْتَاكُمْ ، وَلا تُؤْذِنُوا بِهِمُ النَّاسَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه :عبد الله بن خراش, ضعفه جماعة, ووثقه ابن حبان .

4104. İbn Abbâs anlatıyor: Bir adam gelip, insanlara bir cenazeyi haber verdi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki:

"Ey insanlar! Ölüleriniz hakkındaki isteklerinizi Yüce Allah'dan dileyin. İnsanlara cenazeleri duyurmayın."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdullah b. Hirâş bir grup tarafından zayıf olarak nitelenirken, İbn Hibbân güvenilir olduğunu söylemiştir.

٤١٠٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يُونُسُ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ عَنْ سَعِيدِ بْنِ عُبَيْدِ بْنِ السَّبَّاقِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ لَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُنَّا نُؤْذِنُهُ لِمَنْ حُضِرَ مِنْ مَوْتَانَا فَيَأْتِيهِ قَبْلَ أَنْ يَمُوتَ فَيَحْضُرُهُ وَيَسْتَغْفِرُ لَهُ وَيَنْتَظِرُ مَوْتَهُ قَالَ فَكَانَ ذَلِكَ رُبَّمَا حَبَسَهُ الْحَبْسَ الطَّوِيلَ فَشَقَّ عَلَيْهِ قَالَ فَقُلْنَا أَرْفَقُ بِرَسُولِ اللَّهِ أَنْ لَا نُؤْذِنَهُ بِالْمَيِّتِ حَتَّى يَمُوتَ قَالَ فَكُنَّا إِذَا مَاتَ مِنَّا الْمَيِّتُ آذَنَّاهُ بِهِ فَجَاءَ فِي أَهْلِهِ فَاسْتَغْفَرَ لَهُ وَصَلَّى عَلَيْهِ ثُمَّ إِنْ بَدَا لَهُ أَنْ يَشْهَدَهُ انْتَظَرَ شُهُودَهُ وَإِنْ بَدَا لَهُ أَنْ يَنْصَرِفَ انْصَرَفَ قَالَ فَكُنَّا عَلَى ذَلِكَ طَبَقَةً أُخْرَى قَالَ فَقُلْنَا أَرْفَقُ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نَحْمِلَ مَوْتَانَا إِلَى بَيْتِهِ وَلَا نُشْخِصَهُ وَلَا نُعَنِّيهِ قَالَ فَفَعَلْنَا ذَلِكَ فَكَانَ الأَمْرُ "

رواه أحمد, ورجاله ثقات .

4105. Ebû Saîd el-Hudrî dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Medine'ye ilk geldiğinde, ölüm vakti yaklaşan hastalarımız için onu çağırıyorduk. O da henüz ölmemiş olan hastamızın yanına gelip onun için istiğfar ediyor (affedilmesini niyaz ediyor) ve onun ölümünü bekliyordu (ölene kadar yanından ayrılmıyordu). Bu davranışımız kendisinin belki de bayağı vaktini alıyordu. Biz de bunun üzerine:

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11111)

"Ölüm döşeğindeki hastalarımızı, ölmeden Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e haber vermememiz onun için daha iyi olur" dedik. Böylece daha sonraları birisi öldüğünde kendisini haberdar edip çağırıyorduk ve o da hemen onun ailesine gelip ölenin affedilmesi için dua ediyordu. Daha sonra da duruma göre ya defin işlemlerinin bitirilmesine kadar bekliyor (orada bulunuyor)du veya beklemeyip geri dönüyordu. Bu tarz üzere bir süre uygulama devam etti. Daha sonra da: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i ölünün bulunduğu eve getirerek yormaktansa cenazeyi onun evine götürelim; onu ne getirelim, ne de yoralım" dedik. Nihayet böyle de yaptık.

★Hadisi, İmam Ahmed[1] rivayet etmiştir. Ricâli güvenilir kimselerdir.

(بَابُ إِجْمَارُ الْمَيْتِ)

Ölüye Güzel Kokular Sürülmesi

٤١٠٦ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ حَدَّثَنَا قُطْبَةُ عَنِ الأَعْمَشِ عَنْ أَبِي سُفْيَانَ عَنْ جَابِرٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " إِذَا أَجْمَرْتُمُ الْمَيِّتَ فَأَجْمِرُوهُ ثَلاَثًا"

رواه أحمد والبزار, ورجاله رجال الصحيح .

4106. Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ölüye güzel kokular sürdüğünüzde bunu üç defa yapınız."*

★Hadisi Bezzâr ve İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ravileridir.[2]

(بَابُ حُضُورُ النِّسَاءِ عِنْدَ الْمَيْتِ)

Kadınların Ölünün Yanında Bulunmaları

٤١٠٧ – حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ السَّمَيْدَعِ الأَنْطَاكِيُّ , ثنا مُوسَى بْنُ أَيُّوبَ النَّصِيبِيُّ , ثنا مُغِيرَةُ بْنُ سِقْلابٍ , عَنِ الْوَازِعِ بْنِ نَافِعٍ , عَنْ سَالِمٍ , عَنِ ابْنِ عُمَرَ , قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللّهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا خَيْرَ فِي جَمَاعَةِ النِّسَاءِ وَلا عِنْدَ مَيِّتٍ , فَإِنَّهُنَّ إِذَا اجْتَمَعْنَ قُلْنَ وَقُلْنَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: الوازع بن نافع, وهو ضعيف .وقد تقدم أحاديث في هذا في مواضعها

---

1 Ahmed, *Müsned* (3/66), İbn Hibbân (3006).

2 Ahmed, *Müsned* (3/331), Bezzâr (813), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (2300), İbn Hibbân (*İhsân* 3031).

4107. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Ölünün yanında da olsa kadın gruplarında hayır yoktur; zira onlar, toplandıklarında konuşur da konuşurlar."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Vâzi b. Nâfi zayıftır. Bu konuda kendi bölümlerinde hadisler geçmişti.

(بَابُ سِتْرُ سَرِيْرِ الْمَرْأَةِ)

Kadın Naşının Üstünün Örtülmesi

٤١٠٨ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ ، قَالَ : نا أَبُو الرَّبِيعِ الأَعْرَجُ جَابِرٌ السَّمْتِيُّ ، قَالَ : نا خَلَفُ بْنُ رَاشِدٍ أَبُو عُثْمَانَ ، قَالَ : نا دَاوُدُ بْنُ أَبِي هِنْدٍ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ عُمَيْسٍ ، أَنَّ ابْنَةً لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تُوُفِّيَتْ ، وَكَانُوا يَحْمِلُونَ الرِّجَالَ وَالنِّسَاءَ عَلَى الأَسِرَّةِ سَوَاءً ، فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنِّي كُنْتُ بِالْحَبَشَةِ ، وَهُمْ نَصَارَى أَهْلُ كِتَابٍ ، وَهُمْ يَجْعَلُونَ لِلْمَرْأَةِ نَعْشًا فَوْقَهُ أَضْلاعٌ ، يَكْرَهُونَ أَنْ يُوصَفَ شَيْءٌ مِنْ خَلْقِهَا ، أَفَلا أَجْعَلُ لابْنَتِكَ نَعْشًا مِثْلَهُ ؟ فَقَالَ : " اجْعَلِيهِ " ، فَهِيَ أَوَّلُ مَنْ جَعَلَ نَعْشًا انْتُعِشَ فِي الإِسْلامِ لِرُقَيَّةَ ابْنَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: خلف بن راشد, وهو مجهول .

4108. Esmâ binti Umeys bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in kızı vefat etmişti (o zamana kadar) kadın erkek fark etmez, cenazeler düz bir tahta (sedye) üzerinde götürülürdü. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e dedim ki: "Ya Resûlallah! Ben halkı Hıristiyan olan Habeşistan'daydım. Onlar bedensel birtakım yerlerinin görünmesinden hoşlanmadıkları için ölmüş kadının tabutunun etrafına dört çıkıntı (direk) koymak suretiyle naaş yapıyorlardı. Senin kızına da aynı naaşı yapmamı ister misin?" O da: *"Olur, yap"* buyurdu. İşte Esmâ binti Umeys, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) 'in kızına yaptığı naaş ile İslam tarihinde ilktir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta[2] rivayet etmiştir. Ravilerinden Halef b. Râşid meçhuldür.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (13228)

[2] *el-Mu'cemu'l-evsat* (1440)

(بَابُ حَمْلُ السَّرِيْرِ)

Naaşın Taşınması

٤١٠٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ التَّمَّارُ، قال : نا مُحَمَّدُ بْنُ عُقْبَةَ السَّدُوسِيُّ، قال : نا عَلِيُّ بْنُ أَبِي سَارَةَ، قَالَ : سَمِعْتُ ثَابِتًا الْبُنَانِيَّ، قَالَ : سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ حَمَلَ جَوَانِبَ السَّرِيرِ الأَرْبَعَ كَفَّرَ اللَّهُ عَنْهُ أَرْبَعِينَ كَبِيرَةً "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: علي بن أبي سارة, وهو ضعيف .

4109. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Her kim tabutun dörtbir kenarından tutar (taşır)sa, Yüce Allah onun kırk büyük günahını affeder."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ali b. Ebî Sâre zayıftır.[1]

(بَابُ الْقِيَامُ لِلْجَنَازَةِ)

Cenazeye Ayağa Kalkmak

٤١١٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمٍ الطَّائِفِيُّ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أُمَيَّةَ عَنْ مُوسَى بْنِ عِمْرَانَ بْنِ مَنَّاحٍ عَنْ أَبَانَ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عُثْمَانَ أَنَّهُ رَأَى جَنَازَةً فَقَامَ إِلَيْهَا وَقَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى جَنَازَةً فَقَامَ لَهَا "

رواه أحمد والبزار, وفيه: موسى بن عمران بن مناح, و لم أجد من ترجمه بما يشفي .

4110. Osmân b. Affân bir cenaze görünce ayağa kalkıp:

"Ben, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in cenaze gördüğü zaman ayağa kalktığını gördüm" dedi.

★Hadisi Bezzâr ve İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Mûsa b. İmrân b. Mennâh hakkında yeterli bilgiye rastlayamadım.

---

[1] *el-Mu'cemu'l-evsat* (*M. el-Bahreyn* 79). Ayrıca ihtilaflı Muh. b. Ukbe ile zayıf olan Alî b. e. Sâre isimli raviler vardır. Bkz. *es-Silsiletu'd-d-Daîfe* (1891).

٤١١١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ حَدَّثَنِي رَبِيعَةُ بْنُ سَيْفٍ الْمَعَافِرِيُّ عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحُبُلِيِّ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّهُ سَأَلَ رَجُلٌ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ تَمُرُّ بِنَا جَنَازَةُ الْكَافِرِ أَفَنَقُومُ لَهَا فَقَالَ " نَعَمْ قُومُوا لَهَا فَإِنَّكُمْ لَسْتُمْ تَقُومُونَ لَهَا إِنَّمَا تَقُومُونَ إِعْظَامًا لِلَّذِي يَقْبِضُ النُّفُوسَ "

رواه أحمد والبزار والطبراني في الكبير, ورجال أحمد ثقات .

4111. Abdullah b. Ömer anlatıyor: Bir adam Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e şöyle bir soru yöneltti: "Ey Yüce Allah'ın Elçisi! Yanımızdan kafirlere ait cenaze geçtiğinde onun için ayağa kalkalım mı?" Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Evet, onun için de ayağa kalkın. Aslında sizler onun için değil de ruhları kabz eden (alan kişiy)e (Azrail'e) hürmeten ayağa kalkıyorsunuz."

★Hadisi Bezzâr, İmam Ahmed ve Taberânî *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ahmed'in ricâli güvenilir kimselerdir.[1]

٤١١٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ جَابِرٍ قَالَ سَمِعْتُ الشَّعْبِيَّ قَالَ أَشْهَدُ عَلَى أَبِي سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّتْ بِهِ جَنَازَةٌ فَقَامَ.

رواه أحمد, وفيه: جابر الجعفي, وفيه كلام كثير, وقد وثق .

4112. Ebû Saîd b. Zeyd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanından cenaze geçti; o da ayağa kalktı.

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Câbir el-Cu'fî oldukça şâibelidir. Diğer taraftan da güvenilir olduğu söylenmiştir.

٤١١٣ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ ، قَالَ : نَا أَبُو دَاوُدَ ، قَالَ : نَا شُعْبَةُ ، عَنْ جَابِرٍ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، قَالَ : أَشْهَدُ عَلَى سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ أَنَّهُ حَدَّثَ " أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّتْ بِهِ جَنَازَةٌ ، فَقَامَ "

رواه البزار, وقال : لا نعلمه عن سعيد بن زيد إلا من هذا الوجه , وقال بعضهم : عن أبي سعيد بن زيد, وفيه: جابر الجعفي, وفيه كلام .

4113. Ebû Saîd b. Zeyd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanından cenaze geçti. O da ayağa kalktı.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiş ve şöyle demiştir: "Bu hadisi Ebû Saîd b. Zeyd'den sadece bu kanalla biliyoruz. Burad da önceki gibi Câbir el-Cu'fî şâibelidir.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (6573), İbn Hibbân (3053)

٤١١٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّتْ بِهِ جِنَازَةُ يَهُودِيٍّ فَقَامَ فَقِيلَ لَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهَا جِنَازَةُ يَهُودِيٍّ. فَقَالَ " إِنَّ لِلْمَوْتِ فَزَعاً "

رواه أحمد, وإسناده حسن . قلت : ولأبي هريرة عند النسائي في القيام للجنازة غير هذا .

4114. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanından, Yahudi bir kişiye ait cenaze geçince ayağa kalktı. Bunun üzerine kendisine şöyle denildi: "Ya Resûlallah! O Yahudi cenazesidir!" Şöyle cevap verdi: *"Şüphesiz ki ölümün ürkütücü bir tarafı vardır."*

★Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir. Ben derim ki: Ebû Hureyre'den rivayet edilen, Nesâî'nin "Cenazeye Kalkma" bölümünde başka rivayeti vardır.

٤١١٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ يَعْنِي شَيْبَانَ عَنْ لَيْثٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ بْنِ أَبِي مُوسَى عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " إِذَا مَرَّتْ بِكُمْ جِنَازَةٌ فَإِنْ كَانَ مُسْلِماً أَوْ يَهُودِيًّا أَوْ نَصْرَانِيًّا فَقُومُوا لَهَا فَإِنَّهُ لَيْسَ لَهَا نَقُومُ وَلَكِنْ نَقُومُ لِمَنْ مَعَهَا مِنَ الْمَلاَئِكَةِ قَالَ لَيْثٌ فَذَكَرْتُ هَذَا الْحَدِيثَ لِمُجَاهِدٍ فَقَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَخْبَرَةَ الأَزْدِيُّ قَالَ إِنَّا لَجُلُوسٌ مَعَ عَلِيٍّ نَنْتَظِرُ جِنَازَةً إِذْ مَرَّتْ بِنَا أُخْرَى فَقُمْنَا فَقَالَ عَلِيٌّ مَا يُقِيمُكُمْ فَقُلْنَا هَذَا مَا تَأْتُونَا بِهِ يَا أَصْحَابَ مُحَمَّدٍ. قَالَ وَمَا ذَاكَ قُلْتُ زَعَمَ أَبُو مُوسَى أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " إِذَا مَرَّتْ بِكُمْ جِنَازَةٌ إِنْ كَانَ مُسْلِماً أَوْ يَهُودِيًّا أَوْ نَصْرَانِيًّا فَقُومُوا لَهَا فَإِنَّهُ لَيْسَ لَهَا نَقُومُ وَلَكِنْ نَقُومُ لِمَنْ مَعَهَا مِنَ الْمَلاَئِكَةِ. فَقَالَ عَلِيٌّ مَا فَعَلَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَطُّ غَيْرَ مَرَّةٍ بِرَجُلٍ مِنَ الْيَهُودِ وَكَانُوا أَهْلَ كِتَابٍ وَكَانَ يَتَشَبَّهُ بِهِمْ فَإِذَا نُهِيَ انْتَهَى فَمَا عَادَ لَهَا بَعْدُ"

قلت : حديث علي رواه النسائي باختصار . رواه أحمد, وفيه: ليث بن أبي سليم, وهو ثقة ولكنه مدلس

4115. Ebû Mûsa'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Yanınızdan ister Müslüman, ister Yahudi, isterse de Hıristiyan -farketmez- cenazesi geçtiğinde ayağa kalkın. Aslında ayağa kalktığımız o kişi değil, onun yanındaki meleklerdir."*

Leys dedi ki: Bunu Mücâhid'e rivayet edince dedi ki: Bize Ezdli Abdullah b. Sehbera şöyle bildirdi:

Bizler Hz. Ali'yle oturmuş cenazeyi beklerken aniden başka bir cenaze oradan geçiverince biz de ayağa kalktık. Bunun üzerine Hz. Ali dedi ki: "Sizleri ne kaldırdı (ayağa dikti)?" Biz de: "Ey Yüce Allah'ın Elçisinin dostları! Bu hareketimiz sizlerin bize getirdikleridir (sizlerden

duyduğumuz hadisler doğrultusunda ayağa kalktık) "dedik. Bu sefer: "O da nedir?" diye sorunca dedim ki: "Ebû Mûsa Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu iddia etti: *"Yanınızdan ister Müslüman, ister Yahudi, isterse de Hıristiyan -fark etmez- cenazesi geçtiğinde ona ayağa kalkın. Aslında ayağa kalktığımız o kişi değil onun yanındaki meleklerdir."*

Bunun üzerine Hz. Ali dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunu sadece bir defa yapmıştır. O zamanlar (herkes) Ehl-i kitaptı. Üstelik o zamanlar bazı konularda onları taklit ediyordu; ancak bundan men edilince bıraktı ve bir daha da yapmadı.

★Hz Ali'nin bu hadisi Nesâî'de kısa metinle yer almıştır.

Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Leys b. Ebî Süleym güvenilir, ancak müdellistir.

٤١١٦ - حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ سَهْلٍ وَأَحْمَدُ بْنُ إِسْحَاقَ ، قَالا : نا مُوسَى بْنُ دَاوُدَ ، قَالَ : نا قَيْسٌ ، عَنْ أَبِي هَاشِمٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّتْ بِهِ جَنَازَةٌ ، فَقَامَ ، فَقِيلَ لَهُ ، فَقَالَ : " إِنَّ الْمَوْتَ فَزَعٌ "

رواه البزار, وفيه: قيس بن الربيع الأسدي, وفيه كلام .

4116. İbn Abbâs'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanından cenaze geçince ayağa kalkması üzerine kendisine bir takım şeyler söylendi. Bunun üzerine şöyle buyurdu: *"Şüphesiz ki ölüm ürkütücüdür"*

★Hadisi Bezzâr[1] rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir. İsnâdında yer alan Kays b. er-Rabî el-Esedî şâibelidir.

٤١١٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ كَيْسَانَ الْمِصِّيصِيُّ , ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَجَاءٍ , أنا إِسْرَائِيلُ , عَنْ أَبِي يَحْيَى الْقَتَّاتِ ، عَنْ مُجَاهِدٍ , عَنِ ابْنِ عُمَرَ , قَالَ : رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " قَامَ لِجَنَازَةِ يَهُودِيٍّ مَرَّتْ عَلَيْهِ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: أبو يحيى القتات, وفيه كلام .

4117. İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanından bir Yahudi cenazesi geçince ayağa kalktığını gördüm.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ebû Yahya el-Kattât şâibelidir.

---

[1] Bezzâr (838)

٤١١٨ - حدثنا مَحْمُودُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْوَاسِطِيُّ ، ثنا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى زَحْمَوَيْهِ ، ثنا شَرِيكٌ ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي زُرْعَةَ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهْبٍ ، قَالَ : " تَذَاكَرْنَا الْقِيَامَ عِنْدَ الْجَنَازَةِ عِنْدَ عَلِيٍّ ، فَقَالَ أَبُو مَسْعُودٍ : مَا زِلْنَا نَفْعَلُهُ ، فَقَالَ عَلِيٌّ : صَدَقَ ذَاكَ ، وَأَنْتُمْ شُهُودٌ "

رواه الطبراني في الكبير, وإسناده حسن .

4118. Zeyd b. Vehb bildiriyor: Hz. Ali'nin yanında ölüye ayağa kalkılması konusunu konuşurken Ebû Mes'ûd'un: "Hâlen bunu yapıyoruz" demesi üzerine Hz. Ali dedi ki: "Doğru söyledin; sizler şahitlersiniz."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

٤١١٩ - و عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ: إِنَّمَا قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي جِنَازَةِ يَهُودِيٍّ مُرَّ بِهَا عَلَيْهِ " رواه البزار, وإسناده حسن.

4119. Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sadece yanından bir defa geçen bir Yahudi cenazesi için kalkmıştır.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

٤١٢٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ أَنْبَأَنَا حَمَّادٌ عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ أَرْطَاةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ أَنَّهُ مَرَّ بِهِمْ جَنَازَةٌ فَقَامَ الْقَوْمُ وَلَمْ يَقُمْ فَقَالَ الْحَسَنُ مَا صَنَعْتُمْ إِنَّمَا قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَأَذِّياً بِرِيحِ الْيَهُودِيِّ"

قلت : رواه النسائي باختصار. رواه أحمد, وفيه :الحجاج بن أرطاة, وفيه كلام .

4120. Hz. Ali'nin oğlu Hasan'ın (aleyhisselâm) yanından bir cenaze geçince oradaki topluluk ayağa kalktı; o ise kalkmayıp şöyle dedi: "Ne yaptınız? Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanından geçen Yahudi cenazesinin kokusundan rahatsız olduğu için kalkmıştı."

★Nesâî kısa bir metinle rivayet etmiştir. Bu hadisi Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Haccâc b. Artât şâibelidir.

٤١٢١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَنْبَأَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ يَزْعُمُ عَنْ حُسَيْنٍ وَابْنِ عَبَّاسٍ أَوْ عَنْ أَحَدِهِمَا أَنَّهُ قَالَ إِنَّمَا قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ أَجْلِ جَنَازَةِ يَهُودِيٍّ مَرَّ بِهَا عَلَيْهِ فَقَالَ " آذَانِي رِيحُهَا"

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (17/252)

قلت : حديث ابن عباس رواه النسائي خلا قوله : آذاني ريحها, وحديث حسين ليس عند أحد منهم

رواه أحمد والطبراني في الأوسط بنحوه , ورجاله رجال الصحيح .

4121. Hüseyin ve İbn Abbâs bildiriyorlar: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanından geçen Yahudi cenazesinden dolayı ayağa kalkmasını şu sözüyle açıklamıştır: "Onun (leş) kokusu beni rahatsız etti(ği için ayağa kalktım.)"

★Bu konuda derim ki: İbn Abbâs'ın hadisini *"Onun kokusu beni rahatsız etti"* bölümü hariç Nesâî rivayet etmiştir. Ancak Hüseyin'in adı rivayetlerinde geçmemektedir.

Hadisi, İmam Ahmed ve Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

٤١٢٢ - وعن عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَيَّاشِ بْنَ أَبِي رَبِيعَةَ قَالَ : مَا قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِتِلْكَ الجَنَازَةِ إِلاَّ أَنَّهَا كَانَتْ يَهُودِيَّةً فَآذَاهُ رِيحُ بَخُورِهَا فَقَامَ حَتَّى جَازَتْهُ

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: أبو عمرو السدوسي, ولم يرو عنه غير أبي عامر العقدي, وبقية رجاله ثقات .

4122. Abdullah b. Ayyâş b. Ebî Rabîa dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) o Yahudi cenazesine sadece o cenazenin tütsüsü kendisini rahatsız ettiği için kalkmıştır.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ebû Amr es-Sedûsî denilen kişiden Ebû Âmir el-Akadî'den başka kimse rivayet etmemiştir. Bunun dışındakiler güvenilir kimselerdir.

(بَابُ اتِّبَاعِ النِّسَاءِ الجَنَائِزَ)

Kadınların Cenazeleri Takip Etmeleri

٤١٢٣ - وَبِهِ ، حَدَّثَنَا عَبَّادٌ ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ ذَكْوَانَ ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ الرَّبِيعِ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَيْسَ لِلنِّسَاءِ أَجْرٌ فِي اتِّبَاعِ الْجَنَائِزِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: مجاهيل .

4123. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Cenazenin peşinden giden kadınlara sevap yoktur."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Senette meçhul kişiler vardır.

٤١٢٤ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْمِقْدَامِ الْعِجْلِيُّ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَمْدَانَ ، حَدَّثَنَا الْحَارِثُ بْنُ زِيَادٍ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي جَنَازَةٍ ، فَرَأَى نِسْوَةً ، فَقَالَ : "

أَتَحْمِلْنَهُ ؟ " ، قُلْنَ : لا ، قَالَ : " تَدْفِنَّهُ ؟ " ، قُلْنَ : لا ، قَالَ : " فَارْجِعْنَ مَأْزُورَاتٍ غَيْرَ مَأْجُورَاتٍ " رواه أبو يعلى, وفيه: الحارث بن زياد, قال الذهبي : ضعيف .

4124. Enes b. Mâlik dedi ki:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte bir cenaze için çıkmıştık. Kadınları görünce şöyle buyurdu: *"Onu taşıyor musunuz?"* Onlar: "Hayır" diye cevap verdiler. O zaman: *"Onu gömüyor musunuz?"* diye sorunca kadınlar bu sefer: "Hayır" dediler. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O halde ziyaret etmiş; ancak sevap kazanamamış olarak geri dönün"* buyurdu.

★Hadisi, Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Senedinde Hâris b. Ziyâd vardır ki Zehebî onun hakkında, "zayıftır" demiştir.

٤١٢٥ - وَعَنْ الْمُفَضَّلُ بْنُ فَضَالَةَ قَالَ : سَأَلْتُ رَبِيعَةَ الْمَعَافِرِيَّ عَنِ الْكُدَى ، فَقَالَ : أَحْسَبُهَا الْمَقَابِرَ ، قَالَ : فَلَمَّا رَأَيْتُ رَبِيعَةَ شَكَّ ، لَقِيتُ يَزِيدَ بْنَ أَبِي حَبِيبٍ قال يَزِيدُ بْنُ أَبِي حَبِيبٍ : وَحَضَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَنَازَةَ رَجُلٍ ، فَلَمَّا وُضِعَتْ لِيُصَلِّيَ عَلَيْهَا أَبْصَرَ امْرَأَةً ، فَسَأَلَ عَنْهَا ، فَقِيلَ لَهُ : هِيَ أُخْتُ الْمَيِّتِ يَا رَسُولَ اللَّهِ ، فَقَالَ لَهَا : " ارْجِعِي " ، وَلَمْ يُصَلِّ عَلَيْهَا حَتَّى تَوَارَتْ . قَالَ يَزِيدُ : وَقَدْ حَضَرَتْ أُمُّ سَلَمَةَ ، أَبَا سَلَمَةَ .

رواه أبو يعلي في آخر حديث ذكره, ورجاله ثقات, ولكنه منقطع الإسناد .

4125. Mufaddal b. Fadâle dedi ki: Rabîa b. el-Meâfirî'ye Kuda'nın ne olduğunu sorunca o: "Kabristan olsa gerek" dedi. Onun biraz tereddütlü cevap verdiğini görünce Yezîd b. Ebî Habîb'e gidip sordum. Yezîd b. Ebû Habîb şu karşılığı verdi:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir adamın cenaze namazına katılmıştı. Cenaze namazını kılması için önüne koyulmuştu. Ancak Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) orada bir kadın görünce kim olduğunu sordu. Kendisine ölen kişinin kız kardeşi olduğu söylendi. Bunun üzerine o kadına: *"Geri dönüp git!"* buyurdu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) o arkasını dönünceye kadar da namazı kıldırmadı.

Yezîd dedi ki: (Buna karşılık) Ümmü Seleme, ölen kocası Ebû Seleme'nin cenazesinde bulunmuştu.

★Hadisi, Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ricali güvenilir kimselerdir; ancak isnâdı kopuktur.[1]

٤١٢٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا مَعْمَرُ بْنُ سَهْلٍ ، ثنا عَامِرُ بْنُ مُدْرِكٍ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ الأَقْمَرِ ، حَدَّثَنِي أُسَامَةُ بْنُ شَرِيكٍ الثَّعْلَبِيُّ ، قَالَ : إِنِّي لَمَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " إِذْ قُرِّبَتْ إِلَيْهِ جِنَازَةٌ لِيُصَلِّيَ عَلَيْهَا ، فَالْتَفَتَ فَبَصُرَ بِامْرَأَةٍ مُقْبِلَةٍ ، فَقَالَ : رُدُّوهَا " فَرَدُّوهَا مِرَارًا حَتَّى تَوَارَتْ ، فَلَمَّا رَآهَا تَوَارَتْ كَبَّرَ عَلَيْهَا "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: محمد بن عبيد الله العرزمي ,وهو ضعيف .

4126. Usâme b. Şerîk es-Sa'lebî anlatıyor:

Ben, tam Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikteyken namazını kıldırması için kendisine bir cenaze yaklaştırıldı. Başını kaldırınca gelmekte olan bir kadını görmesi üzerine: *"Onu geri döndürün!"* buyurdu. Onlar da bir takım ısrarlardan sonra kadını gönderebildiler. Kadının arkasına döndüğünü görünce Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) tekbir getirip (cenaze namazına başladı)

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Abdillah el-Arzemî zayıftır.

٤١٢٧ - حَدَّثَنَا أَبُو يَزِيدَ الْقَرَاطِيسِيُّ ، ثنا حَجَّاجُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الأَزْرَقُ ، ثنا صَالِحُ بْنُ عُمَرَ الْوَاسِطِيُّ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ ، عَنْ حَنَشِ بْنِ الْمُعْتَمِرِ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي عَلَى جَنَازَةٍ ، فَجَاءَتِ امْرَأَةٌ بِمِجْمَرٍ تُرِيدُ الْجَنَازَةَ ، فَصَاحَ بِهَا حَتَّى دَخَلَتْ فِي آجَامِ الْمَدِينَةِ

رواه الطبراني في الكبير , حنش لم أجد من ذكره

4127. Haneş b. el-Mu'temir, babasından bildiriyor:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir cenaze namazı kılacakken bir kadın elinde buhurdanlıkla cenaze için geliverdi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kadın Medine duvarlarına girip te kayboluncaya kadar ona bağırdı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[2] rivayet etmiştir. Ancak Haneş hakkında kimsenin yorumuna rastlayamadım.

---

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (6746, 6747) Ayrıca ravilerinden Rabîa b. Seyf te zayıftır.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (20/321)

٤١٢٨ - حَدَّثَنَا مَحْمُودٌ ، ثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى زَحْمَوَيْه ، نا عَبِيدَةُ بْنُ حُمَيْدٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَالِمٍ ، عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبْزَى ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : " شَهِدْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَنَازَةً ، فَلَمَّا أَرَادَ أَنْ يُصَلِّيَ عَلَيْهَا ، فَالْتَفَتَ فَإِذَا هُوَ بِامْرَأَةٍ ، فَأَمَرَ بِهَا فَطَرِدَتْ حَتَّى لَمْ يَرَهَا ، ثُمَّ تَقَدَّمَ فَكَبَّرَ عَلَيْهَا أَرْبَعًا " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: محمد بن سالم, وهو ضعيف

4128. Abdurrahman b. Ebzâ dedi ki:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile bir cenazede bulundum. Namaz kılmaya hazırlanırken bir de baktı ki bir kadın var. Gönderilmesini emredince ben de kadını oradan uzaklaştırdım. Kadın gözden kaybolunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ilerleyip namazı dört tekbir getirerek kıldırdı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Sâlim zayıftır.

(بَابُ الصَّمْتِ وَالتَّفَكُّرِ لِمَنْ تَبِعَ جِنَازَةً)

Cenazeyle Birlikte Giden Kişinin Susup Tefekkür Etmesi

٤١٢٩ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَاشِمٍ الْبَغَوِيُّ ، ثنا أُمَيَّةُ بْنُ بِسْطَامٍ ، ثنا مُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، ثنا ثَابِتُ بْنُ زَيْدٍ ، عَنْ رَجُلٍ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُحِبُّ الصَّمْتَ عِنْدَ ثَلاثٍ : عِنْدَ تِلاوَةِ الْقُرْآنِ وَعِنْدَ الزَّحْفِ وَعِنْدَ الْجَنَازَةِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: رجل لم يسم .

4129. Zeyd b. Erkam'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Yüce Allah üç yerde suskunluğu sever: Kur'ân okunması esnasında, ordunun ilerlemesi esnasında ve cenazede."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. Ravilerinden adı belirtilmemiş bir kişi vardır.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (5130), İbnü'l-Cevzî, *İlel*'de (959) der ki: "İmam Ahmed, sahih olmadığını söylemiştir. Üstelik Sâbit b. Zeyd'in münker hadisleri vardır."

٤١٣٠ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ دِينَارٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " كَانَ إِذَا شَهِدَ جَنَازَةً رُئِيَ عَلَيْهِ كَآبَةٌ ، وَأَكْثَرَ حَدِيثَ النَّفْسِ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ابن لهيعة ,وفيه كلام . قلت : وتأتي آثار في هذا في المناقب وفي باب ما يقول عند إدخال الميت القبر .

4130. İbn Abbâs'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) cenaze olduğu zamanlarda hüzünlenir ve içe dönük konuşması çoğalırdı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan İbn Lehî'a şaibelidir.[1]

Bu konuda ayrıca derim ki: Menkıbeler kitabı ile ayrıca "Ölü Kabre Konduğunda Söylenecek Şeyler" bölümünde başka hadislere yer verilecektir.

(بَابُ لاَ يَتْبَعُ الْمَيِّتَ صَوْتٌ وَلاَ نَارٌ)

Ölünün Peşinden Ses Çıkarılması ve Ateş/Meşale Yakılmaması

٤١٣١ - قُرِئَ عَلَى بِشْرٍ : أَخْبَرَكُمْ أَبُو يُوسُفَ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُحَرَّرِ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ جَابِرٍ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ " نَهَى أَنْ يَتْبَعَ الْمَيِّتَ صَوْتٌ ، أَوْ نَارٌ " رواه أبو يعلي, وفيه: عبد الله بن المحرر, و لم أجد من ذكره .

4131. Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ölünün peşinden ses çıkarılması ve ateş/meşale yakılmasını yasaklamıştır.

★Hadisi, Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdullah b. el-Muharrar hakkında bilgiye rastlayamadım.[2]

(بَابُ اتِّبَاعِ الْجَنَازَةِ وَالْمَشْيِ مَعَهَا وَالصَّلاَةِ عَلَيْهَا)

Cenazeye Eşlik Ederek Beraber Yürümek ve Namazını Kılmak

٤١٣٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنِ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَبِي عِيسَى الأُسْوَارِيِّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " عُودُوا الْمَرِيضَ وَامْشُوا مَعَ الْجَنَائِزِ تُذَكِّرْكُمُ الآخِرَةَ " رواه أحمد والبزار, ورجاله ثقات .

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11189), İbnü'l-Mübârek, *Zühd* (244)

[2] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (2627) Abdullah b. el-Muharrem hakkında İmam Ahmed: "İnsanlar ondan rivayeti terkettiler"; Buhârî ise: "Hadisleri münkerdir" demişlerdir.

4132. Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Hastayı ziyaret edin. Cenazeyle birlikte yürüyün (cenazeyi kabre kadar götürün) Zira bu, sizlere âhireti hatırlatır."*

★Hadisi Bezzâr ve İmam Ahmed rivayet etmiştir. Rivayet etmiştir. Ricali güvenilir kimselerdir.[1]

٤١٣٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ ، قَالَ : نا شُعْبَةُ ، قَالَ : نا سِمَاكُ بْنُ حَرْبٍ ، قَالَ :سَمِعْتُ عَبَّادَ بْنَ زَاهِرٍ أَبَا رُوَاعٍ ، يَقُولُ :سَمِعْتُ عُثْمَانَ ، يَقُولُ : " إِنَّا قَدْ صَحِبْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي السَّفَرِ وَالْحَضَرِ ، فَكَانَ يَعُودُ مَرْضَى الْمُسْلِمِينَ وَيَشْهَدُ جَنَائِزَهُمْ ،أَوْ قَالَ : يَتْبَعُ جَنَائِزَهُمْ " رواه البزار, ورجاله ثقات .

4133. Osmân b. Affan dedi ki: Bizler, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile hem yolculuk, hem de bunun dışındaki zamanlarda birlikteydik. O, Müslümanların hastalarını ziyaret eder, cenazelerine de katılır ve mezarlığa kadar eşlik ederdi.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ricali güvenilir kimselerdir.

٤١٣٤ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ الصَّبَّاحِ ، قَالَ : نا عَبْدُ الْمَجِيدِ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ أَبِي رَوَّادٍ ، عَنْ مَرْوَانَ بْنِ سَالِمٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي عَبْدُ الْمَلِكِ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " إِنَّ أَوَّلَ مَا يُجَازَى بِهِ الْعَبْدُ بَعْدَ مَوْتِهِ أَنْ يُغْفَرَ لِجَمِيعِ مَنِ اتَّبَعَ جَنَازَتَهُ "

رواه البزار, وفيه: مروان بن سالم الشامي, وهو ضعيف .

4134. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kişiye öldükten sonra ilk verilecek ödül, cenazesine katıldığı kişilerin haklarının kendisine bağışlanmasıdır."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Şamlı Mervan b. Sâlim zayıftır.[2]

٤١٣٥ - و عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ صَلَّى عَلَى جَنَازَةٍ فَلَهُ قِيرَاطٌ وَمَنْ تَبِعَهَا حَتَّى يُجَنَّهَا فَلَهُ قِيرَاطَانِ وَالْقِيرَاطُ مِثْلُ أُحُدٍ

---

1 Ahmed, *Müsned* (3/23,31-2,48), Bezzâr (821-2), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (1119), İbn Hibbân (2955)

Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kim bir cenazenin namazını kılarsa bir kırat (sevap) kazanır. Defin hazırlıklarına iştirak edip gömene ise iki kıraat (sevap) vardır."*

Bunu Bezzâr (825) bildirdi ve sahih hükmü verdi.

2 Bezzâr (820), İbnü'l-Cevzî, *İlel*'de (638)

رواه البزار وأحمد وأبو يعلي, وإسناده حسن .

4135. Ebû Saîd'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kim bir cenaze namazı kılarsa ona bir kırat (sevap) vardır. Kim ona tâbi olup (namazla yetinmeyip bir de) onu örterse (gömerse) iki kırat vardır. Her kıratın büyüklüğü Uhud dağı kadardır."*

★Hadisi İmam Ahmed, Bezzâr ve Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

٤١٣٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ هُبَيْرَةَ عَنْ أَبِي تَمِيمٍ الْجَيْشَانِيِّ قَالَ كَتَبَ إِلَيَّ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ هُرْمُزَ مَوْلًى مِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ يَذْكُرُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " مَنْ تَبِعَ جَنَازَةً فَحَمَلَ مِنْ عُلُوِّهَا وَحَمَلَ فِي قَبْرِهَا وَقَعَدَ حَتَّى يُؤْذَنَ لَهُ آبَ بِقِيرَاطَيْنِ مِنَ الأَجْرِ كُلُّ قِيرَاطٍ مِثْلُ أُحُدٍ"

قلت : لأبي هريرة حديث في الصحيح باختصار غير هذا .رواه أحمد, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام .

4136. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kim cenazeye katılır; onu taşır; kabrine toprak döker ve kendisine müsaade verilinceye kadar beklerse iki kırat(değerinde) mükafat (sevapla) döner. Her kırat Uhud dağı gibidir."*

★Ebû Hureyre'nin *Sahîh*'te bunun dışında kısa metinli bir hadisi vardır.

Hadisi, *İmam Ahmed* rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan İbn Lehî'a şaibelidir.

٤١٣٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنِي سَالِمٌ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " مَنْ تَبِعَ جَنَازَةً حَتَّى يُصَلَّى عَلَيْهَا فَإِنَّ لَهُ قِيرَاطاً . فَسُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْقِيرَاطِ فَقَالَ مِثْلُ أُحُدٍ "

4137. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Kim cenaze namazı kılınıncaya kadar tabi olur (o ortamda bulunursa) ve namazını da kılarsa ona iki kırat vardır."* Resûlullah'a (sallallahu aleyhi vesellem) kıratın ne kadar olduğu sorulunca: " *"Uhud kadar"* buyurdu.

٤١٣٨ - وفي رواية : قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ مِثْلُ قِيرَاطِنَا هَذَه قَالَ " لاَ بَلْ مِثْلُ أُحُدٍ أَوْ أَعْظَمُ مِنْ أُحُدٍ "

رواه أحمد والطبراني في الكبير والأوسط إلا أنه قال في الكبير عن رسول الله صلى الله عليه و سلم : "من اتبع جنازة حتى يصلى عليها ثم يرجع فله قيراط ومن صلى عليها ثم مشى معها حتى يدفنها فله قيراطان قيل : يا رسول الله وما القيراطان ؟ قال : " مثل أحد "

والبزار بنحوه, ورجاله ثقات .

4138. Bir rivayette ise dediler ki: "Ya Resûlallah! Bizim kullandığımız bu kırat (ölçeği) kadar mı?" O da: *"Hayır, bilakis tam Uhud kadar ve hatta daha da büyük"* buyurdu.

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den şöyle rivayet etmiştir:

"Kim cenazeye, namaz kılınıncaya kadar katılır, ancak namaz kılmadan dönerse ona bir kırat vardır. Namazı da kılar ve onunla defnetmek üzere giderse kendisine iki kırat vardır." O'na: Ey Allah'ın Resûlü! Kırat nedir?" diye sorulunca O: *"Uhud kadardır"* diye cevap verdi.

★Hadisi Bezzâr benzerini rivayet etmiştir. Ricali güvenilir kimselerdir.

٤١٣٩ - حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ الصَّبَّاحِ ، حَدَّثَنَا أَبُو عُبَيْدَةَ ، عَنْ مُحْتَسِبٌ ، قَالَ : حَدَّثَنِي يَزِيدُ الرَّقَاشِيُّ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَشْهَدُ جَنَازَةَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ إِلا كَانَ لَهُ قِيرَاطٌ مِنَ الأَجْرِ ، فَإِنْ قَعَدَ حَتَّى يُسَوَّى عَلَيْهَا كَانَ لَهُ قِيرَاطَانِ مِنَ الأَجْرِ ، كُلُّ قِيرَاطٍ مِثْلُ أُحُدٍ " وفي رواية : " مَنْ صَلَّى عَلَى جَنَازَةٍ كُتِبَ لَهُ قيراط "

رواه أبو يعلى والطبراني في الأوسط بلفظ : " من تبع جنازة فصلى عليها " , وقالوا : وما القيراط يا رسول الله ؟ قال : " مثل أحد " . وفي إسناد أحدهما: محتسب وفي الآخر: روح بن عطاء, وكلاهما ضعيف .

4139. Enes b. Mâlik'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Bir Müslüman herhangi bir Müslüman kişinin cenazesine eşlik ederse kendisine bir kırat mükafat (sevap) verilir. Şayet gömülmesine katılarak üzerine toprak serpilinceye kadar beklerse kendisine her biri Uhud gibi iki kırat verilir."

Başka bir rivayette ise şöyle geçer: *"Kim cenaze namazını kılarsa kendisi için bir kırat sevap yazılır."*

★Hadisi, Ebû Ya'lâ[1] rivayet etmiştir. Taberânî *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta şu lafızla rivayet etmiştir: *"Kim cenazenin peşinden gider, namazını da kılarsa..."* Dediler ki: "Ya Resûlallah! Kırat nedir?" Buyurdu ki: *"Uhud kadardır."*

Birisinin rivayet zincirinde Muhtesib, diğerininkinde ise Ravh b. Atâ adlı raviler vardır ki her ikisi de zayıftır.

---

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (4095 ve 4169). İkinci rivayetin isnâdı hasendir.

٤١٤٠ - و عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قال : مَنْ أَتَى جنَازَةً فِي أَهْلِهَا فَلَهُ قِيْرَاطٌ فَإِنْ اتَّبَعَهَا فَلَهُ قِيْرَاطٌ فَإِنْ صَلَّى عَلَيْهَا فَلَهُ قِيْرَاطٌ فَإِنْ انْتَظَرَهَا حَتَّى تُدْفَنَ فَلَهُ قِيْرَاطٌ

قلت : له حديث غير هذا في الصحيح . رواه البزار, وفيه: معدي بن سليمان, صحح له الترمذي, ووثقه أبو حاتم وغيره, وضعفه أبو زرعة والنسائي, وبقية رجاله رجال الصحيح .

4140. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Cenaze sahibinin yanına kim (taziye için) gelirse ona bir kırat vardır. Şayet cenazeye eşlik ederse ona bir kırat vardır. Şayet namaz kılarsa ona bir kırat vardır. Şayet gömülmesini beklerse ona bir kırat vardır."*

★Derim ki: Ebû Hureyre'nin *Sahîh*'de bundan başka hadisi de vardır.

Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Tirmizi, isnâdında yer alan Ma'dî b. Süleyman'ın bir rivayetine Tirmizî sahih hükmü vermiş ve onu Ebû Hâtim ve başkaları güvenilir kabul ederken; Nesâî ve Ebû Zür'a zayıf addetmişlerdir. Bunun dışındaki ravileri *Sahîh* ricâlidir.

٤١٤١ - حدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ، ثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرُّوخٍ ، ثنا نَافِعٌ أَبو هُرْمُزٍ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " يُوضَعُ فِي مِيزَانِهِ قِيرَاطَانِ كُلُّ قِيرَاطٍ مِثْلُ أُحَدٍ " يَعْنِي مَنْ تَبِعَ الْجَنَازَةَ رواه الطبراني في الكبير, وفيه: نافع أبو هرمز, وهو متروك .

4141. İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim: *"Onun terazisine (Mizan'ına) iki kırat konulur ki, her kırat Uhud kadardır. "*(Cenazeye eşlik olan kastedilmektedir.)

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Nâfi Ebû Hurmuz metrûktur.

٤١٤٢ - حدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَزِيدُ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ يَعْلَى بْنِ عَطَاءٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَسَارٍ أَنَّ عَمْرَو بْنَ حُرَيْثٍ عَادَ الْحَسَنَ بْنَ عَلِيٍّ فَقَالَ لَهُ عَلِيٌّ أَتَعُودُ الْحَسَنَ وَفِى نَفْسِكَ مَا فِيهَا فَقَالَ لَهُ عَمْرٌو إِنَّكَ لَسْتَ بِرَبِّى فَتُصَرِّفَ قَلْبِى حَيْثُ شِئْتَ. قَالَ عَلِيٌّ أَمَا إِنَّ ذَلِكَ لاَ يَمْنَعُنَا أَنْ نُؤَدِّىَ إِلَيْكَ النَّصِيحَةَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " مَا مِنْ مُسْلِمٍ عَادَ أَخَاهُ إِلاَّ ابْتَعَثَ اللَّهُ لَهُ سَبْعِينَ أَلْفَ مَلَكٍ يُصَلُّونَ عَلَيْهِ مِنْ أَىِّ سَاعَاتِ النَّهَارِ كَانَ حَتَّى يُمْسِىَ وَمِنْ أَىِّ سَاعَاتِ اللَّيْلِ كَانَ حَتَّى يُصْبِحَ ". قَالَ لَهُ عَمْرٌو كَيْفَ تَقُولُ فِى الْمَشْيِ فِى الْجَنَازَةِ بَيْنَ يَدَيْهَا أَوْ خَلْفَهَا فَقَالَ عَلِيٌّ إِنَّ فَضْلَ الْمَشْيِ خَلْفَهَا عَلَى بَيْنِ يَدَيْهَا كَفَضْلِ صَلاَةِ

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11363)

الْمَكْتُوبَةِ فِى جَمَاعَةٍ عَلَى الْوَحْدَةِ. قَالَ عَمْرٌو فَإِنِّى رَأَيْتُ أَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ يَمْشِيَانِ أَمَامَ الْجَنَازَةِ. قَالَ عَلِيٌّ إِنَّهُمَا إِنَّمَا كَرِهَا أَنْ يُحْرِجَا النَّاسَ.

قلت : روى أبو داود منه عيادة المريض فقط وجعل العائد أبا موسى وهنا عمرو بن حريث .

رواه أحمد والبزار باختصار ورجال أحمد ثقات .ويأتي أثر عن علي أبين من هذا فيما يقول عند إدخال الميت القبر .

4142. Abdullah b. Yesâr anlatıyor: Amr b. Hureys, Hz. Ali'nin oğlu Hasan'ı hasta olduğu için ziyarete gitti. Bunun üzerine Hz. Ali ona: "Hasan'a karşı içindekilere (kalbindekilere) rağmen onu ziyaret mi ediyorsun?" diye sordu. Amr da ona: "Sen kalbimde istediğin tasarrufta bulunacak Rabbim değilsin" dedi. Ali de: "Ancak onlar, sana yapmamız gereken nasihat için bir engel değildir. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu duymuştum:

"Her kim Müslüman bir hasta kardeşini ziyaret ederse Yüce Allah onun için yetmiş bin melek yaratır. İşte bu melekler (bu yapılan ziyaret) gündüzün hangi saatinde olursa olsun akşama kadar o kişiye dua ederler. Bu ziyaret gecenin hangi saatinde/vaktinde olursa olsun sabaha kadar ona dua ederler."

Amr ona: "Peki ya cenazenin arkasından veya önünden yürünmesi konusunda ne dersin?" diye sorunca Hz. Ali: "Cenazenin arkasında yürümek, önünde yürümekten, farz namazın cemaatle kılınmasının tek başına kılınan namaza olan üstünlüğü gibi üstünlüğü vardır" dedi.

Bunun üzerine Amr: "Ama ben, Ebû Bekr ile Ömer'in cenazenin önünden yürüdüklerini gördüm" deyince Hz. Ali: "Onlar insanların sıkıntıya düşmelerini istemedikleri için böyle yaptılar" karşılığını verdi.

★Ebû Dâvûd bu hadisin sadece Hasta Ziyareti bölümünü rivayet etmiştir. Ancak onun rivayetinde ziyaret eden Ebû Mûsa'dır; burada ise Amr b. el-Hâris'tir.

Bu hadisi, İmam Ahmed ve kısa metinle Bezzâr rivayet etmiştir. İmam Ahmed'in Ricâli *Sahîh* ravileridir.[1]

Ölünün kabre sokulması esnasında söylenen sözlere dair Hz Ali'ye ait daha açık ifadeler gelecektir.

٤١٤٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَاصِمٍ أَخْبَرَنَا الْهَجَرِىُّ قَالَ خَرَجْتُ فِى جِنَازَةِ بِنْتِ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِى أَوْفَى وَهُوَ عَلَى بَغْلَةٍ لَهُ حَوَّاءَ. يَعْنِى سَوْدَاءَ. قَالَ فَجَعَلْنَ النِّسَاءُ

---

[1] Ahmed, *Müsned* (754, 955), Bezzâr (829), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (289), İbn Hibbân, *Sahîh* (2958).

يَقُلْنَ لِقَائِدِهِ قَدِّمْهُ أَمَامَ الْجِنَازَةِ. فَفَعَلَ. قَالَ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ لَهُ أَيْنَ الْجِنَازَةُ قَالَ فَقَالَ خَلْفَكَ. قَالَ فَفَعَلَ ذَلِكَ مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ قَالَ أَلَمْ أَنْهَكَ أَنْ تُقَدِّمَنِي أَمَامَ الْجِنَازَةِ قَالَ فَسَمِعَ امْرَأَتَهُ تَلْتَدِمُ وَقَالَ مَرَّةً تَرْثِي فَقَالَ مَهْ أَلَمْ أَنْهَكُنَّ عَنْ هَذَا إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَنْهَى عَنِ الْمَرَاثِي لِتُفِضْ إِحْدَاكُنَّ مِنْ عَبْرَتِهَا مَا شَاءَتْ"

قلت : روى ابن ماجة منه النهي عن المراثي فقط. رواه أحمد , وإبراهيم الهجري فيه كلام .

4143. İbrâhîm b. Müslim el-Hecerî bildiriyor: Abdullah b. Ebî Evfâ'nın kızının cenazesi için çıktım. Kendisi siyahımsı bir katıra binmişti. Kadınlar onun bineğini çeken kişiye onu öne geçirmesini söyleyince o da bineğini cenazenin önüne geçirdi. Bunun üzerine onun bineğini götüren kişiye şöyle dediğini işittim: "Cenaze nerede? O da: "Arkanda deyince" (ki bu olay bir veya iki defa tekrar etti) bu defa: "Ben seni, beni cenazenin önüne geçirmekten sakındırmamış mıydım? " dedi.

(Ravi şöyle devam ediyor) karısının kendi yüzünü tokatladığı sesini işitince veya onun mersiye sesini işitince dedi ki: "Dur bakalım. Ben sizlere bunu yasaklamamış mıydım? Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bizleri mersiye ve ağıtlardan sakındırmıştı. Sizlerden her biriniz ağlamak suretiyle istediği kadar göğsündeki/ içindekini boşaltırsa boşaltsın."

★Derim ki: İbn Mâce bu hadisin sadece mersiyenin menedilmesi kısmını rivayet etmiştir. Hadisi, İmam Ahmed[1] rivayet etmiştir. İbrâhîm el-Hecerî şâibelidir.

٤١٤٤ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا سُلَيْمَانُ بْنُ سَلَمَةَ الْخَبَائِرِيُّ ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ الْعَطَّارُ ، ثنا عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ سُلَيْمَانَ الْمَدَنِيُّ ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ ، قَالَ : " رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمْشِي خَلْفَ الْجِنَازَةِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه :سليمان بن سلمة الخبائري, وهو ضعيف .

4144. Sehl b. Sa'd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in cenazenin arkasında yürüdüğünü gördüm.

★ Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[2] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Süleyman b. Seleme el-Habâirî zayıftır.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (4/356,383)

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (5853). Ayrıca ravilerinden Abdülhamîd ile Yahya da zayıftırlar.

٤١٤٥ - و عَنْ دَرَّاجٍ قَالَ : رَأَيْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَاكِباً عَلَى دَابَّةٍ بَيْنَ يَدَيِ الجِنَازَةِ حَتَّى أَتَى المَقْبَرَةَ فَنَزَلَ فَجَلَسَ قَبْلَ أَنْ تَأْتِيَ الجِنَازَةُ "

رواه الطبراني في الكبير وفيه ابن لهيعة وفيه كلام

4145. Derrâc anlatıyor: Abdullah b. Amr b. el-Âs'ı mezarlığa varıncaya kadar binek üzerinde, cenazenin önünde gördüm. Daha cenaze gelmeden mezarlığa gelerek bineğinden inip çömeldi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan İbn Lehî'a şaibelidir.

(بَابُ الصَّلاَةِ عَلَى الجَنَازَةِ)

Cenaze Namazı

٤١٤٦ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّبَرِيُّ ، أَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ ، أَنَا الثَّوْرِيُّ ، عَنْ سَالِمٍ ، يَعْنِي ابْنَ أَبِي حَفْصَةَ ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ ، قَالَ : شَهِدْتُ حُسَيْنًا رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ حِينَ مَاتَ الْحَسَنُ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ وَهُوَ يَدْفَعُ فِي قَفَا سَعِيدِ بْنِ الْعَاصِ ، وَهُوَ يَقُولُ : " تَقَدَّمْ ، فَلَوْلا أَنَّهَا السُّنَّةُ ، يَقُولُ : الشَّيْبَةُ ، مَا قَدَّمْتُكَ " ، وَسَعِيدٌ أَمِيرٌ عَلَى الْمَدِينَةِ يَوْمَئِذٍ

رواه الطبراني في الكبير والبزار,ورجاله موثقون .

4146. Ebû Hâzım bildiriyor: Hz. Hasan vefat ettiği zaman, Hz. Hüseyin'in, Saîd b. el-Âs'ın kafasının arkasından iterek şöyle dediğine tanık oldum: "İlerle! Şayet (vali olman sebebiyle cenazeyi senin kıldırman) sünnet olmasaydı, seni öne geçirmezdim." Nitekim Saîd, o günlerde Medine'nin valisiydi.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. Ricali güvenilir kimselerdir.

٤١٤٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبَّادٍ الْمَكِّيُّ ، ثنا حَنْظَلَةُ بْنُ عَمْرٍو الأَنْصَارِيُّ ، عَنْ أَبِي الْحُوَيْرِثِ ، قَالَ : " هَلَكَ جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ فَحَضَرْنَا بَابَهُ فِي بَنِي سَلَمَةَ ، فَلَمَّا خَرَجَ سَرِيرُهُ مِنْ حُجْرَتِهِ إِذَا حَسَنُ بْنُ حَسَنٍ بَيْنَ عَمُودَيِ السَّرِيرِ فَأَمَرَ بِهِ الْحَجَّاجُ بْنُ يُوسُفَ أَنْ يَخْرُجَ مِنْ بَيْنِ الْعَمُودَيْنِ فَتَأَبَّى عَلَيْهِمْ حَتَّى تَعَاطَوْهُ ، فَسَأَلَهُ بَنُو جَابِرٍ إِلا خَرَجَ

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (1912)

فَخَرَجَ وَجَاءَ الْحَجَّاجُ حَتَّى وَقَفَ بَيْنَ الْعَمُودَيْنِ حَتَّى وَضَعَ فَصَلَّى عَلَيْهِ ، ثُمَّ جَاءَ إِلَى الْقَبْرِ فَإِذَا حَسَنُ بْنُ حَسَنٍ قَدْ نَزَلَ فِي قَبْرِهِ فَأَمَرَ بِهِ الْحَجَّاجُ أَنْ يَخْرُجَ ، فَأَبَى ، قَالَ بَنُو جَابِرٍ : بِاللَّهِ فَخَرَجَ فَاقْتَحَمَ الْحَجَّاجُ الْحُفْرَةَ حَتَّى فَرَغَ مِنْهُ "

رواه الطبراني في الكبير, وأبو الحويرث:وثقه ابن حبان,وضعه مالك وغيره .

4147. Ebu'l-Huveyris anlatıyor:

Câbir b. Abdillah vefat etmişti. Biz de Benû Seleme kapısında toplandık. Tabutu evinden çıkarılınca Hasan b. Hasan'ın tabutun iki tutma direğinin ortasında (tabutu taşımakta olduğunu) görünce Haccâc b. Yûsuf tabutun iki direğinin arasından çekilmesini (tabutu bırakmasını) emretti. O da buna kulak asmayınca aralarında tartışma yaşandı. Bunun üzerine Câbir'in oğullarından, bunu sağlaması istenince o da Hasan'a yalvardı. Hasan da çekilince Haccâc b. Yûsuf gelip, tabutun iki direğinin arasında durdu. Bırakılınca da cenaze namazını kıldırdı. Daha sonra da kabristana gelince Hasan'ın daha önce gelip kabre girmiş olduğunu görünce, oradan çıkmasını emretti. O buna da kulak asmadı. Câbir'in oğulları çıkması için yeminle ısrar ettiler. Bunun üzerine Hasan dışarı çıkınca Haccac b. Yûsuf hemen kabre daldı ve kazma işini o tamamladı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. Ebu'l-Huveyris'i İbn Hibbân güvenilir, Mâlik ve başkaları ise zayıf addetmiştir.

٤١٤٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ مَهْدِيٍّ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُنِيبِ الْمَدَنِيُّ ، عَنْ جَدِّهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي أُمَامَةَ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ بْنِ ثَعْلَبَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " أَخْبَرَهُمْ بِالْخُرُوجِ إِلَى بَدْرٍ ، وَأَجْمَعَ الْخُرُوجَ مَعَهُ " ، فَقَالَ لَهُ خَالُهُ أَبُو بُرْدَةَ بْنُ نِيَارٍ : أَقِمْ عَلَى أُمِّكَ يَا ابْنَ أُخْتٍ ، فَقَالَ أَبُو أُمَامَةَ : بَلْ أَنْتَ أَقِمْ عَلَى أُخْتِكَ ، فَذَكَرَ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، " فَأَمَرَ أَبَا أُمَامَةَ بِالْمُقَامِ عَلَى أُمِّهِ ، وَخَرَجَ بِأَبِي بُرْدَةَ ، فَقَدِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ تُوُفِّيَتْ ، فَصَلَّى عَلَيْهَا " رواه الطبراني في الكبير,ورجاله ثقات .

4148. Ebû Umâme b. Sa'lebe bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onlara Bedir'e gitmek üzere hazırlanmalarını haber verince kendisi de onlarla gitmeye niyet etmişti. Dayısı Ebû Burde ona: "Ey yeğenim! Sen annenle kal!" deyince o da dayısına: "Asıl sen kız kardeşinle kal"

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (1738)

karşılığını verdi. Bu olay Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e anlatılınca Ebû Umâme'ye annesinin başında durmasını emretti; böylece dayısı Ebû Burde ile Bedir'e gitti. Daha sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) geri döndüğünde onun cenaze namazını kıldı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. Ricali güvenilir kimselerdir.

٤١٤٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، حَدَّثَنَا سَلْمُ بْنُ جُنَادَةَ ، قَالَ : سَمِعْتُ أَبِي ، قَالَ : " تُوُفِّيَ جَابِرُ بْنُ سَمُرَةَ ، فَصَلَّى عَلَيْهِ عَمْرُو بْنُ حُرَيْثٍ "

رواه الطبراني في الكبير ,وجنادة:وثقه ابن حبان,وضعفه أبو زرعة وأبو حاتم .

4149. Selm b. Cunâde, babasından bildiriyor: Câbir b. Semure vefat edince onun cenaze namazını Amr b. Hurays kıldırdı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Cunâde adlı raviyi İbn Hibbân güvenilir sayarken, Ebû Zur'a ve Ebû Hâtim zayıf addetmiştir.

٤١٥٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ حَكِيمٍ الأَوْدِيُّ ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ ، عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ ، قَالَ : " اجْتَمَعَ جَرِيرٌ ، وَالأَشْعَثُ بْنُ قَيْسٍ فِي جَنَازَةٍ ، فَقَدَّمَ الأَشْعَثُ جَرِيرًا ، فَصَلَّى عَلَيْهَا " رواه الطبراني في الكبير,ورجاله رجال الصحيح .

4150. Kays b. Ebî Hâzım dedi ki: Cerîr ile Eş'as, her ikisi de bir cenazede bir araya geldiklerinde Eş'as, Cerîr'i öne geçirdi. O da cenaze namazını kıldırdı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

٤١٥١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، حَدَّثَنِي عَبْدُ الأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ النَّرْسِيُّ ، ثنا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، ثنا ثَابِتٌ الْبُنَانِيُّ ، أَنَّ عَائِذَ بْنَ عَمْرٍو : " أَوْصَى أَنْ يُصَلِّيَ عَلَيْهِ أَبُو بَرْزَةَ الأَسْلَمِيُّ " , فَرَكِبَ عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ زِيَادٍ لِيُصَلِّيَ عَلَيْهِ ، فَلَمَّا بَلَغَ قَصْرَ هِشَامٍ قِيلَ لَهُ : أَنَّهُ قَدْ أَوْصَى أَنْ يُصَلِّيَ عَلَيْهِ أَبُو بَرْزَةَ ، فَرَكِبَ دَابَّتَهُ رَاجِعًا رواه الطبراني في الكبير,ورجاله رجال الصحيح .

4151. Sâbit el-Bunânî bildiriyor: Âiz b. Amr öldüğü zaman cenaze namazını Ebû Berze el-Eslemî'nin kıldırmasını vasiyet etmişti. Abdullah b. Ziyâd (bundan habersiz) namazı kıldırmak için bineğine binip te Hişâm'ın sarayına ulaştığında kendisine cenaze namazını Ebû Berze'nin kıldırmasını vasiyet ettiği bildirildi. O da bineğine tekrar binip geri döndü.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (792)

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

٤١٥٢ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّبَرِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ ، عَنِ الصَّلْتِ بْنِ بَهْرَامَ ، عَنِ الْحَارِثِ بْنِ وَهْبٍ ، قَالَ : قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا تَزَالُ أُمَّتِي عَلَى مِسْكَةٍ مِنْ دِينِهَا مَا لَمْ يَكِلُوا الْجَنَائِزَ إِلَى أَهْلِهَا " رواه الطبراني في الكبير,ورجاله ثقات .

4152. Hâris b. Vehb'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ümmetim cenazeleri, sahiplerine (akrabalarına) havale etmedikleri sürece hâlâ dinlerine sarılarak bırakmamışlardır (demektir)."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٤١٥٣ - وعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ : " لَمْ يُوَقِّتْ لَنَا فِي الصَّلاةِ عَلَى الْمَيِّتِ قِرَاءَةً ، وَلا قَوْلٌ ، كَبِّرْ مَا كَبَّرَ الإِمَامُ ، وَأَكْثِرْ مِنْ طَيِّبِ الْكَلامِ .

رواه أحمد,ورجاله رجال الصحيح .

4153. Abdullah b. Mes'ûd dedi ki: "Bizlere cenaze namazında okumak üzere herhangi bir söz veya âyet farz kılınmamıştır. İmam ne kadar tekbir getirirse o kadar tekbir getir ve bol bolda güzel sözler söyle."

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

٤١٥٤ - وَبِهِ ، حَدَّثَنَا عَبَّادٌ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَرَّرٍ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " كَانَ يَرْفَعُ يَدَيْهِ عِنْدَ التَّكْبِيرِ فِي كُلِّ صَلاةٍ ، وَعَلَى الْجَنَائِزِ "

قلت : هو في الصحيح خلا قوله : وعلى الجنائز . رواه الطبراني في الأوسط,وفيه:عبد الله بن محرر,وهو مجهول

4154. İbn Ömer bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bütün normal namazların ve cenaze namazının tekbirlerinde ellerini kaldırırdı.

★Derim ki: Bu hadisin "Cenaze namazının da tekbirlerinde" bölümü hariç diğer kısımları *Sahîh*'te yer almıştır.

Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta[2] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdullah b. Muharrer meçhuldür.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (18/17)

[2] *el-Mu'cemu'l-evsat* (8584). A. b. Muharrer metrûk bir ravidir. Ayrıca Abbâd b. Suheyb de metrûktur. Bkz. *es-Silsiletu'd-daîfe* (1044)

٤١٥٥ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ أَبِي الطَّاهِرِ بْنِ السَّرْحِ الْمِصْرِيُّ ، ثنا أَبُو صَالِحٍ عَبْدُ الْغَفَّارِ بْنُ دَاوُدَ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الدِّمَشْقِيُّ ، عَنِ الْقَاسِمِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : " صَلَّى النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى جِنَازَةٍ ، وَمَعَهُ سَبْعَةُ نَفَرٍ ، فَجَعَلَ ثَلاثَةً صَفًّا ، وَاثْنَيْنِ صَفًّا ، وَاثْنَيْنِ صَفًّا "

رواه الطبراني في الكبير,وفيه:ابن لهيعة,وفيه كلام .

4155. Ebû Umâme dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanında yedi kişi varken bir cenaze namazı kıldırdı. Bunların üçünü bir saf, ikisini bir saf ve diğer ikisini de bir saf yaptı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan İbn Lehî'a şaibelidir.

٤١٥٦ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ الْعَمِّيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حُمْرَانَ ، ثنا مَرْزُوقٌ أَبُو عَبْدِ اللهِ الشَّامِيُّ ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ، عَنْ شَهْرِ بْنِ حَوْشَبٍ ، عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا صَلَّيْتُمْ عَلَى الْجِنَازَةِ فَاقْرَءُوا بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ "

رواه الطبراني في الكبير,وفيه:معلى بن حمران,و لم أجد من ذكره,وبقية رجاله موثقون,وفي بعضهم كلام .

4156. Esmâ binti Yezîd'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Cenaze namazı kıldığınızda Fatiha suresini okuyunuz."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[2] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Mualla b. Esed hakkında bilgi verene rastlamadım. Bunun dışındakiler güvenilir kimselerdir. Ancak bazıları şâibelidir.

٤١٥٧ - وعن حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ الْمُقَدَّمِيُّ ، ح وَحَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ ، قَالا : ثنا عَبْدُ الْمُنْعِمِ أَبُو سَعِيدٍ الْحَرَّانِيُّ الإِسْوَارِيُّ ، عَنِ الصَّلْتِ بْنِ دِينَارٍ ، عَنْ أَبِي عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ ، عَنِ امْرَأَةٍ مِنْهُمْ ، يُقَالُ لَهَا أُمُّ عَفِيفٍ ، قَالَتْ : " بَايَعْنَا رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ بَايَعَ النِّسَاءَ ، فَأَخَذَ عَلَيْهِنَّ أَنْ لا تُحَدِّثْنَ الرِّجَالَ إِلا مُحْرِمًا ، وَأَمَرَنَا أَنْ نَقْرَأَ عَلَى مَيِّتِنَا بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ " رواه الطبراني في الكبير,وفيه:عبد المنعم أبو سعيد,وهو ضعيف .

4157. Ümmü Afîf bildiriyor: Kadınların Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile biat etmeleri esnasında biz de ona biat ettik. Onlardan mahrem erkeklerin dışındakilerle konuşmayacakları sözü aldı.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7785)

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (24/162). Mualla değil Muh. b. Humrân'dır. İhtilaflı bir ravidir.

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ayrıca, ölülerimizin üzerine Fatiha suresini okumamızı emretti.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdulmun'im Ebû Saîd zayıftır.

٤١٥٨ – حَدَّثَنَا مُعَاذٌ ، قَالَ : نا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْمُبَارَكِ الْعَيْشِيُّ ، قَالَ : نا نَاهِضُ بْنُ الْقَاسِمِ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ الْمَكِّيِّ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " قَرَأَ عَلَى الْجَنَازَةِ أَرْبَعَ مِرَارٍ بِـ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ رواه الطبراني في الأوسط,وفيه:ناهض بن القاسم,ولم أجد من ترجمه,وبقية رجاله ثقات .

4158. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) cenazenin üzerine dört defa Elhamdulillâhi Rabbil-âlemîn'i (Fâtiha sûresini) okudu

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Nâhız b. el-Kâsım hakkında biyografi yazan kimseye rastlayamadım. Bunun dışındaki kişiler güvenilir kimselerdir.

٤١٥٩ – حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَلْمٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا سُلَيْمُ بْنُ مَنْصُورِ بْنِ عَمَّارٍ ، قَالَ : نا يَحْيَى بْنُ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ النَّوْفَلِيُّ ، قَالَ : نا أَبُو عُبَادَةَ الزُّرَقِيُّ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : أُتِيَ بِجَنَازَةِ جَابِرِ بْنِ عَتِيكٍ ، أَوْ قَالَ : سَهْلِ بْنِ عَتِيكٍ ، وَكَانَ أَوَّلَ مَنْ صُلِّيَ عَلَيْهِ " فِي مَوْضِعِ الْجَنَائِزِ ، فَتَقَدَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَكَبَّرَ ، فَقَرَأَ بِأُمِّ الْقُرْآنِ فَجَهَرَ بِهَا ، ثُمَّ كَبَّرَ الثَّانِيَةَ ، فَصَلَّى عَلَى نَفْسِهِ وَعَلَى الْمُرْسَلِينَ ، ثُمَّ كَبَّرَ الثَّالِثَةَ ، فَدَعَا لِلْمَيِّتِ ، فَقَالَ : اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ ، وَارْحَمْهُ ، وَارْفَعْ دَرَجَتَهُ ، ثُمَّ كَبَّرَ الرَّابِعَةَ ، فَدَعَا لِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ، ثُمَّ سَلَّمَ " رواه الطبراني في الأوسط,وفيه:يحيى بن يزيد بن عبد الملك النوفلي,وهو ضعيف .

4159. İbn Abbâs dedi ki: Câbir b. Atîk veya Sehl b. Atîk'in cenazesi getirilmişti. Cenazelerin olduğu yerde namazı ilk kılınan idi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ileriye çıkarak tekbir getirip sesli olarak Ümmü'l-Kitâb'ı (Fatiha sûresini) okudu. Daha sonra ikinci kez tekbir getirdi; daha sonra üçüncü tekbiri de getirince ölü için şu duayı okudu:

"Ey Allahım! Onu bağışla. Ona merhamet et ve konumunu (derecesini) yücelt." Daha sonra dördüncü tekbiri getirip mümin erkek ve kadınlara dua edip sonra da selam verdi.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (25/168). Ravilerinden Salt ta metrûk bir ravidir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Yahya b. Yezîd b. Abdilmelik en-Nevfelî zayıftır.

٤١٦٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ شَهِدَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى عَلَى مَيِّتٍ فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ "اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا وَذَكَرِنَا وَأُنْثَانَا" قَالَ يَحْيَى وَزَادَ فِيهِ أَبُو سَلَمَةَ "اللَّهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَى الإِسْلَامِ وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الإِيمَانِ "

رواه أحمد,ورجاله رجال الصحيح .

4160. Ebû Katâde bildiriyor: Resûlullah'ı (sallallahu aleyhi vesellem) bir ölüye namaz kılarken gördüğümde şöyle dua ettiğini duydum:

"Ey Allahım! Dirimize, ölümüze, burada bulunanımıza, bulunmayanımıza, küçüğümüze, büyüğümüze, erkeğimize, kadınımıza merhamet et (günahlarını bağışla)."

Ebû Seleme ise şu fazlalığı rivayet etmiştir: *"Bizlerden hayat verdiklerini İslam üzere yaşat ve bizlerden hayatlarına son verdiklerinin de imanlı kişiler olarak hayatlarını sonlandır."*

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

٤١٦١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ سَعِيدٍ الْكِنْدِيُّ ، قَالَ : ثنا عُقْبَةُ بْنُ خَالِدٍ ، قَالَ : ثنا ابْنُ أَبِي لَيْلَى ، عَنْ أَبِي نَجِيحٍ ، أَوِ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ فِي الصَّلَاةِ عَلَى الْمَيِّتِ : اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا , وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا , وَذَكَرِنَا وَأُنْثَانَا , وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا ، مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَى الإِسْلَامِ ، وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الإِيمَانِ " رواه البزار,وفيه:محمد بن أبي ليلى,وفيه كلام .

4161. Ebû Seleme b. Abdirrahman b. Avf, babasından Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den cenaze namazında şöyle söylediğini nakletmiştir:

"Ey Allahım! Dirimize, ölümüze, burada bulunanımıza, bulunmayanımıza, küçüğümüze, büyüğümüze, erkeğimize, kadınımıza merhamet et (günahlarını bağışla). Bizlerden hayat verdiklerini İslam üzere yaşat ve bizlerden hayatlarına son verdiklerinin de imanlı kişiler olarak hayatlarını sonlandır."

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Ebî Leylâ şâibelidir.

٤١٦٢ - حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ الرَّقَاشِيُّ بَصْرِيٌّ ، حَدَّثَنَا ابْنُ هِلالٍ أَبُو النَّضْرِ ، حَدَّثَنَا أَيُّوبُ السَّخْتِيَانِيُّ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ فِي الصَّلاةِ عَلَى الْمَيِّتِ : " اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ ، وَصَلِّ عَلَيْهِ وَبَارِكْ فِيهِ ، وَأَوْرِدْهُ حَوْضَ رَسُولِكَ " رواه أبو يعلى والطبراني في الأوسط " ,وفيه:عاصم بن هلال,وثقه أبو حاتم,وضعفه غيره .

4162. Hz. Âişe dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i cenaze namazında şöyle söylerken (dua ederken) duydum:

"Ey Allahım! Onu bağışla; ona merhamet et ve bereket ihsan eyle! Resûlünün havuzunun başına gelenlerden eyle."

★Hadisi, Ebû Ya'lâ[1] ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. Ravilerinden Âsım b. Hilâl, Ebû Hâtim tarafından güvenilir, bunun dışındakiler tarafından ise zayıf addedilmiştir.

٤١٦٣ - حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ بَقِيَّةَ ، أَخْبَرَنَا خَالِدٌ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ إِسْحَاقَ الْمَدِينِيِّ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَنَّهُ كَانَ إِذَا صَلَّى عَلَى الْجِنَازَةِ ، قَالَ : " اللَّهُمَّ عَبْدُكَ وَابْنُ عَبْدِكَ ، كَانَ يَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا أَنْتَ ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ ، وَأَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ ، إِنْ كَانَ مُحْسِنًا فَزِدْ فِي إِحْسَانِهِ ، وَإِنْ كَانَ مُسِيئًا فَاغْفِرْ لَهُ ، لا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ ، وَلا تَفْتِنَّا بَعْدَهُ " رواه أبو يعلى,ورجاله رجال الصحيح .

4163. Ebû Huyreyre der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) cenaze namazı kıldırdığında şöyle derdi:

"Ey Allahım! (Şu namazını kılacağım kişi) senin kulun, senin kulunun (kendisi de, babaları da senin kullarının) oğludur. Hayattayken senin dışında hiçbir ilâhın olmadığına ve Muhammed'in de senin elçin olduğuna tanıklık ederdi. Zaten sen bunu daha iyi biliyorsun. Bu kişi şayet iyilerden ise iyiliklerini çoğalt. Kötülerden ise onu bağışla. (Kendisinin cenazesinde bulunmamız hasebiyle) bizlerin onun sayesinde elde edeceğimiz mükâfat 'ödüllerden) mahrum etme. Onu hakkını zayi edenlerden eyleme."

★Hadisi, Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh*'in ravileridir.[2]

---

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (4797)

[2] İbn Hibbân, *Sahîh* (3073), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (6598).

٤١٦٤ - و عَنْ أَبِي الصِّدِّيقِ النَّاجِيِّ قَالَ : سَأَلْنَا أَبَا سَعِيد عَنْ الصَّلَاةِ عَلَى الجنَازَةِ قَالَ : كُنَّا نَقُولُ : اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبُّنَا وَرَبُّهُ خَلَقْتَهُ وَرَزَقْتَهُ وَأَحْيَيْتَهُ وَكَفَلْتَهُ فَاغْفِرْ لَنَا وَلَهُ وَلَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ وَلَا تُضِلَّنَا بَعْدَهُ " رواه البزار,ورجاله رجال الصحيح خلا شيخ البزار .

4164. Ebu's-Sıddîk en-Nâcî dedi ki: Ebû Saîd'e cenaze için yapılan duayı sorunca şu karşılığı verdi: Şöyle derdik:

"Ey Allahım! Sen hem bizim, hem onun Rabbisın. Onu yarattın. Onu rızıklandırdın. Onu yaşattın. Bizi ve onu bağışla, onun ecrinden bizi mahrum eyleme. Ondan sonra da bizleri saptırma."

★Hadisi Bezzâr[1] rivayet etmiştir. Hocası dışındaki ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

٤١٦٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ الأَنْمَاطِيُّ , ثنا عُبَيْدُ بْنِ جُنَادِ الْحَلَبِيُّ , ثنا عَطَاءُ بْنُ مُسْلِمٍ , عَنِ الْعَلاءِ بْنِ الْمُسَيَّبِ , عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي ثَابِتٍ , عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ , أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا صَلَّى عَلَى الْمَيِّتِ , قَالَ : " اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا , وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا , وَلإِنَاثِنَا وَلِذُكُورِنَا مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَى الإِسْلامِ , وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الإِيمَانِ , اللَّهُمَّ عَفْوَكَ عَفْوَكَ "

رواه الطبراني في الكبيروالأوسط,وإسناده حسن .

4165. İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) cenaze namazı kıldırdığı zaman şöyle derdi:

"Ey Allahım! Dirimize, ölümüze, burada bulunanımıza, bulunmayanımıza, kadınımıza, erkeğimize merhamet et (günahlarını bağışla). Bizlerden hayat verdiklerini İslam üzere yaşat ve bizlerden hayatlarına son verdiklerinin de imanlı kişiler olarak hayatlarını sonlandır. (Ey Allahım! Senden isteğimiz, hem onu, hem bizleri) başığlaman bağışlamandır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.[2]

٤١٦٦ - حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ الْمُثَنَّى ، وَمُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى الْقَزَّازُ قَالا : ثنا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ الْحَوْضِيُّ ، ثنا هَمَّامٌ ، ثنا لَيْثُ بْنُ أَبِي سُلَيْمٍ ، عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ مَرْثَدٍ ، عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ الْحَارِثِ ، عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَّمَهُمُ الصَّلاةَ عَلَى الْمَيِّتِ : " اللَّهُمَّ اغْفِرْ لأَحْيَائِنَا وَأَمْوَاتِنَا ، وَأَصْلِحْ ذَاتَ بَيْنِنَا ، وَأَلِّفْ بَيْنَ

---

[1] Bezzâr (818), ayrıca Zeyd el-Ummâ da zayıftır, *Sahîh* ricalinden değildir.

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (12680) ve *el-Mu'cemu'l-evsat* (1158), Atâ b. Müslim zayıftır.

قُلُوبِنَا ، اللَّهُمَّ إِنَّ هَذَا عَبْدُكَ فُلانُ بْنُ فُلانٍ لا نَعْلَمُ إِلا خَيْرًا ، وَأَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ ، فَاغْفِرْ لَنَا وَلَهُ " ، قَالَ : فَقُلْتُ لَهُ وَأَنَا أَصْغَرُ الْقَوْمِ : فَإِنْ لَمْ أَعْلَمْ خَيْرًا ؟ قَالَ : " فَلا تَقُلْ إِلا مَا تَعْلَمُ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط,وفيه:ليث بن أبي سليم,وهو ثقة لكنه مدلس .

4166. Abdullah b. el-Hâris, babasından bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onlara cenaze duasını şu şekilde öğretmiştir:

"Ey Allahım! Dirilerimize, ölülerimize, merhamet et (günahlarını bağışla). Aramızdaki (anlaşmazlıkları gidermek suretiyle) bağları düzelt. Birbirimizi kalben sevmemizi sağla. Bu cenazesini kıldığımız kişi senin falancanın oğlu falanca kulundur. Biz kendisi hakkında ancak iyi olduğunu biliriz. Yine de en iyisini sen bilirsin. Ey Allahım! Bizi de, onu da affet (bağışla)."

O toplulukta bulunan en küçük kişi olarak dedim ki: "Peki ya onun hakkında iyi şeyler bilmiyorsam ne olacak?" Buyurdu ki: *"Bildiğin dışında bir şey söyleme."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Leys b. Ebî Süleym güvenilirdir. Aynı zamanda da müdellistir.[1]

٤١٦٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الصَّائِغُ الْمَكِّيُّ ، ثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ حُمَيْدِ بْنِ كَاسِبٍ ، ثَنَا حُسَيْنُ بْنُ زَيْدِ بْنِ عَلِيٍّ ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ رُكَانَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " كَانَ إِذَا صَلَّى عَلَى الْمَيِّتِ كَبَّرَ أَرْبَعًا ، ثُمَّ قَالَ : اللَّهُمَّ عَبْدُكَ وَابْنُ أَمَتِكَ احْتَاجَ إِلَى رَحْمَتِكَ ، وَأَنْتَ غَنِيٌّ عَنْ عَذَابِهِ ، فَإِنْ كَانَ مُحْسِنًا فَزِدْ فِي إِحْسَانِهِ ، وَإِنْ كَانَ مُسِيئًا فَتَجَاوَزْ عَنْهُ ، ثُمَّ يَدْعُو بِمَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَدْعُوَ " رواه الطبراني في الكبير,وفيه:يعقوب بن حميد,وفيه كلام .

4167. Yezîd b. Rukâne'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) cenaze namazı kıldırdığında dört defa tekbir alır, daha sonra da şu duayı okurdu:

"Ey Allahım! Bu, senin kulun, senin kulun olan kadının çocuğudur. Senin merhametine muhtaçtır. Üstelik sen de ona azâb etmekten mustağnisin (senin kullarına vermiş olduğun ceza, buna ihtiyacından değil, onların bunu hak etmesindendir.) Ey Allahım! Bu kişi şayet iyilerden ise iyiliklerini arttır; şayet kötülerden ise onun kötülüklerini affedip bağışla." Daha sonra da dilediği duayı yapardı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ya'kûb b. Humeyd şâibelidir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (3265)

٤١٦٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ يَعْنِي الْعُمَرِيَّ قَالَ سَمِعْتُ أُمَّ يَحْيَى قَالَتْ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ يَقُولُ مَاتَ ابْنٌ لِأَبِي طَلْحَةَ فَصَلَّى عَلَيْهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَامَ أَبُو طَلْحَةَ خَلْفَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأُمُّ سُلَيْمٍ خَلْفَ أَبِي طَلْحَةَ كَأَنَّهُمْ عُرْفُ دِيكٍ

رواه أحمد,وفيه:أم يحيى,و لم أجد من ترجمها .

4168. Enes b. Mâlik dedi ki: Ebû Talhâ'nın oğlu vefat etmişti. Namazını Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kıldırdı. Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem)'in hemen arkasında Ebû Talhâ ve onunda arkasında (onun hanımı) Ümmü Süleym duruyordu. (Onların bu görüntüsü) horozun ibiğini andırıyordu.

★Hadisi, *İmam Ahmed* rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ümmü Yahya'nın biyografisiini veren birisini bulamadım.

٤١٦٩ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ رِشْدِينَ الْمِصْرِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ ، ثنا ابْنُ وَهْبٍ ، أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ ، عَنْ عُمَارَةَ بْنِ غَزِيَّةَ ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّ أَبَا طَلْحَةَ ، " دَعَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى عُمَيْرِ بْنِ طَلْحَةَ حِينَ تُوُفِّيَ ، فَأَتَاهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَصَلَّى عَلَيْهِ فِي مَنْزِلِهِ ، فَتَقَدَّمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَانَ أَبُو طَلْحَةَ وَرَاءَهُ وَأُمُّ سُلَيْمٍ لَمْ يَكُنْ مَعَهُمْ غَيْرُهُمْ " رواه الطبراني في الكبير,ورجاله رجال الصحيح .

4169. Abdullah b. Ebî Talha der ki: Ebû Talha, oğlu Umeyr'in vefat etmesi üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i (namazını kıldırması için) davet etti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de onlara gelerek evlerinde cenaze namazını kıldırdı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) öne geçti; arkasında Ebû Talha, onun da arkasında Ümmü Süleym vardı. Yanlarında başkaları yoktu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[2] rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

٤١٧٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، قَالَ : وَجَدْتُ فِي كِتَابِ أَبِي بِخَطِّهِ ، حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ نَافِعٍ الأَشْعَرِيُّ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي بُرْدَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ أَبِي مُوسَى ، قَالَ : " صَلَّيْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى جَنَازَةٍ ، فَسَلَّمَ عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط,وفيه:خالد بن نافع الأشعري,ضعفه أبو زرعة .

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/249)

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7427).

4170. Ebû Mûsa dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber cenaze namazı kıldık. Hem sağına, hem de soluna selam verdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ebû Zür'a, ravilerinden Hâlid b. Nâfi el-Eş'arî için "zayıftır" demiştir.

٤١٧١ – حَدَّثَنَا خَلَفُ بْنُ عَمْرٍو الْعُكْبَرِيُّ ، وَأَبُو عَقِيلٍ أَنَسُ بْنُ سَلْمٍ الْخَوْلانِيُّ ، قَالا : ثنا الْمُعَافَى بْنُ سُلَيْمَانَ ، ثنا مُوسَى بْنُ أَعْيَنَ ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحِيمِ ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أُنَيْسَةَ ، عَنْ حَمَّادٍ ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، وَالأَسْوَدِ ، عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : " خِلالٌ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَفْعَلُهُنَّ ، تَرَكَهُنَّ النَّاسُ ، إِحْدَاهُنَّ تَسْلِيمُ الإِمَامِ فِي الْجَنَازَةِ مِثْلَ تَسْلِيمِهِ فِي الصَّلاةِ "

رواه الطبراني في الكبير ,ورجاله ثقات .

4171. İbn Mes'ûd dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yaptığı, ancak insanların terk ettiği birtakım şeyler vardır. Bunlardan birisi de Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in namazlarda verdiği selamın aynısını cenaze namazında da vermesiydi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

(بَابُ صَلاَةِ النِّسَاءِ عَلَى الجَنَازَةِ)

Kadınların Cenaze Namazı Kılmaları

٤١٧٢ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا مُسْلِمُ بْنُ جُنَادَةَ ، ثنا زَيْدُ بْنُ الْحُبَابِ ، عَنِ الْمَسْعُودِيِّ ، عَنْ أَخِيهِ عُتْبَةَ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ : " أَنَّهُ انْتَظَرَ أُمَّ عَبْدٍ حَتَّى صَلَّتْ عَلَى عُتْبَةَ " رواه الطبراني في الكبير, وإسناده حسن .

4172. Ömer b. el-Hattâb'dan rivayet edildiğine göre o, eşi Ümmü Abd'ı Utbe'nin cenaze namazını kılıncaya kadar beklemiştir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10022)

(بَابُ التَّكْبِيرِ عَلَى الجَنَازَةِ)

Cenazede Tekbir Getirmek

٤١٧٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْجَابِرُ قَالَ صَلَّيْتُ خَلْفَ عِيسَى مَوْلًى لِحُذَيْفَةَ بِالْمَدَائِنِ عَلَى جَنَازَةٍ فَكَبَّرَ خَمْساً ثُمَّ الْتَفَتَ إِلَيْنَا فَقَالَ مَا وَهِمْتُ وَلاَ نَسِيتُ وَلَكِنْ كَبَّرْتُ كَمَا كَبَّرَ مَوْلاَىَ وَوَلِىُّ نِعْمَتِى حُذَيْفَةُ بْنُ الْيَمَانِ صَلَّى عَلَى جَنَازَةٍ وَكَبَّرَ خَمْساً ثُمَّ الْتَفَتَ إِلَيْنَا فَقَالَ مَا نَسِيتُ وَلاَ وَهِمْتُ وَلَكِنْ كَبَّرْتُ كَمَا كَبَّرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى عَلَى جَنَازَةٍ فَكَبَّرَ خَمْساً.

رواه أحمد , ويحيى الجابر: فيه كلام .

4173. Yahyâ b. Abdillah el-Câbir bildiriyor: Medâin'de Huzeyfe'nin azatlısı İsa'nın arkasında cenaze namazı kılmıştım. Beş defa tekbir getirip bize döndü ve şöyle dedi:

"Ne şaşırdım, ne de unuttum. Bilakis efendim -veli nimetim- Huzeyfe b. el-Yemân'ın tekbir getirdiği gibi tekbir getirdim." Sözüne şöyle devam etti:

Huzeyfe b. el-Yemân beş defa tekbir getirip bize döndü ve şöyle dedi: "Ne şaşırdım, ne de unuttum. Bilakis Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in tekbir getirdiği gibi tekbir getirdim. O beş defa tekbir getirerek bir cenaze namazı kıldırdı."

★Hadisi, *İmam Ahmed* rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Yahyâ el-Câbir zayıftır.

٤١٧٤ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّبَرِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ ابْنِ عُيَيْنَةَ ، عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ أَبِي خَالِدٍ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَعْقِلٍ ، أَنَّ عَلِيًّا رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ صَلَّى عَلَى سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ ، فَكَبَّرَ عَلَيْهِ سِتًّا ، ثُمَّ الْتَفَتَ إِلَيْنَا , فَقَالَ : " إِنَّهُ بَدْرِيٌّ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

4174. Abdullah b. Ma'kil dedi ki: Hz. Ali, Sehl b. Huneyf'in cenaze namazını kıldırdığında altı defa tekbir getirdi. Daha sonra bize dönüp: "O, Bedir savaşına katılmıştı" dedi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (5546).

٤١٧٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ سَعِيدٍ ، قَالَ : نا أَبُو خَالِدٍ ، عَنْ دَاوُدَ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، عَنْ عَلْقَمَةَ ، عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ ، قَالَ : " لا وَقْتَ وَلا عَدَدَ فِي الصَّلاةِ عَلَى الْجَنَازَةِ ، يَعْنِي التَّكْبِيرَ "

رواه البزار, ورجاله ثقات .

4175. Abdullah b. Mes'ûd dedi ki: Cenaze namazının herhangi belirli bir vakti veya tekbir sayısı yoktur.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٤١٧٦ - وَبِهِ : عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ ، عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ مَعْقِلٍ ، عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، قَالَ : " قَدْ كَبَّرَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْجَنَائِزِ سَبْعًا ، وَخَمْسًا ، وَأَرْبَعًا ، فَكَبِّرُوا مَا كَبَّرَ الإِمَامُ إِذَا قَدَّمْتُمُوهُ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عطاء بن السائب, وفيه كلام, وهو حسن الحديث .

4176. Abdullah b. Mes'ûd dedi ki:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir defasında yedi, bir defasında beş, bir defasında da dört defa tekbir getirdi. Öne geçirdiğiniz imam kaç defa tekbir getirirse, siz de o kadar tekbir getirin.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Atâ b. es-Sâib şâibelidir; aynı zamanda hadisi hasendir.

٤١٧٧ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ الطَّائِيُّ ، ثنا بِشْرُ بْنُ الْوَلِيدِ الْكِنْدِيُّ ، ثنا أَبُو يُوسُفَ الْقَاضِي ، حَدَّثَنِي نَافِعُ بْنُ عُمَرَ ، قَالَ : سَمِعْتُ عَطَاءَ بْنَ أَبِي رَبَاحٍ يُحَدِّثُ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " صَلَّى عَلَى قَتْلَى أُحُدٍ ، فَكَبَّرَ عَلَيْهِمْ تِسْعًا تِسْعًا ، ثُمَّ سَبْعًا سَبْعًا ، ثُمَّ أَرْبَعًا أَرْبَعًا حَتَّى لَحِقَ بِاللّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ " رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وإسناده حسن .

4177. İbn Abbâs bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Uhud şehitlerinin cenaze namazlarını kılarken dokuzar defa tekbir getirirdi. Daha sonraki namazları yedişer defa tekbir getirerek ve daha sonraki cenaze namazlarını da Yüce Allah'a ulaşıncaya (vefat edinceye kadar) dörder dörder tekbir getirerek kıldırdı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.[1]

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11403), *el-Mu'cemu'l-evsat* (1622), oldukça zayıf bir isnâdla. Çünkü Nâfi Ebû Hurmuz çok zayıf ravidir.

٤١٧٨ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ نَائِلَةَ ، ثنا شَيْبَانُ بْنُ فَرُّوخٍ ، ثنا نَافِعٌ أَبُو هُرْمُزَ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ " يُكَبِّرُ عَلَى أَهْلِ بَدْرٍ سَبْعَ تَكْبِيرَاتٍ ، وَعَلَى بَنِي هَاشِمٍ خَمْسَ تَكْبِيرَاتٍ ، ثُمَّ كَانَ آخِرُ صَلَاتِهِ أَرْبَعُ تَكْبِيرَاتٍ حَتَّى خَرَجَ مِنَ الدُّنْيَا "

رواه الطبراني في الكبير, وإسناده فيه: نافع أبو هرمز, وهو ضعيف .

قلت : ويأتي حديث في الصلاة على الغائب : أنه كبر على النجاشي خمس تكبيرات إن شاء الله .

4178. İbn Abbâs bildiriyor:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Bedir'e katılan kişilerin namazlarını kıldırırken yedi defa tekbir getirirdi. Hâşim oğullarının namazlarını kıldırırken beş defa tekbir getirirdi. Dünyayı terk ettiğinde en son kıldırdığı cenaze namazı dört tekbirli idi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. İsnâdındaki Nâfi Ebû Hürmüz zayıftır.

Derim ki: Gâib (huzurda bulunmayan) kişi için kılınan cenaze namazı bölümünde gelecek olan hadiste: "Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in Necâşî için kıldığı cenaze namazında beş tekbir getirdi" ifadesi vardır.

٤١٧٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " إِذَا كَفَّنَ أَحَدُكُمْ أَخَاهُ فَلْيُحْسِنْ كَفَنَهُ وَصَلُّوا عَلَى الْمَيِّتِ أَرْبَعَ تَكْبِيرَاتٍ فِي اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سَوَاءٌ" قلت : أخرجته لقوله : " أربع تكبيرات " . وبقيته في الصحيح بعضه وعند ابن ماجة بعضه . رواه أحمد والطبراني في الأوسط, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام .

4179. Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Sizden biriniz kardeşini kefenlediğinde kefenini güzelce yapsın. Gece gündüz fark etmez cenaze namazını dört tekbir getirerek kılın."*

★Derim ki: Bu hadisi "dört tekbir" kaydından dolayı burada zikrettim. Bunun dışındaki bilgilerin bir kısmı *Sahîh*'te, bir kısmı ise İbn Mâce'de vardır.

Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Taberânî de *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan İbn Lehî'a şaibelidir.

٤١٨٠ - حَدَّثَنَا عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ ، حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ اللهِ الْفَزَارِيُّ ، عَنْ عَطَاءٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، " أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى عَلَى ابْنِهِ إِبْرَاهِيمَ ، فَكَبَّرَ عَلَيْهِ أَرْبَعًا "

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11362).

رواه أبو يعلى, وفيه: محمد بن عبيد الله العرزمي, وهو ضعيف .

4180. Enes der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), oğlu İbrâhîm'in cenaze namazını kıldırdığında dört tekbir getirdi.

★Hadisi, Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Ubeydillah el-Arzemî zayıftır.

٤١٨١ – و عَنْ أَبِي سَعِيدٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى عَلَى ابْنِهِ إِبْرَاهِيمَ وَكَبَّرَ عَلَيْهِ أَرْبَعًا رواه البزار والطبراني في الأوسط, وفيه: عبد الرحمن بن مالك بن مغول, وهو متروك .

4181. Ebû Saîd bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), oğlu İbrâhîm'in cenaze namazını kıldırdı ve dört defa tekbir getirdi.

★Hadisi Bezzâr[1] ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdullah b. Mâlik b. Miğvel metrûktur.

٤١٨٢ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ أَبِي شَيْبَةَ ، قَالَ : نا عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ ، قَالَ : ثَنَا يُونُسُ بْنُ بُكَيْرٍ ، عَنِ النَّضْرِ أَبِي عُمَرَ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : " آخِرُ جَنَازَةٍ صَلَّى عَلَيْهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَبَّرَ عَلَيْهَا أَرْبَعًا " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: النضر أبو عمر, وهو متروك .

4182. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kıldırdığı son cenaze namazında dört defa tekbir getirdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta[2] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Nadr Ebû Ömer metrûktur.

٤١٨٣ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْبَغَوِيُّ ، قَالَ : نا الْفَضْلُ بْنُ الصَّبَّاحِ السِّمْسَارُ ، قَالَ : نا أَبُو عُبَيْدَةَ الْحَدَّادُ ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ سَعْدٍ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ عُتَيِّ بْنِ ضَمْرَةَ ، عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ الْمَلائِكَةَ غَسَّلَتْ آدَمَ وَكَبَّرَتْ عَلَيْهِ أَرْبَعًا ، وَقَالُوا : هَذَا سُنَّتُكُمْ يَا بَنِي آدَمَ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عثمان بن سعد, وثقه أبو نعيم وغيره, وضعفه جماعة .

4183. Ubey b. Ka'b'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Melekler, Âdem'i (öldükten sonra) yıkayıp dört defa tekbir getirdiler ve şöyle dediler: Ey insan oğulları! Böylesi, artık sizin takip edeceğiniz bir uygulamadır."*

★Hadîsi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ebû Nuaym ve başkaları isnâdında yer alan Osmân b. Saîd'i güvenilir addederken, bir grup ta zayıf saymıştır.

---

[1] Bezzâr (816).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11661)

٤١٨٤ - و عَنْ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ قَالَ : رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى عَلَى عُثْمَانَ بْنِ مَظْعُونٍ وَكَبَّرَ عَلَيْهِ أَرْبَعاً وَقَامَ عَلَى قَبْرِهِ وَحَثَا فِيهِ ثَلاثَ حَثَيَاتٍ

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: القاسم بن عبد الله العمري, وهو متروك .

4184. Âmir b. Rabîa bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in Osmân b. Maz'ûn'un cenaze namazını dört tekbir getirerek kıldırdığını ve kabrinin başında bekleyip üzerine üç defa toprak döktüğünü gördüm.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Kâsım b. Abdillah el-Umarî metrûktür.

٤١٨٥ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الدَّبَرِيُّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّزَّاقِ ، عَنِ الثَّوْرِيِّ ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ أَبِي عَطَاءٍ ، قَالَ : شَهِدْتُ مُحَمَّدَ ابْنَ الْحَنَفِيَّةِ حِينَ مَاتَ ابْنُ عَبَّاسٍ بِالطَّائِفِ ، فَكَبَّرَ عَلَيْهِ أَرْبَعًا ، وَأَخَذَهُ مِنْ قِبَلِ الْقِبْلَةِ حِينَ أَدْخَلَهُ الْقَبْرَ ، وَضَرَبَ عَلَيْهِ فُسْطَاطًا ثَلاثَةَ أَيَّامٍ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

4185. İmrân b. Ebî Atâ bildiriyor: İbn Abbâs, Tâif'te vefat ettiğinde Muhammed b. el-Hanefiyye'nin onun yerine geçtiğini görmüştüm. Cenaze namazını kıldırırken dört defa tekbir getirip onu kıble tarafından başlamak suretiyle kabrine koydu. Üç gün boyunca da üzerine kireç sürdü (döktü).

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

(بَابُ الصَّلاةُ عَلَى الجَنَازَةِ بَعْدَ العَصْرِ)

İkindiden Sonra Cenaze Namazı Kılmak

٤١٨٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى ، قَالَ : نا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، وَعَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ الدَّرَاوَرْدِيُّ ، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ سَعِيدٍ ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ ، عَنْ عَائِشَةَ ، قَالَتْ : رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " صَلَّى عَلَى جَنَازَةٍ ، وَمَا نَرَى الشَّمْسَ إِلا عَلَى أَطْرَافِ الْحِيطَانِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: الحكم بن سعيد, وهو ضعيف .

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10573-4)

4186. Hz. Âişe dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in, Güneş sadece duvarların kenarından görebildiğimiz (bir vakitte yani ikindi namazından sonra) cenaze namazı kıldırdığını gördüm.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hakem b. Saîd zayıftır.

(بَابُ الصَّلاةُ عَلَى الجَنَازَةِ بَيْنَ القُبُورِ)

Kabirlerin Arasında Cenaze Namazı Kılmak

٤١٨٧ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قال : نا حُسَيْنُ بْنُ يَزِيدَ الطَّحَّانُ ، قال : نا حَفْصُ بْنُ غِيَاثٍ ، عَنْ عَاصِمٍ الأَحْوَلِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " نَهَى أَنْ يُصَلَّى عَلَى الْجَنَائِزِ بَيْنَ الْقُبُورِ " رواه الطبراني في الأوسط, وإسناده حسن .

4187. Enes b. Mâlik dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kabirlerin arasında cenaze namazı kılınmasını yasakladı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

(بَابُ الصَّلاةُ عَلَى أَكْثَرَ مِنْ مَيِّتٍ)

Birden Çok Ölünün Cenaze Namazının Kılınması

٤١٨٨ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ سِنَانِ بْنِ هَارُونَ ، ثنا أَشْعَثُ بْنُ سَوَّارٍ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، قَالَ : " صَلَّى عَلِيٌّ يَوْمَ صِفِّينَ عَلَى عَمَّارِ بْنِ يَاسِرٍ ، وَهَاشِمِ بْنِ عُتْبَةَ ، وَكَانَ عَمَّارُ أَقْرَبَهُمَا إِلَى عَلِيٍّ ، وَكَانَ هَاشِمُ أَقْرَبَهُمَا إِلَى الْقِبْلَةِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: سنان بن هارون, وفيه كلام, وقد وثق .

4188. Şa'bî dedi ki: Hz. Ali, Sıffin (savaşı) günün Ammâr b. Yâsir ve Hâşim b. Utbe'nin cenaze namazlarını kıldırdı. Onların Hz. Ali'ye en yakın olanı Ammâr b. Yâsir, kıbleye en yakın olanı ise Hâşim b. Utbe idi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[2] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Sinân b. Hârûn şâibelidir ve güvenilir addedilmiştir.

---

[1] *el-Mu'cemu'l-evsat* (910).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/168)

(بَابُ فِيمَنْ صَلَّى عَلَيْهِ جَمَاعَةٌ)

Cenaze Namazını Bir Cemaatin Kıldığı Kişi

٤١٨٩ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَعْمَرِيُّ ، ثنا خَلَفُ بْنُ سَالِمٍ ، ثنا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ ، ثنا شُعْبَةُ ، ثنا مُبَشِّرُ بْنُ أَبِي الْمَلِيحِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " مَا مِنْ رَجُلٍ يُصَلِّي عَلَيْهِ مِائَةٌ إِلا غُفِرَ لَهُ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: مبشر بن أبي المليح, و لم أحد من ذكره .

4189. İbn Ömer'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur. *"Yüce Allah, cenaze namazı yüz kişi tarafından kılınan kişiyi mutlaka bağışlar."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Mübeşşir b. Ebi'l-Melîh hakkında herhangi bir kayda rastlayamadım.

٤١٩٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُذُوعِيُّ ، وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، قَالا : ثنا عُقْبَةُ بْنُ مُكْرَمٍ الْعَمِّيُّ ، ثنا الْمُبَارَكُ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنُ الْمُبَارَكِ ، قَالَ : ثنا الْقَاسِمُ بْنُ الْمُطَيَّبِ ، أَنَّ أَبَا الْمَلِيحِ الْهُذَلِيَّ ، خَرَجَ فِي جِنَازَةٍ فَلَمَّا وُضِعَ عَلَى السَّرِيرِ أَقْبَلَ عَلَى الْقَوْمِ ، فَقَالَ : سَوُّوا صُفُوفَكُمْ وَأَحْسِنُوا شَفَاعَتَكُمْ ، ثُمَّ قَالَ أَبُو الْمَلِيحِ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَلِيطٍ ، وَكَانَ أَخُو مَيْمُونَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ ، عَنْ مَيْمُونَةَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " مَنْ صَلَّى عَلَيْهِ أُمَّةٌ شُفِّعُوا فِي أَخِيهِمْ " وَالأُمَّةُ : أَرْبَعُونَ إِلَى مِائَةٍ ، وَالْعُصْبَةُ : عَشَرَةٌ إِلَى أَرْبَعِينَ ، وَالنَّفَرُ : ثَلاثَةٌ إِلَى عَشَرَةٍ

قلت : رواه النسائي باختصار . رواه الطبراني في الكبير, وفيه: القاسم بن مطيب, وهو ضعيف .

4190. Ebu'l-Melîh el-Huzelî, bir cenazeye gitmişti. Tabut namaz kılınacak yere bırakılınca topluluğa şunu söyledi: "Saflarınızı düzeltin; tanıklığınızı güzelleştirin!" Sözlerine şöyle devam etti: Müminlerin annesi olan Meymûne'nin erkek kardeşi Abdullah b. Salît, Meymûne kanalıyla Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den şu sözünü bildirdi:

"Cenaze namazını ümmetin kıldığı din kardeşine şefaat edilmiştir. Ümmet, kırktan yüze kadar; usbe ondan kırka kadar; nefer ise üçten ona kadar olur."

★Derim ki: Nesâî kısa metinle rivayet etmiştir. Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Kâsım b. el-Mutayyeb zayıftır.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (503)

(بَابُ الصَّلَاةِ عَلَى الْقَبْرِ)

Kabre Doğru Cenaze Namazı Kılmak

٤١٩١ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّٰهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ يَعْنِي الْخَزَّازَ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ أَسْوَدَ كَانَ يَنظِّفُ الْمَسْجِدَ فَمَاتَ فَدُفِنَ لَيْلاً وَأَتَى النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأُخْبِرَ فَقَالَ " انْطَلِقُوا إِلَى قَبْرِهِ. فَانْطَلَقُوا إِلَى قَبْرِهِ فَقَالَ إِنَّ هَذِهِ الْقُبُورَ مُمْتَلِئَةٌ عَلَى أَهْلِهَا ظُلْمَةً وَإِنَّ اللّٰهَ عَزَّ وَجَلَّ يُنَوِّرُهَا بِصَلَاتِي عَلَيْهَا. فَأَتَى الْقَبْرَ فَصَلَّى عَلَيْهِ وَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ يَا رَسُولَ اللّٰهِ إِنَّ أَخِي مَاتَ وَلَمْ تُصَلِّ عَلَيْهِ. قَالَ فَأَيْنَ قَبْرُهُ. فَأَخْبَرَهُ فَانْطَلَقَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَعَ الأَنْصَارِيِّ" قلت : في الصحيح طرف منه. رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

4191. Enes bildiriyor: Mescid'i temizleyen Esved (zenci) ölünce geceleyin defnedildi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e gelinip de haber verildiğinde buyurdu ki: *"Haydi hep beraber kabrine gidelim."* Onlar da hemen hep beraber gittiler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki:

"Bu kabirler, içindekileri karanlığa boğmuş. Yüce Allah benim namazımla onları aydınlatacak." Daha sonra kabrin yanına gelip namaz kıldı (dua etti). Bunun üzerine Ensar'dan biri: "Ya Resûlallah! Kardeşim öldü; ancak siz onun cenaze namazını kılmadınız" dedi. O da:

"Kabri nerede?" diye sordu. Kabrinin yerini söyleyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ensar'dan olan o kişiyle oraya gidip namaz kıldı.

★Derim ki: *Sahîh*'te bunun bir bölümü vardır. Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

٤١٩٢ – حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَمْرٍو ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ جَامِعٍ الْعَطَّارُ ، قَالَ : نا حَمَّادُ بْنُ وَاقِدٍ الصَّفَّارُ ، قَالَ : نا ثَابِتٌ ، عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ رَبَاحٍ ، عَنْ أَبِي قَتَادَةَ ، " أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى عَلَى قَبْرٍ بَعْدَمَا دُفِنَ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: محمد بن جامع العطار, وهو ضعيف .

4192. Ebû Katâde der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) (ölen kişi)defnedildikten sonra kabre karşı namaz kıldı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Câmi el-Attâr zayıftır.

---

[1] *el-Mu'cemu'l-evsat* (1985). Ravilerinden Hammâd da zayıftır.

٤١٩٣ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ غَنَّامٍ ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ح ، وَحَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، قَالا : ثنا أَبُو سُفْيَانَ الْحِمْيَرِيُّ ، ثنا سُفْيَانُ بْنُ الْحُسَيْنِ ، عَنِ الزُّهْرِيِّ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ بْنِ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعُودُ فُقَرَاءَ أَهْلِ الْمَدِينَةِ ، وَيَشْهَدُ جَنَائِزَهُمْ إِذَا مَاتُوا ، فَتُوُفِّيَتِ امْرَأَةٌ مِنْ أَهْلِ الْعَوَالِي ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِذَا حَضَرَتْ فَآذِنُونِي " فَأَتَوْهُ لِيُؤْذِنُوهُ ، فَوَجَدُوهُ نَائِمًا ، وَقَدْ ذَهَبَ مِنَ اللَّيْلِ ، فَكَرِهُوا أَنْ يُوقِظُوهُ ، وَتَخَوَّفُوا عَلَيْهِ ظُلْمَةَ اللَّيْلِ ، وَهَوَامَّ الأَرْضِ ، فَذَهَبُوا بِهَا ، فَلَمَّا أَصْبَحَ سَأَلَ عَنْهَا ، قَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، أَتَيْنَاكَ لِنُؤْذِنَكَ ، فَوَجَدْنَاكَ نَائِمًا ، فَكَرِهْنَا أَنْ نُوقِظَكَ ، وَتَخَوَّفْنَا عَلَيْكَ ظُلْمَةَ اللَّيْلِ وَهَوَامَّ الأَرْضِ ، فَذَهَبُوا ، فَمَشَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى قَبْرِهَا ، فَصَلَّى عَلَيْهَا وَكَبَّرَ أَرْبَعًا"

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: سفيان بن حسين, وفيه كلام وقد وثقه جماعة, وبقية رجاله رجال الصحيح .

4193. Sehl b. Huneyf bildiriyor:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Medineli fakirleri hastalandıkları zaman ziyaret eder, öldüklerinde de cenazelerinde bulunurdu. Avâlî halkından birisi vefat edince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Hazırlandığında bana haber verin."*

Ona haber vermek üzere gecenin ilerlemiş vaktinde gelip de onu uyumuş olarak bulunca O'nu uyandırmaktan, gecenin o karanlığı sebebiyle kendisini ürkütmekten ve yerdeki haşerelerden dolayı rahatsız etmekten çekindiler. Böylece onu alıp götürdüler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sabahlayınca ona ne olduğunu sordu. Dediler ki: "Ya Resûlallah! Haber vermek üzere sana geldik; ancak sizi uyuyor bulduk. Hem uyandırmaya çekindik; hem de gecenin zifiri karanlığında ürkütmekten, bir taraftan da haşerelerin sizi rahatsız etmesinden endişelendik." Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onun kabrine giderek namaz kıldı ve dört defa tekbir getirdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Süfyan b. Hüseyn şâibelidir. Aynı zamanda bir grup kendisini tevsîk etmiştir. Bunun dışındakilerin ricâli *Sahîh* ricâlidir.

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (17/247-8)

٤١٩٤ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، ثنا عُمَرُ بْنُ زُرَارَةَ الْحَدَثِيُّ ، ثنا عِيسَى بْنُ يُونُسَ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ عُثْمَانَ الْبَلَوِيِّ ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ سَعِيدٍ الأَنْصَارِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ حُصَيْنِ بْنِ وَحْوَحٍ ، أَنَّ طَلْحَةَ بْنَ الْبَرَاءِ لَمَّا لَقِيَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مُرْنِي بِمَا أَحْبَبْتَ وَلا أَعْصِي لَكَ أَمْرًا ، فَعَجِبَ لِذَلِكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ غُلامٌ ، فَقَالَ لَهُ عِنْدَ ذَلِكَ : " اذْهَبْ فَاقْتُلْ أَبَاكَ " ، قَالَ : فَخَرَجَ مُوَلِّيًا لِيَفْعَلَ ، فَدَعَاهُ ، فَقَالَ لَهُ : " أَقْبِلْ فَإِنِّي لَمْ أُبْعَثْ بِقَطِيعَةِ رَحِمٍ " ، فَمَرِضَ طَلْحَةُ بَعْدَ ذَلِكَ فَأَتَاهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعُودُهُ فِي الشِّتَاءِ فِي بَرْدٍ وَغَيْمٍ ، فَلَمَّا انْصَرَفَ ، قَالَ لأَهْلِهِ : " لا أَرَى طَلْحَةَ إِلا قَدْ حَدَثَ فِيهِ الْمَوْتُ فَآذِنُونِي بِهِ حَتَّى أَشْهَدَهُ وَأُصَلِّيَ عَلَيْهِ وَعَجِّلُوهُ " ، فَلَمْ يَبْلُغِ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَنِي سَالِمِ بْنِ عَوْفٍ حَتَّى تُوُفِّيَ ، وَجَنَّ عَلَيْهِ اللَّيْلُ ، فَكَانَ فِيمَا قَالَ طَلْحَةُ : ادْفِنُونِي وَأَلْحِقُونِي بِرَبِّي عَزَّ وَجَلَّ ، وَلا تَدْعُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَإِنِّي أَخَافُ الْيَهُودَ أَنْ يُصَابَ فِي سَبَبِي ، فَأُخْبِرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ أَصْبَحَ ، فَجَاءَ حَتَّى وَقَفَ عَلَى قَبْرِهِ ، فَصَفَّ النَّاسُ مَعَهُ ، ثُمَّ رَفَعَ يَدَيْهِ ، فَقَالَ : " اللَّهُمَّ الْقَ طَلْحَةَ وَيَضْحَكُ إِلَيْكَ " قلت : عزا صاحب الأطراف بعض هذا إلى أبي داود ولم أره . رواه الطبراني في الكبير وإسناده حسن .

4194. Husayn b. Vahvah anlatıyor: Talha b. el-Berâ, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile karşılaşınca şöyle dedi: "Ya Resûlallah! Bana istediğini emret. Ben de (ne olursa olsun) sana isyan etmeden onu yapayım."

Bir delikanlının böyle bir şey söylemesi Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in hoşuna gitti ve bunun üzerine ona: *"O halde git ve babanı öldür!"* buyurunca delikanlı bu işi yapmak üzere arkasını dönüp gitmeye yeltenince delikanlıya buyurdu ki:

"Geri gel; zira ben, akrabalık bağlarını bozmak için gönderilmedim."

Bu olaydan sonra Talha hastalandı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de soğuk ve bulutlu bir kış günü kendisini ziyarete geldi. Ziyaret sonrası dönerken ailesine: *"Anladığım (gördüğüm) kadarıyla Talha (bu hastalık neticesinde) ölecek. Onun için vefat ederse bana mutlaka ve acilen haber verin ki onun için tanıklık edip onun cenaze namazını kıldırayım."*

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) daha Benû Salim b. Avf'a ulamamıştı ki Talha vefat etti. Ancak gece karanlığı da bastırmıştı. Talha da vasiyetinde: "Beni gömün ve yüce Rabbime kavuşturun Resûlullah

(sallallahu aleyhi vesellem)'i de çağırmayın; zira ben, benim yüzümden (gelirken yolda) Yahudilerin ona zarar vermelerinden endişeleniyorum" demişti.

Sabah olunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e haber verildi. O da hemen kabrine gelerek kabrinin önünde durup insanları safa geçirdi ve ellerini kaldırarak şöyle dua etti: *"Ey Allahım! Sen Talha'ya güler bir halde ve o da sana güler bir halde onu karşıla!"*

★Derim ki: Atrâf'ın yazarı bu hadisin bir kısmını Ebû Davûd'a nisbet etmiştir. Ancak Ebû Dâvud'da ben böyle bir şeye raslamadım.

Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

(بَابُ الصَّلَاةِ عَلَى الغَائِبِ)

Gâib İçin Cenaze Namazı Kılınması

٤١٩٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ زَيْدٍ عَنْ رَجُلٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى عَلَى النَّجَاشِيِّ

رواه أحمد، وفيه: رجل لم يسم.

4195. İbn Abbâs der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Necâşî'nin (orada olmadığı halde gıyabi) cenaze namazını kıldı.

★Hadisi, *İmam Ahmed* rivayet etmiştir. İsnâdında ismi belirtilmemiş bir kişi vardır.

٤١٩٦ - حَدَّثَنَا الْحِمَّانِيُّ يَحْيَى ، حَدَّثَنَا حُدَيْجُ بْنُ مُعَاوِيَةَ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنْ عَامِرٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " صَلَّى عَلَى النَّجَاشِيِّ "

رواه أبو يعلى، وفيه: حديج بن معاوية، وفيه كلام.

4196. Saîd b. Zeyd der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Necâşî'nin cenaze namazını kıldı.

★Hadisi, Ebû Ya'lâ[2] rivayet etmiştir. Ravilerinden Hudeyc b. Muâviye şâibelidir.

٤١٩٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ السَّامِيُّ ، بِعَبَّادَانَ ، حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ الْهَيْثَمِ ، مُؤَذِّنُ مَسْجِدِ الْجَامِعِ بِالْبَصْرَةِ عِنْدِي ، عَنْ مَحْبُوبِ بْنِ هِلَالٍ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ أَبِي مَيْمُونَةَ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : نَزَلَ جِبْرِيلُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : مَاتَ مُعَاوِيَةُ بْنُ مُعَاوِيَةَ اللَّيْثِيُّ ، فَتُحِبُّ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيْهِ

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (3554)

[2] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (963)

؟ ، قَالَ : " نَعَمْ " ، قَالَ : ضَرَبَ بِجَنَاحِهِ الأَرْضَ فَلَمْ يَبْقَ شَجَرَةٌ وَلا أَكَمَةٌ إِلا تَضَعْضَعَتْ ، فَرَفَعَ سَرِيرَهُ ، فَنَظَرَ إِلَيْهِ فَكَبَّرَ عَلَيْهِ وَخَلْفَهُ صَفَّانِ مِنَ الْمَلائِكَةِ ، فِي كُلِّ صَفٍّ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : يَا جِبْرِيلُ ، " بِمَ نَالَ هَذِهِ الْمَنْزِلَةَ مِنَ اللَّهِ ؟ " ، قَالَ : بِحُبِّهِ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ، وَقِرَاءَتِهِ إِيَّاهَا ذَاهِبًا وَجَائِيًا ، وَقَائِمًا وَقَاعِدًا ، وَعَلَى كُلِّ حَالٍ

رواه أبو يعلى والطبراني في الكبير, وفي إسناد: أبي يعلى محمد بن إبراهيم بن العلاء, وهو ضعيف جدا ,وفي إسناد الطبراني: محبوب بن هلال, قال الذهبي : لا يعرف وحديثه منكر .

4197. Enes b. Mâlik der ki:

Hz. Cebrâil, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e gelerek: "Muâviye b. Muâviye el-Leysî vefat etti; cenaze namazını kıldırmak ister misin?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Olur"* dedi.

Bunun üzerine (Cebrâîl) kanatlarını yere vurunca sarsılmayan ağaç ve tepe kalmadı. Daha sonra naaşı kaldırılırken ona bakıp onun için tekbir getirdi. Bu sırada arkasında iki saf melek vardı. Her safta da yetmiş bin melek. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Ey Cebrâil! Allah tarafından o bu dereceye (mertebeye) ne sebebiyle ulaştı?" Cebrâil şöyle cevap verdi: "İhlas sûresine olan sevgisi ve onu gidip gelirken, oturup yatarken ve her ne halde olursa olsun okumasıyla."

★Hadisi, Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] Taberânî rivayet etmiştir. Ebû Ya'lâ'nın senedinde bulunan Muhammed b. İbrâhîm b. el-Alâ çok zayıftır. Taberânî'nin senedinde bulunan Mahbûb b. Hilâl ise İmam Zehebî'ye göre bilinmemektedir. Hadisi de münkerdir.

٤١٩٨ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا نُوحُ بْنُ عَمْرِو بْنِ حُوَيٍّ السَّكْسَكِيُّ الْحِمْصِيُّ ، قَالَ : نا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : أَتَى جِبْرِيلُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ بِتَبُوكَ ، فَقَالَ : يَا مُحَمَّدُ ، اشْهَدْ جَنَازَةَ مُعَاوِيَةَ بْنِ مُعَاوِيَةَ الْمُزَنِيِّ ، فَخَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَنَزَلَ جِبْرِيلُ فِي سَبْعِينَ أَلْفًا مِنَ الْمَلائِكَةِ ، فَوَضَعَ جَنَاحَهُ الأَيْمَنَ عَلَى الْجِبَالِ فَتَوَاضَعَتْ ، وَوَضَعَ جَنَاحَهُ الأَيْسَرَ عَلَى الأَرَضِينَ فَتَوَاضَعْنَ ، حَتَّى نَظَرَ إِلَى مَكَّةَ وَالْمَدِينَةِ فَصَلَّى عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَجِبْرِيلُ وَالْمَلائِكَةُ ، فَلَمَّا فَرَغَ ، قَالَ : " يَا

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (19/428)

جِبْرِيلُ ، بِمَا بَلَغَ مُعَاوِيَةُ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْمُزَنِيُّ هَذِهِ الْمَنْزِلَةَ ؟ " قَالَ : بِقِرَاءَةِ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ قَائِمًا وَقَاعِدًا وَمَاشِيًا وَرَاكِبًا

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه: نوح بن عمر ,قال ابن حبان : يقال : إنه سرق هذا الحديث . قلت : ليس هذا بضعف في الحديث , وفيه: بقية وهو مدلس, وليس فيه علة غير هذا .

4198. Ebû Umâme der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Tebuk'teyken Cebrâil kendisine gelerek şöyle dedi: "Ey Muhammed!. Muâviye b. Muâviye el-Müzenî'nin cenaze namazında bulun."

Daha sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) çıktı. Cebrâil de yanında yetmiş bin melekle birlikte gelip sağ kanadını dağların üzerine bırakınca basıklaştı, sol kanadını da yere koydu. O yerde basıklaştı ve sonra Mekke ve Medine'ye baktı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Cebrâil ve melekler cenaze namazını kıldılar. Namazı bitirdiklerinde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki:

"Ey Cebrâil! Allah tarafından bu dereceye (mertebeye) ne sebebiyle ulaştı?" O da şöyle cevap verdi: "İhlâs sûresini, seyir halinde veya yürürken, oturup yatarken sürekli okumasından dolayı."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Nûh b. Ömer hakkında İbn Hibbân şöyle demiştir: "Anlatıldığına göre o bu hadis çalarmış."

Ben de derim ki: Bu durum hadiste zaaf meydana getirmez. Senedinde bir de Bakiyye isimli müdellis ravi vardır. Bu hadiste bunun dışında bir illet yoktur.

٤١٩٩ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ زُهَيْرٍ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا أَحْمَدُ بْنُ مَنْصُورٍ الرَّمَادِيُّ ، ثنا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُعَلِّمُ ، ثنا صَدَقَةُ بْنُ أَبِي سَهْلٍ ، عَنْ يُونُسَ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ مُعَاوِيَةَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ غَازِيًا تَبُوكَ ، فَأَتَاهُ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ ، فَقَالَ : يَا مُحَمَّدُ ، هَلْ لَكَ فِي جَنَازَةِ مُعَاوِيَةَ بْنِ مُعَاوِيَةَ الْمُزَنِيِّ ؟ ، قَالَ : " نَعَمْ " ، فَقَالَ جِبْرِيلُ : بِيَدِهِ هَكَذَا ، فَفَرَّجَ لَهُ عَنِ الْجِبَالِ وَالآكَامِ ، فَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمْشِي وَمَعَهُ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلامُ وَمَعَ جِبْرِيلَ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ ، فَصَلَّى عَلَى مُعَاوِيَةَ بْنِ مُعَاوِيَةَ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِجِبْرِيلَ عَلَيْهِ السَّلامُ : " بِمَ بَلَغَ مُعَاوِيَةُ هَذَا ؟ " ، قَالَ : بِكَثْرَةِ قِرَاءَتِهِ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ، كَانَ يَقْرَؤُهَا قَائِمًا وَقَاعِدًا ، وَرَاقِدًا وَمَاشِيًا ، فَهَذَا بَلَغَ بِهِ مَا بَلَغَ

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: صدقة بن أبي سهل, و لم أعرفه, وبقية رجاله ثقات .

4199. Muâviye bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Tebuk savaşında idi. Cebrâil kendisine gelerek: "Ey Muhammed! Muâviye b. Muâviye el-Müzenî'nin cenaze namazını kılmak ister misin?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Olur"* dedi. Bunun üzerine Cebrâil onun için dağ ve tepeleri araladı (yolu düzledi). Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Cebrâil ve yetmiş bin melekle birlikte yürüdüler. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Muâviye'nin cenaze namazını kıldırıp Cebrâil'e: *"Muâviye bu dereceye (mertebeye) neyle ulaştı?"* diye sordu. O da: Kul huvellahu ehad (İhlâs sûresini) çok okuyarak; otururken; ayaktayken; yürürken; yatarken okumasından dolayı ulaştığı makama ulaştı" diye cevap verdi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Sadaka b. Ebî Sehl'i tanımıyorum; bunun dışındakiler güvenilir kimselerdir.

٤٢٠٠ – ونا سَلَمَةُ بْنُ شَبِيبٍ ، نا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَعْيَنَ ، نا فُلَيْحُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ صَلَّى عَلَى النَّجَاشِيِّ ، فَكَبَّرَ عَلَيْهِ أَرْبَعًا

رواه البزار و الطبراني في الأوسط, ورجال الطبراني رجال الصحيح .

4200. İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Necâşî'nin cenaze namazını dört tekbirle kıldırdı.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Taberânî de *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Taberânî'nin ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

٤٢٠١ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْمُفَضَّلِ الْحَرَّانِيُّ ، نا عُثْمَانُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْحَرَّانِيُّ ، نا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ ثَابِتِ بْنِ ثَوْبَانَ ، عَنْ حُمَيْدٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . وَحَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ بَكَّارٍ الْبَاهِلِيُّ ، نَا الْمُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ ، نَا حُمَيْدٌ الطَّوِيلُ ، عَنْ أَنَسٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى عَلَى النَّجَاشِيِّ حِينَ نُعِيَ ، فَقِيلَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، تُصَلِّي عَلَى عَبْدٍ حَبَشِيٍّ ؟ ! فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ : ﴿وَإِنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ﴾

رواه البزار و الطبراني في الأوسط, ورجال الطبراني ثقات .

4201. Enes bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e, Necâşî'nin öldüğü haberi verilince cenaze namazını kıldı. Bunun üzerine kendisine: "Ya Resûlallah! Habeşli bir kulun cenaze namazını mı kılıyorsun?" diye sorulunca Yüce Allah şu âyeti indirdi:

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (19/429)

"Ehl-i kitaptan öyleleri var ki, Allah'a, hem size indirilene, hem de kendilerine indirilene tam bir samimiyetle ve Allah'a boyun eğerek iman ederler. Allah'ın âyetlerini az bir paraya satmazlar. İşte onlar için Rableri katında ecirleri vardır. Şüphesiz Allah, hesabı çabuk olandır."[1]

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Taberânî de *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Taberânî'nin ricali güvenilir kimselerdir.

٤٢٠٢ - حَدَّثَنَا مَسْعَدَةُ بْنُ سَعْدٍ ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَلِيٍّ الرَّافِعِيُّ ، نَا كَثِيرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : " صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى النَّجَاشِيِّ فَكَبَّرَ عَلَيْهِ خَمْسًا " قلت : رواه ابن ماجة خلا ذكر النجاشي . رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وكثير : ضعيف .

4202. Kesîr b. Abdillah'ın, dedesinden, onun da babasından rivayet ettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Necâşî'nin cenaze namazını beş tekbirle kıldırmıştır.

★Derim ki: İbn Mâce "Necâşî" ismi olmadan zikretmiştir.

Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravilerinden Kesîr zayıftır.

٤٢٠٣ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ خُنَيْسٍ الدِّمْيَاطِيُّ ، قَالَ : نَا أَبُو أَسْلَمَ مُحَمَّدُ بْنُ مَخْلَدٍ الرُّعَيْنِيُّ ، قَالَ : نَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ، قَالَ : لَمَّا قَدِمَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَفَاةُ النَّجَاشِيِّ ، قَالَ : " اخْرُجُوا ، فَصَلُّوا عَلَى أَخٍ لَكُمْ لَمْ تَرَوْهُ قَطُّ " ، فَخَرَجْنَا ، وَتَقَدَّمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَصَفَّنَا خَلْفَهُ ، فَصَلَّى وَصَلَّيْنَا ، فَلَمَّا انْصَرَفْنَا ، قَالَ الْمُنَافِقُونَ : انْظُرُوا إِلَى هَذَا ، خَرَجَ يُصَلِّي عَلَى عِلْجٍ نَصْرَانِيٍّ لَمْ يَرَهُ قَطُّ ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ : ﴿ وَإِنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِمْ خَاشِعِينَ لِلَّهِ لا يَشْتَرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلا ﴾

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عبد الرحمن بن أبي الزناد, وهو ضعيف ,

4203. Ebû Saîd el-Hudrî der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e Necâşî'nin ölüm haberi ulaşınca: *"Çıkın ve hiç görmediğiniz kardeşinizin cenaze namazını kılın"* dedi. Biz de çıktık. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) öne geçip bizleri arkasında safa dizdi. Daha sonra o kılınca biz de cenaze namazı kıldık. Namazdan sonra dağılınca münafıklar: "Şuna da bakın;

---

[1] Âl-i İmrân Sur. 199

çıkıp hiç görmediği Hıristiyan bir dinsiz için cenaze namazı kılıyor" deyince Yüce Allah şu âyeti indirdi:

"Ehl-i kitaptan öyleleri var ki, Allah'a, hem size indirilene, hem de kendilerine indirilene tam bir samimiyetle ve Allah'a boyun eğerek iman ederler. Allah'ın âyetlerini az bir paraya satmazlar. İşte onlar için Rableri katında ecirleri vardır. Şüphesiz Allah, hesabı çabuk olandır."[1]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdurrahman b. Ebi'z-Zinâd zayıftır.

٤٢٠٤ – حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ ، ثنا أَبُو أَحْمَدَ الزُّبَيْرِيُّ ، ثنا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنِ الشَّعْبِيِّ ، عَنْ جَرِيرٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِنَّ أَخَاكُمُ النَّجَاشِيَّ قَدْ مَاتَ فَصَلُّوا عَلَيْهِ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

4204. Cerîr'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Necâşî kesin olarak ölmüş bulunmaktadır. Bu nedenle kalkıp cenaze namazı kılın"*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[2] rivayet etmiştir. Ricali güvenilir kimselerdir.

٤٢٠٥ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ حَنْبَلٍ ، ثنا أَبِي ، ثنا مُعَاوِيَةُ بْنُ هِشَامٍ ، ثنا سُفْيَانُ ، عَنْ حُمْرَانَ بْنِ أَعْيَنَ ، عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ ، عَنِ ابْنِ خَارِجَةَ ، ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ عَمْرٍو الأَشْعَثِيُّ ، ثنا عِيسَى بْنُ الْقَاسِمِ ، عَنْ حُمْرَانَ بْنِ أَعْيَنَ ، عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ ، عَنِ ابْنِ خَارِجَةَ ، قَالَ : لَمَّا بَلَغَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَفَاةُ النَّجَاشِيِّ ، قَالَ : " إِنَّ أَخَاكُمْ قَدْ تُوُفِّيَ " ، فَخَرَجَ فَصَفَفْنَا خَلْفَهُ ، فَصَلَّيْنَا وَمَا نَرَى شَيْئًا

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: حمران بن أعين, وثقة أبو حاتم, وضعفه ابن معين ,وبقية رجاله ثقات.

4205. İbn Hârice der ki: Necâşî'nin ölüm haberi Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e ulaşınca buyurdu ki: *"Kardeşiniz kesin olarak vefat etmiştir."*

Biz de kalkıp giderek arkasında safa durup namaz kıldık; hiçbir şey (cenaze) görmedik.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[3] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Humrân b. A'yen, Ebû Hâtim'e göre güvenilir, İbn Maîn'e göre ise zayıftır. Bunun dışındakiler ise güvenilir kimselerdir.

---

1 Âl-i İmrân Sur. 199

2 Ahmed, *Müsned* (4/360, 363) ve Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (2346).

3 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (5142)

٤٢٠٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْقَاسِمِ بْنِ مُسَاوِرٍ الْجَوْهَرِيُّ ، ثنا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ الْوَاسِطِيُّ ، ح وَحَدَّثَنَا ثنا هُوَيْرُ بْنُ مُعَاذٍ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ سُلَيْمَانَ بْنِ أَبِي دَاوُدَ الْحَرَّانِيُّ ، ثنا وَحْشِيُّ بْنُ حَرْبِ بْنِ وَحْشِيِّ بْنِ حَرْبٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : لَمَّا مَاتَ النَّجَاشِيُّ ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ أَخَاكُمُ النَّجَاشِيَّ قَدْ مَاتَ ، قُومُوا فَصَلُّوا عَلَيْهِ " ، فَقَالَ رَجُلٌ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، كَيْفَ نُصَلِّي عَلَيْهِ وَقَدْ مَاتَ فِي كُفْرِهِ ؟ قَالَ : " أَلا تَسْمَعُونَ إِلَى قَوْلِ اللَّهِ جَلَّ وَعَزَّ : ﴿ وَإِنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْكُمْ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِمْ﴾

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: سليمان بن أبي داود الحراني ,وهو ضعيف .

4206. Vahşî b. Harb bildiriyor: Necâşî ölünce Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ashâbına şöyle buyurdu:

"Kardeşiniz Necâşî kesin olarak vefat etmiştir. Onun için kalkıp cenaze namazı kılın." Bunun üzerine bir adam kalkarak: Ya Resûlallah! Kâfir olarak ölen birisinin cenaze namazını nasıl kılarız?" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de Yüce Allah'ın:

"Ehl-i kitaptan öyleleri var ki, Allah'a, hem size indirilene, hem de kendilerine indirilene tam bir samimiyetle ve Allah'a boyun eğerek iman ederler. Allah'ın âyetlerini az bir paraya satmazlar. İşte onlar için Rableri katında ecirleri vardır. Şüphesiz Allah, hesabı çabuk olandır"[1] *sözünü işitmediniz mi?"* diye buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[2] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Süleyman b. Ebû Dâvud el-Horasânî zayıftır.

٤٢٠٧ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُسْتَمِرِّ الْعُرُوقِيُّ ، ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ الرَّاسِبِيُّ ، ثنا مُهَلَّبُ بْنُ الْعَلاءِ ، ثنا شُعَيْبُ بْنُ بَيَانٍ ، ثنا عِمْرَانُ الْقَطَّانُ ، عَنْ قَتَادَةَ ، عَنْ أَبِي الطُّفَيْلِ ، عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ أُسَيْدٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَلَغَهُ مَوْتُ النَّجَاشِيِّ ، فَقَالَ لأَصْحَابِهِ : " إِنَّ أَخَاكُمُ النَّجَاشِيَّ قَدْ مَاتَ ، فَمَنْ أَرَادَ أَنْ يُصَلِّيَ عَلَيْهِ فَلْيُصَلِّ عَلَيْهِ " ، فَتَوَجَّهَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَحْوَ الْحَبَشَةِ ، فَكَبَّرَ عَلَيْهِ أَرْبَعًا. قلت : رواه ابن ماجة خلا التكبير . رواه الطبراني في الكبير, وإسناده حسن .

---

1 Âl-i İmrân Sur. 199

2 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/316)

4207. Huzeyfe b. Useyd bildiriyor: Necâşî'nin ölüm haberi Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e ulaşınca ashâbına dedi ki:

"Kardeşiniz Necâşî kesin olarak vefat etmiştir. Onun için içinizden isteyen varsa kalkıp cenaze namazını kılsın."

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) daha sonra Habeşistan'a yönelerek cenaze namazı kılıp dört defa tekbir aldı.

★Derim ki: İbn Mâce "tekbir" kelimesinin dışındakileri rivayet etmiştir.

Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

(بَابُ الصَّلَاةِ عَلَى مَنْ عَلَيْهِ دَيْنٌ)

Borçlu Olanın Cenaze Namazının Kılınması

٤٢٠٨ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ وَأَبُو سَعِيدٍ الْمَعْنَى قَالاَ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَقِيلٍ عَنْ جَابِرٍ قَالَ تُوُفِّىَ رَجُلٌ فَغَسَّلْنَاهُ وَحَنَّطْنَاهُ وَكَفَّنَّاهُ ثُمَّ أَتَيْنَا بِهِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّى عَلَيْهِ فَقُلْنَا تُصَلِّى عَلَيْهِ. فَخَطَا خُطًى ثُمَّ قَالَ " أَعَلَيْهِ دَيْنٌ. قُلْنَا دِينَارَانِ. فَانْصَرَفَ فَتَحَمَّلَهُمَا أَبُو قَتَادَةَ فَأَتَيْنَاهُ فَقَالَ أَبُو قَتَادَةَ الدِّينَارَانِ عَلَيَّ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُحِقَّ الْغَرِيمُ وَبَرِئَ مِنْهُمَا الْمَيِّتُ. قَالَ نَعَمْ. فَصَلَّى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ بَعْدَ ذَلِكَ بِيَوْمٍ مَا فَعَلَ الدِّينَارَانِ. فَقَالَ نَّمَا مَاتَ أَمْسِ. قَالَ عَادَ إِلَيْهِ مِنَ الْغَدِ فَقَالَ دْ قَضَيْتُهُمَا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الآنَ بَرَدَتْ عَلَيْهِ جِلْدُهُ " قلت : رواه أبو داود باختصار . رواه أحمد والبزار, وإسناده حسن .

4208. Câbir dedi ki: Bir adam vefat etmişti. Biz de onu yıkadık; kefenledik ve güzel kokular sürdük. Daha sonra da onu Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına getirip kendisine: "Cenaze namazını kıldırır mısın?" diye sorduk. O da bir adım atarak: *"Borcu var mı?"* diye sordu. Ben de: "İki dinar (altın para)" dedim. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namazı kıldırmadan geri döndü. Böyle olunca Ebû Katâde bu borcu üstlendi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına geldik. Ebû Katâde dedi ki: "Onun borcunu ben üstleniyorum." Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de şöyle buyurdu:

"Bu durumda Yüce Allah alacaklının hakkını kendisine vermiş ve ölü de bu sorumluluktan kurtulmuştur." Daha sonra da: *"Evet"* dedi ve onun namazını kıldırdı.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (3048)

Bu olaydan bir gün sonra: *"İki dinara (borca) ne oldu?"* diye sorunca dedim ki: "Adam daha dün öldü!" Ertesi gün yine tekrarlayınca dedim ki: "Onları sahibine verdim (borcu kapattım)." Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"İşte şimdi derisi serinledi."*

★Derim ki: Ebû Dâvud kısa bir metinle rivayet etmiştir.

Hadisi Bezzâr ve İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

٤٢٠٩ - حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ الأَشْعَثِ ، أَخْبَرَنِي عِيسَى بْنُ صَدَقَةَ بْنِ عَبَّادٍ الْيَشْكُرِيُّ ، قَالَ : دَخَلْتُ مَعَ أَبِي عَلَى أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، فَقُلْنَا لَهُ : حَدِّثْنَا حَدِيثًا يَنْفَعُنَا اللَّهُ بِهِ ، فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ : مَنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ أَنْ يَمُوتَ وَلا دَيْنَ عَلَيْهِ فَلْيَفْعَلْ ، فَإِنِّي رَأَيْتُ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأُتِيَ بِجَنَازَةِ رَجُلٍ وَعَلَيْهِ دَيْنٌ ، فَقَالَ : " لا أُصَلِّي عَلَيْهِ حَتَّى تَضْمَنُوا دَيْنَهُ ، فَإِنَّ صَلاتِي عَلَيْهِ تَنْفَعُهُ " ، فَلَمْ يَضْمَنُوا دَيْنَهُ ، وَلَمْ يُصَلِّ عَلَيْهِ ، وَقَالَ : " إِنَّهُ مُرْتَهَنٌ فِي قَبْرِهِ "

رواه أبو يعلى , وعيسى وثقة أبو حاتم, وضعفه غيره .

4209. İsa b. Sadaka b. Abbâd el-Yeşkurî bildiriyor: Babam ile beraber, Enes b. Mâlik'in yanına gidip kendisine: "Bizlere Yüce Allah'ın izniyle kendisinden yararlanacağımız bir hadis rivayet et" dedik. Bunun üzerine onun şöyle söylediğini işittim: Sizlerden kim başkasına borcu olmadan ölebilirse ölsün (verebiliyorsa ölmeden borcunu versin). Zira ben, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in borçlu bir adamın cenaze namazına geldiğini gördüm. O şöyle buyurdu:

"Birisi onun borcunu üstleninceye kadar namazını kıldırmayacağım. Şüphesiz benim namazım ona fayda sağlar."

Kimse onun borcunu üstlenmeyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de onun cenaze namazını kılmayıp şöyle buyurdu: *"O (borcu nedeniyle) kabrinde rehin alınmıştır."*

★Hadisi, Ebû Ya'lâ[1] rivayet etmiştir. Ebû Hâtim, İsa'yı tevsîk etmiş, başkaları ise zayıf addetmiştir.

٤٢١٠ - حَدَّثَنَا عَمَّارٌ ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ ، حَدَّثَنَا ثَابِتٌ ، عَنْ أَنَسٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُتِيَ بِجَنَازَةٍ لِيُصَلِّيَ عَلَيْهَا ، قَالَ : " هَلْ عَلَيْهِ دَيْنٌ ؟ " قَالُوا : نَعَمْ . فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ جِبْرِيلَ نَهَانِي أَنْ أُصَلِّيَ عَلَى رَجُلٍ عَلَيْهِ دَيْنٌ " ، وَقَالَ : " إِنَّ صَاحِبَ الدَّيْنِ مُرْتَهَنٌ فِي قَبْرِهِ ، حَتَّى يُقْضَى عَنْهُ دَيْنُهُ " رواه أبو يعلى, وفيه: من لم أعرفه

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (4244)

4210. Enes bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) namazını kıldırmak üzere bir cenazenin yanına gelerek: *"Borcu var mı?"* diye sordu. Oradakiler ise: "Evet" karşılığını verdiler. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Cibril beni borçlu kişilerin cenaze namazlarını kıldırmaktan sakındırdı. Borçlu olan kişi, borcu ödeninceye kadar kabrinde rehin olarak tutulur"* buyurdu.

★Hadisi, Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnadında tanımadığım biri vardır.[1]

٤٢١١ - و عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُتِيَ بِجَنَازَةٍ فَقَامَ يُصَلِّي عَلَيْهَا فَقَالُوا : يَا رَسُولَ اللهِ عَلَيْهِ دَيْنٌ . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: انْطَلِقُوا بِصَاحِبِكُمْ فَصَلُّوا عَلَيْهِ فَقَالَ رَجُلٌ : عَلَيَّ دَيْنُهُ فَصَلِّى عَلَيْهِ فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَصَلَّى عَلَيْهِ "

رواه البزار, ورجاله رجال الصحيح .

4211. Ebû Hureyre bildiriyor:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir cenazenin başına gelip namazını kıldırmaya hazırlandı ki oradakiler kendisine: "Ya Resûlallah! Onun borcu vardı "dediler. Bunun üzerine şöyle buyurdu:

"Arkadaşınızı alıp götürün; onun cenaze namazını siz kılın." Oradaki bir adam: "Onun borcunu ben üstleniyorum" deyince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kalkıp o kişinin cenaze namazını kıldırdı.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh* ravileridir.

٤٢١٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الرَّبِيعِ بْنِ شَاهِينَ ، قَالَ : نا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ ، قَالَ : نا عِيسَى بْنُ صَدَقَةَ ، قَالَ : حَدَّثَنِي عَبْدُ الْحَمِيدِ بْنُ أَبِي أُمَيَّةَ ، قَالَ : كُنَّا عِنْدَ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، فَقَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأُتِيَ بِرَجُلٍ يُصَلِّي عَلَيْهِ ، فَقَالَ : " هَلْ عَلَى صَاحِبِكُمْ دَيْنٌ ؟ " ، قَالُوا : نَعَمْ ، قَالَ : " فَمَا يَنْفَعُكُمْ أَنْ أُصَلِّيَ عَلَى رَجُلٍ رُوحُهُ مُرْتَهَنٌ فِي قَبْرِهِ لا يَصْعَدُ رُوحُهُ إِلَى السَّمَاءِ ، فَلَوْ ضَمِنَ رَجُلٌ دَيْنَهُ قُمْتُ ، فَصَلَّيْتُ عَلَيْهِ ، فَإِنَّ صَلاتِي تَنْفَعُهُ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عبد الحميد بن أبي أمية, وهو ضعيف .

4212. Enes b. Mâlik bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanındaydık; cenaze namazını kıldırılması için bir adam getirildi.

[1] Tüm ravileri durumları bilinen kimselerdir. Yûsuf b. Atiyye metrûktur. Bkz. Ebû Ya'lâ, *Müsned* (3477)

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Arkadaşınızın borcu var mı?"* diye sorduğunda: "Evet" karşılığını verdiler. Bunun üzerine şöyle buyurdu:

"Ruhu göğe yükselmeyen ve mezarda rehin alınmış bir kişinin cenaze namazını kıldırmam size bir yarar sağlamaz. Şayet bir adam onun borcunu üstlenirse kalkıp cenaze namazını kıldırırım; şüphesiz o da bu namazımdan yararlanır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdurrahman b. Ebî Umeyye zayıftır.

٤٢١٣ – حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ ، قَالَ : نا الْقَعْنَبِيُّ ، قَالَ : نا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ ، عَنْ سَالِمٍ أَبِي النَّضْرِ ، عَنِ ابْنِ أَبِي قَتَادَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : أُتِيَ بِجَنَازَةٍ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " عَلَى صَاحِبِكُمْ دَيْنٌ ؟ " قَالُوا : نَعَمْ ، رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " صَلُّوا عَلَى صَاحِبِكُمْ " ، فَقَالَ رَجُلٌ : هُوَ عَلَيَّ ، فَصَلَّى عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عبد الله العمري, وفيه كلام, وبقية رجاله ثقات .

4213. Ebû Katâde dedi ki: Bir cenaze getirilmişti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Arkadaşınızın borcu var mı?"* diye sorunca: "Evet" dediler. Bunun üzerine şöyle buyurdu: *"Arkadaşınızın cenaze namazını kendiniz kılın."* Oradaki bir adam: "Onun borcunu ben üstleniyorum" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) o kişinin cenaze namazını kıldırdı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdullah el-Ömerî şâibelidir. Bunun dışındakiler güvenilir kimselerdir.

٤٢١٤ – حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ مَنْصُورٍ الرُّمَّانِيُّ ، قَالَ : نا الْمُعَافَى بْنُ سُلَيْمَانَ ، قَالَ : نا حَكِيمُ بْنُ نَافِعٍ ، قَالَ : نا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : مَاتَ مَيِّتٌ فَمَرُّوا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَدَعَوْهُ لِلصَّلاةِ عَلَيْهِ ، فَقَالَ : " عَلَى صَاحِبِكُمْ دَيْنٌ ؟ " قَالُوا : نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ ، دِينَارَيْنِ ، قَالَ : " صَلُّوا عَلَى صَاحِبِكُمْ " ، فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ قَرَابَتِهِ : هُوَ عَلَيَّ يَا رَسُولَ اللَّهِ ، قَالَ : " هُوَ عَلَيْكَ ، وَهُوَ بَرِيءٌ مِنْهَا ؟ " قَالَ : نَعَمْ . فَصَلَّى عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ ، فَلَقِيَهُ بَعْدُ ، فَقَالَ : " مَا صَنَعْتَ ؟ " فَقَالَ : مَا فَرَغْتُ . قَالَ : " بَرِّدْ عَلَى صَاحِبِكَ ، ثُمَّ عَجِّلْ قَضَاءَهُ " ، ثُمَّ لَقِيَهُ ، فَقَالَ : قَدْ قَضَيْتُهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ، قَالَ : " الآنَ حِينَ بَرَّدْتَ عَلَى صَاحِبِكَ "

---

[1] Beyhakî, *Sünen* (6/75), Ayrıca İsâ b. Sadaka metrûk bir ravidir. Bkz. *es-Silsiletu'd-daîfe* (884).

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: حكيم بن نافع, وثقه ابن معين, وضعفه أبو زرعة, وبقية رجاله ثقات .

4214. İbn Ömer dedi ki: Birisi ölmüştü. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i cenaze namazını kıldırması için çağırdıklarında: *"Arkadaşınızın borcu var mı?"* diye sordu. Onlar: "Evet, ya Resûlallah!" dediklerinde ise O şöyle buyurdu: *"Arkadaşınızın cenaze namazını kılın."* Akrabalarından bir adam dedi ki: "Ya Resûlallah! Onun borcunu ben üstleniyorum." Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) :

"O borcu üstlenerek onun artık borçlu olmadığını (onun yerine senin borçlu olduğunu) kabul ediyor musun? " diye sorunca adam: "Evet" karşılığını verdi.

Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) adamın cenaze namazını kıldı. Bu olaydan bir müddet sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) borcu üstlenen adamla karşılaşınca ona: "Ne yaptın/borcunu ödedin mi?" diye sorunca adam: "Bitirmedim" dedi: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Arkadaşının kabrini serinlet"* buyurdu.

Bunun üzerine o kişi hemen borcu kapattı ve daha sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e gelerek: "Ya Resûlallah! Borcunun hepsini ödedim" dedi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"İşte şimdi arkadaşının kabrini serinlettin"* buyurdu.

★Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İbn Maîn, senedinde bulunan Hakîm b. Nâfi hakkında güvenilir derken; Ebû Zür'a ise zayıf addetmiştir. Bunun dışındakiler ise güvenilir kimselerdir.

٤٢١٥ – حَدَّثَنَا بَكْرُ بْنُ سَهْلٍ ، ثنا عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ صَالِحٍ ، حَدَّثَنِي مُعَاوِيَةُ بْنُ صَالِحٍ ، عَنْ أَبِي عُتْبَةَ الْكِنْدِيُّ ، أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا أُمَامَةَ ، يَقُولُ : تُوُفِّيَ رَجُلٌ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَتَرَكَ دِينَارَيْنِ دَيْنًا عَلَيْهِ ، وَلَيْسَ لَهُ وَفَاءٌ ، فَأَبَى رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُصَلِّيَ عَلَيْهِ ، وَقَالَ : " صَلُّوا عَلَى صَاحِبِكُمْ " ، فَقَامَ إِلَيْهِ أَبُو قَتَادَةَ ، فَقَالَ : أَنَا أَقْضِي عَنْهُ ، فَقَامَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَصَلَّى عَلَيْهِ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: أبو عتبة الكندي, ولم أعرفه .

4215. Ebû Umâme dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında bir adam vefat etti. Kefili de olmayan bu adam geriye iki dinar borç bıraktı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de onun cenaze namazını kıldırmayı kabul etmeyip şöyle buyurdu:

" Arkadaşınızın cenaze namazını kılın." Ebû Katâde kalkıp dedi ki: "Onun yerine ben ödeyeceğim. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kalkıp o kişinin cenaze namazını kıldırdı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ebû Utbe el-Kindî'nin kim olduğunu bilmiyorum.

٤٢١٦ – حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ عُثْمَانَ بْنِ صَالِحٍ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ مُهَاجِرٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : حَدَّثَتْنَا أَسْمَاءُ بِنْتُ يَزِيدَ ، قَالَتْ : دُعِيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى جِنَازَةِ رَجُلٍ مِنَ الأَنْصَارِ ، فَلَمَّا وُضِعَ السَّرِيرُ تَقَدَّمَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيُصَلِّيَ عَلَيْهِ ، ثُمَّ الْتَفَتَ ، فَقَالَ : " عَلَى صَاحِبِكُمْ دَيْنٌ ؟ " قَالُوا : نَعَمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ دِينَارَيْنِ ، فَقَالَ : " صَلُّوا عَلَى صَاحِبِكُمْ " فَقَالَ أَبُو قَتَادَةَ : إِنَّا نَدِينُهُ يَا نَبِيَّ اللَّهِ ، فَصَلَّى عَلَيْهِ

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

4216. Esmâ binti Yezîd bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ensâr'dan olan bir adamın cenaze namazını kıldırması için davet edilmişti. Naaş yere konulunca, cenaze namazını kıldırmak için ilerledi ve daha sonra da dönerek: *"Arkadaşınızın borcu var mı?"* diye sorunca onlar: "Evet, ya Resûlallah! İki dinar" dediler. O da şöyle buyurdu: *"O halde arkadaşınızın cenaze namazını kendiniz kılın."* Bunun üzerine Ebû Katâde dedi ki: "Ya Resûlallah! Onun yerine ben ödeyeceğim. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de kalkıp o kişinin cenaze namazını kıldırdı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ricâli güvenilir kimselerdir.[2]

(بَابٌ)

Bir Bölüm

٤٢١٧ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي خَيْثَمَةَ ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنِ يُونُسَ الرَّقِّيُّ ، ثنا عُقْبَةُ بْنُ عَلْقَمَةَ ، عَنْ أَرْطَاةَ بْنِ الْمُنْذِرِ ، عَنْ ضَمْرَةَ بْنِ حَبِيبٍ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : تُوُفِّيَ رَجُلٌ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَلَمْ يُوجَدْ لَهُ كَفَنٌ ، فَأَتَوُا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " انْظُرُوا إِلَى دَاخِلَةِ إِزَارِهِ " فَأُصِيبَ دِينَارٌ أَوْ دِينَارَانِ ، فَقَالَ : " كَيَّتَانِ صَلُّوا عَلَى صَاحِبِكُمْ " ، فَقَالَ رَجُلٌ : إِلَيَّ قَضَاؤُهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ ، فَصَلَّى عَلَيْهِ

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات . ويأتي في الزهد وغيره أحاديث من هذا إن شاء الله .

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7508)

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (24/184-5). Ravilerinden Muh. b. Muhâcir'i İbn Hibbân dışında kimse tevsîk etmemiştir.

4217. Ebû Umâme bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) zamanında bir adam vefat etti. Bu adama kefen bulunamayınca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelindi. O da: *"Alt giysisine bakın"* buyurdu. Baktıklarında bir veya iki dinar bulundu. Bunun üzerine şöyle buyurdu:

"İki yanık (dağlama); arkadaşınızın cenaze namazını (kendiniz) kılın." Bir adam dedi ki: "Onun borcunu ben üstleniyorum, ya Resûlallah! " Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onun namazını kıldırdı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. Ricali güvenilir kimselerdir.

Zühd ve başka konularda bu gibi hadisler inşallah gelecektir.

(بَابُ الصَّلاَةُ عَلَى أَهْلِ الْمَعَاصِي)

İsyankârların Cenaze Namazları

٤٢١٨ – حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ عِيسَى وَأَبُو الْيَمَانِ وَهَذَا حَدِيثُ إِسْحَاقَ قَالاَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ عَنْ رَاشِدِ بْنِ دَاوُدَ الأُمْلُوكِىِّ عَنْ أَبِى أَسْمَاءَ الرَّحَبِىِّ عَنْ ثَوْبَانَ مَوْلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِى مَسِيرٍ لَهُ "إِنَّا مُدْلِجُونَ فَلاَ يُدْلِجَنَّ مُصْعِبٌ وَلاَ مُضْعِفٌ. فَأَدْلَجَ رَجُلٌ عَلَى نَاقَةٍ لَهُ صَعْبَةٍ فَسَقَطَ فَانْدَقَّتْ فَخِذُهُ فَمَاتَ فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالصَّلاَةِ عَلَيْهِ ثُمَّ أَمَرَ مُنَادِياً يُنَادِى فِى النَّاسِ إِنَّ الْجَنَّةَ لاَ تَحِلُّ لِعَاصٍ إِنَّ الْجَنَّةَ لاَ تَحِلُّ لِعَاصٍ". ثَلاَثَ مَرَّاتٍ رواه أحمد والطبراني في الكبير, وإسناد أحمد حسن .

4218. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in âzatlısı Sevbân bildiriyor:

Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) bir yolculuğunda şöyle buyurdu:

" Biz gece yolculuğuna çıkacağız. Dolayısıyla bineği zayıf veya huysuz olan kişiler bu gece yolculuğuna katılmasın."

Buna rağmen huysuz bir deveye sahip bir kişi de bu gece yolculuğuna katıldı. Yolda bineğinden düşünce baldırı ezilerek kırıldı ve adam vefat etti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) o kişinin namazını kılmalarını emretti. Bir de bir tellalın insanlara: *"Cennet asilere helal değildir"* sözünü üç defa ilan etmesini emir buyurdu.

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ahmed'in isnâdı hasendir.[2]

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7506)

2 Ahmed, *Müsned* (5/275), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (1436), Bezzâr (830)

٤٢١٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ خَلادٍ الدَّوْرَقِيُّ ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ الشَّهِيدِيُّ ، ثنا الْمُعْتَمِرُ ، قَالَ : سَمِعْتُ لَيْثًا يُحَدِّثُ ، عَنْ ثَابِتِ بْنِ عَجْلانَ ، عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزْوَةٍ غَزَاهَا ، فَأَمَرَ الْمُنَادِيَ ، فَنَادَى " مَنْ كَانَ مُضَعَّفًا ، فَلْيَرْجِعْ ، فَجَعَلَ النَّاسُ يَتَرَاجَعُونَ حَتَّى بَلَغُوا مَضِيقًا مِنَ الطَّرِيقِ ، فَوَقَصَتْ بِرَجُلٍ نَاقَتُهُ ، فَقَتَلَتْهُ ، فَرَآهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَنَادَى بِالْمُسْلِمِينَ فَأَتَاهُ النَّاسُ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : مَا شَأْنُكُمْ ، وَمَا حَبَسَكُمْ ؟ قَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، فُلانٌ أَتَى الْمَضِيقَ مِنَ الطَّرِيقِ ، فَوَقَصَتْهُ رَاحِلَتُهُ فَقَتَلَتْهُ ، قَالَ : فَدَعَوْهُ يُصَلِّي عَلَيْهِ ، فَأَبَى ، فَأَمَرَ مُنَادِيًا ، فَنَادَى : إِنَّ الْجَنَّةَ لا تَحِلُّ لِعَاصٍ أَلا وَإِنَّ الْحُمُرَ الأَهْلِيَّةَ حَرَامٌ ، وَكُلُّ سَبُعٍ ذِي نَابٍ أَوْ قَالَ : ذِي ظُفُرٍ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ليث بن أبي سليم, وهو مدلس ولكنه ثقة .

4219. Ebû Umâme anlatıyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber, kendisinin de katıldığı bir savaşa gitmiştik; tellalın şöyle bağırmasını emretti: *"Bizden kimin bineği zayıfsa geri dönsün."*

İnsanlar bunun üzerine geri çekilmeye başladılar. Dar bir yola ulaştıklarında bir deve kendi sahibinin boynunun kırılmasına sebep oldu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunu gördü ve şöyle buyurdu: *"Neyiniz var! Neden durdunuz?"* Onlar da: "Ya Resûlallah! Falanca kişi yolun dar tarafına geldiğinde devesi onun boynunun kırılmasına sebep oldu. Müsaade etseniz de cenaze namazı kılınsa. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bunu kabul etmeyip tellalın şunu ilan etmesini emretti:

"Cennet asilere helal değildir, evcil eşek eti ve bütün vahşi (yırtıcı) hayvanlardan pençesi (tırnağı) olan hayvanların etlerinin yenmesi de haramdır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Leys b. Ebî Süleym müdellis, ancak güvenilir kimsedir.

٤٢٢٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ سِمَاكِ بْنِ حَرْبٍ عَنِ الْحَسَنِ الْبَصْرِيِّ عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ أَنَّ رَجُلاً أَعْتَقَ عِنْدَ مَوْتِهِ سِتَّةَ رَجْلَةٍ لَهُ فَجَاءَ وَرَثَتُهُ مِنَ الأَعْرَابِ فَأَخْبَرُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَا صَنَعَ قَالَ أَوَفَعَلَ ذَلِكَ. قَالَ لَوْ عَلِمْنَا إِنْ شَاءَ اللَّهُ مَا صَلَّيْنَا عَلَيْهِ". قَالَ فَأَقْرَعَ بَيْنَهُمْ فَأَعْتَقَ مِنْهُمُ اثْنَيْنِ وَرَدَّ أَرْبَعَةً فِي الرِّقِّ .

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7792)

قلت : هو في الصحيح باختصار . رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

4220. İmrân b. Husayn anlatıyor:

Bir adam ölümünden biraz önce kendisinin altı kölesini âzad edince onun varisleri olan ve göçebe hayatı yaşayan akrabaları Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelerek ölen akrabalarının yaptığı bu hareketi kendisine haber verdiler. Bunun üzerine şöyle buyurdu: *"Bunu (gerçekten) yaptı mı?"* Sonra şöyle devam etti: *"Bunu bize haber verseydin - Yüce Allah'ın dilemesiyle- biz de onun cenaze namazını kılmazdık."*

★Derim ki: *Sahîh*'te özet olarak yer almıştır.

Hadisi, İmam Ahmed[1] rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

(بَابُ الصَّلاَةِ عَلَى أَهْلِ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ)

Lâ İlâhe İllallah'a İnanan Kişilerin Cenaze Namazları

٤٢٢١ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَرْوَزِيُّ , ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قُهْزَادَ , ثنا عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ شَقِيقٍ , ثنا أَبُو حَمْزَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ , عَنْ نَافِعٍ , عَنِ ابْنِ عُمَرَ : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " صَلَّى عَلَى زَانِيَةٍ مَاتَتْ فِي نِفَاسِهَا وَوَلَدُهَا "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: محمد بن زياد صاحب نافع, و لم أجد من ترجمه .

4221. İbn Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) doğum yaptıktan sonra ölen zinakâr bir kadın ve çocuğunun cenaze namazlarını kıldı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[2] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Ziyâd'dan bahsedene rastlayamadım.

٤٢٢٢ – حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا رَاشِدُ بْنُ سَلامٍ الأَهْوَازِيُّ ، ثنا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ تَمَامٍ السُّلَمِيُّ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ تَمَامٍ ، حَدَّثَنِي عَطَاءُ بْنُ السَّائِبِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، قَالَ : مَرَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى بِئْرٍ وَإِذَا فِيهَا أَسْوَدُ مَيِّتٌ ، قَالَ : فَأَشْرَفَ فِي الْبِئْرِ ، فَإِذَا هُوَ مُلْقًى فِي الْبِئْرِ ، فَسَأَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَا لَهُ مُلْقًى فِي الْبِئْرِ ؟ " ، قَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنَّهُ كَانَ جَافِيَ الدِّينِ ، يُصَلِّي أَحْيَانًا ، وَأَحْيَانًا لا يُصَلِّي ، قَالَ : " وَيْحَكُمْ أَخْرِجُوهُ " ، فَأَمَرَ بِهِ النَّبِيُّ

---

[1] Ahmed, *Müsned* (4/ 431, 438, 439, 440, 445).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (13428)

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَغُسِّلَ ، وَكُفِّنَ ، وَقَالَ : " احْمِلُوهُ " ، وَقَالَ : " لَقَدْ كَادَتِ الْمَلائِكَةُ أَنْ تَسْبِقَنَا " ، قَالَ : وَصَلَّى عَلَيْهِ رواه الطبراني في الكبير, وعطاء فيه كلام, وراويه لا يعرف .

4222. Atâ b. es-Sâib'in babasından, onun da dedesinden rivayet ettiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) içinde ölü bir zenci bulunan bir kuyunun yanından geçiyordu. Kuyuya bakınca, aniden zencinin kuyunun içine atılmış vaziyette olduğunu gördü ve bunun üzerine: *"O neden kuyuya atılmış?"* diye sorunca oradakiler: "Ya Resûlallah! O içi boş bir din sahibiydi. Bazen kılar, bazen de kılmazdı" dediler. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Yazıklar olsun size, çıkarın onu!"* buyurdu. Yıkanmasını ve kefenlenmesini emrettikten sonra da: *"Onu taşıyın! Az daha kalsaydı melekler bizden önce davranacaklardı"* buyurdu ve cenaze namazını kıldı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Atâ şâibelidir. Bu rivayeti ise bilinmemektedir.

٤٢٢٣ - حدَّثنا أبو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، حَدَّثَنَا شَرِيكٌ ، عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عِيسَى ، عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ جَبْرٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، قَالَ : كَانَ شَابٌّ يَهُودِيٌّ يَخْدُمُ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَمَرِضَ ، فَأَتَاهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعُودُهُ ، فَقَالَ : " أَتَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللّٰهُ ، وَأَنِّي رَسُولُ اللّٰهِ ؟ " ، قَالَ : فَجَعَلَ يَنْظُرُ إِلَى أَبِيهِ ، فَقَالَ لَهُ : قُلْ كَمَا يَقُولُ لَكَ مُحَمَّدٌ ، فَقَالَ : فَقَبِلَ ثُمَّ مَاتَ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لأَصْحَابِهِ : " صَلُّوا عَلَى صَاحِبِكُمْ " رواه أبو يعلي, ورجاله رجال الصحيح .

4223. Enes der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e hizmet eden genç bir köle vardı. Bu köle hastalanmıştı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onun ziyaretine gittiğinde: *"Allah'tan başka ilah olmadığına ve benim de onun elçisi olduğuma tanıklık eder misin?"* diye sordu. Bunun üzerine çocuk babasına bakmaya başlayınca babası: "Muhammed'in sana söylediğinin aynısını söyle!" dedi. Çocuk ta bunu kabul etti. Ölünce Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"Kardeşinizin cenaze namazını kılın."*

★Hadisi, Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh*'in ravileridir.[2]

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (19-303).

[2] Ahmed, *Müsned* (3/260) , Ebû Ya'lâ, *Müsned* (4306)

(بَابُ النَّهْيِ عَنْ الصَّلاَةِ عَلَى الْمُنَافِقِيْنَ)

Münafıkların Cenaze Namazlarının Kılınmasının Yasaklanışı

٤٢٢٤ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَجَّاجِ السَّامِيُّ ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ يَزِيدَ الرَّقَاشِيِّ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " أَرَادَ أَنْ يُصَلِّيَ عَلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أُبَيٍّ ، فَأَخَذَ جِبْرِيلُ بِثَوْبِهِ ، فَقَالَ : ﴿وَلا تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلا تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ﴾

رواه أبو يعلى، وفيه: يزيد الرقاشي، وفيه كلام وقد وثق .

4224. Enes b. Mâlik bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Abdullah b. Ubey'in cenaze namazını kılmak isteyince Cebrail onun elbisesinden tutarak şu âyeti okudu: **"Onların hiçbirinin ne namazını kıl, ne de kabrinin başında dur."**[1]

★Hadisi, Ebû Ya'lâ[2] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Yezîd er-Rakâşî şâibelidir. Ayrıca tevsîk edilmiştir.

٤٢٢٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ غِيَاثٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ ، قَالَ : أَخْبَرَنَا الأَعْمَشُ ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ ، عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : دُعِيَ عُمَرُ لِجَنَازَةٍ ، فَخَرَجَ فِيهَا أَوْ يُرِيدُهَا فَتَعَلَّقْتُ بِهِ فَقُلْتُ : " اجْلِسْ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ، فَإِنَّهُ مِنْ أُولَئِكَ ، فَقَالَ : نَشَدْتُكَ اللَّهَ أَنَا مِنْهُمْ ، قَالَ : لا وَلا أُبَرِّئُ أَحَدًا بَعْدَكَ " رواه البزار، ورجاله ثقات .

4225. Huzeyfe bildiriyor: Hz. Ömer bir cenazeye davet edilince oraya gitmek üzere yola koyuldu. Kendisine: "Ömer, otur! O, onlardan (yani münafıklardan)" dedim. O da: "Senden, Allah'ın adı hatırına söylemeni istiyorum. Söyle bana ben onlardan mıyım?" diye sorunca Huzeyfe: "Hayır değilsin; ama şunu da bilesin ki senden başka hiç kimseye bunu açıklamayacağım."

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ricali güvenilir kimselerdir.

---

[1] Tevbe Sur. 84

[2] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (4112).

(بَابُ كُلُّ أَحَدٍ يُدْفَنُ فِي التُّرْبَةِ الَّتِي خُلِقَ مِنْهَا)

Herkes Yaratıldığı Toprağa Defnedilir

٤٢٢٦ - عَنْ أَبِي سَعِيدٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِالْمَدِينَةِ فَرَأَى جَمَاعَةً يَحفرون قبرا فسأل عنه فقالوا : حبشي قدم فمات . فقال النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ سِيْقَ مِنْ أَرْضِهِ وَسَمَائِهِ إِلَى التُّرْبَةِ الَّتِي خُلِقَ مِنْهَا " رواه البزار, وفيه: عبد الله والد علي بن المديني, وهو ضعيف .

4226. Ebû Saîd bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Medine'de dolaşırken bir grup insanın kabir kazdıklarını gördü. Kimin için kazdıklarını sordu. Onlar da: "Gelip buralarda ölen bir Habeşistanlı için" dediler. Bunun üzerine Rasûlullâh (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Lâ ilâhe illallah! Yerinden ve göğünden, yaratıldığı toprağa sürülmüş."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ali b. el-Medînî'nin babası olan Abdullah zayıftır.[1]

٤٢٢٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ هِشَامٍ الْمُسْتَمْلِيُّ ، قَالَ : نَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ بْنِ أَبَانَ ، قَالَ : كُنَّا عِنْدَ أَبِي أُسَامَةَ يَوْمًا ، فَقَالَ الْمُسْتَمْلِيُّ : خُذْ إِلَيْكَ ، حَدَّثَنِي الأَحْوَصُ بْنُ حَكِيمٍ ، عَنْ رَاشِدِ بْنِ سَعْدٍ ، قَالا : سَمِعْنَا أَبَا الدَّرْدَاءِ ، يَقُولُ : مَرَّ بِنَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَنَحْنُ نَحْفِرُ قَبْرًا ، فَقَالَ : " مَا تَصْنَعُونَ ؟ " ، قُلْنَا : نَحْفِرُ قَبْرًا لِهَذَا الأَسْوَدِ ، فَقَالَ : " جَاءَتْ بِهِ مَنِيَّتُهُ إِلَى تُرْبَتِهِ " ، قَالَ : أَبُو أُسَامَةَ : " تَدْرُونَ يَا أَهْلَ الْكُوفَةِ لِمَ حَدَّثْتُكُمْ بِهَذَا الْحَدِيثِ ؟ لأَنَّ أَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ خُلِقَا مِنْ تُرْبَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: الأحوص بن حكيم, وثقه العجلي, وضعفه الجمهور .

4227. Ebu'd-Derdâ bildiriyor: Biz bir ara mezar kazarken, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) uğrayıp: *"Ne yapıyorsunuz?"* diye sorunca biz de ona: "Şu zenci için kabir kazıyoruz" dedik. Bunun üzerine O: *"Eceli (ölümü) onu kendi toprağına getirmiş"* buyurdu.

Ebû Usâme dedi ki: "Ey Kufe halkı! Bunu sizlere neden anlattığımı biliyor musunuz? Çünkü Ebû Bekr ve Ömer, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in toprağından yaratılmışlardı" dedi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ahvas b. Hakîm'i İclî ve başkaları tevsîk etmiş; çoğunluk ise zayıf addetmiştir.

---

[1] Bezzâr (842). Bkz. *es-Silsiletu's-sahîha* (1858).

٤٢٢٨ - وعَنِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ حَبَشِيًّا دُفِنَ بِالْمَدِينَةِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: دُفِنَ بِالطِّينَةِ الَّتِي خُلِقَ مِنْهَا" رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبد الله بن عيسى الخزاز, وهو ضعيف .

4228. Abdullah b. Ömer bildiriyor: Bir Habeşistanlının, Medine'de defnedilmesi üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kendisinden yaratılmış olduğu balçığa defnedildi."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdullah b. Îsa el-Hazzâz zayıftır.[1]

(بَابُ فِي اللَّحْدِ)

Mezarın Lahitli Olması

٤٢٢٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا الْعُمَرِيُّ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ وَعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُلْحِدَ لَهُ لَحْدٌ

رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

4229. Hz. Âişe ile İbn Ömer'den rivayet edildiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in mezarına içerden lahit yapıldı.

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

٤٢٣٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، قال : نا يَحْيَى الْحِمَّانِيُّ ، قال : نا أَبُو بُرْدَةَ ، قال : نا عَلْقَمَةُ بْنُ مَرْثَدٍ ، عَنِ ابْنِ بُرَيْدَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : " لُحِدَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَحْدٌ ، وَنُصِبَ عَلَيْهِ اللَّبِنُ نَصْبًا ، وَأُخِذَ مِنْ قِبَلِ الْقِبْلَةِ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: يحيى الحماني, وفيه كلام .

4230. Bureyde dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in kabrine, kıble tarafına gelecek şekilde tuğlayla lahit yapıldı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Senedinde şâibeli olan Yahyâ el-Himmânî vardır.

٤٢٣١ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ جُمْهُورٍ ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ حَرْبٍ ، ثَنَا رَوْحُ بْنُ أَسْلَمَ ، ثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ ثَابِتٍ بْنِ الْبُنَانِيِّ ، عَنِ الْحَسَنِ ، عَنْ عُتَيٍّ ، عَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : " لَمَّا تُوُفِّيَ آدَمُ غَسَّلَتْهُ الْمَلائِكَةُ بِالْمَاءِ وِتْرًا ، وَلُحِدَ لَهُ ، وَقَالَتْ : هَذِهِ سُنَّةُ آدَمَ وَوَلَدِهِ "

---

[1] Ebû Nuaym, *Ahbâr İsbehân* (2/304) . Bkz. *es-Silsiletu's-sahîha* (1858).

رواه الطبراني في الأوسط, ورجاله موثقون, وفي بعضهم كلام .

4231. Ubey b. Ka'b, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den şöyle rivayet etmiştir:

"Hz. Âdem vefat edince onu melekler su ile tekli (üç, beş, yedi vs. gibi) yıkayıp mezarına içerden lahit yaptılar. Sonra da: «Bu, Âdem ve oğullarının hep takip edecekleri yol (uygulama) olacak» dediler."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan kişiler güvenilir kimselerdir. Ancak bazıları şâibelidir.

(بَابُ فِي دَفْنِ الْمَيِّتِ)

Ölünün Gömülmesi

٤٢٣٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يُونُسُ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ يَعْنِي ابْنَ سَلَمَةَ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ رُقَيَّةَ لَمَّا مَاتَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " لاَ يَدْخُلِ الْقَبْرَ رَجُلٌ قَارَفَ أَهْلَهُ ". فَلَمْ يَدْخُلْ عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ الْقَبْرَ رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

4232. Enes bildiriyor: Allah kendisine rahmet etsin Hz. Rukayye vefat edince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"(Dün gece) eşiyle ilişkide bulunmuş olanlar kabre inmesin."* Bunun üzerine Hz. Osmân kabre girmedi.

★Hadisi, İmam Ahmed[1] rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

٤٢٣٣ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ ، ثنا زَيْدٌ ، ثنا عَبْدُ اللهِ ، عَنِ الْعَوَّامِ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : " كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ يَدْخُلُونَ الْمَيِّتَ الْقَبْرَ مِنْ قِبَلِ الْقِبْلَةِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عبد الله بن خراش, وثقه ابن حبان, وضعفه جماعة .

4233. İbn Abbâs dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ebû Bekr ve Ömer, ölüyü mezara kıble tarafından sokarlardı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[2] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdullah b. Hirâş, İbn Hibbân'a göre güvenilir kimsedir. Bir gruba göreyse zayıftır.

---

1 Ahmed, *Müsned* (3/270)

2 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11112)

٤٢٣٤ - و عَنْ صَفْوَانَ بْنِ عَمْرٍو السكسكي قَالَ : خَرَجْنَا فِي جنَازَةٍ فَإِذَا أَهْلَهَا يَدْخُلُونَ القَبْرَ مِنْ قِبَلِ القِبْلَة فقَالَ كَرْبٌ اليَحْصُبِيُّ : قَالَ النُّعْمَانُ بْنُ بَشِيرٍ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : إِنَّ لِكُلِّ بَيْتٍ بَابًا وَبَابُ القَبْرِ مِنْ تِلْقَاءِ رِجْلَيْهِ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: جماعة لم يعرفوا .

4234. Safvân b. Amr el-Seksekî dedi ki: Bir cenazeyi defnetmek için gitmiştik. Bir de baktık ki cenaze sahipleri (akrabaları) onu mezara kıble tarafından sokuyorlar. Bunun üzerine Kerb el-Yahsubî dedi ki: Nu'mân b. Beşîr şöyle dedi: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) buyurdu ki: *"Her evin bir kapısı vardır. Kabrin kapısı da ayak tarafıdır."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Senedinde bilinmeyen bir grup vardır.

٤٢٣٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَبْدُ الأَعْلَى حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ مُحَمَّدٍ قَالَ كُنْتُ مَعَ أَنَسٍ فِي جَنَازَةٍ فَأَمَرَ بِالْمَيِّتِ فَسُلَّ مِنْ قِبَلِ رِجْلِ الْقَبْرِ رواه أحمد, ورجاله ثقات .

4235. Muhammed (b. Sîrîn) bildiriyor: Enes b. Mâlik ile beraber bir cenazedeyken onun emrettiği şekilde ölü, kabrin ayak tarafından içeriye sarkıtıldı.

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ricali güvenilir kimselerdir.[1]

٤٢٣٦ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ جُمْهُورٍ ، ثَنَا عَلِيُّ بْنُ حَرْبٍ ، عَنْ عَمْرِو بْنِ عَبْدِ الْجَبَّارِ ، ثَنَا عُبَيْدَةُ بْنُ حَسَّانٍ ، عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ، قَالَ : " مِنَ السُّنَّةِ أَنْ يُبْدَأَ بِدَفْنِ الْمَيِّتِ ، وَأَنْ يُلْقَى عَلَيْهِ التُّرَابُ مِنْ قِبَلِ الْقِبْلَةِ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عبيدة بن حسان, وهو ضعيف .

4236. Enes b. Mâlik dedi ki: "Ölünün defnedilmesi ve üzerine toprak atılmasında sünnet olan kıble tarafından başlanmasıdır."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ubeyde b. Hassân zayıftır.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (4081).

(بَابُ الدَّفْنِ بِاللَّيْلِ)

Geceleyin Defnetmek

٤٢٣٧ - حَدَّثَنَا مَسْعَدَةُ بْنُ سَعْدٍ ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ ، ثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ حَسَنِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ ، ثَنَا كَثِيرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ذِي الْبِجَادَيْنِ الَّذِي هَلَكَ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ ، أَنَّهُ هَلَكَ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ ، فَنَزَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حُفْرَتِهِ ، وَقَالَ لأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرَ : " أَدْلِيَا إِلَيَّ أَخَاكُمَا " ، فَلَمَّا وَضَعَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي لَحْدِهِ ، قَالَ : " اللَّهُمَّ إِنِّي رَاضٍ عَنْهُ ، فَارْضَ عَنْهُ " ، فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ : وَاللَّهِ لَوَدِدْتُ أَنِّي صَاحِبُ الْحُفْرَةِ"

رواه الطبراني في الأوسط , وكثير : ضعيف .

4237. Kesîr b. Abdillah, babasından, o da dedesinden bildiriyor:

Abdullah Zu'l-Bicâdeyn, Tebuk savaşında gece yarısı vefat edince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onun defnedileceği kabre inip Ebû Bekr ve Ömer'e hitaben: *"Bana kardeşinizi sarkıtın (uzatın)."* Daha sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onu kabrine yerleştirince: *"Ey Allahım! Ben ondan razıyım, sen de razı ol"* buyurdu. Bunun üzerine Ebû Bekr şöyle dedi: "Vallahi o kabrin sahibinin ben olmasını istedim."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Kesîr zayıftır.

(بَابُ دَفْنِ الشُّهَدَاءِ فِي مَصَارِعِهِمْ)

Şehitlerin Savaştıkları Meydanlarda Gömülmeleri

٤٢٣٨ - عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ: لَمَّا كَانَ يَوْمُ أُحُدٍ نَادَى مُنَادِي رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَنْ رُدُّوا الْقَتْلَى إِلَى مَضَاجِعِهِمْ رواه البزار ,وإسناده حسن .

4238. Ebû Saîd dedi ki: Uhud savaşı günü Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in habercisi şöyle bir duyuruda bulundu: *"Şehitleri yattıkları yerlerde bırakın (defnedin)."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

(بَابُ مَا يَقُولُ عِنْدَ إِدْخَالِ الْمَيِّتْ الْقَبْرَ)

Ölüyü Kabre Koyma Anında Okunan Dua

٤٢٣٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ إِسْحَاقَ أَنْبَأَنَا عَبْدُ اللَّهِ يَعْنِي ابْنَ الْمُبَارَكِ أَنْبَأَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ زَحْرٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَزِيدَ عَنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِي أُمَامَةَ قَالَ لَمَّا وُضِعَتْ أُمُّ كُلْثُومٍ ابْنَةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْقَبْرِ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿ مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى ﴾. قَالَ ثُمَّ لاَ أَدْرِي أَقَالَ بِسْمِ اللَّهِ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَعَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ. أَمْ لاَ فَلَمَّا بَنَى عَلَيْهَا لَحْدَهَا طَفِقَ يَطْرَحُ لَهُمُ الْجَبُوبَ وَيَقُولُ سُدُّوا خِلاَلَ اللَّبِنِ. ثُمَّ قَالَ أَمَا إِنَّ هَذَا لَيْسَ بِشَيْءٍ وَلَكِنَّهُ يَطِيبُ بِنَفْسِ الْحَيِّ "

رواه أحمد, وإسناده ضعيف .

4239. Ebû Umâme dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in kızı Ümmü Külsûm kabre koyulurken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): **"Sizi yerden yarattık, oraya döndüreceğiz, sizi tekrar oradan çıkaracağız"**[1] âyetini okuduktan sonra: *"Allah'ın adıyla, Allah yolunda ve Resûlullah* (sallallahu aleyhi vesellem)*'in dini üzere"* dedi mi, demedi mi bilemiyorum? Onun mezar taşını koyunca hemen kurumuş balçık parçaları alıp onlara uzatarak: *"Kerpiçler arasındaki boşlukları kapatın"*buyurdu. Daha sonra da: *"Aslında bu (yapılanlar), ölü için hiçbir anlam taşımaz; ancak dirilerin gönlünü hoş ediyor."*

★Hadisi, İmam Ahmed[2] rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

٤٢٤٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا خَالِدٌ عَنِ ابْنِ سِيرِينَ أَنَّ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ شَهِدَ جَنَازَةَ رَجُلٍ مِنَ الأَنْصَارِ قَالَ فَأَظْهَرُوا الاسْتِغْفَارَ فَلَمْ يُنْكِرْ ذَلِكَ أَنَسٌ. قَالَ هُشَيْمٌ قَالَ خَالِدٌ فِي حَدِيثِهِ وَأَدْخَلُوهُ مِنْ قِبَلِ رِجْلِ الْقَبْرِ رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

4240. İbn Sîrîn'den rivayet edildiğine göre Enes b. Mâlik, Ensar'dan bir adamın cenazesinde bulunmuştu. İşte o ortamda oradakiler duyulacak şekilde istiğfar edince bu olayı kınamadı ve o ölüyü de ayakucu tarafından kabre soktular.

★Hadisi, İmam Ahmed[1] rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

---

[1] Tâhâ Sur. 55

[2] Ahmed, *Müsned* (5/254)

٤٢٤١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَيُّوبَ ، قَالَ : نا عَلِيُّ بْنُ يَزِيدَ الصُّدَائِيُّ ، عَنْ سَعْدَانَ الْجُهَنِيِّ ، عَنْ عَطِيَّةَ الْعَوْفِيِّ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ، قَالَ : سَأَلْتُ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ ، فَقُلْتُ : يَا أَبَا الْحَسَنِ : أَيُّهُمَا أَفْضَلُ الْمَشْيُ خَلْفَ الْجَنَازَةِ أَوْ أَمَامَهَا ؟ فَقَالَ : يَا أَبَا سَعِيدٍ وَمِثْلُكَ يَسْأَلُ عَنْ هَذَا ؟ فَقُلْتُ : وَمَنْ يَسْأَلُ عَنْ هَذَا إِلا مِثْلِي ؟ إِنِّي رَأَيْتُ أَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ يَمْشِيَانِ أَمَامَهَا ، فَقَالَ : رَحِمَهُمَا اللَّهُ وَغَفَرَ لَهُمَا ، أَمَا وَاللَّهِ لَقَدْ سَمِعَا كَمَا سَمِعْنَا وَلَكِنَّهُمَا كَانَا سَهْلَيْنِ يُحِبَّانِ السُّهُولَةَ ، يَا أَبَا سَعِيدٍ إِذَا مَشَيْتَ خَلْفَ أَخِيكَ الْمُسْلِمِ ، فَأَنْصِتْ وَفَكِّرْ فِي نَفْسِكَ كَأَنَّكَ قَدْ صِرْتَ مِثْلَهُ ، أَخُوكَ كَانَ يُشَاحُّكَ فِي الدُّنْيَا خَرَجَ مِنْهَا حَرِيبًا سَلِيبًا ، لَيْسَ لَهُ إِلا مَا تَزَوَّدَ مِنْ عَمَلٍ صَالِحٍ ، فَإِذَا بَلَغْتَ الْقَبْرَ ، فَجَلَسَ النَّاسُ ، فَلا تَجْلِسْ ، وَلَكِنْ قُمْ عَلَى شَفِيرِ قَبْرِهِ ، فَإِذَا دُلِّيَ فِي حُفْرَتِهِ فَقُلْ : " بِسْمِ اللَّهِ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ ، وَعَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، اللَّهُمَّ عَبْدُكَ نَزَلَ بِكَ ، وَأَنْتَ خَيْرُ مَنْزُولٍ بِهِ ، خَلَّفَ الدُّنْيَا خَلْفَ ظَهْرِهِ ، فَاجْعَلْ مَا قَدِمَ عَلَيْهِ خَيْرًا مِمَّا خَلَّفَ ، فَإِنَّكَ قُلْتَ : ﴿وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ لِلأَبْرَارِ﴾ ، ثُمَّ احْثُ عَلَيْهِ ثَلاثَ حَثَيَاتٍ " رواه البزار, وفيه: عبد الله بن أيوب, وهو ضعيف .

4241. Ebû Saîd el-Hudrî der ki:

Ben, Ali b. Ebî Tâlib'e: "Ey Ebu'l-Hasan! Hangisi daha üstündür; cenazenin önünde yürümek mi, arkasında yürümek mi?" diye sorunca Hz. Ali dedi ki: "Ey Ebû Saîd! Bunu senin gibi birisi mi soruyor?" Ben de cevaben: "Bunu benden başkası da sormaz; zira Ebû Bekr ve Ömer'i cenazenin önünde yürüdüklerini gördüm" dedim. O da şöyle karşılık verdi:

"Allah onlara rahmet eylesin; kusurlarını bağışlasın; her ikisi de bizim duyduğumuzun aynısını duymuşlardı. Ancak yumuşak huylu insanlardı ve kolaylaştırmaktan hoşlanırlardı. Ey Ebû Saîd! Kardeşinin arkasında yürüdüğünde sus ve kendini onun yerine koy. Kardeşin dünya konusunda seninle yarışıyorken ondan (dünyadan) hüzünlü bir şekilde, bütün her şeyi alınmış ve elinde azık olarak sadece yaptığı iyi işlerle ayrıldı. Kabre ulaştığında ve insanlar oturduğunda oturma; onun yerine kabrin kenarında durup ölü kabre indirilirken şöyle de: «Yüce Allah'ın adıyla, Yüce Allah yolunda ve Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in milleti üzere. Ey Allahım! Kulun sana geldi ve sen kendisine gidilen en değerlisin. Dünya ve arkasındakileri bıraktı. Kendisine karşılaşacağı

[1] Ahmed, *Müsned* (4080)

şeyleri, ayrılıp terk ettiği şeylerden daha hayırlı eyle; zira sen şöyle buyurdun: **"Allah katındaki şeyler, iyi olanlar için daha hayırlıdır."**»[1] Sonra da mezarın üzerine üç avuç toprak serpersin."

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdullah b. Eyyûb zayıftır.[2]

٤٢٤٢ - حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ الْحَرَّانِيُّ , ثنا يَحْيَى بْنُ عَبْدِ اللهِ الْبَابْلُتِّيُّ , ثنا أَيُّوبُ بْنُ نَهِيكٍ , قَالَ : سَمِعْتُ عَطَاءَ بْنَ أَبِي رَبَاحٍ , يَقُولُ : سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ , يَقُولُ : سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , يَقُولُ : " إِذَا مَاتَ أَحَدُكُمْ فَلا تَحْبِسُوهُ , وَأَسْرِعُوا بِهِ إِلَى قَبْرِهِ , وَلْيُقْرَأْ عِنْدَ رَأْسِهِ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ , وَعِنْدَ رِجْلَيْهِ بِخَاتِمَةِ الْبَقَرَةِ فِي قَبْرِهِ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: يحيى بن عبد الله البابلتي, وهو ضعيف

4242. Abdullah b. Ömer der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle dediğini işittim:

"Sizden biriniz öldüğünde onu bekletmeyin. Hemen mezarına ulaştırın. Mezarının başında Fatiha suresi, ayak ucunda ise Bakara suresinin sonu okunsun."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Yahyâ b. Abdillah el-Bâbluttî zayıftır.[3]

٤٢٤٣ - حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي أُسَامَةَ الْحَلَبِيُّ ، ثنا أَبِي . ح وَحَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ دُحَيْمٍ الدِّمَشْقِيُّ ، ثنا أَبِي . ح وَحَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ بَحْرٍ ، قَالُوا : ثنا مُبَشِّرُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ ، حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْعَلاءِ بْنِ اللَّجْلاجِ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قَالَ لِي أَبِي : " يَا بُنَيَّ ، إِذَا أَنَا مُتُّ فَأَلْحِدْنِي ، فَإِذَا وَضَعْتَنِي فِي لَحْدِي ، فَقُلْ : بِسْمِ اللهِ وَعَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللهِ ، ثُمَّ سِنَّ عَلَيَّ الثَّرَى سِنًّا ، ثُمَّ اقْرَأْ عِنْدَ رَأْسِي بِفَاتِحَةِ الْبَقَرَةِ ، وَخَاتِمَتِهَا ، فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ ذَلِكَ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله موثقون .

4243. Abdurrahman b. el-Alâ b. el-Leclâc bildiriyor: Babam bana dedi ki: Öldüğümde kabrimin içini (sırt üstü değil de, yan duruş vaziyeti verecek şekilde) lahit yap. Beni oraya yerleştirdiğinde ise şöyle söyle: "Yüce Allah adıyla ve onun elçisinin dini üzere." Daha sonra da üzerime toprağı serpiştirip başucumda Bakara suresinin başı ve sonunu oku; zira ben, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in böyle buyurduğunu işittim.

---

1 Âl-i İmrân Sur. 198.
2 Bezzâr (839), ayrıca Atıyye ihtilaflı bir ravidir.
3 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (13613) Ayrıca Eyyûb b. Nuheyk metrûktur.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ricali güvenilir kimselerdir.[1]

٤٢٤٤ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ شَبَابَةَ ، ثنا إِبْرَاهِيمُ بْنُ بَكْرٍ الشَّيْبَانِيُّ ، ثنا بِسْطَامُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ الأَرْزِيُّ ، عَنْ مَكْحُولٍ ، عَنْ وَاثِلَةَ بْنِ الأَسْقَعِ ، قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " إِذَا وُضِعَ الْمَيِّتُ فِي قَبْرِهِ ، قَالَ : بِسْمِ اللَّهِ ، وَعَلَى سُنَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَوَضَعَ خَلْفَ قَفَاهُ مَدَرَةً ، وَبَيْنَ كَتِفَيْهِ مَدَرَةً ، وَبَيْنَ رُكْبَتَيْهِ ، وَمِنْ وَرَائِهِ أُخْرَى "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: بسطام بن عبد الوهاب, وهو مجهول .

4244. Vâsile bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ölü kabre konulduğunda şöyle derdi: *"Allah'ın adıyla ve Resûlullah'ın (sallallahu aleyhi vesellem) yolu üzere."*

Başının arkasına, omuzlarının ve dizlerinin arasına ve arkasına birer tuğla bırakırdı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[2] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Bistâm b. Abdilvehhâb meçhûldür.

٤٢٤٥ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ بْنُ أَحْمَدَ ، ثنا حُمَيْدُ بْنُ مَسْعَدَةَ ، ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ خَالِدٍ الرَّاسِبِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدِ بْنِ حِسَابٍ ، قَالا : ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حُمْرَانَ ، عَنْ عَطِيَّةَ الدَّعَّاءِ ، عَنِ الْحَكَمِ بْنِ الْحَارِثِ السُّلَمِيِّ ، أَنَّهُ غَزَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلاثَ غَزَوَاتٍ ، قَالَ : قَالَ لَنَا : " إِذَا دَفَنْتُمُونِي وَرَشَشْتُمْ عَلَى قَبْرِي الْمَاءَ ، فَقُومُوا عَلَى قَبْرِي وَاسْتَقْبِلُوا الْقِبْلَةَ وَادْعُوا لِي "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عطية الدعاء, و لم أعرفه .

4245. Hakem b. el-Hâris es-Sulemî Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber tam üç defa savaşmıştı. Kendisi bize şöyle dedi: "Beni gömüp te kabrimin üstüne su serptikten sonra mezarımın başında durup kıbleye dönerek benim için dua edin."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[3] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Atiyye ed-Da'â'yı tanımıyorum.

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (19/220)
2 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (3396)
3 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (3171)

٤٢٤٦ - حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ ، ثنا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، ثنا هِشَامٌ ، ثنا قَتَادَةُ ، أَنَّ أَنَسًا دَفَنَ ابْنًا لَهُ ، فَقَالَ : " اللَّهُمَّ جَافِ الأَرْضَ عَنْ جَنْبِهِ ، وَافْتَحْ أَبْوَابَ السَّمَاءِ لِرُوحِهِ ، وَأَبْدِلْهُ دَارًا خَيْرًا مِنْ دَارِهِ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

4246. Katâde bildiriyor: Enes, oğullarından birini gömmüştü. Şöyle dedi: "Allahım! Yeri yanlarından uzaklaştır (ki onu sıkıştırmasın) ve göğün kapılarını ruhu için aç. Kendisine bu yurdundan (evinden) daha hayırlı bir ev ver."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. Ricali güvenilir kimselerdir.

(بَابُ دَفْنُ الآثَارِ الصَّالِحَةِ مَعَ الْمَيِّتِ)

Birtakım Değerli Şeylerin Ölüyle Beraber Defnedilmesi

٤٢٤٧ - حَدَّثَنَا أَبُو شَيْبَةَ إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ ، نَا مُخَوَّلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ ، نَا إِسْرَائِيلُ ، عَنْ عَاصِمٍ ، عَنْ مُحَمَّدِ ابْنِ سِيرِينَ ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ : أَنَّهُ كَانَتْ عِنْدَهُ عُصَيَّةٌ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَمَاتَ فَدُفِنَتْ مَعَهُ بَيْنَ جَنْبِهِ وَبَيْنَ قَمِيصِهِ رواه البزار, ورجاله موثقون .

4247. Muhammed b. Sîrîn der ki: Enes'in beraberinde Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e ait küçük bir değnek vardı. Enes ölünce, o değneği de kefeninin gömleğinin göğüs kısmına koymak suretiyle birlikte gömdüler.

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.[2]

(بَابُ تَلْقِيْنُ الْمَيِّتِ بَعْدَ دَفْنِهِ)

Gömüldükten Sonra Ölüye Telkin (Talkın) Verilmesi

٤٢٤٨ - حَدَّثَنَا أَبُو عَقِيلٍ أَنَسُ بْنُ سَلْمٍ الْخَوْلَانِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْعَلَاءِ الْحِمْصِيُّ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ ، ثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْقُرَشِيُّ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الأَوْدِيِّ ، قَالَ : شَهِدْتُ أَبَا أُمَامَةَ وَهُوَ فِي النَّزْعِ ، فَقَالَ : إِذَا أَنَا مُتُّ ، فَاصْنَعُوا بِي كَمَا أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نَصْنَعَ بِمَوْتَانَا ، أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " إِذَا مَاتَ أَحَدٌ مِنْ إِخْوَانِكُمْ ، فَسَوَّيْتُمُ التُّرَابَ عَلَى قَبْرِهِ ، فَلْيَقُمْ أَحَدُكُمْ عَلَى رَأْسِ قَبْرِهِ ،

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (687)

[2] Bezzâr (840)

ثُمَّ لِيَقُلْ : يَا فُلانَ بْنَ فُلانَةَ ، فَإِنَّهُ يَسْمَعُهُ وَلا يُجِيبُ ، ثُمَّ يَقُولُ : يَا فُلانَ بْنَ فُلانَةَ ، فَإِنَّهُ يَسْتَوِي قَاعِدًا ، ثُمَّ يَقُولُ : يَا فُلانَ بْنَ فُلانَةَ ، فَإِنَّهُ يَقُولُ : أَرْشِدْنَا رَحِمَكَ اللَّهُ ، وَلَكِنْ لا تَشْعُرُونَ ، فَلْيَقُلْ : اذْكُرْ مَا خَرَجْتَ عَلَيْهِ مِنَ الدُّنْيَا شَهَادَةَ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللَّهُ ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ، وَأَنَّكَ رَضِيتَ بِاللَّهِ رَبًّا ، وَبِالإِسْلامِ دِينًا ، وَبِمُحَمَّدٍ نَبِيًّا ، وَبِالْقُرْآنِ إِمَامًا ، فَإِنَّ مُنْكَرًا وَنَكِيرًا يَأْخُذُ وَاحِدٌ مِنْهُمَا بِيَدِ صَاحِبِهِ ، وَيَقُولُ : انْطَلِقْ بِنَا مَا نَقْعُدُ عِنْدَ مَنْ قَدْ لُقِّنَ حُجَّتَهُ ، فَيَكُونُ اللَّهُ حَجِيجَهُ دُونَهُمَا " ، فَقَالَ رَجُلٌ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، فَإِنْ لَمْ يَعْرِفْ أُمَّهُ ؟ قَالَ : " فَيَنْسُبُهُ إِلَى حَوَّاءَ ، يَا فُلانَ بْنَ حَوَّاءَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفي إسناده جماعة لم أعرفهم .

4248. Saîd b. Abdillah el-Evdî bildiriyor: Ebû Ubâde son nefeslerini verirken yanındaydım; şöyle dedi:

Ben öldüğümde, bana Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in ölülerimize yapmamızı emrettiği şeyleri yapın; zira Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bizlere şöyle emretti:

"Kardeşlerinizden biri ölüp te üzerini toprakla örttükten sonra biriniz kabrinin başucunda dursun ve daha sonra da şöyle desin: «Ey falanca (kadın)ın oğlu filanca!» Kabirdeki kişi onu duyar; ancak ona cevap veremez. Daha sonra şöyle desin: «Ey falanca (kadı)nın oğlu filanca!» Bunun üzerine kalkıp oturur. Daha sonra şöyle desin: «Ey falanca (kadı)nın oğlu filanca!» ölü de: «Buyur bana yol göster! Allah seni bağışlasın! Seni dinliyorum» der. Ancak onun bu konuştuklarını siz duyamazsınız. Şöyle desin: «Kendisinden ayrıldığın dünyadan Allah'dan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in de onun kulu ve elçisi olduğuna şehadet ettiğini hatırla ve dile getir. Ayrıca Rab olarak Allah'dan; din olarak İslam'dan; elçi olarak Muhammed'den; önder olarak Kur'ân-ı Kerim'den razı olduğunu anımsa. Münker ve nekir melekleri el ele tutuşarak: «Hadi kalk ta gidelim; kendisine cevapları telkin edilen kişinin yanında durup soru sormanın bir anlamı yok» derler. İşte Allah, o ikisine karşı onun dayanağı olur."

Bunun üzerine bir adam: "Ya Resûlallah! Ya annesi(nin adı) bilinmezse?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"O takdir de: «Ey Havva'nın oğlu falanca!» şeklinde Havva (annemize) nispet edilir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. İsnâdında tanıyamadığım bir grup vardır.

(بَابُ رَشِّ الْمَاءِ عَلَى الْقَبْرِ)

Kabir Üzerine Su Serpmek

٤٢٤٩ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ، قَالَ : نَا يُونُسُ ، قَالَ : نَا الْعُمَرِيُّ ، عَنْ عَاصِمِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَامِرِ بْنِ رَبِيعَةَ ، عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَامَ عَلَى قَبْرِ عُثْمَانَ بْنِ مَظْعُونٍ بَعْدَمَا دَفْنِهِ ، وَأَمَرَ بِرَشِّ الْمَاءِ " رواه البزار, ورجاله موثقون إلا أن شيخ البزار: محمد بن عبد الله لم أعرفه .

4249. Âmir b. Rabîa bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Osmân b. Maz'ûn'un mezarının başında durdu ve kabrinin üzerine su dökülmesini emretti.

★Hadisi Bezzâr[2] rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir. Ancak Bezzâr'ın hocası olan Muhammed b. Abdillah'ı tanıyamadım.

٤٢٥٠ – حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ زُهَيْرٍ الأُبُلِّيُّ ، قال : نا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدَةَ الضَّبِّيُّ ، قال : نا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ الدَّرَاوَرْدِيُّ ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَائِشَةَ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " رَشَّ عَلَى قَبْرِ ابْنِهِ إِبْرَاهِيمَ " رواه الطبراني في الأوسط, ورجاله رجال الصحيح خلا شيخ الطبراني .

4250. Hz. Âişe bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) oğlu İbrâhîm'in kabrine su serpti.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Taberânî'nin hocasının dışındakiler *Sahîh* ricâlidir.

(بَابُ خِطَابِ الْقَبْرِ)

Kabrin Hitâbı

٤٢٥١ – حَدَّثَنَا أَبُو الرَّبِيعِ سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ الْبَغْدَادِيُّ ، لَيْسَ بِالزَّهْرَانِيِّ ، حَدَّثَنَا بَقِيَّةُ بْنُ الْوَلِيدِ ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي مَرْيَمَ ، عَنِ الْهَيْثَمِ بْنِ مَالِكٍ الطَّائِيِّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَائِذٍ الأَزْدِيِّ ، عَنْ أَبِي الْحَجَّاجِ الثُّمَالِيِّ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " يَقُولُ الْقَبْرُ لِلْمَيِّتِ حِينَ يُوضَعُ

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7979). Bu hadisin zayıf olan başka tarikleri de vardır; Bkz. *es-Silsiletu'd-daîfe* (599).

[2] Bezzâr (843)

فيه : وَيْحَكَ يَا ابْنَ آدَمَ مَا غَرَّكَ بِي ؟ أَلَمْ تَعْلَمْ أَنِّي بَيْتُ الْفِتْنَةِ ، وَبَيْتُ الظُّلْمَةِ ! مَا غَرَّكَ إِذْ كُنْتَ تَمُرُّ بِي فَدَّادًا ؟ ! فَإِنْ كَانَ مُصْلِحًا ، أَجَابَ عَنْهُ مُجِيبٌ لِلْقَبْرِ : أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ يَأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ ؟ قَالَ : فَيَقُولُ الْقَبْرُ : إِنِّي إِذًا أَعُودُ عَلَيْهِ خَضِرًا ، وَيَعُودُ جَسَدُهُ نُورًا ، وَتَصْعَدُ رُوحُهُ إِلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ " ، قَالَ لَهُ ابْنُ عَائِذٍ : يَا أَبَا الْحَجَّاجِ ، وَمَا الْفَدَّادُ ؟ قَالَ : الَّذِي يُقَدِّمُ رِجْلا وَيُؤَخِّرُ أُخْرَى ، كَمِشْيَتِكَ يَا ابْنَ أَخِي أَحْيَانًا ، قَالَ : وَهُوَ يَوْمَئِذٍ يَلْبَسُ وَيَتَهَيَّأُ رواه أبو يعلى والطبراني في الكبير, وفيه: أبو بكر بن أبي مريم, وفيه ضعف لاختلاطه .

4251. Ebu'l-Haccâc es-Sumâlî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Ölü kabre konduğunda kabir kendisine şöyle der: «Ey insanoğlu! Sana yazıklar olsun. Benim hakkımda ne kadar da toy ve bilgisizsin. Benim sıkıntılı ve karanlık bir ev (yer) olduğumu bilmez misin? Benim yanımdan sürekli feddâd şeklinde gelip giderken ne kadar da gafildin.» Şayet bu kişi iyi bir kişi ise onun yerine kabirde cevap görevlisi şöyle cevap verir: «Peki ya bu kişi dünyadayken iyiliği emretmiş, kötülükten de sakındırmış ise?» Bunun üzerine kabir: «O halde ben ona güllük gülistanlık olayım» der. Nihayet bedeni yeniden aydınlanıp ruhu âlemlerin Rabb'ına yükselir."

İbn Âid dedi ki: "Ey Ebu'l-Haccâc! Feddâd nedir?" diye sorunca o şu karşılığı verdi: "Yeğenim! Bazen senin yaptığın (yürüdüğün) gibi ayağı bir ileri, bir geri atmaktır." O da o vakit giyinip hazırlanmakta idi.

★Hadisi Ebû Ya'lâ ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir İsnâdında yer alan Ebû Bekr b. Ebî Meryem ihtilat sebebiyle zayıftır.[1]

٤٢٥٢ - حَدَّثَنَا مَسْعُودُ بْنُ مُحَمَّدٍ الرَّمْلِيُّ ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَيُّوبَ بْنِ سُوَيْدٍ ، نا أَبِي ، نا الأَوْزَاعِيُّ ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي جَنَازَةٍ ، فَجَلَسَ إِلَى قَبْرٍ مِنْهَا ، فَقَالَ : " مَا يَأْتِي عَلَى هَذَا الْقَبْرِ مِنْ يَوْمٍ ، إِلا وَهُوَ يُنَادِي بِصَوْتٍ طَلْقٍ زَلِقٍ : يَا ابْنَ آدَمَ ، كَيْفَ نَسِيتَنِي ؟ أَلَمْ تَعْلَمْ أَنِّي بَيْتُ الْوَحْدَةِ ، وَبَيْتُ الْغُرْبَةِ ، وَبَيْتُ الْوَحْشَةِ ، وَبَيْتُ الدُّودِ ، وَبَيْتُ الضِّيقِ ، إِلا مَنْ وَسَّعَنِي اللَّهُ عَلَيْهِ " ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " الْقَبْرُ رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ ، أَوْ حُفْرَةٌ مِنْ حُفَرِ النَّارِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: محمد بن أيوب بن سويد ,وهو ضعيف .

---

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (6870), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (22/377). Ayrıca isnâdında Bakıyye yer almıştır.

4252. Ebû Hureyre dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber bir cenazeye gitmiştik. O cenazenin kabrinin yanına oturup dedi ki:

"Bu kabir, her Allah'ın günü net ve anlaşılır bir ses ve ifadeyle şöyle der: Ey insanoğlu! Beni nasıl oldu da unuttun? Benim yalnızlık evi; kimsesizlik evi; ıssızlık evi; kurt evi ve sadece Allah'ın genişlememi istediği kişiler dışındakilere darlık ve sıkıntı evi olduğumu anlayamadın mı?"

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) daha sonra şöyle buyurdu: *"Kabir ya cennet bahçelerinden bir bahçe, ya da cehennem çukurlarından bir çukurdur."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Eyyûb b. Süveyd zayıftır.

(بَابُ فِي ضَغْطَةِ الْقَبْرِ)

Kabrin Sıkıştırması

٤٢٥٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ دَاوُدَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَابِرٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ مُرَّةَ عَنْ أَبِي الْبَخْتَرِيِّ عَنْ حُذَيْفَةَ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي جَنَازَةٍ فَلَمَّا انْتَهَيْنَا إِلَى الْقَبْرِ قَعَدَ عَلَى شَفَتِهِ فَجَعَلَ يَرُدُّ بَصَرَهُ فِيهِ ثُمَّ قَالَ يُضْغَطُ الْمُؤْمِنُ فِيهِ ضَغْطَةً تَزُولُ مِنْهَا حَمَائِلُهُ وَيُمْلأُ عَلَى الْكَافِرِ نَاراً " فذكر الحديث ويأتي بتمامه في الزهد إن شاء الله. رواه أحمد, وفيه: محمد بن جابر ,وهو ضعيف .

4253. Huzeyfe anlatıyor: Bir cenazede Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraberdik. Kabre ulaştığımızda bir kenarına oturup kabre doğru bir bakıp gözlerini yummaya başladı. Daha sonra da şöyle dedi:

"Mümin olan kişiye (mezarında) öyle bir baskı uygulanır ki bu yüzden omuz, bel ve göğüs kemikleri birbirinden kurtulur. Kafir olan kişinin üzerine ise ateş doldurulur."

★Bu hadisin tamamı inşallah Zühd kitabında zikredilecektir.

Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Câbir zayıftır.

٤٢٥٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِي عَنِ ابْنِ إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي مُعَاذُ بْنُ رِفَاعَةَ عَنْ مَحْمُودِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْجَمُوحِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ لَمَّا دُفِنَ سَعْدٌ وَنَحْنُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبَّحَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَبَّحَ النَّاسُ مَعَهُ طَوِيلاً ثُمَّ كَبَّرَ فَكَبَّرَ النَّاسُ ثُمَّ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ مِمَّ سَبَّحْتَ قَالَ " لَقَدْ تَضَايَقَ عَلَى هَذَا الرَّجُلِ الصَّالِحِ قَبْرُهُ حَتَّى فَرَّجَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَنْهُ"

رواه أحمد والطبراني في الكبير, وفيه: محمود بن محمد بن عبد الرحمن بن عمرو بن الجموح, قال الحسيني : فيه نظر . قلت : و لم أجد من ذكره غيره .

4254. Câbir b. Abdillah bildiriyor:

Sa'd (b. Muâz) defnedildiğinde biz de Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanında idik. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) tesbih edince (Sübhânallah deyince) insanlar da uzunca tesbih çektiler (Sübhânallah dediler). Daha sonra da tekbir getirince (Allahu Ekber deyince) insanlar da tekbir getirdikten (Allahu Ekber dedikten) sonra: "Ya Resûlallah! Neden tesbih çektin (Sübhânallah dedin)?" diye sordular. Cevaben şöyle buyurdu:

"Kabri daralıp bu iyi insanı sıktı (işte ben de bundan dolayı tesbih edince) Yüce Allah onun bu sıkıntısını kaldırdı."

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Mahmûd b. Muhammed b. Abdirrahman b. Ömer b. el-Cemûh hakkında el-Hüseynî: "Eleştiriye maruz kalmıştır" derken; ben ise onun dışında bu adamdan bahsedene rastlamadım. [1]

٤٢٥٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ وَابْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ نَافِعٍ قَالَ ابْنُ جَعْفَرٍ عَنْ إِنْسَانٍ عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " إِنَّ لِلْقَبْرِ ضَغْطَةً وَلَوْ كَانَ أَحَدٌ نَاجِياً مِنْهَا نَجَا مِنْهَا سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ"

رواه أحمد, عن نافع ,عن عائشة, وعن نافع, عن إنسان ,عن عائشة, وكلا الطريقين رجالها رجال الصحيح .

4255. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Kabrin müthiş bir sıkma özelliği vardır. Bundan kurtulan biri olsaydı bu Sa'd b. Muâz olurdu."

★Hadisi, İmam Ahmed, Nâfi'den, o da Hz. Âişe'den rivayet etmiştir. Başka bir rivayette ise Nâfi ile Âişe arasında kimliği belirtilmemiş bir ravi zikredilmiştir. İki senedin ricâli de *Sahîh* ricâlidir.[2]

٤٢٥٦ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحِيمِ الْبَرْقِيُّ ، قَالَ : نَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، قَالَ : نَا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ عُقَيْلٍ ، أَنَّهُ سَمِعَ سَعْدَ بْنَ إِبْرَاهِيمَ يُخْبِرُ ، عَنْ عَائِشَةَ بِنْتِ سَعْدٍ ، أَنَّهَا حَدَّثَتْهُ ، عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ ، قَالَتْ : دَخَلَتْ عَلَيَّ يَهُودِيَّةٌ ، فَحَدَّثَتْنِي ، وَقَالَتْ فِي بَعْضِ قَوْلِهَا : إِي

---

[1] Ahmed, *Müsned* (3/360, 337). Ravilerinden Muâz b. Rifâ'a da zayıftır.

[2] Ahmed, *Müsned* (6/55/98), *es-Silsiletu's-sahîha* (1695)

وَالَّذِي يَقِيكِ فِتْنَةَ الْقَبْرِ ، قَالَتْ : فَانْتَهَرْتُهَا ، وَقُلْتُ : مَا هُوَ بِأَوَّلِ كَذِبِكُمْ عَلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ ، وَلَوْ كَانَ لِلْقَبْرِ عَذَابٌ لَأَخْبَرَ اللَّهُ نَبِيَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَتِ الْيَهُودِيَّةُ : إِنَّا لَنَزْعُمُ أَنَّ لَهُ عَذَابًا ، قَالَتْ عَائِشَةُ : فَلَمَّا دَخَلَ عَلَيَّ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخْبَرْتُهُ بِقَوْلِهَا ، فَلَمْ يَرْجِعْ إِلَيَّ شَيْئًا ، فَلَمَّا كَانَ بَعْدَ ذَلِكَ قَالَ ، " يَا عَائِشَةُ ، تَعَوَّذِي بِاللَّهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ ، فَإِنَّهُ لَوْ نَجَا مِنْهُ أَحَدٌ نَجَا مِنْهُ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ ، وَلَكِنَّهُ لَمْ يَزِدْ عَلَى ضَمَّةٍ "

قلت : ذكر هذا في حديث طويل في عذاب القبر رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام .

4256. Müminlerin annesi Hz. Âişe anlatıyor:

Yahudi bir kadın yanıma gelerek kabir azabından bahsetti. Daha sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) geldiğinde kendisine o kadının söylediklerini nakledince herhangi bir yorumda bulunmadı. Ancak bir başka zaman dedi ki:

"Ey Âişe! Kabir azabından Allah'a sığın. Bundan kurtulan biri olsaydı bu, Sa'd b. Muâz olurdu. Ancak kendisi fazla sıkıştırılmamıştır."

★Derim ki: Bu olay, kabir azabıyla ilgili uzun bir hadiste zikredilmiştir.

Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan İbn Lehî'a şaibelidir.

٤٢٥٧ - حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ مِقْلاصٍ ، ثنا أَبِي ، ثنا ابْنُ وَهْبٍ ، أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ ، أَنَّ أَبَا النَّضْرِ حَدَّثَهُ ، عَنْ زِيَادٍ مَوْلَى ابْنِ عَيَّاشٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ دُفِنَ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ وَهُوَ قَاعِدٌ عَلَى قَبْرِهِ ، قَالَ : " لَوْ نَجَا أَحَدٌ مِنْ فِتْنَةِ الْقَبْرِ لَنَجَا سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ ، وَلَقَدْ ضُمَّ ضَمَّةً ثُمَّ رُخِّيَ عَنْهُ "

رواه الطبراني في الكبير و الأوسط , ورجاله موثقون .

4257. İbn Abbâs bildiriyor:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Sa'd b. Muâz'ın defnedildiği gün kabrinin üzerine çömelerek şöyle buyurdu:

"Kabir imtihanından veya sorgusundan kurtulan biri olsaydı bu, Sa'd b. Muâz olurdu. Kendisi sıkıştırıldı, fakat daha sonra da gevşetildi."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.[1]

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10827), *es-Silsiletu's-sahîha* (1695)

٤٢٥٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ الْحَضْرَمِيُّ ، ثنا عُمَرُ بْنُ أَبِي الرُّطَيْلِ ، ثنا حَبِيبُ بْنُ خَالِدٍ الأَسَدِيُّ ، عَنْ سُلَيْمَانَ الأَعْمَشِ ، عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ الْمُغِيرَةِ ، عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، قَالَ : تُوُفِّيَتْ زَيْنَبُ بِنْتُ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَخَرَجْنَا مَعَهُ ، فَرَأَيْنَا رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُهْتَمًّا شَدِيدَ الْحُزْنِ ، فَجَعَلْنَا لا نُكَلِّمُهُ حَتَّى انْتَهَيْنَا إِلَى الْقَبْرِ ، فَإِذَا هُوَ لَمْ يَفْرُغْ مِنْ لَحْدِهِ ، فَقَعَدَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَقَعَدْنَا حَوْلَهُ ، فَحَدَّثَ نَفْسَهُ هُنَيْهَةً وَجَعَلَ يَنْظُرُ إِلَى السَّمَاءِ ، ثُمَّ فَرَغَ مِنَ الْقَبْرِ ، فَنَزَلَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيهِ ، فَرَأَيْتُهُ يَزْدَادُ حُزْنًا ، ثُمَّ إِنَّهُ فَرَغَ فَخَرَجَ ، فَرَأَيْتُهُ سُرِّيَ عَنْهُ وَتَبَسَّمَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقُلْنَا : يَا رَسُولَ اللهِ ، رَأَيْنَاكَ مُهْتَمًّا حَزِينًا لَمْ نَسْتَطِعْ أَنْ نُكَلِّمَكَ ، ثُمَّ رَأَيْنَاكَ سُرِّيَ عَنْكَ فَلِمَ ذَاكَ ؟ ، قَالَ : " كُنْتُ أَذْكُرُ ضِيقَ الْقَبْرِ وَغَمَّهُ وَضَعْفَ زَيْنَبَ ، فَكَانَ ذَلِكَ يَشُقُّ عَلَيَّ ، فَدَعَوْتُ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ أَنْ يُخَفِّفَ عَنْهَا فَفَعَلَ ، وَلَقَدْ ضَغَطَهَا ضَغْطَةً سَمِعَهَا مَنْ بَيْنَ الْخَافِقَيْنِ إِلا الْجِنَّ وَالإِنْسَ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وإسناده ضعيف .

4258. Enes bildiriyor:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in kızı Zeyneb vefat etmişti. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte giderken kendisinin çok dalgın ve üzüntülü olduğunu gördüğümüzden kabristana varıncaya kadar kendisiyle konuşmadık. Kabrinin lahdi henüz bitmemişti; oraya çömelince biz de etrafına oturuverdik. Birazcık kendi kendine mırıldanıp daha sonra göğe baktı. Kabrin kazılma ve lahit yapım işi tamamlanınca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kabre indi. O esnada yüzündeki hüznün arttığını gördüm. Daha sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), oradaki işini bitirince yüzünün aydınlanıp gülümsediğini gördüm. Bunun üzerine kendisine: "Ya Resûlallah! Sizi çok üzüntü ve kederli görünce bir türlü konuşmaya cesaret edemedik. Daha sonra ise seviçli olduğunuzu fark ettik; bunun hikmeti nedir?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Kabrin şiddetli baskı ve sıkıntısı, buna karşılık Zeyneb'in ise ne kadar narin ve zayıf olduğunu düşünüyordum. İşte bu bana ağır geliyordu. Bunun üzerine Allah'dan onun bu sıkıntısını hafifletmesini diledim. O da bunu kabul etti. Kabir onu cin ve insanların dışındakilerin duyacağı kadar sıktı."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.[1]

٤٢٥٩ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا وَكِيعٌ ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ ، عَنْ ثُمَامَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَنَسٍ ، عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا ، أَنَّ صَبِيًّا دُفِنَ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لَوْ أَفْلَتَ أَحَدٌ مِنْ ضَمَّةِ الْقَبْرِ لَأَفْلَتَ هَذَا الصَّبِيُّ " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

4259. Ebû Eyyûb bildiriyor:

Küçük bir çocuğun gömülmesi anında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Şayet kabrin kucaklamasından kaçabilen olsaydı, o bu çocuk olurdu."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh*'in ravileridir.[2]

٤٢٦٠ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ، قَالَ : نا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَجَّاجِ السَّامِيُّ ، قَالَ : نا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ ثُمَامَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَنَسٍ ، عَنْ أَنَسٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى عَلَى صَبِيٍّ أَوْ صَبِيَّةٍ ، فَقَالَ : " لَوْ كَانَ نَجَا أَحَدٌ مِنْ ضَمَّةِ الْقَبْرِ لَنَجَا هَذَا الصَّبِيُّ " رواه الطبراني في الأوسط, ورجاله موثقون .

42060. Enes bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) küçük bir kız veya erkek çocuğun cenaze namazını kıldırıp şöyle buyurdu:

"Şayet kabrin sıkmasından kurtulan bir kişi olsaydı, o bu çocuk olurdu."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٤٢٦١ - وَبِهِ : عَنْ جَابِرٍ ، عَنْ نَافِعٍ ، قَالَ : أَتَيْنَا صَفِيَّةَ بِنْتَ أَبِي عُبَيْدٍ ، فَحَدَّثَتْنَا ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ , قَالَ : " إِنْ كُنْتُ أَرَى لَوْ أَنَّ أَحَدًا أُعْفِيَ مِنْ ضَغْطَةِ الْقَبْرِ لَعُوفِيَ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ ، لَقَدْ ضُمَّ ضَمَّةً " رواه الطبراني في الأوسط, وهو مرسل, وفي إسناده من لم أعرفه .

4261. Nâfi bildiriyor: Safiye binti Ebî Ubeyd'in yanına gitmiştik. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'den bize şu sözünü rivayet etti:

"Şayet kabrin sıkmasından muaf kılınacak bir kişiyi görecek olsaydım o kişi Sa'd *b. Muâz olurdu. O dahi bir defa da olsa, kabir tarafından sıkıldı."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Hadis mürseldir. Senedinde tanımadığım bir kişi vardır.[1]

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (745)

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (3858)

(بَابُ السُّؤالُ فِي الْقَبْرِ)
Kabir Sorgusu

٤٢٦٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنِى حُيَىُّ بْنُ عَبْدِ اللهِ أَنَّ أَبَا عَبْدَ الرَّحْمَنِ حَدَّثَهُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَكَرَ فَتَّانَ الْقُبُورِ فَقَالَ عُمَرُ أَتُرَدُّ إِلَيْنَا عُقُولُنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " نَعَمْ كَهَيْئَتِكُمُ الْيَوْمَ ". فَقَالَ عُمَرُ بِفِيهِ الْحَجَرُ . رواه أحمد والطبراني في الكبير, ورجال أحمد رجال الصحيح .

4262. Abdullah b. Ömer bildiriyor:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) sual meleklerinden bahsedince Hz. Ömer: "Bizim o esnada şuurumuz olacak mı?" diye sordu. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem):

"Bu günkü gibi" (akıllarınız yerinde olacak) buyurunca Ömer: "O zaman ben de onların ağzına taş dolduracağım (yani cevapların en güzellerini/ağzının payını vereceğim)" dedi.

★Hadisi, İmam Ahmed ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. Ahmed'in ravileri *Sahîh*'in ravileridir.[2]

٤٢٦٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ حَدَّثَنَا عَبَّادٌ يَعْنِى ابْنَ رَاشِدٍ عَنْ دَاوُدَ بْنِ أَبِى هِنْدٍ عَنْ أَبِى نَضْرَةَ عَنْ أَبِى سَعِيدٍ الْخُدْرِىِّ قَالَ شَهِدْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَنَازَةً فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ هَذِهِ الأُمَّةَ تُبْتَلَى فِى قُبُورِهَا فَإِذَا الإِنْسَانُ دُفِنَ فَتَفَرَّقَ عَنْهُ أَصْحَابُهُ جَاءَهُ مَلَكٌ فِى يَدِهِ مِطْرَاقٌ فَأَقْعَدَهُ قَالَ مَا تَقُولُ فِى هَذَا الرَّجُلِ فَإِنْ كَانَ مُؤْمِناً قَالَ أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ. فَيَقُولُ صَدَقْتَ. ثُمَّ يُفْتَحُ لَهُ بَابٌ إِلَى النَّارِ فَيَقُولُ هَذَا كَانَ مَنْزِلُكَ لَوْ كَفَرْتَ بِرَبِّكَ فَأَمَّا إِذْ آمَنْتَ فَهَذَا مَنْزِلُكَ. فَيُفْتَحُ لَهُ بَابٌ إِلَى الْجَنَّةِ فَيُرِيدُ أَنْ يَنْهَضَ إِلَيْهِ فَيَقُولُ لَهُ اسْكُنْ. وَيُفْسَحُ لَهُ فِى قَبْرِهِ وَإِنْ كَانَ كَافِراً أَوْ مُنَافِقاً يَقُولُ لَهُ مَا تَقُولُ فِى هَذَا الرَّجُلِ فَيَقُولُ لاَ أَدْرِى سَمِعْتُ النَّاسَ يَقُولُونَ شَيْئاً فَقُلْتُهُ. فَيَقُولُ لاَ دَرَيْتَ وَلاَ تَلَيْتَ وَلاَ اهْتَدَيْتَ. ثُمَّ يُفْتَحُ لَهُ بَابٌ إِلَى الْجَنَّةِ فَيَقُولُ هَذَا مَنْزِلُكَ لَوْ آمَنْتَ بِرَبِّكَ فَأَمَّا إِذْ كَفَرْتَ بِهِ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ أَبْدَلَكَ بِهِ هَذَا. وَيُفْتَحُ لَهُ بَابٌ إِلَى النَّارِ ثُمَّ

[1] *el-Mu'cemu'l-evsat* (1181), İbn Hibbân, *Sahîh* (3112); isnâdı Müslim'in şartınca sahihtir.

[2] Ahmed, *Müsned* (2/172), İbn Hibbân, *Sahîh* (3115). İsnâdı hasendir.

يَقْمَعُهُ قَمْعَةً بِالْمِطْرَاقِ يَسْمَعُهَا خَلْقُ اللَّهِ كُلُّهُمْ غَيْرَ الثَّقَلَيْنِ ». فَقَالَ بَعْضُ الْقَوْمِ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا أَحَدٌ يَقُومُ عَلَيْهِ مَلَكٌ فِي يَدِهِ مِطْرَاقٌ إِلاَّ هُبِلَ عِنْدَ ذَلِكَ. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿ يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ﴾

رواه أحمد والبزار وزاد : " ﴿ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الآخِرَةِ وَيُضِلُّ اللهُ الظَّالِمِينَ وَيَفْعَلُ اللهُ ما يَشاءُ ﴾ " ورجاله رجال الصحيح .

4263. Ebû Saîd el-Hudrî bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber bulunduğum bir cenaze namazında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Ey insanlar! Bu ümmet, kabirlerinde imtihan edileceklerdir. İnsan defnedilip te dostları dağıldığı zaman bir melek elinde tokmakla gelir. Önce onu oturtur ve şöyle der: "Bu adam (Muhammed) hakkında ne diyorsun?» Kendisine bu soru sorulan ölmüş kişi şayet Müslüman ise şöyle cevap verir: «Ben, Yüce Allah'dan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in de onun elçisi olduğuna tanıklık ederim.» Bu cevabı duyan melek te: «Doğru söyledin» der. Daha sonra da cehennemi görebileceği bir kapı açılıp kendisine şöyle denir: «İşte bu, şayet Rabb'ini inkar edecek olsaydın gideceğin yerdi. Rabbine iman etmen sebebiyle bu da asıl gideceğin yerdir» der. Böylece kendisi için cenneti gördüğü bir kapı açılır. O kişi hemen oraya sıçrayıvermeye çalışırken melek kendisine: «Yerleş (otur)!» deyince kabri genişler.

Şayet ölen kişi kâfir veya münafık ise melek şöyle sorar: «Bu adam (Muhammed) hakkında ne diyorsun?« O da şöyle cevap verir: «Bilmiyorum; insanların onun hakkında konuştuklarını duymuştum.» Bunun üzerine melek de şöyle der: "Bilmiyesice, okumuyasıca ve doğruluğu bulamıyasıca!» Daha sonra kendisine cennete ulaştıran bir kapı açılır. Sonra melek şöyle der: «Şayet Rabbine inansaydın gideceğin yer burası olacaktı. Ancak sen, Rabbini inkar edince o da bunu değiştirdi.» Böylece kendisine cehenneme doğru bir kapı açılır. Daha sonra o melek elindeki tokmakla öyle şiddetli vurur ki o kişinin haykırışını insan ve cinlerden başka herkes duyar."

Oradakilerden biri dedi ki: "Ya Resûlallah! Elinde gürz (tokmakla) bir meleği gören herkes dehşete kapılıp afallamazmı ki?" Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: *"Allah inananları, sağlam bir söz üzerinde tutar."*

★Hadisi Bezzâr ve İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ayrıca şu âyeti ilave etmiştir: "Bu hem dünya, hem de âhiret hayatında böyledir. Zalimleri de saptırır. Allah dilediğini yapar."[1] Ravileri *Sahîh*'in ravileridir.[2]

٤٢٦٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ دَاوُدَ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ عَنْ أَبِى الزُّبَيْرِ أَنَّهُ سَأَلَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ فَتَّانِى الْقَبْرِ فَقَالَ سَمِعْتُ النَّبِىَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " إِنَّ هَذِهِ الأُمَّةَ تُبْتَلَى فِى قُبُورِهَا فَإِذَا أُدْخِلَ الْمُؤْمِنُ قَبْرَهُ وَتَوَلَّى عَنْهُ أَصْحَابُهُ جَاءَ مَلَكٌ شَدِيدُ الانْتِهَارِ فَيَقُولُ لَهُ مَا كُنْتَ تَقُولُ فِى هَذَا الرَّجُلِ فَيَقُولُ الْمُؤْمِنُ أَقُولُ إِنَّهُ رَسُولُ اللَّهِ وَعَبْدُهُ. فَيَقُولُ لَهُ الْمَلَكُ انْظُرْ إِلَى مَقْعَدِكَ الَّذِى كَانَ لَكَ مِنَ النَّارِ قَدْ أَنْجَاكَ اللَّهُ مِنْهُ وَأَبْدَلَكَ بِمَقْعَدِكَ الَّذِى تَرَى مِنَ النَّارِ مَقْعَدَكَ الَّذِى تَرَى مِنَ الْجَنَّةِ. فَيَرَاهُمَا كِلاَهُمَا فَيَقُولُ الْمُؤْمِنُ دَعُونِى أُبَشِّرْ أَهْلِى. فَيُقَالُ لَهُ اسْكُنْ. وَأَمَّا الْمُنَافِقُ فَيُقْعَدُ إِذَا تَوَلَّى عَنْهُ أَهْلُهُ فَيُقَالُ لَهُ مَا كُنْتَ تَقُولُ فِى هَذَا الرَّجُلِ فَيَقُولُ لاَ أَدْرِى أَقُولُ مَا يَقُولُ النَّاسُ. فَيُقَالُ لَهُ لاَ دَرَيْتَ هَذَا مَقْعَدُكَ الَّذِى كَانَ لَكَ مِنَ الْجَنَّةِ قَدْ أُبْدِلْتَ مَكَانَهُ مَقْعَدَكَ مِنَ النَّارِ ". قَالَ جَابِرٌ فَسَمِعْتُ النَّبِىَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ " يُبْعَثُ كُلُّ عَبْدٍ فِى الْقَبْرِ عَلَى مَا مَاتَ الْمُؤْمِنُ عَلَى إِيمَانِهِ وَالْمُنَافِقُ عَلَى نِفَاقِهِ"

قلت : في الصحيح منه : " يبعث كل عبد في القبر على ما مات عليه " . فقط

رواه أحمد والطبراني في الأوسط, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام ,وبقية رجاله ثقات .

4264. Câbir'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Bu ümmet, kabirlerinde sorguya çekileceklerdir (imtihan edileceklerdir). Mümin, kabre sokulup dostları gittiğinde, onun yanına çok öfkeli bir melek gelerek şöyle der: «Falanca adam hakkında ne derdin?» Mümin bu soruya şöyle cevap verir: «Derdim ki o, Yüce Allah'ın elçisi ve kuludur.» Melek kendisine bu defa: «Cehennemde senin için ayrılmış olan yerine bak. Allah seni ondan kurtardı. Görmüş olduğun cehennemdeki oturağının yerine sana cennette şu görmüş olduğun yeri verdi.» Böylece o kişi her ikisini de görünce şöyle der: «Müsaade edin de aileme de bunu müjdeleyip haber vereyim.» Kendisine: «Otur(up bekle)!» denir.*

Münafık ise ailesi (mezarı başından) gittiğinde oturur ve kendisine şöyle denir: «Bu adam (Muhammed) hakkında ne derdin?» O da cevaben: «Bilemiyorum. İnsanlar ne dediyse ben de onu dedim» der. Bu sefer ona:

---

[1] İbrâhîm Sur. 27.

[2] Ahmed, *Müsned* (3/3), Bezzâr (872)

«Bilmez olaydın. Bu, Cennette senin için ayrılan yerindi. Allah onun yerine sana Cehennemde bir yer verdi; onunla değiştirdi» denir."

Câbir ekledi: O kişi her iki yeri de görür. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in şöyle buyurduğunu işittim: *"Her kul öldüğü hal üzere kabrine konulacaktır. Mümin imanlı (inaçlı) olarak, münafık ise yine ikiyüzlü olarak."*

★Derim ki: *Sahîh*'te bu bölümün sadece "Her kul öldüğü hal üzere kabrine konulacaktır" kısmı zikredilmiştir.

Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Taberânî de *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan İbn Lehî'a şaibelidir. Bunun dışındakiler güvenilir kimselerdir.[1]

٤٢٦٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ قَالَ أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِى ذِئْبٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَطَاءٍ عَنْ ذَكْوَانَ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ جَاءَتْ يَهُودِيَّةٌ فَاسْتَطْعَمَتْ عَلَى بَابِى فَقَالَتْ أَطْعِمُونِى أَعَاذَكُمُ اللَّهُ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَّالِ وَمِنْ فِتْنَةِ عَذَابِ الْقَبْرِ. قَالَتْ فَلَمْ أَزَلْ أَحْبِسُهَا حَتَّى جَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا تَقُولُ هَذِهِ الْيَهُودِيَّةُ قَالَ وَمَا تَقُولُ. قُلْتُ تَقُولُ أَعَاذَكُمُ اللَّهُ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَّالِ وَمِنْ فِتْنَةِ عَذَابِ الْقَبْرِ. قَالَتْ عَائِشَةُ فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَفَعَ يَدَيْهِ مَدًّا يَسْتَعِيذُ بِاللَّهِ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَّالِ وَمِنْ فِتْنَةِ عَذَابِ الْقَبْرِ ثُمَّ قَالَ أَمَّا فِتْنَةُ الدَّجَّالِ فَإِنَّهُ لَمْ يَكُنْ نَبِيٌّ إِلاَّ قَدْ حَذَّرَ أُمَّتَهُ وَسَأُحَذِّرُكُمُوهُ تَحْذِيراً لَمْ يُحَذِّرْهُ نَبِيٌّ أُمَّتَهُ إِنَّهُ أَعْوَرُ وَاللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَيْسَ بِأَعْوَرَ مَكْتُوبٌ بَيْنَ عَيْنَيْهِ كَافِرٌ.يَقْرَؤُهُ كُلُّ مُؤْمِنٍ. فَأَمَّا فِتْنَةُ الْقَبْرِ فَبِى تُفْتَنُونَ وَعَنِّى تُسْأَلُونَ فَإِذَا كَانَ الرَّجُلُ الصَّالِحُ أُجْلِسَ فِى قَبْرِهِ غَيْرَ فَزِعٍ وَلاَ مَشْعُوفٍ ثُمَّ يُقَالُ لَهُ فِيمَ كُنْتَ فَيَقُولُ فِى الإِسْلاَمِ. فَيُقَالُ مَا هَذَا الرَّجُلُ الَّذِى كَانَ فِيكُمْ فَيَقُولُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَاءَنَا بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فَصَدَّقْنَاهُ. فَيُفْرَجُ لَهُ فُرْجَةٌ قِبَلَ النَّارِ فَيَنْظُرُ إِلَيْهَا يَحْطِمُ بَعْضُهَا بَعْضاً فَيُقَالُ لَهُ انْظُرْ إِلَى مَا وَقَاكَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ. ثُمَّ يُفْرَجُ لَهُ فُرْجَةٌ إِلَى الْجَنَّةِ فَيَنْظُرُ إِلَى زَهْرَتِهَا وَمَا فِيهَا فَيُقَالُ لَهُ هَذَا مَقْعَدُكَ مِنْهَا. وَيُقَالُ عَلَى الْيَقِينِ كُنْتَ وَعَلَيْهِ مِتَّ وَعَلَيْهِ تُبْعَثُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ. وَإِذَا كَانَ الرَّجُلُ السَّوْءُ أُجْلِسَ فِى قَبْرِهِ فَزِعاً مَشْعُوفاً فَيُقَالُ لَهُ فِيمَ كُنْتَ فَيَقُولُ لاَ أَدْرِى. فَيُقَالُ مَا هَذَا الرَّجُلُ الَّذِى كَانَ فِيكُمْ فَيَقُولُ سَمِعْتُ النَّاسَ يَقُولُونَ قَوْلاً فَقُلْتُ كَمَا قَالُوا.فَتُفْرَجُ لَهُ فُرْجَةٌ قِبَلَ الْجَنَّةِ فَيَنْظُرُ إِلَى زَهْرَتِهَا وَمَا فِيهَا فَيُقَالُ لَهُ انْظُرْ إِلَى مَا صَرَفَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَنْكَ.ثُمَّ يُفْرَجُ لَهُ فُرْجَةٌ قِبَلَ النَّارِ فَيَنْظُرُ إِلَيْهَا

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (2316).

يَحْطِمُ بَعْضُهَا بَعْضاً وَيُقَالُ لَهُ هَذَا مَقْعَدُكَ مِنْهَا كُنْتَ عَلَى الشَّكِّ وَعَلَيْهِ مِتَّ وَعَلَيْهِ تُبْعَثُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ. ثُمَّ يُعَذَّبُ. رواه أحمد .

4265. Hz. Âişe anlatıyor:

Yahudi bir kadın gelerek dilenip şöyle dedi: "Beni yedirin! Yüce Allah sizleri Deccal ve kabir imtihanından (belasından) korusun. Ben onu Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) eve gelinceye kadar tutup (oyalayıp) gelince de kendisine şöyle sordum: "Ya Resûlallah! Bu yahudi kadın ne söylüyor (söylediklerini bana açıklar mısın)?" Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de: *"Ne söylüyor?"* diye sorunca ben: "Allah sizleri Deccal ve kabir imtihanından belasından korusun, diyor" dedim.

Hz. Âişe şöyle devam ediyor: Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kalkıp ellerini uzatarak açtı. Deccal ve kabir azabının imtihanından (belasından) Allah'a sığındı. Daha sonra da şöyle buyurdu:

"Deccal konusuna gelince bundan, ümmetini sakındırmayan hiçbir peygamber yoktur. Ben sizlere ayrıca hiçbir peygamberin ümmetine haber vermediği bir şeyi de söyleyeceğim. O tek gözlü şaşıdır, Yüce Allah ise böyle değildir. İki gözünün arasında «Kafir» yazılıdır ve bunu her mümin görebilir.

Kabir imtihanına gelince: Benimle imtihan olunur; benim hakkımda sorguya çekilirsiniz.

Kendisine soru sorulan kişi salih (iyilerden) ise kabrinde oturtulduğunda, korku, endişe ve paniksiz olup kendisine: «Kimlerdendin?» diye sorulunca o da: "İslam'dan (Müslümanlardan)» diye cevap verir. Kendisine bu sefer denilir ki: «Aranızdaki şu falanca adam (Muhammed) kimin nesidir?» O kişi şöyle der: «Muhammed, Allah'ın elçisidir. Bize Allah'tan apaçık delililler ve doğru yolu getirdi. Biz de onu onayladık; arka çıktık.» Bunun üzerine cehennem tarafından bir yarık oluşur. İçeri bakınca orada yandıkça parçalanan, parçalandıkça da yanan ateşi görür. O zaman kendisine şöyle denir: «Allah'ın seni kurtardığı şeye bak.» Daha sonra ise kendisi için cenneti görebileceği bir aralık meydana getirilir. Oradaki şeylere ve çiçeklere bakınca kendisine şöyle denir: «Bu, senin cennetteki yerindir. Kesin bir inanca sahiptin ve bu şekilde ruhunu teslim ettin. İnşallah bu şekilde de diriltileceksin.»

Adam şayet kötülerden ise korku ve endişeyle kabrinde oturur. Kendisine denir ki: «Ne derdin, ne konuşurdun?» Adam da: «Bilemiyorum» der. Bu sefer kendisine: «Şu sizden önce gelen adam için ne dersin?» diye sorulunca o da: «İnsanların onun hakkında bir takım şeyler söylediğini duymuştum. Ben de onlar ne konuştularsa aynısını dedim» diye cevap verir. Nihayet kendisi için cenneti görebileceği bir aralık açılır. Oradaki şeylere ve çiçeklere bakınca

kendisine şöyle denir: «Yüce Allah'ın (sorumsuz davranış ve yaşamından dolayı) seni mahrum ettiği şeye bak.» Daha sonra da kendisi için cehennem tarafından bir yarık açılır, içeri bakınca orada yandıkça parçalanan parçalandıkça da yanan ateşi görür. O zaman kendisine şöyle denir: «Bu, senin yerindir. Her zaman şüphe ediyordun; nitekim bu şekilde de öldün ve inşallah bu hal üzere haşr edileceksin.» Daha sonra da ona azap yapılır."

★Hadisi, İmam Ahmed[1] rivayet etmiştir.

٤٢٦٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ قَالَ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ مِنْهَالِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ زَاذَانَ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ النَّبِىِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِى جَنَازَةِ رَجُلٍ مِنَ الأَنْصَارِ فَانْتَهَيْنَا إِلَى الْقَبْرِ وَلَمَّا يُلْحَدْ فَجَلَسَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَجَلَسْنَا حَوْلَهُ كَأَنَّ عَلَى رُءُوسِنَا الطَّيْرَ وَفِى يَدِهِ عُودٌ يَنْكُتُ بِهِ فِى الأَرْضِ فَرَفَعَ رَأْسَهُ فَقَالَ" اسْتَعِيذُوا بِاللَّهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ. مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلاَثاً ثُمَّ قَالَ إِنَّ الْعَبْدَ الْمُؤْمِنَ إِذَا كَانَ فِى انْقِطَاعٍ مِنَ الدُّنْيَا وَإِقْبَالٍ مِنَ الآخِرَةِ نَزَلَ إِلَيْهِ مَلاَئِكَةٌ مِنَ السَّمَاءِ بِيضُ الْوُجُوهِ كَأَنَّ وُجُوهَهُمُ الشَّمْسُ مَعَهُمْ كَفَنٌ مِنْ أَكْفَانِ الْجَنَّةِ وَحَنُوطٌ مِنْ حَنُوطِ الْجَنَّةِ حَتَّى يَجْلِسُوا مِنْهُ مَدَّ الْبَصَرِ ثُمَّ يَجِىءُ مَلَكُ الْمَوْتِ عَلَيْهِ السَّلاَمُ حَتَّى يَجْلِسَ عِنْدَ رَأْسِهِ فَيَقُولُ أَيَّتُهَا النَّفْسُ الطَّيِّبَةُ اخْرُجِى إِلَى مَغْفِرَةٍ مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٍ قَالَ فَتَخْرُجُ تَسِيلُ كَمَا تَسِيلُ الْقَطْرَةُ مِنْ فِى السِّقَاءِ فَيَأْخُذُهَا فَإِذَا أَخَذَهَا لَمْ يَدَعُوهَا فِى يَدِهِ طَرْفَةَ عَيْنٍ حَتَّى يَأْخُذُوهَا فَيَجْعَلُوهَا فِى ذَلِكَ الْكَفَنِ وَفِى ذَلِكَ الْحَنُوطِ وَيَخْرُجُ مِنْهَا كَأَطْيَبِ نَفْحَةِ مِسْكٍ وُجِدَتْ عَلَى وَجْهِ الأَرْضِ قَالَ فَيَصْعَدُونَ بِهَا فَلاَ يَمُرُّونَ يَعْنِى بِهَا عَلَى مَلأٍ مِنَ الْمَلاَئِكَةِ إِلاَّ قَالُوا مَا هَذَا الرُّوحُ الطَّيِّبُ فَيَقُولُونَ فُلاَنُ بْنُ فُلاَنٍ بِأَحْسَنِ أَسْمَائِهِ الَّتِى كَانُوا يُسَمُّونَهُ بِهَا فِى الدُّنْيَا حَتَّى يَنْتَهُوا بِهَا إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا فَيَسْتَفْتِحُونَ لَهُ فَيُفْتَحُ لَهُمْ فَيُشَيِّعُهُ مِنْ كُلِّ سَمَاءٍ مُقَرَّبُوهَا إِلَى السَّمَاءِ الَّتِى تَلِيهَا حَتَّى يُنْتَهَى بِهِ إِلَى السَّمَاءِ السَّابِعَةِ فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ اكْتُبُوا كِتَابَ عَبْدِى فِى عِلِّيِّينَ وَأَعِيدُوهُ إِلَى الأَرْضِ فَإِنِّى مِنْهَا خَلَقْتُهُمْ وَفِيهَا أُعِيدُهُمْ وَمِنْهَا أُخْرِجُهُمْ تَارَةً أُخْرَى قَالَ فَتُعَادُ رُوحُهُ فِى جَسَدِهِ فَيَأْتِيهِ مَلَكَانِ فَيُجْلِسَانِهِ فَيَقُولاَنِ لَهُ مَنْ رَبُّكَ فَيَقُولُ رَبِّىَ اللَّهُ. فَيَقُولاَنِ لَهُ مَا دِينُكَ فَيَقُولُ دِينِىَ الإِسْلاَمُ. فَيَقُولاَنِ لَهُ مَا هَذَا الرَّجُلُ الَّذِى بُعِثَ فِيكُمْ فَيَقُولُ هُوَ رَسُولُ اللَّهِ . فَيَقُولاَنِ لَهُ وَمَا عِلْمُكَ فَيَقُولُ قَرَأْتُ كِتَابَ اللَّهِ فَآمَنْتُ بِهِ وَصَدَّقْتُ . فَيُنَادِى مُنَادٍ فِى السَّمَاءِ أَنْ صَدَقَ عَبْدِى فَأَفْرِشُوهُ مِنَ الْجَنَّةِ

---

[1] Ahmed, *Müsned* (6/139), isnâdı sahihtir.

وَأَلْبِسُوهُ مِنَ الْجَنَّةِ وَافْتَحُوا لَهُ بَاباً إِلَى الْجَنَّةِ قَالَ فَيَأْتِيهِ مِنْ رَوْحِهَا وَطِيبِهَا وَيُفْسَحُ لَهُ فِي قَبْرِهِ مَدَّ بَصَرِهِ قَالَ وَيَأْتِيهِ رَجُلٌ حَسَنُ الْوَجْهِ حَسَنُ الثِّيَابِ طَيِّبُ الرِّيحِ فَيَقُولُ أَبْشِرْ بِالَّذِي يَسُرُّكَ هَذَا يَوْمُكَ الَّذِي كُنْتَ تُوعَدُ فَيَقُولُ لَهُ مَنْ أَنْتَ فَوَجْهُكَ الْوَجْهُ يَجِيءُ بِالْخَيْرِ فَيَقُولُ أَنَا عَمَلُكَ الصَّالِحُ. فَيَقُولُ رَبِّ أَقِمِ السَّاعَةَ حَتَّى أَرْجِعَ إِلَى أَهْلِي وَمَالِي. قَالَ وَإِنَّ الْعَبْدَ الْكَافِرَ إِذَا كَانَ فِي انْقِطَاعٍ مِنَ الدُّنْيَا وَإِقْبَالٍ مِنَ الآخِرَةِ نَزَلَ إِلَيْهِ مِنَ السَّمَاءِ مَلاَئِكَةٌ سُودُ الْوُجُوهِ مَعَهُمُ الْمُسُوحُ فَيَجْلِسُونَ مِنْهُ مَدَّ الْبَصَرِ ثُمَّ يَجِيءُ مَلَكُ الْمَوْتِ حَتَّى يَجْلِسَ عِنْدَ رَأْسِهِ فَيَقُولُ أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْخَبِيثَةُ اخْرُجِي إِلَى سَخَطٍ مِنَ اللَّهِ وَغَضَبٍ قَالَ فَتُفَرَّقُ فِي جَسَدِهِ فَيَنْتَزِعُهَا كَمَا يُنْتَزَعُ السَّفُّودُ مِنَ الصُّوفِ الْمَبْلُولِ فَيَأْخُذُهَا فَإِذَا أَخَذَهَا لَمْ يَدَعُوهَا فِي يَدِهِ طَرْفَةَ عَيْنٍ حَتَّى يَجْعَلُوهَا فِي تِلْكَ الْمُسُوحِ وَيَخْرُجُ مِنْهَا كَأَنْتَنِ رِيحِ جِيفَةٍ وُجِدَتْ عَلَى وَجْهِ الأَرْضِ فَيَصْعَدُونَ بِهَا فَلاَ يَمُرُّونَ بِهَا عَلَى مَلأٍ مِنَ الْمَلاَئِكَةِ إِلاَّ قَالُوا مَا هَذَا الرُّوحُ الْخَبِيثُ فَيَقُولُونَ فُلاَنُ بْنُ فُلاَنٍ بِأَقْبَحِ أَسْمَائِهِ الَّتِي كَانَ يُسَمَّى بِهَا فِي الدُّنْيَا حَتَّى يُنْتَهَى بِهِ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا فَيُسْتَفْتَحُ لَهُ فَلاَ يُفْتَحُ لَهُ. ثُمَّ قَرَأَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ﴿لاَ تُفَتَّحُ لَهُمْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَلاَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى يَلِجَ الْجَمَلُ فِي سَمِّ الْخِيَاطِ﴾ فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ اكْتُبُوا كِتَابَهُ فِي سِجِّينٍ فِي الأَرْضِ السُّفْلَى فَتُطْرَحُ رُوحُهُ طَرْحاً. ثُمَّ قَرَأَ ﴿وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنَ السَّمَاءِ فَتَخْطَفُهُ الطَّيْرُ أَوْ تَهْوِي بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَحِيقٍ﴾ فَتُعَادُ رُوحُهُ فِي جَسَدِهِ وَيَأْتِيهِ مَلَكَانِ فَيُجْلِسَانِهِ فَيَقُولاَنِ لَهُ مَنْ رَبُّكَ فَيَقُولُ هَاهْ هَاهْ لاَ أَدْرِي.فَيَقُولاَنِ لَهُ مَا دِينُكَ فَيَقُولُ هَاهْ هَاهْ لاَ أَدْرِي. فَيَقُولاَنِ لَهُ مَا هَذَا الرَّجُلُ الَّذِي بُعِثَ فِيكُمْ فَيَقُولُ هَاهْ هَاهْ لاَ أَدْرِي. فَيُنَادِي مُنَادٍ مِنَ السَّمَاءِ أَنْ كَذَبَ فَافْرِشُوا لَهُ مِنَ النَّارِ وَافْتَحُوا لَهُ بَاباً إِلَى النَّارِ فَيَأْتِيهِ مِنْ حَرِّهَا وَسَمُومِهَا وَيُضَيَّقُ عَلَيْهِ قَبْرُهُ حَتَّى تَخْتَلِفَ فِيهِ أَضْلاَعُهُ وَيَأْتِيهِ رَجُلٌ قَبِيحُ الْوَجْهِ قَبِيحُ الثِّيَابِ مُنْتِنُ الرِّيحِ فَيَقُولُ أَبْشِرْ بِالَّذِي يَسُوءُكَ هَذَا يَوْمُكَ الَّذِي كُنْتَ تُوعَدُ. فَيَقُولُ مَنْ أَنْتَ فَوَجْهُكَ الْوَجْهُ يَجِيءُ بِالشَّرِّ فَيَقُولُ أَنَا عَمَلُكَ الْخَبِيثُ فَيَقُولُ رَبِّ لاَ تُقِمِ السَّاعَةَ "

قلت : هو في الصحيح وغيره باختصار . رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

4266. Berâ b. Âzib bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber Ensâr'dan bir kişinin cenazesine gittik. Kabre ulaştığımızda henüz (lahit işlemi) tamamlanmamıştı. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) oraya çömelince biz de onun etrafına çömeldik. Sanki kafamızda kuş var(mışcasına sesimiz soluğumuz çıkmıyordu) Resûlullah (sallallahu aleyhi

vesellem) ise elinde bir dal parçasıyla düşünceli bir şekilde yeri eşeliyor. Başını kaldırıp: " *Kabrin azabından Allah'a sığının!*" buyurdu.

Bunu iki veya üç defa söyledikten sonra sözüne şöyle devam etti:

"Mümin kul, dünyadan ayrılma, âhirete yönelme (ölme) vaktine gelmiş ise, gökten kendisine yüzleri güneş gibi beyaz yüzlü melekler, yanlarında cennet kefenlerinden bir kefen ve en güzel kokulardan elde edilmiş bir karışımla inip ona bir bakım uzaklıkta oturup beklerler. Ölüm meleği ise gelip başucunda oturup şöyle der: «Ey huzur içinde olan can! Allah'ın hoşnutluk ve bağışlama (atmosferine girmek üzere) bu bedeni terk edip çık!» O ruh ta, bir ibriğin (sürahinin) ağzından suyun akması gibi bedenden dışarı akar. Ölüm meleği müminin ruhunu teslim alır almaz, uzakta bekleyen melekler, göz açıp kapayıncaya kadarki bir zaman dilimi dahi kaybetmeden, müminin ruhunu onun elinde bırakmayarak hemen gelip alırlar. Böylece hemen onu o kefene oturtup karışım kokuyla da onu kuşatırlar. Bu şekilde dünyadaki en güzel parfüm ve kokulardan daha hoş bir kokuya büründürürler. Daha sonra da onu alıp yükselirler. Yanlarından geçtikleri her melek topluluğu mutlaka: «Bu hoş ruh kime aittir?» diye sorunca onlar da, dünyadaki en güzel isimleriyle kendisini tanıtıp: «Bu, filancanın oğlu falancadır» derler. Bu şekilde dünya semasına kadar devam eder. Dünya semasına geldiklerinde kapının kendisi için açılması istendiğinde kapı kendilerine açılır. Onu her semada o semanın sorumlu ve yetkili olan melekleri bir diğer semaya kadar ve nihayetinde yedinci semaya kadar karşılar ve ona eşlik ederler. Oraya ulaşıldığında Yüce Allah şöyle der: «Kulumun sicilini 'yücelerdendir' olarak yazın! Daha sonra da kendisini yeryüzüne tekrar geri götürün; zira onları ondan (topraktan) yarattım, ona iade edeceğim ve daha sonra da tekrar ondan çıkartacağım.» Bunun üzerine ruh gerisin geri bedenine iade edilir. Hemen iki melek yanına gelip evvela kendisini oturtur, daha sonra da hemen: «Rabbin kim?» diye sorarlar. Kul şu cevabı verir: «Rabbim Yüce Allah'dır.» Bu sefer iki melek: «Peki dinin nedir?» derler. Adam da: «Dinim İslam'dır» der. İki melek: «Şu sizden çıkan ve sizin gibi insan olan şu adam hakkında ne diyorsun bakalım?» deyince adam da: «O Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)*'dir» cevabını verir. Bunun üzerine kendisine: «Ne yaptın? Amellerini anlat bakalım» deyince o da: «Yüce Allah'ın kitabı (olan Kur'ân'ı) okuyup ona inandım ve onu doğrulamak suretiyle destekledim» der. Bunun üzerine semadan şöyle bir ses (duyuru) gelir: «Kulum doğru söylüyor. Hemen kendisine cennette bir yer hazırlayıp cennetten giydirip kendisine cennete açılan bir kapı açın.» Bunun üzerine o kul hemen cennetten gelen güzel hoş kokuyu alıverir ve görebildiğince mezarı genişler. Daha sonra da kendisine güzel sima, elbise ve kokulu bir adam gelerek şöyle der: «Müjdeler olsun, memnun olacaksın. Bu, o önceden vaat edildiğin gündür.» Adam bu müjdeyi veren o kişiye sorar: «Sen kimsin? Yüzün iyi bir insanın yüzüne benziyor.» O da: «Ben senin iyi işlerinim» der. Bunun üzerine adam da: «Ya Rabbi! Kıyameti kopar,*

kıyameti kopar da (bana mükâfat olarak vereceğin nimetlerden olan) ailem ve malıma kavuşayım.»

Kafir kul, dünyadan ayrılma ve âhirete yönelme (ölme) vaktine gelmiş ise, gökten kendisine siyah yüzlü melekler yanlarında kıldan örülmüş bir örtü (giyecekle) inip ona bir bakım uzaklıkta oturup beklerler. Ölüm meleği ise gelip başucunda oturup şöyle der: «Ey iğrenç (pis) can! Allah'ın öfke ve kınama (atmosferine girmek üzere) bu bedeni terk edip çık!» O can da bedeni terk ederken ölüm meleği de o canı ıslak yünün, demir taraktan çıkarılması gibi işkence ederek çekmek suretiyle çıkarıp ta alınca uzakta bekleyen melekler, göz açıp kapayıncaya kadar bir zaman dilimi dahi onun elinde bırakmayarak hemen gelip alırlar. Nihayet hemen onu o kıldan örülmüş örtüye koyarlar. Böylece o yeryüzündeki en iğrenç kokulu leşten daha kötü kokar hale gelir. Daha sonra da onu alıp yükselirler. Yanlarından geçtikleri her melek topluluğu mutlaka: »Bu, pis (iğrenç) koku kime aittir?" diye sorunca onlar da, dünyadaki en çirkin isimleriyle kendisini tanıtıp: «Bu, filancanın oğlu falancadır» derler. Bu şekilde dünya semasına kadar devam eder. Dünya semasına geldiklerinde kapının kendisi için açılması istendiğinde kapı kendisine açılmaz."

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) daha sonra: **"Gök kapıları kendilerine asla açılmaz ve onlar cennete bir deve iğne deliğinden geçmedikçe asla giremezler"**[1] âyetini okudu.

"Bunun üzerine Yüce Allah: «Kaydını 'alçaklardandır' olarak yazın» buyurur. Daha sonra da onun ruhu gerisin geri savuşturulur."

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) daha sonra: **«Allah'a ortak koşan kimse, gökten düşüp de kuşların kaptığı veya rüzgarın bir uçuruma attığı şeye benzer»**[2] âyetini okudu.

"Sonra ruhu bedenine iade edilir. Hemen iki melek yanına gelip evvela kendisini oturtur, daha sonra da hemen: «Rabb'in kim?» diye sorarlar. Şu cevabı verir: «Hı, ne!? Hı! Bilemiyorum.» Bu sefer iki melek: «Peki dinin nedir?» diye sorarlar. Adam yine: «Hı, ne!? Hı! Bilemiyorum.» der. İki melek: «Şu sizden çıkan, sizin gibi insan olan şu adam hakkında ne diyorsun bakalım?» deyince adam da: «Hı, ne!? Hı! Bilemiyorum» der. Bunun üzerine semadan şöyle bir ses (duyuru) gelir: «Yalan, hemen kendisine cehennemde bir yer hazırlayıp, kendisine cehenneme açılan bir kapı açın.» Bunun üzerine hemen cehennemden o kişiye cehennemin pis kokusu ve yakıcı havası geliverir. Ayrıca kabri onu kaburgaları bir birine geçinceye kadar sıkar. Daha sonra da leş kokulu pis elbiseli ve iğrenç yüzlü bir adam yanına gelip: «Seni hayal kırıklığı ve dehşete düşürecek şeyin müjdesini ver. Bu, o vaat edildiğin o gündür»

---

[1] A'râf Sur. 48.

[2] Hac Sur. 31.

deyince o da ona: «Sen de kimsin? Yüzün hiç te hayırlı birinin yüzüne benzemiyor» der. O da cevap olarak: «Ben senin pis işlerinim» der. Bu sefer adam: «Ya Rab! Sakın kıyameti koparma!» der."

★Derim ki: *Sahîh* ve diğer kaynaklarda kısa metinle geçmiştir.

Hadisi, İmam Ahmed[1] rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

٤٢٦٧ - وعند أحمد في رواية عنه أيضا نحو هذا . وزاد فيه : " وَيَأْتِيه آت قَبِيحُ الْوَجْه قَبِيحُ الثِّيَاب مُنْتِنُ الرِّيحِ فَيَقُولُ أَبْشِرْ بِهَوَان مِنَ اللّه وَعَذَاب مُقِيمٍ. فَيَقُولُ وَأَنْتَ فَبَشَّرَكَ اللّهُ بِالشَّرِّ مَنْ أَنْتَ فَيَقُولُ أَنَا عَمَلُكَ الْخَبِيثُ كُنْتَ بَطِيئاً عَنْ طَاعَة اللّه سَرِيعاً فِي مَعْصِيَة اللّه فَجَزَاكَ اللّهُ شَرًّا ثُمَّ يُقَيَّضُ لَهُ أَعْمَى أَصَمُّ أَبْكَمُ فِي يَدِه مِرْزَبَّةٌ لَوْ ضُرِبَ بِهَا جَبَلٌ كَانَ تُرَاباً فَيَضْرِبُهُ ضَرْبَةً حَتَّى يَصِيرَ تُرَاباً ثُمَّ يُعِيدُهُ اللّهُ كَمَا كَانَ فَيَضْرِبُهُ ضَرْبَةً أُخْرَى فَيَصِيحُ صَيْحَةً يَسْمَعُهُ كُلُّ شَيْءٍ إِلاَّ الثَّقَلَيْنِ. قَالَ الْبَرَاءُ بْنُ عَازِبٍ ثُمَّ يُفْتَحُ لَهُ بَابٌ مِنَ النَّارِ وَيُمَهَّدُ مِنْ فُرُشِ النَّارِ

4267. Ahmed'in başka kanalla gelen bir rivayetinde şu fazlalık vardır: *" ... ve ona leş kokulu pis elbiseli ve iğrenç yüzlü biri gelerek: «Müjdeler olsun! Allah'ın seni bekleyen sürekli azap ve öfkesi. Allah seni şer (kötülükle) müjdeliyor» der. O da: «Sen de kimsin?» diye sorunca: «Ben, senin pis işlerinim; Allah'a itaat konusunda çok ihmalkâr, isyan işlerinde ise çok atik, pratik ve hızlıydın. İşte şimdi de Allah senin cezanı versin» diye cevap verir.*

Daha sonra da kendisine elinde, şayet bir dağa vurulacak olsa dağı toz duman edip dağıtacak yapıya sahip bir gürz bulunan kör ve sağır birisi musallat edilir. Bu kişi kendisine öyle bir vurur ki onu toprağa çevirir. Daha sonra Allah onu tekrar geri eski haline çevirince o kör kişi tekrar öyle bir vurur ve o da öyle bir çığlık atar ki insanlar ve cinlerin dışındaki bütün varlıklar onun bu çığlığını duyarlar."

Berâ dedi ki: "Daha sonra da kendisine cenhennem yönünde bir kapı açılıp ateşten bir yer (yatak) hazırlanır."

٤٢٦٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللّه حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حُجَيْنُ بْنُ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ يَعْنِي ابْنَ أَبِي سَلَمَةَ الْمَاجِشُونَ عَنْ مُحَمَّد يَعْنِي ابْنَ الْمُنْكَدِرِ قَالَ كَانَتْ أَسْمَاءُ تُحَدِّثُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ قَالَ " إِذَا دَخَلَ الإِنْسَانُ قَبْرَهُ فَإِنْ كَانَ مُؤْمِناً أَحَفَّ بِه عَمَلُهُ الصَّلاَةُ وَالصِّيَامُ قَالَ فَيَأْتِيهِ الْمَلَكُ مِنْ نَحْوِ الصَّلاَةِ فَتَرُدُّهُ وَمِنْ نَحْوِ الصِّيَامِ فَيَرُدُّهُ قَالَ فَيُنَادِيهِ اجْلِسْ قَالَ فَيَجْلِسُ فَيَقُولُ

---

[1] Ahmed, *Müsned* (4/287)

لَهُ مَاذَا تَقُولُ فِى هَذَا الرَّجُلِ يَعْنِى النَّبِىَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ قَالَ مُحَمَّدٌ . قَالَ أَنَا أَشْهَدُ أَنَّهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَقُولُ وَمَا يُدْرِيكَ أَدْرَكْتَهُ. قَالَ أَشْهَدُ أَنَّهُ رَسُولُ اللَّهِ قَالَ يَقُولُ عَلَى ذَلِكَ عِشْتَ وَعَلَيْهِ مِتَّ وَعَلَيْهِ تُبْعَثُ قَالَ وَإِنْ كَانَ فَاجِراً أَوْ كَافِراً قَالَ جَاءَ الْمَلَكُ وَلَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ شَىْءٌ يَرُدُّهُ قَالَ فَأَجْلَسَهُ قَالَ يَقُولُ اجْلِسْ. مَاذَا تَقُولُ فِى هَذَا الرَّجُلِ قَالَ أَىُّ رَجُلٍ قَالَ مُحَمَّدٌ . قَالَ يَقُولُ وَاللَّهِ مَا أَدْرِى سَمِعْتُ النَّاسَ يَقُولُونَ شَيْئاً فَقُلْتُهُ قَالَ فَيَقُولُ لَهُ الْمَلَكُ عَلَى ذَلِكَ عِشْتَ وَعَلَيْهِ مِتَّ وَعَلَيْهِ تُبْعَثُ قَالَ وَتُسَلَّطُ عَلَيْهِ دَابَّةٌ فِى قَبْرِهِ مَعَهَا سَوْطٌ تَمْرَتُهُ جَمْرَةٌ مِثْلُ غَرْبِ الْبَعِيرِ تَضْرِبُهُ مَا شَاءَ اللَّهُ صَمَّاءُ لاَ تَسْمَعُ صَوْتَهُ فَتَرْحَمَهُ"

قلت : لها في الصحيح حديث غير هذا. رواه أحمد وروى الطبراني منه طرفا في الكبير, ورجال أحمد رجال الصحيح .

4268. Esmâ'nın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"İnsan kabrine girdiğinde şayet mümin ise namaz oruç gibi amelleri kendisini kuşatıp sarar ve bir melek gelir. Namaz onu uzaklaştırır. Bu sefer oruç tarafından gelir ve oruç da onu uzaklaştırınca ona: «Otur!» diye emreder. O kişi de oturunca bu defa kendisine: -Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)*'i kastederek-: «Şu adam hakkında ne düşünüyorsun?» diye sorar. O da «Kim?» diye sorunca bu sefer: «Muhammed» der. O kişi: "Ben, onun Allah'ın elçisi olduğuna tanıklık ederim» diye cevap verir. Bu sefer melek ona: "Bu düşünce ve inançla yaşadın; bununla öldün; bununla da diriltileceksin» der.*

Ölen kişi, şayet facir veya kâfir birisi ise bu defa melek, kendisi ile o ölen kişi arasında hiçbir engel bulunmaksızın onun yanına gelir. Onu oturtup sorar: «Şu adam hakkında ne dersin?» O da: "Hangi adam?» deyince melek: "Muhammed» deyince adam: "Vallahi, bir şey bilmiyorum. İnsanların onun hakkında bir takım şeyler söylediğini duydum. Ben de onların dediğini dedim» der. Bunun üzerine melek ona: «Bu düşünce ve inançla yaşadın; bununla öldün; bununla da diriltileceksin» der. Nihayet o kişiye kabrinde kırbaçlı bir canlı musallat edilir. Bu kırbacın ucunda deve ve at yelesini andıran ateşten püsküller vardır. Allah, ona dur diyene kadar ona vurur. O sağır olup duymadığı için inleme ve çığlık seslerinden dolayı ona merhamet etmez."

★Derim ki: Esmâ'nın *Sahîh*'te bundan başka hadisi vardır.

Hadisi, İmam Ahmed[1] rivayet etmiştir. Ayrıca Taberânî de *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de bunun bir kısmını rivayet etmiştir. İmam Ahmed'in ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

٤٢٦٩ - حَدَّثَنَا أَبُو مُسْلِمٍ ، قَالَ : نا أَبُو عُمَرَ الضَّرِيرُ ، قَالَ : نا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ عَلْقَمَةَ ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ ، إِنَّهُ لَيَسْمَعُ خَفْقَ نِعَالِهِمْ حِينَ يُوَلُّونَ عَنْهُ ، فَإِنْ كَانَ مُؤْمِنًا كَانَتِ الصَّلَاةُ عِنْدَ رَأْسِهِ ، وَالزَّكَاةُ عَنْ يَمِينِهِ ، وَالصَّوْمُ عَنْ شِمَالِهِ ، وَفِعْلُ الْخَيْرَاتِ وَالْمَعْرُوفُ وَالْإِحْسَانُ إِلَى النَّاسِ مِنْ قِبَلِ رِجْلَيْهِ ، فَيُؤْتَى مِنْ قِبَلِ رَأْسِهِ ، فَتَقُولُ الصَّلَاةُ : لَيْسَ قِبَلِي مَدْخَلٌ ، فَيُؤْتَى عَنْ يَمِينِهِ ، فَتَقُولُ الزَّكَاةُ : لَيْسَ مِنْ قِبَلِي مَدْخَلٌ ، ثُمَّ يُؤْتَى عَنْ شِمَالِهِ ، فَيَقُولُ الصَّوْمُ : لَيْسَ مِنْ قِبَلِي مَدْخَلٌ ، ثُمَّ يُؤْتَى مِنْ قِبَلِ رِجْلَيْهِ ، فَيَقُولُ فِعْلُ الْخَيْرَاتِ وَالْمَعْرُوفُ وَالْإِحْسَانُ إِلَى النَّاسِ : لَيْسَ مِنْ قِبَلِي مَدْخَلٌ ، فَيُقَالُ لَهُ : اجْلِسْ ، فَيَجْلِسُ وَقَدْ مُثِّلَتْ لَهُ الشَّمْسُ لِلْغُرُوبِ ، فَيُقَالُ لَهُ : مَا تَقُولُ فِي هَذَا الرَّجُلِ الَّذِي كَانَ فِيكُمْ ؟ يَعْنِي النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَيَقُولُ : أَشْهَدُ أَنَّهُ رَسُولُ اللَّهِ جَاءَنَا بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا ، فَصَدَّقْنَا وَاتَّبَعْنَا ، فَيُقَالُ لَهُ : صَدَقْتَ ، وَعَلَى هَذَا حَيِيتَ ، وَعَلَى هَذَا مِتَّ ، وَعَلَيْهِ تُبْعَثُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ ، فَيُفْسَحُ لَهُ فِي قَبْرِهِ مَدَّ بَصَرِهِ ، فَذَلِكَ قَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ :﴿يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الآخِرَةِ ﴾ ، فَيُقَالُ : افْتَحُوا لَهُ بَابًا إِلَى النَّارِ ، فَيُفْتَحُ لَهُ بَابٌ إِلَى النَّارِ ، فَيُقَالُ : هَذَا كَانَ مَنْزِلَكَ لَوْ عَصَيْتَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ ، فَيَزْدَادُ غِبْطَةً وَسُرُورًا ، وَيُقَالُ لَهُ : افْتَحُوا لَهُ بَابًا إِلَى الْجَنَّةِ ، فَيُفْتَحُ لَهُ ، فَيُقَالُ : هَذَا مَنْزِلُكَ ، وَمَا أَعَدَّ اللَّهُ لَكَ ، فَيَزْدَادُ غِبْطَةً وَسُرُورًا ، فَيُعَادُ الْجِلْدُ إِلَى مَا بَدَأَ مِنْهُ ، وَتُجْعَلُ رُوحُهُ فِي نَسَمِ طَيْرٍ تَعْلَقُ فِي شَجَرِ الْجَنَّةِ ، وَأَمَّا الْكَافِرُ ، فَيُؤْتَى فِي قَبْرِهِ مِنْ قِبَلِ رَأْسِهِ ، فَلا يُوجَدُ شَيْءٌ ، فَيُؤْتَى مِنْ قِبَلِ رِجْلَيْهِ فَلا يُوجَدُ شَيْءٌ ، فَيَجْلِسُ خَائِفًا مَرْعُوبًا ، فَيُقَالُ لَهُ : مَا تَقُولُ فِي هَذَا الرَّجُلِ الَّذِي كَانَ فِيكُمْ ؟ وَمَا تَشْهَدُ بِهِ ؟ فَلا يَهْتَدِي لاسْمِهِ ، فَيُقَالُ : مُحَمَّدٌ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَيَقُولُ : سَمِعْتُ النَّاسَ يَقُولُونَ شَيْئًا ، فَقُلْتُ كَمَا قَالُوا ، فَيُقَالُ لَهُ : صَدَقْتَ ، عَلَى هَذَا حَيِيتَ ، وَعَلَيْهِ مِتَّ ، وَعَلَيْهِ تُبْعَثُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ ، فَيُضَيَّقُ عَلَيْهِ قَبْرُهُ حَتَّى تَخْتَلِفَ أَضْلاعُهُ ، فَذَلِكَ قَوْلُهُ عَزَّ وَجَلَّ :﴿ وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا ﴾ ، فَيُقَالُ : افْتَحُوا لَهُ بَابًا إِلَى الْجَنَّةِ ، فَيُفْتَحُ لَهُ بَابٌ إِلَى الْجَنَّةِ

---

[1] Ahmed, *Müsned* (6/352-3), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (24/80).

، فَيُقَالُ لَهُ : هَذَا كَانَ مَنْزِلَكَ وَمَا أَعَدَّ اللَّهُ لَكَ لَوْ أَنْتَ أَطَعْتَهُ ، فَيَزْدَادُ حَسْرَةً وَثُبُورًا ، ثُمَّ يُقَالُ لَهُ : افْتَحُوا لَهُ بَابًا إِلَى النَّارِ ، فَيُفْتَحُ لَهُ بَابٌ إِلَيْهَا ، فَيُقَالُ لَهُ : هَذَا مَنْزِلُكَ وَمَا أَعَدَّ اللَّهُ لَكَ ، فَيَزْدَادُ حَسْرَةً وَثُبُورًا " ، قَالَ أَبُو عُمَرَ : قُلْتُ لِحَمَّادِ بْنِ سَلَمَةَ : كَانَ هَذَا مِنْ أَهْلِ الْقِبْلَةِ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، قَالَ أَبُو عُمَرَ : كَأَنَّهُ يَشْهَدُ بِهَذِهِ الشَّهَادَةِ عَلَى غَيْرِ يَقِينٍ يَرْجِعُ إِلَى قَلْبِهِ ، كَانَ يَسْمَعُ النَّاسَ يَقُولُونَ شَيْئًا فَيَقُولُهُ. رواه الطبراني في الأوسط, وإسناده حسن .

4269. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Canımı elinde tutan Yüce Allah'a yemin olsun ki ölü, onu gömenlerin giderken ayak seslerini dahi duyar. Şayet mümin ise namaz başucunda, zekat sağında, oruç solunda, insanlara olan iyilik, hayır ve hizmetleri ise ayak tarafında dururlar. Melek baş tarafından kendisine yaklaşınca namaz ona: «Benim olduğum tarafta geçiş yeri yok» der. Melek bu defa sağına gelir. Zekat ta kendisine: «Benim tarafımda geçiş yapılacak bir yer yok» der. Solundan gelince de oruç: «Benim tarafımda da geçiş yapılacak bir yer yok» der. Ayak tarafına gelince ise insanlara olan iyilik, hayır ve hizmetleri: «Bizim tarafımızda geçiş yapılacak bir yer yok» derler. Bunun üzerine melek ona: «Otur!» der. O da oturunca melek kendisine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i kast ederek sorar: «Şu sizden önceki adam hakkında ne düşünüyorsun?» O kişi: «Ben onun Allah'ın elçisi olduğuna tanıklık ederim. O bize Rabbimizden, onun apaçık âyetlerini (kanıtlarını) getirdi; bizler de onu doğrulayıp ona uyduk» diye cevap verince bu sefer: «Doğru söyledin; bu düşünce ve inançla yaşadın; bununla da öldün; inşallah bununla da diriltileceksin» der.

Adam güneşin batımındaki gibi bir renk alır ve daha sonra da kabri alabildiğine genişletilir. İşte bu, Yüce Allah'ın şu sözüyle örtüşmektedir: **«Yüce Allah - şirk ve tağutu reddederek- iman edenleri dünyada ve âhirette sağlam bir söz (olan kelimeyi şehadet)le sâbit tutar.»**[1] *Sonra denir ki: «Ona ateşi görebileceği bir kapı açın.» (Cehennemi görünce kendisine bu defa): «Bu, Allah'a isyan etmiş olsaydın, gideceğin yerdi» denince adamın sevinç ve mutluluğu artar. Daha sonra kendisine Cenneti görebileceği bir kapı açılır ve ona: «Bu ise, Yüce Allah'ın senin için hazırladığı şeyler ve yerindir» denir. Bu defa adamın sevinç ve mutluluğu artar. Teni yeniden eski halini alır ve ruhu cennetin bir ağacına asılı olan bir kuşun canına dönüştürülür.*

Kâfirin ise kabrine başucu tarafından gelindiğinde hiçbir engel yoktur. Bu sefer ayakucu tarafından gelinince yine bir şey olmayınca korkup titreyerek

[1] İbrâhîm Sur. 27.

oturur. Kendisine denir ki: «Bu sizin içinizden çıkan adam hakkında ne düşünüyorsun? Onun hakkında nasıl bir ifade verebilirsin?» Kafir kişi ismini bilemeyince «Muhammed» denir. O da bunun üzerine: "İnsanların onun hakkında bir şeyler söylediğini duydum; ben de aynısını dedim» şeklinde cevap verince, şöyle denir: «Doğru söyledin. Bu düşünce ve inançla yaşadın; bununla öldün; inşallah bununla da diriltileceksin.»

Daha sonra kabri onu, kaburgaları birbirine geçinceye kadar sıkar. İşte bu, Yüce Allah'ın şu sözüyle örtüşmektedir: **«Bundan böyle kim zikrim, (yani Kur'ân ve hükümlerin)den yüz çevirirse; şüphesiz ki onun için dar bir hayat vardır.»**[1] *Daha sonra ise şöyle denir: "Cenneti görebileceği bir kapı açın. Bu, kendisine itaat etmen halinde Yüce Allah'ın senin için hazırladığı şeyler ve yerindi. Bunun üzerine adam pişmanlık ve acı duyar. Bu defa da denir ki: «Ona ateşi görebileceği bir kapı açın!» (Cehennemi görünce kendisine bu defa): «Bu, Allah'ın senin için hazırladığı şeyler ve yerindir» denince, adam pişmanlık ve acı duyar."*

(Ravi) Ebû Ömer ed-Darîr ekledi: Hammâd b. Seleme'ye: "Bu adam kıble ehlinden miydi?" diye sorunca o da: "Evet" karşılığını verdi.

Ebû Ömer dedi ki: Sanki bununla kalben yapılmayan, sadece insanlardan duyulduğu şekilde bilinçsiz olarak yapılan şehadet kastedilmiştir.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.[2]

٤٢٧٠ – ولأبي هريرة في الأوسط حَدَّثَنَا هَيْثَمُ بْنُ خَلَفٍ ، نَا أَبُو حَفْصٍ عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ ، ثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الصَّلْتِ أَبُو يَعْلَى التَّوَّزِيُّ ، نَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ ، عَنْ مَالِكِ بْنِ مِغْوَلٍ ، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ مُصَرِّفٍ ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، رَفَعَهُ ، قَالَ : " يُؤْتَى الرَّجُلُ فِي قَبْرِهِ ، فَإِذَا أُتِيَ مِنْ قِبَلِ رَأْسِهِ دَفَعَتْهُ تلاوَةُ الْقُرْآنِ ، وَإِذَا أُتِيَ مِنْ قِبَلِ يَدَيْهِ دَفَعَتْهُ الصَّدَقَةُ ، وَإِذَا أُتِيَ مِنْ قِبَلِ رِجْلَيْهِ دَفَعَهُ مَشْيُهُ إِلَى الْمَسَاجِدِ ، وَالصَّبْرُ حَجَزَهُ " ، فَقَالَ : أَمَا إِنِّي لَوْ رَأَيْتُ خَلِيلا كُنْتُ صَاحِبَهُ "

وروى البزار طرفا منه .

4270. Yine Taberânî'nin *M. el-Evsat*'ta Ebû Hureyre'den naklen merfu olarak rivayet ettiği bir hadis yer almıştır:

"Adama kabrinde gelinir. Başucu yönünden gelindiğinde okuduğu Kur'ân onu müdafa edip korur. Kendisine ön taraftan gelindiğinde ise vermiş olduğu

---

[1] Tâhâ Sur. 124.

[2] İbn Hibbân, *Sahîh* (3113), *el-Mu'cemu'l-evsat* (2651).

sadakaları onu korurlar. Ayak ucu tarafından gelindiğinde ise mescide giderken attığı adımlar onu korurlar. Sabır (da onu koruyan) bir engeldir. Sabır der ki: Şayet kabirde bir yaren görürsem ona mutlaka dostluk yaparım."

★Bezzâr bunun bir bölümünü rivayet etmiştir.

٤٢٧١ - عَنْ أَبِي حَازِمٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ , أَحْسَبُهُ رَفَعَهُ , قَالَ : إِنَّ الْمُؤْمِنَ يَنْزِلُ بِهِ الْمَوْتُ وَيُعَايِنِ مَا يُعَايَن فَوَدَّ لَوْ خَرَجَتْ يَعْنِي نَفْسَهُ واللهُ يُحِبُّ لِقَاءَهُ فَإِنَّ الْمُؤْمِنَ يُصْعَدُ بِرُوحِهِ إِلى السَّمَاءِ فَتَأْتِيهِ أَرْوَاحُ الْمُؤْمِنِيْنَ فَيَسْتَخْبِرُونَهُ عَنْ مَعَارِفِهِمْ مِنْ أَهْلِ الأَرْضِ فَإِذَا قَالَ : تَرَكْتُ فُلاَناً فِي الدُّنْيَا أَعْجَبَهُمْ ذَلِكَ وَإِذَا قَالَ : إِنَّ فُلاَناً قَدْ مَاتَ قَالُوا : مَا جِيءَ بِهِ إِلَيْنَا . وَإِنَّ الْمُؤْمِنَ يَجْلِسُ فِي قَبْرِهِ فَيُسْأَلُ : مَنْ رَبُّهُ ؟ فَيَقُولُ : رَبِّيَ اللهُ . فَيَقُولُ : مَنْ نَبِيُّكَ ؟ فَيَقُولُ : نَبِيٍّ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : فَمَا دِيْنُكَ ؟ قَالَ : دِيْنِي الإِسْلاَمُ . فَيُفْتَحُ لَهُ بَابٌ فِي قَبْرِهِ فَيَقُولُ - أَوْ يُقَالَ - : انْظُرْ إِلى مَجْلِسِكَ . ثُمَّ يَرَى القَبْرَ فَكَأَنَّمَا كَانَتْ رَقْدَةً فَإِذَا كَانَ عَدُو اللهِ نَزَلَ بِهِ الْمَوْتُ وَعَايَنَ مَا عَايَنَ فَإِنَّهُ لاَ يُحِبُّ أَنْ تَخْرُجَ رُوحُهُ أَبَداً واللهُ يُبْغِضُ لِقَاءَهُ فَإِذَا جَلَسَ فِي قَبْرِهِ أَوْ أُجْلِسَ يُقَالُ لَهُ : مَنْ رَبُّكَ ؟ فَيَقُولُ : لاَ أَدْرِي . فَيُقَالُ : لاَ دَرَيْتَ . فَيُفْتَحُ لَهُ بَابٌ مِنْ جَهَنَّمَ ثُمَّ يُضْرَبُ ضَرْبَةً تُسْمِعُ كُلَّ دَابَّةٍ إِلاَّ الثَّقَلَيْنِ. ثُمَّ يُقَالُ لَهُ : نَمْ كَمَا يَنَامُ الْمَنْهُوسُ "فَقُلْتُ لأَبِي هُرَيْرَةَ : مَا الْمَنْهُوسُ ؟ قَالَ : الذي تَنْهَشُهُ الدَّوَابُّ وَالجَنَادِبُ " ثُمَّ يُضَيَّقُ عَلَيْهِ قَبْرُهُ "

قلت : في الصحيح طرف منه رواه البزار, ورجاله ثقات خلا سعيد بن بحر القراطيسي فإني لم أعرفه .

4271. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Mümin kişinin ölümü gelip te kendisine tayin edilen (hakettiği şey/yer neyse) tayin edildiğinde iştiyakla ruhu hemen bedeninden çıkmayı arzular. Allah da ona kavuşmaktan hoşlanır. Mümin (kişi ölüp de) ruhu göğe yükselince diğer müminlerin ruhları onun yanına gelip dünyadaki tanıdıklarının ne halde olduklarını sorarlar. O da: «Ben geldiğimde hâlâ yaşıyordu» şeklinde cevap verince bu, onların hoşuna gider. Ancak: «O kişi (ben ölmeden önce) öldü» diye cevap verince bu sefer onlar (hayretle): «Fakat kendisi buraya/bize getirilmedi» derler.

Mümin kabrine oturtulup kendisine: «Rabbin kimdir?» diye sorulur. O da: «Rabbım Allah» der. Bu defa kendisine: «Peygamberin kim?» denince o da: «Peygamberim Muhammed» der. «Dinin nedir?» sorusuna ise: «Dinim İslam'dır» diye cevap verir.

Bunun üzerine kabirde onun için bir kapı açılır ve o şöyle der/veya ona şöyle denir: «Oturacağın/duracağın yere bak.» O da bakar ve daha sonra da kabri bir yatak gibi olur.

Ölen kişi şayet Allah düşmanlarından ise ve kendisi için tayin edilmesi gereken şey tayin edilmişse ruhu kesinlikle bedenden çıkmak istemez. Allah da onunla karşılaşmaktan hoşlanmaz; bilakis bundan öfke duyar. Kabre oturduğu veya oturtulduğunda kendisine: «Rabbın kim?» diye sorulunca: «Bilemiyorum» der. Melekler kendisine: «Hay bilmez olaydın» derler.

Bunun üzerine kendisi için cehennemden bir kapı açılır. Daha sonra da öyle şiddetli vurulur ki insan ve cinlerin dışında bütün canlılar duyarlar. Daha sonra da kendisine: «Isırılmış (yırtıcı hayvanlar tarafından ısırılan veya yılan tarafından sokulan) kişinin yattığı gibi sancılı bir şekilde yat» denir. Daha sonra da kabri onu sıkıştırır."

★Derim ki: *Sahîh*'te bunun bir bölümü vardır.

Hadisi Bezzâr[1] rivayet etmiştir. Kendisinin kim olduğunu bilmediğim Saîd b. Bahr el-Karâtâsî dışındakiler *Sahîh* ricalidir.

٤٢٧٢ - و عَنْ عَائشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا ، قَالَتْ: قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللهِ تُبْتَلى هَذه الأُمَّةُ فِي قُبُورِهَا فَكَيْفَ بِي وَأَنَا امْرَأَةٌ ضَعِيفَةٌ ؟ قَالَ : " :﴿يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الآخِرَةِ﴾ " قلت : لها حديث غير هذا في الصحيح .

رواه البزار, ورجاله ثقات .

4272. Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e: "Ya Resûlallah! Bu ümmet kabirde sınanacaksa, peki benim gibi zayıf bir kadının hali ne olacak?" Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu: **"Yüce Allah - şirk ve tağutu reddederek- iman edenleri dünyada ve âhirette sağlam bir söz (olan kelime-i şehadet)le sâbit tutar."**[2]

★Derim ki: Âişe'nin *Sahîh*'te bunun dışında rivayet ettiği hadisi vardır.

Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. Ravileri güvenilir kimselerdir.

٤٢٧٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى أَبو مُوسَى ، وَمُحَمَّدُ بْنُ مَعْمَرٍ ، قَالا : نَا أَبو عَامِرٍ ، قَالَ : نَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُحَمَّدٍ ، عَنْ يَزِيدَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ عَبَادِلَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ ، عَنْ جَدَّتِهِ ، عَنْ أَبِي رَافِعٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : بَيْنَمَا أَنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَقِيعِ الْغَرْقَدِ ، وَأَنَا أَمْشِي خَلْفَهُ ، إِذْ

---

[1] Bezzâr (874)

[2] İbrâhîm Sur. 27.

قَالَ : " لا هُدِيتَ وَلا اهْتَدَيْتَ ، لا هُدِيتَ وَلا اهْتَدَيْتَ ، لا هُدِيتَ وَلا اهْتَدَيْتَ " ، قَالَ أَبُو رَافِعٍ : مَا لِي يَا رَسُولَ اللَّه ؟ قَالَ : " لَسْتُ إِيَّاكَ أُرِيدُ ، وَلَكِنْ أُرِيدُ صَاحِبَ هَذَا الْقَبْرِ " ، وَسُئِلَ عَنِّي ، فَزَعَمَ أَنَّهُ لا يَعْرِفُنِي ، فَإِذَا قَبْرٌ مَرْشُوشٌ عَلَيْهِ مَاءٌ حِينَ دُفِنَ صَاحِبُهُ "

رواه البزار والطبراني في الكبير, وفيه: من لم أعرفه .

4273. Ebû Râfi bildiriyor:

Bir ara biz Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraber Bakî mezarlığında onun arkasında yürürken şöyle buyurdu:

"Ne doğrul, ne de doğrultul (yolunu/doğruyu ne bulasın, ne de buldurulasın) ne doğrul, ne de doğrultul; ne doğrul, ne de doğrultul" Dedim ki: "Ne yaptım ki? Ya Resûlallah!" Buyurdu ki:

"Seni değil, kendisine benim kim olduğum sorulunca tanımadığını iddia eden şu kabirde yatanı kastediyorum" dedi. Ben de bir de baktım ki kabrinin üzeri (yeni gömülmüş olması sebebiyle) su serpilmiş vaziyette.

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. Senedinde tanımadığım birisi vardır.[1]

٤٢٧٤ - وعَنْ أَيُّوبَ بْنِ بَشِيرٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : كَانَتْ ثَائِرَةٌ فِي بَنِي مُعَاوِيَةَ ، فَذَهَبَ رَسُولُ اللَّه صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصْلِحُ بَيْنَهُمْ ، فَالْتَفَتَ إِلَى قَبْرٍ ، فَقَالَ : " لا دَرَيْتَ " ، فَقِيلَ لَهُ ، فَقَالَ : " إِنَّ هَذَا يُسْأَلُ عَنِّي ، فَقَالَ : لا أَدْرِي "

رواه البزار والطبراني في الكبير, وفيه :عمر بن محمد بن صهبان ,وهو ضعيف .

4274. Eyyûb b. Beşîr, babasından bildiriyor: Muaviye oğullarındaki bir anlaşmazlığı düzeltmek üzere giderken bir mezara kafasını çevirip:

"Bilmeyesice!" buyurdu. Kendisine bunun sebebi sorulduğunda ise *"(Şu) yatan kişiye ben sorulunca «bilmiyorum» dedi de, ondan dolayı"* buyurdu.

★Hadisi Bezzâr ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de Taberânî rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Suhbân zayıftır.[2]

---

[1] Bezzâr (869), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (968).
[2] Bezzâr (870), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (1237)

٤٢٧٥ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْمُبَارَكِ الصَّنْعَانِيُّ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ جَبْرٍ ، عَنْ رَبَاحِ بْنِ صَالِحِ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ يَدْعُو بِالْبَقِيعِ وَمَعَهُ أَبُو رَافِعٍ ، فَدَعَا بِمَا شَاءَ اللَّهُ ، ثُمَّ انْصَرَفَ مُقْبِلا ، فَمَرَّ عَلَى قَبْرٍ ، فَقَالَ : أُفٍّ ، أُفٍّ ، أُفٍّ ، فَقَالَ لَهُ أَبُو رَافِعٍ : يَا نَبِيَّ اللَّهِ ، بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي ، مَا مَعَكَ أَحَدٌ غَيْرِي فَمِنِّي أَفَّفْتَ ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " لا ، وَلَكِنِّي أَفَّفْتُ مِنْ صَاحِبِ هَذَا الْقَبْرِ الَّذِي سُئِلَ عَنِّي فَشَكَّ فِيَّ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: من لم أعرفه .

4275. Ebû Râfi bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ebû Râfi ile, geceleyin dua etmek üzere Bakî mezarlığına gitti. Bir müddet dua ettikten sonra geri dönüp te bir kabrin yanından geçerken şöyle dedi:

"Of, of, of!" Ebû Râfi kendisine: "Ya Resûlallah! Anam babam sana feda olsun, yanında benden başkası mı var?" diye Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Hayır yok; bilakis ben, şu kabirdeki kişiden dolayı oflayıp pufladım; zira kendisine ben sorulunca şüpheye düştü"* buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. Senette kendisini tanımadığım bir kişi vardır.

٤٢٧٦ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحِيمِ الْبَرْقِيُّ ، قَالَ : نَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، قَالَ : نَا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ مُوسَى بْنِ جُبَيْرٍ الْحَذَّاءِ ، أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا أُمَامَةَ بْنَ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍ ، وَمُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ ثَوْبَانَ يُحَدِّثَانِ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : شَهِدْنَا جَنَازَةً مَعَ نَبِيِّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَلَمَّا فَرَغَ مِنْ دَفْنِهَا وَانْصَرَفَ النَّاسُ ، قَالَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّهُ يَسْمَعُ الآنَ خَفْقَ نِعَالِكُمْ ، أَتَاهُ مُنْكَرٌ وَنَكِيرٌ ، أَعْيُنُهُمَا مِثْلُ قُدُورِ النُّحَاسِ ، وَأَنْيَابُهُمَا مِثْلُ صَيَاصِي الْبَقَرِ ، وَأَصْوَاتُهُمَا مِثْلُ الرَّعْدِ ، فَيُجْلِسَانِهِ ، فَيَسْأَلانِهِ مَا كَانَ يَعْبُدُ ، وَمَنْ كَانَ نَبِيُّهُ ، فَإِنْ كَانَ مِمَّنْ يَعْبُدُ اللَّهَ ، قَالَ : كُنْتُ أَعْبُدُ اللَّهَ ، وَالنَّبِيُّ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَاءَ بِالْبَيِّنَاتِ ، فَآمَنَّا وَاتَّبَعْنَا ، فَذَلِكَ قَوْلُ اللَّهِ :﴿ يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الآخِرَةِ ﴾ ، فَيُقَالُ لَهُ : عَلَى الْيَقِينِ حَيِيتَ ، وَعَلَيْهِ مُتَّ ، وَعَلَيْهِ تُبْعَثُ ، ثُمَّ يُفْتَحُ لَهُ بَابٌ إِلَى الْجَنَّةِ ، وَيُوَسَّعُ لَهُ فِي حُفْرَتِهِ . وَإِنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الشَّكِّ ، قَالَ : لا أَدْرِي ، سَمِعْتُ النَّاسَ يَقُولُونَ شَيْئًا ، فَقُلْتُهُ

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (961), ravilerinden sadece İbn Hibbân'ın tevsîk ettiği iki ravi mevcuttur.

، فَيُقَالُ لَهُ : عَلَى الشَّكِّ حَيِيتَ ، وَعَلَيْهِ مُتَّ ، وَعَلَيْهِ تُبْعَثُ ، ثُمَّ يُفْتَحُ لَهُ بَابٌ إِلَى النَّارِ ، وَيُسَلَّطُ عَلَيْهِ عَقَارِبُ وَثَعَابِينُ ، لَوْ نَفَخَ أَحَدُهُمْ فِي الدُّنْيَا مَا أَنْبَتَتْ شَيْئًا ، تَنْهَشُهُ ، وَتُؤْمَرُ الأَرْضُ فَتَضُمُّ ، حَتَّى تَخْتَلِفَ أَضْلاعُهُ " رواه الطبراني في الأوسط, وقال : تفرد به ابن لهيعة, قلت : وفيه كلام .

4276. Ebû Hureyre bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile bir cenazede bulunmuştuk. Defin işlemleri tamamlanıp ta insanlar dağılınca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"O şu anda sizlerin ayak seslerini duymaktadır. Kendisine, gözleri bakır kazanını andıran Münker ve Nekîr geldi. Köpek dişleri sığırın boynuzları gibidir. Sesleri şimşek gibidir. Onu oturtup neye ibadet ettiğini, peygamberinin kim olduğunu sorarlar. Bu kişi Allah'a ibadet edenlerden ise: «Allah'a ibadet ederdim. Peygamberim ise bize Allah'ın açık delillerini getiren ve bizim de kendisine inanıp peşinden gittiğimiz Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem)*'dir» der. İşte bu, Allah'ın şu âyetinde geçmektedir:* **«Yüce Allah - şirk ve tağutu reddederek- iman edenleri dünyada ve âhirette sağlam bir söz (olan kelime-i şehadet) ile sâbit tutar.»**[1] *Bunun üzerine kendisine: «Sağlam ve hiçbir tereddüt bulunmayan bir inançla yaşadın; yine bu inanca sahipken vefat ettin ve bu şekilde de diriltileceksin.» Daha sonra ise kendisine cennetten bir kapı açılıp kabri de genişletilir.*

Şayet tereddüt edenlerden ise: (kendisine sorulan sorulara) "Bilmiyorum insanların bir şeyler söylediklerini duydum, ben de aynısını söyledim» diye cevap verir. Bunun üzerine kendisine: «Hep şüpheyle yaşadın, bu şekilde öldün ve bu şüpheli inanç üzere de diriltileceksin» der. Daha sonra da cehenneme bir kapı açılıp ejderha ve akrepler kendisine musallat olup ısırırlar. Bu yaratıklardan birisi dünyaya üfleyecek olsa bir daha hiçbir bitki yetişmezdi. Yer ise kemikleri bir birine gerinceye kadar onu sıkmakla emrolunur."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan İbn Lehî'a şaibelidir.

٤٢٧٧ - حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنْبَاعِ رَوْحُ بْنُ الْفَرَجِ ، ثنا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ الْجُعْفِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ فُضَيْلٍ ، ثنا مُسْلِمٌ الضَّبِّيُّ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " إِنَّ الْمَيِّتَ إِذَا دُفِنَ سَمِعَ خَفْقَ نِعَالِهِمْ إِذَا وَلَّوْا عَنْهُ مُنْصَرِفِينَ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله ثقات .

---

[1] İbrâhîm Sur. 27.

4277. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ölü defnedildiğinde kendisini bırakıp ta geri gidenlerin ayak seslerini duyar."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. Ricâli güvenilir kimselerdir.

٤٢٧٨ - حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ السَّدُوسِيُّ ، ثنا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ ، ثنا الْمَسْعُودِيُّ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُخَارِقِ بْنِ سُلَيْمٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ عَبْدُ اللَّهِ : " إِذَا حَدَّثْتُكُمْ بِحَدِيثٍ أَنْبَأْتُكُمْ بِتَصْدِيقِ ذَلِكَ ، إِنَّ الْعَبْدَ الْمُسْلِمَ إِذَا مَاتَ أُجْلِسَ فِي قَبْرِهِ ، فَيُقَالُ لَهُ : مَنْ رَبُّكَ ؟ مَا دِينُكَ ؟ مَنْ نَبِيُّكَ ؟ فَيُثَبِّتُهُ اللَّهُ فَيَقُولُ : رَبِّيَ اللَّهُ ، وَدِينِيَ الإِسْلامُ ، وَنَبِيِّي مُحَمَّدٌ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَيُوَسَّعُ لَهُ فِي قَبْرِهِ ، وَيُفَرَّجُ لَهُ فِيهِ " ، ثُمَّ قَرَأَ عَبْدُ اللَّهِ : ﴿ يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الآخِرَةِ وَيُضِلُّ اللَّهُ الظَّالِمِينَ﴾ رواه الطبراني في الكبير, وإسناده حسن .

4278. Abdullah (b. Mes'ûd) dedi ki: Sizlere bir hadis rivayet edersem onun doğruluğunu da haber vermiş olurum: Mümin bir kişi kabre oturduğunda kendisine şunlar sorulur: "Rabbin kimdir? Dinin nedir? Peygamberin kimdir?" O da derki: "Rabbim Allah, dinim İslam, peygamberim de Muhammed (sallallahu aleyhi vesellem)'dir." Bunun üzerine kabri genişletilir ve sıkıntısı giderilir. Abdullah daha sonra şu âyeti okudu: **"Yüce Allah - şirk ve tağutu reddederek- iman edenleri dünyada ve âhirette sağlam bir söz (olan kelimeyi şehadet) ile sâbit tutar. Zalimleri ise saptırır."** [2]

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[3] rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

٤٢٧٩ - و عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ الْمَيِّتَ لَيَسْمَعُ خَفْقَ نِعَالِهِمْ إِذَا وَلَّوا عَنْهُ يَعْنِي مُدْبِرِينَ" رواه البزار, وإسناده حسن .

4279. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ölü, onu terk edip te geri dönüşlerinde, onların ayak seslerini işitir."*

★Hadisi Bezzâr rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.[4]

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (11135)
2 İbrâhîm Sur. 27.
3 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (9145)
4 Bezzâr (873), İbn Hibbân, *Sahîh* (3118)

٤٢٨٠ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ ، قَالَ : نا أَبِي ، قَالَ : نا يَعْقُوبُ بْنُ إِسْحَاقَ الْحَضْرَمِيُّ ، قَالَ : نا عِيسَى بْنُ مُوسَى ، عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ كَيْسَانَ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، قَالَ : " اسْمُ الْمَلَكَيْنِ اللَّذَيْنِ يَأْتِيَانِ فِي الْقَبْرِ : مُنْكَرٌ وَنَكِيرٌ ، وَكَانَ اسْمُ هَارُوتَ وَمَارُوتَ وَهُمَا فِي السَّمَاءِ : عَزْرًا وَعُزَيْرًا "

رواه الطبراني في الأوسط, وإسناده حسن .

4280. İbn Abbâs dedi ki: Kabre gelen iki meleğin isimleri Münker ve Nekîr'dir. (Kur'ân-ı kerîm'de isimleri geçen) Hârût ve Mârût yer yüzüne inmeden önce gökteyken isimleri Azer ve Azîz idi.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta[1] rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

(بَابُ العَذَابُ فِي القَبْرِ)

Kabirde Azap

٤٢٨١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا هَاشِمٌ قَالَ حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ يَهُودِيَّةً كَانَتْ تَخْدُمُهَا فَلاَ تَصْنَعُ عَائِشَةُ إِلَيْهَا شَيْئاً مِنَ الْمَعْرُوفِ إِلاَّ قَالَتْ لَهَا الْيَهُودِيَّةُ وَقَاكِ اللَّهُ عَذَابَ الْقَبْرِ. قَالَتْ فَدَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَيَّ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ هَلْ لِلْقَبْرِ عَذَابٌ قَبْلَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ قَالَ لاَ وَعَمَّ ذَاكَ. قَالَتْ هَذِهِ الْيَهُودِيَّةُ لاَ نَصْنَعُ إِلَيْهَا مِنَ الْمَعْرُوفِ شَيْئاً إِلاَّ قَالَتْ وَقَاكِ اللَّهُ عَذَابَ الْقَبْرِ. قَالَ كَذَبَتْ يَهُودُ وَهُمْ عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ كُذُبٌ لاَ عَذَابَ دُونَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ. قَالَ ثُمَّ مَكَثَ بَعْدَ ذَاكَ مَا شَاءَ اللَّهُ أَنْ يَمْكُثَ فَخَرَجَ ذَاتَ يَوْمٍ نِصْفَ النَّهَارِ مُشْتَمِلاً بِثَوْبِهِ مُحْمَرَّةً عَيْنَاهُ وَهُوَ يُنَادِى بِأَعْلَى صَوْتِهِ أَيُّهَا النَّاسُ أَظَلَّتْكُمُ الْفِتَنُ كَقِطَعِ اللَّيْلِ الْمُظْلِمِ أَيُّهَا النَّاسُ لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ لَبَكَيْتُمْ كَثِيرًا وَضَحِكْتُمْ قَلِيلاً أَيُّهَا النَّاسُ اسْتَعِيذُوا بِاللَّهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ فَإِنَّ عَذَابَ الْقَبْرِ حَقٌّ "

قلت : هو في الصحيح باختصار رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح

4281. Hz. Âişe'den rivayet edildiğine göre yanında çalışıp ona hizmet eden Yahudi bir kadın vardı. Âişe ona her iyilik yaptığında mutlaka şöyle derdi: "Allah seni kabir azabından korusun." Hz. Âişe şöyle devam ediyor:

---

[1] *el-Mu'cemu'l-evsat* (2724)

Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) yanıma geldiğinde kendisine dedim ki: "Ya Resûlallah! Kabirde kıyamet gününden evvel azap var mı?" Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle dedi: *"Hayır! O da nedir (o da nereden çıktı)?"* Hz. Âişe dedi ki: "Şu yahudi kadına her iyilik yaptığımda o da bana mutlaka: «Allah seni kabir azabından korusun» diyor." Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Yahudiler yalan söylüyorlar. Zaten onlar devamlı Allah'a karşı yalan uydurmaktadırlar. Kıyametin dışında herhangi bir azap yoktur."

Hz Âişe şöyle devam ediyor: Bu düşünce bir süre bu şekilde böyle algılandı. Bir müddet sonra Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir gün ortasında elbisesini tutmuş gözleri kızarmış bir vaziyette, sesinin en yüksek tonuyla şöyle sesleniyordu:

"Ey insanlar! Gecenin karanlık parçaları gibi fitneler sizleri yanılttı. Ey insanlar! Şayet benim bildiklerimi bilseydiniz az güler, çok ağlardınız. Ey insanlar! Kabir azabından Allah'a sığının; çünkü kabir azabı gerçektir."

★Derim ki: *Sahîh*'te bu hadisin bir bölümü vardır.

Hadisi, İmam Ahmed[1] rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

٤٢٨٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ أَخْبَرَنِى أَبُو الزُّبَيْرِ أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ دَخَلَ النَّبِىُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْماً نَخْلاً لِبَنِى النَّجَّارِ فَسَمِعَ أَصْوَاتَ رِجَالٍ مِنْ بَنِى النَّجَّارِ مَاتُوا فِى الْجَاهِلِيَّةِ يُعَذَّبُونَ فِى قُبُورِهِمْ فَخَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَزِعاً فَأَمَرَ أَصْحَابَهُ أَنْ " تَعَوَّذُوا مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ " رواه أحمد والبزار .

4282. Câbir b. Abdillah bildiriyor:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Neccâr oğullarına ait bir bölgeye girmişti. Neccâr oğullarından, Cahiliye zamanında ölen bir takım adamların, kabirlerinde azab edildikleri işkence seslerini işitince Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ürpererek hemen oradan ayrıldı. Ashâbına da kabri azabından Allah'a sığınmalarını emretti.

★Hadisi Bezzâr ve İmam Ahmed rivayet etmiştir.[2]

٤٢٨٣ - وقال الطبراني في الأوسط : حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحِيمِ الْبَرْقِيُّ ، قَالَ : نَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ ، قَالَ : نَا ابْنُ لَهِيعَةَ ، عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ ، عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ ، عَنْ جَابِرٍ ، قَالَ : " مَرَّ نَبِيُّ

[1] Ahmed, *Müsned* (6/81)

[2] Ahmed, *Müsned* (3/295-6), Bezzâr (871), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (2149)

اللَّه صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى قُبُورِ نِسَاءٍ مِنْ بَنِي النَّجَّارِ هَلَكُوا فِي الْجَاهِلِيَّةِ ، فَسَمِعَهُمْ يُعَذَّبُونَ فِي الْقُبُورِ فِي النَّمِيمَةِ " ورجال أحمد رجال الصحيح ,وفي إسناد الطبراني: ابن لهيعة, وفيه كلام .

4283. Taberânî, *M. el-Evsat*'ta tahrîc etmiştir: Câbir dedi ki:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Neccâr oğulları kabilesine ait ve Cahiliye zamanında ölmüş olan bir takım kadınların mezarlarının yanından geçerken söz taşıyıcılığı yapmaları sebebiyle kabirlerinde azap edildikleri (çığlık) seslerini işitti.

★Ahmed'in ravileri *Sahîh*'in ravileridir. Ayrıca senedinde yer alan İbn Lehî'a şaibelidir.

٤٢٨٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّه حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أُمِّ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّه صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ " يُرْسَلُ عَلَى الْكَافِرِ حَيَّتَانِ وَاحِدَةٌ مِنْ قِبَلِ رَأْسِهِ وَأُخْرَى مِنْ قِبَلِ رِجْلَيْهِ تَقْرِضَانِهِ قَرْضاً كُلَّمَا فَرَغَتَا عَادَتَا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ"

رواه أحمد, وإسناده حسن .

4284. Hz. Âişe'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"(Kabirde) kafir olan kişiye, biri ayak, diğeri ise başucuna olmak üzere iki yılan gönderilir. Bu iki yılan kıyamete kadar o adamı ısırır dururlar."

★Hadisi, İmam Ahmed[1] rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.

٤٢٨٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّه حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي أَيُّوبَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا السَّمْحِ يَقُولُ سَمِعْتُ أَبَا الْهَيْثَمِ يَقُولُ سَمِعْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّه صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " يُسَلَّطُ عَلَى الْكَافِرِ فِي قَبْرِهِ تِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ تِنِّيناً تَلْدَغُهُ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ فَلَوْ أَنَّ تِنِّيناً مِنْهَا نَفَخَ فِي الْأَرْضِ مَا أَنْبَتَتْ خَضِراً " رواه احمد وأبو يعلى موقوفا, وفيه: دراج, وفيه كلام قد وثق .

4285. Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Kafire kabirde doksan dokuz ejderha musallat olur. Kıyamet gününe kadar onu sokarlar. Bunlardan sadece biri yeryüzüne üfleyecek olsa hiçbir yeşillik bitmez."

---

1 Ahmed, *Müsned* (6/152)

★Hadisi, İmam Ahmed ve mevkûf olarak Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Derrâc hem şâibelidir, hem de tevsîk edilmiştir.[1]

٤٢٨٦ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عِيسَى ، حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ ، حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ الْحَارِثِ ، أَنَّ أَبَا السَّمْحِ حَدَّثَهُ ، عَنِ ابْنِ حُجَيْرَةَ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، أَنَّهُ قَالَ : " الْمُؤْمِنُ فِي قَبْرِهِ فِي رَوْضَةٍ ، وَيُرَحَّبُ لَهُ قَبْرُهُ سَبْعِينَ ذِرَاعًا ، وَيُنَوَّرُ لَهُ كَالْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ ، أَتَرَوْنَ فِيمَا أُنْزِلَتْ هَذِهِ الآيَةُ : ﴿فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى﴾ ، قَالَ : أَتَدْرُونَ مَا الْمَعِيشَةُ الضَّنْكُ ؟ " ، قَالُوا : اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ ، قَالَ : " عَذَابُ الْكَافِرِ فِي قَبْرِهِ ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّهُ لَيُسَلَّطُ عَلَيْهِمْ تِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ تِنِّينًا ، أَتَدْرُونَ مَا التِّنِّينُ ؟ " ، قَالَ : " تِسْعَةٌ وَتِسْعُونَ حَيَّةً ، لِكُلِّ حَيَّةٍ سَبْعَةُ رُءُوسٍ يَنْفُخُونَ فِي جِسْمِهِ وَيَلْسَعُونَهُ ، وَيَخْدِشُونَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ " رواه أبو يعلى, وفيه: دراج ,وحديثه حسن ,واختلف فيه .

4286. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Mümin, kabrinde gülistanda gibidir. Kabri kendisi için yetmiş zira genişletilip, Dolunay'ın aydınlattığı gibi aydınlatılır. (Daha sonra da ashâba sordu) *"...***Bilsin ki onun dar bir geçimi olur ve kıyamet günü de onu kör olarak haşrederiz"**[2] *âyetinin neden indirildiğini biliyor musunuz? Peki ya «...dar bir geçim» ile ne kast edilmektedir biliyor musunuz?"* Onlar da: "Allah ve Resûlü daha iyi bilir" dediler.

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Bu, kâfirin azabı kabrindedir demektir. Bana dilediği her şeyi rahatlıkla yapabilme gücüne sahip olan Yüce Allah'a yemin ederim ki onlara tam doksan dokuz ejderha musallat olur. Ejderhanın ne olduğunu biliyor musunuz? Bunlar doksan dokuz yılan olup her bir yılanın yedi tane kafası vardır. Bunlar kıyamet gününe kadar, kafirin üzerine üfler, onu sokar ve tırmalayıp hırpalarlar."

★Hadisi, Ebû Ya'lâ rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Derrâc isimli kişinin hadisi hasendir; kendisi konusunda ihtilaf vardır.[3]

٤٢٨٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ حَدَّثَنَا أَبِى حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ قَالَ بَيْنَمَا نَبِيُّ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِى نَخْلٍ لَنَا لأَبِى طَلْحَةَ يَتَبَرَّزُ لِحَاجَتِهِ قَالَ وَبِلاَلٌ يَمْشِى وِرَاءَهُ

---

[1] Ahmed, *Müsned* (6/38), İbn Hibbân, *Sahîh* (3121), Ebû Ya'lâ, *Müsned* (1329)

[2] Tâhâ Sur. 124.

[3] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (6644)

يُكَرِّمُ نَبِيَّ اللَّه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَمْشِيَ إِلَى جَنْبِهِ فَمَرَّ نَبِيُّ اللَّه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِقَبْرٍ فَقَامَ حَتَّى لَمَّ إِلَيْهِ بِلاَلٌ فَقَالَ " وَيْحَكَ يَا بِلاَلُ هَلْ تَسْمَعُ مَا أَسْمَعُ. قَالَ مَا أَسْمَعُ شَيْئاً. قَالَ صَاحِبُ الْقَبْرِ يُعَذَّبُ" قَالَ فَسُئِلَ عَنْهُ فَوُجِدَ يَهُودِيًّا. رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

4287. Enes buyurdu ki:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Ebû Talha'nın hurma bahçesinde bir takım ihtiyaçlarını giderip dolaşırken Bilâl da ona hürmeten yanında yürümek yerine ardı sıra geliyordu. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir kabrin yanından geçerken, Bilâl kendisine yetişinceye kadar durdu. Yetiştiğinde ona: *"Hey gidi Bilâl! Benim duyduğumu sen de duyuyor musun?"* diye sorunca Bilâl: "Duymuyorum" diye cevap verdi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"Kabrin sahibi (içindeki yatan kişi) azab ediliyor"* buyurdu. Kabrin kime ait olduğunu sorunca bir Yahudi kabri olduğunu öğrendi.

★Hadisi, İmam Ahmed[1] rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

٤٢٨٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّه حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سُرَيْجٌ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ عَنْ هِلاَلِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ أَخْبَرَنِي بَعْضُ مَنْ لاَ أَتَّهِمُهُ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ بَيْنَمَا رَسُولُ اللَّه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَبِلاَلٌ يَمْشِيَانِ بِالْبَقِيعِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " يَا بِلاَلُ هَلْ تَسْمَعُ مَا أَسْمَعُ. قَالَ لاَ وَاللَّه يَا رَسُولَ اللَّه مَا أَسْمَعُهُ. قَالَ أَلاَ تَسْمَعُ أَهْلَ هَذِهِ الْقُبُورِ يُعَذَّبُونَ" يَعْنِي قُبُورَ الْجَاهِلِيَّةِ . رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

4288. Enes der ki: Kendisi hakkında hadis uydurma töhmetinde bulunmayacağım Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in ashabından biri bana anlattı:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ve Bilâl, Bakî mezarlığında bir ara dolaşırken, Hz. Peygamber (sallallahu aleyhi vesellem) aniden: *"Ey Bilâl! Benim duyduğumu sen de duyuyor musun?"* diye sorunca o: "Ya Resûlallah! Vallahi bir şey duymuyorum" diye cevap verdi. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem), Cahiliye zamanında ölmüş olan kişileri kast ederek: *"Bu kabir sahiplerinin azap edildikleri (çığlık) seslerini duymuyor musun?"* buyurdu.

★Hadisi, İmam Ahmed[1] rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

---

[1] Ahmed, *Müsned* (3/151)

٤٢٨٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ قَالَ حَدَّثَنَا الأَعْمَشُ عَنْ أَبِى سُفْيَانَ عَنْ جَابِرٍ عَنْ أُمِّ مُبَشِّرٍ قَالَتْ دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا فِى حَائِطٍ مِنْ حَوَائِطِ بَنِى النَّجَّارِ فِيهِ قُبُورٌ مِنْهُمْ قَدْ مَاتُوا فِى الْجَاهِلِيَّةِ فَسَمِعَهُمْ وَهُمْ يُعَذَّبُونَ فَخَرَجَ وَهُوَ يَقُولُ " اسْتَعِيذُوا بِاللَّهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ. قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَإِنَّهُمْ لَيُعَذَّبُونَ فِى قُبُورِهِمْ قَالَ نَعَمْ عَذَاباً تَسْمَعُهُ الْبَهَائِمُ " رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

4289. Ümmü Mübeşşir der ki:

Ben, Neccâr oğullarından Cahiliye zamanında ölmüş olanların mezarlarının bulunduğu bir bölgedeyken Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) onların azap edilmeleri sebebiyle inleme seslerini işitince şöyle buyurdu:

"Kabir azabından Allah'a sığının." Bunun üzerine ben de kendisine: "Ya Resûlallah! Onlar kabirlerinde gerçekten azap ediliyorlar mı?" diye sorunca, o da: *"Evet, öyle bir azap ki hayvanlar bile onların bu azabını işitebiliyorlar"* buyurdu.

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh*'in ravileridir.[2]

٤٢٩٠ - وَبِهِ : عَنْ جَابِرٍ ، عَنْ عَطِيَّةَ الْعَوْفِيِّ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ ، قَالَ : كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ وَهُوَ يَسِيرُ عَلَى رَاحِلَتِهِ ، فَنَفَرَتْ ، فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مَا شَأْنُ رَاحِلَتِكَ نَفَرَتْ ؟ قَالَ : " إِنَّهَا سَمِعَتْ صَوْتَ رَجُلٍ يُعَذَّبُ فِي قَبْرِهِ ، فَنَفَرَتْ لِذَلِكَ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: جابر الجعفي, وفيه كلام كثير, وقد وثق .

4290. Ebû Saîd el-Hudrî anlatıyor: Bir yolculuk esnasında Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile beraberdik. Kendisi bineğinin üzerindeydi. Bineği aniden ürkerek aksileşti. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e: "Ya Resûlallah! Bineğiniz neden ürktü?" diye sorunca şöyle buyurdu:

"Çünkü bineğim, mezarında azap gören bir adamın sesini işitti. Onun için ürktü."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Câbir el-Cu'fî çok şâibelidir. Aynı zamanda tevsîk edilmiştir.

1 Ahmed, *Müsned* (3/259)

2 Ahmed, *Müsned* (6/362), Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (25/103)

٤٢٩١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُثْمَانَ أَبِي شَيْبَةَ ، ثنا يَعْلَى بْنُ الْمِنْهَالِ السَّكُونِيُّ ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ ، ثنا أَبُو بَكْرِ بْنُ عَيَّاشٍ ، عَنِ الأَعْمَشِ ، عَنْ أَبِي وَائِلٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِنَّ الْمَوْتَى لَيُعَذَّبُونَ فِي قُبُورِهِمْ ، حَتَّى إِنَّ الْبَهَائِمَ لَتَسْمَعُ أَصْوَاتَهُمْ "

رواه الطبراني في الكبير, وإسناده حسن .

4291. Abdullah b. Mes'ûd'un bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ölüler mezarlarında öyle azap edilirler ki hayvanlar dahi onların seslerini işitirler."*

★**Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir.**[1]

٤٢٩٢ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ بْنِ نَجْدَةَ الْحَوْطِيُّ ، ثنا أَبُو الْمُغِيرَةِ ، ثنا مُعَانُ بْنُ رِفَاعَةَ ، ثنا عَلِيُّ بْنُ يَزِيدَ ، قَالَ : سَمِعْتُ الْقَاسِمَ يُحَدِّثُ ، عَنْ أَبِي أُمَامَةَ ، قَالَ : مَرَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي يَوْمٍ شَدِيدِ الْحَرِّ نَحْوَ بَقِيعِ الْغَرْقَدِ ، فَكَانَ النَّاسُ يَمْشُونَ خَلْفَهُ ، فَلَمَّا سَمِعَ صَوْتَ النِّعَالِ ، وَقَرَّ ذَلِكَ نَفْسَهُ ، فَحَبَسَ حَتَّى قَدَّمَهُمْ أَمَامَهُ لِئَلا يَقَعَ فِي قَلْبِهِ شَيْءٌ مِنَ الْكِبْرِ ، فَلَمَّا مَرَّ بِبَقِيعِ الْغَرْقَدِ إِذَا بِقَبْرَيْنِ قَدْ دَفَنُوا فِيهِمَا رَجُلَيْنِ ، فَوَقَفَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَقَالَ : " مَنْ دَفَنْتُمْ هَهُنَا الْيَوْمَ ؟ " قَالُوا : يَا نَبِيَّ اللَّهِ ، فُلانٌ ، فُلانٌ ، قَالَ : " إِنَّهُمَا لَيُعَذَّبَانِ الآنَ ، وَيُفْتَنَانِ فِي قَبْرَيْهِمَا " ، قَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، وَمَا ذَاكَ ؟ قَالَ : " أَمَّا أَحَدُهُمَا فَكَانَ يَمْشِي بِالنَّمِيمَةِ ، وَأَمَّا أَحَدُهُمَا فَكَانَ لا يَتَنَزَّهُ مِنَ الْبَوْلِ " ، وَأَخَذَ جَرِيدَةً رَطْبَةً فَشَقَّهَا ، ثُمَّ جَعَلَهَا عَلَى الْقَبْرَيْنِ ، قَالُوا : يَا نَبِيَّ اللَّهِ ، وَلِمَ فَعَلْتَ ؟ قَالَ : " لِيُخَفَّفَ عَنْهُمَا " ، قَالُوا : يَا نَبِيَّ اللَّهِ ، وَحَتَّى مَتَى يُعَذَّبَانِ ؟ قَالَ : " غَيْبٌ لا يَعْلَمُهُ إِلا اللَّهُ " ، قَالَ : " وَلَوْلا تَمْرِيجًا فِي قُلُوبِكُمْ ، أَوْ تَزَيُّدُكُمْ فِي الْحَدِيثِ سَمِعْتُمْ مَا أَسْمَعُ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: علي بن يزيد, وفيه كلام .

4292. Ebû Umâme anlatıyor:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) çok sıcak bir günde Medine mezarlığının oradan geçiyordu. Bu arada insanlar da onun peşinden yürüyorlardı. Onların ayak seslerini işitince içinde değişik bir takım duygulara kapıldı. Durup insanların kendisini geçmelerini bekledi ki kalbinde kibir namına bir şey oluşmasın. Daha sonra Medine mezarlığında iki adamın defnedildiği kabirlerin yanına uğrayınca:

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (10459)

"Bugün buraya kimi defnettiniz?" diye sordu. "Ya Resûlallah! Falanca ve filancayı" dediler. Bunun üzerine Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem): *"O ikisi hem azap edilmekte, hem de imtihan edilmektedirler"* buyurdu. Oradakiler de: "Ne oldu ki (neden)?" diye sorunca: *"Buradaki iki kişiden biri laf taşıyıcılığı (koğuculuk) yapıyor; diğeri ise sidikten sakınmıyor (temizliğe dikkat etmiyor)du"* buyurdu. Daha sonra bir hurma dalı alıp ikiye yardı ve bunları kabirlerin üzerine dikti. Oradakiler bu davranış üzerine: "Ya Resûlallah! Neden böyle bir şey yaptınız?" diye sorunca: *"Kendilerinden bu azap hafifletilsin diye (yaptım)"* buyurdu. Bu sefer ashâb: "Ya Resûlallah! Ne zamana kadar azap edilecekler?" diye sorunca:

"Bu, Allah'dan başka hiç kimsenin bilemediği bir bilinmeyendir. Şayet kalplerinizin katılığı ve ileri geri ölçüsüz konuşmalarınız olmasaydı benim duyduklarımı sizler de duyardınız" buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ali b. Yezîd şâibelidir.[1]

٤٢٩٣ - و عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا أَنّ رَسُولَ اللّٰه صَلّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلّمَ مَرَّ يَوْماً بِقُبُور وَمَعَهُ جَرِيدَةً رَطْبَةً فَشَقَّهَا بِاثْنَتَينَ وَوَضَع وَاحِدَة عَلى قَبْرَ وَالأُخْرَى عَلَى قَبْرِ آخَر ثُمَّ مَضَى فَقُلْنَا : يَا رَسُولَ اللّٰه لِمْ فَعَلْتَ ذَلِكَ ؟ فَقَالَ : أَمَّا أَحَدُهُمُا فَكَانَ يُعَذبُ فِي النَّمِيْمَةِ وَأَمَّا الآخَر فَكَانَ لاَ يَتَّقِي البَوْلَ وَلَنْ يُعَذبًا مَا دَامَت هَذِهِ رَطْبَةً "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: جعفر بن ميسرة, وهو ضعيف .

4293. Abdullah b. Ömer bildiriyor:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kabirlerin yanından elinde yaş bir hurma dalıyla geçerken bu dalı ikiye bölüp birini bir kabre, diğerini ise başka bir kabre saplayıp geçti. Bunun üzerine biz kendisine: "Ya Resûlallah! Bunu neden yaptınız?" diye sorunca:

"Buradaki iki kişiden biri laf taşıyıcılığı yapmış olması sebebiyle azap ediliyordu. Diğeri ise sidikten sakınmıyor (temizliğe dikkat etmiyor)du. Bu dal yaş olduğu müddetçe bunlar azap edilmeyecekler" buyurdu.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Câfer b. Meysere zayıftır.

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (7869). Ayrıca Muâz b. Rifâ'a adlı ihtilaflı bir ravi de vardır.

٤٢٩٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي غَسَّانَ ، ثَنَا عَمْرُو بْنُ يُوسُفَ بْنِ يَزِيدَ الْبَصْرِيُّ ، ثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُغِيرَةِ ، عَنْ مَالِكِ بْنِ مِغْوَلٍ ، عَنْ نافع ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، قَالَ : بَيْنَا أَنَا سَائِرٌ بِجَنَبَاتِ بَدْرٍ ، إِذْ خَرَجَ رَجُلٌ مِنْ حَفِيرٍ ، فِي عُنُقِهِ سِلْسِلَةٌ ، فَنَادَانِي : يَا عَبْدَ اللَّهِ اسْقِنِي . يَا عَبْدَ اللَّهِ اسْقِنِي ، فَلا أَدْرِي ، أَعَرِفَ اسْمِي أَوْ دَعَانِي بِدِعَايَةِ الْعَرَبِ ، وَخَرَجَ أَسْوَدُ مِنْ ذَلِكَ الْحَفِيرِ ، فِي يَدِهِ سَوْطٌ ، فَنَادَانِي : يَا عَبْدَ اللَّهِ ، لا تَسْقِهِ ، فَإِنَّهُ كَافِرٌ ، ثُمَّ ضَرَبَهُ بِالسَّوْطِ حَتَّى عَادَ إِلَى حُفْرَتِهِ ، فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُسْرِعًا ، فَأَخْبَرْتُهُ ، فَقَالَ لِي : " أَوَ قَدْ رَأَيْتَهُ ؟ " قُلْتُ : نَعَمْ ، قَالَ : " ذَاكَ عَدُوُّ اللَّهِ أَبُو جَهْلِ بْنِ هِشَامٍ ، وَذَاكَ عَذَابُهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ "

رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: عبد الله بن محمد بن المغيرة, وهو ضعيف .

4294. Abdullah b. Ömer bildiriyor:

Bir ara ben, Bedir civarlarında dolaşırken, aniden boynunda boyunduruk bulunan bir adam, bir çukurdan çıkarak bana: "Ey Abdullah! Bana su ver!" diye seslendi. Ancak, ismimi bildiği için mi, yoksa bu, Arapların seslenirken kullandıkları bir genel isim olduğu için mi Abdullah dedi bilemiyorum. O kuyudan elinde kırbaç bulunan başka bir adam çıkıp o da: "Ey Abdullah! Ona su verme! Çünkü o kafirdir" diye seslendi. Daha sonra da ona, elindeki kırbaçla, çukuruna geri dönünceye kadar vurdu. Bunun üzerine hızlıca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelerek kendisine olanları haber verince bana: *"Gerçekten de onu gördün mü?"* diye sordu. Ben de ona: "Evet" dedim. Bu sefer şöyle buyurdu:

"O kişi Allah'ın düşmanı Ebû Cehil b. Hişâm'dı. Gördüğün ise onun kıyamete kadar devam edecek olan azabıydı."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdullah b. Muhammed b. el-Muğîra zayıftır.[1]

٤٢٩٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنِى أَبِى حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُبَيْدٍ عَنْ يَزِيدَ يَعْنِى ابْنَ كَيْسَانَ عَنْ أَبِى حَازِمٍ عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ قَالَ مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى قَبْرٍ فَقَالَ "ائْتُونِى بِجَرِيدَتَيْنِ. فَجَعَلَ إِحْدَاهُمَا عِنْدَ رَأْسِهِ وَالأُخْرَى عِنْدَ رِجْلَيْهِ فَقِيلَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ أَيَنْفَعُهُ ذَلِكَ قَالَ لَنْ يَزَالَ يُخَفَّفُ عَنْهُ بَعْضُ عَذَابِ الْقَبْرِ مَا كَانَ فِيهِمَا نُدُوٌّ " رواه أحمد, ورجاله رجال الصحيح .

4295. Ebû Hureyre bildiriyor:

---

[1] Bak. İbn Ebi'd-Dünyâ, *Men âşe ba'de'l-mevt* (33-4).

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir kabre uğrayıp: *"Bana iki dal parçası getirin"* buyurdu. Bunlardan birini başucuna, diğerini ise ayak ucuna koydu. Ona: "Ya Resûlallah! Bu ona bir fayda verir mi ki?" sorusuna ise: *"Bunlar yaş oldukları sürece azabın bir kısmını hafifletir"* buyurdu.

★Hadisi, İmam Ahmed[1] rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

٤٢٩٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ عَاصِمِ بْنِ بَهْدَلَةَ عَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي جُبَيْرَةَ عَنْ يَعْلَى بْنِ سِيَابَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِقَبْرٍ فَقَالَ " إِنَّ صَاحِبَ هَذَا الْقَبْرِ يُعَذَّبُ فِي غَيْرِ كَبِيرٍ. ثُمَّ دَعَا بِجَرِيدَةٍ فَوَضَعَهَا عَلَى قَبْرِهِ فَقَالَ لَعَلَّهُ أَنْ يُخَفَّفَ عَنْهُ مَا دَامَتْ رَطْبَةً " رواه أحمد, وفيه: حبيب بن أبي جبيرة,قال الحسيني : مجهول .

4296. Ya'lâ b. Siyâbe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir kabre uğramıştı ki şöyle buyurdu: *"Bu kabirde yatan kişi, büyük günah dışındaki bir şeyden dolayı azap ediliyor."* Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) daha sonra bir dal getirilmesini emredip onu kabre saplayarak: *"Yaş olduğu sürece o kişinin kabir azabının hafifletilmesini ümit ediyorum"* buyurdu.

★Hadisi, İmam Ahmed[2] rivayet etmiştir. Hüseynî: "İsnâdında yer alan Habîb b. Ebî Cubeyre meçhûldür" demiştir.

٤٢٩٧ - حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ بْنُ إِسْحَاقَ التُّسْتَرِيُّ ، ثنا وَهْبُ بْنُ بَقِيَّةَ ، أَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللهِ ، عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُدَيْرٍ ، عَنْ أَبِي مِجْلَزٍ ، أَنَّ مُعَاوِيَةَ ، قَالَ : " إِنَّ تَسْوِيَةَ الْقُبُورِ مِنَ السُّنَّةِ ، وَقَدْ رَفَعَتِ الْيَهُودُ ، وَالنَّصَارَى فَلا تَشَبَّهُوا بِهِمَا " رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

4297. Muaviye der ki: "Kabrin tesviye edilmesi (düzleştirilip yükseltilmemesi) sünnettendir. Yahudi ve hıristiyanlar, kabirlerini yükseltirler; sakın onlara benzemeyiniz.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[3] rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

٤٢٩٨ - وعَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ : أَخْبَرَنِي أَخِي قَالَ : أُصِيبَ أَبُوكَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ مَعَ ابْنِ الزُّبَيْرِ فَأَمَرَ بِهِ ابْنُ الزُّبَيْرِ فَدُفِنَ فِي مَسْجِدِ الكَعْبَةِ ثُمَّ أَمَرَ الخَيْلَ عَلَى قَبْرِهِ لِئَلا يُرَى أَثَرُهُ رواه الطبراني في الكبير, وعثمان: ضعفه الدارقطني .

4298. Osmân b. Abdirrahman der ki: Bana kardeşim şöyle anlattı:

---

1 Ahmed, *Müsned* (2/441)
2 Ahmed, *Müsned* (4/172)
3 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (19/352)

Baban Abdurrahman, İbnü'z-Zübeyr ile (savaşırken yaralandı ve baban) öldü. İbnü'z-Zübeyr onun Kâbe'nin mescidine gömülmesini emretti. Daha sonra da izlerinin belli olmaması için üzerinden at geçirip çiğnenmek suretiyle de düzleştirilmesini emretti.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Darekutnî isnâdında yer alan Osmân'ın zayıf olduğunu bildirmiştir.

(بَابُ زِيَارَةِ الْقُبُورِ)

Kabirlerin Ziyareti

٤٢٩٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ حَدَّثَنَا ابْنُ مُبَارَكٍ عَنْ أُسَامَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ عَنْ عَمِّهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " إِنِّي نَهَيْتُكُمْ عَنْ زِيَارَةِ الْقُبُورِ فَزُورُوهَا فَإِنَّ فِيهَا عِبْرَةً " رواه أحمد ورجاله رجال الصحيح

4299. Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Ben, sizlere kabir ziyaretini yasaklamıştım. Artık onları ziyaret edebilirsiniz; zira bunda alınacak dersler vardır."*

★Hadisi, İmam Ahmed rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh*'in ravileridir.[1]

٤٣٠٠ - حَدَّثَنَا ابْنُ السَّمَيْدَعِ ، ثنا يَعْقُوبُ بْنُ كَعْبٍ ، ثنا يَحْيَى بْنُ الْمُتَوَكِّلِ ، عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ ، عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ ، عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ ، قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " نَهَيْتُكُمْ عَنْ زِيَارَةِ الْقُبُورِ ، فَزُورُوهَا ، فَإِنَّ لَكُمْ فِيهَا عِبْرَةً " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: يحيى بن المتوكل, وهو ضعيف .

4300. Ümmü Seleme'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Sizlere kabir ziyaretini yasaklamıştım. Artık onları ziyaret edebilirsiniz; zira bunda sizler için alınacak dersler/ibretler vardır."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[2] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Yahyâ b. el-Mütevekkil zayıftır.

[1] Ahmed, *Müsned* (3/38).
[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (23/278)

٤٣٠١ - و عَنْ أَبِي سَعِيدِ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ , قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : كُنْتُ نَهَيْتُكُمْ عَنْ لُحُومِ الأَضَاحِي فَوْقَ ثَلاث فَكُلُوا وَادَّخِرُوا . وَنَهَيْتُكُمْ عَنْ زِيَارَةِ الْقُبُورِ فَزُورُوهَا وَلاَ تَقُولُوا مَا يُسْخِطُ الرَّبَّ. وَنَهَيْتُكُمْ عَنِ الأَوْعِيَةِ فَانْتَبِذُو . وَكُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ" رواه البزار, وإسناده حسن رجاله رجال الصحيح .

4301. Ebû Saîd el-Hudrî'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kurban etlerini üç günden fazla bekletmenizi yasaklamıştım. Artık bunu rahatlıkla yiyip stok yapabilirsiniz. Ayrıca sizleri kabir ziyaretinden sakındırmıştım; artık ziyaret edebilirsiniz. Ancak sakın ha Allah'ı kızdıracak sözler söylemeyin. Ayrıca sarhoş edici içecekler kurulan kap, bardak vb. kullanmamanız konusunda da sizleri uyarmıştım; o kapları (temizledikten sonra) kullanabilir ve nebiz*[1] *yapabilirsiniz. Ancak şunu iyi bilin ki her sarhoş edici (içecek) haramdır."*

★Hadisi Bezzâr[2] rivayet etmiştir. İsnâdı hasendir. Ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

٤٣٠٢ - و عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنهَا ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ زِيَارَةِ الْقُبُورِ ثُمَّ رَخَصَ فِيهَا أَحْسَبُهُ قَالَ : " فَإِنَّهَا تُذَكِّرُ الآخِرَةَ " رواه البزار, ورجاله ثقات .

4302. Hz. Âişe bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kabirlerin ziyaret edilmelerini yasakladıktan sonra tekrar buna izin verdi ve tahminime göre şöyle buyurdu: *"Çünkü o, âhireti hatırlatır."*

★Hadisi Bezzâr[3] rivayet etmiştir. Ricâli güvenilir kimselerdir.

٤٣٠٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ خَلادٍ الدَّوْرَقِيُّ ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ حِزَامٍ الضَّبْعِيُّ الْبَصْرِيُّ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَبُو عَامِرٍ الأَنْصَارِيُّ ، ثنا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ ، عَنْ أَبِي جَنَابٍ الْكَلْبِيِّ ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ زَيْدِ بْنِ الْخَطَّابِ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ فَتْحِ مَكَّةَ نَحْوَ الْمَقَابِرِ ، فَقَعَدَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى قَبْرٍ ، فَرَأَيْنَاهُ كَأَنَّهُ يُنَاجِي ، فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمْسَحُ الدُّمُوعَ مِنْ عَيْنَيْهِ ، فَتَلَقَّاهُ عُمَرُ رَحِمَهُ اللَّهُ وَكَانَ أَوَّلَنَا ، فَقَالَ : بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي

---

1 Kuru üzüm, hurma, bal, arpa, buğday vb. şeylerin suda bekletilerek onu tatlandırması yolu ile elde edilen bir içecek çeşidi. Sarhoş etsin veya etmesin aynı adla anılır. Nitekim, nebiz'e şarap (*hamr*) dendiği gibi, üzüm suyundan elde edilen şerbete de *nebiz* denilmektedir (Bakz. İbnu'l-Esr, *en-Nihâye fî Garîbil-Hadîs,* 5/8. Ancak burada kastedilen ve izin verilen, hadisin sonundan da anlaşıldığı gibi, sarhoş etmeyenidir.)

2 Bezzâr (861)

3 Bezzâr (862) Kavl-i Nebi dışındaki metin İbn Mâce'de yer almıştır.

مَا يُبْكِيكَ ؟ قَالَ : " إِنِّي اسْتَأْذَنْتُ رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ فِي زِيَارَةِ قَبْرِ أُمِّي وَكَانَتْ وَالِدَةً وَلَهَا قِبَلِي حَقٌّ أَنْ أَسْتَغْفِرَ لَهَا فَنَهَانِي " ، ثُمَّ أَوْمَأَ إِلَيْنَا أَنِ اجْلِسُوا ، فَجَلَسْنَا ، فَقَالَ : " إِنِّي كُنْتُ نَهَيْتُكُمْ عَنْ زِيَارَةِ الْقُبُورِ ، فَمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَزُورَ فَلْيَزُرْ ، وَإِنِّي كُنْتُ نَهَيْتُكُمْ عَنْ لُحُومِ الأَضَاحِيِّ فَوْقَ ثَلاثَةِ أَيَّامٍ فَكُلُوا وَادَّخِرُوا ، مَا بَدَا لَكُمْ ، وَإِنِّي كُنْتُ نَهَيْتُكُمْ عَنْ ظُرُوفٍ وَأَمَرْتُكُمْ بِظُرُوفٍ فَانْتَبِذُوا ، فَإِنَّ الآنِيَةَ لا تُحِلُّ شَيْئًا وَلا تُحَرِّمُهُ وَاجْتَنِبُوا كُلَّ مُسْكِرٍ "

رواه الطبراني في الكبير، وفي إسناده من لم أعرفه . قلت : وتأتي أحاديث من هذا النوع في الأشربة إن شاء الله

4303. Zeyd b. el-Hattâb bildiriyor:

Mekke'nin fethedildiği gün Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) ile birlikte kabirlere doğru gitmiştik. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir kabrin yanına oturdu. Sanki yalvarıyordu. Daha sonra kalkıp gözlerindeki yaşı sildi. Hz. Ömer, bizim en önümüzde olduğundan Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in yanına gelerek ona: "Anam babam sana feda olsun, neyin var/seni ağlatan nedir?" diye sorunca Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurdu:

"Rabbimden beni doğuran ve üzerinde hakkı bulunan annemin kabrini ziyaret etmek için müsaade etmesini istedim. Beni sakındırdı."

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) daha sonra oturmamız işaretini verince bizler de oturduk. Şöyle buyurdu:

"Ben sizlere kabir ziyaretini yasaklamıştım. Artık sizlerden ziyaret etmek isteyen kişi ziyaret edebilir. Yine ben sizlere, kurban etlerini üç günden fazla bekletmenizi yasaklamıştım. Artık bunu rahatlıkla yiyip istediğinizi de stok yapıp saklayabilirsiniz. Bir de bazı kap kaçakların kullanılıp bazılarının ise kullanılamamasını emretmiştim. Bunlarda nebiz (şıra) yapabilirsiniz. Şüphesiz ki kap kaçak bir şeyi helal veya haram kılmaz. Ancak sarhoş eden her şeyden sakının."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri arasında tanımadığım biri vardır. Derim ki: İçecekler bölümünde inşallah bu konuda başka hadisler gelecek.[1]

٤٣٠٤ – حَدَّثَنَا أَبُو خَيْثَمَةَ ، حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ ، حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ زَيْدٍ ، عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ النَّابِغَةِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ عَلِيٍّ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " نَهَى عَنْ زِيَارَةِ الْقُبُورِ ،

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (4648) Ravilerinden Ebû Cenâb, çok tedlis yapması nedeniyle zayıf addedilmiştir.

وَعَنِ الأَوْعِيَةِ ، وَأَنْ نَحْتَبِسَ لُحُومَ الأَضَاحِي بَعْدَ ثَلاثٍ " ، قَالَ : " إِنِّي كُنْتُ نَهَيْتُكُمْ عَنْ زِيَارَةِ الْقُبُورِ فَزُورُوهَا ، فَإِنَّهَا تُذَكِّرُكُمُ الآخِرَةَ ، وَنَهَيْتُكُمْ عَنِ الأَوْعِيَةِ فَاشْرَبُوا فِيهَا وَاجْتَنِبُوا مَا أَسْكَرَ ، وَنَهَيْتُكُمْ عَنْ لُحُومِ الأَضَاحِي أَنْ تَحْبِسُوهَا فَوْقَ ثَلاثٍ ، فَاحْبِسُوهَا مَا بَدَا لَكُمْ "

قلت : في الصحيح طرف منه رواه أبو يعلى وأحمد, وفيه: ربيعة بن النابغة, قال البخاري : لم يصح حديثه عن علي في الأضاحي .

4304. Hz. Ali, Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in kabirlerin ziyaret edilmelerini, içki kaplarının kullanılmalarını ve kurban etlerinin üç gün içinde tüketilmemeleri halinde stok edilmesini yasakladığını, ancak daha sonra ise şöyle buyurduğunu nakletmiştir:

"Ben sizlere kabir ziyaretini yasaklamıştım; artık ziyaret edebilirsiniz. Çünkü bu, sizlere âhireti hatırlatır. Ayrıca ben sizlere, bazı kap kaçakların kullanılmasını yasaklamıştım; artık dilediğinizden içebilirsiniz (kullanabilirsiniz). Ancak sarhoş edenden uzak durun. Ayrıca ben sizlere, kurban etlerini üç günden fazla bekletmenizi yasaklamıştım. Artık bundan istediğinizi de stok yapıp saklayabilirsiniz."

★Derim ki: *Sahîh*'te bunun bir bölümü vardır. Hadisi, Ebû Ya'lâ[1] ve İmam Ahmed rivayet etmiştir. İmam Buharî: "İsnâdında yer alan Rabîa b. en-Nâbiğa'nın Hz. Ali'den kurbanla ilgili rivayet ettiği hadisler sahîh değildir" demiştir.

٤٣٠٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدَةَ الْمِصِّيصِيُّ أَبُو بَكْرٍ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرِ بْنِ مَرْوَانَ الفِلَسْطِينِيُّ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ أَبِي الزِّنَادِ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ خَارِجَةَ بْنِ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ ، عَنْ أَبِيهِ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ : " زُورُوا الْقُبُورَ ، وَلا تَقُولُوا هُجْرًا "

رواه الطبراني في الصغير, وفيه: محمد بن كثير بن مروان, وهو ضعيف جدا .

4305. Zeyd b. Sâbit'in bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Kabirleri ziyaret edin; ancak çirkin şeyler konuşmayın."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Muhammed b. Kesîr b. Mervân çok zayıftır.[2]

٤٣٠٦ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ أَحْمَدَ الْوَكِيعِيُّ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، ثنا عَبْدُ الْحَمِيدِ الْحِمَّانِيُّ ، عَنِ النَّضْرِ أَبِي عُمَرَ ، عَنْ عِكْرِمَةَ ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " نَهَيْتُكُمْ عَنْ زِيَارَةِ الْقُبُورِ

---

[1] Ebû Ya'lâ, *Müsned* (278), Ahmed, *Müsned* (1/145)

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* (881).

فَزُورُوهَا ، وَلَا تَقُولُوا هُجْرًا ، وَنَهَيْتُكُمْ عَنْ لُحُومِ الأَضَاحِي بَعْدَ ثَلاثٍ فَكُلُوا وَأَمْسِكُوا ، وَنَهَيْتُكُمْ عَنِ النَّبِيذِ فَاشْرَبُوا ، وَلَا تَشْرَبُوا مُسْكِرًا " رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفيه :النضر أبو عمر, وهو ضعيف جدا . قلت : وتأتي بقية هذه الأحاديث في الأضاحي والأشربة إن شاء الله.

4306. İbn Abbâs'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Sizlere kabir ziyaretini yasaklamıştım; artık ziyaret edebilirsiniz, ancak çirkin şeyler konuşmayın. Ayrıca sizlere, kurban etlerini üç günden fazla bekletmenizi yasaklamıştım. Artık yiyin ve stok yapın. Sizlere şıra içmeyi de yasaklamıştım artık içebilirsiniz. Ancak sakın sarhoş edici şeyler içmeyin."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Nadr Ebû Ömer çok zayıftır.

Derim ki: Bu hadislerin devamı Kurbanlar ve İçecekler ketaplarında inşallah gelecek.

٤٣٠٧ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَمْزَةَ ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَبُو النَّضْرِ ، ثنا يَزِيدُ بْنُ رَبِيعَةَ ، أنا أَبُو الأَشْعَثِ ، عَنْ ثَوْبَانَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِنِّي كُنْتُ نَهَيْتُكُمْ عَنْ زِيَارَةِ الْقُبُورِ ، فَزُورُوهَا ، وَاجْعَلُوا زِيَارَتَكُمْ لَهَا صَلاةً ، عَلَيْهِمْ واسْتِغْفَارًا لَهُمْ ، وَنَهَيْتُكُمْ عَنْ أَكْلِ لُحُومِ الأَضَاحِيِّ ، بَعْدَ ثَلاثٍ فَكُلُوا مِنْهَا وَادَّخِرُوا ، وَنَهَيْتُكُمْ عَمَّا يُنْبَذُ فِي الدُّبَّاءِ ، وَالْحَنْتَمِ ، وَالْمُقَيَّرِ ، فَانْتَبِذُوا وَانْتَفِعُوا بِهَا "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: يزيد بن ربيعة الرحبي ,وهو ضعيف.

4307. Sevbân'ın bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Sizlere kabir ziyaretini yasaklamıştım; artık ziyaret edebilirsiniz. Ancak bu ziyaretinizi, günahlarının affedilmesi isteği ve onlar için hayır dua şeklinde yapın. Ayrıca sizlere, kurban etlerini üç günden fazla bekletmenizi yasaklamıştım. Artık o etlerden yiyip stok yapabilirsiniz. Diğer taraftan ben sizlere, kabak, çömlek ve ağaçtan oyulmuş kap gibi içlerinde şarap kurulan kaplarda nebiz (şıra) yapmanızı yasaklamıştım; artık nebiz (şıra) yapabilir ve bundan yararlanabilirsiniz."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Yezîd b. Rabîa er-Rahabî zayıftır.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (1419)

٤٣٠٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ السَّقَطِيُّ ، قَالَ : نَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي الْخَصِيبِ الأَنْطَاكِيُّ ، قَالَ : نَا عَبْدُ الْجَبَّارِ بْنُ الْوَرْدِ الْمَخْزُومِيُّ ، قَالَ : سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي مُلَيْكَةَ ، يَقُولُ : سَمِعْتُ عَائِشَةَ ، تَقُولُ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : " ثَلاثٌ نَهَيْتُكُمْ عَنْهَا : زِيَارَةُ الْقُبُورِ ، وَلُحُومُ الأَضَاحِيِّ فَوْقَ ثَلاثٍ ، وَشُرْبٌ فِي الْمُزَفَّتِ ، وَالْحَنْتَمِ ، وَالنَّقِيرِ ، أَلا فَزُورُوا إِخْوَانَكُمْ ، وَسَلِّمُوا عَلَيْهِمْ ، فَإِنَّ فِيهِمْ عِبْرَةً ، أَلا وَلُحُومُ الأَضَاحِيِّ فَكُلُوا مِنْهَا وَادَّخِرُوا ، أَلا وَكُلُّ مُسْكِرٍ خَمْرٌ ، أَلا وَكُلُّ خَمْرٍ حَرَامٌ " قلت : في الصحيح بضعه . رواه الطبراني في الأوسط, وقال : لم يروه عن عبد الجبار إلا محمد بن أبي الخصيب , قلت : و لم أجد من ذكره

4308. Hz. Âişe der ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'i şöyle buyururken işittim:

"Sizlere üç şeyi yasaklamıştım: Kabir ziyareti, kurban etlerinin üç günden fazla saklanması ve kendisiyle içki içilen kapların kullanılmaları. Artık kardeşlerinizi ziyaret edip onlara selam verin; çünkü onlarda ibret vardır. Kurban etlerine gelince onu hem yiyebilir hem de stoklayabilirsiniz. Şunu iyi bilmelisiniz ki; her sarhoş edici şey şaraptır ve her şarap ta haramdır."

★Derim ki: *Sahîh*'te bir bölümü yer almıştır.

Bu hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiş ve şöyle demiştir: Abdulcebbar'dan sadece Muhammed b. Ebi'l-Husayb rivayet etmiştir. Derim ki: Ondan bahseden kimseyi bulamadım.

٤٣٠٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِى أَبِى قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ فَصِيلٍ حَدَّثَنَا يَعْلَى بْنُ عَطَاءٍ عَنْ عُبَيْدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ أَبِى مُوَيْهِبَةَ مَوْلَى رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أُمِرَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُصَلِّيَ عَلَى أَهْلِ الْبَقِيعِ فَصَلَّى عَلَيْهِمْ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْلَةً ثَلاثَ مَرَّاتٍ

رواه أحمد مطولا , ويأتي إن شاء الله في الوفاء في علامات النبوة .

4309. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'in azatlısı Ebû Muveyhibe dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e, Medine mezarlığında yatan kişiler için cenaze namazı kılması emredildi. Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) de geceleyin üç defa namaz kıldı.

★Hadisi, İmam Ahmed daha uzun metinle rivayet etmiştir. İnşallah, Peygamberlik Mucizelerinin vefâ kısmında gelecektir.[1]

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (13733), Ahmed, *Müsned* (3/488).

٤٣١٠ - ولفظه عند البزار : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَرَقَهُ ذَاتَ لَيْلَةٍ فَقَالَ : يَا أَبَا مُوَيْهِبَةَ انْطَلِقْ فَإِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَسْتَغْفِرَ لِأَهْلِ الْبَقِيعِ فَانْطَلَقْتُ فَلَمَّا أَتَى الْبَقِيعَ قَالَ : " السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا أَهْلَ الْمَقَابِرِ لِيَهْنِ لَكُمْ مَا أَصْبَحْتُمْ فِيهِ مِمَّا أصبح النَّاسُ فِيهِ لَوْ تَدْرُونَ مَا نَجَّاكُمُ اللَّهُ مِنْهُ أَقْبَلَتِ الْفِتَنُ " وإسناد أحمد والبزار كلاهما ضعيف .

4310. Bezzâr'ın rivayet ettiği bir hadis-i şerifte Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) bir gece kapısını çalarak kendisine şöyle der:

"Ey Ebû Muveyhibe! Bir şeyle emrolundum. Hadi bakalım kalk. Ben Bakî (Medine mezerlığın)da ki kişilere istiğfar dilemekle emrolundum."

Bunun üzerine ben de harekete geçip Medine mezarlığına geldiğimde şöyle buyurdu:

"Ey kabir sahipleri! Esen kalınız (es-Selâmu aleykum) Sizlerin burada karşılaştığınız, insanların karşılaşacağından daha hafiftir. Yüce Allah'ın, sizleri yaklaşmakta olan bir fitneden nasıl kurtardığını bir bilseniz."

★İmam Ahmed ile Bezzâr'ın isnâdları zayıftır.[1]

٤٣١١ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَاشِمٍ الْبَغَوِيُّ , ثنا سَعْدُ بْنُ زُنْبُورٍ , ثنا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْعُمَرِيُّ , عَنْ أَبِيهِ , وَعُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ , عَنْ نَافِعٍ , عَنِ ابْنِ عُمَرَ : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ " يَذْهَبُ إِلَى الْجَبَّانِ مَاشِيًا , وَيَرْجِعُ مَاشِيًا , وَأَبُو بَكْرٍ , وَعُمَرُ "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط, وفي إسناده من لم أعرفه .

4311. Abdullah b. Ömer bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) mezarlığa yürüyerek giderdi ve yürüyerek dönerdi. Hz. Ebû Bekr ile Hz. Ömer de böyle yaparlardı.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında tanımadığım biri vardır.[2]

٤٣١٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ النُّعْمَانِ بْنِ شِبْلٍ ، قَالَ : حَدَّثَنِي أَبِي ، قَالَ : حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ النُّعْمَانِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَمِّ أَبِي ، عَنْ يَحْيَى بْنِ الْعَلَاءِ الرَّازِيِّ ، عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ أَبِي أُمَيَّةَ ، عَنْ مُجَاهِدٍ ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " مَنْ زَارَ قَبْرَ أَبَوَيْهِ أَوْ أَحَدِهِمَا فِي كُلِّ جُمُعَةٍ غُفِرَ لَهُ ، وَكُتِبَ بَرًّا " رواه الطبراني في الأوسط والصغير, وفيه: عبد الكريم أبو أمية, وهو ضعيف .

---

[1] Bezzâr (863).

[2] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (13382), *el-Mu'cemu'l-evsat* (116 *M. el-Bahreyn*)

4312. Ebû Hureyre'nin bildirdiğine göre Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur: *"Her kim anne ve babasının veya ikisinden birisinin kabrini her Cuma ziyaret ederse günahları bağışlanıp ayrıca iyilerden olarak yazılır."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* ve *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Abdulkerîm Ebû Umeyye zayıftır.[1]

٤٣١٣ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ سَعِيدٍ ، قَالَ : نا مُحَمَّدُ بْنُ نُبَاتَةَ الرَّازِيُّ ، قَالَ : نا عَبْدُ الصَّمَدِ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ الْمُقْرِئُ ، قَالَ : نا عَمْرُو بْنُ أَبِي قَيْسٍ ، عَنْ مُطَرِّفٍ ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ ، عَنِ الْحَارِثِ ، عَنْ عَلِيٍّ ، قَالَ : " الْخُرُوجُ إِلَى الْجَبَّانِ فِي الْعِيدَيْنِ مِنَ السُّنَّةِ " رواه الطبراني في الأوسط, وفيه: الحارث, وهو ضعيف .

4313. Hz. Ali der ki: "İki bayramda mezarlığa gitmek sünnettendir."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat*'ta rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Hâris zayıftır.[2]

٤٣١٤ - و عَنِ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ : تُوُفِّيَ يَعْنِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ - بِالْحُبْشِيِّ فَلَمَّا حَجَّتْ عَائِشَةَ أَتَتْ قَبْرَهُ فَقَالَتْ

وَكُنَّا كَنَدْمَانَيْ جَذِيمَةَ حِقْبَةً　　مِنَ الدَّهْرِ حَتَّى قِيلَ لَنْ يَتَصَدَّعَا

فَلَمَّا تَفَرَّقْنَا كَأَنِّي وَمَالِكاً　　لِطُولِ اجْتِمَاعٍ لَمْ نَبِتْ لَيْلَةً مَعاً

أَمَا وَاللهِ لَوْ شَهِدْتُكَ مَا زُرْتُكَ وَلَدُفِنْتَ حَيْثُ مِتَّ "

رواه الطبراني في الكبير, ورجاله رجال الصحيح .

4314. İbn Ebî Muleyke dedi ki:

Hz. Ebû Bekr'in oğlu Abdurrahman (Mekke'nin 12 mil dışında bulunan) Hubeşî denilen yerde vefat etmişti. Hz. Âişe hac yaptığı zaman kabrinin yanına gelip şöyle dedi (meâlen şu şiiri okudu):

Onlarca yıl birbirinden ayrılmaz etle tırnak gibiydik.

Ama ayrılınca o kadar uzun beraberlikten sonra

Ben ve Mâlik bir gece dahi sabahlamamış gibiydik.

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ravileri *Sahîh*'in ravileridir.

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu's-sağîr* (955).

[2] Bu hadis zevâidden değildir. Tirmizî, *Sünen*'inde (1055) tahric etmiştir.

(بَابُ مَا يَقُولُ إِذَا زَارَ القُبُورَ)

Kabir Ziyaretinde Söylenecek Şeyler

٤٣١٥ – حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ دَاوُدَ السَّوَّاقُ ، نا غَالِبُ بْنُ عُبَيْدِ اللَّهِ ، نا عَبَّادُ بْنُ مَنْصُورٍ ، عَنْ نَافِعٍ ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ مِنَ الْبَقِيعِ , بَقِيعِ الْغَرْقَدِ ، فَقَالَ : " السَّلامُ عَلَى أَهْلِ الدِّيَارِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُؤْمِنِينَ ، وَرَحِمَ اللَّهُ الْمُسْتَقْدَمِينَ ، وَإِنَّا إِنْ شَاءَ اللَّهُ لاحِقُونَ " يَعْنِي : بِكُمْ رواه البزار, وفيه: غالب بن عبد الله, وهو ضعيف .

4315. Abdullah b. Ömer bildiriyor: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Bakîu'l-Ğarkad adlı mezarlığa gitmişti. Orada şöyle buyurdu:

"Müslüman ve Mümin diyarının halkına selam olsun! Yüce Allah öncülere (önden gidenlere/ yani ölenlere) rahmet eylesin. İnşallah bizler de sizlere (ölmek ve sizinle birlikte olmak suretiyle) yetişeceğiz / katılacağız."

★Hadisi Bezzâr[1] rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Ğâlib b. Ubeydillah zayıftır.

٤٣١٦ – حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ حَفْصٍ السَّدُوسِيُّ ، ثنا أَبُو بِلالٍ الأَشْعَرِيُّ ، ثنا يَحْيَى بْنُ الْعَلاءِ ، عَنْ عَبْدِ الأَعْلَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي فَرْوَةَ ، عَنْ قَطَنِ بْنِ وَهْبٍ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَيْرٍ ، قَالَ : مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى مُصْعَبِ بْنِ عُمَيْرٍ حِينَ رَجَعَ مِنْ أُحُدٍ ، فَوَقَفَ عَلَيْهِ وَعَلَى أَصْحَابِهِ ، فَقَالَ : " أَشْهَدُ أَنَّكُمْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ اللَّهِ فَزُورُوهُمْ وَصَلُّوا عَلَيْهِمْ ، فَوَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لا يُسَلِّمُ عَلَيْهِمْ إِلا رَدُّوا عَلَيْهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: أبو بلال الأشعري ضعفه, الدارقطني .

4316. Abdullah b. Ömer der ki:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Uhud dönüşünde Mus'ab b. Umeyr ve arkadaşlarının yanından geçerken durup şöyle dedi:

"Sizlerin Allah katında diriler olduğunuza şehadet / tanıklık ederim. (Daha sonra dirilere hitaben sözlerine şöyle devam etti) *Bundan dolayı onları ziyaret edip onlara selam verin. Canımı elinde tutan Allah'a yemin olsun ki kıyamete kadar kendilerine selam veren herkesin selamlarına karşılık verirler."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Darekutnî, senedinde bulunan Ebû Bilâl el-Eş'arî'nin zayıf olduğunu belirtmiştir.

---

[1] Bezzâr (864

٤٣١٧ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ هَارُونَ ، ثنا دَاوُدُ بْنُ عُمَرَ الضَّبِّيُّ ، ثنا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَيَّاشٍ ، عَنْ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ مُجَمِّعِ بْنِ جَارِيَةَ ، عَنْ أَبِيهِ ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، خَرَجَ فِي جَنَازَةِ رَجُلٍ مِنْ بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ حَتَّى انْتَهَى إِلَى الْمَقْبَرَةِ ، فَقَالَ : " السَّلامُ عَلَى أَهْلِ الْقُبُورِ ثَلاثَ مَرَّاتٍ ، مَنْ كَانَ مِنْكُمْ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُسْلِمِينَ ، أَنْتُمْ لَنَا فَرَطٌ وَنَحْنُ لَكُمْ تَبَعٌ ، عَافَانَا اللَّهُ وَإِيَّاكُمْ " رواه الطبراني في الكبير والأوسط ,وفيه: إسماعيل بن عياش, وفيه كلام وقد وثق

4317. Mucemmi b. Câriye, babasından bildiriyor:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) Amr b. Avf oğllarından bir adamın cenazesine katılmıştı. Kabristana kadar ona eşlik edip şöyle buyurdu:

"Kabir halkına selam olsun!" (Bunu üç defa dedi(kten sonra da sözlerine şöyle devam etti) *"Sizlerden Müslüman ve Mümin olanlara. Sizler bizlerin önünden gidenler, bizler sizleri arkadan takip edenleriz. Yüce Allah bizlere de, sizlere de afiyet/ güzellikler ihsan eylesin."*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan İsmâîl b. Ayyâş şâibelidir; fakat güvenilir olduğu söylenmiştir.

٤٣١٨ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ هَاشِمٍ الْبَغَوِيُّ ، وَعُبَيْدٌ الْعِجْلِيُّ ، قَالا : ثنا الصَّلْتُ بْنُ مَسْعُودٍ الْجَحْدَرِيُّ ، ثنا عُقْبَةُ بْنُ الْمُغِيرَةِ الشَّيْبَانِيُّ ، ثنا إِسْحَاقُ بْنُ أَبِي إِسْحَاقَ الشَّيْبَانِيُّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ بَشِيرِ بْنِ الْخَصَاصِيَةِ ، قَالَ : أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَحِقْتُهُ بِالْبَقِيعِ ، فَسَمِعْتُهُ يَقُولُ : " السَّلامُ عَلَى أَهْلِ الدِّيَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ " ، وَانْقَطَعَ شِسْعِي ، فَقَالَ لِي : " أَنْعِشْ قَدَمَكَ ؟ " قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ طَالَتْ عُزُوبَتِي وَنَأَيْتُ عَنْ دَارِ قَوْمِي قَالَ : " يَا بَشِيرُ أَلا تَحْمَدُ الَّذِي أَخَذَ بِنَاصِيَتِكَ ، مِنْ بَيْنِ رَبِيعَةَ قَوْمٍ يَرَوْنَ لَوْلاهُمُ انْكَفَتِ الأَرْضُ بِمَنْ عَلَيْهَا "

رواه الطبراني في الكبير والأوسط ورجاله ثقات , وله طريق عند أحمد تأتي في المناقب إن شاء الله .

4318. Beşîr b. el-Hasâsiyye dedi ki:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem)'e Bakî'de yetişmiştim ki şöyle buyurduğunu işittim: *"Bu kabirlerdeki mümin halka selam olsun!"* Fakat aniden ayakkabımın ipi koptu. Bunun üzerine: *"Ayakkabının ipi mi koptu?"* diye sordu. Ben de dedim ki: "Ya Resûlallah! Uzun zamandır akrabalarımdan ve yakınlarımdan uzak bekar hayatı yaşıyorum." O da şöyle buyurdu: *Ey Beşîr! Seni kendileri olmasa yeryüzü ve üzerindekilerin tersyüz olacağı (gibi yanlış bir) inanca sahip bir kavminden seni tutup kurtaran/çıkaran Yüce Allah'a hamd etmen gerekmez mi?"*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-evsat* ve *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ricâli güvenilir kimsedir. İleride inşallah Menâkib bölümünde de geleceği üzere imam Ahmed başka bir rivayet zinciriyle rivayet etmiştir.[1]

(باب البِنَاء عَلَى القُبُورِ والجُلُوس عَلَيْها وَغَيْر ذلك)

Kabrin Üzerine Bina/Türbe Yapılması, Üzerine Oturulması ve Diğer Konular

٤٣١٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللهِ حَدَّثَنِي أَبِي حَدَّثَنَا حَسَنٌ حَدَّثَنَا ابْنُ لَهِيعَةَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ نَاعِمٍ مَوْلَى أُمِّ سَلَمَةَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُبْنَى عَلَى الْقَبْرِ أَوْ يُجَصَّصَ" رواه أحمد وزاد في رواية مرسلة : " أو يجلس عليه " , وفي الإسنادين: ابن لهيعة, وفيه كلام وقد وثق

4319. Ümmü Seleme dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kabirlerin üzerine bina/duvar/türbe yapılması veya kireçlenmesini yasakladı.

★Hadisi İmam Ahmed rivayet etmiştir. Mürsel bir rivayette ise şu ilave yer almıştır: "...veya kabrin üzerine oturulmasını (yasakladı.)" Ayrıca senedinde yer alan İbn Lehî'a şaibelidir.[2]

٤٣٢٠ - حَدَّثَنَا الْعَبَّاسُ بْنُ الْوَلِيدِ النَّرْسِيُّ ، حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ ، حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ يَزِيدَ بْنِ جَابِرٍ ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُخَيْمِرَةَ ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ ، قَالَ : " نَهَى نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُبْنَى عَلَى الْقُبُورِ ، أَوْ يُقْعَدَ عَلَيْهَا ، أَوْ يُصَلَّى عَلَيْهَا " قلت : روى ابن ماجة النهي عن البناء عليها فقط .رواه أبو يعلى, ورجاله ثقات .

4320. Ebû Saîd el-Hudrî dedi ki:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kabirler üzerine yapı yapılmasını, üzerlerine oturulmasını ve ona doğru namaz kılınmasını yasakladı.

★Derim ki: İbn Mâce bu konuda sadece "Üzerine yapı yapılması" kısmını rivayet etmiştir.

Hadisi, Ebû Ya'lâ rivayet etmiş olup ravileri güvenilir kimselerdir.[3]

٤٣٢١ - و عَنْ عُمَارَةَ بْنِ حَزْمٍ قَالَ : رَآنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَالِساً عَلَى قَبْرٍ فَقَالَ : يَا صَاحِبَ الْقَبْرِ انْزِلْ مِنْ عَلَى الْقَبْرِ لاَ تُؤْذِي صَاحِبَ الْقَبْرِ وَلاَ يُؤْذِيْكَ "

رواه الطبراني في الكبير, وفيه: ابن لهيعة, وفيه كلام وقد وثق .

---

1 Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (1236)

2 Ahmed, *Müsned* (6/299)

3 Ebû Ya'lâ, *Müsned* (1020), İbn Mâce (1564).

4321. Umâra b. Hazm dedi ki: Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) beni kabrin üzerinde oturmuş bir vaziyette görünce şöyle buyurdu:

"Ey kabrin yanındaki! Kabrin üzerinden in, ne sen kabirdekini rahatsız et, ne de o seni."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. Ayrıca senedinde yer alan İbn Lehî'a şaibelidir.

(بَابُ الْمَشْيِ عَلَى الْقُبُورِ)

Kabirlerin Üzerinde Yürümek

٤٣٢٢ – حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ ، ثنا أَبُو نُعَيْمٍ ، ثنا عَبْدُ السَّلامِ بْنُ حَرْبٍ ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ السَّائِبِ ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الْبَرَّادِ ، قَالَ : كُنْتُ مَعَ عَبْدِ اللَّهِ ، فَقَالَ : " لأَنْ أَطَأَ عَلَى جَمْرَةٍ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَطَأَ عَلَى قَبْرِ مُسْلِمٍ " رواه الطبراني في الكبير, وفيه: عطاء بن السائب, وفيه كلام .

4322. Abdullah b. Mes'ûd dedi ki: "Bir Müslümanın kabrine basmaktansa bir ateş koruna basmayı tercih ederim."

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdında yer alan Atâ b. es-Sâib şâibelidir.

(بَابُ الْمَشْيِ بَيْنَ الْقُبُورِ فِي النِّعَالِ)

Ayakkabı ile Kabirler Arasında Yürümek

٤٣٢٣ – حدثنا أَحْمَدُ بْنُ رِشْدِينَ الْمِصْرِيُّ ، ثنا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ السَّلامِ الصَّدَفِيُّ ، ثنا الْفَضْلُ بْنُ الْمُخْتَارِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَوْهِبٍ ، عَنْ عِصْمَةَ قَالَ : نَظَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى رَجُلٍ يَمْشِي فِي نَعْلَيْهِ فِي الْمَقَابِرِ ، فَقَالَ : " يَا صَاحِبَ السِّبْتِيَّةِ اخْلَعْ نَعْلَيْكَ "

رواه الطبراني في الكبير, وإسناده ضعيف .

4323. İsmet dedi ki:

Resûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) kabirlerin arasında ayakkabıyla dolaşan bir adam görünce şöyle buyurdu: *"Ey köseleli kişi, ayakkabılarını çıkar!"*

★Hadisi Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr*'de rivayet etmiştir. İsnâdı zayıftır.[1]

---

[1] Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr* (17/185); Fadl oldukça zayıftır; Taberânî'nin hocası Ah. b. Rişdîn hadis uydurmakla töhmetlidir.